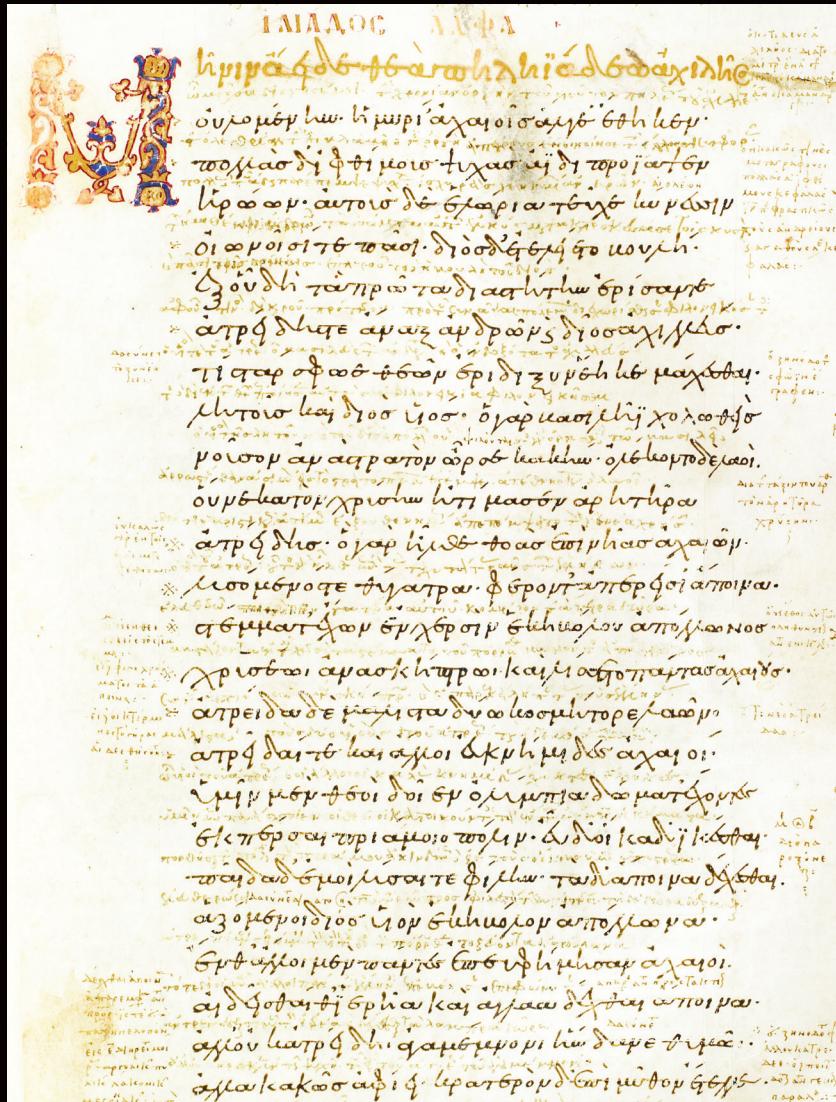

Farkas – Horváth – Mayer

Ógörög Kezdő és haladó nyelvönyv

Periergopenés II.

Farkas – Horváth – Mayer
Kezdő és haladó ógörög nyelvkönyv
Periergopenés – Szegény gyötrődő tanuló II.

Antiquitas · Byzantium · Renascentia XXVIII.

Sorozatszerkesztők

Farkas Zoltán

Horváth László

Mészáros Tamás

Farkas Zoltán – Horváth László – Mayer Gyula

Kezdő és haladó ógörög nyelvkönyv

Periergopenés – Szegény gyötrődő tanuló II.

ELTE Eötvös József Collegium
Budapest · 2017

A kötet a „Társadalmi kontextus a szövegkritika tükrében: Bizáncon innen és túl” című
NKFIA NN 124539 pályázat támogatásával jött létre.

Copyright © 2017

Farkas Zoltán (PPKE BTK),

Horváth László (ELTE),

Mayer Gyula (MTA-ELTE-PPKE Ókortudományi Kutatócsoport),

Felelős kiadó az ELTE Eötvös József Collegium igazgatója

Tördelte Mayer Gyula

Borítóterv: Egedi-Kovács Emese

A borító a Biblioteca Nazionale Marciana Z. 454 jelzetű

kézirata 12v lapja fényképének fölhasználásával készült.

Licence for the source of the cover image: All images in the directory

<http://www.homermultitext.org/hmt-image-archive/VenetusA/> are derived from originals

that are © 2007, Biblioteca Nazionale Marciana, Venezia, Italia.

The derivative images are © 2010, Center for Hellenic Studies.

All original and derivative images are licensed under the Creative Commons

Attribution-Noncommercial-Share Alike 3.0 License.

A nyomdai munkákat a Komáromi Nyomda és Kiadó Kft. végezte

2900 Komárom, Igmándi út 1.

Felelős vezető: Kovács János

ISBN 978-615-5371-83-7

ISSN 2064-2369

VIRIS BONIS DOCTIS
STEPHANO KAPITÁNFFY †
TIBVRTIO SZEPESSY
MAGISTRIS DISCIPVLI

V · S · L · M

Görögül olvasni mindig munka: lehetsz „perfekt” német vagy francia; de értheted-e „perfekt” a nagy hellén irodalom nyelvét? Ilyen nyelv nem egy van: majd minden auktorért újat kell tanulni. Görögül írtak Krisztus előtt talán 800-tól (mikor élt Homéros?), Krisztus után, mondjuk, 1453-ig. És írtak görögül Kisázsíában és Athénben, Rómában és Egyiptomban; Theokritos szicíliai volt, Lukianos talán szíria-i zsidó. Micsoda távolságok időben és térben! Két évezred és három világ rész, s hány ország, mennyiféle társadalom, milyen különböző kultúrák, a mükénéitől a bizánciig! Hányféle nyelvjárás, argó, irodalmi modor és műfajkonvenció! Kívülről tudhatod Homérost, s még mindig talánynak fogod érezni Nonnust; folyékonyan olvashatod Platónit, s megakadysz egy Plutarchos-életrajz első mondatain. Ha modern nyelvvel ismerkedsz könyvekből, egy könyvtárnnyi mű áll rendelkezésedre ugyanazon korból és műfajból, míg nem szótár és mentődeszka nélküл, szabad úszóként siklasz a betűk tengerén. Görög tragédia alig maradt annyi, amennyi négy-öt kötetet kitesz a Teubnerben. Kevés, hogy a nyelvet – ezt a súlyos, mesterkélt, költői idiómát – végképp elmédbé törd. Ha mind végigolvastad: az utolsó lap még mindig megalázhata.

BABITS MIHÁLY

Előszó

Ennek a nyelvkönyvnek a korábbi változatai két különálló (szintén fekete borítójú) kötetben jelentek meg a TypoTEX kiadó gondozásában 1998–2000-ben, így majd húsz éve szolgálják a görögül tanulókat. Minthogy könyvkereskedelmi forgalomban már régóta egyik sem kapható (az első résznek két kiadása és egy 2001-es változatlan lenyomata is elfogyott), igencsak itt volt az ideje, hogy újra megjelenjenek.

A jelen kiadás a két kötet anyagát egyben adja, szövegét az évtizedes tapasztalatok alapján javítottuk.

Azok számára, akik földolgozták a jelen kötet 72 olvasmányát, „középhaladó” olvasmányul a *Periergopenés – Szegény gyötrődő tanuló* I. kötetét javasoljuk, mely ezzel a könyvvel egyidejűleg jelenik meg. Együttesen akár négy évig is kitartó elemzsiával látják el a tanulni vágyót. Ha pedig olykor-olykor, két olvasmány között könnyedebbre vágyik valaki, jó szívvel ajánlhatjuk kikapcsolódásképpen Jacqueline de Romilly és Monique Trédé *Az ógörög nyelv szelleme* című kis írását (ABR 9, Budapest 2014).

* * *

A kötet, amit az olvasó a kezében tart, latin szakos hallgatók számára összeállított egyetemi tankönyv, eredményes használata ennek megfelelően tanár közreműködését és a latin nyelvtan bizonyos szintű ismeretét feltételezi. A latin nyelvtudásra építettünk, de erre a „mint a latinban” formulával külön nem hivatkoztunk. A könyvet – reményeink szerint – tanulmányaik elején az ógörög szakos egyetemi hallgatók is haszonnal forgathatják.

A tankönyv összeállításakor abból az alapelvből indultunk ki, hogy görögül azért tanulunk, hogy görögül olvassunk, a szöveg minél pontosabb megértésére törekedve. Úgy ítéljük meg, hogy anyagának földolgozása után a nyelvtanuló képessé válik arra, hogy kiismerje magát az attikai prózában, szótár és „mentődeszka” (kommentár) segítségével pedig jó eséllyel kísérelheti meg a görög auktorok olvasását.

A kötet első fele négy részre tagolódik. Az első rész hetvenkét leckét tartalmaz, amelyek közül az első negyvennyolcat javasoljuk törzsanyagnak. A második egységen Hérodotos-szemelvények találhatók, míg a harmadik rész az Ílias első éneke. A Homéroshoz fűzött görög nyelvű magyarázatok az ókori magyarázóirodalom (olykor szórakoztatónak) világába engednek betekintést. A tankönyv negyedik egysége az Igeszótár, mely az olvasmányokban található igéket betűrendben, szótári alakban tartalmazza.

Az egyes leckékben a cím és a bevezetés után áll az olvasmány és a szószedet, esetenként jegyzetek és megjegyzések. A fennmaradó rész táblázatokat, ragozási

paradigmákat és feladatokat tartalmaz. A bevezetések némely mondata alkalmasint fordítási gyakorlatként is használható, és a leckék címében megadott magyar szókapcsolat vagy mondat sem mindig tükörfordítása a görög címnek.

Az olvasmányok zömmel attikai prózaíróktól vett szemelvények, néhány apró változtatástól eltekintve eredeti szövegek. A változtatásokat csak akkor jelezzük, ha különböző szövegrészletek kerültek egymás mellé; erre három ponttal hívjuk fel a figyelmet. A szövegkiadási gyakorlatnak megfelelően a szemelvényekben nem minden kezdtük nagybétűvel a mondatokat, de a szövegkritikai jeleket elhagytuk. A szövegek lelőhelyét nem adtuk meg, elkerülendő a műfordítások használatát.

A nyelvtanulás egyik igen hatékony módszerének tartjuk a szövegek megértés utáni memorizálását. Hogy a szemelvények között mindenki találjon szószerinti megtanulásra érdemeseket, az anyag válogatásakor lehetőség szerint a tematikus egységeken belül is változatosságra törekedtünk, és igyekeztünk nem megfeledekezni a humorról sem.

A szószedetben csak a korábban még elő nem fordult szavak találhatók meg. Az első tizenkét olvasmány szószedeteiben igék is szerepelnek, nem szótári alakban. A szószedetek és az igeszótár összeállításával az volt a célunk, hogy a szótár önálló használatához segítséget nyújtsunk. A szótár használatát ugyanis magától értetődőnek tekintjük, az ógörög-magyar szótárak közül pedig a Györkösy Alajos–Kapitánffy István–Tegyey Imre: *Ógörög–magyar nagyszótár* (Budapest 1990. és újabb kiadások) használatát javasoljuk.

A feladatok összeállításakor elsősorban az alaktan begyakoroltatására törekedtünk, és az alaktanon belül sem kívántunk minden nyelvtani jelenséget bemutatni. Célunk volt viszont néhány szóképzési szabály tudatosítása. A feladatok részben az olvasmányokhoz kapcsolódnak, kisebb részük szótárt is igényel; vannak közöttük mechanikusak, vannak könnyebbek és vannak nehezek. A magyarról görögre való fordítás során a már elsajátított szóanyag és nyelvtani ismeretek elegendőek a „görög” mondatok megalkotásához. A dőlt betűvel szedett mondatok a magyar irodalomból vett idézetek.

A leckékben a leíró nyelvtant rendszeresen nem tárgyaltuk; gyors tájékozódáshoz a nyelvtani összefoglalót, kézikönyvként pedig a Maywald–Vayer–Mészáros: *Görög nyelvtan* című leíró nyelvtant ajánljuk, melynek 13. kiadása néhány éve jelent meg ugyanebben a sorozatban. A nyelvtani fogalomkészletben ragaszkodtunk a bevett latin terminusokhoz, rövidítésükre az említett szótár rendszerét követtük.

A kötet második felének első egysége az olvasmányokhoz készült tömör nyelvtani összefoglalás, amelyben az általunk fontosnak ítélt nyelvi jelenségeket mutatjuk be.

A másik nagyobb egységben az elemi mondattani jelenségek megtanulásához és begyakorlásához kívántunk segítséget nyújtani a görögül tanulók számára.

A görög példamondatoknak a tankönyvben található magyar megfelelői az eredeti mondatok megértését szolgálják, ezért elsősorban pontosságra törekedtünk.

A mondatok zömét attikai prózaírók műveiből gyűjtöttük, mind a mondattani gyakorlatokhoz, mind a feleletválasztós kérdésekhez. Mondataink kisebbik részét nyelvkönyvekből és nyelvtanokból válogattuk és vettük át.

A válogatás során többek között a következő műveket használtuk föl:

- H. MENGE: *Repetitorium der griechischen Syntax* (Wolfenbüttel 1914; 10. kiadása Darmstadt 1999),
 K. SCHENKL: *Griechisches Übungsbuch* (23. Aufl., Wien 1916),
 G. CURTIUS: *Griechische Schulgrammatik* (Prag 1880),
 M. A. NORTH – A. E. HILLARD: *Greek Prose Composition* (London 1930),
 G. BETTS – A. HENRY: *Ancient Greek* (Suffolk 1989),
 D. J. MASTRONARDE: *Introduction to Attic Greek* (Berkeley etc. 1993).

A fenti könyveket további tájékoztatásra ajánljuk az érdeklődők figyelmébe.

Itt mondunk köszönetet mindeneknek, akik munkánkat kérdéseikkkel vagy tanácsaikkal segítették: tanárainknak, barátainknak, hallgatóinknak, és azoknak a filológusoknak, akiknek a szövegkiadásait, magyarázatait, kézikönyveit és nyelvkönyveit felhasználtuk.

A kötet összeállítói minden észrevételt és kritikát szívesen fogadnak.

Farkas Zoltán – Horváth László – Mayer Gyula

Olvasmányok

1 Γράμματα γιγνώσκει – Ismeri a betűket!

Héródés Atticusnak volt egy ostoba fia, aki apja bánatára képtelen volt megtanulni az ábécét. Az apa ezért vásárolt huszonnégy azonos életkorú rabszolgát, és elnevezte őket a görög betűkről Alphának, Bétának és Gammának – egészen az Ómegáig. Az együgyű fiú így nagy nehezen megtanulta a betűket, de ennél tovább nem is jutott. Mentségére legyen mondva, hogy a betűsort nem csak elejétől a végéig kellett tudni, hanem viaszafelé és számtalan más kombinációban is, továbbá a betűk nemcsak a hangokat jelölték, hanem számértékük is volt, és egyben hangjegyekként is szolgáltak. Ezért az alapvetően szóbeli kultúrában valódi dicséretnek számított, ha valakiről ezt mondta: Γράμματα γιγνώσκει.

I. Olvasási gyakorlatok:

1. διάλογος, Ξέρξης, πατήρ, πόλις, ψυχή

2. καί, λέγει, φιλόσοφοι, βοῦς, Ζεύς

3. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ, ΘΑΛΗΣ

4. ΑΦΡΟΔΙΤΗ, ΑΘΗΝΑ, ΔΙΟΝΥΣΟΣ, ΠΟΣΕΙΔΩΝ

– A szókezdő [h] hangot az ún. erős hehezet jelöli.

Jele: ' . A gyenge hehezet azt jelzi, hogy nem kell [h]-t ejteni. Jele: ' .

II. Olvasási gyakorlat:

„Ηρα, Ἀπόλλων, Ἔρμης, Ὄμηρος, Ἐλλάς, Ὕμνος, Αἴγυπτος, Ἑγώ, ἴστορία, ἔπος, εὔρηκα, ἀνθρωπος

Hová kerül a hehezet, (1) ha a szó nagybetűvel, (2) ha kettős magánhangzával kezdődik?

– A szóhangsúlyt hangsúlyjel jelöli. A hangsúlyjel lehet éles ('), hajtott (~) vagy tompa ('). A hangsúly a ragozás során változhat. Az azonos alakú, de eltérő hangsúlyozású szavak eltérő jelentésűek.

– Magánhangzók alatt jelenhet meg az ún. aláírt ióta, amit nem ejtünk.

Példák: ἄδει (énekel), ωδή (ének), τραγῳδία (tragédia)

kettős magánhangzók avagy diphthongusok				
Aι	αι (aj)	Aυ	αυ	au
Eι	ει (ej)	Eυ	ευ	eu
Oι	oi (oj)	Oυ	ου	ú

ó ἀλφάβητος			
A	α	ἄλφα	a, á
B	β	βῆτα	b
Γ	γ	γάμμα	g
Δ	δ	δέλτα	d
E	ε	ὲ φιλόν	e
Z	ζ	ζῆτα	dz (zd)
H	η	ἢτα	é (ē)
Θ	θ	θῆτα	th
I	ι	ἰῶτα	i, í
K	κ	κάππα	k
Λ	λ	λάμβδα	l
M	μ	μῦ	m
N	ν	νῦ	n
Ξ	ξ	ξῖ	x
O	ο	ὸ μικρόν	o
Π	π	πῖ	p
P	ρ	ϙῶ	r
Σ	σ ο	σίγμα	sz
T	τ	ταῦ	t
Y	υ	ὐ φιλόν	ü ū u
Φ	φ	ϙῖ	ph, f
X	χ	ϙῖ	kh
Ψ	ψ	ϙῖ	psz
Ω	ω	ϙέγα	ó

– A vessző és a pont használata a magyarral megegyező, de a pont a felkiáltójel funkcióját is betölti. A görög felpont (felső pont) a magyar kettőspontnak vagy pontosvesszőnek felel meg. A görög kérdőjel alakja pontosvessző.

‘Ο δοῦλος, ὃν ἐπώλησάς μοι, ἀπέθανε.
A szolga, akit eladtál nekem, meghalt.

Eű λέγεις.
Jól mondod. [vagy:] Jól mondod!

Συνίημι· ὁ Γανυμήδης ἔνδον.
Értem: Ganymédés (van) benn.

Tí λέγεις;
Mit mondasz?

– Az aposztróf (hiányjel) a szóvégi magánhangzókisést jelöli.

Például: φέρ' = φέρε (*hozz!*, *hozd!*).

Φέρ' ὔδωρ, φέρ' οἶνον, ὡς παῖ.

Hozz vizet, hozz bort, fiú!

– A görögben nincs külön alanyi és tárgyas igeragozás: φέρω = ‘hozok’ illetve ‘hozom’.

– A megszólításra a névszó előtt álló ὡs jellemző. Χαῖρε, ὡς πάτερ. Üdv, apám!

– A névelő a névszóval megegyezik nemben, számban és esetben.

III. Tegye ki a névelőt!

... τραγῳδίαις, ... φιλοσόφου, ... θεοί,
... Ἀφροδίτην, ... ἵστορίαις, ... φιλοσόφους,
... φυχῆς, ... φυχήν, ... θεούς, ... φιλοσόφω,
... ἵστορίαν, ... Ἀφροδίτη, ... θεόν

IV. Fordítsa magyarra a minta szerint!

ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΣ : Homéros Íliása
ΗΣΙΟΔΟΥ ΘΕΟΓΟΝΙΑ :
ΑΙΣΧΥΛΟΥ ΑΓΑΜΕΜΝΩΝ :
ΚΑΛΛΙΜΑΧΟΥ ΥΜΝΟΙ :
ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΒΙΟΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ :

a, az (névelő)			
sg. nom.	ό	ή	τό
sg. acc.	τόν	τήν	τό
sg. gen.	τοῦ	τῆς	τοῦ
sg. dat.	τῷ	τῇ	τῷ
pl. nom.	οί	αἱ	τά
pl. acc.	τούς	τάς	τά
pl. gen.	τῶν	τῶν	τῶν
pl. dat.	τοῖς	ταῖς	τοῖς

“Ομηρος ὁ ποιητής
‘Ησιοδος ὁ Ἀσκραῖος
Αἴσωπος ὁ Σάμιος
Σόλων ὁ Ἐξηκεστίδου
Αἰσχύλος ὁ Εὐφορίωνος
Γοργίας ὁ Λεοντίνος
Σοφοκλῆς ὁ Κοιλωνεύς
Εὑριπίδης ὁ Μνησάρχου
‘Ηρόδοτος ὁ Ἀλικαρνασσεύς
Θουκυδίδης ὁ Ἀθηναῖος
Ἀριστοφάνης ὁ κωμικός
Ξενοφῶν ὁ Γρύλλου
Πλάτων ἦ Αριστοκλῆς
Ἀντιφῶν ὁ Ραμνούσιος
Λυσίας ὁ Κεφάλου
Ισαῖος ὁ Χαλκιδεύς
Δημοσθένης ὁ Δημοσθένους
Αἰσχίνης ὁ Ἀτρομήτου
Ὑπερείδης ὁ Κοιλυτεύς
Ἰσοκράτης ὁ Θεοδώρου
Δημάδης ὁ Δημέου
Λυκοῦργος ὁ Λυκόφρονος
Ἀριστοτέλης ὁ Σταγιρίτης
Θεόφραστος ὁ Ἐρέσιος
Πολύβιος ὁ Λυκόρτα
Διόδωρος ὁ Σικελιώτης
Πλούταρχος ὁ Νικάρχου
Πλαսανίας ὁ περιηγητής

	εἶναι lenni	
	pr. ipf.	praet. ipf.
sg. 3.	ἐστί(ν)	ἡν
pl. 3.	εἰσί(ν)	ἡσαν

2 Ἡ ἄμαξα τὸν βοῦν ἔλκει – A nyúl viszi a puskát

A közmondások (*παροιμίαι*) sokat elárulnak egy nép gondolatvilágáról. Az a közmondás például, hogy mindenki négyujjnyira van a haláltól, a tengerjáró görögök minden napí tapasztalatát fogalmazza meg, hiszen a négyujjnyi falvastagságú hajókon a tengeri kereskedelem életveszélyes foglalkozásnak számított. A szállóigék (*γνῶμαι*) pedig az oktatásban játszottak fontos szerepet: a szónoki képzés alsó fokán egy–egy gnóma köré kellett kerekíteni állandó szerkezetű fogalmazásokat. Ezt a gyakorlatfajtát *χρεία*-nak nevezték, és a szónoki beszédre előkészítő gyakorlatok (*προγυμνάσματα*) egyik típusa volt.

1. Ἡ φιλοσοφία ἐπιστήμη τῆς ἀληθείας.
2. Ἔως ἡμέρας ἀρχή. Δεῖλη ἡμέρας τελευτή.
3. Ἀρχὴ φιλίας μὲν ἔπαινος, ἔχθρας δὲ φόγος.
4. Λύπης ιατρός ἐστιν ὁ χρηστὸς φίλος.
5. Λύπης ιατρός ἐστιν ἀνθρώποις λόγος.
6. Ἄρ' ἐστι θυμοῦ φάρμακον χρηστὸς λόγος;
7. Κακὸν φέρουσι καρπὸν οἱ κακοὶ φίλοι.
8. Καλὸν φέρουσι καρπὸν οἱ σεμνοὶ τρόποι.
9. Οἱ ὅμοιοι τοῖς ὅμοιοις εὖνοι εἰσιν.
10. Νέος νέω φίλος.
11. Μῶρα μῶρος λέγει.
12. Χαλεπὰ τὰ καλά.

ἡ ἀλήθεια, ἀληθείας igazság
 ἡ ἄμαξα, ἄμάξης szekér
 ὁ ἀνθρωπός, ἀνθρώπου ember
 ἢρ' ἐστι vajon, ugye
 ἡ ἀρχή, ἀρχῆς kezdet
 ὁ βούς, βοός ökör
 δέ pedig, másrészt
 ἡ δεῖλη, δεῖλης este
 ἔλκει húz
 ὁ ἔπαινος, ἔπαινου dicséret
 ἡ ἐπιστήμη, ἐπιστήμης tudás, ismeret
 ἡ ἔχθρα, ἔχθρας gyűlölet
 εὖνοος jóindulatú (aki iránt: dat.)
 ἡ ἔως hajnal
 ἡ ἡμέρα, ἡμέρας nap, nappal
 ὁ θυμός, θυμοῦ lélek; harag, düh
 ὁ ιατρός, ιατροῦ orvos
 κακός (κακή, κακόν) rossz
 τὸ καλόν, καλοῦ a szép, a jó
 καλός (καλή, καλόν) szép, derék
 ὁ καρπός, καρποῦ gyümölcs; haszon
 λέγει beszél, mond

ὁ λόγος, λόγου beszéd, szó
 ἡ λύπη, λύπης bánat
 μέν egyrészt
 μῶρος (μώρα, μῶρον) bárgyú, ostoba
 νέος (néa, néon) fiatal; új
 ὅμοιος (όμοια, ὅμοιον) hasonló
 (+ dat.)
 σεμνός (σεμνή, σεμνόν) tisztességes,
 „egyeness”
 ἡ τελευτή, τελευτῆς vég, halál
 ὁ τρόπος, τρόπου mód, szokás, jellem(vonás)
 τὸ φάρμακον, φαρmákou gyógyszer
 φέρει visz, hoz
 ἡ φιλία, φιλίας barátság
 φίλος (φίλη, φίλον) kedves
 ὁ φίλος, φίλου barát, társ
 ἡ φιλοσοφία, φιλosofías filozófia,
 a bölcsesség szeretete
 χαλεπός (χαλεπή, χαλεπόν) nehéz
 χρηστός (χρηστή, χρηστόν) hasznos, jó
 ὁ φόγος, φόγου feddés

- Az éstí és az eisí elmaradhat a mondatból. Tὰ καλὰ χαλεπὰ [ἐστί].
- A többes számú semleges alany után az állítmány egyes szám harmadik személyben áll.
- A semleges névszó nominativusa és accusativusa egybeesik.
- A névelő főnevesít: σοφός 3 bölcs – ὁ σοφός a bölcs; τὰ μῶρα ostoba dolgok/at.
- A mellérendelt tagmondatok harmonikus kapcsolódását biztosító μέν — δέ kötőszó-párt néha nem fordítjuk; a δέ önállóan is gyakori.

I. Olvasási gyakorlat:

- a. ἔπαινος, ἔως, ἔχθρα, ἐστί, ἔλκει
 b. φῖ, φῖ, φίλον, φόγον, φυχήν, φιλίαν
 c. νέον, μέν, λέγει, ἡμέρα, δέ, φέρει
 d. ἥτα, φίλην, κακήν, καλήν, ἀρχήν
 e. λέγει, ἀλήθεια, δείλη, φέρει, εἰσίν
 f. καρπόν, φόγον, φίλον, ίατρόν, λόγον
 g. κακοῦ, τρόπου, καλοῦ, λόγου, δούλου

II. Ragozza a névelőt!

(ἡ) ἀμάξιας, (ὁ) θεούς, (τὸ) φαρμάκω, (ἡ) δείλης, (ὁ) λόγοι, (ὁ) φίλον, (ἡ) ἐπιστήμη, (ἡ) τελευτήν, (ὁ) ίατρῶν

III. Ragozza a névszót!

τοὺς (θεός), τὴν (ἄμαξα), οἱ (σοφός), τοῖς (λόγος), τοῦ (τρόπος), τῆς (ἐπιστήμη), τὸν (θυμός), τὴν (ἀρχή),

IV. Egyeztessen!

τοὺς (χρηστός 3) λόγους, τοῖς (κακός 3) φαρμάκοις, τὸν (ὅμοιος 3) φόγον, τοὺς (σεμνός 3) τρόπους

V. Mondja egyes számban!

ταῖς ἡμέραις, τῶν τρόπων, τοὺς φόγους, αἱ σεμναὶ θεαὶ, τοῖς ἐπαίνοις, τὰς ἀμάξας, ταῖς λύπαις, οἱ κακοὶ φίλοι

VI. Mondja többes számban!

τῷ θεῷ, ὁ ἔπαινος, τῇ ἀμάξῃ, τὴν ἡμέραν, τοῦ ίατροῦ, τὸν λόγον, τῷ καρπῷ, τῆς ἀμάξης, ἡ θεά, τοῦ δούλου

VII. λέγει → λέγουσι

πέμπει, βαίνει, χαίρει, τρέχει, φέρει, θύει

VIII. Mondja görögül!

a bölcsnek; a gyógyszerek; napok; hasonló dolgok; az emberek; a szekeret; küldenek; parancsolom; futsz; csatának; örül; dobni; küldünk; örülnek; húzzátok

IX. Fordítsa görögök!

- Az orvosok ostobaságokat beszélnek.
- Mit mondtok?
- Gyümölcsöt áldoznak az isteneknek.
- Hasonló a hasonlónak örül.
- A szolgák beszélgetnek.
- Zeus az emberek és istenek atyja.
- Platón filozófus, Hippokratés pedig orvos.
- Örülök, (hogy)ha (εἰ) énekel.
- Örülnek, (hogy)ha nem (οὐκ) énekelek.

ἡ λύπη bánat	νέος 3 új, fiatal
λύπη	νέος νέα νέον
λύπην	νέον νέαν νέον
λύπης	νέου νέας νέου
λύπη	νέω νέᾳ νέω
λῦπαι	νέοι νέαι νέα
λύπας	νέους νέας νέα
λυπῶν	νέων νέων νέων
λύπαις	νέοις νέαις νέοις

akar	ἔθέλει
akar	βούλεται
jön	ἔρχεται
megy	βαίνει
vél, gondol	οἴεται
vél, tart	νομίζει
csatázik	μάχεται
háborúzik	πολεμίζει
örül, élvez	ήδεται
örül	χαίρει
dob	βάλλει
csinál	ποιεῖ
csinál	πράττει
fut	τρέχει
hoz	φέρει
hoz	χομίζει
küld	πέμπει
parancsol	κελεύει
áldoz	θύει
áldoz (italt)	σπένδει

λέγειν mondani	διαλέγεσθαι beszélgetni
pr. ipf. ind.	
λέγω	διαλέγομαι
λέγεις	διαλέγη
λέγει	διαλέγεται
λέγομεν	διαλεγόμεθα
λέγετε	διαλέγεσθε
λέγουσι(v)	διαλέγονται

3 Ἀρχὴ ἥμισυ τοῦ παντός – A jó kezdet fél siker!

A szicíliai Gorgias az ékesszólás egyik első mestere volt, hiszen nemcsak mint szónok tűnt ki, hanem tanította is a beszéd művészétét. A peloponnesosi háború alatt szülővárosa, Leontínoi követeként érkezett Athénba, és beszédeivel szinte megbabonázta hallgatósgát. Százkilenc évet élt és sokat írt, de csak két mintabeszéde és töredékei maradtak fenn. Mondai párhuzamos szerkesztésű, de ellentétes értelmű tagokból, az azonos szótagszámu tagok pedig hasonló hangzású és végződésű, de ellentétes jelentésű szavakból állnak. Metaforái, mint például a γῆπες ἔμψυχοι τάφοι, merészek, beszédkezdetei híresek voltak. Aristotelés szónoklattani kézikönyvében maradt fenn az elisiekre mondott beszéd kezdő mondata: Ἡλις πόλις εὐδαιμων. Jól szemlélteti stílusát egyik mintabeszédének, a *Helené dicséretének* bevezetése:

Κόσμος πόλει μὲν εὐανδρία, σώματι δὲ κάλλοις, ψυχῇ δὲ σοφίᾳ, πράγματι δὲ ἀρετῇ, λόγῳ δὲ ἀλήθειᾳ· τὸ δὲ ἐναντία τούτων ἀκοσμία. ἄνδρα δὲ καὶ γυναικαὶ λόγον καὶ ἔργον καὶ πόλιν καὶ πρᾶγμα χρὴ τὸ μὲν ἀξιον ἐπαίνου ἐπαίνῳ τιμᾶν, τῷ δὲ ἀναξιῷ μῶμον ἐπιτιθέναι.

κόσμος πόλει (ἐστι) ‘a város dísze’; κόσμος σώματι (ἐστι) ‘a test dísze’; πόλιν acc., πόλει dat.

ἡ ἀκοσμία, ἀκοσμίας rendezetlenség
ὁ ἀνήρ, ἀνδρός férfi, férfi
ἀνάξιος (ἀνάξιος, ἀνάξιον) nem méltó,
málatlan
ἄξιος (ἀξία, ἀξιον) méltó (amire: gen.)
ἡ ἀρετή ἀρεtejki kiválóság, erény
ἡ γυνή, γυnaijós nő, feleség
ὁ γύψ, γyposz saskeselyű
ἔμψυχος (ἔμψυχος, ἔμψυχον) lélegző, élő
ἐναντίος (ἐναντία, ἐναντίον) ellentétes
(amivel: gen. vagy dat.)
ἐπιτιθέναι rátenni (amire: dat.)
τὸ ἔργον, ἔργou munka, tett
ἡ εὐανδρία, εὐanđrías a derék férfiak nagy
száma
εὐδαιμων (εὐδaímow, εὐđaiμon) boldog,
gazdag

τὸ ἥμισυ fele (rész)
καὶ és
τὸ κάλλος, kállouς szépség
ὁ κόσμος, kósmou rend; világegyetem; dísz
ὁ μῶμος, muwmou gúny, szégyen
μῶμον ἐπιτιθέναι becsmérelni
οὗτος (αὕτη, τοῦτο) ez; az
τὸ πᾶν, πantóς az egész
ἡ πόλις, πólewás város, állam
τὸ πρᾶγμα, πrágmaos tett
ἡ σοφία, sofíás bölcsesség
τὸ σῶμα, σώμatoś test
ὁ τάφος, táphou sír
τιμᾶν tisztni
χρήj kell
ἡ ψυχή, ψychéj lélek

- A fosztóképző praefixum: ἀ-, ἀν-. Példák: ἀ-κοσμία, ἀν-άξιος
- Az összetett melléknevek általában kétvégződésűek: ᔁμψυχος 2
- Néhány ἐ-nal kezdődő igető az augmentummal εἰ-be vonatik össze: ἔχω – εἴχον, ἔπομαι követ – εἴπόμην.
- A melléknév, ha jelző, a névelő és a névszó közé ékelt vagy (megismételt) névelővel a névszó mögé vetett; ha más szórendi helyzetben áll, akkor nem jelző, hanem állítmánykiegészítő.
- Jelzői szórendben állhat melléknév, határozószó illetve előjárószós főnév.

I. Olvasási gyakorlat

- a. ἡμέραι, ἀξιαι, ὀνάξιοι, ἥμισυ, ὕμνοι
 b. εὖ, εὐανδρία, εὐδαιμων, Ζεύς, εὔρηκα
 c. γυψί, σοφία, φυχή, ἔμψυχος, τάφος
 d. κόσμον, ἀκοσμίαν, ὄνδρα, εύανδρίαν
 e. οὗτοι, μῶμοι, τάφοι, λόγοι, οἶνος
 f. Ἀκρόπολις, μητρόπολις, νεκρόπολις
 g. ΚΑΛΛΟΣ, ΧΡΗ, ΓΥΝΗ, ΞΕΡΞΗΣ

II. Ragozza a névelőt!

(τὸ) πράγμασι, (ἡ) ψυχῆς, (τὸ) ἔργα, (τὸ) πράγματος, (ἡ) πόλιν, (τὸ) σώμασιν, (ἡ) ἀρετήν, (ὁ) κόσμου, (ἡ) σοφία

III. Ragozza a névszót!

τὴν (ἡμέρα), ταῖς (ἐλπίς), τοῦ (ἀνήρ), τὸ (χάλλος), τοὺς (λόγος), τῷν (πρᾶγμα), τοῖς (ἔργον), τῇ (ἀκοσμία)

IV. Egyeztessen!

τὴν (χρηστός 3) γυναικα, τοὺς (χαλός 3) ἄνδρας, τῷ (χα-
κός 3) ιατρῷ, ταῖς (χολός 3) γυναιξίν, τὰ (χαλεπός 3)
ἔργα

V. Mondja az igealakokat többes számban!

ἄγγέλεις, ἔχει, λύω, ἐκφέρει, φεύγω, γράφεις, μάχη

VI. Tegye az igealakokat egyes számba!

μάχονται, φεύγετε, κρίνετε, ἥδομεθα, λείπουσιν, γράφομεν

VII. Ragozza az igealakokat jelen időben!

ἐμάχου, ἔχρινε, ἐξέβαλλες, διέφερε, ἐξέφερον, ἐμάχοντο

VIII. Ragozza az igéket múlt időben!

λύεις, κρίνομεν, φέρετε, μαχόμεθα, ἐκβάλλω, μένομεν

IX. Tegye a πολεμίζειν igét a μάχεσθαι megfelelő alakjáiba!

μαχόμεθα, μάχη, ἐμαχόμην, ἐμάχετο, μάχεται, ἐμάχοντο,
ἐμάχου

X. Fordítsa görögre!

1. El akarták küldeni az orvost, de az orvos ott (ἐκεῖ) maradt. 2. A férfiaknak tisztelni kell a nőket. 3. A jó különbözik a hasznostól. 4. A keselyű elő sír. 5. Ti (ὑμεῖς) mentek, én pedig maradok. 6. Mész, vagy (ἢ) maradsz?

ὁ γύψ keselyű	ἡ ἐλπίς remény	τὸ σῶμα test
γύψ	ἐλπίς	σῶμα
γῦπα	ἐλπίδα	σῶμα
γυπός	ἐλπίδος	σώματος
γυπί	ἐλπίδι	σώματι
γῦπες	ἐλπίδες	σώματα
γῦπας	ἐλπίδας	σώματα
γυπῶν	ἐλπίδων	σωμάτων
γυψί(ν)	ἐλπίσι(ν)	σώμασι(ν)

kidob	ἐκβάλλει
kivisz	ἐκφέρει
old	λύει
jelent	ἀγγέλλει
bír, van neki	ἔχει
marad, vár	μένει
kap, fog	λαμβάνει
ítél	κρίνει
menekül	φεύγει
ír	γράφει
elhagy	λείπει
különbözik	διαφέρει
üt, vág	κόπτει
vezet	ἄγει
vonul	ἐλαύνει
rábeszél	πείθει
árt	βλάπτει
vadászik	θηρεύει
rejt	λανθάνει
fáradozik	κάμνει

λύειν	μάχεσθαι
oldani	harcolni
praet.	ipf. ind.
ἔλυνον	ἐμαχόμην
ἔλυες	ἐμάχου
ἔλυε(ν)	ἐμάχετο
ἔλύομεν	ἐμαχόμεθα
ἔλύετε	ἐμάχεσθε
ἔλυνον	ἐμάχοντο

4 | Ἀποφθέγματα – Velős mondások

Az ἀπόφθεγμák egy híres ember anekdotába ágyazott mondása. Alaptípusa: X, mikor megkérdezték, hogy . . . , azt mondta, hogy . . . . Az ἀπόφθεγμák az életrajz építőeleme, de önálló gyűjtemények is vannak, mint például a Plutarchosnak tulajdonított Βασιλéawon ἀποφθέγματα καὶ στρατηγῶν (Királyok és hadvezérek bölcs mondásai). Bár az életrajzírók a csattanó kedvéért gyakran lemondta a történeti hűségről, a spártai Pausaniasról szóló történet valós eseményekre utal. Mikor a délosiak panaszkodtak Pausaniasnál, hogy az athéniak bitorolják Délost, és törvényekkel megtiltották nekik, hogy halottaikat Déloson temessék el, és asszonyaik gyermeket szülnék ott, Pausanias így válaszolt: Hogyan lehetne a hazátok az a hely, ahol közületek senki sem született, s ezután sem fog születni?

1. Ἀγησίλαος διετέλει λέγων τὸν ἄρχοντα προσήκειν οὐ μαλακίᾳ καὶ τρυφῇ, καρτερίᾳ δὲ καὶ ἀνδρείᾳ τῶν ἴδιωτῶν περιεῖναι. 2. Ἄλλοτε δ' ἐρωτώμενος διὰ τί μάλιστα παρὰ τοὺς ἄλλους εὐδαιμονοῦσιν οἱ Σπαρτιᾶται, 'διότι' εἶπε 'παρὰ τοὺς ἄλλους ὀσκοῦσιν ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι'. 3. Ἐλεγε δὲ τοὺς τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντας ἐλευθέρους μὲν κακούς, δούλους δ' ἀγαθοὺς εἶναι.

ἀγαθός (ἀγαθή, ἀγαθόν) jó, kiváló
ἄλλοτε máskor
ἡ ἀνδρεία, ἀνδρéiaς bátorúság
ὁ ἄρχων, ἄρχοντος vezér, parancsnok
ἄρχειν parancsolni
ἄρχεσθαι engedelmeskedni
ἀσκεῖ gyakorol, edz
διὰ τί; miért?
διατελεῖ folytat, bevégz
διετέλει λέγων folyton (azt) mondta
διότι mert
δοῦλος (δούλη, δοῦλον) szolga(i)
εἴπε(v) mondta
ἐλεύθερος (ἐλευθέρα, ἐλεύθερον) szabad
ἐρωτώμενος „mikor megkérdezték tőle”
εὐδαιμονεῖ boldog

οἱ ἴδιώτης, ἴδιωτου közember
ἡ καρτερία, καρteriaς önuralom
κατοικεῖ lakik
οἱ τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντες
a (kis)ázsiaiak
ἡ μαλακίᾳ, malakiaς elpuhultság
μάλιστα leginkább, különösen
οὐ nem
παρὰ τοὺς ἄλλους másoknál / másokhoz
képest
περιεῖναι felülmúlni (akit: gen.; amiben:
dat.)
προσήκει illik (akihez: dat.)
οἱ Σπαρτιᾶται a spártaik
ἡ τρυφή, truféjs dőzsölés

- Igekötő igéknél az igekötő utolsó magánhangzója kiesik, ha az alapige magánhangzóval kezdődik: κατοικέω (κατα – οἰκέω). Kivétel a περι- és a προ- igekötő.
- A mondást jelentő igék után ὅτι vagy ὡς kötőszóval bevezetett mellékmondat áll, melynek állítmánya általában ugyanolyan módú, actiójú és idejű, mintha egyenes beszédben állna. A mondást jelentő igék után állhat ún. *accusativus cum infinitivo* (acc. c. inf.) is. Ezt magyarra tárgyi mellékmondattal fordítjuk.

Oἱ τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντες ἐλεύθεροι κακοί εἰσιν.

Ἀγησίλαος ἔλεγε, ὅτι οἱ τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντες ἐλεύθεροι κακοί εἰσιν.

Ἀγησίλαος ἔλεγε τοὺς τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντας ἐλευθέρους κακοὺς εῖναι.

I. Olvasási gyakorlat

- a. ἀγγέλω, ἀγγελος, εὐαγγέλιον, Σφίγξ
 b. ἀνθρώπου, ἀνδρός, ἀνδρείας, εὐανδρίας
 c. οὐ γράφει, οὐκ ἀσκεῖ, οὐχ ἔλκει, οὐχί
 d. λέγων, ἀρχοντα, φέροντος, γράφοντι
 e. λέγοντες, φέροντες, ποιοῦντες, ἀσκοῦντες
 f. λέγει, λέγουσι, φέρουσι, ἀρχουσι
 g. γυψί, γυναιξί, λέγουσι, φέρουσι

II. Egyeztessen!

ai (μῶρος 3) γυναικες, τοῖς (σοφός 3) ἀνδράσιν, τὰς καλὰς (γυνή), οἱ ὅμοιοι (ἀνήρ), τοῖς κακοῖς (πρᾶγμα), τῇ καλῇ (ἔλπις)

III. Melyik a kakukktojás, és miért?

οἱ Θηβαῖοι – οἱ Σπαρτιάται – οἱ Θρᾷκες – οἱ Κορίνθιοι

IV. Οὐχ ὄρω. *Nem látok!* Tagadja az igéket a példák szerint: οὐ βούλεται, οὐκ ἐθέλει, οὐχ ἔλκει.

ἔχω, πάσχεις, ἀρχει, εὑρίσκομεν, τύπτετε, ἥδονται

V. λέγει → λέγων

κωλύει, σπένδει, κάμνει, τύπτει, ᔁχει, ἀρχει, τρέπει

VI. λέγει → ἔλεγε

πέμπει, βαίνει, θύει, κόπτει, μένει, πείθει, κωλύει

VII. λέγουσι → ἔλεγον

φέρουσι, πράττουσι, λείπουσι, τάττουσι, κρύπτουσι, θύουσι

VIII. Tegye dativusba! λέγοντες → λέγουσι

ἄγοντες, κελεύοντες, πράττοντες, ἐλπίζοντες, βλάπτοντες

IX. Fordítsa görögre!

1. A spártaik bátorságban felülmúlják a kisázsiaiakat.
2. A dőzsölés nem illik a korinthosiakhoz.
3. A szolga nem boldog.
4. Leginkább a szabad emberek boldogok.
5. Állandóan azt mondja, hogy a filozófusok ostobák.
6. A spártaik azt hajtoggatják, hogy a thébaiak boldogok.
7. A férfiak gyümölcsöt is (*καὶ*) áldoztak az isteneknek.
8. Helené, mint mondják, szép.

lévő (εἰναι pt. ipf.)		
Ὥν	οὖσα	ὄν
ὄντα	οὔσαν	ὄν
ὄντος	οὔσης	ὄντος
ὄντι	οὔσῃ	ὄντι
ὄντες	οὔσαι	ὄντα
ὄντας	οὔσας	ὄντα
ὄντων	οὔσῶν	ὄντων
οὖσι(ν)	οὔσαις	οὔσι(ν)

küld	στέλλει
rendez	τάττει
kezd; első	ἀρχει
talál	εὑρίσκει
szenved	πάσχει
hall(gat)	ἀκούει
tanácskozik	βουλεύει
gyakoroltat	γυμνάζει
ítélkezik	δικάζει
polgárként él	πολιτεύει
akadályoz	κωλύει
félrevezet	παράγει
fordít	τρέπει
őrködik	φυλάττει
esik, zuhan	πίπτει
remél	ἐλπίζει
ismer	γιγνώσκει
üt	τύπτει
titkol, befed	κρύπτει
bízik, hisz	πιστεύει

ἄγειν	οἰεσθαι
vezetni	νέλνι
praet. ipf. ind.	
ἥγον	ῳόμην
ἥγεις	ῳου
ἥγε(ν)	ῳετο
ἥγομεν	ῳόμεθα
ἥγετε	ῳεσθε
ἥγον	ῳοντο

5 Σφήξ καὶ ὄφις – A darázs és a kígyó

Kroisos egyszer elküldte Aisópost Delphoiba, hogy az istennek mutasson be áldozatot, a polgároknak pedig vigyen ajándékot. Ő az áldozatot bemutatta, ám vitája támadt a polgárokkal, ezért a pénzt visszaküldte Kroisosnak. A polgárok erre megvádolták, hogy kirabolta a szentélyt. Aisópos egy mesével védekezett:

Egyszer egy sas üldözött egy nyulat, aki a ganajtúrótól kért segítséget. A ganajtúró szavaival nem törődve a sas felfalta a nyulat. A bogár bosszút esküdött, s valahányszor a sas fészket rakkott, kihengergette a fészkekből a tojásokat. Végül a sas Zeus ölébe menekült fészket rakni, de a bogár oda is utánaröpült. Ott az isten ölébe pottyanott egy galacsint, mire az felugrott, a tojások pedig leestek és összetörtek. Aisópos így példázta, hogy a kicsi is képes bosszút állni. Aisópost elítélték, és a Parnassos egyik csúcsáról a mélybe tasztották. Az istenség, mint mondják, nagyon megharagudott a jogtalanság miatt: szárazsággal és járványokkal sújtotta a várost (*Αἰσώπειον αἷμα*). Delphoi polgársága ezért követeket küldött szét Hellasba, hogy jelentkezzék valaki az Aisópos halála miatti vérdíjért. Mivel Aisóposnak nem voltak rokonai, egykor tulajdonosának leszármazottja vette föl a pénzt, nemzedékekkel később.

Σφήξ ἐπὶ κεφαλὴν ὄφεως καθίσας καὶ συνεχῶς τῷ κέντρῳ πλήσσων ἔχειμαζε. ὁ δὲ περιώδυνος γενόμενος καὶ τὸν ἔχθρὸν οὐκ ἔχων ἀμύνεσθαι ἔξελθὼν ἐν τῇ ὁδῷ καὶ ἵδων ἀμαξαν ἐρχομένην τὴν κεφαλὴν τῷ τροχῷ ὑπέθηκε καὶ οὕτω τῷ σφηκὶ συναπέθανεν.

ἀμύνεται elhárít; bosszút áll (+ acc.)

γενόμενος 3 válva

ἐν τῇ ὁδῷ az útra

ἔξελθὼν 3 kimenve

ἐπί (+ acc.) -ra, -re

ὁ ἔχθρος, ἔχθroū ellenség

οὐκ ἔχων 3 nem tudva

ἐρχόμενος (*ἐρχομένη*, *ἐρχόμενον*) közeledő

ἵδων 3 meglátva

καθίσας leülve

τὸ κέντρον, κένtrou fullánk

ἡ κεφαλή, κεφalῆs fej

ἡ ὁδός, ὁδoū út

ὁ σφιξ, σφεως kígyó

οὕτω így

περιώδυνος (*περιώδυνος*, *περιώδυνον*)
gyötördő

πλήσσει megsebez, üt

συναπέθανεν együtt meghalt (+ dat.)

συνεχῶς folyamatosan

ὁ σφήξ, σφηkós darázs

ὁ τροχός, τrochou kerék

ὑπέθηκε alátette

ὑποτιθέναι alátenni (+ dat.)

χειμάζει gyötör

– Melléknévből határozószó képezhető; a képző: -ως. *συνεχής* 2 folyamatos, állandó *συνεχῶς* folyamatosan, állandóan.

– Igekötős igéknél az igekekötő utolsó magánhangzója kiesik, ha az alapige magánhangzóval kezdődik; ha ez az első magánhangzó erős hehezetű, akkor az igekekötő mássalhangzójára is kihat: *καθίζω* (leül(tet)) ← *κατα-ίζω*.

– Mássalhangzóval kezdődő igekekötős igék augmentált alakjainál az igekekötő utolsó magánhangzója kiesik: *συναπέθανε* ← *συν + ἀπο + ̄θαν-ε*, *ὑπέθηκε* ← *ὑπο + ̄θηκ-ε*.

– A névelő gyakran birtokos névmással fordítható: *τῷ κέντρῳ* (a) fullánkjával.

– A közvetlen érzékelést kifejező igék és igenevek mellett acc. c. inf. helyett acc. c. participio áll: *ἵδων ἀμαξαν ἐρχομένην*.

I. Olvasási gyakorlat

1. συνεχῶς, σοφῶς, χαλεπῶς, καλῶς, κακῶς
2. λέγει, λόγος, τρέχει, τροχός
3. οὐκ ἔχει λέγειν, οὐκ ἔχουσι λέγειν
4. ΟΦΙΣ, ΣΥΝΑΠΕΘΑΝΕΝ, ΥΠΕΘΗΚΕ
5. ἐχθροί, ἀρχεσθαι, χρή, μάχεσθαι
6. ἐπιτιθέναι, ὑποτιθέναι, τιθέναι
7. κροκόδ(ε)ιλοι, ἐλέφαντες, δελφῖνες, κάμηλοι

II. λέγοντος → λεγούσης

ἄγοντος, πολεμίζοντος, φέροντος, τρέχοντος, κομίζοντος

III. ἐξέφερε → ἐκφέρει

ἐξέβαινε, ἐξέβαλλε, ἀπῆγε, συνέλεγε, διέβαλλε, ἐξέκοπτε,
κατέλειπε, συνεγίγνωσκε, συναπέθνησκε, διέβαινε

IV. ἐξέφερε → ἐκφέρων

ἐξέβαινε, ἐξέβαλλε, ἀπῆγε, συνέλεγε, διέβαλλε, ἐξέκοπτε,
κατέλειπε, συνεγίγνωσκε, συναπέθνησκε, διέβαινε

V. Párosítja a kifejezések magyar megfelelőikkel!

(a) hírnökööt küld	(1) στόμα λύει
(b) felbontja a házasságot	(2) διάγει τήμεραν
(c) szép	(3) κήρυκα πέμπει
(d) kinyitja a száját	(4) ἐκλείπει τὴν τυραννίδα
(e) eltölti az időt	(5) κάλλοις ἔχει
(f) ciripelnek a tücsököt	(6) οἱ τέττιγες ἄδουσιν
(g) lemond a tyrannisról	(7) ἐκβάλλει γυναικα ἐκ τῆς οἰκίας

VI. Fordítsa görögbe!

1. Az ember a kerék alá tette a darazsat.
2. A hadvezér (στρατηγός) a szolgájával együtt halt meg.
3. A hadvezér háborút akar viselni.
4. A hadvezér bátor (ἀνδρεῖος 3).
5. Azt mondják, hogy a hadvezérek nem gyávák (δειλός 3).
6. A hadvezérek nem akarnak csatázni.
7. A hadvezérek szolgái nem bátrak, hanem gyávák.
8. A hadvezérek beszélgettek.
9. Nem látom a hadvezéreket.

ó σφήξ darázs	ἡ πόλις város	τὸ ἔχονος lábnymom
σφήξ	πόλις	ἔχονος
σφῆκα	πόλιν	ἔχνος
σφηκός	πόλεως	ἔχνους
σφηκί	πόλει	ἔχνει
σφῆκες	πόλεις	ἔχνη
σφῆκας	πόλεις	ἔχνη
σφηκῶν	πόλεων	ἔχνῶν
σφηξί(ν)	πόλεσι(ν)	ἔχνεσι(ν)

imádkozik	ευχεται
utazik	όχειται
érzékel	αἰσθάνεται
tud(akol)	πυνθάνεται
kivág	ἐκχόπτει
kidob	ἐκβάλλει
átdob, vádol	διαβάλλει
beszélget	διαλέγεται
haldoklik/ölik	ἀποθηγίσκει
öl	ἀποκτείνει
elvezet	ἀπάγει
távol tart	ἀπέχει
hátrahagy	καταλείπει
(be)vádol	κατηγορεῖ
együtt hal	συναποθηγίσκει
összegyűjt	συλλέγει
megbocsát	συγγιγνώσκει
(elő)készít	παρασκευάζει
nyújt, ad	παρέχει
figyel/alattvaló	ὑπακούει

εῖναι lenni	φάναι mondani	εἰδέναι tudni
εἰμί	φημί	οἶδα
εί	φής	οἶσθα
ἐστί(ν)	φησί(ν)	οἶδε(ν)
ἐσμέν	φαμέν	ἴσμεν
ἐστέ	φατέ	ἴστε
εἰσί(ν)	φασί(ν)	ἴσασι(ν)

6 „Iχνη μόνα ζητῶ – Csak a nyomokat keresem!

Az aisóposi mesék tanító célzatú állatmesék. A mesék bölcsessége Sókratést is meghilette, aki kivégzése előtt a börtönben Aisópos történeteit szedte versbe. Sókratés a halála előtt elbizonytalanodott, hogy vajon élete során valóban eleget tett-e az istenség szavainak, melyek műszai tevékenységre szólították föl. Lehet, hogy Aisópost kellett volna megverselnie? – Az aisóposi állatmesék rövidek, stílusuk egyszerű, sőt száraz; szereplői pedig nem kizártlag állatok.

Λέοντός τινος ἵχνη ἔζήτει κυνηγός· δρυοτόμον δὲ ἐρωτήσας, εἰ εἴδεν ἵχνη λέοντος, καὶ ποῦ κοιτάζει, ἔφη· καὶ αὐτὸν τὸν λέοντα ἥδη σοι δείξω. Ὁ δὲ ὡχριάσας ἐκ τοῦ φόβου, καὶ τοὺς ὀδόντας συγκρούων εἶπεν· ἵχνη μόνα ζητῶ, οὐχὶ αὐτὸν τὸν λέοντα.

αὐτός (αὐτή, αὐτό) maga
 δείξω megmutatom
 ὁ δρυοτόμος, δρυotómou favágó
 εἰ (függő kérdésben) vajon, -e
 εἴδεν láta
 ἐκ τοῦ φόβου a félelemről
 ἐρωτήσας megkérdezvén
 ἔφη mondta
 ζητεῖ keres
 ἥδη már(is), mindenjárt
 τὸ ἵχνος, ἵχνους lábnyom
 καὶ (előrevetve) is
 κοιτάζει tanyázik

ο κυνηγός, κυνηγοῦ vadász
 ο λέων, λέοντος oroszlán
 μόνος (μόνη, μόνον) egyedül; csak
 ο ὀδούς, ὀδόντος fog
 οὐχὶ (nyomatékos οὐ) nem
 ποῦ; hol?
 σοὶ (sim.) neked
 συγκρούει összeüt
 συγκρούων τοὺς ὀδόντας fogvacogva
 τις (tis, ti) (sim.) egy (valaki, valami)
 ο φόβος, φόbusz félelem
 ὡχριάσας elsápadva

- διετέλει (λέγων) ← δια + ἐ-τέλε-ε, ἔζήτει ← ἐ-ζήτε-ε.
- A melléknévi igenév (például τρέχων) fordítható melléknévi igenévvel (*futō*), határozói igenévvvel (*futua*) vagy mellékmondattal.
- A névelős melléknévi igenevet vonatkozó mellékmondattal fordíthatjuk (*aki fut*); a névelő nélkülit pedig időhatározói, okhatározói illetve megengedő mellékmondattal (*amikor fut; mivel fut; bár fut*).
- A névelő a melléknévi igenevet főnevesíti: οἱ ἀναγιγνώσκοντες az olvasók.
- Az alany nom.-ban álló névszó vagy személyes névmás, de gyakran elmarad. (ὁ δρυοτόμος) ἔφη (a favágó azt) mondta; (ἐγὼ) δείξω (én) megmutatom (tkp. meg fogom mutatni)
- Az αὐτός 3 névmás névelő nélkül nom.-ban ὁ *maga*; függő esetekben (acc., gen., dat) a személyes névmás harmadik személyű alakjaiként használatos: ὅτ, ὅκετ ....
- Az αὐτός 3 névmás névelővel (bármilyen esetben): *ugyanό, ugyanaz*.
- A praeteritum imperfectum azt fejezi ki, hogy a cselekvés a múltban megkezdődött; hosszú ideig tartott; többször következett be; vagy megkíséreltek, de eredménytelenül. Az aoristos indicativi csak azt fejezi ki, hogy a cselekvés a múltban megtörtént.

I. Olvasási gyakorlat

- a. μόνος, μοναρχία, ἀναρχία, δημοκρατία
- b. λέοντες, χαμαιλέοντες, ὅρνιθες, σκορπίοι
- c. κύων (*kutya*), κύνας ἄγει, κυνηγός, κυνηγεῖ
- d. λέγει, ἔλεγε, διετέλει λέγων, εἴπεν, ἔφη
- e. Σφίγξ, συγγράφει, συγκρούει, συγχαίρει
- f. συνέγραψε, συνέκρουε, συνέχαιρε
- g. δ, ή, οί, αί, εί, εί, ού, εῦ, ώ πάτερ

II. πέμπειν → πέμψαι

κελεύειν, θύειν, λύειν, θηρεύειν, βουλεύειν, ἀκούειν

III. πέμποντος → πέμψαντος

θύοντος, θυούσης, κελεύοντος, κελευούσης, βουλευούσης, κωλύοντος, λύοντος, ἀκουούσης, θηρεύοντος

IV. Fordítsa le a kifejezéseket, majd vesse hátra a jelzőt a példa szerint!

ὁ ἐνθένδε τόπος : az itteni hely

ὁ τόπος ὁ ἐνθένδε

αἱ κοιναὶ ἑορταὶ : a közös ünnepék

αἱ ἑορταὶ αἱ κοιναὶ

οἱ τῶν Ἀθηναίων νόμοι

ἡ τοῦ Ὁμήρου ΟΔΥΣΣΕΙΑ

οἱ τοῦ Αἰσώπου λόγοι

ὁ τοῦ Ὁμήρου Ὁδυσσεύς

οἱ τοῦ Καλλιμάχου ὅμνοι

V. Fordítsa görögre!

1. A favágó a szekerét kereste.
2. A szolga a félelemről elsápadva kereste az orvost.
3. Hol vannak az oroszlánok?
4. Megmutatom (majd) az oroszlán fogát.
5. A favágó ökröt akar áldozni.
6. Az orvos szolgája a gyógyszert kereste.
7. A vadászhoz nem illik a félelem.
8. A hadvezér sátrát (ἡ σκηνή) keresem. (Majd) én megmutatom neked.
9. A hadvezérek a sátorban (ἐν + dat.) énekeltek.

λύσας 3 aoristos pt.		
λύσας	λύσασα	λύσαν
λύσαντα	λύσασαν	λύσαν
λύσαντος	λυσάσης	λύσαντος
λύσαντι	λυσάσῃ	λύσαντι
λύσαντες	λύσασαι	λύσαντα
λύσαντας	λυσάσας	λύσαντα
λυσάντων	λυσάσῶν	λυσάντων
λύσασι(ν)	λυσάσαις	λύσασι(ν)

szeret	φιλεῖ
lakik	οἰκεῖ
elöl megy, vezet	ήγειται
kér	αίτει
beteg	νοσεῖ
fél	φοβεῖται
fáradozik	πονεῖ
véghez visz	τελεῖ
folytat	διατελεῖ
hív	καλεῖ
panaszol, vádol	ἐγκαλεῖ
kísér, követ	ἀκολουθεῖ
buzdít	παραινεῖ
vágayakozik	ἐπιθυμεῖ
dicsér	ἐπαινεῖ
(be)vádol	κατηγορεῖ
(meg)érkezik	ἀφικνεῖται
egyetért, bevall	όμολογεῖ
nem tud	ἀγνοεῖ
vétkezik, bűnös	ἀδικεῖ

λῦσαι	παύσασθαι
feloldani	abbahagyni
aoristos ind.	
ἔλυσα	ἐπαυσάμην
ἔλυσας	ἐπαύσω
ἔλυσε(ν)	ἐπαύσατο
ἔλυσαμεν	ἐπαυσάμεθα
ἔλυσατε	ἐπαύσασθε
ἔλυσαν	ἐπαύσαντο

7 Kρατεῖ πάντων τῶν θεῶν – Minden istennél hatalmasabb

Phaidros nagyjából ezeket mondja a *Symposion*ban: Nagy isten Erós, és csodálatos az emberek és az istenek között, mégpedig leginkább a származása miatt. A legősibb istenek közé tartozik, és nincsenek szülei. Hésiodos ugyanis azt mondja, hogy Chaos jött létre először, azután Gaia és Erós; ő pedig a halhatatlanok közt a legszebb, és hatalma van az emberek és az istenek fölött. Hésiodos tehát ezt mondja, és ugyanezt mondja Akusilaos is. Parmenidész szerint pedig az összes isten közül Erós jött létre legelőször. Így tehát sokan értenek egyet abban, hogy Erós a legősibb istenek egyike. S ez a legősibb isten egyben az emberek legnagyobb jótevője is.

Θεός ἐστιν, ὁ παιδες¹, ὁ Ἔρως, νέος καὶ καλὸς καὶ πετόμενος. Διὰ τοῦτο καὶ νεότητι χαίρει καὶ κάλλος διώκει καὶ τὰς φυχὰς ἀναπτεροῖ. Δύναται δὲ τοσοῦτον ὅσον οὐδὲ ὁ Ζεύς κρατεῖ μὲν στοιχείων, κρατεῖ δὲ ἄστρων, κρατεῖ δὲ τῶν ὄμοιών θεῶν. Οὐδὲ ὑμεῖς τοσοῦτον τῶν αἰγῶν καὶ τῶν προβάτων. Τὰ ἄνθη πάντα Ἐρωτος ἔργα, τὰ φυτὰ πάντα τούτου ποιήματα, διὰ τοῦτον καὶ ποταμοὶ ῥέουσι καὶ ἀνεμοὶ πνέουσιν.

¹(a megszólítottak: egy pásztorfiú és egy pásztorlányka)

ὁ/ἡ αἴξ, αἰγός kecske
 ἀναπτεροῖ felröpít, föllizgat
 ὁ ἀνεμος, álnémuos szél
 τὸ ἄνθος, ánthous virág
 τὸ ἄστρον, ástrosz csillag
 διὰ τοῦτο ezért
 διὰ τοῦτο ómiatta
 διώκει úz, kerget
 δύναται képes; hatalma van
 ὁ Ἔρως, Ἐρωτος Erós
 κρατεῖ uralkodik (akin, amin: gen.)
 ἡ νεότης, νεότηtos ifjúság; fiatalok
 ὅσος (ὅση, ὅσον) amennyi/re
 οὐδέ de nem; sem, és nem

ὁ/ἡ παῖς, παιδός gyermek
 πᾶς (πᾶσα, πᾶν) egész; (pl.) az összes
 πετόμενος 3 szárnyas, röpködő
 πνεῖ fűj
 τὸ ποιήμα, ποιήμatος alkotás, mű
 ὁ ποταμός, ποτamou folyó
 τὸ πρόβατον, προβátou birka
 ῥεῖ folyik
 τὸ στοιχεῖον, στοιχeíou elem, ūsanyag
 τοσοῦτος (τοσαύτη, τοσοῦτο) akkora,
     annyi/ra
 ὑμεῖς ti
 τὸ φυτόν, φυtoú növény

- A tulajdonnevek előtt állhat határozott névelő: ὁ Ἔρως Erós.
- A halmozott mondatrészek minden tagjához kapcsolódik egy „és” kötőszó. A magyarban csak az utolsó tag elé teszünk kötőszót: νέος καὶ καλὸς καὶ πετόμενος.
- Az érzelmeket kifejező igék mellett az érzelem okát dat.-ban álló névszó jelölheti: νεότητι χαίρει örömét leli a fiatalsgában/a fiatalokban.
- A participium imperfectum azt jelöli, hogy a benne foglalt cselekmény az állítmánnyal egyidejűleg következik (következett) be, participium aoristi pedig általában azt, hogy a cselekmény az állítmányhoz képest előbb történt.

I. Tegye ki a hehezetet!

ο, η, οι, αι, ου, ουδέ, εγώ, υμεῖς
 ιστορία, έως, ιατρός, εστί, εἶναι
 ει, εισί, εἰ, εύρηκα, οὗτος, όμοιος
 έχει, ασκεῖ, έφη, εἴπε(ν), άρχει
 ιδών, εξελθών, ερωτήσας, άρξας
 η οδός, ο οδούς, αυτός, αύτη, αυτή
 ακοσμία, ανάξιος, εκβάλλει, εκφέρει

II. Fordítsa le a kifejezéseket, majd ékelje be a jelzőt a példa szerint!

ἡ εὐδαιμονία ἡ ὑπάρχουσα a meglévő boldogság
 ἡ ὑπάρχουσα εὐδαιμονία

ἡ Μήδεια ἡ Εύριπίδου
 ὁ βίος ὁ Καίσαρος
 τὰ συμβουλεύματα τὰ τοῦ θεοῦ
 ἡ σκηνὴ ἡ τοῦ στρατηγοῦ
 τὰ βιβλία τὰ τοῦ πατρός

III. Találja ki az ismeretlen szó jelentését!

ὁ θεός	ἡ θεός
ὁ ἄνδρας	ἄνδρείος 3
γίγνεται	ἡ γένεσις
ζητεῖ	ἡ ζήτησις
ποιεῖ	ἡ ποίησις
κρατεῖ	τὸ κράτος
κρατεῖ	ἡ κρατία
ἡ κρατία	δημοκρατία
ἡ ἀριστοκρατία	ἄριστος 3

IV. Fordítsa görögre!

1. A növények hasznosak, a virágok pedig szépek is.
2. A bátor hadvezér a folyóhoz (*πρός* + acc.) ment.
3. A kecske hasonló a birkahez, de nem annyira bárgyú.
4. A vadász tüldözi a kecskéket, az oroszlán pedig a vadászt.
5. minden folyó a tengerbe (*θάλαττα*) ömlik.
6. Fúj a szél, és esik az eső (*ύει*).
7. A hadvezér tüldözi az ellenseget (*ό πολέμιος*).
8. A hadvezérek nem találják az ellenség nyomait.

érkező (έρχεσθαι pt. ipf.)		
έρχομενος	-ομένη	-όμενον
έρχομενον	-ομένην	-όμενον
έρχομένου	-ομένης	-ομένου
έρχομένω	-ομένη	-ομένων
έρχομενοι	-όμεναι	-όμενα
έρχομένους	-ομένας	-όμενα
έρχομένων	-ομένων	-ομένων
έρχομένοις	-ομέναις	-ομένοις

λύει	ἔλυσε	feloldotta
θύει	ἔθυσε	föláldozta
κελεύει	ἐκέλευσε	elrendelte
ἀκούει	ἤκουσε	meghallotta
καίει	ἔκαυσε	(f)elégette
πνεῖ	ἔπνευσε	(ki)fújt
πλεῖ	ἔπλευσε	elhajázott
ποιεῖ	ἔποιησε	megcsinálta
φιλεῖ	ἔφιλησε	megszerette
πονεῖ	ἔπόνησε	elfáradt
νοσεῖ	ἐνόσησε	beteg lett
τελεῖ	ἔτέλεσε	befejezte
καλεῖ	ἐκάλεσε	elhívta
οἰκεῖ	ώκησε	letelepedett
αἴτει	ἥτησε	(azt) kérte
νομίζει	ἐνόμισε	(úgy) vélte
σώζω	ἔσωσε	megmentette
δικάζει	ἐδίκασε	bíráskodott
κομίζει	ἐκόμισε	elvitte
φράζει	ἔφρασε	(el)mondta

γράψαι	δέξασθαι
megírni	elfogadni
aoristos ind.	
ἔγραψα	ἔδεξάμην
ἔγραψας	ἔδεξώ
ἔγραψε(ν)	ἔδεξατο
ἔγραψαμεν	ἔδεξάμεθα
ἔγραψατε	ἔδεξασθε
ἔγραψαν	ἔδεξαντο

8 Ἀνήρ μεσαιπόλιος – Az őszülő férfi

Suetonius jegyezte fel Caesar életrajzában, hogy ellenfelei gúnyt ūztek a nagy ember kopaszágából. Caesart egyébként is zavarta ez a fogyatékossága, s ezért haját hátulról előre fésült, és állandóan babérkoszorút viselt. Ami Caesarnak kellemetlenséget jelentett, az másoknak szónoki tudásuk csilllogtatására adott lehetőséget: a bemutató beszédből kialakult diatribének válik tárgyává egyéb bizarr téma mellett például a kopaszág dicsérete. A kopaszág azonban komoly veszélyeket is hordoz magában. Egy (kétes hitelű) életrajzi adat szerint a tragédiaköltő Aischylos kopasz fejét egy sas a magasból sziklának nézte, és ráejtett egy tekñoctő. Állítólag ez okozta Aischylos halálát. Veszélyek leselkednek az alábbi történet hősére is, aki nem ügyel magára, s így két hetére megkopasztja.

Ἀνήρ τις μέσην ἔχων ἥβην δύο ἔσχεν ἐταίρας, μίαν μὲν γραῦν, τὴν δὲ ἐτέραν νέαν. τούτῳ ἡ μὲν γραῦς τὰς μελαίνας τρίχας ἔτιλλεν, ὡς γέροντα τοῦτον θέλουσα, ἡ δὲ νέα τὰς πολιάς· ἔως αὐτὸν φαλακρὸν ἐποίησαν καὶ ὄνειδος ἀπάντων. Ὁ λόγος δηλοῖ, ὅτι ἐλεεινός ἐστιν, δις εἰς γυναικας ἐμπίπτει.

ἄπας (ἀπασα, ἄπαν) = πᾶς 3
γέρων 2 (gen. γέροντος) öreg
 ἡ γραῦς, γραός vénasszony
 δηλοι világossá teszi, bizonyítja
 δύο kettő
εἰς (+ acc.) -ba, -be
εἷς (μία, ἕν) egy (számáné)
 ἐλεεινός 3 száalomra méltó
 ἐμπίπτει (εἰς + acc.) beleesik, kerül
ἔσχεν (← ἔχω) szert tett
 ἡ ἐταίρα, ἐταίρας hetéra
ἐτερος 3 az egyik; a másik
 ἔως amíg, míg nem
 ἡ ἥβη, ἥβης (ifjú)kor

θέλουσα = ἐθέλουσα
 ἡ θρίξ, τριχός hajszál
 ὁ λόγος, ou történet, elbeszélés
 μέλας (μέλαινα, μέλαν) fekete
μεσαιπόλιος 2 féligr ősz
 μέσος 3 középső
 τὸ ὄνειδος, ὄνειδος gyalázat, szégyen
δις (ἡ, δι) aki, ami
ὅτι hogy
πολιός 3 ősz, szürke
τίλλει kihúz (*hajat, szőrt*)
 φαλακρός 3 kopasz
 ὡς minthogy

– A mondatban a gen.-ban álló főnév (vagy névmás) és az azzal egyeztetett melléknévi igenév általában időhatározó vagy okhatározó. Ez az ún. *genitivus absolutus*. Magyarra időhatározói, okhatározói (ritkábban megengedő vagy feltételes) mellékmondattal fordíthatjuk.

Kαθημένων αὐτῶν ἐν τῷ θαλάμῳ ἡ Ἀφροδίτη μῦν εἰς τὸ μέσον καθῆκεν.
 Amikor bent voltak a hálószobában, Aphrodité egy egeret ejtett közibük.
 Συνήλθομεν ἀλλήλοις ἀμφοτέρους ὁδηγοῦντος τοῦ θεοῦ.
 Összejöttünk egymással, mivel mindkettőnket az isten (ti. Erós) vezetett.
 Aültής λουομένης ἀετὸς ἥρπασε τὸ ὑπόδημα.
 Amikor fürdött, egy sas elragadta a saruját.

I. Taux vagy θῆτα ?

ἐ.έλει, ἐ.αἰρα, ὅ.ι, ἀγα.ός
 ἀλή.εια, .ρίξ, .ριχός, πο.αμός
 ἄν.ος, φυ.όν, ἔξελ.ών, ζη.εῖ
 συναπέ.ανεν, ἄλλο.ε, ὑπέ.ηκε
 ἀρε.ή, .άφος, ἄν.ρωπος, ἔχ.ρός
 ἐλευ.ερός, κα.ίσας, .ελευ.ή
 ἔχ.ρα, πε.όμενος, ὑπο.ι.έναι

II. φέρε, λέγε, πέμπε ...

dobd, fuss, aldozz, írj, oldj, menekülj, vidd ki, vadássz, maradj, jelents, fogd, fordíts, küldd, remélj, üss, bízz, gyűjtsd össze, tartsd távol, hagyd hátra, bocsáss meg, vágd ki

III. Ragozza a kifejezést!

A hadvezér sátra. (ἡ τοῦ στρατηγοῦ σκηνή)

IV. Melyik a kakukktojás, és miért?

τέττιξι – σοί – τροχῷ – κήρυκι

V. Csoportosítsa az igéket a megadott kategóriák szerint!

ἔζητεις, ἔχεις, ἐμάχετο, ἔκοιταζε, ἔρχεται, ἔξέβαλλε, ἔλεγον, ἵν, ἔγράφομεν, διέφερε, ἔχειμαζες, συνεχρούετε

Pr. ipf.:

Praet. ipf.:

VI. Fordítsa görögre!

1. Az egyik fekete volt, a másik őszülő.
2. Ott lakik a hetéra.
3. A hadvezérek azt mondják, hogy a hetéra öreg.
4. A spártaiknak két hadvezérük van.
5. Az egyik hadvezér öreg volt és bátor, a másik fiatal, de gyáva.
6. Az emberek jók.
7. Ti rossz emberek vagytok, mi (ἡμεῖς) pedig jók.

θεασάμενος	-αμένη	-άμενον
θεασάμενον	-αμένην	-άμενον
θεασαμένου	-αμένης	-αμένου
θεασαμένω	-αμένη	-αμένω
θεασάμενοι	-άμεναι	-άμενα
θεασαμένους	-αμένας	-άμενα
θεασαμένων	-αμένων	-αμένων
θεασαμένοις	-αμέναις	-αμένοις

γράφει	ἔγραψε	megírta
πέμπει	ἔπεμψε	elküldte
τύπτει	ἔτυψε	megverte
χρύπτει	ἔχρυψε	elrejtette
τρέπει	ἔτρεψε	elfordította
βλάπτει	ἔβλαψε	megsérítette
στρέφει	ἔστρεψε	elfordított
τρέφει	ἔθρεψε	fölnevelte
ρίπτει	ἔρριψε	eldobta
χόπτει	ἔχοψε	megütötte
θάπτει	ἔθαψε	eltemette
λέγει	ἔλεξε	megmondta
ἔλέγχει	ῆλεγξε	megcáfolta
φυλάπτει	ἔφύλαξε	megőrizte
πράπτει	ἔπραξε	megtette
τάπτει	ἔταξε	elrendezte
συντάπτει	συνέταξε	összerendezte
ἔπιτάπτει	ἔπέταξε	elrendelte
πλήγτει	ἔπληξε	megütötte
διώκει	ἔδιωξε	elűzte

ἀγγεῖλαι	ἀποκρίνασθαι
hírt adni	válaszolni
aoristos ind.	
ἥγγειλα	ἀπεκρινάμην
ἥγγειλας	ἀπεκρίνω
ἥγγειλε(ν)	ἀπεκρίναστο
ἥγγειλαμεν	ἀπεκρινάμεθα
ἥγγειλατε	ἀπεκρίνασθε
ἥγγειλαν	ἀπεκρίναντο

9 Ἡ γαλῆ ἐρασθεῖσα νεανίσκου – A szerelmes menyét

A Munkák és napokban olvasható Pandóra mythosa. (Köztudott, hogy ez az „eblelkű” nő a férfit sújtó csapások okozója.) Hésiodos művének más helyén arra is kitér, hogy milyen asszonyt kell a házhoz hozni. A jó feleség, nagy haszon, de ha a „szomszéd örömöre” nősülsz, akkor korai aggságra jutsz. E két gondolatot köti össze az iambosköltő Sémónidés, aki aszerint tipizálja a nőket, hogy milyen állati jellemek hordozói, s csak a méhből lett nőt tartja jó asszonynak. Azokról, aikik disznóból, rókából, kutyából, szamárból, menyétből, lóból vagy majomból lettek nővé, nem sok jót tud mondani. Sémónidés nem nőgyűlölő különc: általános görög vélemény volt, hogy minden rossz oka a nő, s hogy a nők tulajdonságai állati lelkükből következnék.

Γαλῆ ἐρασθεῖσα νεανίσκου εὐπρεποῦς ηὔξατο τῇ Ἀφροδίτῃ, ὅπως αὐτὴν μεταμορφώσῃ εἰς γυναικα. Καὶ ή θεὸς ἐλεήσασα αὐτῆς τὸ πάθος μετεπύπωσεν αὐτὴν εἰς κόρην εὐειδῆ. Καὶ οὕτως ὁ νεανίσκος θεασάμενος αὐτὴν καὶ ἐρασθεὶς οἴκαδε ὡς ἔαυτὸν ἀπῆγαγε. Καθημένων δ' αὐτῶν ἐν τῷ θαλάμῳ ή Ἀφροδίτη γνῶναι βουλομένη, εἰ μεταβαλούσα τὸ σῶμα ἡ γαλῆ καὶ τὸν τρόπον ἥλλαξε, μὲν εἰς τὸ μέσον καθῆκεν. Ἡ δὲ ἐπιλαθομένη τῶν παρόντων ἔξαναστᾶσα ἀπὸ τῆς κοίτης τὸν μὲν ἐδίωκε καταφαγεῖν ἐθέλουσα. Καὶ ή θεὸς ἀγανακτήσασα κατ' αὐτῆς πάλιν αὐτὴν εἰς τὴν ἀρχαίαν φύσιν ἀποκατέστησεν.

ἀγανακτῆσαι megharagudni	ἡ θεός, οὐ istennő
ἀλλάττει megváltoztat	καθῆκεν leejtett
ἀπάγει elvezet	καθημένων αὐτῶν amikor (bent) ültekk
ἀπὸ τῆς κοίτης az ágyról	καταφαγεῖν felfalni
ἀποκατέστησε(v) visszaváltoztatta	ἡ κόρη, ης hajadon
ἀρχαῖος 3 régi	τὸ μέσον, ou vminek a közepe
ἡ γαλῆ, ης menyét	μεταβάλλει megváltoztat
γνῶναι βουλομένη tudni akarva	μεταμορφοῖ (εἰς + acc.) átváltoztat vmivé
εἰς τὸ μέσον közibük	μετατυποῖ ≈ μεταμορφοῖ
ἐλεήσαι megszánni	ὁ μῆς, μυός egér
ἐν τῷ θαλάμῳ a hálószobában	ὁ νεανίσκος, ou fiatalembér, ifjú
ἔξαναστάς 3 felállva	οἴκαδε haza
ἐπιλαθόμενος 3 megfeledkezve (amiről: gen.)	ὅπως μεταμορφώσῃ hogy változtassa át
ἐρασθείς 3 beleszeretve	οὕτως így
εὐειδῆς 2 bájos	πάλιν ismét
εὐπρεπής 2 délcég	τὰ παρόντα a körülmények
εὕχεται imádkozik (akihez: dat.)	τὸ πάθος, ouς szenvédés
θεάσασθαι meglátni	ἡ φύσις, εως természet; itt: alak
	ώς ἔαυτὸν magához

– Az akarást jelentő igék (igenevek) után főnévi igenév áll: γνῶναι βούλεται (tudni akarja), καταφαγεῖν ἐθέλει (fel akarja falni). Ha a főnévi igenévbé foglalt cselekvés cselekvője nem azonos azzal, aki „akar”, akkor az igenév mellett acc.-ban álló névszó jelzi a cselekvőt: βούλομαι ἀκοῦσαι (meg akarom hallgatni); βούλομαι ὑμᾶς ἀκοῦσαι (akarom, hogy ti meghallgassátok).

I. Mondja másképp, és magyarul!

Példa: ἐθέλει (βούλομαι): βούλεται akar
ἐρχεται (βαίνω), βαίνετε (ἐρχομαι), οἴονται
(νομίζω), φέρουσι (χομίζω), πολεμίζετε (μά-
χομαι), χαίρει (ἡδομαι)

II. Alakítsa át a mondatokat a példa szerint!

Τῆς παιδείας ή μὲν ῥῖζα πικρά, ὁ δὲ καρπὸς
γλυκύς.

A műveltség gyökere keserű, a gyümölcse
édes.

1. Ὁ Ἰσοκράτης ἔλεγε, ὅτι τῆς παιδείας ή
μὲν ῥῖζα πικρά ἔστιν, ὁ δὲ καρπὸς γλυκύς.

2. Ὁ Ἰσοκράτης ἔλεγε τῆς παιδείας τὴν μὲν
ῥίζαν εἶναι πικράν, τὸν δὲ καρπὸν γλυκύν.

Isokratés (gyakran) mondta, hogy a műveltség
gyökere keserű, a gyümölcse édes.

(ὁ Ἀριστοτέλης)

Ἡ φιλοσοφία ἐπιστήμη τῆς ἀληθείας.

(ὁ Ἰσοκράτης)

Ἀρχὴ φιλίας μὲν ἔπαινος, ἔχθρας δὲ φόγος.

(ὁ Μένανδρος)

Λύπης ιατρός ἔστιν ὁ χρηστὸς φίλος.

(ὁ Εὐριπίδης) Μῶρα μῶρος λέγει.

(ὁ φιλόσοφος) Νέος νέφι φίλος.

III. Fordítsa görögbe!

- Az istennő egerré változtatta az ifjút.
- Meglátván az oroszlánt, a szolga fogvacogva keresi a vadászt.
- Zeus a bájos leányzót délcег ifjúvá változtatta át.
- A menyét, megharagudván az egérre, fel akarja falni.
- Tudni akarván az igazságot, elkezdte keresni az asszonyt.
- Régi ellenségeivel együtt halt meg.
- Az orvos azt mondotta, hogy a szenvédés megváltoztatja az embereket.
- Mi vagyunk a jó fiúk.*
- Ott nyugszik (= κείται) a hadvezér.
- Hol mutatnak be a hadvezérek áldozatot az isteneknek?

m. f.	n.	apa
εὐειδής	εὐειδές	πατήρ
εὐειδῆ	εὐειδές	πατέρα
εὐειδοῦς	εὐειδοῦς	πατρός
εὐειδεῖ	εὐειδεῖ	πατρί
εὐειδεῖς	εὐειδῆ	πατέρες
εὐειδεῖς	εὐειδῆ	πατέρας
εὐειδῶν	εὐειδῶν	πατέρων
εὐειδέσι	εὐειδέσι	πατράσι

ἀγγέλλει	ῆγγειλε	megvitte
παραγ- γέλλει	παρήγ- γειλε	a hírt megüzente
ἀπαγ- γέλλει	ἀπήγ- γειλε	megvitte a választ
μένει	ἔμεινε	megvárta
ἀναμένει	ἀνέμεινε	bevárta
στέλλει	ἔστειλε	elküldte
ἀποστέλλει	ἀπέστειλε	elküldte
σπείρει	ἔσπειρε	vetett
κτείνει	ἔκτεινε	megölte
ἀποκτείνει	ἀπέκτεινε	megölte
χρίνει	ἔχρινε	elítélte
κλίνει	ἔκλινε	elhajlította
ἀμύνει	ῆμυνε	elhárította
ἔγείρει	ῆγειρε	felkötötté
ἀποκείρει	ἀπέκειρε	megnyírta
κυλίνδει	ἔκύλισε	legördítette
πείθει	ἔπεισε	meggyőzte
φεύδει	ἔφευσε	rászedte

λιπεῖν	γενέσθαι
elhagyni	válni
aoristos ind.	
ἔλιπον	ἔγενόμην
ἔλιπες	ἔγένου
ἔλιπε(ν)	ἔγένετο
ἔλιπομεν	ἔγενόμεθα
ἔλιπετε	ἔγένεσθε
ἔλιπον	ἔγένοντο

10 Ἐδίδοσαν πρὸς γάμον – Férjhez akarták adni

Habrokomés, egy görög regény szerelmes ifjúja bejárja az egész lakott világot, hogy megkeresse elveszített szerelmesét, Anthiát. Amikor Egyiptomból útra kel, hogy Itáliaiba hajózzon, a hajót a szélvihar Szicíliába sodorja. Anthia után kutatva a fiatalembert felkeresi a sziget városait; végül egy öreg halásznál száll meg. Amikor már hosszabb ideje éldegelnek együtt, az ifjú Habrokomés elbeszéli az öregembernek bolyongásait, s hogy kit keres. Az öreg erre bevezeti egy szobába, ahol egy bebalzsamozott holttest fekszik, a feleségéé. Annyira szerette ugyanis az öreg halász a feleségét, hogy nem temette el, hanem együtt él a halottal. Habrokomésnek pedig elmeséli szerelmüköt.

Νέος ὧν ἡράσθην κόρης πολίτιδος Θελξινόης τούνομα¹, ἀντερῆ δέ μου καὶ ἡ Θελξινόη. Καὶ τῇ πόλει παννυχίδος ἀγομένης² συνήλθομεν ἀλλήλοις, ἀμφιτέρους ὁδηγοῦντος τοῦ θεοῦ, καὶ ἀπελαύσαμεν ὧν ἔνεκα³ συνήλθομεν. Καὶ χρόνῳ τινὶ⁴ ἀλλήλοις συνῆμεν λανθάνοντες⁵ καὶ ὡμόσαμεν ἀλλήλοις⁶ πολλάκις στέρεξιν⁷ καὶ μέχρι θανάτου· ἐνεμέσησε δέ τις ἄρα θεῶν⁸. Κἀγω⁹ μὲν ἔτι ἐν τοῖς ἐφήβοις ἦμην¹⁰, τὴν δὲ Θελξινόην ἐδίδοσαν πρὸς γάμον οἱ πατέρες ἐπιχώριω τινὶ νεανίσκῳ Ἀνδροκολεῖ τούνομα. Ἡδη δὲ¹¹ αὐτῆς καὶ ἥρα ὁ Ανδροκολῆς. Τὰ μὲν οὖν πρῶτα ἡ κόρη πολλὰς προφάσεις¹² ἐποιεῖτο ἀναβαλλομένη¹³ τὸν γάμον· τελευταίον δὲ δυνηθεῖσα ἐν ταύτῳ μοι γενέσθαι¹⁴ συντίθεται¹⁵ νύκτωρ ἐξελθεῖν Λακεδαιμονος¹⁶ μετ' ἐμοῦ. Καὶ δὴ ἐστείλαμεν ἔαυτοὺς νεανικῶς¹⁷, ἀπέκειρα δὲ καὶ τὴν κόμην τῆς Θελξινόης. Ἐν αὐτῇ οὖν τῇ τῶν γάμων νυκτὶ ἐξελθόντες τῆς πόλεως ἦμεν¹⁸ ἐπ' Ἀργος καὶ Κόρινθον, κἀκεῖθεν¹⁹ ἀναγόμενοι ἐπλεύσαμεν εἰς Σικελίαν.

¹τὸ δόνομα πεντί   ²amikor a város éjszakai ünnepet ült   ³amiért, ami miatt   ⁴rövid ideig
⁵ἀλλήλοις συνῆμεν λανθάνοντες titkos viszonyunk volt   ⁶ώμόσαμεν ἀλλήλοις megesküdtünk egy-másnak   ⁷στέρεξιν hogy szeretni fogjuk egymást   ⁸gen. part.   ⁹καὶ ἥγω   ¹⁰„katonai szolgálatalomat töltöttem”; ἦμην = ἦν voltam   ¹¹ἥδη δέ ráadásul   ¹²πολλὰς προφάσεις sok ürtügyet   ¹³halogatva
¹⁴δυνηθεῖσα ... γενέσθαι mikor alkalma nyílt velem lenni   ¹⁵megígéri   ¹⁶Spártából   ¹⁷ἐστείλαμεν
¹⁸ἔαυτοὺς νεανικῶς frírúrhába öltözöttünk át   ¹⁹(ἐπι + acc.) útra keltünk (vmi felé)   ¹⁹καὶ ἐκεῖθεν

ἀμφότερος 3 mindenkitő
 ἀναγόμενος 3 vízre szállva
 ἀντερῆ μου viszontszeret engem
 ἄρα aztán
 ἀποκείρει lenyír
 ἀπολαύει élvez (amit: gen.)
 ὁ γάμος, ou házasság
 δή valóban
 ἐκεῖθεν onnan
 ἐνεμέσησε megharagudott
 ἐπιχώριος 2 helybeli
 ἔτι már, még
 ὁ ἐφηβος, ou ifjú; ephébos
 ἥρα αὐτῆς szerette őt
 ἡράσθην beleszerettem
 ἡ κόμη, ης haj
 μέχρι θανάτου mindhalálig

μετ' ἐμοῦ velem
 ἡ νύξ, νυκτός éjszaka
 νύκτωρ ἐξελθεῖν
 ὁδηγεῖ utat mutat, vezet
 τὸ δόνομα, ατος név
 οὖν tehát
 ἡ παννυχίς, iδős éjszakai szertartás
 πλεῖ Hajózik
 ἡ πολίτις, iδős polgárlány
 πολλάκις gyakran
 τὰ πρῶτα kezdetben, eleinte
 συνήλθομεν ἀλλήλοις összejöttünk
 egymással
 τελευταίον végül
 ὁ χρόνος, ou idő
 ὡμόσαμεν megesküdtünk

I. Kárpita vagy χῖ?

ἀραιος, .ρή, τρι.ός, ἔλ.ω, οἱ.αδε, κατοι.οῦντες, .ρατεῖ, δημο.ρατία, ἀρ.ή, φαλα.ρός, .εφαλή, συνε.ῶς, .ρηστός, .ειμάζει, στοι.εῖον, εὖ.εται, μαλα.ία, .αίρει, συγ.ρούει, φάρμα.ον, ἄρ.ων, .αλεπός

II. Párosítza a szavakat a magyar jelentésükkel!

(a) bejárat	(1) δενδροτόμος
(b) embergyűlölő	(2) καλλιγραφία
(c) egyeduralkodó	(3) εύτυχής
(d) gyermektelen	(4) λιθοτόμος
(e) favágó	(5) εἴσοδος
(f) szép (stílusú) írás	(6) μόναρχος
(g) névtelen	(7) ἀνώνυμος
(h) szerencsés	(8) μισάνθρωπος
(i) hadvezér	(9) στρατηγός
(j) kővágó	(10) ἄπαις

III. Csoportosítsa a mellékneveket a megadott kategóriák szerint!

- (1) εὐειδής (2) καλός (3) ἀνάξιος (4) χρηστός
 (5) μέλας (6) εύπρεπής (7) μέσος (8) γέρων
 (9) ἐλεεινός (10) ἀρχαῖος (11) ἐπιχώριος

Kétvégződésűek:

Háromvégződésűek:

IV. Fordítása le a kifejezéseket, majd tegye azokat acc.-ba!

- (1) ὁ ἀγαθὸς βίος
 (2) οἱ ἀνθρώποι οἱ τότε
 (3) οἱ τότε
 (4) ὁ ἀνθρώπινος βίος

V. Fordítása görögre!

1. A bájos leány viszontszereti a vadász szolgáját. 2. Éjjel elhajózott Athénba. 3. A haja már őszülő, de még nem ősz. 4. A gyáva, kopasz hadvezér szánalmas látvány volt. (acc. resp. τὸ ἴδειν). 5. A spártaiak bátrak voltak. 6. A hadvezér a katonát (στρατιώτης) keresi. 7. Nem látom a katonákat. 8. Hol vannak a katonák? 9. Az ellenség üldözte a katonákat. 10. A hadvezér a katonákkal együtt meghalt.

ítész	istennő	király
ὁ κριτής	ἡ θεός	βασιλεύς
τὸν κριτήν	τὴν θεόν	βασιλέα
τοῦ κριτοῦ	τῆς θεοῦ	βασιλέως
τῷ κριτῇ	τῇ θεῷ	βασιλεῖ
οἱ κριταί	οἱ θεοί	βασιλεῖς
τοὺς κριτάς	τὰς θεούς	βασιλέας
τῶν κριτῶν	τῶν θεῶν	βασιλέων
τοῖς κριταῖς	ταῖς θεοῖς	βασιλεῦσι

λείπει	ἔλιπε	elhagyta
φεύγει	ἔφυγε	elmenekült
βάλλει	ἔβαλε	eldobta
ἄγει	ἤγαγε	elvezette
κάμνει	ἔκαμε	kifáradt
λαμβάνει	ἔλαβε	megfogta
λανθάνει	ἔλαθε	elrejtette
πυνθάνεται	ἐπύθετο	megtudta
αἰσθάνεται	ἥσθετο	észrevette
ἀποθνήσκει	ἀπέθανε	meghalt
εὑρίσκει	ηὗρε	megtalálta
πάσχει	ἔπαθε	elszenvedte
γίγνεται	ἐγένετο	megtörtént
γιγνώσκει	ἔγνω	megtudta
πίπτει	ἔπεσε	elesett
φέρει	ἥνεγκε	elhozta
ἔρχεται	ἥλθε	eljött
τρέχει	ἔδραμε	elfutott
λέγει	εἶπε	mondta
ὅρᾳ	εἶδε	meeglátta

βῆναι	γνῶναι
elmenni	megtudni
aoristos ind.	
ἔβην	ἔγνων
ἔβης	ἔγνως
ἔβη	ἔγνω
ἔβημεν	ἔγνωμεν
ἔβητε	ἔγνωτε
ἔβησαν	ἔγνωσαν

11 Ῥοδῶπις – Rhodópis, az antik Hamupipőke

Hérodotos történeti művének egyiptomi logosában beszél Mykerinos piramisáról, amelyről néhány görög azt mondja, hogy Rhodópis, a király ágyasa emeltette. Ez azonban Hérodotos szerint nem lehet igaz, hiszen a thrák Rhodópis sokkal később élt, s Aisópos rabszolgatársa volt. Miután Egyiptomba került, egy görög férfi nagy összegért megváltotta őt, hogy a testét árulhassa. Rhodópis tehát hetére lett, s mivel gyönyörű volt, sok pénzt keresett, de mégsem annyit, mondja Hérodotos, hogy abból piramist építthessen. Róla szól a következő történet is: a fürdőző Rhodópis saruját egy sas elragadja, s a király ölébe ejti; a király megsodálja a kecses lábbelit, megkeresteti a hozzá tartozó lábat, s feleségül veszi Rhodópist.

Ῥοδῶπιν φασιν Αἰγυπτίων λόγοι ἔταιραν γενέσθαι ὡραιοτάτην. Καὶ ποτε αὐτῆς λουομένης καὶ τῶν θεραπαινίδων τὴν ἐσθῆτα φυλαττουσῶν ἀετὸς καταπτάς τὸ ἔτερον τῶν ὑποδημάτων ἀρπάσας ἀπιών ὠχετο· καὶ ἐκόμισεν εἰς Μέμφιν δικάζοντος Ψαμμήτιχου καὶ εἰς τὸν κόλπον ἐνέβαλε τὸ ὑπόδημα. Ὁ δὲ Ψαμμήτιχος θαυμάσας τοῦ ὑπόδηματος τὸν ρύθμὸν καὶ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ τὴν χάριν καὶ τὸ πραχθὲν ὑπὸ τοῦ ὅρνιθος προσέταξεν ὀνὰ πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον ἀναζητεῖσθαι τὴν ἄνθρωπον, ἣς τὸ ὑπόδημά ἔστι· καὶ εὑρὼν γαμετὴν ἦγάγετο.

ὁ ἀετός, οὐ sas
Αἰγύπτιος 3 egyiptomi
 ἀνά (+ acc.) -szerte
ἀναζητεῖ felkutat
 προσέταξεν **ἀναζητεῖσθαι** felkutattatta
 ἀπιών 3 elmenve
ἀρπάσαι elragadni
γαμετή, ἣς törvényes feleség
 γαμετὴν ἦγάγετο feleségül vette
δικάζει ítélezik
ἐμβάλλει beledob, beleejt
 ἡ ἐργασία, ας megmunkálás
 ἡ ἐσθῆτη, ἥτος ruha
 εὑρών 3 megtalálva
θαυμάζει csodál(kozik)

ἡ θεραπαινίς, ίδος szolgálólány
καταπτάς 3 leszállva
 ὁ κόλπος, ου öl
λούεται fürdik
οὐχεται eltávozik
 ὁ/ἡ ὅρνις, ιθος madár
ποτέ egyszer
 τὸ πραχθὲν ὑπὸ τῆς ὅρνιθος a madár tettét
 ὁ ρύθμος, οὐ ritmus; arány
ὑπό (+ gen.) által
 τὸ ὑπόδημα, ατος saru
φυλάττει őriz
 ἡ χάρις, ιτος báj
ώραιότατος 3 gyönyörű

– Az acc. c. inf.-ban a léteghez hasonló értelemben is használatosak a γίγνομαι főnévi igenevei.

῾Ροδῶπις ἔταιρα ὡραιοτάτη ἦν.

῾Ροδῶπιν λέγουσιν ἔταιραν ὡραιοτάτην γενέσθαι.

– A φημí igével többnyire (acc. c.) inf. áll, míg a λέγω, εἴπον igék után gyakorta tárgyi mellékmondat következik.

Az ... οὖ φημι ... + (acc. c.) inf. fordítása: azt mondom, hogy nem ...

I. Tegye ki a hangsúlyjelet!

τρυφη, πολις, μια, θυμος, ἀνηρ
 φιλια, πραγμα, οδος, ἡμερα
 λογος, κεντρον, ἔταιρα, φοβος
 ἀλλοτε, παλιν, εὐειδης, όνομα
 φυχη, χρονος, παθοс, υμεις
 εύπρεπης, καλοс, καλλοс, γερων,
 φυσιс, νυκτωρ, παιс, ἐπιστημη

II. Találja ki az ismeretlen szó jelentését!

ἐπαινοс	ἐπαινέω
χρατέω	ἡ χρατία
φυλάττω	ὁ φύλαξ
ἀξιοс 3	ἀξιόλογος 2
χαλεπόс 3	χαλεπαίνω
ὁ πολίτης	πολιτεύω
φίλοс 3	φιλέω
ὁ φόβος	φοβεῖται

III. Csoportosítsa az igéket a megadott kategóriák szerint!

ἐφυλάττετε, ἐκράτησε, λουόμεθα, ἤκουε,
 ἔφυγον, μάχονται, ἔτιλλε, ἐξήτησε, ἐγενόμην,
 μένουσι, ἐδίωξαν, ἥγγειλας

pr. ipf. ind.:

praet. ipf. ind.:

ao. ind.:

IV. Fordítása görögre!

1. Amikor fürdött, belejtette a ruháját a folyóba. 2. A katonák bátran (ἀνδρείως) harcoltak az ellenséggel. 3. A sas leszállt az isten ölébe. 4. A gyönyörűen megmunkált sarut szolgák őrzik. 5. A király törvényes felesége megharagudott a szolgálólányra, aki a kecskéket őrizte. 6. A katona nem akart harcolni a spártaikkal (= ellen: dat.) 7. Görög vagyok, nem pedig barbár (βάρβαρος). 8. A hadvezér azt mondja a katonáknak, hogy az ellenség gyáva.

névmások			
vonatkozó	határozatlan		
ὅς	ἥ	ὅ	τις
ὅν	ἥν	ὅ	τινά
οὖ	ἥς	οὖ	τινός
ῷ	ἥ	ῷ	τινί
οἶ	ἄι	ἄ	τινές
οὔς	ἄς	ἄ	τινάς
ῶν	ῶν	ῶν	τινῶν
οἵς	αῖς	οῖς	τισί(ν)
			τιστί(ν)

ἐκκόπτει	ἐξέκοψε	kivágta
ἐκβάλλει	ἐξέβαλε	kidobta
ἐκφέρει	ἐξήνεγκε	kivitte
διαβάλλει	διέβαλε	megvádolta
διαβάίνει	διέβη	átment
ἀποθνήσκει	ἀπέθανε	meghalt
ἀποκτείνει	ἀπέκτεινε	megölte
ἀπάγει	ἀπήγαγε	elvezette
ἀπέρχεται	ἀπῆλθε	elment
καταλύει	κατέλυσε	feloldotta
καταλείπει	κατέλιπε	hátrahagyta
καθορᾶ	κατεῖδε	meglátta
συγκάλει	συνεκάλεσε	összejövta
συλλέγει	συνέλεξε	összeszedte
συγγιγώσκει	συνέγνω	egyetértett
συναποθνήσκει	συναπέθανε	vele halt
παραπέμπει	παρέπεμψε	odaküldte
παραίνει	παρήνεσε	felbíztatta
ὑποτρέχει	ὑπέδραμε	aláfutott
ἀφίκεται	ἀφίκετο	megérkezett

θεῖναι	δοῦναι
letenni	
megadni	
aoristos ind.	
ἔθηκα	ἔδωκα
ἔθηκας	ἔδωκας
ἔθηκε(ν)	ἔδωκε(ν)
ἔθεμεν	ἔδομεν
ἔθετε	ἔδοτε
ἔθεσαν	ἔδοσαν

12 Ὁ λύκος ὁ χαλκοῦς – A bronzfarkas

Hellas leghíresebb jósdája Delphoiban volt, ahol Apollón révületbe esett papnője, a Pythia jósolt. A Pythia a belső szentélyben, a háromlábú széken (*τρίποντος*) ülve hallgatta meg a kérdezést, amit a jóspap közvetített. A Pythia érthetetlen és összefüggéstelen szavait azután a jóspapok foglalták közismerten homályos tartalmú hexameterekbe a jóslatkérő számára. A jóslatkérők a jóslatokért fogadalmi ajándékot (*ἀναθήματα*) ajánlottak fel az isteneknek, amelyek a delphoi szent körzet kincsesházaiba kerültek. Az alábbi történet Pausaniastól való, aki útikönyvében (*Περιήγησις τῆς Ἐλλάδος*) régiók szerint ismerteti Hellas városait és képző-művészeti nevezetességeiket, továbbá minden ezekhez kapcsolódó érdekességet is.

Δελφῶν δὲ ἀνάθημά ἔστιν αὐτῶν¹ πλησίον τοῦ βωμοῦ τοῦ μεγάλου λύκος χαλκοῦς. Λέγουσι δὲ τῶν τοῦ θεοῦ χρημάτων συλήσαντα ἄνθρωπον, τὸν μὲν ὄμοιον τῷ χρυσίῳ κατακρύψαντα ἔχειν αὐτὸν ἔνθα τοῦ Παρνασσοῦ μάλιστα ἦν συνεχὲς ὑπὸ ἀγρίων δένδρων, λύκον δὲ ἐπιθέσθαι οἱ καθεύδοντι, καὶ ἀποθανεῖν τε ὑπὸ τοῦ λύκου τὸν ἄνθρωπον καὶ ὡς² ἐξ τὴν πόλιν ὁσημέραι φοιτῶν ὥρνετο ὁ λύκος· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἄνευ θεοῦ παραχίνεσθαι σφίσιν ὑπελάμβανον, οὕτως ἐπακολουθοῦσι τῷ θηρίῳ, καὶ ἀνευρίσκουσι τε τὸ ιερὸν χρυσίον καὶ ἀνέθεσαν λύκον τῷ θεῷ χαλκοῦν.

¹maguknak a delphoibelieknek   ²és még (azt) is (mondják), hogy

ἄγριος 3 vad(on növő)

τὸ ἀνάθημα, ατος áldozati ajándék

ἀνέθεσαν felállítottak

ἄνευ (+ gen.) nélkül

ἀνευρίσκει megtalál

ἀποθανεῖν meghalni

ἀπέθανε ὑπὸ τοῦ λύκου megölte a farkas

ὁ βωμός, οὐ oltár

οἱ Δελφοί, ὧν Delphoi lakosai

τὸ δένδρον, ou fa

ἔνθα ahol

ἔνθα τοῦ Παρνασσοῦ a Parnassos azon

részén, mely

ἐπακολουθεῖ kísér, követ

ἐπεί miután

ἐπιθέσθαι rárontani (akire: dat.)

ἐς = εἰς

τὸ θηρίον, ou vadállat

ιερός 3 szent, az istenek szentelt

καθεύδει alszik

κατακρύπτει elrejt

κατακρύψαντα ἔχειν αὐτὸν elrejtőzni

ὁ λύκος, ou farkas

μέγας (μεγάλη, μέγα) nagy

οἱ (sim.) ≈ αὐτῷ

ὄμοιον együtt (amivel: dat.)

ὅσημεραι naponta

οὐκ ἄνευ θεοῦ nem az isten akarata ellenére

παραχίνεσθαι odajön (akihez: dat.)

πλησίον (+ gen.) közel

συλήσαι elrabolni

συνεχής 2 folyamatos, sűrű(n benött)

σφίσι(ν) (sim.) ≈ αὐτοῖς

ὑπολαμβάνει gyanít

φοιτῶν 3 fel-alá járva; „bejárva”

χαλκοῦς 3 (ῆ, οὖν) réz, bronz

τὸ χρῆμα, ατος dolog, tárgy

τὰ χρήματα vagyon, pénz

τὸ χρυσίον, ou aranytárgy/-pénz

ώρνεται üvölt (állat)

ώς hogy

I. Tegye ki a hangsúlyjelet!

όρνις, τελευτη, ἀστρον, λεων
 ἀετος, ἐπαινος, προβατον, κομη
 φογος, κολποс, ἀρχη, ἀνθοс
 ποταμοс, ἀπαс, χαριс, ἐργοн
 ὁδοс, ὁδουс, ὄφιс, μαλακια
 καλос, κακос, καллос, χαλεπос
 ὑποδημа, νυξ, δρυотомос, δουλос

II. Tegye a kifejezéseket acc.-ba!

ἡ ἐν Μαραθῶνι μάχη
 ἡ εἰς τὴν ἀρετὴν ὁδόс
 ὁ Νείλοс ποταμόс
 Κύροс ὁ βασιλεύς
 Δῆλοс ἡ νῆσοс
 οἱ Πέρσαι ὑπὸ Μιλτιάδου νικηθέντες
 ὁ αὐτὸс ἵατρόс
 ἡ παρὰ τὸν ποταμὸν ὁδόс

III. πέμπων → πέμψας

θύων, βουλεύων, λύοντες, κελεύοντοс, κωλύονταс, θύ-
 οντα, λύοντι, θηρεύοντοс, ἀκούοντες, κελεύονταс, βου-
 λευόντων

IV. A többes szám dat.-ban álló szavakat tegye egyes
 szám dat.-ba!

φύλαξι, βασιλεῦσιν, αἰξίν, φάλαγξι, νυξίν, γυναιξί,
 ᾔραφι, Αιθίοφι, οὖσι, ὁδοίς, ὁδούσι, παισίν, πᾶσι,
 πάσαις, πόλεσιν, ὥρτορσι, ἀνδράσι, πατράσιν, γέρουσι,
 πράγμασι, γράμμασι

V. Fordítsa görögre!

1. Készálok (φοιτάω) szerte (ἀνά + acc.) a városban.
2. Aludni akarok. 3. Pénzt akartak adni a katonáknak. 4. A hadvezér a katonákat az ellenséges vidékre (ἢ χώρα) küldi. 5. Emberek vagyunk. 6. Egyszer egy katona elment a folyóhoz. 7. Mosakodom. 8. A hadvezér bízik a katonái bátorságában. 9. Hozd a mérget! 10. A menyét különbözik az oroszlántól.

én	te	mi	ti
ἐγώ	σύ	ήμεις	ὑμεῖς
(ἐ)μέ	σέ	ήμᾶς	ὑμᾶς
(ἐ)μοῦ	σοῦ	ήμῶν	ὑμῶν
(ἐ)μοί	σοί	ήμιν	ὑμῖν

φέρε	hozz!
χαῖρε	üdv!
ἄγε	nosza!
ώς φασίν	mint mondják
λέγεται	állítólag
ἔφη	(így) szólt
ἔστι(v)	létezik
ἔξεστι(v)	lehet, szabad
δεῖ	kell
ἀνάγκη (ἔστι)	szükségszerű
χρή	kell
δοκεῖ	úgy tűnik
εἰκός ἔστι	valószínű
φαίνεται	úgy látszik
ώς ἔοικε	amint látszik
προσήκει	illik
πρέπει	illik
συμβαίνει	megtörténik
τυγχάνει	előfordul
συμφέρει	hasznos

είναι	στήναι
elküldeni	megállni
aoristos ind.	
ἥκα	ἔστην
ἥκας	ἔστης
ἥκε(v)	ἔστη
είμεν	ἔστημεν
είτε	ἔστητε
είσαν	ἔστησαν

13 Σπάρτη ἡ δαμασίμβροτος – A polgárait betörő Spárta

Valaki egyszer megkérdezte Diogenéstől, hogy hol látott Hellasban derék férfiakat. Diogenés azt válaszolta, hogy férfiakat sehol, csak ifjakat – Spártában. Ezzel a válasszal arra céltott, hogy Spártában a nevelés még megfelelő, de a férfiak már nem olyanok, mint régen. A nevelési rendszert (ἀγωγή) és a spártai alkotmány többi elemét a hagyomány Lykurgoshoz köti, akivel kapcsolatban, mint életrajzíróa, Plutarchos is kiemeli, semmi sem bizonyos. A spártai nevelés egyik fontos eleme volt a lakónikus beszéd elsajátíttatása. Ez nem pusztán tömörséget jelent, hanem inkább azt, hogy a mondás tükrözi a spártai gondolkodásmódot. Erre az egyik legismertebb példa annak az anyának a mondása, aki a pajzsra mutatva fiát e szavakkal küldte a háborúba: Vagy ezzel, vagy ezen.

Ἄλλ' ἐγώ ἐννοήσας ποτὲ ὡς ἡ Σπάρτη τῶν ὀλιγανθρωποτάτων πόλεων οὖσα δυνατωτάτη τε καὶ ὀνομαστοτάτη ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐφάνη, ἔθαύμασα ὅτῳ ποτὲ τρόπῳ τοῦτο ἐγένετο· ἐπεὶ μέντοι κατενόησα τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν Σπαρτιατῶν, οὐκέτι ἔθαύμαζον. Λυκοῦργον μέντοι τὸν θέντα αὐτοῖς τοὺς νόμους, οἵς πειθόμενοι ηὔδαιμόνησαν, τοῦτον καὶ θαυμάζω καὶ εἰς τὰ ἔσχατα σοφὸν ἥγοντας. (...) ὅτι μὲν παλαιότατοι οὗτοι οἱ νόμοι εἰσὶ, σαφές· ὁ γάρ Λυκοῦργος κατὰ τοὺς Ἡρακλείδας λέγεται γενέσθαι· οὕτω δὲ παλαιοὶ ὅντες ἔτι καὶ νῦν τοῖς ἄλλοις καινότατοι εἰσὶ· καὶ γάρ τὸ πάντων θαυμαστότατον¹ ἐπαινοῦσι μὲν πάντες τὰ τοιαῦτα ἐπιτηδεύματα, μιμεῖσθαι δὲ αὐτὰ οὐδεμίᾳ πόλις ἐθέλει.

¹τὸ πάντων θαυμαστότατον – ami a legsodálatosabb –

ἄλλα de	νῦν most
ἄλλ' ἐγώ bizonys én	ὁ νόμος, ou törvény
ἄλλοις 3 más	όλιγάνθρωπος 2 férfiakban szűkölökődő,
οἱ ἄλλοι a többiek (= a többi görög)	kevés polgárból álló (<i>közösség</i>)
γάρ ugyanis	όνομαστός 3 nevezetes
καὶ γάρ mert hiszen	ὅτῳ τρόπῳ hogyan, mi módon
δυνατός 3 erős, hatalmas	οὐδείς, οὐδεμία, οὐδέν egy sem, senki
τὰ ἐπιτηδεύματα, ων szokások	οὐκέτι már nem
ἐφάνη (ki)tűnt, mutatkozott	παλαιός 3 régi, ősi
εἰς τὰ ἔσχατα σοφός igazán bölcs	ποτέ (<i>beékelve</i>) vajon, ugyan
θαυμαστός 3 csodálatos	σαφής 2 világos
ὁ θεῖς τοὺς νόμους törvényhozó	σαφές, ὅτι nyilvánvaló, hogy
καινός 3 különös, szokatlan, új	τέ (<i>sim.</i>) és, is
κατὰ τοὺς Ἡρακλείδας a Hérakleidák	τοιοῦτος 3 ilyen, olyan
idején	ὁ τρόπος, ou mód
μέντοι pedig, valóban, mindenazonáltal	

– A melléknevek felsőfokának egyik képzője -τατος 3, mely az omikron tövű melléknevek esetében a tőhöz járul. Ha az alapfok utolsó előtti szótárgya rövid, akkor az omikron ómegává nyúlik.

– Passzív alakok mellett a logikai alany ὑπό + gen.-szal (vagy παρά + gen.-szal) fejezhető ki.

I. Jelölje a hangsúlyt!

λεγω, πεμπεις, λαμβανει, έχομεν, βαλλετε, ἀγουσι
δεχομαι, μαχη, βουλεται, γιγνομεθα, έρχεσθε, οιονται

II. Jelölje a hangsúlyt!

ὁ ἀνθρωπος, τον ἀνθρωπον, του ἀνθρωπου, τω ἀν-
θρωπω
οι ἀνθρωποι, τους ἀνθρωπους, των ἀνθρωπων, τοις
ἀνθρωποις

III. Ragozza a kifejezést!

Az igazságos bíró (ὁ δικαστής ὁ δίκαιος)

IV. Körutazás. Ἐξ Αἰγύπτου εἰς Αἴγυπτον.

ἡ Συράκουσαι, ἡ Κόρινθος, ἡ Δῆλος, ἡ Κύπρος
Egyiptomból Ciprusra, Ciprusról Korinthosba,
Korinthosból Syrakusaiba, Syrakousaiból Délosra,
Délosról Ciprusra, Ciprusról Egyiptomba.

V. Iro - Hol? ἐν Σπάρτη – Spártában
Déloson, Korinthosban, Syrakusaiban, Európában,
Egyiptomban**VI. Hogy hangzik a hiányzó alak?**

λύει,	ἔλυε,	ἔλυσε,	λύσας
ἀκούει,	ήκουε,	ήκουσε,	.....
γράφει,	..... ,	ἔγραψε,	.....
ἄρχουσι,	ήρχον,	.....,	ἄρξας
λύεις,	.....,	.....,	λύσας
.....,	ἔγράφετε,	.....,	.....
διώκομεν,	.....,	.....,	.....

VII. Fordítsa görögre!

1. A hadvezérnek sok katonája van.
2. A hadvezér nem daliás, de bátor.
3. A bátor katonát az ellenség hadvezére ölte meg.
4. Nikias, az athéniak hadvezére is elesett.
5. Ezek a hadvezér ajándékai a katonáknak.
6. A hadvezér a katonákat a taborba ($\tauὸ στρατόπεδον$) küldi.
7. Én katona vagyok, te pedig hadvezér.
8. Démostenés szónok volt, Nikias pedig hadvezér.
9. A hadvezér nem minden bátor.
10. A hadvezért se-re-gével együtt ölték meg.
11. Ez a katona büntetést ($\zetaημία$) érdemel (= –re méltó), nem pedig dicséretet.
12. A sarumat keresem.

ő, maga		
αὐτός	αὐτή	αὐτό
αὐτόν	αὐτήν	αὐτό
αὐτοῦ	αὐτῆς	αὐτοῦ
αὐτῷ	αὐτῇ	αὐτῷ
αὐτοί	αὐτοί	αὐτά
αὐτούς	αὐτάς	αὐτά
αὐτῶν	αὐτῶν	αὐτῶν
αὐτοῖς	αὐταῖς	αὐτοῖς

ἔχει	van neki
ἔχεται	helyt áll
γράφει	ír
γράφεται	vádat emel
φέρει	visz
φέρεται	elnyer (díjat)
δικάζει	ítélkezik
δικάζεται	pereskedik
σπένδει	áldoz
σπένδεται	szerződést köt
λύει	old
λύεται	kivált (foglyot)
βουλεύει	tanácsol
βουλεύεται	tervez(get)
πολιτεύει	polgár(ként él)
πολιτεύεται	politizál
πείθει	rábészél
πείθεται	szót fogad
φαίνει	mutat
φαίνεται	mutatkozik

A. őriz	M. óvakodik
P. őriztetik	
pr. ipf. ind.	
activum	medio-passivum
φυλάττω	φυλάττομαι
φυλάττεις	φυλάττη
φυλάττει	φυλάττεται
φυλάττομεν	φυλαττόμεθα
φυλάττετε	φυλαττεσθε
φυλάττουσι	φυλαττονται

14 | Προβαλέσθαι τὰ ὅπλα – Szuronyt szegezz!

Dareios után fia, Artaxerxés lesz a perzsák királya. Az ifjabb Kyros azonban nem elégszik meg azzal, hogy Kis-Ázsiaban satrapa legyen, hanem bátyja trónjára tör. Jó pénzáért görögöket fogad zsoldjába, mert abban bízik, hogy a phalanx átütő ereje többet ér a barbár csapatok tömegénél. A görög seregtestnél szolgál a thébai Proxenos, aki levélben értesíti vendégharátját, az athéni Xenophónt a vállalkozásról. Xenophón kikéri Sókratés tanácsát, aki Delphoiba küldi őt, hogy kérdezze meg az istent. Xenophón azonban nem azt kérdezi meg Apollón-tól, hogy menjen-e Kyros táborába vagy sem, hanem azt, hogy melyik istenhez imádkozzon, hogy a vállalkozás sikeres legyen. Ezután elindul élete nagy kalandjára, amelyről maga számol be az *Anabasisban*. A szemelvényben Kyros éppen seregszemlét tart.

Ἐθεώρει οὖν ὁ Κῦρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους· οἱ δὲ παρήλαυνον τεταγμένοι κατὰ Ἰ-λας καὶ κατὰ τάξεις· εἴτα δὲ τοὺς Ἐλληνας, παρελαύνων ἐφ' ἄρματος καὶ ἡ Κίλισσα ἐφ' ἀρμαμάξης. εἶχον δὲ πάντες κράνη χαλκᾶ καὶ χιτῶνας φοινικοῦς καὶ κνημῖδας καὶ τὰς ἀσπίδας ἔκκεκαλυμμένας. ἐπειδὴ δὲ πάντας παρήλασε, στήσας¹ τὸ ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης, πέμφας Πίγρητα τὸν ἐρμηνέα παρὰ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἐλλήνων ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὅπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι ὅλην τὴν φάλαγγα. οἱ δὲ ταῦτα προεῖπον τοῖς στρατιώταις· καὶ ἐπει ἐσάλπιγξ, προβαλόμενοι τὰ ὅπλα ἐπῆσαν. ἐκ δὲ τούτου θᾶττον προϊόντων² σὺν κραυγῇ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου³ δρόμοις ἐγένετο τοῖς στρατιώταις ἐπὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολὺς, καὶ ἡ τε Κίλισσα ἔψυχεν ἐπὶ τῆς ἀρμαμάξης καὶ οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς καταλιπόντες τὰ ὕπνα ἔψυχον. οἱ δὲ Ἐλληνες σὺν γέλωτι ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἥλθον. ἡ δὲ Κίλισσα ἰδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν⁴ τοῦ στρατεύματος ἐθαύμασε. Κῦρος δὲ ἤσθη τὸν ἐκ τῶν Ἐλλήνων εἰς τοὺς βαρβάρους φόβον ἰδών.

¹megállítatva   ²ti. αὐτῶν   ³„külön parancs nélkül”   ⁴„fegyelmezettségét”

ἡ ἀγορά, ἀς köztér, piac(tér)
οἱ ἐκ τῆς ἀγορᾶς piaczók
τὸ ἄρμα, ατος (harc) kocsi
ἡ ἀρμάμαξα, ης fedett utazókocsi
ἡ ἀσπίς, ἴδος pajzs
βάρβαρος 2 idegen, barbár
ὁ γέλωτος, ατος nevetés
ὁ δρόμος, ou futás
εἴτα azután, később
ἐκ (+ gen.) -ból, ból
ἔκκεκαλυμμένος 3 felfedett, védőburkolat
    nélküli
ὁ “Ἐλλην, νος görög (férfi)
ἐπειδὴ mivel, miután
ὁ ἐρμηνέως, ἑως tolmács
ἐπί (+ acc.) felé, -hoz; (+ gen.) -on
θᾶττον (egyre) gyorsabban
ἡ Ἰλη, ης lovasosztag
κατά (+ acc.) szerint
ἡ κνημίς, ἴδος lábvert

τὸ κράνος, ους sisak
ἡ κραυγή, ἥς láarma, (harc) üvöltés
ἡ λαμπρότης, ητος ragyogó látvány
ὅλος 3 (az) egész
τὸ ὅπλον, ou fegyver
παρά (+ acc.) -hoz, -hez, -höz
πρό (+ gen.) előtt
πρῶτον először
ἡ σκηνή, ἥς sátor, piaci bódé
τὸ στράτευμα, ατος hadsereg
ὁ στρατιώτης, ου katona
ὁ στρατηγός οუ hadvezér
σύν (+ dat.) -val, -vel
ἡ τάξις, εως (gyalogos) hadrend
τεταγμένος 3 rendezett
ἡ φάλαγξ, γγος phalanx
φοινικοῦς 3 bíbor(vörös)
ὁ χιτών, ὕπνος chitón
τὰ ὕπνα, ὕπνος piaci áruk

I. Jelölje a hangsúlyt!

ἐνομιζον, ἐπραπτες, ἔφερε, ἔφευγομεν, ἐγραφετε, ἐλειπον
ἔμαχομην, ἐπαυσου, ωετο, ἐγιγνομεθα, ἐδεχεσθε, ἐγιγνοντο

II. Jelölje a hangsúlyt!

τὸ δῶρον, το δωρον, του δωρου, τω δωρω
τα δωρα, τα δωρα, των δωρων, τοις δωροις

III. Jelölje a hangsúlyt!

ἐλυσα, ἐπεμφας, ἐποιησε, ἐπραξαμεν, ἐγραφατε, ἡγειλαν
ἐπαυσαμην, ἐδεξω, εγενετο, ἐπαυσαμεθα, ἐδεξασθε,
ἐγενοντο

IV. Ragozza a kifejezést!

A gonosz apa. (ὁ πονηρὸς πατέρω)

V. Melyik a kakukktojás, és miért?

νύξ – ἄνθος – φύσις – ὁδός

VI. Jelölje a hangsúlyt!

φημι, ει, ἥν, ἔσμεν, ἔβητε, ἔγνωσαν

VII. Alakítsa az aktív mondatokat passzívvá!

- Oἱ φύλακες ἐφύλακτον τὴν πόλιν.
- Τὰ δῶρα ἔπειθε τοὺς στρατιώτας.
- Oἱ ῥήτορες ἀδικοῦσιν τὸν δῆμον.
- Oἱ τῶν ῥητόρων λόγοι ἡδίκουν τοὺς Ἀθηναίους.
- Οἱ βασιλεύς τὰς τῶν ἰδιωτῶν ἀμαρτίας χαλεπῶς ἔφερε.

VIII. Fordítsa görögre!

- Minden katona ugyanannak a hadvezérnek engedelmeskedik.
- Ez a katona beteg (*νοσέω*).
- Ez a katona állítólag beteg.
- Azt mondja a többi katona, hogy ez a katona beteg.
- Ez a katona szimulál.
- Én magam jelentettem ezt a hadvezérnek.
- A katonák megbetegedtek.
- Az apa szerette a lányát.
- Az apák szeretik a lányaikat.
- A hadvezér maga adta nekem a katonák zsoldját (ó *μισθός*).

ez (<i>amit említettem</i>)		
οὗτος	αὗτη	τοῦτο
τοῦτον	ταύτην	τοῦτο
τούτου	ταύτης	τούτου
τούτῳ	ταύτῃ	τούτῳ
οὗτοι	αὗται	ταῦτα
τούτους	ταύτας	ταῦτα
τούτων	τούτων	τούτων
τούτοις	ταύταις	τούτοις

παύει	abbaagyat
παύεται	abbaagy
ψεύδει	megcsal
ψεύδεται	csalódik
διδάσκει	tanít
διδάσκεται	tanítatt
γαμεῖ	feleségül vesz
γαμεῖται	férjhez megy
λαμβάνει	fog, kap
λαμβάνεται	megrágad
παρασκευάζει	készít
παρασκευάζεται	felkészül
λούει	mos
λούεται	mosakszik
γυμνάζει	gyakoroltat
γυμνάζεται	gyakorol
μιμήσκει	emlékeztet
μιμήσκεται	emlékszik
ἀποχρίνω	elválaszt
ἀποχρίνομαι	válaszol

A. vezet	M. kezd
	P. engedelmeskedik
praet.	ipf. ind.
activum	medio-passivum
ἥρχον	ἥρχόμην
ἥρχες	ἥρχου
ἥρχε(ν)	ἥρχετο
ἥρχομεν	ἥρχόμεθα
ἥρχετε	ἥρχεσθε
ἥρχον	ἥρχοντο

15 Θάλαττα θάλαττα – Tenger! Tenger!

Egy görög regény szerelmesétől elszakadt hősnőjét sírrabló kalózok Milétosban eladják rabszolgának, de az özvegy gazda beleszeret Kallirhoéba, s elveszi feleségül. Szépségének híre eljut a perzsa udvarba is, és a nagykirály Susába rendeli. Amikor a királyi udvarba vezető úton Kallirhoé az Euphratéshoz ér, honvágynak mardossa, és sírva gyalázza a Sorsot. Eddig, mondja, elviselhetőek voltak a csapásaid, hiszen nagy vigaszt nyújtott az, hogy a tenger mellett lehettem, de most kivetsz megsokkolt életteremből, és egy egész világ választ el a hazámtól ($\tau\eta\varsigma$ πατρίδος δλω διοριζομαι κόσμω). A felidézett kép után talán könnyebb megértenünk, hogy mit élhettek át a perzsa birodalmon keresztül visszavonuló görög zsoldosok, amikor megpillantották a tengert, és a seregen végigmorajlott a θάλαττα θάλαττa.

Kαὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ ὅρος τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ· ὅνομα δὲ τῷ ὅρει ἦν Θήχης. ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ ὅρους καὶ κατεῖδον τὴν θάλατταν, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο. ἀκούσας δὲ ὁ Ξενοφῶν καὶ οἱ ὄπισθιοφύλακες ωρίθησαν ἔμπροσθεν ἀλλούς ἐπιτίθεσθαι πολεμίους· εἴποντο γὰρ ὅπισθεν ἐκ τῆς καιιμένης χώρας, καὶ αὐτῶν οἱ ὄπισθιοφύλακες ἀπέκτεινάν τε τινας καὶ ἔξωγρησαν ἐνέδραν ποιησάμενοι, καὶ γέρρα ἔλαβον δασειῶν βιῶν ὀμοιότεια ἀμφὶ τὰ εἴκοσιν. ἐπειδὴ δὲ βοὴ πλείων τε ἐγίγνετο καὶ ἐγγύτερον καὶ οἱ ἀεὶ ἐπιόντες ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς ἀεὶ βιώντας καὶ πολλῷ μείζων ἐγίγνετο ἡ βοὴ δσῳ δὴ πλείους ἐγίγνοντο, ἐδόκει δὴ μεῖζόν τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι, καὶ ἀνοβάς ἐφ' ἵππον καὶ Λύκιον καὶ τοὺς ἱππέας ἀναλαβὼν παρεβοήθει· καὶ τάχα δὴ ἀκούσουσι βιώντων τῶν στρατιωτῶν Θάλαττα θάλαττα καὶ παρεγγυώντων. ἐνθα δὴ ἔθεον πάντες καὶ οἱ ὄπισθιοφύλακες, καὶ τὰ ὑποζύγια ἥλαύνετο καὶ οἱ ἵπποι. ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς δακρύοντες.

ἀεὶ mindig; (itt beékelve) éppen

τὸ ἄκρον, ou csúcs

ἀλλήλους egymást

ἀμφὶ (+ acc.) körülbelül

ἡ βοέη, ης ökörbőr

ἡ βοή, ης kiabálás, láarma

τὸ γέρρον, ou (vessző)pajzs

δασύς 3 (δασεῖα, δασύ) szőrös

δὴ ezután, még, már

ἐγγύτερον közelebb(i)

εἴκοσι(v) húsz

ἔμπροσθεν elől

ἡ ἐνέδρα, ας les, csel

ἐνθα δὴ akkor már

ἐνταῦθα itt, ott, ekkor, akkor

ὁ Θήχης (hegycsúcs Pontosban)

ὁ ἵππεύς, éwás lovas

ὁ ἵππος, ou ló

ὁ λοχαγός, ou századparancsnok, tiszt

οἱ ὄπισθιοφύλακες, wv hátvéd, utovéd

ὅπισθεν hátul

τὸ ὅρος, ouς hegység

δσῳ amennyivel

πέμπτος 3 ötödik

πολέμιος 3 ellenséges

οἱ πολέμιοι az ellenség

πολλῷ sokkal

πρῶτος 3 első

τάχα (δὴ) rögtön, azonnal

τὸ ὑποζύγιον, ou teherhordó állat

ἡ χώρα, ας vidék, terület

ῷμοιότειος 3 cserzetlen ökörbőrből készült

– A melléknevek középfokának képzője -τερος 3 vagy -ίων 2.

– Középfokú melléknév mellett gen. (comp.), vagy ḡ-vel bevezetett mellékmondat jelöli azt, amivel összehasonlítunk.

I. Vonjon össze! Ügyeljen a hangsúlyra!
φιλέεις, οἰκέει, νοσέετε, φοβέεται, κάλεε, ἐφί-
λεεες, ἔτελεες

II. Jelölje a hangsúlyt!
τὸ ὑπόδημα, το ὑπόδημα, του ὑπόδηματος, τω
ὑπόδηματι
τα ὑπόδηματα, τα ὑπόδηματα, των ὑπόδημα-
των, τοις ὑπόδημασι(ν)

III. Ragozza a kifejezést!
A fehér ruha. (ḥ λευκὴ ἐσθῆτις)

IV. Találja ki az ismeretlen szó jelentését!

βαίνω	έκβαίνω
ἡ θάλαττα	θαλάττιος 2
φεύγω	ἀποφεύγω
δηλώω	δηλος 3
ὁ Ἐλλην	Ἐλληνικός 3
ὁ στρατηγός	στρατηγέω
ἡ ἀλήθεια	ἀληθής 2
ὁ ἄνθρωπος	ἡ ἄνθρωπος
ὁ ἵππος	ἡ ἵππος
ὁ βοῦς	ἡ βοῦς
ἡδομαι	ἡ ἡδονή
μάχομαι	ἡ μάχη
ποιέω	ὁ ποιητής
ὁ στρατηγός	ἡ στρατιά

V. Fordítsa görögre!

1. Még maga a hadvezér is bátornak tartotta ezt a katonát. 2. Ugyanazt a követet küldte a hadvezér a királyhoz. 3. A katonák azt hallották, hogy megérkezett a hadvezér. 4. Még maguk a katonák is elmenekültek a táborból. 5. Ugyanaz a katona nem minden ugyanazt mondja. 6. Én magam láttam a hadvezért a táborban. 7. Ugyanabban a csatában esett el a hadvezér is. 8. A hadvezér azt mondja, hogy ő nem gyáva. 9. Nem azért jöttünk, hogy a király ellen viseljünk háborút (ώς πολεμήσον-
τες).

„hogy kérjen” (αἰτήσειν pt.-a)		
αἰτήσων	-ήσουσα	-ῆσον
αἰτήσοντα	-ήσουσαν	-ῆσον
αἰτήσοντος	-ησούσης	-ήσοντος
αἰτήσοντι	-ησούσῃ	-ήσοντι
αἰτήσοντες	-ήσουσαι	-ήσοντα
αἰτήσοντας	-ησούσας	-ήσοντα
αἰτησόντων	-ησουσῶν	-ησόντων
αἰτήσουσι(ν)	-ησούσαις	-ήσουσι(ν)

θύει	áldoz	θύσει
κελεύει	parancsol	κελεύσει
παύει	abbahagyat	παύσει
αἰτεῖ	kér	αἰτήσει
φιλεῖ	szeret	φιλήσει
αἱρεῖ	megfog	αἱρήσει
γράφει	ír	γράψει
λείπει	hagy	λείψει
πέμπει	küld	πέμψει
κόπτει	üt, vág	κόψει
ἄγει	vezet	ἄξει
πράττει	tesz	πράξει
κατορύττει	ás	κατορύξει
τάπτει	rendez	τάξει
γίγνεται	válik	γενήσεται
μάχεται	harcol	μαχεῖται
ἀγγέλλει	jelent	ἀγγελεῖ
βάλλει	dob	βαλεῖ
ἀποκτείνει	megöl	ἀποκτενεῖ
ἀποθηγίσκει	meghal	ἀποθανεῖται

αἰτήσειν	φεύξεσθαι
kérni fog	menekülni fog
fut. ind.	
A.	M.
αἰτήσω	φεύξομαι
αἰτήσεις	φεύξῃ
αἰτήσει	φεύξεται
αἰτήσομεν	φεύξόμεθα
αἰτήσετε	φεύξεσθε
αἰτήσουσι(ν)	φεύξονται

16 Ὁ πόλεμος βίαιος διδάσκαλος – A háború kegyetlen tanító

A kunaxai csatában a görög phalanx áttöri ugyan a perzsa arcvonalaat, de Kyros – a bekerítéstől való félelmében – vakmerően bátja, a király életére tör, és elesik. Az ő halálával az egész vállalkozás értelmét veszti. A görögök helyzetét súlyosbítja, hogy a perzsák csapdába csalják és felkoncolják vezéreiket. Ekkor áll a tízezer görög élére Xenophón, hogy hazavezesse a zsoldossereget. Ismeretlen vidéken, szokatlan körülmények között vonul a nélkülvilág serege a birodalom területén át a tenger felé, üldözőivel a sarkában. A rendkívüli körülmények határozott cselekvést követelnek az újonnan választott hadvezérektől. A sereg megmenekülése után a katonák kegyetlenkedés miatt vádat emelnek vezéreik ellen, így egyikük például azzal vádolja meg Xenophónt, hogy az megverte őt. Az esetet így idézi fel Xenophón:

Ἄνήρ κατελείπετο διὰ τὸ μηκέτι δύνασθαι¹ πορεύεσθαι. καὶ ἐγὼ τὸν μὲν ἄνδρα τοσοῦτον ἐγίγνωσκον ὅτι εἰς ἡμῶν εἴη· ἡνάγκασα δὲ σε² τοῦτο ὁ ἄνθρωπος. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, ἐπεὶ προύπεμψά σε, καταλαμβάνω αὐθίς σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι προσιών βόθρον ὀρύτοντα ὡς κατορύζοντα τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐπιστὰς ἐπήνουν σε. ἐπεὶ δὲ παρεστηκότων ἡμῶν³ συνέκαμψε τὸ σκέλος ἀνήρ⁴, ἀνέχρωγον οἱ παρόντες ὅτι ζῆ ἀνήρ, σὺ δ' εἴπας⁵. Ὁ πόσσα γε βούλεται⁶· ὡς ἔγωγε αὐτὸν οὐκ ἄξω. ἐνταῦθα ἔπαισά σε· ἀληθῆ λέγεις· ἔδοξας γάρ μοι⁷ εἰδότι ἐοικέναι⁸ ὅτι ζῆ. Τί οὖν;⁹ ἔφη, ἥττον τι ἀπέθανεν, ἐπεὶ ἐγώ σοι ἀπέδειξα αὐτὸν; Καὶ γὰρ ἡμεῖς, ἔφη ὁ Ξενοφῶν, πάντες ἀποθανούμεθα· τούτου οὖν ἔνεκα ζῶντας ἡμᾶς δεῖ κατορυχθῆναι;

¹mivel már nem tudott   ²ti. a vádlót   ³amikor körbevettünk   ⁴ὁ ἀνήρ   ⁵= εἴπες   ⁶Felőlem aztán!   ⁷úgy tüntél nekem (személyesen szerkesztve)   ⁸„mint aki tudatában van” ἐοικέναι + dat. hasonlítani vkihez/vmihez   ⁹Na és?!

ἀληθής 2 igaz
αὔθις hátra, vissza, ismét
ὁ βόθρος, ou gödör
γε (nyomatékosító szó)
διά (+ acc.) miatt
ἔγωγε én bizony
ἐκαστος 3 mindegyik (egyenként)
ἔνεκα (+ gen.) miatt (postpositio)
ἥττον kevésbé
μηκέτι már nem

όλιγος 3 kevés
ὅποσος 3 ahány, amennyi
ούκοιν (indulattal) hát nem? nemde?
οἱ παρόντες a jelenlévők
τὸ σκέλος, ους láb(szár), comb
τοσοῦτον annyira, annyit
ὡς μή hogy ne; nehogy
ὡς μὴ ἀπόλοιτο hogy el ne pusztuljon
ὡς ahogy
ὡς ᔁγωγε mert én biz(ony)

- Az egyenes beszéd kijelentő módú állítmánya helyett a függő beszédben főmondati múlt után optativus is állhat, az indicativussal megegyező actióban. Az optativusnak ez a használata ún. optativus obliquus.
- A létige egyes szám 3. személyű optativus módú alakja az imperfecta actióban: εἴη.
- A mondatban eszközhatározó lehet pusztaszó dat.-ban álló névszó, de (különösen ha személyekről van szó) kifejezhető διά + gen.-szal is.

I. Vonjon össze! Ügyeljen a hangsúlyra!

ζητέω, ἀδικέομεν, ἐπαινέουσι, ἐνόσεον, ἐπονέομεν, ἐφοβεόμεθα

II. Jelölje a hangsúlyt!

ἡ θάλαττα, την θαλατταν, της θαλαττης, τη θαλαττη
αι θαλατται, τας θαλαττας, των θαλαττων, ταις θαλατταις

III. Ragozza a kifejezést!

Micsoda tett! (τηλικαύτη πρᾶξις)

IV. Melyik szó illik a mondatba?

- Στρατοπεδευμένων δ' αὐτῶν γίγνεται (τοῦ – τῆς) νυκτὸς χιῶν (hó) πολλή.
- Κλέαρχος ἐπολέμει ἐκ Χερρονήσου ὁρμώμενος τοῖς Θρᾳξὶ (οἱ – αἱ – τοῖς) ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσιν.
- Ξενοφῶν οὖν τὸ μὲν τοῦ Ἀπόλλωνος ἀνάθημα ποιησάμενος ἀνατίθησιν εἰς (τὸν – τῶν – τοῖς) ἐν Δελφοῖς τῶν Ἀθηναίων θησαυρὸν καὶ ἐπέγραψε τό τε (αὐτοῦ – αὐτοῦ) ὄνομα καὶ (τὸ – τοῦ) Προξένου, δις σὺν Κλεάρχῳ ἀπέθανεν· ξένος γὰρ ἦν αὐτοῦ.

V. Melyik a kakukktojás, és miért?

καὶ – ἔτι – ὅτι – οὖν

VI. Fordítsa görögre!

- Az athéniak győztek. 2. Az athéniak állítólag győztek. 3. Az athéniak azt állítják, hogy győztek. 4. Én magam küldtem ezeket a katonákat a hadvezérhez. 5. A hadvezér a saját lovát adta oda a katonának. 6. Ugyanaz a hadvezér ugyanabban a háborúban háromszor (τρίς) győzte le ugyanazt az ellenséget. 7. Magát a hadvezért is megölték. 8. A hadvezér maga sem gondolja azt, hogy bölcsen cselekedett. 9. Maga a hadvezér mondta, hogy nem tudjuk a spártaiakat legyőzni. 10. *A tenger rossz tükkör* (τὸ ἔσοπτρον). 11. A hadvezér elküldte a zsoldot a katonáknak.

tőszámnevek 1-2-3				
εῖς	μία	ἐν	δύο	τρεῖς τρία
ἔνα	μίαν	ἐν	δύο	τρεῖς τρία
ἔνός	μιᾶς	ἐνός	δυοῖν	τριῶν
ἔνι	μιᾷ	ἐνί	δυοῖν	τρισί(ν)

φεύγει	menekül	φεύξεται
βαίνει	lép	βήσεται
λαμβάνει	fog, kap	λήφεται
μανθάνει	tanul	μαθήσεται
γιγνώσκει	tud	γνώσεται
διώκει	üldöz	διώξεται
ἀρπάζει	elrabol	ἀρπάσεται
οἴμωζει	jaagtat	οἴμωξεται
ἀκούει	hallgat	ἀκούσεται
πλεῖ	hajzik	πλεύσεται
πάσχει	szenved	πείσεται
πίπτει	(el)esik	πεσεῖται
τίκτει	szül	τέξεται
ἐπεται	követ	ἔφεται
παρέχει	ad, nyújt	παρέξει
ξῆ	él	βιώσεται
όρᾶ	lát	őfetet
φέρει	hoz	οἴσει
γίγνεται	válik	γενήσεται
πυνθάνεται	tud(akol)	πεύσεται

mondanék válnék	
opt.	
A.	M.
λέγοιμι	γενοίμην
λέγοις	γένοιο
λέγοι	γένοιτο
λέγοιμεν	γενοίμεθα
λέγοιτε	γένοισθε
λέγοιεν	γένοιντο

17 "Ωστε οὐκ εἴσοιτο – Hogy ne tudná

Az idősebb Kyros a központi alakja Xenophón *Kyros nevelkedése* című munkájának. Már az ókorban felismerték, hogy ez nem történeti mű, hiszen Xenophón a jó királyt (εἰκόνα βασιλέως ἀγαθοῦ καὶ εὐδαιμονος) állítja elénk, s nem a perzsa birodalom megalapítóját. Xenophón Kyrosa külső megjelenésében ugyan keleti monarcha, de gondolkodása görög, mintha Spártában és Athénban nevelkedett volna. Ez az írói megoldás nem új, hiszen már Hérodotosnál is perzsa előkelők vitáznak azon a görögöket foglalkoztató kérdésen, hogy milyen előnyei és hátrányai vannak az egyes államformáknak. A beszédek elhangzása után úgy döntenek, hogy a legjobb államforma a királyság. (A döntéssel Xenophón minden bizonnal egyetértett volna.) A jó király természetesen jó hadvezér is, s mint ilyennek kitűnő az emlékezete.

Ἐκ τούτου δὴ ὥχοντο ἐπὶ τὰς σκηνὰς καὶ ἄμα ἀπιόντες διελέγοντο πρὸς ἀλλήλους ὡς μνημονικῶς ὁ Κῦρος ὅπόσις συνέταττε πᾶσιν ὄνομάζων ἐνετέλλετο. ὁ δὲ Κῦρος ἐπιμελεῖα τοῦτο ἐποίει· πάνυ γὰρ αὐτῷ ἐδόκει θαυμαστὸν εἶναι εἰ οἱ μὲν βάναυσοι ἵσασι τῆς αὐτοῦ τέχνης ἔκαστος τῶν ἐργαλείων τὰ ὄνόματα, καὶ ὁ ἴατρὸς δὲ οὗδε καὶ τῶν ὄργανων καὶ τῶν φαρμάκων οἵς χρῆται πάντων τὰ ὄνόματα, ὁ δὲ στρατηγὸς οὕτως ἡλίθιος ἐσοιτο ὥστε οὐκ εἴσοιτο τῶν ὑφ' αὐτῷ ἡγεμόνων τὰ ὄνόματα, οἵς ἀνάγκη ἐστίν αὐτῷ ὄργανοις χρῆσθαι καὶ ὅταν καταλαβεῖν τι βούληται καὶ ὅταν φυλάξαι καὶ ὅταν θαρρῦναι καὶ ὅταν φοβῇσαι· καὶ τιμῆσαι δὲ ὅποτε τινὰ βούλοιτο, πρέπον αὐτῷ ἐδόκει εἶναι ὄνομαστι προσαγορεύειν.

ἄμα miközben (*pt.-mal*); egyszerre
 ἀνάγκη ἐστί(ν) szükségszerű
 ὁ βάναυσος, ou mesterember
 ἐκ τούτου ezután
 ἡ ἐπιμέλεια, ας gondoskodás
 ἐπιμελεῖχ szándékosan
 τὸ ἐργαλεῖον, ou szerszám
 ὁ ἡγεμών, ónos vezető, parancsnok
 ἡλίθιος 3 dőr, balga

μνημονικός 3 jó emlékezőképességű
 ὄνομαστι név szerint
 ὅπότε amikor (csak), valahányszor
 τὸ ὄργανον, ou eszköz, (orvosi) műszer
 ὅταν (*coni.-szal vagy opt.-szal*) valahányszor
 πάνυ nagyon
 πρέπον ἐστί(ν) illő
 ἡ τέχνη, ης mesterség
 ὡς hogy mennyire

- A coniunctivusra a megnyúlt kötőhang jellemző: βούληται.
- A gyenge képzésű ao. inf. A., ha lehetséges, másodhajtott, ha nem lehetséges, akkor másodéles. Az erős képzésű ao. inf. A. véghajtott.
- Ha az időhatározó mellékmondat feltételes vagy iteratív mellékértelmű, akkor a jövőre vonatkozólag a főmondat jelen után a mellékmondatban a ὅταν, ὅπόταν, ἐπειδάν stb. kötőszavak után az állítmány módja coniunctivus.
- Érzelmi állapotot kifejező igék mellett (pl. θαυμάζω) az érzelmet kiváltó okot közlő mellékmondat kötőszava többnyire εἰ, ritkábban ὅτι.

I. Vonjon össze! Ügyeljen a hangsúlyra!
όράεις, ἀντεράει, βοάετε, ἐτίμαες, ἥραε, ἐτιμάετε

II. Jelölje a hangsúlyt!
ο πολίτης, τον πολιτην, του πολιτου, τω πολιτη
οι πολιται, τους πολιτας, των πολιτων, τοις πολιταις

III. Találja ki az ismeretlen szó jelentését!

ἀσκέω	ἀσκησις	ἀποθηκήσκω	ὁ θάνατος
ὁ θόρυβος	θορυβέω	ὁ θάνατος	ἀθάνατος 2
ὁ ὄπλιτης	τὸ ὅπλον	τιμάω	ἡ τιμή
ο/ή παῖς	ὁ παιδαγωγός	θαυμάζω	θαυμάσιος 2

IV. Melyik szó illik a mondatba?

- Ταῦτα εἰπὼν ὁ Τισσαφέρνης ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ (ἀλήθειαν – ἀληθῆς – ἀληθῆ) λέγειν.
- Οἱ Μυσοὶ ἐν βασιλέως χώρᾳ πολλάς τε καὶ (εὐδαιμονίας – εὐδαιμονας) καὶ μεγάλας πόλεις οἰκοῦσιν.
- Καταλαμβάνουσι (τὰς – τὸν) φύλακας ἀμφὶ πῦρ (καθημένας – καθημένους).
- Κῦρος διδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς. Ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον (στρατιώτας – στράτευμα – μισθοφόρους) συνέλεξεν.
- (Τὸν – Τὴν) δ' οὖν Εὐφράτην οἰδαμεν (= ισμεν), ὅτι ἀδύνατον διαβῆναι κωλυσόντων (πολέμων – πολεμίων).

V. Fordítsa görögre!

- Ez a ló a katonáé, a kanca pedig a hadvezéré. 2. Meghaltok. 3. Ajándékokkal próbálta meggyőzni a katonákat. 4. A hadvezérek többsége igazságos. 5. Az athéniaké lett a győzelem. 6. A katonák kövekkel (ὁ λίθος) dobálták a hadvezért. 7. *Mindenki ismeri őt.* 8. Amikor a hadvezér elesett, a katonák menekülni kezdtek. 9. Nem egy folyót, hanem magát a tengert látod. 10. Ezek maradnak, azok pedig menekülnek (οἱ μὲν – οἱ δὲ). 11. *Szent ez a sziget, mint (ώσπερ) minden sziget.*

λυθῆναι (ao.) pt.-a		
λυθείς	-θεῖσα	-θέν
λυθέντα	-θεῖσαν	-θέν
λυθέντος	-θείσης	-θέντος
λυθέντι	-θείσῃ	-θέντι
λυθέντες	-θεῖσαι	-θέντα
λυθέντας	-θείσας	-θέντα
λυθέντων	-θεισῶν	-θέντων
λυθεῖσι(ν)	-θείσαις	-θεῖσι(ν)

έτύγχανε παρών
έρρη jelen volt
έτύγχανον λέγων
έρρη beszéltem
έλάθε φυγών
titkon elmenekült
έλαθον έσελθόντες
έszrevétlenül mentek be
διάγομεν μανθάνοντες
folyton tanulunk
διετέλει λέγων
azt hajtogatta
χαίρω μανθάνων
örömmel tanulok
χαίρει διαλεγόμενος
szívesen beszélget
ήδομαι ἀκούων σου
élvezettel hallgatok

λυθῆναι	γραφῆναι
ao. P.	
gyenge	erős
oldattam	írottam
έλύθην	έγραφην
έλύθης	έγραφης
έλύθη	έγραφη
έλύθημεν	έγραφημεν
έλύθητε	έγραφητε
έλύθησαν	έγραφησαν

18 „Ολην τὴν νύκτα κωμάζουσιν – Egész éjjel tivornyáznak

Miután elfoglalta Sardeist és fogásba ejtette Kroisos lyd királyt, az idősebb Kyros Babylón ellen indult. Vonulása során meghódította a phrygöket, a kappadókiaiakat és az arabokat. Babylón falai alá érkezve ostromgyűrűbe vonta a várost, de mivel a falak erősek és magasak voltak, az ostrom kilátástalannak tűnt. A babylóniak nem ijedtek meg a perzsák ostromgyűrűjétől, hiszen húsz évre elegendő élelmet halmoztak fel. Kyros tehát úgy döntött, hogy csellel veszi be a várost. Árkot ásatott, s egy éjjelen, amikor Babylón ünnepet ült, a várost átszelő folyó vizét az árokba vezette.

Καὶ αἱ μὲν τάφροι οἵδη ὁρωρυγμέναι οἵσαν. ὁ δὲ Κῦρος ἐπειδὴ ἑορτὴν τοιαύτην ἐν τῇ Βαβυλῶνι ἥκουσεν εἶναι, ἐν ἣ πάντες Βαβυλώνιοι ὅλην τὴν νύκτα πίνουσι καὶ κωμάζουσιν, ἐν ταύτῃ, ἐπειδὴ τάχιστα συνεσκότασε, λαβὼν πολλοὺς ἀνθρώπους ἀνεστόμωσε τὰς τάφρους πρὸς τὸν ποταμόν. ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, τὸ ὕδωρ κατὰ τὰς τάφρους ἔχωρει ἐν τῇ νυκτὶ, ἢ δὲ διὰ τῆς πόλεως τοῦ ποταμοῦ ὁδὸς πορεύσιμος ἀνθρώποις ἐγίγνετο. ὡς δὲ τὸ τοῦ ποταμοῦ¹ οὔτως ἐπορσύνετο, παρηγγύησεν ὁ Κῦρος Πέρσαις χιλιάρχοις καὶ πεζῶν καὶ ἵππεων εἰς δύο ἄγοντας τὴν χιλιοστὸν παρεῖναι πρὸς αὐτόν, τοὺς δ' ἄλλους συμμάχους κατ' οὐρὰν τούτων ἐπεσθαι οἵπερ πρόσθεν τεταγμένους. οἱ μὲν δὴ παρῆσαν· ὁ δὲ καταβιβάσας εἰς τὸ ξηρὸν τοῦ ποταμοῦ τοὺς ὑπηρέτας καὶ πεζοὺς καὶ ἵππας, ἐκέλευσε σκέψασθαι εἰ πορεύσιμον εἴη τὸ ἔδαφος τοῦ ποταμοῦ. ἐπεὶ δὲ ἀπῆγγειλαν ὅτι πορεύσιμον εἴη, ἐνταῦθα δὴ συγκαλέσας τοὺς ἡγεμόνας τῶν πεζῶν καὶ ἵππων ἔλεξε τοιάδε.

¹(ἔδαφος)

ἡ Βαβυλών, ὄνος Babylón	
Βαβυλώνιος 3 babylóni	
τὸ ἔδαφος, οὐς fenék (<i>folyóé</i>)	
ἡ ἑορτή, ης ünnep	
ἐπειδὴ τάχιστα mihelyt	
ἢπερ ahol, (a)mint	
κατά (+ acc.) vmin keresztül, szerte	
ξηρός 3 száraz	
ὁρωρυγμένος 3 kiásott	
ἡ οὐρά, ἄς farok	
κατ' οὐράν τούτων ezek utóvédeként	
πεζός 3 gyalogos	

πορεύσιμος 2 járható
πρόσθεν elöl
σύμμαχος 2 szövetséges
ἡ τάφρος, ou árok, sánc
τάχιστα igen hamar, hirtelen
τοιάδε ilyesmiket
τὸ ὕδωρ, ὕδατος víz
ὁ ὑπηρέτης, ou evezős, alárendelt
ὁ χιλιάρχος, ou „ezredes”
ἡ χιλιοστός, ύος ezer fős sereg
ώς amint

– Az alárendelt mondatok állítmánya függő beszédben nem változik, ha a főmondat állítmánya jelen idejű. Ha a főmondat állítmánya múlt idejű, akkor az alárendelt mondat állítmánya optativus (obliquus) lehet, rendszerint azonban az eredeti állítmány marad. Ha az alárendelt mellékmondat állítmánya kijelentő módban álló múlt idejű igealak, akkor ez megmarad a függő beszédben is.

– A függő kérdésre ugyanazok vonatkoznak, mint a függő beszédre: a mellékmondat állítmánya általában ugyanolyan módban, actióban és időben marad, mint az egyenes kérdésben. Kötőszóként kérdő (vagy határozatlan) névmás, kérdő (vagy határozatlan) határozószó, vagy kérdőszó áll. Az eldöntendő kérdés kérdőszava εἰ (= vajon, -e) is lehet.

I. Vonjon össze! Ügyeljen a hangsúlyra!
őráw, βοάουεν, τιμάουσι, ἀντήραον, ἐτιμάουεν, ἐβόαον

II. Jelölje a hangsúlyt!

ἡ φυγή, την φυγην, της φυγης, τη φυγη
αἱ φυγαι, τας φυγας, των φυγων, ταις φυγαις

III. Párosítja a kifejezéseket!

(a) a madár által	(1) μετὰ τῆς θυγατρός
(b) naponta	(2) ἐφ' ἡμῖν
(c) ezután	(3) σὺν θεοῖς
(d) korunkban	(4) ὑπὸ τοῦ ὄρνιθος
(e) a lányával	(5) ἐν τούτῳ
(f) isteni segítséggel	(6) ἐκ τούτων
(g) e(zen)közben	(7) καθ' ἡμέραν

IV. Melyik szó illik a mondataba?

- Πολὺ γάρ οἱ ὄνοι τῶν ἵππων ἔτρεχον (ταχέως – θᾶττον – τάχιστα).
- Ἐλεγε (πρῶτος – πρώτη – πρώτης) Τισσαφέρνης δι' ἔρμηνέως τοιάδε.
- Ἐνταῦθα. Κύρω βασίλεια ἦν καὶ παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, (οὓς – ἄς – ἄ) ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου.
- Ὕπει τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὕτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης (ἥν – ὧν – ὅν) συνηκολούθει.
- Ἡκουσα δέ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων (διαλεγόμενον – διαλεγομένου – διαλεγομένων).

V. Fordítsa görögre!

- Akkoriban Dareios uralkodott.
- Miután Dareios meghalt, a fia lett a király.
- Az apja halála után Xerxes lett a perzsák királya.
- Azt mondják, hogy a nymphák is istennők.
- Ezt a katonát a barbárok ölték meg.
- Az egyik cseveg (λαλέω), a másik beszél.
- A szövetségesek többsége elmenekült.
- Nem könyű a törvényeknek engedelmeskedni.
- A gazzembereknek jól megy a soruk (εὖ πράττω).
- Az egyik igazat mond, a másik hazudik.

οὐδείς 3
egy sem, senki, semmi
οὐδείς οὐδεμία οὐδέν
οὐδένα οὐδεμίαν οὐδέν
οὐδενός οὐδεμιᾶς οὐδενός
οὐδενί οὐδεμιᾷ οὐδενί

ἀεί	mindig
αῦ	továbbá, újra
αὖθις	ismét
αὐτίκα	rögtön
εἴτα	aztán
ἔπειτα	ezután
ἐνθάδε	ide; itt
εὖ	jól
ἢδη	már(is)
μάλα	nagyon
πάνυ	nagyon
νῦν	most
τότε	akkor
τήμερον	ma
αὔριον	holnap
χθές	tegnap
πάλιν	ismét
σχεδόν	csaknem
ἐγγύς	közeli
λίαν	túlzottan

λυθήσεσθαι	γραφήσεσθαι
fut. P.	
gyenge	erős
oldatni fogok	íratni fogok
λυθήσομαι	γραφήσομαι
λυθήσῃ	γραφήσῃ
λυθήσεται	γραφήσεται
λυθησόμεθα	γραφησόμεθα
λυθήσεσθε	γραφήσεσθε
λυθήσονται	γραφήσονται

19 Ὁμοίως ἐνέδρᾳ – Mintha csapda lenne

Σιμωνίδης ὁ ποιητής ἀφίκετό ποτε πρὸς Ἱέρωνα τὸν τύραννον. Ezzel a mondattal kezdődik a Hierón című Xenophón-dialógus. Hierón Syrakusai tyrannosa volt a görög–perzsa háborúk idején. Udvarában sok költő fordult meg, így például a kardalköltő Pindaros és Bacchylidés, a tragédiaíró Aischylos, valamint Simónidés, aki a Thermopylainál elesett spártaik sírversét írta. Simónidés és Hierón arról beszélgetnek, hogy ki a boldogabb, a tyrannos vagy a magánember. (Hierón szerint a magánember boldogabb a tyrrannosnál.) A dialógussal a hazájából száműött Xenophón azokra a kérdésekre keresett választ, amelyek a kortárs athéni gondolkodókat foglalkoztatták. Az előbb Skyllosban, utóbb Korinthosban letelepedett Xenophón tehát lélekben sohasem szakadt el Hellas nevelőiskolájától, Athéntól.

Βούλομαι δέ σοι, ἔφη, ὡς Σιμωνίδη, κάκείνας τὰς εὐφροσύνας δηλῶσαι ὅσαις ἐγὼ χρώμενος ὅτ’ ἦν ἴδιωτης, νῦν ἐπειδὴ τύραννος ἐγενόμην, αἰσθάνομαι στερόμενος αὐτῶν. ἐγὼ γάρ ξυνῆν μὲν ἡλικιώταις ἥδομενος ἥδομένοις ἐμοὶ, ξυνῆν δὲ ἐμαυτῷ, ὅπότε ἡσυχίας ἐπιθυμήσαιμι, διῆγον δ’ ἐν συμποσίοις πολλάκις μὲν μέχρι τοῦ ἐπιλαθέσθαι πάντων εἴ τι χαλεπὸν ἐν ἀνθρωπίνῳ βίῳ ἦν, πολλάκις δὲ μέχρι τοῦ ὠδαῖς τε καὶ θαλίαις καὶ χοροῖς τὴν φυχὴν συγκαταμιγνύναι, πολλάκις δὲ μέχρι κοίτης ἐπιθυμίας ἐμῆς τε καὶ τῶν παρόντων. νῦν δὲ ἀπεστέρημαι μὲν τῶν ἥδομένων ἐμοὶ διὰ τὸ δούλους ἀντὶ φίλων ἔχειν τοὺς ἑταίρους, ἀπεστέρημαι δ’ αὖ τοῦ ἥδεως ἐκείνοις ὄμιλειν διὰ τὸ μηδεμίαν ἐνορᾶν εὔνοιαν ἐμοὶ παρ’ αὐτῶν· μέθην δὲ καὶ ὑπὸν ὅμοίως ἐνέδρᾳ φυλάττομαι. τὸ δὲ φοβεῖσθαι μὲν ὄχλον, φοβεῖσθαι δ’ ἐρημίαν, φοβεῖσθαι δὲ ἀφυλαξίαν, φοβεῖσθαι δὲ καὶ αὐτοὺς τοὺς φυλάττοντας, καὶ μήτ’ ἀόπλους ἔχειν ἔθελειν περὶ αὐτὸν μήτ’ ὡπλισμένους ἥδεως θεᾶσθαι, πῶς οὐκ ἀργαλέον ἔστι πρᾶγμα; ἔτι δὲ ξένοις μὲν μᾶλλον ἢ πολίταις πιστεύειν, βαρβάροις δὲ μᾶλλον ἢ Ἑλλησιν, ἐπιθυμεῖν δὲ τοὺς μὲν ἐλευθέρους δούλους ἔχειν, τοὺς δὲ δούλους ἀναγκάζεσθαι ποιεῖν ἐλευθέρους, οὐ πάντα σοι ταῦτα δοκεῖ φυχῆς ὑπὸ φύβων καταπεπληγμένης τεκμήρια εἶναι; ὃ γέ τοι φόβος οὐ μόνον αὐτὸς ἐνῶν ταῖς φυχαῖς λυπηρός ἔστιν, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἥδεων συμπαραχολουθῶν λυμεῶν γίγνεται.

ἀνθρώπινος 3 emberi

ἄσπιλος 2 fegyvertelen

ἀπεστέρημαι meg vagyok fosztva

ἀργαλέος 3 fárasztó, borzasztó

ἡ ἀφυλαξία, ας az őrizet hiánya

ὁ βίος, ou élet

ἐκεῖνος 3 az, amaz

ὅπότε ἐπιθυμήσαιμι valahányszor vágytam

ἡ ἐπιθυμία, ας vagy(akozás)

ἡ ἐρημία, ας egyedüllét, magány

ὁ ἑταῖρος, ou társ

ἡ εὔνοια, ας jóindulat

ἡ εὐφροσύνη, ης örööm

ἥδυς 3 (εῖα, ύ) édes, kellemes

ὁ ἡλικιώτης, ou kortárs

ἡ ἡσυχία, ας nyugalom

ἡ θαλία, ας lakoma

καταπεπληγμένος 3 „megszállott”

ἡ κοίτη, ης lefekvés, ágy

ὁ λυμεών ὄνος tönkretevő

λυπηρός 3 fájdalmas

μᾶλλον inkább

ἡ μέθη, ης részegség

μέχρι (+ gen.) -ig, amíg

ξένος 3 idegen

ὅτε amikor

ὁ ὄχλος, ou tömeg

πῶς hogyan?

τὸ συμπόσιον, ou symposion, „ivászat”

τὸ τεκμήριον, ou bizonyíték

ὁ ὕπνος, ou álom

ὁ χορός, ou kartánc

ἡ ψόδη, ης ének

I. Vonjon össze! Ügyeljen a hangsúlyra!

δηλόω, ἀναπτερόεις, ἀναστομόει, δηλόομεν, ἀναπτερόετε, δηλόουσι, ἐδήλοον, μετεμόρφοεις, ἀνεστόμοεις

II. Jelölje a hangsúlyt!

ἡ γλῶττα, την γλωτταν, της γλωττης, τη γλωττη
αι γλωτται, τας γλωττας, των γλωττων, ταις γλωτταις

III. Adja meg a megszólító esetben álló szavakat (kifejezések) magyarul!

Példa: ὡγαθέ (ῳ ἄγαθέ) : baráto(cská)m! (*vagy:*) te jó ember! (*gúnyosan is*)

(ḥ) ἄνδρες Ἀθηναῖοι	(ḥ) Σιμωνίδη
(ḥ) ἄνδρες στρατιῶται	(ḥ) ἄνθρωπε
(ḥ) ἄνδρες δικασταί	(ḥ) Πολύευκτε
(ḥ) ἄνδρες σύμμαχοι	(ḥ) Σώκρατες
(ḥ) βουλή	(ḥ) Δημόσθενες
(ḥ) πολῖται	(ḥ) βασιλεῦ

IV. Melyik szó illik a mondatba?

- Δῆλον γάρ, ὅτι (ταῦτα – τοῦτο – αὕτη) ἔστιν ἡ δικαιοσύνη (igazságosság).
- Ἄλλα, εἰ (βούλει – βούλεται – βούλεσθε), μένε ἐπὶ τῷ στρατεύματι, ἐγὼ δὲ θέλω πορεύεσθαι.
- (“Ρήτωρ – Ῥήτορα – Ῥήτορι) ἄρα χρή σε καλεῖν;
- Οὐκ ἔξ ἴσου, ὃ Ξενοφῶν, ἔσμεν· σὺ μὲν γάρ ἐφ’ ἵππου ὄχη, ἐγὼ δὲ χαλεπῶς κάμνω τὴν ἀσπίδα (φέροντα – φέρων – φέρουσαν).

V. Fordítsa görögre!

- Sókratés nem érdemelt halált.
- A hadvezér a katonáit az ellenség ellen vezeti.
- Ez a hadvezér, úgy tűnik, bolondul a nőkért (γυναιμανής 2).
- Van egy hadvezérük, nagyon gonosz.
- A katonának rosszul megy a sora.
- A legtöbb embernek nehéz(séget jelent), hogy igazságos dolgokat tegyen.
- A jóm gazdagság helyett mindenig a tisztességre törekszenek.
- Csodáljuk a spártaik vitézségét.
- Az ajándékok meggyőzték a katonákat.
- Homéros állítólag vak (τυφλός 3) volt.
- Mi az? Mit akartok mondani?
- Helené férje Menelaos volt.
- Na és?!

VI. Párosítsa a megadott szavakat a magyar jelentésükkel!

(a) lóversenytér	(1) παραθαλάσσιος
(b) testőr	(2) λογογράφος
(c) beszédíró	(3) ἀναρχία
(d) bevezetés	(4) πρόλογος
(e) félisten	(5) δώδεκα
(f) tengerparti	(6) τρίπους
(g) háromláb(ú szék, üst)	(7) ἱππόδρομος
(h) tizenkettő	(8) ἡμίθεος
(i) vezető nélküli állapot	(9) σωματοφύλαξ

ipf. coni.	
A.	M.-P.
λύω	λύωμαι
λύης	λύῃ
λύη	λύηται
λύωμεν	λυώμεθα
λύητε	λύησθε
λύωσι(ν)	λύωνται

20 Kritíq̄ τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ – A derék Kritias egészségére!

Athén elvesztette a peloponnesosi háborút. A vereség után megbukott a demokrácia is: spártai segédlettel egy harminc oligarchából álló törvényhozó testület került Athén élére, hogy új alkotmányt dolgozzon ki. Rémtetteik miatt őket neveztek utóbb a „harminc zsarnok”-nak. Egyik vezérük a mérsékelt Théramenés volt, a másik Kritias, aki mivel sokat volt együtt filozófusokkal, ἐκαλεῖτο ἴδιώτης μὲν ἐν φιλοσόφοις, φιλόσοφος δὲ ἐν ἴδιώταις. A harmincak kezéhez sok vér tapadt, athéni polgárok és metoikosok vére. Amikor Théramenés már nem tudta vállalni rémuralmuk jogtalanságait, szembefordult Kritiassal. Kritias azonnal elfogatta Théramenést, elítéltette és kivégeztette. A drámai jelenetet Xenophón örökölte meg *Görög történetében*, a *Hellénikában*.

Εἶπε μὲν ὁ Κριτίας· Παραδίδομεν ὑμῖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ κατακεχιμένον κατὰ τὸν νόμον· ὑμεῖς δὲ λαβόντες καὶ ἀπαγαγόντες οὖν δεῖ τὰ ἐκ τούτων πράττετε¹. ὡς δὲ ταῦτα εἴπεν, εἶλκε μὲν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος, εἶλκον δὲ οἱ ὑπηρέται. ὁ δὲ Θηραμένης ὥσπερ εἰκός καὶ θεοὺς ἐπεκαλεῖτο καὶ ἀνθρώπους καθορᾶν τὰ γιγνόμενα. ἦ δὲ βουλὴ ἡσυχίαν εἶχεν, ὅρῶσα καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις ὄμοιούς Σατύρῳ καὶ τὸ ἐμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πλῆρες τῶν φρουρῶν, καὶ οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι ἐγχειρίδια ἔχοντες παρῆσαν. οἱ δ' ἀπήγγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς μάλα μεγάλῃ τῇ φωνῇ δηλοῦντα οἵα ἔπασχε. λέγεται δ' ἐν ῥῆμα καὶ τοῦτο αὐτοῦ. ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος ὅτι οἰμώξοιτο, εἰ μὴ σιωπήσειεν², ἐπήρετο· Ἀν δὲ σιωπῶ³, οὐκ ὅρ, ἔφη, οἰμώξομαι; καὶ ἐπεὶ γε ἀποθησκειν ἀναγκαζόμενος τὸ κώνειον ἔπιε, τὸ λειπόμενον ἔφασαν ἀποκοτταβίσαντα εἰπεῖν αὐτόν· Κριτίq̄ τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ.

¹ tegyétek meg, amit kell   ²ha nem hallgat el   ³(casus *eventualis*)

ἄν talán ha, ha	κατακεχιμένος 3 elítélt
τὸ βουλευτήριον, οὐ tanácsháza	τὸ κώνειον, οὐ bürök(lé)
ἡ βουλή, ἡς (az ötszázak) tanács(a)	μάλα nagyon
ὁ βωμός, οὐ oltár	οἰος 3 minden
ὁ δρύφακτος, οὐ korlát	πλήρης 2 teli (amivel: gen.)
τὸ ἐγχειρίδιον, οὐ tőr	τὸ ρῆμα, atoς mondás
εἰκός illő; itt: történni szokott	οἱ ὑπηρέται, ὧν a (törvény)szolgák
εἰ μή ha nem	ἡ φρουρά, ács ōrség
τὸ ἐμπροσθεν (+ gen.) előtér; előtti hely	ἡ φωνή, ἡς hang
ἔστω legyen	ώσπερ miként
ἡσυχίαν ἔχει csendben marad	

- A mutatónévmások erősíthetők az -ι elemmel: τουτονί.
- A tagadószavak: οὐ és összetételei; a tiltószavak μὴ és összetételei. Ha az összetett tagadószó vagy tiltószó megelőzi az egyszerű tagadószót illetve tiltószót, akkor a mondat nem tagadó vagy tiltó, hanem állító illetve parancsoló.
Οὐκ ἀφικνεῖται οὐδείς. Nem érkezik meg senki.
Οὐκ ἀφικνεῖται οὐδείς οὐδέποτε. Nem érkezik meg soha senki.
Οὐδείς οὐκ ἀφικνεῖται. mindenki megérkezik.
Τοῦτ' οὐκ οἶδεν οὐδείς. Ezt nem tudta senki.
– οὐ ἀγνοοῦντες: az ilyen kettős tagadás erős állítás.

I. Vonja szét az alakokat!
 ἐνόσει, ἡγεῖσθε, φοβεῖται, οἰκεῖς, διετέλει, διατελεῖς ἐπιθυμεῖτε

II. Jelölje a hangsúlyt!
 ἥ θριξ, την τριχα, της τριχος, τη τριχι
 αὶ τριχες, τας τριχας, των τριχων, ταις θριξι(v)

III. Párosítsa a kifejezéseket!

(a) háromszor egy évben	(1) μακρόν χρόνον
(b) napnyugta előtt	(2) πρὸ δύντος ἥλιου
(c) nem sokkal később	(3) κατὰ ἔτος
(d) hosszú ideig	(4) τρίς τοῦ ἐνιαυτοῦ
(e) egész nap	(5) τοῦ λοιποῦ
(f) évente	(6) ἀνα πᾶσαν τὴν ἡμέραν
(g) a jövőben	(7) οὐ πολλῷ ὅστερον

IV. Melyik szó illik a mondatba?

1. Ἐγὼ δέ (σε – σου – σοι), ὁ Σεύθη, δίδωμι (ἐμαυτὸν – σεαυτὸν – ἔαυτὸν) καὶ τοὺς ἔμους τούτους ἔταίρους φίλους εἴναι πιστούς.
2. Εἶχε δὲ ἡ Κίλισσα φυλακὴν περὶ (αὐτήν – αὐτήν).
3. Κάλλιστόν τε καὶ ἄριστον καὶ ἥδιστον ἀπὸ γεωργίας τὸν βίον (ποιεῖν – ποιεῖσθαι).
4. Αὐτὸς δ' οὐκ (ἔφη – ἔφαμεν – ἔφασαν) ιέναι.
5. Ὁ δὲ Ὁρόντας γράφει ἐπιστολὴν παρὰ βασιλέα, ὅτι ἦξοι ἔχων ἵππεας ὡς ἂν δύνηται (πολλούς – πλείους – πλείστους).
6. Ὁ Κύρος εἰς φυγὴν ἔτρεψε τοὺς ἔξαχισχιλίους, καὶ ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς (τῷ – τῇ) ἔαυτοῦ χειρὶ τὸν Ἀρταγέρσην (τὸν – τῶν) ἄρχοντα αὐτῶν.

V. Melyik a kakukktojás, és miért?

ἥλιθιος – καινός – ξηρός – σύμμαχος

VI. Fordítsa görögre!

1. Ez a katona bátrabb, mint a többi.
2. A katonák nem engedelmeskednek a gyáva hadvezérnek.
3. A hadvezér megparancsolja a katonáknak, hogy keljenek át a folyón.
4. A perzsa király katonái nem bátrabbak, mint a görögök.
5. A hadvezér gyorsabban menekült el, mint a katonák többsége.
6. Ezek a katonák sokkal bátrabbak, mint azok.
7. Az athéniak hadvezére a legbölcsebb.
8. Az athéniak közül a hadvezér a leggyávább.
9. Ez a katona ölte meg a legtöbb ellenséget.
10. A szónokok gyakran nem mondanak igazat.

ao. coni.	
A.	M.-P.
λύσω	λύσωμαι
λύσῃς	λύσῃ
λύσῃ	λύσηται
λύσωμεν	λυσώμεθα
λύσητε	λύσησθε
λύσωσι(v)	λύσωνται

21 Ἡ γραφὴ κατὰ Σωκράτους – A Sókratés elleni vád

Az athéni Sókratés fiatal korában természetbölcselettel foglalkozott; később, ahogy Cicero mondja, a filozófiát az égből az emberek házaiba lehozva azt kutatta, hogy mi az ártegή, tanítható-e, s ha igen, miképp. Soha nem írt semmit, mert mint mondta, ő maga semmit sem tud, csak azt, hogy semmit sem tud. Néhány évvel a peloponnesosi háború után egy bizonyos Melétos azzal vádolta meg a hetvenéves Sókratést, hogy tanításával megrontja az ifjakat, és nem hisz a város isteneiben. Egy ötszázegy tagú esküdtbíróság halálra ítélte Sókratést, aki a börtönből nem szökött meg, noha lett volna rá mód. Barátí körben, a lélek halhatatlanságáról beszélgetve itta ki a méregpoharat. Kivégzése után tanítványai, Platón és Xenophón fiktív védőbeszédeken próbálták igazolni az ellene félhözött vádak alaptalan voltát.

Πολλάκις ἐθαύμασα τίσι ποτὲ λόγοις Ἀθηναίους ἔπεισαν οἱ γραφάμενοι Σωκράτην ὡς ἀξιος εἴη θανάτου τῇ πόλει. Ἡ μὲν γὰρ γραφὴ κατ’ αὐτοῦ τοιάδε ἦν· ἀδικεῖ Σωκράτης, οὓς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζων, ἔτερα δὲ καινὰ δαιμόνια εἰσφέρων· ἀδικεῖ δὲ καὶ τοὺς νέους διαφθείρων. Πρῶτον μὲν οὖν ὡς οὐκ ἐνόμιζεν οὓς ἡ πόλις νομίζει θεοὺς ποιώ ἐχρήσαντο τεχμηρίω· θύων τε γὰρ φανερὸς ἦν πολλάκις μὲν οἶκοι, πολλάκις δὲ ἐπὶ τῶν κοινῶν τῆς πόλεως βωμῶν, καὶ μαντική χρώμενος οὐκ ἀφανῆς ἦν.

ἀφανῆς 2 nem látható

Ἀθηναῖος 3 athéni

ἡ γραφή, ἥς (köz)vád

οἱ γραφάμενοι, ων a vádlók

τὸ δαιμόνιον, ου istenség, emberfölötti lény

ὁ θάνατος, ου halál

κατά (+ gen.) ellen

κοινός 3 közös, nyilvános

ἡ μαντική, ἥς jósłás

οἶκοι otthon

ποῖος 3 milyen, miféle

τοιόσδε, τοιάδε, τοιόνδε ilyenféle

φανερός 3 jól látható, közismert

– A φανερός εἰμι, δῆλος εἰμι, φαίνομαι igei kifejezéseket személyesen szerkeszti a görög; akiről/amiről nyilvánvaló valami, az a kifejezés alanya, ami pedig nyilvánvaló róla, azt az alannyal egyeztetett participium fejezi ki.

– οὐκ ἀφανῆς ἦν + pt.: (erős) állítás, ugyanúgy szerkeszve, mint az előző pontban.

– A óhajtás módja az optativus (1) εἰθε vagy εἰ γάρ módosítószóval vagy (2) enélkül. Tagadása: μή.

– A parancsot az imperativus fejezi ki.

– A tiltás kifejezése: (1) μή + imperativus ipf.; vagy (2) μή + coni. ao.

– Az első személyű felszólítás módja: coni. (hortativus). Tagadása: μή.

I. Vonja szét az alakokat!
οἰκοῦσιν, ὡκοῦμεν, ἐνόσουν, ἐφοβούμεθα, φιλῶ, διετελοῦμεν

II. Jelölje a hangsúlyt!
ἡ μήτηρ, την μητέρα, της μητρος, τη μητρι
αι μητερες, τας μητερας, των μητερων, ταις μητρασιν

III. Párosítsa a kifejezéseket!

(a) reménytelenül	(1) διὰ ταῦτα
(b) emiatt	(2) πρὸς τούτοις
(c) az apjáról	(3) χρημάτων ἔνεκα
(d) az anyjáért	(4) ἐπὶ Σόλωνος
(e) ráadásul	(5) ὅνευ ἐλπίδος
(f) pénzért	(6) ὑπὲρ τῆς μητρός
(g) Solón korában	(7) περὶ τοῦ πατρός

IV. Melyik szó illik a mondatba?

1. Μεῖζον μέν φαμεν κακὸν τὸ (ἀδικεῖ – ἀδικεῖν), ἔλαττον δὲ τὸ ἀδικεῖσθαι.
2. Οὗτοι (bizony nem) Ἀθηναῖοι δίκην αὐτὴν καλοῦσιν, ἀλλὰ (διαβολήν – γραφήν – κατηγορίαν).
3. Ξενοφῶν τὸ ἥμισυ (τὸ στράτευμα – τοῦ στρατεύματος – τῶν στρατιωτῶν) κατέλιπε φυλάττειν τὸ στρατόπεδον.
4. Ἀδικεῖτε, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, (πόλεμον – πολέμου – πολέμιοι) ἄρχοντες καὶ σπονδὰς (λύνοντες – λύνοντας).
5. Πάντες γὰρ ἄρα (τὰ ἀγαθὰ – τῶν ἀγαθῶν – τοῖς ἀγαθοῖς) ἐπιθυμοῦσιν.

V. Fordítsa görögre!

1. A lehető (ώς) legjobbakká akarunk válni.
2. A régi hadvezérek bátrabbak voltak a maiaknál.
3. Nem ez történt.
4. A görögök nem gyáváb-bak a barbároknál.
5. A mi hadvezérünk bátrabb, mint a tiétek.
6. Ezt könnyebb mondani, mint megtenni.
7. Ennek a hadvezérnek több katonája van, mint annak.
8. Ma ezt mondod, holnap meg azt.
9. Én vagyok a legjobb a hadvezérek között.
10. Nem minden katona engedelmeskedik ugyannak a hadvezérnek.

ao.	opt.	A. és M.
λύσαιμι		λυσαίμην
λύσαις		λύσαιο
λύσαι		λύσαιτο
λύσαιμεν		λυσαίμεθα
λύσαιτε		λύσαισθε
λύσαιεν		λύσαιντο

22 Ei ἐβούλετο – Ha akarta

A vádló szavai után kapott szót Sókratés. A tanítványok védőbeszédeiből következtetve először a róla kialakult előítéletekről beszélt. Ezek, érvelt, két okból erednek. Aristophanész egyik korai komédiájában, a *Felhőkben* úgy léptette föl őt a színpadon, mint aki a gyengébb érvet erősebbé tudja tenni, és erre jó pénzért bárkit hajlandó meg is tanítani – azaz szofisztaként. A másik ok: egy barátja Delphoiban azt a kérdést tette fel, van-e bölcsebb ember Sókratésnál. A Pythia azt válaszolta, hogy nincs, ő a legbölcsebb. Sókratés ezután sorra járta azokat, akiket bölcsnek tartottak. Kérdései nyomán azonban kiderült, hogy ezek a bölcsök semmit sem tudnak, tehát ő annyival bölcsebb nálok, hogy legalább ezt tudja magáról. Az athéniak többsége így valószínűleg kellemetlen kötekedőnek tartotta Sókratést.

Ἄλλ' ἐγώ, ὡς ἄνδρες, τοῦτο μὲν πρῶτον θαυμάζω Μελήτου, ὅτῳ ποτὲ γνοὺς¹ λέγει ὡς ἐγώ οὓς ἡ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζω· ἐπεὶ θύοντά γέ με ἐν ταῖς κοιναῖς ἑορταῖς καὶ ἐπὶ τῶν δημοσίων βωμῶν καὶ οἱ ἄλλοι οἱ παρατυγχάνοντες ἔωρων² καὶ αὐτὸς Μέλητος, εἰ ἐβούλετο. καὶνά γε μὴν δαιμόνια πᾶς ἀνὴρ ἐγώ εἰσφέροιμι λέγων ὅτι θεοῦ μοι φωνὴ φαίνεται σημαίνουσα ὅ τι χρὴ ποιεῖν; καὶ γὰρ οἱ φθόγγοις οἰωνῶν καὶ οἱ φῆμαις ἀνθρώπων χρώμενοι φωναῖς δίήπου³ τεκμαίρονται. βροντὰς δὲ ἀμφιλέξει τις η̄ μὴ φωνεῖ η̄ μὴ μέγιστον οἰωνιστήριον εἶναι; η̄ δὲ Πυθοῖ ἐν τῷ τρίποδι ἱέρεια⁴ οὐ καὶ αὐτὴ φωνὴ τὰ παρὰ τοῦ θεοῦ⁵ διαγγέλλει; ἀλλὰ μέντοι καὶ τὸ προειδέναι γε τὸν θεὸν τὸ μέλλον καὶ τὸ προσημαίνειν ὡς βούλεται, καὶ τοῦτο, ὥσπερ ἐγώ φημι, οὕτω πάντες καὶ λέγουσι καὶ νομίζουσιν. ἀλλ' οἱ μὲν οἰωνούς τε καὶ φῆμαις καὶ συμβόλους τε καὶ μάντεις ὀνομάζουσι τοὺς προσημαίνοντας εἶναι, ἐγώ δὲ τοῦτο δαιμόνιον καλῶ καὶ οἴμαι οὕτως ὀνομάζων καὶ ἀληθέστερα καὶ ὀσιώτερα λέγειν τῶν τοῖς ὅρνισιν ἀνατιθέντων τὴν τῶν θεῶν δύναμιν. ὡς γε μὴν οὐ φεύδομαι κατὰ⁶ τοῦ θεοῦ, καὶ τοῦτ' ἔχω τεκμήριον· καὶ γὰρ τῶν φίλων πολλοῖς δὴ ἐξαγγείλας τὰ τοῦ θεοῦ συμβουλεύματα οὐδεπώποτε⁷ φευσάμενος ἐφάνην. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἀκούντες οἱ δικασταὶ ἐθιούβουν, οἱ μὲν ἀπιστοῦντες τοῖς λεγομένοις, οἱ δὲ καὶ φθονοῦντες, εἰ καὶ παρὰ θεῶν μειζόνων η̄ αὐτοὶ τυγχάνοι, πάλιν εἰπεῖν τὸν Σωκράτην· Ἄγε⁸ δὴ ἀκούσατε⁹ καὶ ἄλλα, ἵνα¹⁰ εἴτι μᾶλλον οἱ βουλόμενοι ὑμῶν ἀπιστῶσι τῷ ἐμὲ τετιμῆσθαι¹¹ υπὸ δαιμόνων. Χαιρεφῶντος γάρ ποτε ἐπερωτῶντος ἐν Δελφοῖς περὶ ἐμοῦ πολλῶν παρόντων ἀνεῖλεν ὁ Ἀπόλλων μηδένα εἶναι ἀνθρώπων ἐμοῦ μήτε ἐλευθεριώτερον μήτε δικαιότερον μήτε σωφρονέστερον¹².

¹vajon honnan tudva   ²όράω praet. ipf. pl. 3.   ³kétségkívül   ⁴a Pythóban (= Delphoiban) a tripuson (üldő) papnő   ⁵isteni jelek, üzenetek   ⁶(+ gen.) illetően   ⁷még sohasem   ⁸nosza, nohát   ⁹hallgassátok meg   ¹⁰(+ coni.) hogy   ¹¹τὸ ἐμὲ τετιμῆσθαι megbecsülésben van részem   ¹²„bölcsebb”

ἀληθέστερος 3 igazabb
 η̄ βροντή, η̄ς mennydörgés
 ὁ δαιμών, ονος emberföldötti lény
 δημόσιος 3 közös(ségi)
 ὁ δικαστής, οὐ bíró
 δίκαιος 3 igazságos
 η̄ δύναμις, εως erő
 ἐλευθέριος 3 éllelhetős-hoz méltó
 ὁ/η̄ μάντις, εως jós, jósno
 μέγιστος 3 legnagyobb

τὸ μέλλον, οντος a jövő
 μηδείς 3 senki
 τὸ οἰωνιστήριον, ou jósjel (*madártól*)
 ὁ οἰωνός, οὐ (jós)madár
 ὀσιώτερος 3 jámborabb
 ὁ σύμβολος, ou jósjel, előjel
 τὸ συμβούλευμα, ατος tanács
 ὁ τρίπους, ποδος háromlábú szék
 η̄ φήμη, η̄ς jóslat
 ὁ φθόγγος, ou hang, csicsergés

I. Vonja szét az alakokat!

τιμῆς, ὁρῶ, ἐβόα, ὁρῶμεν, τιμῶσι, ἐβόων, τιμᾶτε

II. Jelölje a hangsúlyt!

βέλτιον, βελτίον, βελτιονος, βελτιονι

βελτιονα (βελτιω), βελτιονα (βελτιω), βελτιονων, βελτιοσι(ν)

III. Melyik szó illik a mondatba?

1. (*Ἐγὼ – Σὺ*) καὶ πόλεως (μέγιστος – μεγίστου – μεγίστης) εἰ καὶ παρὰ Σεύθη τὸ (σὸν – ἡμέτερον) ὄνομα μέγιστόν ἔστι.

2. *Ἄνδρες στρατιώται, (οὐ – μὴ)* θαυμάζετε, ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν.

3. *Ἄνδρες σύμμαχοι, ἀνθρώπινον τὸ γεγενημένον τὸ γάρ ἀμαρτάνειν ἀνθρώπους ὄντας (μὴ – οὐδὲν – μηδὲν)* οἶμαι θαυμαστόν.

4. *Oἱ δὲ ἡγεμόνες, (ἡμεῖς – οἱ – οὓς) ἔχομεν, (οὐ – μὴ) φασιν εἶναι ἄλλην ὄδόν.*

5. *Ἄλλὰ δὴ θεοὺς οὔτε λανθάνειν οὔτε βιάσασθαι (οὐ – (Ø) – μὴ) δυνατόν.*

IV. Fordítsa görögre!

- Az a katona bátor, emez itt gyáva.
- A katonának bátornak kell lennie.
- Illő, hogy a katona bátor legyen.
- A gyáva katona is azt mondta, hogy ő bátor.
- Más a bátor-ság, és más a gyávaság.
- Ki a bátor, és mi a bátorság?
- Hogyan lehetünk jó katonák?
- A hadvezér legyen bátor!
- Ez a katona bátran harcol, noha (*καίπερ + pt.*) beteg.
- A szövetségesek közül sokan elestek.
- Mint némelyek mondják, voltak költők Homéros előtt is.

activum						
	ind.	ind.	coni.	opt.	imper.	inf. és pt.
sg. 1.	λύω	ἔλυον	λύω	λύοιμι	λῦε	λύειν
	λύεις	ἔλυες	λύης	λύοις		
	λύει	ἔλυε(ν)	λύη	λύοι		
pl. 1.	λύομεν	ἔλύομεν	λύωμεν	λύοιμεν	λυέτω	λύων
	λύετε	ἔλύετε	λύητε	λύοιτε		
	λύουσι	ἔλυον	λύωσι	λύοιεν		
sg. 1.	λύσω			λύσοιμι	λύετε	λύσειν
	λύσεις			λύσοις		
	λύσει			λύσοι		
pl. 1.	λύσομεν			λύσοιμεν	λύσων	λύσων
	λύσετε			λύσοιτε		
	λύσουσι			λύσοιεν		
sg. 1.	ἔλυσα	λύσω	λύσαιμι	λυσσον	λύσαι	λύσαιν
	ἔλυσας	λύσης	λύσαις, λύσειας			
	ἔλυσε(ν)	λύσῃ	λύσαι, λύσει(ν)			
pl. 1.	ἔλυσαμεν	λύσωμεν	λύσαιμεν	λυσσάτω	λύσας	λύσασ
	ἔλυσατε	λύσητε	λύσαιτε			
	ἔλυσαν	λύσωσι(ν)	λύσαιεν, λύσειαν			

23 Kérdős ó Thánatós – Nyeréség a halál

A védőbeszéd meghallgatása után a bírák leadták szavazataikat, hogy bűnös-e a vádlott, vagy ártatlan. A szavazatok összeszámlálása után, ha a bírák többsége felmentette a vádoltat, a per véget ért. Ha a szavazatok többsége a vádoltat bűnösnek nyilvánította, a vád és a védelem javaslatot tett a büntetésre. Ezután a bírák ismét szavaztak, hogy a két javasolt büntetés közül melyiket róják a vádlottra. Sókratés perében az első szavazás eredménye: Sókratést 281:220 arányban bűnösnek találták. A vád halálbüntetést kért. Platón védőbeszéde szerint Sókratés először azt akarta kérni, hogy élete végéig ingyen étkezhessen a Prytaneionban, majd ezt barátai unszolására pénzbüntetésre módosította. A második szavazás eredménye: 361 szavazat: halál, 140 szavazat: pénzbüntetés.

Ἐννοήσωμεν δὲ καὶ τῇδε ὡς πολλὴ ἐλπίς ἔστιν ἀγαθὸν αὐτὸν εῖναι. δυοῖν γὰρ θάτερόν ἔστιν τὸ τεθνάναι· ἥ γὰρ οἷον μηδὲν εἶναι μηδὲ αἰσθησιν μηδεμίαν μηδενὸς ἔχειν τὸν τεθνεῶτα, ἥ κατὰ τὰ λεγόμενα μεταβολή τις τυγχάνει οὕσα καὶ μετοίκησις τῇ φυχῇ τοῦ τόπου τοῦ ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον. καὶ εἴτε δὴ μηδεμίᾳ αἰσθησίς ἔστιν ἄλλ’ οἷον ὕπνος ἐπειδάν τις καθεύδων μηδ’ ὄναρ μηδὲν ὄρφ, θαυμάσιον κέρδος ἀν εἴη ὁ θάνατος – ἐγὼ γὰρ ἀν οἴμαι, εἴ τινα ἐκλεξάμενον δέοι ταύτην τὴν νύκταν ἐν ἥ οὔτω κατέδαρθεν ὥστε μηδὲ ὄναρ ἰδεῖν, καὶ τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ βίου τοῦ ἑαυτοῦ ἀντιπαραθέντα ταύτη τῇ νυκτὶ δέοι σκεψάμενον εἰπεῖν πόσας ἅμεινον καὶ ἥδιον ἡμέρας καὶ νύκτας ταύτης τῆς νυκτὸς βεβίωκεν ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῳ, οἴμαι ἀν μὴ ὅτι ἴδιωτην τινά, ἀλλὰ τὸν μέγαν βασιλέα εὐαριθμήτους ἀν εὑρεῖν αὐτὸν ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ νύκτας – εἰ οὖν τοιούτον ὁ θάνατός ἔστιν, κέρδος ἐγωγε λέγω· καὶ γὰρ οὐδὲν πλείων ὁ πᾶς χρόνος φαινεται οὔτω δὴ εἶναι ἥ μία νύξ. εἰ δ’ αὖ οἷον ἀποδημῆσαι ἔστιν ὁ θάνατος ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον, καὶ ἀληθῆ ἔστιν τὰ λεγόμενα, ὡς ἄρα ἔκει εἰσι πάντες οἱ τεθνεῶτες, τί μεῖζον ἀγαθὸν τούτου εἴη ἀν, ὃ ἀνδρες δικασταί;

ἀγαθός 3 jó
 ἥ αἰσθησις, εως érzékelés
 ἀμείνων 2 jobb (aminél: gen.)
 ἄμεινον jobban
 ἄρα tudniillik, azaz
 αὖ viszont
 ὁ (μέγας) βασιλεύς, éw a (perzsa) király
 δυοῖν θάτερον két dolog közül valamelyik
 εἴτε akár
 ἔκει ott
 ἐπειδάν miután
 εὐαριθμητος 2 könnyen megszámlálható
 ἥ vagy (választó kötőszó)
 ἥδιον kellemesebben
 θαυμάσιος 3 csodálatos

κατὰ τὰ λεγόμενα mint mondják
 τὸ κέρδος, ouς nyereség
 ἥ μεταβολή, ἥς átváltozás
 ἥ μετοίκησις, εως átköltözés (ahonnan:
 gen.)
 οἷον olyan mint
 τὸ ὄναρ, ὄνειρatos álom(kép)
 (οὐδὲν) πλείων 2 (semmivel sem) több
 πρός (+ acc.) képest
 ὁ τεθνεώς, ὃτος halott
 καὶ τῇδε másfelől is
 ὁ τόπος, ou hely
 ὁ ὕπνος, ou alvás, álom
 ὥστε hogy, úgyhogy

I. Vonja szét az alakokat!

μεταμορφοῦ, ἀναπτεροῦμεν, ἀναπτέρου, μετεμόρφουν, μεταμορφοῦμεν

II. Jelölje a hangsúlyt!

λειπειν, λειπων, λειπουσα, λειπον, λειπεσθαι

λιπειν, λιπων, λιπουσα, λιποн, λιπεсthai

III. Párosítsa a kifejezéseket!

(a) a következő nyáron	(1) στρατηγοῦντος τοῦ Μιλτιάδου
(b) a hadvezérek megölése miatt	(2) τούτων γενομένων
(c) a hajó közeledtére	(3) τοῦ ἐπιγενομένου θέρους
(d) a hadvezér kérdésére	(4) ἀποθανόντων τῶν στρατηγῶν
(e) a többiek megmenekülése után	(5) ἔρομένου τοῦ στρατηγοῦ
(f) Miltiadés vezetésével	(6) τῆς νεῶς προσερχομένης
(g) ezek után	(7) σωθέντων τῶν ἄλλων

IV. Fordítása görögre!

1. Szégyen a futás, de hasznos. 2. A hadvezérnek sok barátja volt. 3. A bátor katona legyőzi a nehézségeket. 4. Sokaknak megárt a győzelem. 5. Hol vannak a hadvezérek? 6. Még a katonáim sem hisznek nekem. 7. A hadvezér tiszteleti a bátor katonákat. 8. A katonák nem akarnak engedelmeskedni a hadvezérnek. 9. *Ez a nyelv nekem elégé (ι-χανῶς) ismerős* (γνώριμος 2). *Gyakran hallom és beszélek.* 10. Meg akarjuk menteni (σώζω) a várost.

medium						
	ind.	ind.	coni.	opt.	imper.	inf. és pt.
sg.	1. λύομαι	ἐλυόμην	λύωμαι	λυοίμην	λύου	λύεσθαι
	2. λύῃ (-ει)	ἐλύου	λύῃ	λύοιο		
	3. λύεται	ἐλύετο	λύηται	λύοιτο		
pl.	1. λυόμεθα	ἐλυόμεθα	λυώμεθα	λυοίμεθα	λυέσθω	λυόμενος λυομένη λυόμενον
	2. λύεσθε	ἐλύεσθε	λύησθε	λύοισθε		
	3. λύονται	ἐλύοντο	λύωνται	λύοιντο		
sg.	1. λύσομαι			λυσοίμην		λύεσθαι
	2. λύσῃ (-ει)			λύσοιο		
	3. λύσεται			λύσοιτο		
pl.	1. λυσόμεθα			λυσοίμεθα		λυσόμενος λυσομένη λυσόμενον
	2. λύσεσθε			λύσοισθε		
	3. λύσονται			λύσοιντο		
sg.	1.	ἐλυσάμην	λύσωμαι	λυσαίμην	λύσαι	λύσασθαι
	2.	ἐλύσω	λύσῃ	λύσαιο		
	3.	ἐλύσατο	λύσηται	λύσαιτο		
pl.	1.	ἐλυσάμεθα	λυσώμεθα	λυσαίμεθα	λυσάσθω	λυσάμενος λυσαμέնη λυսάμενον
	2.	ἐλύσασθε	λύσησθε	λύσαισθε		
	3.	ἐλύσαντο	λύσωνται	λύσαιντο		

24 "Αδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ – Csak az isten tudja

Az ítélet kihirdetése után Platón védőbeszédében Sókratés még egyszer szól a bírákhoz, és a halárról beszél. A halállal kapcsolatban, mondja, az emberek többsége ugyanazt a hibát követi el, mint az élet egyéb területein: úgy tesznek, mintha tudnának, holott nem tudnak, tudatlanságuk miatt pedig valami rossznak vélik a halált. A halál azonban nem lehet rossz, hanem inkább valami jó, hiszen a benne élő daimonion, aki soha semmit nem parancsol, csak tilt, nem térítette el őt attól, hogy a bíróságra jöjjön, és beszéd közben sem figyelmeztette őt, hogy ne úgy beszéljen, ahogyan beszélt. A halál tehát valami jó dolgokat kell hogy legyen. Sókratést ezután a börtönököt felügyelő hivatalnokok, a tizenegyek elvezetik, a bírák pedig felveszik a három obolos napidísjat, és hazamennek.

Ἄλλὰ καὶ ὑμᾶς χρή, ὡς ἀνδρες δικασταί, εὑέλπιδας εἰναι πρὸς τὸν θάνατον, καὶ ἐν τι τοῦτο διανοεῖσθαι ἀληθές, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν οὔτε ζῶντι οὔτε τελευτῆσαντι, οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτου πράγματα· οὐδὲ τὰ ἐμὰ νῦν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου γέγονεν, ἀλλὰ μοι δῆλόν ἐστι τοῦτο, ὅτι ἥδη τεθνάναι καὶ ἀπηλλάχθαι πραγμάτων βέλτιον οὐ μοι. διὰ τοῦτο καὶ ἐμὲ οὐδαμοῦ ἀπέτρεψεν τὸ σημεῖον, καὶ ἔγωγε τοῖς καταφηφισαμένοις μου καὶ τοῖς κατηγόροις οὐ πάνυ χαλεπαίνω. καίτοι οὐ ταύτῃ τῇ διανοίᾳ κατεψήζοντό μου καὶ κατηγόρουν, ἀλλ’ οἱόμενοι βλάπτειν τοῦτο αὐτοῖς ἄξιον μέμφεσθαι. τοσόνδε μέντοι αὐτῶν δέομαι· τοὺς ὑεῖς μου, ἐπειδὸν ἡβήσωσι, τιμωρήσασθε, ὡς ἀνδρες, ταύτα ταῦτα λυποῦντες ἀπερ ἔγω ὑμᾶς ἐλύπουν, ἐδὲν ὑμῖν δοκῶσιν ἢ χρημάτων ἢ ἀλλού του πρότερον ἐπιμελεῖσθαι ἢ ἀρετῆς, καὶ ἐὰν δοκῶσι τι εἰναι μηδὲν ὄντες, ὀνειδίζετε αὐτοῖς ὕσπερ ἔγω ὑμῖν, ὅτι οὐκ ἐπιμελοῦνται ὅν δεῖ, καὶ οἰονται τι εἰναι ὄντες οὐδενὸς ἄξιοι. καὶ ἐὰν ταῦτα ποιῆτε, δίκαια πεπονθώς ἔγω ἔσομαι ὑφ' ὑμῶν αὐτός τε καὶ οἱ ὑεῖς. ἀλλὰ γὰρ ἥδη ὥρα ἀπιέναι, ἐμοὶ μὲν ἀποθανομένῳ, ὑμῖν δὲ βιωσομένοις· ὅπότεροι δὲ ἥμων ἔρχονται ἐπὶ ὅμεινον πρᾶγμα, ἀδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ.

ἀδηλος 2 nem világos; bizonytalan
ἄπερ amint, miként
ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου véletlenül
βελτίων 2 jobb
βέλτιον ἔστι(ν) előnyösebb
ἡ διάνοια, ας meggondolás
δῆλόν ἔστιν, ὅτι világos, hogy
ἐάν ha
εὔελπις 2 (ι) jó reménnyel lévő
καίτοι ámbár
ο κατήγορος, ou vádló

όπότερος 3 helyik (*kettő közül*)
οὐδαμοῦ sehol; egyáltalán nem
πλὴν ἢ kivéve
πρότερον előbb; inkább
τὸ σημεῖον, ou jel
ταύτα ταῦτα ugyanúgy
τοσόσδε, **τοσήδε,** **τοσόνδε** annyi
οι υἱός, ou fia
οι υεῖς muov a fiaim
ἡ ὥρα, ας időszak, évszak
ὥρα ἀπιέναι ideje menni

I. Jelölje a hangsúlyt!

λυσαι, ἀγγειλαι, γραφαι, πεμφας, πεμφασα, πεμφαν

II. Megválasztani valakit valamivé (*acc. névelő nélküli*)

1. Οι στρατιώται τὸν Δημοσθένη εἶλοντο (hadvezérrel).
2. Οι Ἀθηναῖοι τοὺς ἄριστους εἶλοντο (vezetőkké).
3. Τοιαῦτα δὲ ἀκούσασα ἡ πόλις Ἀγησίλαον εἶλοντο (királlyá).

III. Melyik a kakukktojás, és miért?

χῶραι – εὐφροσύναι – ὕδραι – ἴέρειαι

IV. Párosítsa a kifejezéseket!

(a) az ő vezetésével	(1) πολλῶν παρόντων
(b) miután meghozta törvényeit	(2) ἀπελθόντος ἐμοῦ
(c) miután az athéniak közelebb jöttek	(3) ἀρχομένου χειμῶνος
(d) távollétemben	(4) τοῦ στρατηγοῦ πεσόντος
(e) a tél elején	(5) ἡγουμένου αὐτοῦ
(f) sokak jelenlétében	(6) νομοθετήσαντος αὐτοῦ
(g) miközben a bentlévők védekeztek	(7) τῶν Ἀθηναίων ἔγγυς γενομένων
(h) a hadvezér eleste miatt	(8) ἀμυνομένων τῶν ἔνδον

V. Képezze az alakokat!

βάλλω ao. coni. A. sg. 2.: ἄγω ao. ind. P. pl. 3.:

γράφω ao. ind. P. sg. 3.: σπείρω inf. ao. A.:

VI. Fordítsa görögbe!

1. Ilyen helyzetben (ἐν τῷ τοιούτῳ) nehéz bátornak lenni. 2. Ōk az én barátaim. 3. Hábború lesz. 4. A sziget gazdag és boldog. 5. Itt fürdenek az előkelők (εὐγενής 2). 6. A görög ma is rázza a fejét ((χατα)neuvó), mikor igent mond (ἀποδέχομαι: helyesel), és bólint (ἀνανεύω), mikor tagad (ἀρνέομαι). 7. A hadvezér nem menekült el, hanem a katonákkal maradt. 8. Jobb ma egy veréb, mint holnap egy túzok. 9. Hová futtak, katonák? 10. Itt vagyok, vezérem! 11. Maga a hadvezér is megbetegedett és meghalt. 12. Miért mondod ezt?

passivum

	fut. ind.	ao. ind.	coni.	opt.	imper.	inf. és pt.
sg. 1.	λυθήσομαι			λυθησοίμην		λυθήσεσθαι
	λυθήσῃ (-ει)			λυθήσοιο		
	λυθήσεται			λυθήσοιτο		
pl. 1.	λυθησόμεθα			λυθησοίμεθα		λυθησόμενος
	λυθήσεσθε			λυθήσοισθε		
	λυθήσονται			λυθησοίντο		
sg. 1.	ἐλύθην		λυθῶ	λυθείην	λύθητι	λυθῆναι
	ἐλύθης		λυθῆς	λυθείης		
	ἐλύθη		λυθῆ	λυθείη		
pl. 1.	ἐλύθημεν		λυθῶμεν	λυθείμεν, λυθείημεν	λύθητε	λυθείσ
	ἐλύθητε		λυθῆτε	λυθείτε, λυθείητε		
	ἐλύθησαν		λυθῶσι(ν)	λυθείεν, λύθείησαν		

25 Πολέμου ὄντος – Midőn a dórok és az athéniak hadban álltak

Deukalión és Pyrrha fia volt Hellén. Hellén és Othréis gyermekei Xuthos, Aiolas, Dóros, Xenopatra. Aiolas és Iphis fia Salmóneus. Salmóneus és Alkidiké gyermeké Tyró. Tyróé Po-seidóntól Néleus. Néleus és Khlóriss fia Periklymenos. Periklymenos és Peisidiké fia Bóros. Bóros és Lysidiké fia Penthilos. Penthilos és Anchirrhoé fia Andropompos. Andropompos és Eniokhé fia Melanthos. Ezé pedig Kodros. — Az ehhez hasonló leszármazási táblák a görög történetírás kezdetei. Az első, aki a genealogia mellett a történetírás másik alapelemét, a földrajzi lefrást is művelte, a milétosi Hekataios volt. Mindkét műve elveszett, de a *Földleírás* töredékei mellett megvan a *Genealogiák* eleje is: τάδε γράφω, ὡς μοι δοκεῖ ἀληθέα εἶναι· οἱ γὰρ Ἑλλήνων λόγοι πολλοί τε καὶ γελοῖοι, ὡς ἐμοὶ φαίνονται, εἰσίν.

Μελάνθου δὲ Κόδρος γενόμενος ἐκδέχεται τὴν βασιλείαν· δᾶς καὶ ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀπέθανε τρόπῳ τοιῷδε. πολέμου τοῖς Δωριεῦσιν ὄντος πρὸς Ἀθηναίους, ἔχρησεν ὁ θεὸς τοῖς Δωριεῦσιν αἵρησεν τὰς Ἀθήνας, εἰ Κόδρον τὸν βασιλέα μὴ φονεύσωσι. γνώς δὲ τοῦτο ὁ Κόδρος, στέλας ἔαυτὸν εὔτελεῖ σκευῇ ὡς ἔνδυσθαι καὶ δρέπανον λαβὼν ἐπὶ τὸν χάρακα τῶν πολεμίων προήει. δύο δὲ αὐτῷ ἀπαντησάντων πολεμίων τὸν μὲν ἔνα πατάξας κατέβαλεν, ὑπὸ δὲ τοῦ ἑτέρου ἀγνοηθεὶς ὅστις ἦν πληγεὶς ἀπέθανε, καταλιπὼν τὴν ἀρχὴν Μέδοντι τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παιδῶν.

αἱ Ἀθῆναι, ὣν Athén
 ἡ ἀρχή, ἡ uralom; kezdet
 ἡ βασιλεία, αἱ királyság
 τὸ δρέπανον, ou görbe kés, sarló
 οἱ Δωριεῖς, éwan dórok
 εὔτελής 2 olcsó, ócska
 ὁ ἔνδυστής, ou rózseszdedő

ὅστις (ἥτις, ὃ τι) hogy ki/mi; aki/ami csak
 ἡ πατρίς, iδος haz
 ὁ πόλεμος, ou háború
 πρεσβύτερος 3 idősebb
 ἡ σκευή, ἡς ruha, öltözöt
 ὑπὲρ τῆς πατρίδος a hazá(já)ért
 ὁ χάραξ, axkos sánc; tábor

- A δύο számnév gen.-a δυοῖν mellett δύο és δυῶν alakban is előfordul.
- A mutató névmások: οὗτος 3 (ez), ὅδε 3 (ez itt), ἐκεῖνος 3 (az). Ezek a névmások a névelős névszó előtt vagy után állnak. Eredetileg a névelő is mutató névmás volt. Ezt az attikaiban is mutatja néhány megrögzült forma, melyek közül a legfontosabb: ὅ³ μέν ... ὅ³ δέ ... A birtokos névmás általában névelővel áll. A 3. személyű birtokos névmás helyett a ἔαυτοῦ ill. az αὐτοῦ használatos. (A visszaható névmás gen.-ai a névelő és a névszó között, a személyes névmások gen.-ai általában a névszó után állnak.)
- Egy cselekvés okát gyakran („kötőszóval” erősített) participium fejezi ki, de az ok ki-fejezhető mellékmondattal is, melynek kötőszava lehet: ὅτι, διότι, ὡς, ἐπει, ἐπειδή. Az okhatározói mellékmondat állítmánya rendszerint kijelentő módban áll. A véleményes okot tartalmazó mellékmondat állítmánya – főmondati múlt idejű állítmány után – optativus (obliquus) is lehet.

I. Fordítsa magyarra!

τὰ τῆς πόλεως :

ζημίας ἀξιος :

λέγοι ἄν τις:

λανθάνω ἀπιών :

χαίρω μανθάνων :

II. Az eset megtartásával tegye egyes számba e főneveket!

ἀγῶσι, ἔργα, ἵππεας, ἀστεων, βοῦς

III. Xenophón mely műveiből valók az idézetelek?

(1) Χαλεπὸν δ' ἔρῶ σοι καὶ ἄλλο πάθημα, ὡς Σιμωνίδη, τῶν τυράννων.

(2) Ὁ μέντοι Ξενοφῶν ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας.

(3) Ἀλλὰ γὰρ ὅτι μὲν ἐν Σπάρτῃ μάλιστα πείθονται ταῖς ἀρχαῖς τε καὶ τοῖς νόμοις, ἴσμεν ἀπαντες.

(4) Τῷ μὲν οὖν πρώτῳ χρόνῳ ὁ Κριτίας τῷ Θηραμένει ὄμοιγνώμων τε καὶ φίλος ἦν.

(5) Ὡς δ' αὐτὸν ταῦτ' ἀκούσαντες οἱ δικασταὶ ἔτι μᾶλλον ἐθορύβουν.

(6) Κατεστρέψατο μὲν Φρύγας τοὺς ἐν τῇ μεγάλῃ Φρυγίᾳ, κατεστρέψατο δὲ Καππαδόκας, ὑποχειρίους δὲ ἐποίήσατο Ἀραβίους.

IV. Fordítsa görögre!

1. A sér, melyben nyugszik (= κεῖται), egyszerű (εὐτελής 2). 2. Az emberek folyton beszélnek. 3. Háborúk mindig voltak és lesznek. 4. Miután a szövetségesek megérkeztek, a katonák bátrabban harcoltak. 5. A katonák közül sokan meghaltak. 6. Fáradtnak (χάμνω) látszik. 7. Elmenekülni könnyebb, mint harcolni. 8. A bátorsság hadvezéri erény. 9. Az oroszlán az állatok királya. 10. A legjobb szónok maga is felszólalt. 11. Kyros tolmács segítségével beszélgetett a görög hadvezérekkel.

ἡ θύρα	ajtó
ἡ χώρα	vidék
ἡ ἥμέρα	nap
ἡ ἀλήθεια	igazság
ἡ πολιτεία	alkotmány
ἡ βασίλεια	királynő
ἡ βασιλεία	királyság
ἡ οἰκία	ház(tartás)
ἡ παιδεία	nevelés
ἡ σκία	árnyék
ἡ στρατεία	hadjárat
ἡ στρατιά	hadsereg
ἡ γλώττα	nyelv
ἡ θάλαττα	tenger
ἡ τόλμα	merészsg
ἡ ἄμαξα	szekér
ἡ δόξα	vélemény
ἡ μούσα	múzsa
ἡ νίκη	győzelem
ἡ φυγή	menekülés
ἡ γνώμη	vélemény
ἡ ἀρετή	kiválóság
ἡ κόρη	lány
ἡ μάχη	csata
ἡ τέχνη	mesterség
ἡ τιμή	tisztelet
ἡ γῆ	föld

ἄμ' ἥλιω	reggel
ἄμφι τὸν χειμῶνα	tél közeledtén
ἄμφι εἴκοσι	kb. húsz
ἄν· Ἑλλάδα	Hellas-szerte
ἄνευ ἐμου	tudtom nélkül
ἄνευ πόνου	fáradtság nélkül
ἄντι τοῦ	mi helyett?
ἄντι τούτων	ezek helyett
ἄντι τῶν πόνων	fáradtságáért
ἄντι φίλων	barátok helyett
οἱ ἀπὸ Πλάτωνος	P. tanítványai
ἀπὸ τῆς σκηνῆς	a sátorról
ἀπὸ τῆς κοίτης	az ágyról
ἀπὸ τοῦ βωμοῦ	az oltártól

26. Istoríia – A történetírás kezdetei

A *historia* szó (*ιστορία*) jelentése kutatás, nyomozás, illetőleg a látottak vagy hallottak önálló vizsgálata. Hérodotsnál a *historia* inkább maga a kutatás és a kutatás módszere, mintsem az eredmény, s csak a negyedik századtól jelenti a *ιστορία* az ember múltbeli cselekedeteit megörökítő írott beszámolót, a történetírást. Ezt megelőzően még a szellemi érdeklődést általában jelölte a szó, különösen azon tudományágak esetében, amelyeknek tárgya a jeleniségek világa. A *ιστορία* jelentéséből következik, hogy a görög történetírás, amely a görög irodalom egyik autonóm műfaja, többnyire kortörténeti monográfia; a történetíró pedig a bizonyítékokat a szemtanúk beszámolói és saját tapasztalatai alapján mérlegelve írja le saját korának eseményeit, elsősorban a háborúkat.

Ἐφορος δ' ἐν τῇ α' τῶν Ἰστοριῶν τρόπον τινὰ ἔξηγήσατο, ἐν φησὶ περὶ τῶν ἀρχαίων πραγμάτων τοὺς νεωτέρους διεξέρχεσθαι· περὶ μὲν γὰρ τῶν καθ' ἡμᾶς γεγενημένων φησὶ τοὺς ἀκριβέστατα λέγοντας πιστοτάτους ἡγούμεθα, περὶ δὲ τῶν παλαιῶν τοὺς οὔτω διεξιόντας ἀπίθανωτάτους εἶναι νομίζομεν, ὑπολαμβάνοντες οὔτε τὰς πράξεις ἀπάσας οὔτε τῶν λόγων τοὺς πλείστους εἰκός εἶναι μνημονεύεσθαι διὰ τοσούτων.

ἀκριβέστατα a leg pontosabban

ἀκριβής 2 biztos, pontos

ἀπίθανος 2 nem meggyőző

ἀπίθανώτατος 3 a legkevésbé megbízható

διὰ τοσούτων (χρόνων) ilyen hosszú idő

után

τὰ γεγενημένα, ων események

εἰκός (ἐστί) illő, valószínű

ἐν τῇ α' (βίβλῳ) az első könyvben

ἐν φ̄ amikor, ahol

καθ' ἡμᾶς a mi időnkben(i)

νεωτέρος 3 ifjabb, újabb

πιστός 3 megbízható

πλείστος 3 legtöbb

ἡ πρᾶξις, εως cselekvés, tett

ὁ τρόπος, ou fordulat, hozzáállás

– A -έος végű adiectivum verbale szükségeséget fejez ki. Fordítása: ... ni kell. Lehet személyes, ekkor az alany van hangsúlyozva; lehet személytelen, ekkor magán a cselekvésen van a hangsúly.

I. Alakítsa át a mondatokat a példa szerint!

Δεῖ ήμᾶς ποιεῖν ἀ ἀν κελεύῃ ἡ πατρίς.

(*A haza minden előtt.*)

‘Ημῖν ποιητέον ἀ ἀν κελεύῃ ἡ πατρίς.

‘Α ἀν κελεύῃ ἡ πατρίς ποιητέα ήμιν.

1. δεῖ ήμᾶς ταῦτα ποιεῖν.

2. δεῖ ήμᾶς ίέναι οίκαδε.

3. δεῖ τοὺς στρατιώτας βοηθεῖν.

4. δεῖ σὲ ποιεῖν τοῦτο.

5. δεῖ ήμᾶς διαβαίνειν τὸν ποταμόν

[ιτέος, βοηθητέος, διαβατέος]

II. Melyik szó illik a mondatba?

1. Καὶ πρῶτον μὲν πρὸς τοὺς Θρῆκας (ἐπολέμησα – ἐπολεμήσαμεν) καὶ ὑπὲρ (τοῦ – τῆς) Ἑλλάδος ἐτιμωρούμην μεθ' ὑμῶν.

2. Πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολὺν χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις ἀπῆλθον οὐδὲν (ἀποχρίναντες – ἀποκρινάμενοι).

3. Ἐπεὶ δὲ πρὸς ήμέραν ἦν, ὁ Ξενοφῶν (ἐπεμφάς – πέμφας – πεμφάσας) πρὸς τοὺς ἀσθενοῦντας τοὺς νεωτάτους ἀναστήσαντας ἔκλευεν ἀναγκάζειν προϊέναι.

4. Οἱ δὲ Ἐλληνες, ἐπειδὴ τὰ πλοιαὶ ἰκανὰ (δοκεῖ – ἐδόκει) παρεῖναι, ἀναβάντες ἐπλεον ήμέραν καὶ νύκτα πνεύματι καλῶ.

5. Ἐλθῶν δ' ἐκεῖνος [sc. ὁ ἡγεμών] λέγει, ὅτι (ἄξων – ἄξει – ἀγάγων) αὐτοὺς πέντε ήμερῶν εἰς χωρίον, ὅθεν (ὅρāν – ὅφονται – εἴδον) θάλατταν.

III. Fordítása görögre!

1. A katonák éjszaka érkeztek meg a folyóhoz. 2. A spártai hadvezérnek több katonája volt, mint az athéninak. 3. A király lova a leggyorsabb. 4. Tavasszal a spártaik megtámadták az athéniakat. 5. A leggyávából állat a nyúl (ὁ λαγώς). 6. A spártaik sok athénit öltek meg. 7. Ki vádolta be Sókratést? Valami Melétos nevű ifjú. 8. A katonák, mivel nem engedelmeskedtek (πεισθέντες) a hadvezérnek, meghaltak. 9. A katonák a zsoldjukat kérték a hadvezértől. 10. A krokodilnak sok fogá van.

ό νόμος	törvény
ό δῆμος	nép
ό κίνδυνος	veszély
ό ποταμός	folyó
ό πόλεμος	háború
ό ἀριθμός	szám
ό λοιπός	járvány
ό ὅχλος	tömeg
ό βίος	élet(rajz)
ό λίθος	kő
ό ὕπνος	álom
ό ζωγράφος	festő
ό ὄφθαλμός	szem
ό ὄρκος	eskü
ό δεσμός	börtön
ό ὄρος	határ(kő)
ό πυρός	búza
ό θεός	isten
τὸ θεῖον	istenség
τὸ ιερόν	szentély
τὸ δῶρον	ajándék
τὸ ἔργον	munka, mű
τὸ δεῖπνον	vacsora
τὸ θηρίον	vadállat
τὸ πρόσωπον	arc

διὰ τί	miért
διὰ τοῦτο	ezért
δι' ἀσχολίαν	elfoglaltsága miatt
διὰ πολλά	sok okból
διὰ τὴν νόσον	betegség miatt
διὰ παντὸς τοῦ βίου	világéletében
δι' ἐρμηνέως	tolmács útján
δι' ἀγγέλου	hírvívő útján
διὰ τούτων	ezek segítségével
διὰ τῆς ἀγορᾶς	az agorán át
εἰς τὴν πόλιν	a városba
εἰς ἄλλον τόπον	máshová
εἰς Μακεδονίαν	Makedóniába
εἰς τὸν κόλπον	az ölébe

27 | Ὁ κάκιστος οἰκονόμος – A pénzügyi antitalentum

A negyedik századtól az ékesszólás minden nagyobb jelentőségre tett szert, és minden műfalon, így a történetíráson is rajtahagyta nyomát. A hagyomány szerint Philistos írt először a szónoki szabályoknak megfelelő történeti munkát, de ez elveszett, akárcsak a kortárs történetírók alkotásai. E történetírók legjobbjai az athéni Isokratéstől tanulták az ékesszólás és a próza mestere fogásait. A hagyomány szerint Isokratés tanítványa volt a század két legjelentősebb történetírójá, a kyméi Ephoros és a khiosi Theopompos is. Theopompos *Görög történetében* az athéni Thukyidész munkáját folytatta, még másik művében, az ötvennyolc könyvből álló *Philippikában* II. Philippos makedón király köré csoportosította az eseményeket. Theopompos művei elvesztek, nem utolsósorban éppen nagy terjedelmük miatt.

Φίλιππος ἐπεὶ ἐγκρατής πολλῶν ἐγένετο χρημάτων, οὐκ ἀνάλωσεν αὐτὰ ταχέως, ἀλλ’ ἔξ-
έβαλε καὶ ἔρριψε, πάντων ἀνθρώπων κάκιστος ὃν οἰκονόμος οὐ μόνον αὐτός, ἀλλὰ καὶ
οἱ περὶ αὐτόν· ἀπλῶς γὰρ οὐδεὶς αὐτῶν ἡπίστατο ζῆν ὁρθῶς οὐδὲ σωφρόνως οἰκεῖν οἰ-
κίαν. τοῦ δ’ αὐτὸς αἴτιος ἦν ἀπληστος καὶ πολυτελής ὢν, προχείρως ἀπαντα ποιῶν καὶ
κτώμενος καὶ διδούς. στρατιώτης γὰρ ὃν λογίζεσθαι τὰ προσιόντα καὶ τάναλισκόμενα δι’
ἀσχολίαν οὐκ ἥδυνατο. ἐπειτα δ’ οἱ ἑταῖροι αὐτοῦ ἐκ πολλῶν τόπων ήσαν συνερρυηκό-
τες· οἱ μὲν γὰρ ἐξ αὐτῆς τῆς χώρας, οἱ δὲ ἐκ Θετταλίας, οἱ δὲ ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος,
οὐκ ἀριστίνδην ἐξειλεγμένοι, ἀλλ’ εἴ τις ἦν ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἢ τοῖς βαρβάροις λάσταυ-
ρος ἢ βδελυρὸς ἢ θρασὺς τὸν τρόπον, οὗτοι σχεδὸν ἀπαντες εἰς Μακεδονίαν ἀθροισθέντες
ἔταῖροι Φιλίππου προσηγορεύοντο.

αἴτιος 3 okozó/ja (aminek: gen.)

τὰ ἀναλισκόμενα, wv kiadások

ἀπληστος 2 telhetetlen

ἀπλῶς egyszerűen

ἀριστίνδην a kiválóság alapján

ἡ ἀσχολία, ας elfoglaltság

βδελυρός 3 orcadlan

ἐγκρατής 2 erős; ura (aminek: gen.)

εἴ τις ha valaki

ἐξειλεγμένος 3 kiválasztott

θρασύς 3 (εἰσ,ύ) bátor; nagyképű

κάκιστος 3 legrosszabb

λάσταυρος 3 feslett, buja

οἰκίαν οἰκεῖν háztartást vezetni, vagyont kezelni

ὁ οἰκονόμος, ou háztartását vezető

οἱ περὶ αὐτόν kísérői

ὁρθῶς helyesen

οὐ μόνον ..., ἀλλὰ καὶ nemcsak ..., hanem ... is

πολυτελής 2 költekező

προχείρως könnyelműen

τὰ προσιόντα, wv bevételek

συνερρυηκώς 3 összeseregtől

σχεδόν közel; csaknem, majd'

σωφρόνως megfontoltan

ταχέως gyorsan

– A célhatározói mellékmondat kötőszavai: *ἴνα* és *ὅπως* (= hogy), valamint *ἴνα/ὅπως* μή (= hogy ne; nehogy); a mellékmondat állítmányának módja coniunctivus. Múlt idejű főmondati állítmány után a mellékmondat állítmánya optativus módú is lehet.

I. Tegye genitivusba!

ὁ πάς χρόνος
 ὁ πάντων ἀναισχυντότατος ἀνθρώπων
 πάντων ἀνθρώπων κάκιστος
 οἱ ἄλλοι ἄπαντες
 ἄλλη ἡμέρα
 ἄλλος τόπος
 ἄλλοι ἀνθρωποι
 ἄλλη νύξ
 ὁ χρόνος ὁ παρών
 ἡ πόλις ἡμῶν

II. Előbb párosítsa, majd foglalja mondatba a kifejezéseket!

(a) délután/este	(1) ἡμέρας
(b) nyáron	(2) νυκτός
(c) tavasszal	(3) δείλης
(d) nappal	(4) μεσημβρίας
(e) délben	(5) ἐσπέρας
(f) este	(6) θέρους
(g) éjjel	(7) ἥρος
(h) télen	(8) χειμῶνος

III. Bontsa elemeire a szóösszetételt a minta szerint!

φιλόδημος 2 : φίλος + δῆμος népet szerető

φιλαθήναιος 2	φιλόκαλος 2
φιλάνθρωπος 2	φιλόμαχος 2
φίλιππος 2	φιλόμωμος 2
φιλόβιβλος 2	φιλοχρήματος 2
φιλογύνης 2	φιλοτύραννος 2

IV. Fordítsa görögbe!

- A katonák csodálják a hadvezér bátorságát.
- A hadvezér csodálta a katonát a bátorsága miatt.
- A király lánya lett a hadvezér felesége.
- Manapság az emberek ritkán veszik kézbe Homérost.
- A katonák bátor küzdelemben (= bátran harcolva) haltak meg.
- A táborban lévő katonák nem akartak harcolni.
- A kecske haszonállat.
- A katonának bronz sisakja és pajzsa volt, mégpedig nagy.
- Ilyen helyzetben nehéz megszólalni.
- Megérkeztem a szigetre.*

ὁ νεανίας	ifjú
ὁ πολίτης	polgár
ὁ δεσπότης	gazda, úr
ὁ ναύτης	hajós
ὁ κυβερνήτης	kormányos
ὁ τοξότης	íjász
ὁ ὅπλιτης	hoplita
ὁ προδότης	áruló
ὁ Πέρσης	perzsa
ὁ σαλπιγκτής	kürtös
ὁ ποιητής	költő
ὁ δικαστής	bíró
ὁ μαθητής	tanítvány
ὁ ὑποχριτής	színész
ἡ παρθένος	hajadon
ἡ Αἴγυπτος	Egyiptom
ἡ Δῆλος	Délos
ἡ νῆσος	sziget
ἡ ἄμπελος	szőlőtő
ἡ ὁδός	út
ἡ βίβλος	könyv
ἡ νόσος	betegség
ἡ τάφρος	árok
ἡ ϕῆφος	szavazat
ἡ διάλεκτος	nyelvjárás

εἰς ἀεί	mindörökre
εἰς χαιρόν	jókor
εἰς τὸ μέσον	középre
ἐκ τῆς οἰκίας	a házból
ἐκ τῆς χώρας	a vidékről
ἐξ Ἀθηνῶν	Athénból
ἐκ τῆς σκηνῆς	a sátorból
ἐξ ἀρχῆς	kezdettől
ἐξ οὗ	amiótá
ἐκ τούτου	ezután
οἱ ἔξ δεξιᾶς	a jobbszárny

28 Ἡμῖν δοτέον – Engedtessék meg nekünk

A görög történetírók azt gondolták, hogy az eseményeket (a Sors mellett) a kiemelkedő emberek, a philipposok és alexandrosok alakítják, ezért műveikben a háborúkat vívó hadvezérek és királyok tetteit írták meg. A tettek pedig mindig a jelemből következnek, és abból magyarázhatók. Itt érintkezik a *ιστορία* az életrajzzal (*βίος*), amelynek tárgya egy jellem bemutatása. A jellem gyermekkorban alakul ki, ezért kap hangsúlyt a biosban a neveltetés leírása. A régiek ugyanis úgy vélték, hogy a jellem, miután kifejlődött, már nem változik, az újnak tűnő jellemvonások nem újak, legfeljebb korábban rejte maradtak. A jellem, mondja Plutarchos, nem csatában és ostrom közben mutatkozik meg leginkább, hanem a bőlcsemondásokban és a minden napjai cselekedeteiben.

Τὸν Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως βίον καὶ τὸν Καίσαρος, ὃντ' οὖν κατελύθη Πομπήιος, ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ γράφοντες, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ὑποκειμένων πράξεων οὐδὲν ἄλλο προεροῦμεν ἢ παρατησόμεθα τοὺς ἀναγινώσκοντας, ἐὰν μὴ πάντα μηδὲ καθ' ἔκαστον ἔξειργασμένως τι τῶν περιβοήτων ἀπαγγέλλωμεν, ἀλλ' ἐπιτέμνοντες τὰ πλεῖστα, μὴ συκοφαντεῖν. οὕτε γὰρ ιστορίας γράφομεν, ἀλλὰ βίους, οὕτε ταῖς ἐπιφανεστάταις πράξεσι πάντως ἔνεστι δῆλωσις ἀρετῆς ἢ κακίας, ἀλλὰ πρᾶγμα βραχὺ πολλάκις καὶ ὅμιλα καὶ παιδιά τις ἔμφασιν ἤθους ἐποίησε μᾶλλον ἢ μάχαι μυριόνεκροι καὶ παρατάξεις αἱ μέγισται καὶ πολιορκίαι πόλεων. ὥσπερ οὖν οἱ ζωγράφοι τὰς ὄμοιότητας ἀπὸ τοῦ προσώπου καὶ τῶν περὶ τὴν ὄψιν εἰδῶν οἵς ἔμφατεται τὸ ἥθος ἀναλαμβάνοντας, ἐλάχιστα τῶν λοιπῶν μερῶν φροντίζοντες, οὕτως ἡμῖν δοτέον εἰς τὰ τῆς ψυχῆς σημεῖα μᾶλλον ἐνδύεσθαι, καὶ διὰ τούτων εἰδοποιεῖν τὸν ἔκάστου βίον, ἔάσαντας ἐτέροις τὰ μεγέθη καὶ τοὺς ἀγῶνας.

ὁ ἀγών, ὄνος küzdelem, tusa
οἱ ἀναγι(γ)νώσκοντες az olvasók
τὸ βιβλίον, ou könyv
ὁ βίος, ou élet(mód); életrajz
βραχύς 3 (εῖα, ύ) rövid; jelentéktelen
ἡ δῆλωσις, εως megmutatás
ἡμῖν δοτέον + inf. meg kell nekünk adni
τὸ εἶδος, ouς külső, alak, forma
ἐλάχιστα a legkevésbé
ἡ ἔμφασις, εως bemutatás; magyarázat
ἔξειργασμένως gondosan
ἐπιφανής 2 feltűnő, kitűnő
ὁ ζωγράφος, ou festő
τὸ ἥθος, eos jellem
καθ' ἔκαστον egyenként
ἡ κακία, ac rosszaság, becstelenség

λοιπός 3 megmaradt; „többi” (névelővel)
ἡ μάχη, ης csata
τὸ μέγεθος, ouς nagyság
τὸ μέρος, ouς rész(let)
μυριόνεκρος 2 sok ezer áldozatot követelő
ἡ ὄμοιότης, ηtos hasonlóság
ἡ ὄψις, εως szem, tekintet
ἡ παιδιά, ōς játék, tréfa
πάντως feltétlenül, mindenki
ἡ παράταξις, εως hadrendállítás; csatarend
περιβόητος 2 sokat emlegetett
τὸ πλῆθος, ouς sokaság
ἡ πολιορκία, ac ostrom
τὸ πρόσωπον, ou arc, tekintet
ὑποκείμενος 3 rendelkezésre álló; „ismert”

– Mozgást jelentő, vagy előidéző igék (például: küld) után a célt participium fut. fejezi ki (ami előtt gyakran áll ως). Tagadása ou.

I. Tegye ki a névelőt!

ποιητάς, στρατιαῖς, φήφους, τοξότης, νόσοις, δῆμον, μάχης, δῶρα, ποταμῷ, φυγῆς, διάλεκτον, κριτής, πολέμους, γῆς, στρατιώτας, πολῖται, ὅπνοις, θηρία, θύρα, νεανίου, ἴδιωτας, νῆσοι, βίβλω, ἔργα, νίκας

II. Melyik a kakukktojás, és miért?

εὔτελῶς – σωφρόνως – ὄρθως – συνεχῶς

III. Melyik szó illik a mondatba?

1. Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο. Ἀπαγγέλλετε τοίνυν αὐτῷ, ὅτι (μάχη – μάχην – μάχης) δεῖ πρῶτον.
2. Οἱ μὲν δὴ στρατιῶται (Ξενοφῶντα – Ξενοφῶντος – Ξενοφῶντι) ἐνεκάλουν, ὅτι οὐκ εἶχον τὸν μισθόν.
3. Οἱ Κρῆτες διετέλουν χρώμενοι τοῖς τῶν πολεμίων [sc. τῶν Περσῶν] (τοξεύματα – τοξευμάτων – τοξεύμασι).
4. Ἐκ τούτου ἡρέθησαν (ἀρχοντες – ἀρχοντας) ἀντὶ μὲν Κλεάρχου Τιμασίων Δαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους Ξανθικλῆς Ἄχαιός.
5. (Ξενοφῶντα – Ξενοφῶντος – Ξενοφῶντι) δὲ κατηγόρησάν τινες φάσκοντες παίεσθαι ὑπ' αὐτοῦ.

IV. Fordítsa görögbe!

1. Álmában ölték meg (ἀποθνήσκω). 2. A katonák közül nem kevesen átkeltek a folyón. 3. Az athéniak tábora tíz stadion távolságra volt (ἀπέχει + gen.) Korinthostól. 4. Miután meghallotta ezeket, a hadvezér gyorsan a folyóhoz vezette a katonákat. 5. Míg az athéniak a folyóhoz mentek, a spártaik megtámadták őket. 6. Az athéniak, bár kevesen voltak, megtámadták a spártaikat. 7. *Mire vártam?* (περιμένω) 8. *Bejött.* Leült. Várt. Látta, mi van előtte. Egy könyv. 9. A hadvezér énekelt ki kezdett, a katonák pedig hallgatták az énekét. 10. A katonák tudják, hogy a hadvezér beteg.

ὁ κόλαξ	hízelgő
ὁ κῆρυξ	hírnöök
ὁ φύλαξ	őr
ὁ χάραξ	sánc
ὁ ἱέραξ	sólyom
ἡ νύξ	éjszaka
ἡ σάλπιγξ	kürt
ἡ φάλαγξ	phalanx
ὁ Ἀραφ	arab
ὁ κλώφ	tolvaj
ὁ γύψ	keselyű
ἡ σανίς	korlát
ἡ λαμπάς	fáklya
ἡ κνημίς	lábvért
ἡ ἑλπίς	remény
ἡ ἀσπίς	pajzs
ἡ πατρίς	haza
ἡ χάρις	báj
ὁ/ἡ ὄρνις	madár
ἡ ἐσθής	ruha
ἡ ὁμοιότης	hasonlóság
ἡ ὡμότης	nyereség
ἡ λαμπρότης	ragyogás
ὁ γέλως	nevetés
ὁ τεθνεώς	halott

ἐν τῇ νήσῳ	a szigeten
ἐν Δελφοῖς	Delphoiban
ἐν τῇ Ἑλλάδι	Hellasban
ἐν τῷ θαλάμῳ	a hálószobában
ἐν τῷ τρίποδι	a tripuszon
ἐν τοῖς Ἑλλησι	a görögök közt
ἐν αὐτοῖς	közöttük, náluk
ἐν τῇ ἀγορᾷ	a piacra
ἐν τῷ ποταμῷ	a folyóban
ἐν τῷ πολέμῳ	háborúban
ἐν τῇ νυκτί	éjszaka
ἐν δεξιᾷ	jobb oldalon
ἐν ἀκρῷ	a végén

29 Mήτε ἄλλου ἀληθεύοντος ἥκουσεν – Sem igaz tanútól nem hallotta

Nagy Sándor hódításaival új vidékek tárultak a történetírók elé. A király közülük is vitt magával keleti hadjárataira, hogy a győztes csaták emlékét megörökítsék, és az újonnan megismert népek különös szokásait leírják. Az udvari történetírók mellett Alexandros több hadvezére, így például Ptolemaios is leírta a hadjáratokat, s ezek keretében saját tetteit. De a katonák száraz beszámolónál kelendőbbek voltak a színes népleírások. Messziről jött ember azt mond, amit akar, tartja a szólás, sőt az írók egy része még csak el sem ment meséi színhelyére. A helyszín felkeresése (autopsia) és az oknyomozás helyett a képzeletre bízták magukat, tarka történeteiket mégis sokan olvasták. Lukianos, a csipkelődő szatíraíró szerint e nagyonmondó utazók őse Odysseus volt.

Κτησίας ὁ Κτησιόχου ὁ Κνίδιος συνέγραψεν περὶ τῆς Ἰνδῶν χώρας καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς ἢ μήτε αὐτὸς εἶδεν μήτε ἄλλου ἀληθεύοντος ἥκουσεν. ἔγραψε δὲ καὶ Ἱαμβοῦλος περὶ τῶν ἐν τῇ μεγάλῃ θαλάττῃ πολλὰ παράδοξα, γνώριμον μὲν ἀπασι τὸ φεῦδος πλασάμενος, οὐκ ἀτερπῆ δὲ ὅμως συνθεὶς τὴν ὑπόθεσιν. πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τὰ αὐτὰ τούτοις προελόμενοι συνέγραφαν ὡς δή τινας ἑαυτῶν πλάνας τε καὶ ἀποδημίας, θηρίων τε μεγέθη ἵστοροῦντες καὶ ἀνθρώπων ὡμότητας καὶ βίων καινότητας· ἀρχηγὸς δὲ αὐτοῖς καὶ διδάσκαλος τῆς τοιαύτης βωμολοχίας ὁ τοῦ Ὁμήρου Ὀδυσσεύς, τοῖς περὶ τὸν Ἀλκίνουν διηγούμενος ἀνέμων τε δουλείαν καὶ μονοφθάλμους καὶ ὡμοφάγους καὶ ἀγρίους τινὰς ἀνθρώπους, ἕτι δὲ πολυκέφαλα ζῷα καὶ τὰς ὑπὸ φαρμάκων τῶν ἑταίρων μεταβολάς, οἵς πολλὰ ἔκεινος πρὸς ἰδιώτας ἀνθρώπους τοὺς Φαιάκας ἐτερατεύσατο.

ἡ ἀποδημία, ας külföldön időzés
ὁ ἀρχηγός, οὐ kezd(eményez)ő
ἀτερπής 2 kellemetlen
ἡ βωμολοχία, ας ámítás
γνώριμος 2 ismert
ὁ διδάσκαλος, ou tanító
ἡ δουλεία, ας szolgaság
τὸ ζῷον, ou élőlény
τὸ θηρίον, ou vadállat
ὁ ἰδιώτης, ou *itt:* tudatlan
ὁ Ἰνδός, οὐ ind(iai)
ἡ καινότης, ητος újság, különössége
Κνίδιος 3 knidosi
ἡ μεγάλη θάλαττα óceán

μονόφθαλμος 2 egyszemű
ὅμως mégis
παράδοξος 2 különös, furcsa
ἡ πλάνη, ης bolyongás, utazás
τὰ παρ(ὰ) αὐτοῖς dolgaik, szokásai
οἱ περὶ τὸν Ἀλκίνουν Alkinoos udvara
πολυκέφαλος 2 sokfejű
ἡ ὑπόθεσις, εως alaptétel; tárgy
οἱ Φαιάκες, ων phaiákok
τὸ φάρμακον, ou *itt:* varázsital
τὸ φεῦδος, ouς hazugság
ἡ ὡμότης, ητος nyerseség, vadság
ὡμοφάγος 2 nyers húst evő

- Az omikron tövű melléknevekből a -της, -τητος képzővel nőnemű elvont főnév hozható létre: καινότης, ὡμότης.
- Személyek közelebbi meghatározására szolgál hátravetett birtokos jelzői formában az apa nevének gen.-a névelővel (odaértendő, hogy fia/lánya). Hasonló szerepű lehet a földrajzi névből képzett melléknév.
- τὰ αὐτὰ τούτοις: a ó αὐτός ugyanaz mellett dativusban áll, amivel vmi azonos.

I. Előbb párosítsa, majd foglalja mondatba a kifejezéseket!

(a) egész nap	(1) τῇ ὑστεραίᾳ
(b) abban a hónapban	(2) χειμῶνος ἀρχομένου
(c) a tél kezdetén	(3) ἡμ' ἔω
(d) hajnalban	(4) μετὰ τὰ Τρωϊκά
(e) a trójai háború után	(5) ἀνὰ πᾶσαν
	τὴν ἡμέραν
(f) akkoriban	(6) ἐν τῷ τότε
(g) másnap	(7) τὸ νῦν
(h) most	(8) ἐκείνου τοῦ μηνός

II. Melyik előljárószó illik a mondatokba?

1. (Ἐκ – Μετὰ – Περὶ) τούτου οἱ μὲν (σὺν – ἀμφὶ – μετὰ) Κλέανδρον ἦριστων· τὴν δὲ στρατιὰν συνήγαγε Ξενοφῶν καὶ συνεβούλευε πέμψαι ἄνδρας (πρὸς – ἀμφὶ – εἰς) Κλέανδρον παραιτησομένους (ἀμφὶ – περὶ – ὑπὸ) τῶν ἀνδρῶν.
2. Πορευόμενοι δὲ (ἐν – εἰς – διὰ) ταύτης τῆς χώρας ἀφικοῦνται (εἰς – ἐπὶ – κατὰ) τὸν Μάσκαν ποταμόν.
3. Δοκεῖ δέ μοι ἄνδρας ἐλθόντας (διὰ – πρὸς – μετὰ) Κῦρον οἵτινες ἐπιτήδειοι (ἀπὸ – μετὰ – σὺν) Κλεάρχῳ ἐρωτᾶν ἐκείνον τί βούλεται ἥμιν χρῆσθαι.

III. Fordítsa görögre!

1. A katona látja, hogy a hadvezér haldoklik.
2. A körülményeinkre akarlak benneteket emlékeztetni (ἀναμνήσαι + gen.).
3. Xerxés a perzsák királya (βασιλεύω).
4. Xerxés volt a perzsák királya.
5. A marathóni csatában az athéniak legyőzték (νικάω) a perzsákat.
6. Az athéniak gyakran arattak győzelmet a perzsákon.
7. Nem tudják, hol vagytok.
8. Ezt meghallván a katonák is el akartak menekülni.
9. A katonák minden bátran harcoltak, és minden győztek.
10. *Itt nem csalnak* (φεύδω).

τὸ ὑπόδημα	saru
τὸ ἀνάλωμα	költség
τὸ ἰδίωμα	sajátosság
τὸ δυστύχημα	kudarc
τὸ στράτευμα	hadsereg
τὸ ἐπίθημα	fedél
τὸ ἀδίκημα	jogsértés
τὸ ἀξίωμα	megbecsülés
τὸ οἰκημα	ház
τὸ φύφισμα	határozat
τὸ ὄνομα	név
τὸ σῶμα	test
τὸ ῥεῦμα	áradás
τὸ σῆμα	jel
τὸ ῥῆμα	mondás
τὸ πρᾶγμα	tett
τὸ βῆμα	emelvény
τὸ πνεῦμα	lélegzet
τὸ τραῦμα	seb
τὸ χρῶμα	szín
τὸ δρᾶμα	cselekvés
τὸ γράμμα	betű
τὸ δέσμα	kötés
τὸ στόμα	száj
τὸ ἄρμα	kocsi

ἐπὶ πολὺν χρόνον	hosszú ideig
ἐπὶ τοὺς Πέρσας	a perzsák ellen
ἐπὶ τὸν χάρακα	a sánchoz
ἐπὶ Καλλίου	Kallias idejében
ἐπ’ εἰρήνης	béke idején
ἐφ’ ἥμιν ἔστιν	rajtunk áll
ἐπὶ κεφαλήν	a fejére
ἐπὶ Κόρινθον	K. felé
ἐπὶ τὰς σκηνάς	a sátrak felé
ἐφ’ ἄρματος	kocsin
ἐπὶ τὸ ὅρος	a hegylemez
ἐπὶ τοῦ ὅρους	a hegyen
ἐπὶ τὸ ἄκρον	a csúcsra
ἐπὶ βωμῶν	az oltároknál
ἐπὶ τούτων	ebben az időben

30 Ὁ μαρτιχόρας – Az emberevő bengáli tigris

Amikor az ifjabb Kyros Kunaxánál megütközött bátyjával, nemcsak az ő seregében voltak görögök, hanem Artaxerxés táborában is. A király orvosa, a knidosi Ktésias történetírással is foglalkozott; merészen Hérodotos nyomdokán haladva *Perzsa történetet* írt, huszonhárom könyvben (*Persika*). *Földleírása*, amit a későbbi földrajztudósok mint hasznavehetetlen mellőztek, hemzsegett a különös élőlényektől. Ktésias tudósított elsőként részletekbe menően Indiáról. Az *Indika* nagy feltűnést keltett az egyszeműekről, a kutyafejű emberekről és egyéb csodabogarakról szóló híradásának köszönhetően. Ktésias határozottan állította, hogy e lényeket saját szemével látta. A mű tartalmát Phótios bizánci patriarcha ismerteti. Stílusát bírálva az ókoriak Ktésiast fecsegőnek neveztek.

(Κτησίας λέγει) περὶ τῶν μικρῶν πιθήκων τῶν ἔχοντων οὐρὰς τετραπήγεις. καὶ περὶ τῶν ἀλεκτρυόνων τῶν μεγίστων. καὶ περὶ τοῦ ὄρνεου τοῦ φιττακοῦ, ὅτι γλῶσσαν ἀνθρωπίνην ἔχει καὶ φωνήν, μέγεθος μὲν ὅσον ἴεραξ, πορφύρεον δὲ πρόσωπον· καὶ πώγωνα φέρει μέλανα, αὐτὸ δὲ κυάνεον ἔστιν ὡς τὸν τράχηλον ὥσπερ κιννάβαρι· διαλέγεσθαι δὲ αὐτὸ δέσπερ ἀνθρωπον Ἰνδιστί, ἀν δὲ Ἐλληνιστί μάθῃ¹, καὶ Ἐλληνιστί. (...) Καὶ περὶ τοῦ μαρτιχόρα τοῦ ἐν αὐτοῖς ὄντος θηρίου, ὡς τὸ πρόσωπον ἐοικώς ἀνθρώπῳ· μέγεθος μὲν ἔστιν ὥσπερ λέων, καὶ χρόαν ἐρυθρὸς ὡς κιννάβαρι· τρίστιχοι δὲ ὁδόντες, ὥτα δὲ ὥσπερ ἀνθρώπου, καὶ ὄφθαλμοὺς γλαυκοὺς ὄμοιούς ἀνθρώπῳ. Τὴν δὲ κέρχον ἔχει οἵανπερ σκορπίος ὁ ἡπειρώτης, ἐν ἦ καὶ τὸ κέντρον ἔχει, μείζω² ὑπάρχουσαν³ πήγεος. ἔχει δὲ καὶ ἐκ πλαγίου τῆς κέρκου ἐνθα καὶ ἐνθα κέντρα· ἔχει δὲ καὶ ἐπ' ἄκρῳ ὥσπερ σκορπίος κέντρον.

¹ἄν μάθῃ amennyiben megtanul

²μείζονα

³≈ οὖσαν

ἄκρος	3 legmagasabb, legszélső
ἐπ' ἄκρω	a végén
ὁ ἀλεκτρυόν,	όνος kakas
γλαυκός	3 csilligó; kék, szürke
ἡ γλῶσσα,	ης nyelv
Ἐλληνιστί	görögül
ἐνθα καὶ	ἐνθα itt is, ott is
ἐοικώς	3 hasonló (amihez: dat.)
ἐρυθρός	3 rőt, piros
ὁ ἴεραξ,	akos sólyom
Ἰνδιστί	indiai nyelven
ἡ κέρκος,	ou farok
τὸ κιννάβαρι,	εως cinóber
κυάνεος	3 sötétkék
ὁ μαρτιχόρας,	α emberevő (<i>tigris</i>)
μικρός	3 kicsi
τὸ ὄρνεον,	ou madár

τὸ οὖς,	ώτός ful
ὁ ὀφθαλμός,	ou szem
περί (+ gen.)	-ról, -ről
ὁ πῆχυς,	εος könyök; alkár
ὁ πίθηκος,	ou majom
πλάγιος	3 ferde, oldalt lévő
ἐκ πλαγίου	oldalról
πορφύρεος	3 bíborszínű
ὁ πώγων,	awoς szakáll
σκορπίος	ὁ ἡπειρώτης szárazföldi skorpió
τετράπηχυς	2 (υ) négykönyöknyi
ὁ τράχηλος,	ou nyak
τρίστιχος	2 háromsoros
ἡ χρόα,	ας bőr
ὁ φιττακός,	ou papagáj
ώς (+ acc.)	irányába, felé

– A összetis³ vonatkozó névmás (= hogy ő³) is lehet célhatározói mellékmondat kötőszava; állítmánya kijelentő módú és jövő idejű. Tagadása: μή.

I. Tegye a kifejezéseket genitivusba!

ὁ πατήρ ὁ ἡμέτερος
ὁ ἡμέτερος μάρτυς
μεγάλη τιμωρία
ἐγὼ μόνος
πολλὰ χρήματα
αὕτη ἡ νύξ

II. Találja ki az ismeretlen szó jelentését!

ὁ πόνος	πονέω
ὁ φθόνος	φθονέω
ἡ λύπη	λυπέω
ὁ πόλεμος	πολεμέω
ἡ πίστις	ἀπιστέω
ἡ νίκη	νικάω
ἡ βοά	βοάω
δράω	δράμα
ἄδικος	ἀδικέω

III. Vonja össze a mondatokat gen. abs.-t használva!

1. Οἱ στρατιῶται ἀπῆλθον. Ὁμεῖς δὲ πρὸς τὴν πόλιν ἐπορεύμεθα.
2. Ὁ στρατηγός μοι τὸν μισθὸν ἔδωκε. Ἐγὼ δ' ἀπῆλθον.
3. Οἱ ἄλλοι πολεμοῦσιν.
4. Τὸ στράτευμα ὑπ' οὐδενὸς ἄρχεται.
5. Ὁ μὲν στρατηγὸς ἔλεξε τοιάδε.
- Οἱ δὲ στρατιῶται ἤκουσαν τοῦ στρατηγοῦ.

IV. Fordítsa görögre!

1. A bátor hadvezér legyőzi a nehézségeket.
2. Az alvilág bejáratát Kerberos őrizte.
3. A katona nem akar engedelmeskedni a hadvezérnek.
4. Az athéni katonák nem akartak csatázni.
5. A katonák csodálják a hadvezérüket.
6. Ez a katona bátran halt meg.
7. A csatából elmenekült katona nem bátor.
- Legyőzték az athéniakat.
9. A spártaik vereséget szenvedtek (= legyőzettek) az athéniaktól.
10. Kinek hiszel?
11. Mikor érkeztek meg? (kétféleképpen)

ὁ λέων	oroszlán
ὁ ὁδούς	fog
ὁ γέρων	az öreg
γέρων	öreg
ῶν	(pt. ipf. m.)
ὄν	(pt. ipf. n.)
λείπων	(pt. ipf. m.)
λείψων	(pt. fut. m.)
λιπών	(pt. ao. m.)
λυθεῖς	(pt. ao. P. m.)
λυθέν	(pt. ao. P. n.)
πλαγεῖς	(pt. ao. P. m.)
πλαγέν	(pt. ao. P. n.)
τιθεῖς	(pt. ipf. m.)
τιθέν	(pt. ipf. n.)
διδούς	(pt. ipf. m.)
διδόν	(pt. ipf. n.)
ὁ ἐλέφας	elefánt
ὁ γίγας	óriás
λύσας	(pt. ao. m.)
λῦσαν	(pt. ao. n.)
πᾶς	(m.) egész, minden
πᾶν	(n.)
ἄπας	(m.) egész, minden
ἄπαν	(n.)

κατὰ τῶν τειχῶν	a falakról
κατ' αὐτοῦ	ellene
λέγει κατά τινος	vki ellen szól
κατὰ τὸν νόμον	a törvény szerint
κατὰ μῆνα	havonta
καθ' ἔκαστον	egyesével
κατὰ φυλὰς	phylénként
τὰ κατὰ γῆς	a föld alatti dolgok
τὸ κατ' ἐμέ	ami engem illet
κατὰ Ξενοφῶντα	X. szerint
κατὰ κράτος	erővel
καθ' ἡμᾶς	a mi időnkben
οἱ καθ' ἡμᾶς	kortársaink
κατ' ἀλήθειαν	való(já)ban

31 Ἡ τῆς ἱστορίας χρῆσις – A történetírás haszna

Thukydidésnek egyik alapgondolata, hogy az emberi természet állandó. (A fogalom a kortárs filozófia és orvostudomány terminusa volt.) Az emberi természet háborús körülmények között világosabban mutatkozik meg a maga valóságában, mint akkor, amikor az élet a megszokott mederben folyik. Ha valaki az emberi természet megnyalánulásait egyedi helyzeteiben megfigyeli és pontosan leírja, akkor abból általános tanulságok adódnak. Ebben látja a iστορία hasznát Polybios is, de ő praktikusabb: munkáját kézikönyvnek szánta politikusok számára. Hogy a történetírás hasznos, Thukyidés óta közhely; a Polybios-idézet jól példázza a görög történetírás egy további jellegzetességét is: a történetíró előd bírálatát.

Τῆς ἱστορίας ἴδιωμα τοῦτ' ἔστι· τὸ πρῶτον μὲν αὐτοὺς τοὺς κατ' ἀλήθειαν εἰρημένους, οἵοι ποτ' ἂν ὡσι,¹ γνῶναι λόγους, δεύτερον τὴν αἰτίαν πυνθάνεσθαι, παρ' ἦν ἢ διέπεσεν ἢ κατωρθώθη τὸ πραχθὲν ἢ ὥρθέν· ἐπεὶ φιλῶς λεγόμενον αὐτὸ τὸ γεγονὸς φυχαγωγεῖ μέν, ὧφελεῖ δ' οὐδέν· προστεθείσης δὲ τῆς αἰτίας ἔγκαρπος ἢ τῆς ἱστορίας γίνεται χρῆσις. ἐκ γὰρ τῶν ὄμοιών ἐπὶ τοὺς οἰκείους μεταφερομένων καιροὺς ἀφορμαὶ γίνονται καὶ προλήψεις εἰς τὸ προϊδέσθαι τὸ μέλλον, καὶ ποτὲ μὲν εὐλαβηθῆναι, ποτὲ δὲ μιμούμενον τὰ προγεγονότα θαρραλεώτερον ἐγχειρεῖν τοῖς ἐπιφερομένοις· ὁ δὲ καὶ τοὺς ὥρθεντας λόγους καὶ τὴν αἰτίαν παρασιωπῶν, φευδῆ δ' ἀντὶ τούτων ἐπιχειρήματα καὶ διεξοδικοὺς λέγων λόγους, ἀναιρεῖ τὸ τῆς ἱστορίας ἴδιον· ὃ μάλιστα ποιεῖ Τίμαιος· καὶ διότι τούτου τοῦ γένους² ἔστι πλήρη τὰ βυβλία παρ' αὐτῷ³, πάντες γινώσκομεν.

¹οἱοι ποτ' ἂν ὡσι, hogy milyenek voltak   ²effajta, ilyenféle   ³nalá

ἡ αἰτία, ας ok
 ἡ ἀφορμή, ἡς kiinduló pont
 τὸ γεγονός, ótos esemény
 τὸ γένος, ouς nem, faj/ta
 δεύτερον másodszor
 διεξοδικός 3 kimerítő, terjengőς
 διότι hogy
 ἔγκαρπος 2 gyümölcsöző
 εἰρημένος 3 mondott, elhangzott
 τὸ ἐπιφερόμενον, ou alkalom; feladat
 τὸ ἐπιχειρημα, ατος támadás; érvélés
 θαρραλεώτερον bátrabban
 τὸ ἴδιον, ou sajátosság; „jellegzetesség”
 τὸ ἴδιωμα, ατος sajátosság; „kötelesség”

ὁ κατρός, oú helyzet, körülmények
 κατ' ἀλήθειαν való(já)ban
 οἰκείος 3 házi; saját
 πλήρης 2 megtelt, teli (amivel: gen.)
 ποτὲ μέν ... ποτὲ δέ egyszer ... máskor
 τὸ πραχθέν, éntoς cselekedet
 τὸ προγεγονός, ótos korábbi esemény
 ἡ πρόληψις, ewcs elképzelés
 ὥρθείς 3 kimondott, elhangzott
 τὸ ὥρθέν, éntoς szó; beszéd
 ἡ χρῆσις, ewcs hasznosság, haszon
 φευδής 2 hazug, hamis
 φιλός 3 kopár, csupasz, pusztta

I. Adja meg a szavak jelentését!

ἡ ὁδός – ἔξοδος, εἴσοδος, κάθοδος, μέθοδος, περίοδος, πρόσοδος, σύνοδος

II. Bontsa elemeire a szóösszetételt, és adja meg a magyar jelentését!

πολυάνθρωπος 2 πολυκέφαλος 2

πολύγλωττος 2 ή ὀλιγαρχία

πολύκαρπος 2 ή ὀλιγανθρωπία

III. Párosítsa a kifejezéseket!

(a) abban az időben (1) κατ' ἀρχάς

(b) (egész) éjjel (2) πρότερον

(c) korábban (3) μέχρι δείλης

(d) napkeltekor (4) ἐκ παιδῶν

(e) délutánig/estig (5) διὰ νυκτός

(f) gyermekkoruk óta (6) ἄμ' ἡλίῳ ἀνίσχοντι

(g) kezdetben (7) κατ' ἐκεῖνον

τὸν χρόνον

IV. Fordítsa a kifejezéseket!

τῇ προτέρᾳ ἡμέρᾳ

ταύτης τῆς νυκτός

ἄμ' ἡμέρᾳ

ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ

ἄμ' ἡρι

χειμῶνος μέσου

ἐν τρισὶν ἡμέραις

ἐν τῷ παρόντι

ὁ πατήρ	apa
ἡ γαστήρ	gyomor
ἡ μήτηρ	anya
ἡ θυγάτηρ	lánnya
ὁ ἀνήρ	férfi, férj
ὁ θήρ	vadállat
ἡ χείρ	kéz
ὁ Μακρόχειρ	Hosszúkéz
ὁ μάρτυς	tanú
ὁ φώρ	tolvaj
ὁ ῥήτωρ	szónok
ὁ Ἐλλην	görög
ὁ βραχίων	kar
ὁ γείτων	szomszéd
ὁ ποιμήν	pásztor
ὁ δαίμων	daimón
ὁ ἡγεμών	vezető
ὁ χειμών	tél
ὁ χιτών	chitón
ὁ ἀγών	küzdelem
ὁ μήν	hónap
εὐδαιμόνων	boldog
βελτίων	jobb
κακίων	rosszabb
πλείων	több
μείζων	nagyobb

V. Fordítsa görögre!

1. Ezután a lakedaimóniak hadvezére felszólította az athéniakat, hogy küldjenek követeket Spártába a béke ügyében; ők pedig engedelmeskedtek. 2. Valaki dobál valakit valamivel. 3. Senki nem dobál senkit semmivel. 4. Engedelmeskedni szoktatok az athéniaknak. 5. Az álom hasonló a halálhoz. 6. A görög sereg tíz napig maradt azon a vidéken, és a tengerparton lakó barbároktól szereztek pénzt. 7. Az apa hiába kereste a könyvét, amit a fia eldugott. 8. Hol van a pénz? 9. A száműzött élete nehéz. 10. Szép szeme van.

οἱ μετὰ Κύρου	K. kísérete
μετὰ τοῦτον	ezután
μετὰ ταῦτα	ezután
μετὰ τὸν θάνατον	a halál után
μετ' ὄργης	haraggal
μετὰ τῶν δικαστῶν	a bírákkal
μετ' ἐμοῦ	velem
παρὰ νόμον	törvénytelenül
παρὰ τοὺς ἄλλους	másoknál
παρὰ τοὺς Πέρσας	a perzsákhoz
παρὰ τοῦ βασιλέως	a királytól
παρ' αὐτῶν	tőlük
παρὰ τοῦ θεοῦ	az istentől
τὰ παρ' αὐτοῖς	szokásai

32 | Ὁ στρακισμός – A cserépszavazás

Az attidográfusok athéni helytörténeteket, Atthisokat írtak. A lesbosi Hellanikos írta az első Atthist, amit Thukyidész is felhasznált, noha magát Hellanikost bírált. A műfaj a negyedik századtól a harmadik század közepéig, Androtióntól Philochorosig virágzott. A terjedelmes munkák fő témája a város mythosba vesző múltja, a királyok és az előkelő családok genealogiájával; továbbá a kultuszok és a politikai intézmények ismertetése, valamint eredetük magyarázata. Az eseménytörténet, úgy tűnik, évről évre, pontosabban archónok szerint haladt az attidográfus koráig. Az Atthisok alaphangját természetesen a hazaszeret és a hagyományokhoz való ragaszkodás, a patinás konzervativizmus adta meg. Csak töredékek maradtak ránk, mint például ez a cserépszavazásról szóló:

“Ο δὲ ὁ στρακισμὸς τοιοῦτος· προεχειροτόνει μὲν ὁ δῆμος πρὸ τῆς ὀγδόης πρυτανείας, εἰ δοκεῖ τὸ στρακον τεσσερειν. ὅτε δέ ἔδοξει¹, ἐφράσσετο σανίσιν ἡ ἀγορά, καὶ κατελείποντο εἰσοδοι δέκα, δι’ ὧν εἰσιόντες κατὰ φυλὰς ἐτίθεσαν τὰ στρακα, στρέφοντες τὴν ἐπιγραφήν· ἐπεστάτουν δὲ οἱ τε ἐννέα ἄρχοντες καὶ ἡ βουλή. διαριθμηθέντων δέ ὅτῳ² πλειστα γένοιτο καὶ μὴ ἐλάττω ἔξακισχιλίων, τοῦτον ἔδει τὰ δίκαια δόντα καὶ λαβόντα³ ὑπέρ τῶν ἴδιων συναλλαγμάτων ἐν δέκα ἡμέραις μεταστήναι τῆς πόλεως ἔτη δέκα (ὕστερον δὲ ἔγενοντο πέντε), καρπούμενον τὰ ἔαυτοῦ, μὴ ἐπιβαίνοντα ἐντὸς Γεραιστοῦ τοῦ Εὐβοίας ἀκρωτηρίου. Υπέρβολος ἐκ τῶν ἀδόξων ἔξωστρακισθῇ διὰ μοχθηρίαν τρόπων, οὐ δι’ ὑποφίαν τυραννίδος· μετὰ τοῦτον δὲ κατελύθῃ τὸ ἔθος, ἀρξάμενον νομοθετήσαντος Κλεισθένους, ὅτε τοὺς τυράννους κατέλυσεν, ὅπως συνεχβάλοι καὶ τοὺς φίλους αὐτῶν.

¹úgy határoztak   ²< östetis   ³(kb.) adósságait rendezve és kintlévőségeit beszedve

ἄδοιξος	2 rossz hírű	ἡ μοχθηρία τρόπων	jellemhiba
τὸ ἀκρωτήριον,	ou fok, kiszögellés	ὅγδοος	3 nyolcadik
ὁ ἄρχων,	οντος archón	ὅτε	amikor
δέκα	tíz	ὁ στρακισμός,	οὐ cserépszavazás
ὁ δῆμος,	ou (köz)nép	τὸ στρακον,	ou cserépdarab
τὸ ἔθος,	ouς szokás	τὸ στρακον εἰσφέρειν	szavazni
ἡ εἰσοδος,	ou bejárat	πέντε	öt
ἐλάττων	2 kevesebb (aminél: gen.)	ἡ πρυτανεία,	ας prytaneia (<i>a hivatali év 35/36 napos egysége</i>)
ἐννέα	kilenc	ἡ σανίς,	iðos korlát
ἐντός	(+ gen.) belül	τὰ ἔαυτοῦ „a vagyonát”	
ἔξακισχιλοι	3 (αι, α) hatezer	τὸ συνάλλαγμα,	ατος ügy(let)
ἡ ἐπιγραφή,	ῆς (<i>a bekarcolt</i>) felirat	ὁ τύραννος,	ou tyrannos
τὸ ἔτος,	ouς év	ἡ ὑποφία,	ας gyanú
ἴδιος	3 saját	ὕστερον	később
κατὰ φυλάς	phylénként	ἡ φυλή,	ῆς törzs; (kleisthenési) phylé
μετὰ τοῦτον	ezután		

– A félést kifejező igék után álló μή jelentése: hogy; a μὴ oύκ jelentése: hogy nem. A mellékmondat coniunctivus vagy optativus módú állítmányát jövő idővel fordítjuk.

I. Tegye dativusba!

μικραί ἡδοναί
ὁ ἐν τῇ ἀγορᾷ στρατιώτης
οἱ πρὸ τῇ θαλάττῃ
πᾶσα ἡ Ἑλλάς
πᾶσα ἡ οἰκουμένη
ὁ δῆμος ἄπαξ
πᾶς ἀνήρ
πάντες οἱ πολῖται
ἄπωντες Ἀθηναῖοι
αἱ πράξεις ἄπασαι
πάντες οἱ τεθνεῶτες

II. Melyik elöljárószó illik a mondatba?

1. "Αρξομαι δέ σοι (ἀπὸ – σὺν – ἀμφὶ) τῶν μικροτάτων παραδειγμάτων.
2. Ξέρξης (ἐπὶ – ἐκ – μετὰ) τῆς Ἑλλάδος ἡττηθεὶς τῇ μάχῃ ἀπεχώρει.
3. Κῦρος δ' ἐπεὶ εἰσῆλασεν εἰς τὴν πόλιν, μετεπέμπετο τὸν Συέννεσιν (ἀμφὶ – πρὸς – ἀνὰ) ἔκαντόν.
4. Οἱ (σὺν – περὶ – εἰς) Λύσανδρον τριάκοντα οἴκαδε ἀπέπλεον.

III. Melyik a kakukktojás, és miért?

μέρους – τάφους – κράνους – ἥθους

IV. Fordítsa görögre!

1. A katonák tábori vertek (*ποιεῖν*). 2. A katonák megmentették a hadvezért. 3. A legbátrabb katonát választották meg hadvezérnek. 4. A hírnök jelenti a hadvezérnek, hogy a katonák meghaltak. 5. A spártaiak, megtámadva az athéniakat, győzelmet arattak felettük. 6. *Ezek voltak itt a legboldogabb emberek.* 7. A katonák többsége meghalt, és a hadvezér is elesett. 8. A jó hadvezér bátran harcolva esik el. 9. A katonák egész nap harcoltak. 10. Az athéniak télen nem harcoltak. 11. *Mikor történt ez?*

τὸ μέγεθος	nagyság
τὸ πλῆθος	tömeg
τὸ φεῦδος	hazugság
τὸ τεῖχος	fal
τὸ σκεῦος	felszerelés
τὸ εἶδος	forma
τὸ φῦχος	hideg idő
τὸ μῖσος	gyűlölet
τὸ ἥθος	jellem
τὸ ἔθος	szokás
τὸ ἔτος	év
τὸ σκάφος	hajó
τὸ μέρος	rész
τὸ γένος	származás, faj
τὸ πάθος	szenvedés
τὸ ἄνθος	virág
τὸ κράνος	sisak
τὸ ὅρος	hegy(ség)
τὸ σκέλος	láb, comb
τὸ κέρδος	nyereség
τὸ τέλος	cél
τὸ ἵχνος	nyom
τὸ κράτος	erő
τὸ ξίφος	kard
τὸ ἔθνος	nép

μέχρι θανάτου	a halálig
μέχρι τοῦδε	eddig
όμοιū τῷ χρυσίῳ	az aranypénzzel
περὶ Ποτείδαιων	P. közelében
περὶ αὐτόν	maga körül
οἱ περὶ αὐτόν	a kísérete
λέγει περὶ τινος	beszél viriről
περὶ τῶν πολεμίων	az ellenségről
ἀγῶν περὶ τῆς ψυχῆς	élet-halál harc
περὶ τῆς νίκης	a győzelemről
περὶ ἐμοῦ	rólam
πλησίον τοῦ βωμοῦ	az oltárhoz közel

33 Makhroptatós taw̄n iστορημένων πολέμων – A leghosszabb háború

Aristotelés tanítványa, a phaléroni Démétrios tíz évig állt Athén elől, bukása után pedig Alexandriába ment, a makedón hadvezérből egyiptomi királlyá lett Ptolemaios udvarába. Itt a király tanácsadójaként bábkodott a könyvtár megszervezése körül. A könyvtárban működő tudósok régi és új szaktudományok kézikönyveinek sorát állították össze. A történetírás is felhasználta például a kronológiát, hiszen ennek segítségével rendszerezték a korábbi anyagot. Csak ezután írhatta meg Diodóros a maga negyven könyvnyi világkrónikáját, amelynek már a címe is árulkodó: *Történeti könyvtár*. Az eseményeket Diodóros a mitikus időktől Caesarig tárgyalta. Kompilációjának több mint a fele elveszett, a megmaradt rész mégis fontos, mert forrásait legalább tartalmukban megőrizte.

Ἐπ’ ἄρχοντος δ’ Ἀθήνησι Πυθοδώρου Ρωμαῖοι μὲν ὑπάτους κατέστησαν Τίτον Κοῖντιον καὶ Νίττον Μενήνιον, Ἡλεῖοι δ’ ἥγαγον ὀλυμπιάδα ἔβδόμην πρὸς ταῖς ὄγδοήκοντα, καθ’ ἦν ἐνίκα στάδιον Σώφρων Ἀμπρακιώτης. ἐπὶ δὲ τούτων ἐν τῇ Ρώμῃ Σπόριος Μαίλιος ἐπιθέμενος τυραννίδι ἀνηρέθη. Ἀθηναῖοι δὲ περὶ Ποτίδαιαν νενικηκότες ἐπιφανεῖ μάχῃ, Καλλίου τοῦ στρατηγοῦ πεσόντος ἐν τῇ παρατάξει, στρατηγὸν ἔτερον ἐξέπεμψαν Φορμίωνα. οὗτος δὲ παραλαβὼν τὸ στρατόπεδον καὶ προσκαθήμενος τῇ πόλει τῶν Ποτιδαιατῶν συνεχεῖς προσβολὰς ἐποιεῖτο· ἀμυνομένων δὲ τῶν ἐνδὸν εὐρώστως ἐγένετο πολυυχρόνιος πολιορκία. Θουκυδίδης δὲ ὁ Ἀθηναῖος τὴν ιστορίαν ἐντεῦθεν ἀρξάμενος ἔγραψε τὸν γενόμενον πόλεμον Ἀθηναίοις πρὸς Λακεδαιμονίους τὸν ὀνομασθέντα Πελοποννησιακόν. οὗτος μὲν οὖν ὁ πόλεμος διέμεινεν ἐπὶ ἔτη εἰκοσι ἑπτά, ὃ δὲ Θουκυδίδης ἔτη δύο πρὸς τοῖς εἰκοσι γέγραφεν ἐν βίβλοις ὀκτώ, ὡς δέ τινες διαιροῦσιν, ἐννέα.

Αθήνησι(ν) Athénban

Αμπρακιώτης, ou ambrakiabeli

ἡ βίβλος, ou könyv

δύο πρὸς τοῖς εἴκοσι huszonkettő

εἴκοσι ἑπτά huszonhét

ἐνδὸν belül, bent

ἐντεῦθεν innen; onnan

ἐπὶ τούτων ezalatt

εὔρωστος 2 erős

οἱ Ἡλεῖοι, wov az élisiek

ιστορημένος 3 megörökített

ὁ Καλλίας, ou Kallias

κατά (+ acc.) -on, -en, -ön

μακρότατος 3 leghosszabb

νενικηκώς 3 győztes

ὀκτώ nyolc

ἡ ὀλυμπιάς, ádos olympiai játékok

όνομασθείς 3 (el)nevezett

Πελοποννησιακός 3 peloponnésosi

πολυυχρόνιος 2 tartós, elhúzódó

ἡ Ποτίδαια, ας Pot(e)idaia

ὁ Ποτιδαιάτης, ou pot(e)idaiai

ἡ προσβολή, ἡς támadás

ἡ Ρώμη, ης Róma

Ῥωμαῖος 3 római

τὸ στάδιον, ou stadion(futás)

τὸ στρατόπεδον, ou hadsereg; tábor

ώς δέ τινες ahogy némelyek

ἡ τυραννίς, lóðos tyrannis (*törvénytelen uralom*)

ὁ ὅπατος, ou consul

ὁ Φορμίων, ωνος Phormión

– A gondoskodást, óvakodást kifejező igék után ὅπως (= hogy) vagy ὅπως μὴ (= hogy ne) kötőszó áll; a mellékmondat állítmánya jövő idejű.

I. Illesszen a mondatba participiumot a minta szerint!

Συμβουλεύω ύμιν καίπερ νεώτερος (εἰμί). : ὡν
 1. Οἱ στρατιῶται (διώκουσιν) οὐδένα τῶν πολεμίων
 ἔξωγρησαν. 2. Ὁ στρατηγὸς ταῦτα (εἴπεν) ἀπῆλθεν.
 3. Ὁ στρατιώτης (ἀπέρχεται) εἴπεν ταῦτα πρὸς
 τοὺς ἄλλους. 4. Οἱ στρατιῶται ἐμάχοντο ἄμα (ἐπο-
 ρεύοντο) 5. Ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἤλθεν ὡς
 (δουλώσει).

II. Melyik szó illik a mondatba?

- Ἐν δὲ τοῖς μὲν ὁφθαλμοῖς ἐπικούρημα τῆς χιόνιος, εἴ τις μέλαν τι (ἔχων – ἔχον – ἔχόντων) πρὸ τῶν ὁφθαλμῶν ἐπορεύετο.
- Ἐμοὶ οὖν δοκεῖ οὐχ ὥρα εἶναι ἡμῖν καθεύδειν οὐδὲ ἀμελεῖν ἡμῶν αὐτῶν (οὐδὲ – ἀλλὰ – μηδὲ) βουλεύεσθαι, ὅ τι χρῆ ποιεῖν ἐκ τούτων.
- Οἱ κακοὶ οἰκονόμοι ἀναλίσκουσιν οὐκ εἰς ἀ δεῖ μόνον, (ἀλλ’ ὅμως – ἀλλὰ καὶ – μέντοι) εἰς ἀ βλάβην φέρει αὐτῷ καὶ τῷ οἴκῳ.
- Ἀμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἔθαυμαζον, (ὅτι – ὅτε – ὅταν) Κῦρος οὗτε ἄλλον πέμπει (σημαίνοντα – σημανοῦντα – σημήναντα), ὅ τι χρή ποιεῖν, οὕτε αὐτὸς φαίνοιτο.
- Ὑμεῖς δὲ μᾶλλον πιστεύετε τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν ὁφθαλμοῖς (ἢ – ἢ – ἢ) τοῖς τούτου λόγοις.

III. Fordítsa görögbe!

- Elfeledtem, hol születtem.*
- A háború után férjhez ment (γαμέομαι) a lányom.*
- Ugyanaz a hadvezér győzte le őket.
- Maga a hadvezér mondta, hogy ez a katona bátor.
- Az athéni hadvezér katonái bátrabbak nálunk.
- Nem te vagy az athéniak hadvezére, hanem ő.
- A mi katonáink bátrak, a tiek pedig gyávák.
- Ez a hadvezér már nem a mi hadvezérünk.
- Amilyen a hadvezér, olyanok a katonái.
- Mindenki tudja, hogy kicsodák.*

εὐήθης	becsületes, ostoba
συνήθης	(meg)szokott
δυσώδης	rossz szagú, büdös
πλήρης	teli
ἐνδεής	nélkülvű
ἐγκρατής	erős
ἀφανῆς	nem látható
ἀφυῆς	alkalmatlan
ἀκριβῆς	pontos
ἀτερπής	kellemetlen
ἀσφαλῆς	biztonságos
ἀληθῆς	igaz
ἀσθενῆς	erőtlen
εὔπρεπής	szép külsejű
εὐειδῆς	jó alakú
εὐγενῆς	nemes származású
εύτυχῆς	szerencsés
δυστυχῆς	szerencsétlen
ἐπιφανῆς	feltűnő
ἐπιεικῆς	jósírvű
εὐτελῆς	egyszerű
πολυτελῆς	fényűző
ψευδῆς	hamis
σαφῆς	világos
συνεχῆς	folyamatos

πρὸ θυρῶν	a kapu(k) előtt
πρὸ τῶν σκηνῶν	a sátrák előtt
πρὸ τοῦ πολεμοῦ	a háború előtt
πρὸ τῆς μάχης	csata előtt
πρὸ πατρίδος	a hazáért
πρὸ τῆς πόλεως	a város előtt
πρὸς τὴν νῆσον	a sziget felé
πρὸς ἄλλήλους	egymáshoz
πρὸς αὐτόν	hozzá
πρὸς τῷ ποταμῷ	a folyónál
πρὸς ἄλλήλους	egymás ellen
πρὸς τούτοις	ezenkívül

34 Κτῆμα ἐς αἰεὶ ξύγκειται – Örök időkre szóló értéknek írtam

Kétségtelen, hogy az athéni Thukyidész a legnagyobb történetírók egyike. A peloponnesi háború történetét írta meg, amelyben Athén a Spárta vezette szövetséggel küzdött meg a Hellas fölötti hatalomért, és alulmaradt. A háborúban maga is részt vett, de egy kudarc után száműzték, és így kellő rálátással figyelhette a küzdelmet thrákiai birtokáról. A munakába, mint mondja, a háború kitörésekkel kezdett bele, az eseményeket évek szerint adva elő. Mint a kortörténeti monográfiában mindig, művében sok beszéd van. Az egységes stílusú beszédek Thukyidész alkotásai, s többnyire beszédpárokat alkotnak, amelyek az ellentétes véleményeket összegezik egy-egy politikai vitában. Ily módon kerülte el Thukyidész az egy nézőpontú elbeszélés buktatóit: a szofisták tanítványá volt.

Θουκυδίδης Ἀθηναῖος ξυνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων, ὃς ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους, ἀρξάμενος εὐθὺς καθισταμένου¹ καὶ ἐλπίσας μέγαν τε ἔσεσθαι² καὶ ἀξιολογώτατον τῶν προγεγενημένων, τεχμαιρόμενος ὅτι ἀκμάζοντές τε ἦσαν ἐς αὐτὸν ἀμφότεροι παρασκευῇ τῇ πάσῃ καὶ τὸ ἄλλο Ἐλληνικὸν ὁρῶν ξυνιστάμενον πρὸς ἐκατέρους, τὸ μὲν εὐθύς, τὸ δὲ καὶ διανοούμενον. κίνησις γὰρ αὕτη μεγίστη δὴ τοῖς Ἐλλησιν ἐγένετο καὶ μέρει τινὶ τῶν βαρβάρων, ὃς δὲ εἰπεῖν καὶ³ ἐπὶ πλεῖστον ἀνθρώπων. τὰ γὰρ πρὸ αὐτῶν καὶ τὰ ἔτι παλαιίτερα σαφῶς μὲν εὑρεῖν διὰ χρόνου πλῆθος ἀδύνατα ἦν, ἐκ δὲ τεκμηρίων ὃν ἐπὶ μακρότατον σκοποῦντί μοι πιστεῦσαι ξυμβαίνει οὐ μεγάλα νομίζω γενέσθαι οὔτε κατὰ τοὺς πολέμους οὔτε ἐς τὰ ἄλλα.

¹sc. πολέμου   ²a létige fut. infinitivusa   ³sőt

ἀδύνατος 2 nem lehetséges
 ἀμφότερος 3 mindenkitő (együtt)
 ἀξιόλογος 2 feljegyzésre méltó
 ἐκάτερος 3 mindenkitő (*de külön*)
 πρὸς ἐκατέρους ehhez vagy ahhoz
 τὸ Ἐλληνικόν, oὐ a görögsgé
 τὸ ἄλλο Ἐλληνικόν a többi görög
 ἐπὶ μακρότατον a legmesszebbre (vissza)
 ἐς αὐτόν abba (ti. a háborúba)
 ἐς τὰ ἄλλα a többi dologban
 εὐθύς mindjárt
 κατὰ τοὺς πολέμους a háborukat illetően

ἡ κίνησις, εως megrendítés; nyugtalanság
 μέρει τινὶ egy részének
 παλαιίτερος 3 régebbi
 ἡ παρασκευή, ἡς előkészület
 οἱ Πελοποννήσιοι, ov a peloponnesiak
 προγεγενημένος 3 előző, korábbi
 πρὸς ἀλλήλους egymás ellen
 σαφῶς világosan
 τὰ ἔτι παλαιίτερα a még régebbi dolgok
 τὰ πρὸ αὐτῶν az ezeket megelőző dolgok
 ως εἰπεῖν úgyszólvan
 ως hogyan

– Alárendelt mellékmondatok helyett gyakran állnak melléknévi igenevek különböző „kötőszókkal”. Ezeket az igeneveket mellékmondattal fordítjuk. Participiummokkal álló „kötőszavak”: ως (hogy; *céhat*.); ἀτε (= mivel); ως (= abban a hiszemben); καίπερ (noha); ωσπερ (mintha). Állhat participium a feltételes mondat előtagja helyett is.

I. Pótolja a kiesett magánhangzót! ὅτ' = ὅτε
 δ' .... , τ' .... , πάντ'(...)

ἀνδρα , παρ' .... , γ' .... ,
 κατ' .... , ἀλλ' .... , καθ' .... , ἵν' .... , ὑπ' .... , ἐπ'
 ...., μήθ' .... , ἄρ' ... , ὑφ' .... , ωστ' .... , ἀνθ' .... ,
 μῆτ' .... , μετ' ....

II. Fordítsa magyarra!

ἥκω ώς ὑμᾶς :

ὁ ποταμὸς διὰ μέσης τῆς πόλεως ῥεῖ :

τί μοι ἀντὶ τούτων δώσεις; :

παρὰ τοῖς Ἀθηναίοις νόμος ἦν :

ὁ μῦς μικρός ἐστι πρὸς τὸν κύνα :

μετὰ ταῦτα :

πρὸ τῆς μάχης καὶ μετ' αὐτήν :

ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἡμέραν :

Δημοσθένους κατὰ Φιλίππου λόγοι :

III. Melyik szó illik a mondatba?

- Ἐπεὶ δὲ φῶς ἐγένετο, (ἄγε – ἤγεν – ἤγαγον)
 ἔκαστος ὁ στρατηγὸς τὸν αὐτοῦ λόχον ἐπὶ κώμην.
- Κῦρος τὸν παράδεισον (ἐκκόπτει – ἐξέκοπτεν –
 ἐξέκοψεν) καὶ τὰ βασίλεια κατέκαυσεν.
- Ο δὲ Κλέαρχος καταφεύγει εἰς τὸ ἑαυτοῦ στράτευμα, καὶ εὐθὺς (παραγγέλλει – παρήγγελλε –
 παρήγγειλε) εἰς τὰ ὅπλα.
- Τὸν μὲν ἀμφὶ τὸν χειμῶνα χρόνον ὁ Κῦρος (διάγει – διῆγεν – διήγαγεν) ἐν Βαβυλῶνι ἐπτὰ μῆνας·
 τὸν δὲ ἀμφὶ τὸ ἔαρ τρεῖς μῆνας ἐν Σούσοις.
- Καὶ ταύτη τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνεῖται ὁ στρατηγὸς χρήματα (διδούς – δώσων – δούς) τῷ στρατεύματι.

IV. Fordítsa görögbe!

- Ki jön itt? 2. Hová (*ποῦ*) megy? 3. Mit kell most csinálni? 4. Mit lehet tenni ilyen körülmények között? 5. Miféle küzdelemre készülődnek a szónokok? 6. Hová megy a hadvezér? 7. Ki mondta ezt? 8. Miért mondta ezt a hadvezér? 9. Hány katona volt jelen (*παρεῖναι*)? 10. Honnan (*πόθεν*) jöttél? 11. Ödaadtad a zsoldot a katonáknak?

ἡ οἰκησις	lakás
ἡ γένεσις	születés
ἡ δύναμις	képesség
ἡ πρόδοσις	előleg
ἡ ὑπόθεσις	feltevés
ἡ πρόληψις	elképzelés
ἡ δήλωσις	megvilágítás
ἡ παράταξις	mellérendezés
ἡ ἔμφασις	bemutatás
ἡ κίνησις	mozdítás
ἡ σίτησις	étkezés
ἡ αἰσθησις	érzékelés
ἡ βούλησις	kívánság
ἡ τίκησις	kárpoltás
ἡ διόρθωσις	javítás
ἡ μάθησις	tanítás
ἡ διάβασις	átkelés
ἡ πρόκλησις	felszólítás
ἡ κτῆσις	birtoklás
ἡ πρᾶξις	tevés, tett
ἡ χρῆσις	haszon
ἡ τάξις	hadrend
ἡ φύσις	természet
ἡ ὅψις	látás
ἡ πόσις	korty

οἱ σὺν αὐτῷ	a vele lévők
σὺν πόνῳ	fáradsággal
σὺν γέλωτι	nevetve
ὑπὲρ δύναμιν	erőn felül
ὑπὲρ τῶν φίλων	a barátokért
ὑπέρ σου	érted, miattad
ὑπὸ τὸ σπήλαιον	a barlangba
ὑπὸ φόβων	a félelem által
ὑπὸ θεῶν	az istenek által
οἱ ὑφ' αὐτῷ	az alárendeltjei
ὑφ' ὑμῶν	általatok
ὑφ' οὖ	aki által
ώς βασιλέα	a királyhoz
ώς ὑμᾶς	hozzátok
ώς ἔαυτόν	magához

35 Oύδεις ὅστις οὐχ ἴστορίαν συγγράφει – Történetírók mindenütt

Jól mondta Hérakleitos, hogy a háború mindenek atyja, hisz a mostani háború óta is lám, hogy elszaporodtak a történetírók: mindenütt Thukydidésekbe, Hérodotoszka és Xenophónokba botlik az ember. Csakhogy ezek a mostaniak nem tudják, *hogyan kell történelmet írni* — állapítja meg Lukianos, és úgy dönt, segít. A jó tanácsnak, mondja, két feladata van: megmondja, mit tegyél, és mit kerülj. Ezután kíméletlenül mutatja be kortársain mindenütt, amit kerülni kell. Ezek a rossz történetírók ugyanis, mondja, tehetségtelen utánzók: nem azt utánozzák, amit kell. (Utánzásban itt az elődökkel való versengést és a példakép utánzását kell érteni, nem pedig a valóságét.) A csúfolódás után szavához híven tanácsokat is ad, mégpedig olyanokat, amelyeket a példaképek tanulmányozásából szűrt le.

Ἐτερος δὲ Θουκυδίδου ζηλωτὴς ἄκρος, οὗτος εὖ μάλα τῷ ἀρχετύπῳ εἰκασμένος, καὶ τὴν ἀρχὴν ὡς ἐκεῖνος σὺν τῷ ἔαυτοῦ ὀνόματι ἥρξατο, χαριεστάτην ἀρχῶν ἀπασῶν καὶ θύμου τοῦ Ἀττικοῦ ἀποπνέουσαν. ὅρα γάρ· «Κρεπέρης Καλπουρνιανὸς Πομπηϊουπολίτης συνέγραψε τὸν πόλεμον τῶν Παρθιαίων¹ καὶ Ἄρωμαίων, ὡς ἐπολέμησαν πρὸς ἀλλήλους, ἀρχάμενος εὐθὺς συνισταμένου.» ὥστε μετά γε τοιαύτην ἀρχὴν τί ἂν σοι τὰ λοιπὰ² λέγοιμι – ὁποῖα ἐν Ἀρμενίᾳ ἔδημηγόρησεν τὸν Κερκυραῖον αὐτὸν ῥήτορα παραστησάμενος³, ἢ οἷον Νισιβηνοῖς⁴ λοιμὸν τοῖς μὴ τὰ Ἄρωμαίων αἱρουμένοις ἐπῆγαγεν παρὰ Θουκυδίδου χρησάμενος ὅλον ἄρδην πλὴν μόνου τοῦ Πελασγικοῦ καὶ τῶν τειχῶν τῶν μακρῶν, ἐν οἷς οἱ τότε λοιμώξαντες ὕκησαν; τὰ δὲ ἄλλα καὶ ἀπὸ Αἴθιοπίας ἥρξατο, ὡς τότε, καὶ ἐς Αἴγυπτον κατέβη καὶ ἐς τὴν βασιλέως γῆν τὴν πολλήν⁵, καὶ ἐν ἐκείνῃ γε ἔμεινεν εὖ ποιῶν. ἐγὼ γοῦν θάπτοντα ἔτι αὐτὸν καταλιπὼν τοὺς ἀθλίους Ἀθηναίους ἐν Νισίβι ἀπῆλθον ἀκριβῶς εἰδὼς καὶ ὅσα ἀπελθόντος⁶ ἐρεῖν ἔμελεν.

¹οι Παρθιαῖοι párhuzosok   ²a többöt   ³színre léptetve   ⁴Νισιβηνός Nisibis lakosa   ⁵a perzsa király birodalmának nagy részére   ⁶sc. ἔμοι

ἄθλιος 3 szerencsétlen
ἀκριβῶς εἰδώς pontosan tudva
ἄκρος 3 szélsőséges
ἄρδην egészen, teljesen
τὸ ἀρχέτυπον, ou az eredeti
ἡ γῆ, γῆς föld; ország
ἐγὼ γοῦν én bizony
τὸ θύμον, ou kakukkfű (vel és mézzel kevert
    ital, az attikai szegények csemegéje)
εἰκασμένος 3 hasonló (+ dat.)
εὖ μάλα teljesen
ὁ ζηλωτής, οὐ utánzó
ὁ λοιμός, οὐ járvány
οὗτος 3 milyen
ὁποῖος 3 milyen

ὅρα γάρ figyeld csak
παρά (+ gen.) -tól, -től
Πελασγικός 3 pelazg
τὸ Πελασγικόν az Akropolis falai
πλήν (+ gen.) kivéve
τὰ ἄλλα egyébként
τὰ Ἄρωμαίων a rómaiak ügye
τὸ τείχος, ouς fal
τὰ μακρὰ τείχη (Athént a kikötővel összekötő)
    hosszú falak
τί ἂν λέγοιμι miért mondanám el
τότε akkor
οἱ τότε az akkori (emberek)
χαριεστάτος 3 legbájosabb
    ώστε „no mármost”

I. Melyik a kakukktojás, és miért?
 λοιπόν – ἀγγεῖλαν – ἐλπίσαν – βαλόν

II. Párosítsa a megadott szavakat a magyar jelentésükkel!

(a) földrajz	(1) μισογύνης
(b) dárdavivő	(2) σύνδουλος
(c) rabszolgatárs	(3) προδότης
(d) gyermekvezető; nevelő	(4) δορυφόρος
(e) tengeri csata	(5) αὐτόγραφος
(f) nőgyűlölő	(6) παιδαγωγός
(g) saját kezüleg írott	(7) νομοθέτης
(h) áruló	(8) γεωγραφία
(i) törvényhozó	(9) ναυμαχία

III. Fordítsa le többféleképpen a szerkezeteket!

1. ἀποθανόντος τοῦ βασιλέως
2. ἀποροῦντος τοῦ στρατηγοῦ
3. τούτων ἀγγελθέντων
4. τοῦ στρατεύματος νενικημένου
5. πείθοντος τοῦ Θεμιστοκλέους
6. στρατηγοῦντος τοῦ Κίμωνος
7. τοῦ ἐπιγενομένου χειμῶνος

IV. Fordítsa görögre!

1. Nem tudom, mikor halt meg a hadvezér. 2. Nem tudom, vajon ezek a katonák spártaiak vagy athéniak (*πότερον* – *ἢ*). 3. Úgy tűnt, egy katona sem tudja, hol a hadvezér. 4. A hadvezér tudja, hogy a katonái bátrak. 5. Elmondta neked, hogy milyen úton jöttek? 6. A katonák megkérdezték, vajon kapnak zsoldot, vagy nem. 7. A hírnök azt mondta, nem tudja, hol van a hadvezér. 8. A követek jelentették a királynak, miért jöttek. 9. Azt mondta, hogy még nem hallotta őt énekelní.

ἡδύς 3	kellemes
θρασύς 3	vakmerő
βαρύς 3	nehéz
γλυκύς 3	édes
δασύς 3	szőrös
βραχύς 3	rövid
ὅ/ἡ σῦς	disznó
ὁ ἵχθυς	hal
ἡ πίτυς	fenyő
ἡ ἴσχυς	erő
ἡ ὄφρύς	szemöldök
τὸ ἄστυ	város
ὁ πῆχυς	könyök
ὁ βασιλεύς	király
ὁ Ἱερεύς	pap
ὁ γονεύς	szülő
ὁ ἱππεύς	lovas
ὁ γραφεύς	írnok
ὁ συγγραφεύς	történetíró
ὁ γραμματεύς	jegyző
ὁ ἔρμηνεύς	tolmács
ὁ φαρμακεύς	méregkeverő
ὁ φονεύς	gyilkos
ὁ νομεύς	pásztor
ὁ γναφεύς	ványoló

ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν
 ἀνὰ πᾶσαν τὴν ἡμέραν
 ἀνὰ πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον
 ὁδόντα ἀντὶ ὁδόντος
 ἀντὶ πολέμου εἰρήνη
 ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου
 ἀπ’ ἐκείνης τῆς ἡμέρας
 δι’ εἰσόδων
 εἰς γυναικας ἐμπίπτει
 εἰς τοὺς δισχιλίους
 ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου
 ἐν (ταῖς) σπονδαις
 ἐν δέκα ἡμέραις

36 Metà δὲ ταῦτα – Ezt követően

Xenophón Thukyidész utolsó mondatához kapcsolta *Görög történetét*, a *Hellénikát*. Thukyidész műve ugyanis a háború huszadik évében megszakad, noha a műből kiderül, hogy Thukyidész megérte a Spártával kötött megalázó békét, és megértette, hogy a vereség az athéni birodalom végét jelenti. Idővel azonban a korábban lényegesnek tűnő dolgok mellékessé, a mellékeseknek látszók pedig jelentősekké váltak, ezért valószínű, hogy átírta a korábban megírt részeket. Nem Xenophón volt az egyetlen, aki Thukyidész nyomába lépett, hiszen Theopompos *Hellénikája* is az ő művét folytatta, és papíruszon előkerülték egy harmadik folytatató töredékei is. A történetíró előd munkájának folytatása, a folyamatos történetre való törekvés a görög történetírás egyik sajátosságá.

Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλαῖς ἡμέραις ῦστερον ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν Θυμοχάρης ἔχων ναῦς ὀλίγας· καὶ εὐθὺς ἐναυμάχησαν αὐθις Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀθηναῖοι, ἐνίκησαν δὲ τούτων Δωριεὺς ὁ Διαγόρου ἐκ Ρόδου εἰς Ἑλλήσποντον εἰσέπλει ἀρχομένου χειμῶνος τέτταρις καὶ δέκα ναυσὶν ὅμα ἡμέρᾳ. κατιδὼν δὲ ὁ τῶν Ἀθηναίων ἡμεροσκόπος ἐσῆμην τοῖς στρατηγοῖς. οἱ δὲ ἀνηγάγοντο ἐπ’ αὐτὸν εἴκοσι ναυσίν, ἀς ὁ Δωριεὺς φυγὼν πρὸς τὴν γῆν ἀνεβίβαζε τὰς αὐτοῦ τριήρεις, ὡς ἤνοιγε, περὶ τὸ Ποίτειον. ἐγγὺς δὲ γενομένων τῶν Ἀθηναίων ἐμάχοντο ἀπό τε τῶν νεῶν καὶ τῆς γῆς μέχρι οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέπλευσαν εἰς Μάδυτον πρὸς τὸ ἄλλο στρατόπεδον οὐδὲν πράξαντες. Μίνδαρος δὲ κατιδὼν τὴν μάχην ἐν Πλίω θύων τῇ Ἀθηνᾷ, ἐβοήθει ἐπὶ τὴν θάλατταν, καὶ καθελκύσας τὰς ἑαυτοῦ τριήρεις ἀπέπλει, ὅπως ἀναλάβοι τὰς μετὰ Δωριέως.

ὅμα ἡμέρᾳ kora reggel
ἀπὸ τῶν νεῶν a hajókról
ἀπὸ τῆς γῆς a partról
αὐθις ismét
ἐγγύς közel, közelbe(n)
εἰς Ἑλλήσποντον a Helléspontos felé
ἐκ Ρόδου Rhodosról
ἐν Ιλίῳ Ilionban (=Trójában)
ἐπ’ αὐτὸν ellene
ἐπὶ τὴν θάλατταν a tenger felé
ὁ ἡμεροσκόπος, ou nappali órszem
μετὰ ταῦτα ezután
μετ’ ὀλίγον τούτων kevessel ezután

μετὰ Δωριέως Dórieusszal
οἱ μετὰ Δωριέως Dórieus triérései
μέχρι amíg
ἡ ναῦς, νεώς hajó
ὀλίγος 3 kevés
ὅπως hogy
περὶ (+ acc.) körül, közelében
πρὸς τὴν γῆν a szárazföld felé
Ποίτειον, ou (település Trója közelében)
τέτταρις καὶ δέκα ναυσὶν 14 hajóval
ἡ τριήρης, ouς triérés (hadihajó)
ὁ χειμῶν, ὥνος viharos idő; télen

- A „katonákat”, „hajókat” és hasonlókat jelentő szavak mellett álló ἄγων, ἔχων, φέρων participiumok fordíthatók így is: -val/-vel (katonákkal, hajókkal stb.).

- I. Képezze az igealakokat!
- λείπω ao. ind. A. pl. 2. :
στέλλω ao. coni. M. sg. 2. :
διδωμι praet. ipf. ind. A. pl. 3. :
παιδεύω ao. ind. P. pl. 2. :
εἰμί (lenni) pr. ipf. pl. 2. :

- II. Mondja görögül!
- Sókratés és a pásztorok ellen :
a király városairól :
apám anyjának a lányát :
Korinthos polgárainak disznai :
a Múzsák ajándékai :

- III. Melyik szó illik a mondatba?

1. Ὁ δ' Ἀγησίλαος (μετὰ – διὰ – ἀντὶ) τοῦ ἐπὶ Καρίαν
ἰέναι εὐθὺς τάναντία ἀποστρέφας ἐπὶ Φρυγίας ἐπορεύετο.
2. Οἱ Ἀθηναῖοι Φοίνιξ καὶ Κιλιξιν ἐναυμάχησαν καὶ ἐ-
πεζομάχησαν ἄμα, καὶ νικήσαντες ἀμφότερα ἀπεχώρησαν
(εἰς –ἐπ’ – ἐν) οἴκου.
3. Ὄπόσοι τῶν (χατὰ – ἀμφὶ – ὑπὲρ) βασιλέα ἀπέθνησκον
ἐν τῇ μάχῃ, Κτησίας λέγει· παρ’ ἐκείνῳ γὰρ ἦν.
4. Ἐρχονται παρὰ (βασιλέα – βασιλέως – βασιλεῖ) καὶ
Τισαφέρνους κήρυκες.
5. Ἡμεῖς γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἥλθομεν εἰς τὸν πόλεμον τὸν
(ἀντὶ – εἰς – πρὸς) Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους ἔ-
χοντες τριήρεις τὰς μὲν ἐν θαλάττῃ τὰς δ’ ἐν τοῖς νεωρίοις
οὐκ (ἐλάττουες – ἐλάττους – ἐλαττόνων) τριακοσίων.

IV. Fordítsa görögre!

1. *Mit tud az öregűr? (γερόντιον) Sokat, de nem azt, amit mi.*
2. *Azt mondják, hogy a katonák három nappal később érkeztek meg.*
3. *Ma azt írtam haza, hogy egészséges vagyok (ὑγιαίνω).*
4. *Mi is szerettük és szeretjük a könyveket – mondja –, de figyelünköt most már az élet és a lélek felé fordítjuk (τὸν νοῦν προσέχω). Időnk kevés, és ma nem olvashatunk annyit, amennyit óhajtanánk.*
5. *Mit lehet itt tenni?*
6. *Most nyár van.*
7. *Olvasta őt, és szereti.*
8. *Megérkeztem a zárt (κατακεκλεισμένος 3) kapu elé.*
9. *Miért mosolyogsz? (μειδιάω)*
10. *A tanár boldogan (ἄσμενος 3) mosolyog.*
11. *Nem tudják, hogy ki vagyok, és milyen nyelvet hallanak.*

ἡ κλείς	retesz
ἡ γραῦς	szipirtyó
ὁ βοῦς	ökör
ἡ ναῦς	hajó
ἡ χείρ	kéz
τὸ δόρυ	dárda
ἡ θρίξ	hajszál
τὸ ὄναρ	ájom
τὸ γόνυ	térd
ἡ γυνή	asszony
ὁ Ζεύς	Zeus
ὁ ἡ κύων	kutya
τὸ πῦρ	tűz
ἡ οἰς	juh
ἡ Ἰώ	Ió

ἀναβίδης ἐφ’ ἵππον
ἐκ πολλῶν τόπων
ἐπὶ τῶν τριάκοντα
ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις
καθ’ ἐκάστην ἡμέραν
κατὰ τοὺς Ἡρακλείδας
μετὰ κινδύνων
ἡ αἰτία, παρ’ ἦν
περὶ τῆς εἰρήνης
πρὸς θάνατον
πρὸς τοὺς Ἀθηναίους
ὑπὲρ συναλλαγμάτων
οἱ ὑπὸ τοῖς Ἀθηναίοις
ὑπὸ τοῦ ὅρνιθος

37 Tò διαφηίζεσθαι – A bírósági szavazás

Aristotelés szellemi műhelyének terméke *Az athéni állam*. Ez az alkotmányleírás aprólékosan ismerteti az athéni bíróságok működését. Ezekből teljességgel hiányoztak a jogászok, így közvádat is csak magánember emelhetett. Az esküdtbírókot a per napján sorsolták a héliastések közül, akik a 30 évnél idősebb polgárok ból évente kisorsolt bírák voltak. A bírák száma a vád jellegétől függött, s a perben mindenki fél önmagát képviselte. Jogi tanácsot a logographos adhatott (ha valaki igényelte és megfizette), de ő elsősorban hivatásos beszédíró volt. A megrendelt pörbeszédet az ügyfél megtanulta, és maga adta elő. Az ügyek jelentős része közvádon alapuló politikai per volt. A sikeres, sokszor élet vagy halál a meggyőző erőn múlt, hisz a szavazókorongokat jogilag képzetlenek tartották kezükben.

Εἰσὶ δὲ ἀμφορεῖς δύο κείμενοι ἐν τῷ δικαστηρίῳ, ὁ μὲν χαλκοῦς, ὁ δὲ ἔϋλινος, διαιρετοὶ ὅπως μὴ λάθῃ ὑποβάλλων¹ τις φήφους, εἰς οὓς φηφίζονται οἱ δικασταί, ὁ μὲν χαλκοῦς κύριος, ὁ δὲ ἔϋλινος ἄκυρος, ἔχων ὁ χαλκοῦς ἐπίθημα διερρινημένον, ὥστ' αὐτὴν μόνην χωρεῖν τὴν φῆφον², ἵνα μὴ δύο ὁ αὐτός ἐμβάλλῃ. ἐπειδὰν δὲ διαφηφίζεσθαι μέλλωσιν οἱ δικασταί, ὁ κῆρυξ³ ἀγορεύει πρῶτον, ὃν ἐπισκήπτωνται οἱ ἀντίδικοι ταῖς μαρτυρίαις⁴. οὐ γὰρ ἔστιν ἐπισκήφασθαι, ὅταν ἀρξωνται διαφηφίζεσθαι. ἐπειτα πάλιν ἀνακηρύττει «ἡ τετρυπημένη τοῦ πρότερον λέγοντος, ἡ δὲ πλήρης τοῦ ὕστερον λέγοντος.» ὁ δὲ δικαστὴς λαβόμενος ἐκ τοῦ λυχνείου τὰς φήφους, πιέζων τὸν αὐλίσκον τῆς φῆφου καὶ οὐ δεικνύων τοῖς ἀγωνιζόμενοις οὔτε τὸ τετρυπημένον οὔτε τὸ πλήρες, ἐμβάλλει τὴν μὲν κυρίαν εἰς τὸν χαλκοῦν ἀμφορέα, τὴν δὲ ἄκυρον εἰς τὸν ἔϋλινον.

¹hogy titkon ne dobhasson be   ²„íg kizárolag egy szavazókorong fér be”   ³(bírósági) kikiáltó
⁴vajon kívánnak-e vádat emelni hamis tanúzásért

οἱ ἀγωνιζόμενοι, ων a pereskedők
 ὁ αὐτός ugyanaz a személy
 ἄκυρος 2 érvénytelen
 ὁ ἀμφορεύς, ἔως öblös edény, amphora
 ὁ ἀντίδικος, ου peres fél
 ὁ αὐλίσκος, ου „csapocska” (*a korong átfűrt
                       vagy tömör tengelye*)
 διαιρετός 3 elkülönített
 διερρινημένος 3 átfűrt
 τὸ δικαστήριον, ου bíróság
 ὁ δικαστής, οὐ bíró
 τὸ ἐπίθημα, ατος fedél
 ἵνα μὴ hogy ne; nehogy
 κείμενος 3 elhelyezett, odatett
 ὁ κῆρυξ, υκος kikiáltó; hírnöök
 κύριος 3 érvényes

τὸ λυχνεῖον, ου korongtartó
 ἡ μαρτυρία, ας tanúvallomás
 ἔϋλινος 3 fa-, fából való
 ὁ μέν ... ὁ δέ az egyik ... a másik
 ὅπως μὴ hogy ne; nehogy
 ὅταν ha; amikor (csak)
 οὐκ ἔστιν nem lehet
 πλήρης 2 teli; tömör (átfúratlan)
 πρότερον előbb, korábban
 ὁ πρότερον λέγων a vádló
 τετρυπημένος 3 átfűrt
 ἡ τετρυπημένη az átfűrt φῆφος
 ὁ ὕστερον λέγων a vádlott
 ἡ φῆφος, ου szavazókorong
 ὥστε úgyhogy

– A perfectum egy cselekvés következményeként fennálló állapotot fejez ki.

- I. Határozza meg a következő alakokat! Példa:
 κελεύει : κελεύω = parancsolok pr. ipf. ind. A. sg. 3
 μετεπέμψατο :
 καταλαβεῖν :
 κεκμηκότες :
 κατειλημμένοι :
 ηύξήθη :
 ἐκβήσῃ :

II. Párosítsa a kifejezéseket!

(a) törvényhozó	(1) εἰς νόσον ἔμπιπτει
(b) az öröksége	(2) ὁ θεῖς τὸν νόμον
(c) megtalálni az igazságot	(3) εἰς τὸν Ἀδρίαν πλεῖ
(d) a közelben lakók	(4) εὑρεῖν τὴν ἀλήθειαν
(f) az Adrián hajózik	(5) ἢ ὁ πατήρ αὐτῷ κατέλιπε
(g) megbetegszik	(6) οἱ ἐγγὺς οἰκοῦντες

III. Melyik szó illik a mondatba?

- Tí ménonmen; "H oúk ἐπιστάμεθα ὅτι βασιλεὺς ἡμᾶς ἀπολέσαι ἂν περὶ παντὸς ποιήσαιτο, (ώστε – ἵνα – ὅπως μὴ) καὶ τοῖς ἄλλοις Ἐλλησι φόβος εἴη ἐπὶ βασιλέα μέγαν στρατεύειν.
- "Hv δὲ, (ὅτι – ὅτε – ἄτε) ἐτελεύτα, ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα ἔτη.
- Ἐμοὶ οὖν δοκεῖ οὐχ ὥρα εἶναι ἡμῖν καθεύδειν (μηδ' – καὶ – οὐδ' – ἀλλ') ἀμελεῖν ἡμῶν αὐτῶν.
- Kai ὅστις τε ὑμῶν τοὺς οἰκείους ἐπιθυμεῖ ιδεῖν, μεμνήσθω (ἀνήρ ἀγαθὸς – ἄνδρα ἀγαθὸν – ἄνδρὸς ἀγαθοῦ) εἶναι.
- Oi μὲν στρατιῶται προσεδόκων τὸν Χειρίσοφον ἀγοντά τι [sc. μισθὸν] σφίσιν (ῆκοντα – ἤκειν – ἤκει). ὁ δ' ἦγεν οὐδὲν.

IV. Fordítsa görögbe!

- A görögök sok istent tiszteltek. 2. Azt kívánja, hogy beszéljek az édesapámról. 3. Az igazságosság a királyok dísze. 4. A Nílusban sok krokodil van. 5. Haspók. (= A gyomrának szolgál.) 6. Az öregeknek kevés foguk van. 7. Diogenés, mikor megkérdezték tőle, hogy mit csinál, azt mondta: Embert keresek. 8. Csalódottan (σφάλλομαι) halt meg. 9. Hol a lovam? 10. Mit csinálok, mit csinálok? Fürödni akarok! 11. A bölcsék szerint a sok nevetés az ostobaság bizonyítéka.

τεταγμένος	3
τετρυπημένος	3
πεπλασμένος	3
πεπαιδευμένος	3
ἱστορημένος	3
ἀπολελειμμένος	3
ἐκκεκαλυμμένος	3
κατακεκριμένος	3
προγεγενημένος	3
διερρινημένος	3
ἔξειλεγμένος	3
είκασμένος	3
προσηγγελμένος	3
όρωρυγμένος	3
συνερρυηκώς	3
τετελευτηκώς	3
μεμαθηκώς	3
ἀκηκοώς	3
εἰδώς	3
ἐγνωκώς	3
εύρηκώς	3
εἰωθώς	3
τεταχώς	3
ἐστηκώς	3
ἐωρακώς	3
πεφηνώς	3
μεμηνώς	3
κεχραγώς	3
τεθνηκώς	3
τεθνεώς	3

λελυκέναι	λελύσθαι
λέλυκα	λέλυμαι
λέλυκας	λέλυσαι
λέλυκε(ν)	λέλυται
λελύκαμεν	λελύμεθα
λελύκατε	λέλυσθε
λελύκασι(ν)	λέλυνται

38 Eύθέως παραχρῆμα ἀποθνήσκει – A végzetes bájital

A peloponnesosi háború huszadik évében az oligarchák megdöntötték Athénban a demokráciát. Őket támogatta Antiphón is, sőt az egész ügyet ő készítette elő, s így az oligarchák könnyen jutottak hatalomhoz. Antiphónt ugyanis egyetlen kortársa sem előzte meg kiválóságban: éppoly páratlan képességgel tudott valamit véiggondolni, mint gondolatait kifejteni. Az oligarchák bukása után Antiphónt bevádolták, elítélték és kivégezték. Védőbeszédét, amely elveszett, az ókorban a legjobb törvényszéki beszédnek tartották. Antiphón mindenazonáltal saját elhatározásából sohasem lépett a nép elé, mert a tömeg előítéettel hallgatta a képzett szónokokat — éppen rétorikai képzettségük miatt. Ezért mintabeszédeket írt, illetve logographosként mások számára készített beszédeket, megrendelésre.

¹ Η δὲ παλλακὴ τοῦ Φιλόνεω τὴν σπονδὴν ἄμα ἐγχέουσα ἐκείνοις εὐχομένοις ἢ οὐκ ἔμελλε τελεῖσθαι¹, ὡς ἀνδρες, ἐνέχει τὸ φάρμακον. Καὶ ἄμα οἰομένη δεξιὸν ποιεῖν πλέον διδωσι τῷ Φιλόνεω, ἵσως ὡς, εἰ δοίη² πλέον, μᾶλλον φιλησμομένη ὑπὸ τοῦ Φιλόνεω· οὕπω γὰρ ηδεὶ ὑπὸ τῆς μητριαῖς τῆς ἐμῆς ἐξαπατωμένη, πρὶν ἐν τῷ κακῷ ηδη ἦν· τῷ δὲ πατρὶ τῷ ήμετέρῳ ἐλασσον ἐνέχει. Καὶ ἐκείνοι ἐπειδὴ ἀπέσπεισαν³, τὸν ἑαυτῶν φονέα μεταχειριζόμενοι ἐκπίνουσιν ὑστάτην πόσιν. ⁴ Ο μὲν οὖν Φιλόνεως εὔθέως παραχρῆμα ἀποθνήσκει, ὁ δὲ πατήρ ὁ ήμετέρος εἰς νόσον ἐμπίπτει, ἐξ ἣς καὶ ἀπώλετο εἰκοσταῖος. ⁵ Αὐτῷ ὧν ἡ μὲν διακονήσασα καὶ χειρουργήσασα ἔχει τὰ ἐπίχειρα ὡν ἀξία ἦν, οὐδὲν αἰτία οὕσα – τῷ γὰρ δημοκοίνω τροχισθεῖσα παρεδόθη⁴ –, ἡ δ' αἰτία τε ηδη καὶ ἐνθυμηθεῖσα ἔξει⁵, ἐὰν ὑμεῖς τε καὶ οἱ θεοὶ θέλωσιν.

¹(olyanokat), amelyek nem teljesedhettek be

²ádatadott ⁵(sc. elnyeri büntetését)

²ha ad

³miután elvégezték az italáldozatot

αἰτίος 3 okozó, bűnös

ἀντί (+ gen.) helyett; -ért; miatt

ἀνθ’ ὧν ezekért (=büntetésül)

δεξιός 3 jobb oldali; kedvező

ὁ δημόκοινος, οὐ hohér

εἰκοσταῖος 3 „a huszadik napon”

ἐλασσον kevesebbet

ἐμός 3 enyém

τὰ ἐπίχειρα, ων bér, díj; büntetés

εὔθέως azonnal, mindenjárt

ἡμέτερος 3 miénk

ἵσως talán, valószínűleg

ἐν τῷ κακῷ szerencsétlenségen

μᾶλλον még inkább

ἡ μητριαί, ἀς mostoha(anya)

ἡ νόσος, οὐ betegség

οὐδέν semennyire sem

οὕπω egysálgában nem

ἡ παλλακὴ ἡς ágyas

παραχρῆμα abban a pillanatban

ὁ πατήρ, πατρός apa

ἡ πόσις, εως korty

πρὶν mielőtt; még ... nem

ἡ σπονδή, ἡς italáldozat

ὑστάτος 3 legutolsó

τὸ φάρμακον, οὐ méreg

ὁ Φιλόνεως, εω Philoneós

ὁ φονεύς, éwç gyilkos

– Ha a μέλλω ige ragozott alakjai mellett infinitivus áll, akkor az ige azt fejezi ki, hogy a főnévi igenévbé foglalt cselekvés hamarosan bekövetkezik. Fordítása: azon van, hogy; készül; már-már; a végzet rendelése az, hogy ....

I. Mennyi? ὄγδοήκοντα : nyolcvan

δέκα	όκτω
είκοσι	χίλιοι
τέταρες	δισχίλιοι
δύο	μία
έννέα	όκτωκατάδεκα
τέταρες καὶ δέκα	πεντεκατάδεκα
εἷς	όγδοήκοντα
δύο πρὸς τοῖς εἴκοσι	πεντήκοντα
είκοσι ἑπτά	τριάκοντα
ἕνδεκα	δώδεκα
πέντε	έξακισχίλιοι
έννεακατάδεκα	ἑπτά

II. Melyik szó illik a mondatba?

- Ἄλλὰ δίδωμι σοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, (ἐκάτερον – ἀμφότερον – ὅπότερον) βούλει ἐλέσθαι.
- ‘Ως δὲ εἶδον οἱ Ἐλληνες ἐγγύς τε (ὄντες – εἰναι – ὄντας) τοὺς πολεμίους καὶ παρατεταγμένους ἐπῆσαν πολὺ προθυμότερον ἢ πρόσθεν.
- Ἐγὼ μέν, ὡς ἀνδρες, ἥδη ὑμᾶς ἐπαινῶ· ὅπως δὲ καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε (ἐμοὶ – ἐμοῦ – ἐμὲ) μελήσει, ἢ μηκέτι με Κῦρον νομίζετε.
- Ο Κύρος διὰ τὸ φιλομαθῆς (ἔστι – εἰναι – ἦν) πολλὰ μὲν αὐτὸς ἀεὶ τοὺς παρόντας ἀνηρώτα, πῶς ἔχοντα τυγχάνοι, καὶ ὅσα αὐτὸς ὑπ’ ἄλλων ἐρωτᾷτο.
- Ἐγώ (σε – σου – σοι) τά τε χωρία ἀποδώσω καὶ τἄλλα ἂν πεσχόμην.

III. Fordítsa görögre!

- A spártaik hadvezért küldtek Korinthosba, hogy ő vezesse a korinthosiakat.
- A hadvezér azért jött, hogy békét kössön (*ποιεῖν*).
- Gyorsabban jár (*προτρέχω+ gen.*) a nyelved, mint az eszed.
- A hadvezér elküldött néhány katonát, hogy temessék el a halottakat.
- Azért jöttem, hogy megkérdezzem a hadvezért, hol van a spártaik tábora.
- Gyereknek lenni jó.*
- A hadvezér hátrahagyott néhány katonát a tábor őrizetére.
- Két fia ott esett el, a harctéren.*
- Nem nagy (ἀξιόλογος 2) költő, de azért költő.*
- Éjszaka ma is veszedelmes (ἐπικινδυνεύομα) itt járkálni.*

ε	ο	∅
λειπ-	λε-λοιπ-	λιπ-
πειθ-	πε-ποιθ-	πισ-τός
εἰδ-	οιδ-	ἰδ-
ἐλευσ-	-ηλ(ο)υθ-	ἐλ(υ)θ-
φευγ-		φυγ-
χε(υ)-	χο-ή	χυ-
ρε-	ρο-ή	ρυ-
στρεφ-	ἐ-στροφ-	στραφ-
τρεφ-	τε-τροφ-	τραφ-
φθερ-	φθορ-ά	φθαρ-
βέλ-ος	βολ-ή	βαλ-
		βλη-
στελ-	στόλ-ος	σταλ-
-κτεν-	-ε-κτον-	κταν-
πει-σ-	πε-πονθ-	πα-σ-
πελ-	πόλ-ος	πλ-
-τερ-	-τορ-	-τρ-
ἐχ-, ἔξ-	σχ-	ἔξ-οχ-ος
πετ-	ποτ-ή	πτ-
ἐπ-		-σπ-
τι-θη-	θω-μός	θε-
ἰ-στη-		στα-
φη-	φω-νή	φα-
δι-δω-		δο-
λη(β)-		λαβ-
θῦ-		θυ-
-νῦ-		-νυ-

pr. pf. A.	M.-P.
χέκοφα	ἥγμαι
χέκοφας	ἥξαι
χέκοφε(ν)	ἥκται
χεκόφαμεν	ἥγμεθα
χεκόφατε	ἥχθε
χεκόφασι(ν)	ἥγμένοι εἰσί

39 Ἡ Πάον τοὺς ὁδόντας ἀριθμῆσαι – Több ujja van, mint fogá

Stilizáltan egyszerű attikai nyelven írt a metoikos Lysias, aki fiatalon kikötözött Thurioiba, s ott állítólag a szicíliai Teisiastól tanult szónokolni. Amikor Thurioiban az oligarchák kerültek hatalomra, a demokrata Lysias visszatért Athénba, ahol a családnak jól menő fegyverkészítő műhelye volt. A harmincak épp azért akarták megölni őt és fivérért, hogy vagyonukat megszerezzék. Fivérét kivégezték, Lysias Megarába szökött. A zsarnokok megbuktatása után egyiküket bevádolta testvére meggylkolásáért. Mint metoikos nem vehetett részt a közéletben, ezért logographos lett. Egyszer egy beszédét tanulgató ügyfél reklamált nála, hogy a beszéd ugyan elsőre lenyűgözőnek tűnt, de ahányszor újraolvassa, egyre laposabb; mire Lysias, mosolyogva: Hát nem csak egyszer fogod elmondani a bírák előtt?

Ἄλλὰ γάρ, ὡς ἄνδρες δικασταί, οὐκ εἰς ἐμὲ μόνον τοιοῦτος ἔστιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀπαντας τοὺς αὐτῷ κεχρημένους. οὐχ οἱ μὲν κάπηλοι οἱ ἔγγυς οἰκοῦντες, παρ' ὅν προδόσεις λαμβάνων ούκ ἀποδίδωσι, δικάζονται αὐτῷ συγχλείσαντες τὰ καπηλεῖα, οἱ δὲ γείτονες οὗτως ὑπ' αὐτοῦ δεινὰ πάσχουσιν ὥστ' ἐκλιπόντες τὰς αὐτῶν οἰκίας ἐτέρας πόρρω μισθοῦνται; ὅσους δ' ἐράνους συνελεκταί, τὰς μὲν ὑπολοίπους φοράς οὐ κατατίθησιν, ἀλλὰ περὶ τοῦτον τὸν κάπηλον ὡς περὶ στήλην διαφθείρονται. τοσοῦτοι δὲ ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἄμα τῇ ἡμέρᾳ ἀπαιτήσοντες τὰ ὀφειλόμενα ἔρχονται ὥστε οἰεσθαι τοὺς παριόντας ἐπ' ἐκφορὰν αὐτοὺς ἦκειν τούτου τεθνεῶτος. οὕτω δ' οἱ ἐν τῷ Πειραιεῖ διάκεινται ὥστε πολὺ ἀσφολέστερον εἶναι δοκεῖν εἰς τὸν Ἀδρίαν πλεῖν ἢ τούτῳ συμβάλλειν. πολὺ γάρ μᾶλλον ἂν δανείσηται αὐτοῦ νομίζει εἶναι ἢ ἡ ὁ πατήρ αὐτῷ κατέλιπεν. ἀλλὰ γάρ οὐ τὴν οὐσίαν κέκτηται Ἐρμαίου τοῦ μυροπώλου, τὴν γυναικαν διαφθείρας ἐβδομήκοντα ἔτη γεγονυῖαν; ἢς ἐρᾶν προσποιησάμενος οὗτω διέθηκεν ὥστε τὸν μὲν ἄνδρα αὐτῆς καὶ τοὺς υἱοὺς πτωχοὺς ἐποίησεν, αὐτὸν δὲ ὀντὶ καπήλου μυροπώλην ἀπέδειξεν· οὕτως ἐρωτικῶς τὸ κόριον μετεχειρίζετο τῆς ἡλικίας αὐτῆς ἀπολαύων, ἢς ῥᾷον τοὺς ὁδόντας ἀριθμῆσαι ἢ τῆς χειρὸς τοὺς δακτύλους. καὶ μοι ἀνάβητε τούτων μάρτυρες.

ὁ Ἀδρίας, ou az Adria
ἄμα τῇ ἡμέρᾳ kora reggel
ἀσφαλής 2 biztonságos
ὁ γείτων, ovoς szomszéd
ὁ δάκτυλος, ou ujj
δεινός 3 szörnyű, félelmes
ἐβδομήκοντα hetven
εἰς ἐμέ ellenem
ἡ ἐκφορά, ας temetés
ὁ ἔρανος, ou kölcseböke
ἐρωτικῶς szerelmesen
ἡ ἡλικία, ας életkor
τὸ καπηλεῖον, ou kiskereskedés
ὁ κάπηλος, ou kiskereskedő
τὸ κόριον, ou leányzó
ὅ/ἡ μάρτυς, uros tanú
ὁ μυροπώλης, ou illatszerárus

ἡ οἰκία, ας lakás
ἡ οὐσία, ας vagyon
τὰ ὀφειλόμενα, av való kölcsön
οἱ ἐν τῷ Πειραιεῖ a kikötő népe
παρ' ὅν akikkel
πολύ sokkal
πόρρω távol
ἡ πρόδοσις, ewas előleg
πτωχός 3 koldus
ῥᾶσιn könnyebb
ἡ στήλη, ης oszlop; fordulóoszlop (*a hippodromban*)
ὑπόλοιπος 2 hátralevő, hátralékos
ἡ φορά, ας hozzájárulás, befizetés
ἡ χείρ, χεirós kéz
ὥστε οἰεσθαι úgyhogy arra gondolhat az ember

I. Párosítsa a kifejezéseket!

(a) tíz év(ig)	(1) κατὰ τὸν νόμον
(b) az okokat keresni	(2) πολυκέφαλα ζῷα
(c) a kilenc archón	(3) οἱ ἐννέα ἄρχοντες
(d) a törvény szerint	(4) ἔτη δέκα
(e) semmi haszná	(5) τὰς αἰτίας πυνθάνεσθαι
(f) tíz nap alatt	(6) ἐν δέκα ημέραις
(g) sokfejű lények	(7) ἡ ὑποφία τυραννίδος
(h) az önkényuralom gyanúja	(8) οὐδὲν ὠφελεῖ

II. Illesszen a mondatba participiumot a minta szerint!

Συμβουλεύω ὑμῖν καίπερ νεώτερος (εἰμί). : ὥν

1. Οἱ ἀνθρωποι ὅτε θνητοί (εἰσιν) ἀποθνήσκουσιν.
2. Ὁ στρατηγὸς στράτευμα (συνέλεξε) ἐπὶ τὸν βασιλέα ἤλθεν.
3. Οἱ Ἀθηναῖοι οὐδὲν (ἔπραξαν) ἀπέπλευσαν.
4. Οἱ στρατιῶται (προσῆλθον) πρὸς τὸν ποταμὸν διέβησαν εὐθύς.
5. Ὁ στρατηγὸς οὐκ (ἔθέλει) μισθὸν δοῦναι τοῖς στρατιώταις ἔφευγεν.
6. Οἱ στρατιῶται ἔμενον ἐν τῷ στρατοπέδῳ (δύνανται) ἀπελθεῖν.
7. Οἱ στρατιῶται συνελάμβανον τὸν στρατηγὸν (φεύγει) ὡς (ἀποκτενοῦσι).

III. Melyik szó illik a mondatba?

1. Κῦρος (τὸν – τὴν – τὸ) πρόφασιν ἐποιεῖτο (ὅτε – ὡς – ἐπει) Πισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν παντάπασιν ἐκ τῆς χώρας· καὶ ἀθροίζει ὡς ἐπὶ τούτους τό τε βαρβαρικὸν καὶ τὸ Ἐλληνικὸν [sc. στράτευμα].
2. (Οὔτοι – Οὗτοι) μέν, ὡς Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει· σὺ δ' ἡμῖν εἰπέ, (τί – τι) λέγεις;
3. Ἐλθὼν δὲ εἰς Δελφοὺς ὁ Ξενοφῶν ἐπήρετο τὸν (Ἀπόλλω – Ἀπόλλωνος – Ἀπόλλωνι), (τινι – τίνι) ἀν θεῶν θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστα καὶ ἀριστα ἔλθοι τὴν ὁδόν, (ὄν – ἦν – ὁ) ἐπινοεῖ.
4. Ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦρος λαβὼν Τισσαφέρνην ὡς φίλον καὶ τῶν Ἐλλήνων (ἔχων – ἔχόντας – ἔχόντων) ὄπλίτας (τριακοσίας – τριακοσίους).
5. Μετὰ ταῦτα ἥδη ἥλιον δύνοντος (συνεχάλεσας – συγκαλέσας) στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς ἔλεξε τοιάδε. Ἐμοί, ὡς ἄνδρες, θυομένω ἴεναι (ὡς – ἐπὶ – διὰ) βασιλέα (οὐκ – μὴ) ἐγίγνετο τὰ ιερά.

IV. Fordítsa görögre!

1. Felderítőket küld mindenfelé, hogy tudják meg ((ώς) πευσόμενος 3), mi történt. 2. A király hadvezére néhány felderítőt küldött, hogy találják ki, hol vertek táborát az athéniak. 3. *Nem tudtam, hol vagyok.* 4. *Most már tudtam, hogy hol vagyok, csak azt nem tudtam, hogy mióta vagyok itt.* 5. Nagy Sándor halála után egyik hadvezére, Ptolemaios lett Egyiptom királya. 6. Győzködték a szónokot, hogy szólaljon föl. 7. Rávették a szónokot a felszólalásra. 8. A katonák látták, hogy a hadvezér halott. 9. *Nem tudom, kicsoda a halott. Most tudom meg (πυνθάνομαι), hogy él, mikor már nem él.* 10. Most mit nevettek? Mit kell ezen nevetni?

40 Mήτε ἀποκτενεῖν ἄκριτον – Az ártatlanság vélelme

A peloponnesosi háborúban Athén megpróbálta leigázni Szicíliát. A flotta kifutása előtt ket-tősz szentségtörés bolydította föl Athént: előkelő ifjak gúnnyt úzték az eleusi misztériumokból, és egy éjjel meggyalázták a város Hermáit. (A Hermák kultikus Hermés-fők kóoszlopon, phallosszal és felirattal.) Közülük sokakat elfogtak, így Andokidést is. Az ifjú arisztokrata úgy menekült meg, hogy föladta a bűnösöket; többségüket kivégezték. Utóbb Andokidés száműzetésbe kényszerült, és csak a háború után tért haza. Ezután mondta el védőbeszédét *A misztériumokról*, amikor a régi ügy, a Hermák megcsonkítása és a misztériumok profanizálása miatt bevádolták. Beszéde elérte célját: fölmentették. Később hűtlen követséggel vándolták meg, ekkor végleg elhagyta Athént. Neve alatt maradt fenn az *Alkibiadés elleni beszéd*.

Αξιον δὲ μέμφασθαι τὸν θέντα τὸν νόμον, δις ἐναντία τῷ ὅρκῳ τοῦ δήμου καὶ τῆς βουλῆς ἐνομοθέτησεν· ἔκει μὲν γὰρ ὅμνυτε μηδένα μήτ' ἔξελāν μήτε δήσειν μήτε ἀποκτενεῖν ἄκριτον, ἐν δὲ τῷδε τῷ καιρῷ οὔτε κατηγορίας γενομένης οὔτε ἀπολογίας ἀποδοθείσης διαφημισαμένων κρύβδην τὸν ὀστρακισθέντα τοσοῦτον χρόνον δεῖ στερηθῆναι τῆς πόλεως. Εἴτα ἐν τοῖς τοιούτοις οἱ πολλοὺς τοὺς ἑταίρους καὶ συνωμότας κεκτημένοι πλέον φέρονται τῶν ἄλλων¹. οὐ γὰρ ὡσπερ ἐν τοῖς δικαστηρίοις οἱ λαχόντες κρίνουσιν, ἀλλὰ τούτου τοῦ πράγματος ἄπασιν Ἀθηναίοις μέτεστι. Πρὸς δὲ τούτοις τῷ μὲν ἐλλείπειν τῷ δὲ ὑπερβάλλειν ὁ νόμος μοι δοκεῖ· τῶν μὲν γὰρ ιδίων ἀδικημάτων μεγάλην τιμωρίαν ταύτην νομίζω, τῶν δὲ δημοσίων μικρὸν καὶ οὐδενὸς ἀξίαν ἥγοῦμαι ζημίαν, ἐξὸν κολάζειν χρήμασι καὶ δεσμῷ καὶ θανάτῳ.

¹πλέον φέρονται τῶν ἄλλων előnyben vannak a többiekhez képest

τὸ ἀδίκημα, ατος jogosértés
 ἀδίκημα τὸ ἴδιον magánszemély elleni
 jogosértés
 ἀδίκημα τὸ δημόσιον állam elleni
 jogosértés
 ἄκριτος 2 ítélet nélkül(i)
 ἡ ἀπολογία, ας védekezés
 ὁ δεσμός, ou börtön
 ἐν τοῖς τοιούτοις ilyen időkben
 ἔξόν amikor lehetőség van
 ἡ ζημία, ας büntetés
 ὁ θεῖς τὸν νόμον törvényhozó

ὁ καιρός, ou alkalom
 ἡ κατηγορία, ας vádemelés
 κρύβδην titokban; titkos-
 οι λαχόντες a kisorsoltak (ti. bírák)
 ὁ ὅρκος, ou eskü
 ὀστρακισθείς 3 „kicserepezzet” (Arany J.)
 πρὸς τούτοις továbbá, ráadásul
 ὁ συνωμότης, ou összeesküvő
 ἡ τιμωρία, ας büntetés
 τοσοῦτον χρόνον oly hosszú ideig
 τῷ μέν ... τῷ δέ egyfelől ..., másfelől
 χρήμασι κολάζειn pénbüntetéssel sújtani

- Az optativus ἄν -nal lehetőséget fejez ki (potentialitas).
- A kijelentő módú, múltidejű ige mellett az ἄν lehetetlenséget fejez ki (irrealitas). Az ἄν + praet. ipf. jelenre vonatkozó irrealitás, az ἄν + ao. pedig mártra vonatkozó irrealitás.
- A coniunctivus ἄν-nal általánosítást illetve a jövőre utalást fejez ki.

I. Állítsa párba a szinonimákat!

où διαφέρει, ἀθυμεῖ, οὐκέτ' ἔστι, πορεύεται, δύναται, προσβάλλει, ἀθύμως ἔχει, οἵος τέ ἔστι, ἐπιτίθεται, τέθνηκε, δύμοιός ἔστι, βαίνει

II. Illessze a megfelelő elöljárószókat a mondatokba!

1. Οι Ἀθηναῖοι πολιορκούμενοι ..... γῆν καὶ ..... θάλατταν ἡπόρουν τί χρὴ ποιεῖν.
2. Ἀποθνησκόντων ... τῇ πόλει λιμῷ πολλῶν οἱ Ἀθηναῖοι οὐ διελέγοντο .... εἰρήνης.
3. Οι Ἀθηναῖοι ἐπεμφαν πρέσβεις ..... βασιλέα.
4. Ὁ βασιλεὺς αὐτοὺς ..... Λακεδαιμονα ἐκέλευεν ἴεναι.
5. Ἐγένετο φήφισμα μὴ ἔξειναι ..... τούτων συμβουλεύειν.
6. ..... ταῦτα ἥρεθη πρεσβευτής ..... Λακεδαιμονα αὐτοκράτωρ δέκατος αὐτός.
7. Ὁ δὲ καὶ οἱ ..... αὐτῷ πρέσβεις ἐπανέφερον ταῦτα ..... τὰς Ἀθήνας.

III. Melyik szó illik a mondatba?

1. "Αλλοι δὲ ήσαν ἔξακισχίλιοι (ἴπους – ἵπεις), ὅντες Ἀρταγέρσης ἥρχεν· οὗτοι δ' αὖ (ἀντὶ – ἐξ – πρὸ) αὐτοῦ βασιλέως τεταγμένοι ήσαν.
2. Ταῦτα δὲ (λέγων – λέγοντος) θορύβου ήκουσε διὰ τῶν τάξεων ιόντος, καὶ ἥρετο, (τίς – τις) ὁ θόρυβος εἴη.
3. Ὁ Κῦρος ὑπολαβών (τοὺς – τὰς) φεύγοντας (συλλέγων – συλλέξων – συλλέξας) στράτευμα ἐπολιόρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν.
4. Καὶ ἐν τούτῳ Κῦρος παρελαύνων αὐτὸς σὺν Πίγρητι τῷ (ἔρμηνεύω – ἔρμηνεῖ – ἔρμηνέως) καὶ ἄλλοις τριστὸν ἦ τέτταροι τῷ Κλεάρχῳ ἐβόά ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον (τὸ – τὸν) τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἴη.
5. Ἐπεὶ μέντοι (θύοντι – θυομένῳ) αὐτῷ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας οὐκ ἐγίγνετο τὰ ιερά, συγκαλέσας (τοὺς στρατηγούς – σὺν τοῖς στρατηγοῖς) εἰπεν.

IV. Melyik a kakukktojás, és miért?

σύν – ἐκ – ἐν – μετά

V. Fordítsa görögre!

1. A hadvezér, akit megválasztottak, gyáva. 2. Hiábavaló volt a keresés. 3. A hadvezér is ezt mondta. 4. A katona is ugyanazt (+ dat.) mondta, mint a hadvezér. 5. Azt mondta, megmondja (ἐρεῖν), hol volt. 6. Egész nap meneteltek (πορεύομαι). 7. Bátran harcolva legyőztek a barbárokat. 8. A katonáknak a megmenekülés (gen. obj.) reménye adott bátorságot. 9. Akik ezt mondta, hazudtak. 10. Akik a táborban voltak, megmenekültek. 11. *Tudják, hogy betegek.*

41 Ὁ ἀκριβέστατος ἔλεγχος – Döntő bizonyíték

Örökösödési ügyekre szakosodott a logographos Isaios, aki Lysiashoz hasonlóan metoikos volt. Isaiostól tizenegy beszédet és egy hosszabb töredéket ismerünk. Stílusát így veti össze az ókori kritikus a Lysiaséval: Hogy a kettejük közti különbség még világosabbá váljék, a feszítetből veszek hasonlatot. Az egyszerű színekkel festett régi képek nem tarkállnak az összekevert színektől, hanem határozott ecsetvonásokkal vannak megfestve, és finom báj vonja be őket. Ezeket olyan képek váltották föl, amelyekre kevésbé jellemzőek a határozott kontúrok, ugyanakkor kidolgozottabbak, fény és árnyék finomítja őket, és a színek gazdag keveredése adja szépségüket. A régebbiekre hasonlít Lysias, stílusának bája és egyszerűsége miatt, míg a finomabb és művészibb kidolgozásúakra Isaios.

Ὑμεῖς μὲν τοίνυν καὶ ἴδιᾳ καὶ δημοσίᾳ βάσανον ἀκριβέστατον ἔλεγχον νομίζετε· καὶ ὁπόταν δούλοι καὶ ἐλεύθεροι παραγένωνται καὶ δέῃ εὑρεθῆναι τι τῶν ζητουμένων, οὐ χρῆσθε ταῖς τῶν ἔλευθέρων μαρτυρίαις, ἀλλὰ τοὺς δούλους βασανίζοντες, οὕτω ζητεῖτε εὑρεῖν τὴν ἀλήθειαν τῶν γεγενημένων. Εἰκότως, ὡς ἀνδρες· σύνιστε γὰρ ὅτι τῶν μὲν μαρτυρησάντων ἥδη τινὲς ἔδοξαν οὐ τάληθη μαρτυρῆσαι, τῶν δὲ βασανισθέντων οὐδένες πώποτε ἔξηλέγχθησαν¹ ὡς οὐκ ἀληθῆ ἐκ τῶν βασάνων εἰπόντες. Οὗτος δ' ὁ πάντων ἀναισχυντότατος ἀνθρώπων λόγοις πεπλασμένοις καὶ μάρτυσιν οὐ τάληθη μαρτυροῦσιν ἀξιώσει πιστεύειν ὑμᾶς, φεύγων οὕτως ἀκριβεῖς ἔλέγχους; Ἀλλ' οὐχ ἡμεῖς, ἀλλὰ πρότερον ὑπὲρ τῶν μαρτυρηθήσεσθαι μελλόντων ἀξιώσαντες εἰς βασάνους ἐλθεῖν, τούτους δὲ φεύγοντας ἐπιδεῖξαντες, οὕτως οἱησόμεθα δεῖν ὑμᾶς τοῖς ἡμετέροις μάρτυσι πιστεύειν. Λαβὲ οὖν αὐτοῖς ταυτασὶ τὰς μαρτυρίας καὶ ἀνάγνωθι.

¹soha nem cáfolták meg őket

ἀκριβής 2 biztos, hitelt érdemlő
 ἀναισχυντότατος 3 leggyalázatosabb
 ἡ βάσανος, οὐ kínvallatás
 εἰς βασάνους ἐλθεῖν kínvall.-hoz folyamodni
 ἐκ τῶν βασάνων kínvall. hatására
 δημοσίᾳ közzvád esetén
 εἰκότως méltán
 ὁ ἔλεγχος, οὐ bizonyíték, cáfoltat
 τὸ ζητούμενον, οὐ vitás pont

ἴδιᾳ magánvád esetén
 λαβὲ καὶ ἀνάγνωθι fogd és olvasd fel
 τὰ μαρτυρηθήσεσθαι μέλλοντα tanúvallo-
 másban elhangzó dolgok
 μὲν τοίνυν nos hát
 ὁπόταν valahánysszor
 πεπλασμένος 3 koholt, hamis
 πώποτε valaha (*tag.szóval: soha*)
 ταυτασὶ ezeket itt

– A következményes mellékmondat kötőszava ὡστε (= hogy), „állítmánya” pedig infinitivus; tagadása μὴ. Ha a következmény tényleges bekövetkeztén van a hangsúly, akkor az állítmány kiijelentő módú ragozott ige; tagadása οὐ. Középfokú melléknév után álló ἢ ὡστε fordítása: annál, (mintsem/semmint) hogy.

I. Oldja fel a krasisokat! Minta: τάναλισκόμενα = τὰ ἀναλισκόμενα
 καλὸς κἀγαθός, τἀληθῆ, ταῦτα, κἀκείνας, ἀνήρ, τοῦνομα, κἀγώ, κἀκεῖνος, αὗτός, ταῦτῃ, αὗτοί

II. Illessze a megfelelő elöljárószót a megfelelő helyre!

σύν — περί — μετά — εἰς — παρά — μετά — κατά — ἐπί

1. Οἱ Θηβαῖοι εὐθὺς ..... τὴν μάχην ἔπεμψαν ..... Ἀθῆνας ἄγγελον ἔστεφανωμένον.
2. Οἱ μέντοι Λακεδαιμόνιοι, ἀκούσαντες αὐτοῦ, πράττειν ..... τῶν σπονδῶν ἐκέλευον.
3. ..... δὲ ταῦτα τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐδόκει βοηθητέον εἶναι ..... τοὺς ὄρκους τοῖς τεθνεῶσί τε τῶν Τεγεατῶν καὶ ἐκπεπτωχόσι: καὶ οὕτω στρατεύουσιν ..... τοὺς Μαντινέας, ὡς ..... τοὺς ὄρκους ..... ὅπλοις ἐληλυθότων αὐτῶν ἐπὶ τοὺς Τεγεάτας.

III. Párosítsa a megadott szavakat a magyar jelentésükkel!

(a) elsőszülött	(1) ἀποχειροβίοτος
(b) hamis tanú	(2) θεόπομπος
(c) hosszú combú (vagy lábú)	(3) φευδόμαρτυς
(d) gyarmatváros; kivándorlás	(4) ἀποικία
(e) istentől küldött	(5) πατροκτόνος
(f) fényt hozó	(6) μακροσκελής
(g) keze munkájából élő	(7) πρωταγωνιστής
(h) főszereplő	(8) πρωτότοκος
(i) apagyilkos	(9) φωσφόρος

IV. ἑταίρα — ἑτέρα

1. Ὁ γοῦν πάντων πονηρότατος ἄνθρωπος πλὴν τούτου ἐν (ἑταίρᾳ — ἑτέρᾳ) πόλει ὄκει.
2. Ἐστιν οὖν (ἑταίρᾳ — ἑτέρᾳ), Ναὶς ὄνομα, ἦς Ἀρχίας κύριός ἐστιν.
3. Οὔτοι μὲν αὐτὸν ἐπεδίωκον, ἐγὼ δὲ (ἑταίρων — ἑτέρων) ἀπελθῶν ὁδὸν ωχόμην.
4. Οὔτος γὰρ παῖς μὲν ὅν ἐκώμαζε μεθ' ἡμέραν, ἄνηβος (ἑταίρων — ἑτέρων) ἔχων, μιμούμενος τοὺς ἑαυτοῦ προγόνους.

V. Fordítsa görögre!

1. Csak róla beszél, aki már meghalt, mint az egyetlen valakiról, aki még igazán él. 2. A betegeket hazaküldték a táborból. 3. A spártaik elküldték az athéniakat, akik Kimón vezetésével azért jöttek, hogy segítsenek nekik. 4. Amikor ezt meghallották (pt.), Xenophónt választották meg hadvezérnek. 5. Miután ezt meghallotta, elmenekült. 6. Az athéniak gyakran harcoltak velük, és gyakran le is győzték őket. 7. Nem állítom, hogy ismernekk bennünket. 8. Hadvezérekké a legderekabb férfiakat választották. 9. A katonák eltemették a hadvezért. 10. Az elesett katonákat eltemették (pass.).

42 Mή θαυμάσης – Ne csodálkozz, Fülöp!

Az athéni Isokratés a khaironeiai csata után halt meg, közel százévesen. A peloponnesosi háború alatt elvészítette vagyonát, majd mint beszédíró és szónoklattanár szerzett másikat. Alapelt a szofistáktól vette: mivel az igazságot nem ismerhetjük meg, meg kell elégednünk a valószínűvel. Arisztokratákat nevelt szónokká, hogy a szót uralva ők uralkodhassanak a közéletben. Beszédei tanulmányozóját, mondja Dionysios Halikarnasseus, Isokratés kiváló szónokká neveli, és még a jellemét is nemesíti, így azok nemcsak családjuknak válnak hasznára, hanem városuknak is, sőt egész Hellasnak. Erekig csiszolt beszédeiben a görögök összefogását sürgette. Hellas gondjait ugyanis Isokratés szerint csak a görög városok szövetsége és a perzsa király elleni hadjárat oldhatja meg.

Καὶ μὴ θαυμάσης, ἀπερ ἐπέστειλα καὶ πρὸς Διονύσιον τὴν τυραννίδα κτησάμενον, εἰ μήτε στρατηγὸς ὃν μήτε ὥρτωρ μήτ’ ἄλλως δυνάστης θρασύτερόν σοι διείλεγμαι τῶν ἄλλων. Ἐγὼ γὰρ πρὸς μὲν τὸ πολιτεύεσθαι πάντων ἀφύεστατος ἐγενόμην τῶν πολιτῶν· οὔτε γὰρ φωνὴν ἔσχον ἴκανὴν οὔτε τόλμαν δυναμένην ὅχλῳ χρῆσθαι καὶ μολύνεσθαι καὶ λοιδορεῖσθαι τοῖς ἐπὶ τοῦ βῆματος καλινδούμενοις· τοῦ δὲ φρονεῖν εὖ καὶ πεπαιδεῦσθαι καλῶς, εἰ καὶ τις ἀγροικότερον εἴναι φήσει τὸ ῥῆθεν, ἀμφισβητῶ καὶ θείην ἀν ἐμαυτὸν¹ οὐκ ἐν τοῖς ἀπολελειμμένοις ἀλλ’ ἐν τοῖς προέχουσι τῶν ἄλλων. Διόπερ ἐπιχειρῶ συμβουλεύειν τὸν τρόπον τοῦτον, ὃν ἐγὼ πέφυκα καὶ δύναμαι, καὶ τῇ πόλει καὶ τοῖς Ἑλλησιν καὶ τῶν ἀνδρῶν τοῖς ἐνδοξοτάτοις. (...) Διὸ δικαίως ἀν με πάντες ἐπαινοῦεν, ὅτι τῇ δυνάμει ταύτη χρώμενος, ἦν ἔχων τυγχάνω, διατετέλεκα πάντα τὸν χρόνον πολεμῶν μὲν τοῖς βαρβάροις, κατηγορῶν δὲ τῶν μὴ τὴν αὐτὴν ἐμοὶ γνώμην ἔχοντων, προτρέπειν δ’ ἐπιχειρῶν οὓς ἀν ἐλπίσω μάλιστα δυνήσεσθαι τοὺς μὲν Ἑλληνας ἀγαθόν τι ποιῆσαι, τοὺς δὲ βαρβάρους ἀφελέσθαι τὴν ὑπάρχουσαν εὐδαιμονίαν.

¹sorolnám magam

ἀγροικότερος 3 vaskosabb, durvább
ἄλλως másképp; egyébként
ἀπολελειμμένος 3 elmaradott
ἀφύης 2 nem rátermett; alkalmatlan
τὸ βῆμα, ατος (*szónoki*) emelvény
οἱ ἐπὶ τοῦ βῆματος καλινδούμενοι a βῆμα-n
forgolódók (*szónokok*)
ἡ γνώμη, ης vélemény
διό(περ) amiért; mivel
ἡ δύναμις, εως képesség, tehetség
ὁ δυνάστης, ou hatalomgyakorló
δυνάστης τῶν ἄλλων hatása van a
többiekre
εἰ καὶ noha
ἐνδοξος 2 híres, nagyrabecsült

ἡ ὑπάρχουσα εὐδαιμονία a meglévő
boldogság
θρασύτερον kertelés nélkül
ἴκανός 3 elegendő
ὁ ὅχλος, ou tömeg
ὁ πολίτης, ou polgár
οἱ προέχοντες τῶν ἄλλων a zöm előtt
járók
πρὸς Διονύσιον Dionysioshoz (*Syracusai tyrannosa*)
πρὸς τὸ πολιτεύεσθαι a közéletre
ὁ ὥρτωρ, opros szónok, politikus
ἡ τόλμα, ης merézség
ὁ τρόπος, ou irány(zat), életmód
τὸ εὖ φρονεῖν helyes gondolkodás
τὸ καλῶς πεπαιδεῦσθαι műveltség

I. Adj meg a szavak jelentését!

ἀδηλος 2, ἀδύνατος 2, ἄκων 3, ἄνομος 2, ἀσαφής 2, ἀτιμος 2, ἀσιτος 2

II. Foglalja mondatba a következő időhatározókat!

πρὸ τῆς μάχης csata előtt
ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ezalatt
τῇ προτερείᾳ az előző napon
ἀφ' ἐσπέρας estefelé
ἐν καιρῷ a megfelelő pillanatban

III. Párosítsa a kifejezéseket!

(a) a hosszú falak	(1) οὐκ ἀγνοοῦντες
(b) a 7. olympias	(2) οὐ πολλαῖς ἡμέραις
(c) a saját nevével	(3) ὡς ἔπος εἰπεῖν
(d) elhúzódó ostrom	(4) ὀλυμπιὰς ἑβδόμη
(e) úgyszólvan	(5) ἔχων ναῦς ὀλίγας
(f) (ők) jól tudván	(6) τὰ μακρὰ τείχη
(g) néhány nap múlva	(7) σὺν τῷ ἑαυτοῦ ὀνόματι
(h) néhány hajóval	(8) πολυχρόνιος πολιορκία

IV. ἡ βάσανος — ὁ βάναυσος

- Ἐγὼ τοίνυν εἰς τοῦτο προθυμίας ἀφικόμην, ἥγονύμενος μετ' ἐμοῦ εἶναι καὶ ἐκ (βάσανων — βαναύσων) καὶ ἐκ μαρτύρων καὶ ἐκ τεκμηρίων ὑμᾶς περὶ τοῦ πράγματος τὰληθῆ πυθέσθαι.
- Ἡ βελτίστη πόλις οὐ ποιήσει (βάσανον — βάναυσον) πολίτην.
- Ταῦτα γάρ οὔτ' ἔλεγχον οὔτε (βάσανον — βάναυσον) εἴχεν.

V. Illessze a gnómákba az odaillő szavakat!

ἰατρός — **ἄπειρος** — **ῆμισυ** — **ἔγκωμιον** — **ἡδοναῖς** — **μέτρον** — **περιφέρει**

Ἡ ἀρχὴ ..... τοῦ παντός.

Ο γραμμάτων ..... οὐ βλέπει βλέπων.
..... ἐν πᾶσιν ἄριστον.

Ο χρόνος θυμοῦ .....

Οὐδεὶς ἔπαινον ..... ἐκτήσατο.

Ο σοφὸς ἐν αὐτῷ ..... τὴν οὐσίαν.

Ὑπὲρ σεαυτοῦ μὴ φράσῃς .....

VI. Fordítsa görögre!

- Kit küld a hadvezér a folyóhoz? A legbátrabb katonát.
- A hadvezér nem tudja, hol vannak a katonái.
- A hadvezér azt mondja, nem tudja, mennyi katonája van.
- Az athéniak száműzték a hadvezért.
- Ez nem jó hadvezér, hanem szerencsés.
- Amíg ezt mondta, ránéztem (εἰσοράω).
- Vannak a katonák között bátrak, és vannak gyávák.
- Nemcsak a katonák bátrak, hanem a hadvezérük is.
- A katonák nem tudják, hová ment a hadvezér.
- A katonák zajongtak, amikor a hadvezér azt mondta, hogy nem tudja, hol van az a katona, aki a folyóhoz ment.

43 „Orphos – Az ephébosok esküje

Lykurgos Isokratés tanítványa volt, ám vele ellentétben azt vallotta, hogy Hellasban a vezető szerep Athént illeti. A khairóneiai csata után 12 évig irányította a várost. Működése alatt nőtt Athén katonai ereje; színházat építettet, és elkészítette a tragikus triász műveinek hiteles példányait. Az összes törvényszegőt elűldözte, ezért egyes szofisták azt mondták róla, hogy nem tintába, hanem halálba mártotta tollát, mikor törvényeit írta. Az igazság szenvendélyes szeretetét mutatja a *Leókratés elleni vádbeszéde* is. A vádlott a khairóneiai vereség után megszegte ephébosi esküjét, és cserbenhagyta a várost. Lykurgos a beszédben a hazaszeretet dicső példáit sorolva hosszan idéz költőktől, például Tyrtaostól, ezzel is nagyítva a bűnt. Leókratést egy szavazatkülönbséggel mentették fel.

„**Υμῖν γὰρ ἔστιν ὄρκος,** ὃν ὁμούουσι πάντες οἱ πολῖται, ἐπειδὸν εἰς τὸ ληξιαρχικὸν γραμματεῖον ἐγγραφῶσιν καὶ ἔφηβοι γένωνται, μήτε τὰ ἵερὰ ὅπλα καταισχυνεῖν μήτε τὴν τάξιν λείφειν, ἀμυνεῖν δὲ τῇ πατρίδι καὶ ἀμείνω παραδώσειν. ὃν εὶ μὲν ὄμωμοκε Λεωκράτης, φανερῶς ἐπιώρκηκεν, καὶ οὐ μόνον ὑμᾶς ἡδίκηκεν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ θεῖον ἡσέβηκεν· εἰ δὲ μὴ ὄμωμοκεν, εὐθὺς δῆλός ἔστι παρασκευασάμενος ὡς οὐδὲν ποιήσων τῶν δεόντων, ἀνθ' ὧν δικαίως ἀν αὐτὸν καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὑπὲρ τῶν θεῶν τιμωρήσαισθε. βούλομαι δ' ὑμᾶς ἀκοῦσαι τοῦ ὄρκου. λέγε γραμματεῦ.

„Οὐκ αἰσχυνῶ τὰ ἵερὰ ὅπλα οὐδὲ λείφω τὸν παραστάτην ὃπου ἀν στοιχήσω· ἀμυνῶ δὲ καὶ ὑπὲρ ἵερῶν καὶ ὀσίων καὶ οὐκ ἐλάττω παραδώσω τὴν πατρίδα, πλείω δὲ καὶ ἀρείω κατά τε ἐμαυτὸν καὶ μετὰ ἀπάντων· καὶ εὐηκοήσω τῶν ἀεὶ κραιπόντων ἐμφρόνως καὶ τῶν θεσμῶν τῶν ἰδρυμένων καὶ οὓς ἀν τὸ λοιπὸν ἰδρύσωνται ἐμφρόνως· ἐὰν δέ τις ἀναιρεῖ, οὐκ ἐπιτρέψει κατά τε ἐμαυτὸν καὶ μετὰ πάντων, καὶ τιμήσω ἵερὰ τὰ πάτρια. Ἰστορεῖ θεοὶ Ἀγλαυρος, Ἐστία, Ἐνυώ, Ἐνυάλιος Ἀρης καὶ Ἀθηνᾶ Ἄρεια, Ζεύς, Θαλλώ, Αὔξω, Ἡγεμόνη, Ἡρακλῆς, ὅροι τῆς πατρίδος, πυροί, κριθαί, ἄμπελοι, ἐλάαι, συκαī.» Καλός γ' ὁ ἄνδρες καὶ ὅσιος ὁ ὄρκος. παρὰ τοῦτον τοίνυν ἀπαντα πεποίηκε Λεωκράτης.

ἀμείνων 2 jobb, értékesebb
 ἀμείνων (ἀμείνονα) értékesebb-ként
 ἡ ἄμπελος, ou szőlő
 ἀρείω (ἀρείονα) erősebb-ként
 ὁ γραμματεύς, éw jegyző, írnok
 τὰ δέοντα, aw kötelességek
 δικαίως jogosan
 ἡ ἐλάα, áacs olajfa
 ἐλάττω (ἐλάττονα) kisebbként
 ἐμφρόνως gondosan
 ὁ ἔφηβος, ou ephébos (*18-20 éves sorkatona*)
 τὸ θεῖον, ou istenség
 ὁ θεσμός, ou isteni törvény
 ὁ/ἡ ἴστωρ, oros tanú
 κατ' ἐμαυτὸν erőm szerint
 οἱ ἀεὶ κραίνοντες a mindenkor felettesek

ἡ κριθή, ἡς árpa
 τὸ ληξιαρχικὸν γραμματεῖον, ou a
 polgárok jegyzéke
 (τὸ) λοιπόν a jövőben
 ὃπου ἀν bárholt (is)
 ὁ ὄρος, ou határkő
 ὅσιος 3 kegyes; megszentelt
 ὁ παραστάτης, ou bajtárs
 παρὰ τοῦτον ez ellen; ezzel szemben
 πάτριος 3 atyai; ősi
 τὰ πάτρια, aw ősi szokások
 πλείω (πλείονα) többként
 ὁ πυρός, ou búza
 ἡ συκή, ἡς füge(fa)
 φανερῶς nyilvánvalóan
 ὑπὲρ ὑμῶν magatokra tekintettel

I. ékaiatón (100) Adja meg a szavak jelentését!

ó ἔκατοντάρχης, ἔκατόγχειρος, ἔκατογκέφαλος, ἔκατόμπους

II. Határozza meg a következő igealakokat!

προσεποιεῖτο, ὥστο, πεπαίδευνται, χρίνειεν, ἀνήλωσαν, πεποιημένος

III. Képezze a megadott alakokat!

megtette, tanulgalatt, elhajóztam, engedelmeskedni fogunk, megöltétek

IV. ἔνδοξος 2 — ἄδοξος 2

- Πρὸς δὲ τοῦτοις (ἔνδοξοι — ἄδοξοι) ὅντες οἱ εὐνοῦχοι παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις καὶ διὰ τοῦτο δεσπότου ἐπικούρου προσδέονται.
- Ἐκ τῶν κοινῶν ἐπιμελειῶν ἀπαλλάττου μὴ πλουσιώτερος ἀλλ' (ἔνδοξότερος — ἄδοξότερος): πολλῶν γὰρ χρημάτων κρείττων ὁ παρὰ τοῦ πλήθους ἔπαινος.

V. Melyik szó illik a mondatba?

- Kύρος δὲ ἔχων οὓς (λέγε — εἰπών — εἴρηκα) ὠρμάτο ἀπὸ (Σάρδεις — Σάρδεων — Σάρδεσιν).
- Ἐγὼ γάρ, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δι’ οὐδὲν ἄλλ’ ἢ διὰ σοφίαν τινὰ τοῦτο τὸ ὄνομα (ἔχω — ἔσχον — ἔσχηκα).
- Ἄβροκόμας δὲ οὐ τοῦτ’ ἐποίησεν, ἀλλ’ ἐπεὶ ἤκουσε Κύρον ἐν Κιλικίᾳ (ὄντα — εἶναι — ιέναι — ιόντα), ἀναστρέψας ἐκ Φοινίκης (ἀπὸ — παρὰ — ἀνὰ) βασιλέα ἀπήλαυνεν, ἔχων, ὃς ἐλέγετο, τριάκοντα μυριάδας στρατιᾶς.
- ”Ανδρες, τά τε ιερὰ (ἥμιν — ὑμίν — αὐτοῖς) καλά, οἵ τε οἰωνοὶ αἰσιοι τά τε σφάγια κάλλιστα: ἵωμεν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας.
- Ξενοφῶν δὲ (κελεύσας — ξυγκαλέσας — ξυγκελεύσας) τοὺς ”Ελληνας εἴπεν: ”Ανδρες στρατιῶται, (οὐδὲν — μηδὲν) ἀθυμήσητε ἔνεκα τῶν γεγενημένων.
- ”Ω θαυμασιώτατε ἀνθρωπε, σύγε οὐδὲ ὄρῶν γιγνώσκεις οὐδὲ ἀκούων (μέμνημαι — μέμνησαι — μέμνηται).

VI. Fordítsa görögre!

- Az athéniak nem küldtek katonákat, de küldtek egy hadvezért. 2. A hadvezér azt mondta, hogy a király nem képes legyőzni az athéniakat. 3. Melyik katona fogja megmenteni magát a hadvezért? 4. A hírmondó jelentette a hadvezérnek, hogy nem láttá az athéniak tábort. 5. Elismerek, hogy én magam öltem meg a hadvezért. 6. A hadvezér azt remélte, hogy egy katona sem láttá meg őt, amikor ezt tette. 7. Az olvasás is gondolkodás, s az írás is beszéd. 8. A hadvezér azonnal követeket küldött a királyhoz. 9. Ez az a hadvezér, akiel jöttek. 10. Hogy okos (φρόνιμος 3) volt, az valószínű. De hogy bölcs volt, az kétségtelen (ἀναμφισβήτητος 2). 11. Azt akarom, hogy ezt tudjátok.

44 Ὅπερ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον – Rabok legyünk, vagy szabadok

Gyöngé hangja elfült beszéd közben, ezért naphosszat gyakorolt, futás közben szavalt; hogy kiejtését javítsa, kavicsokat vett a szájába. Így vált az ókor elismerten legnagyobb szónókává Démostenés. Isaiosnál tanult, s először gyámjait perelte be. A pereket megnyerte, de az örökség már elúszott, így beszédíró lett, és tanított. Hatvan-egynéhány műve maradt fenn, de többnek a hitelessége vitatott. Élete szorosan összefonódott a közéleettel: politikai beszédeiben II. Philipposzt és athéni kiszolgálót támadta. A beszédek alapgondolata az, hogy a király, miközben a békéről beszél, kiterjeszti befolyását, ám ebben nem saját tehetisége, hanem az athéniak tehetetlensége segíti. Démostenés életének csúcspontja a három philippika; a harmadikat állítólag szinte bakkhoszi őrjöngésben adta elő.

Ἄλλὰ τί τούτων ὄφελος αὐτοῖς; ἔως ἂν σῷζηται τὸ σκάφος, ἂν τε μεῖζον ἂν τ' ἔλαττον ἦ, τότε χρὴ καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην καὶ πάντ' ἄνδρ' ἔξῆς προθύμους εἶναι, καὶ ὅπως μήθ' ἐκών μήτ' ἄκων μηδεὶς ἀνατρέψει, τοῦτο σκοπεῖσθαι· ἐπειδὸν δ' ή θάλαττα ὑπέρσχη, μάταιος ή σπουδῆ. καὶ ἡμεῖς τοίνυν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἔως ἐσμὲν σῶοι, πόλιν μεγίστην ἔχοντες, ἀφορμὰς πλείστας, ἀξιώματα κάλλιστον, τί ποιῶμεν; πάλαι τις ἥδεως ἂν τοις ἐρωτήσας κάθηται. ἐγὼ νὴ Δλ̄ ἔρω, καὶ γράφω δέ, ὡστ' ἂν βούλησθε χειροτονήσετε. αὐτοὶ πρῶτον ἀμυνόμενοι καὶ παρασκευαζόμενοι, τριήρεσι καὶ χρήμασι καὶ στρατιώταις λέγω· καὶ γὰρ ἂν ἀπαντες δῆπου δουλεύειν συγχωρήσωσιν οἱ ἄλλοι, ἡμῖν γ' ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον· ταῦτα δὴ πάντ' αὐτοὶ παρεσκευασμένοι καὶ ποιήσαντες φανερὰ τοὺς ἄλλους ἥδη παρακαλῶμεν, καὶ τοὺς ταῦτα διδάξοντας ἐκπέμπωμεν πρέσβεις πανταχοῖ, εἰς Πελοπόννησον, εἰς Ῥόδον, εἰς Χίον, ὃς βασιλέα λέγω (οὐδὲ γὰρ τῶν ἐκείνων συμφερόντων ἀφέστηκε¹ τὸ μὴ τοῦτο ἔᾶσαι πάντα καταστρέφασθαι), τούτοις μὲν πείσητε, κοινωνοὺς ἔχητε καὶ τῶν κινδύνων καὶ τῶν ἀναλωμάτων, ἂν τι δέῃ, εἰ δὲ μή, χρόνους γ' ἐμποιήτε τοῖς πράγμασιν.

¹hiszen neki is elemi érdeke

ἡμῖν ἀγωνιστέον küzdenünk kell
ἄκων 3 nem akarva, kényszerből
τὸ ἀνάλωμα, ατος költség, kiadás
τὸ ἀξιώματα, ατος megbecsülés
ἡ ἀφορμή, ἡς anyagi forrás
δῆπου bizonyára
ἐκών 3 (οὐσα, ὁν) önként, akarva
ἔξῆς sorban; egymás után
ἔως ἂν amíg, mialatt
ἴνα ἔάν hogyha
κάλλιστος 3 legszebb (*itt: legnagyobb*)
ὁ κίνδυνος, ou veszély
κοινωνός 2 szövetséges
ὁ κυβερνήτης, ou kormányos
λέγω „úgy értem”; „azaz”

μάταιος 2 hiábavaló
ὁ ναύτης, ou tengerész, matróz
νὴ Δία Zeusra! (istenemre!)
τὸ ὄφελος haszon
πάλαι régen, hajdan
πανταχοῖ mindenüvé
ὁ πρέσβυς, εως követ
πρόθυμος 2 harcra kész
τὸ σκάφος, ouς hajó(test)
ἡ σπουδῆ, ἡς igyekezet
σῶος 3 ép, sértetlen
τὰ συμφέροντα, aw érdekek
τοίνυν ezért, ennél fogva
ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας a szabadságért
ὅς βασιλέα a (perzsa) királyhoz

I. Mondja görögül!

1. A katona a sisakját keresi. 2. Apák és fiúk. (*cím*) 3. Zeusra, csak nem Sókratés anyját látom? 4. A tábor őreit elfogták és megölték. 5. Atreidés hadseregenek trójai vívását a Koltő énekelte meg.

II. Párosítsa a kifejezéseket!

(a) szokásunk szerint	(1) ἀ ἐβουλεύοντο
(b) távozása után	(2) κινδυνεύει ἀποθανεῖν
(c) életveszélyben van	(3) ὡς εἰώθαμεν
(d) meghiúsultak a reményeik	(4) ἐφεύσθησαν ὅν τὴλπιζον
(e) a terveik	(5) ἐν νῷ εἶχε φυγεῖν
(f) egy kortársam sem	(6) ἐπεὶ ἀπῆλθεν
(g) a menekülést fontolgatta	(7) οὐδεὶς τῶν ἐπ' ἐμοῦ

III. Mondja görögül!

a kortársait; a terveink; meghiúsultak a reményeink; életveszélyben vagyunk; távozásom után, a terveimről; a terveid miatt; korábbi tervei helyett; terven felül

IV. Fordítsa magyarra!

1. ὡς ἔμοιγε δοκεῖ	6. οὐκ ἀφικόμην ὡς πολεμήσων
2. ὡς φαίνεται	7. ἐξῆλθε ὡς μάθοι τὰ γενόμενα
3. ὡς καλὰ τὰ δῶρα	8. ὡς πλείστους στρατιώτας
4. λέγει ὡς ...	9. ἀφίκετο ὡς βασιλέα
5. ὡς ἀφίκετο, εἰσῆλθεν	

V. πολῖτις — πολίτης

1. Ἐλθών οὖν εἰς τὸν τυρὸν (sajtpiac) ταύτη τῇ ἡμέρᾳ ἐπυνθανόμην αὐτῶν, εἴ τινα γιγνώσκοιεν Παγκλέωνα (πολίτιδα — πολίτην) σφέτερον.
2. Οὔτοι γάρ πολλοὺς μὲν τῶν (πολιτίδων — πολιτῶν) εἰς τοὺς πολεμίους ἐξήλασαν, πολλοὺς δ' ἀδίκως ἀποκτείναντες ἀτάφους ἐποίησαν.

VI. Melyik a kakukktojás, és miért?

Ἐλκω — ἔπομαι — ἐλπίζω — ἔχω

VII. Fordítsa görögre!

- Aznap, amikor az ellenség elfoglalta a várost, elesett a hadvezér is.
- A katonák is megbetegedtek, és a hadvezér is.
- Ezt a vidéket barbárok lakják.
- Az alattvalóik a tenger mellett laknak (= azok, akiken uralkodnak).
- Ezt a gonosz embert nem volt nehéz rávenni az árulásra.
- Vártam, míg eljött.
- Szép-e ez vagy csúnya (αἰσχρός 3), helyes-e, vagy helytelen, nem tudom.
- Visszatérek abba a kis vendéglőbe (τὸ πανδοκεῖον), ahonnan idejöttem, s ott följegyzem azt, amit láttam és hallottam, úgy, mint történt.
- Az, akivel éppen szólani akarok, éppen fürdik.
- Hadvezér akarok lenni.
- A jó szónokok meggyőzésre törekszenek.

45 Où τὸν τρόπον, ἀλλὰ τὸν τόπον – Kutyából nem lesz szalonna

Démosthenés politikai ellenfele volt Aischinés, akit mindenkorán ránkmaradt beszéde Démosthenészhez köt. Démosthenés a philokratési-béke után Timarchossal bevádoltatta Aischinést azzal, hogy Philippos megvesztegette. Aischinés támadással védekezett: erkölcsellenisége miatt bíróság elé állította Timarchost, akit el is ítélték. Ügyesen becsmérte ellenfeleit, mondják ókorai kritikusai, és könnyedén rögtönözött. Ezután maga Démosthenés vándolta meg hűtlen követséggel. Mindkettejük beszéde fönnmaradt; Aischinést felmentették. Aischinés később is Démosthenést és híveit támadta: Ktésiphont vádolva Démosthenés működését a nép ellen elkövetett bűnnel állítja be. A pert elvesztette — még a szavazatok ötödét sem kapta meg —, ezért elhagyta Athént, és Rhodoson nyitott iskolát.

Οὗτος τοίνυν, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὁ τηλικοῦτος τὸ μέγεθος κόλαξ, πρῶτος διὰ τῶν κατασκόπων τῶν παρὰ Χαριδήμου πυθόμενος τὴν Φιλίππου τελευτήν, τῶν μὲν θεῶν συμπλάσας ἔσαυτῷ ἐνύπνιον κατεψεύσατο ως οὐ παρὰ Χαριδήμου τὸ πρᾶγμα πεπυσμένος, ἀλλὰ παρὰ τοῦ Διός καὶ τῆς Ἀθηνᾶς, οὓς μεθ' ἡμέραν ἐπιορκῶν νύκτωρ φησὶν ἔσαυτῷ διαλέγεσθαι καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεοθαι προλέγειν, ἐβδόμην δ' ἡμέραν τῆς θυγατρὸς αὐτῷ τετελευτηκούσας, πρὶν πενθῆσαι καὶ τὰ νομιζόμενα ποιῆσαι, στεφανωσάμενος καὶ λευκὴν ἐσθῆτα λαβὼν ἐβουθύτει καὶ παρενόμει, τὴν μόνην ὁ δεῖλαιος καὶ πρώτην αὐτὸν πατέρα προσειποῦσαν ἀπολέσας. Καὶ οὐ τὸ δυστύχημα ὀνειδίζω, ἀλλὰ τὸν τρόπον ἔξετάζω. Ὁ γάρ μισότεκνος καὶ πατήρ πονηρὸς οὐκ ἀν ποτε γένοιτο δημαγωγὸς χρηστός, οὐδὲ ὁ τὰ φίλτατα καὶ οἰκειότατα σώματα μὴ στέργων οὐδέποθ' ὑμᾶς περὶ πολλοῦ ποιήσεται τοὺς ἀλλοτρίους, οὐδέ γε ὁ ἴδια πονηρὸς οὐκ ἀν γένοιτο δημοσίᾳ χρηστός, οὐδ' ὅστις ἔστιν οἷοι φαῦλοις, οὐδέποτ' ἦν ἐν Μακεδονίᾳ καλὸς κάγαθός· οὐ γάρ τὸν τρόπον, ἀλλὰ τὸν τόπον μετήλλαξεν.

ἀλλότριος 3 idegen
δείλαιος 3 nyomorult
ὁ δημαγωγός, οὐ néprevezér
δημοσίᾳ „a köznek”
διὰ τῶν κατασκόπων a kémektől
τὸ δυστύχημα, ατος sorscsapás
ἐβδομοὶς 3 hetedik
τὸ ἐνύπνιον, ou álom(kép)
ἡ θυγάτηρ, τρός leánya
ἴδια „a sajátjának”
καλὸς κάγαθός derék s kiváló
ὁ κατάσκοπος, ou kém
ὁ κόλαξ, akos hízelgő
λευκός 3 fehér
μεθ' ἡμέραν reggel
τὰ μέλλοντα, ων a jöv(ende)ő
μισότεκνος 2 a gyermeket gyűlöлő
τὰ νομιζόμενα, ωn az illendő dolgok

οἰκειότατος 3 legközebbi (*rokon*)
ὅστις, ἥτις, ὅ τι aki, ami
οὐδέποτε sohasem
παρὰ τοῦ Διός Zeustól
οἱ παρὰ Χαριδήμου a Kharidémostól
 (érkezők)
περὶ πολλοῦ ποιεῖται sokra tart
πονηρός 3 gonosz
πρὶν πενθῆσαι mielőtt meggyászolta volna
πρῶτος 3 első(ként)
τὸ σῶμα, ατος személy
ἡ τελευτή, ἥς vég (*halál*)
τετελευτηκός 3 (vű, ócs) halott
τηλικοῦτος τὸ μέγεθος akkora
ὁ τρόπος, ou jellem
φαῦλος 3 gonosz, galád
φίλτατος 3 legkedvesebb

I. ὁ πόλεμος — (ὁ) πολέμιος

1. Ταῦτα διανοηθέντες, καὶ τὰς ἐν τῷ (πολέμῳ — πολεμίῳ) τύχας κοινὰς ἀπάντων ἀνθρώπων νομίζοντες, πολλοὺς μὲν (πολέμους — πολεμίους) κτώμενοι, τὸ δὲ δίκαιον ἔχοντες σύμμαχον ἐνίκων μαχόμενοι.
2. Οὐ γάρ δὴ οὐδὲ τοῦτο αὐτῷ προσήκει ποιῆσαι, ὅπερ ἐν τῇδε τῇ πόλει εἰθισμένον ἐστί, περὶ δὲ σφῶν αὐτῶν ἔτερα λέγοντες ἐνίστε ἔξαπατῶσιν, ὑμῖν ἀποδεικνύντες ὡς στρατιῶται ἀγαθοὶ εἰσιν, ἢ ὡς πολλὰς τῶν (πολέμων — πολεμίων) ναῦς ἔλαχον τριτραρχήσαντες, ἢ πόλεις πολεμίας οὕσαις φίλας ἐποίησαν· ἐπεὶ κελεύετε αὐτὸν ἀποδεῖξαι ὅπου τοσούτους τῶν (πολέμων — πολεμίων) ἀπέκτειναν ὅσους τῶν πολιτῶν.

II. Határozza meg az igealakokat!

ἀκουσάσῃ, λιπόντι, διελαύνοντα, ἐκμάθῃ, ἐπέλιπε

III. Képezze az alakokat!

megtette, küldeni fog, megmenekült (biztonságban vagyok), engedelmeskedni fogsz, bíráskodik

IV. Melyik szó illik a mondatba?

- [sc. οἱ στρατιῶται] Ἀνεπαύοντο δὲ (ποὺ — ὅπου — που) ἐτύγχανον ἔκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεύδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παιδῶν, οὓς (ὅπότ — οὗποτ — μήποτ) ἐνόμιζον ἔτι (ὅραν — ὅψεσθαι — ἰδεῖν).
- “Ως δὲ καὶ ἡ πόλις (νόμον — νόμους) ὑπογράφασα, ἀγαθῶν καὶ παλαιῶν νομοθετῶν εὑρήματα, (παρὰ — κατὰ) τούτους ἀναγκάζει καὶ ἀρχειν καὶ ἀρχεσθαι.
- “Ομως δὲ καὶ λέξον, ἔφη, ἐκ (τίνος — τινός) (ἐπληξας — ἐπλήγης).
- Ἐνταῦθα διέσχον (ἀλλήλους — ἀλλήλων — ἀλλήλοις) βασιλεύς τε καὶ οἱ “Ελληνες (διὰ — σὺν — ὡς) τριάκοντα στάδια.

V. Fordítsa a kifejezéseket!

1. ὄχλου συνδραμόντος	7. ιόντων εἰς μάχην [sc. στρατιωτῶν]
2. ἐμοῦ ἄκοντος	8. ἄκοντος Διός
3. ὑμῶν ἔχόντων	9. οὔτως ἔχόντων [sc. πραγμάτων]
4. ἡμῶν οὐχ ἔχόντων	10. παιδῶν ὄντων ἥμῶν
5. οὐδενὸς κωλύοντος	11. τοῦ παιδὸς γελάσαντος
6. σου τάληθη ἔροῦντος	12. τῆς κόρης οὐκ ἄκούσης

VI. Fordítsa görögre!

- A katonák úgy döntöttek (ἴδοξε+ dat.), hogy nem engedelmeskednek a hadvezérnek.
- A hadvezér állítólag nem érkezett meg. 3. *Ti eldobtátok a trombitát, de a trombita zeng* (φθέγγομαι) *tovább*. 4. *Elhatározzom, hogy lefekszem*. 5. A katonák vártak, amíg a hadvezér megjött. 6. *Mindnyájan ezt cselekedjük*. 7. *Nincs hajó és evező* (ἢ κώπη), amely elvezetné innen. 8. Amíg béké volt, a hadvezér nem félte. 9. *Ott essem el én, a harc mezején*. 10. *Minden öreg férfi szeme hasonlít a sas sokat látott szeméhez*.

46 Δημάδης ὁ Ἀθηναῖος – Ezer athéni sírja tanúskodik mellettem

Amikor megkérdezték Theophrastostól, milyen szónoknak tartja Démostenést, így felelt: Méltó Athénhoz. És Démadést? Túlnőtt rajta — válaszolta. Démadés volt a legkönyebben megvásárolható szónok. Khairóneánál fogásba esett, és fogolyként ő eszközölte ki Philipposnál az enyhe békét. Ettől fogva a makedónokat szolgálta Athénban. Szeretett jól élni, sőt botrányosan jól. A makedón Antipatros mondta az öreg Démadéről, hogy csak a nyelve maradt meg belőle, meg a zsigerek, mint egy áldozati állatból. A rögtönzéseiről híres szónok Démostenés ellenfele volt, akit szótakoruktól és nyelvből álló emberkének tartott. Démadést már Cicero sem olvashatta. Neve alatt maradt ránk a kétes hitelű *Tizenkét év*. Ebben a beszédben a szerző a khairóneiai csatát követő évekről beszélte a szónokot.

Χιλίων Ἀθηναίων ταφὴ μαρτυρεῖ μοι κηδευθεῖσα ταῖς τῶν ἐναντίων χερσίν, ἃς ἀντὶ πολεμίων φιλίας ἐποίησα τοῖς ἀποθανοῦσιν. ἐνταῦθα ἐπιστὰς τοῖς πράγμασιν¹ ἔγραφα τὴν εἰρήνην, ὁμοιογῶ. ἔγραφα καὶ Φιλίππω τιμάς, οὐκ ἀρνοῦμαι. δισχιλίους γάρ αἰχμαλώτους ἄνευ λύτρων καὶ χίλια πολιτῶν σώματα χωρίς κήρυκος καὶ τὸν Ὄρωπὸν² ἄνευ πρεσβείας λαβὼν ὑμῖν ταῦτ’ ἔγραφα. ἐπείληπτο δὲ τῆς γραφούσης χειρός³ οὐχ ἡ δωροδοκία τῶν Μακεδόνων, ὡς οὗτοι πλαττόμενοι λέγουσιν, ἀλλ’ ὁ καιρὸς καὶ ἡ χρεία⁴ καὶ τὸ τῆς πατρίδος συμφέρον⁵ καὶ ἡ τοῦ βασιλέως φιλανθρωπία⁶. (...) ἐνταῦθ’ ὁμοίως Δημοσθένης μὲν ἐκύρωσε πόλεμον, καλὴν μὲν τοῖς ὄνόμασιν οὐ σωτῆριον δὲ τοῖς ἔργοις⁷ συμβουλίαν εἰσηγησάμενος τοῖς πολίταις· ὡς δὲ πλησίον ἔστη τῆς Ἀττικῆς⁸ ὁ πολέμιος, ἡ χώρα δὲ εἰς τὴν πόλιν κατεκλείετο⁹, καὶ τὸ περιμάχητον καὶ θαυμαζόμενον ὑπὸ πάντων ἀστυ¹⁰ βιῶν καὶ προβάτων ὥσπερ ἔπαυλις¹¹ ἐπληροῦτο, βοηθείας δ’ οὐδαμόθεν¹² ἦν ἐλπίς, ἔγραφα τὴν εἰρήνην. ὁμοιογῶ, καὶ φημι καλῶς καὶ συμφερόντως¹³ πεπρᾶχθαι τοῦτο· κρείττον¹⁴ γάρ ἐπερχόμενον ἐκκλῖναι τὸ νέφος¹⁵ ἡ φερομένω συναπενεχθῆναι τῷ ρεύματι. ἀξιῶ δέ, ὡς ἀνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν ἐκ τῶν πραγμάτων λύπην ἐμοὶ παρ’ ὑμῶν μηδεμίαν ἀπογεννῆσαι δύσμενειαν. οὐ γάρ ἐγὼ κρατῶ τῆς τύχης ἀλλ’ ἡ τύχη τοῦ βίου, δι’ ἦν κινδυνεύει¹⁶. δεῖ δὲ τὸν σύμβουλον, καθάπερ¹⁷ τὸν ιατρόν, οὐ τῆς νόσου τὴν αἰτίαν ἔχειν, ἀλλὰ τῆς θεραπείας τὴν χάριν ἀπολαμβάνειν. καταχωρίσαντες οὖν τὰ συμβάντα¹⁸ διὰ τὰς ἔξωθεν αἰτίας¹⁹, φιλῶς ἐπὶ τῶν πραγμάτων γυμνὴν²⁰ θεωρήσατέ μου τὴν πολιτείαν²¹.

¹ „átvéve az államügyek irányítását”   ² Attika és Boiotia határvideke   ³ „a fogalmazó kezet ... vezette”
⁴ kényszer   ⁵ a hazai üdve   ⁶ (lat.) humanitas   ⁷ valójában; ténylegesen   ⁸ ἡ Ἀττική (sc. γῆ) Attika
⁹ a vidék beszorult a városba   ¹⁰ Athén (a vidékkel szemben)   ¹¹ mint egy juhakol   ¹² sehonnan
¹³ (számunkra) előnyösen   ¹⁴ jobb   ¹⁵ ἐπερχόμενον τὸ νέφος a közelgő vihar(felleg)   ¹⁶ δι’ ἦν κινδυneύει
²⁰ „önmagában”   ²¹ politikai működésemet

οἱ αἰχμάλωτοι, ὧν hadifoglyok
 ἡ βοήθεια, αἱ segítség, fermentés
 ἡ δυσμένεια, αἱ ellenszenv
 ἡ δωροδοκία, αἱ megvesztegetés
 ἡ εἰρήνη, ἡς béké
 ὁ ἐνάντιος, οὐ ellenfél
 ἡ θεραπεία, αἱ ápolás, gondozás
 τὸ λύτρον, οὐ váltságdíj

ἡ πρεσβεία, αἱ követség
 τὸ ρεύμα, αἱος áradat
 ἡ συμβουλία, αἱ tanács
 ὁ σύμβουλος, οὐ tanácsadó
 οὐ σωτῆριος 2 „romlást okozó”
 ἡ τιμή, ἡς elismerés, előjog
 χωρίς (+ gen.) vmi nélkül

I. τρόπος — τροχός

- Αντὶ δὲ τούτου πολεμιστήρια κατεσκευάσατο ὄρματα (τρόποις — τροχοῖς) τε ἵσχυροῖς, ως μὴ ῥῷδίως συντρίβηται.
- Ωσπερ γὰρ καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι διαφερόντως ἐν ταῖς μεγάλαις πόλεσιν ἔξειργασμέναι εἰσί, κατὰ τὸν αὐτὸν (τρόπον — τροχόν) καὶ τὰ παρὰ βασιλεῖ σῆτα πολὺ διαφερόντως ἐκπεπόνηται.
- Οἶδε μὲν οὖν ἐκ παντὸς (τρόπου — τροχοῦ) προθυμοῦνται με τῇ δίκῃ ἀλῶναι.

II. Mondja görögül!

- A potidaiaik kecskéiről jobb nem beszélni. 2. Jobb királyokat érdemeltek, mint ezek. 3. A városaitokat a perzsák lerombolták. 4. A bíró apját megölték. 5. A király lányával szökött meg.

III. Melyik szó illik a mondatba?

- Καὶ ταῦτα πάντα (ἐγένοντο — γέγονα — γέγονε) διὰ τὴν ἡμετέραν ἄνοιαν, ἀλλ' οὐ διὰ (τὸν — τοῦ — τὴν) ἔκεινου δύναμιν.
- Οἱ δὲ φυγάδες ἡδέως ἐπείθοντο· ἐπιστευον γὰρ αὐτῷ· καὶ (λαβόντες — λαμβάνοντες) τὰ ὅπλα παρήσαν (εἰς Σάρδεις — ἐν Σάρδεσι).
- Περικλῆς (ὁ — τοῦ) Ξανθίππου, ἀνὴρ κατ' ἔκεινον τὸν χρόνον πρώτος (Ἀθηναῖος — Ἀθηναίων), λέγειν τε καὶ πράσσειν δυνατώτατος, (παραινεῖ — παρήνει) τοιάδε.
- (Οὕτοι — Οὗτοι) ἔλεγον, ὅτι Κύρος μὲν (ἀποθήσκει — ἀπέθανεν — τέθνηκεν), Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἴη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων.
- Καὶ Βρασίδας καταστὰς ἐπὶ (ὁ — τὸν — τὸ) πλῆθος — ἦν δὲ οὐδὲ ἀδύνατος, ὡς (Ἀθηναῖος — Λακεδαιμόνιος), εἰπεῖν — ἔλεγε τοιάδε.

IV. Fordítsa a kifejezéseket!

1. ἀγαθόν ἔστι μάχεσθαι	7. ὕρα ἔστι μάχεσθαι
2. τοῦτό ἔστι τὸ ἀδικεῖν	8. δεῖ ὑμᾶς πολεμεῖν
3. διὰ τὸ πολεμεῖν	9. χρὴ ὑμᾶς μάχεσθαι
4. βούλομαι μάχεσθαι	10. ἔξεστί σοι στρατηγεῖν
5. κελεύει με στρατηγεῖν	11. δοκεῖ ἀγαθὸς στρατηγὸς εἶναι
6. ἐκώλυεν ἥμας μάχεσθαι	12. φαίνεται ἀγαθὸς εἶναι

V. Fordítsa görögre!

- A hadvezér fél, hogy a katonák gyávának tartják. 2. A katonák félnek, hogy a hadvezér meg fog halni. 3. A hadvezér félt, hogy a katonák nem maradnak a táborban. 4. A hadvezérek félnek, hogy a katonák elhagyják a tábor. 5. Olyan jó hadvezér volt, hogy bár kevés katonája volt, legyőzte az athéniakat. 6. A háború befejeződött, így aztán a katonák hazamentek. 7. A vesztes csata után a gyáva katonák a hadvezért szidták (κακῶς λέγειν + acc.). 8. A korinthosiak olyan gyávák voltak, hogy gyakran megfutamodtak a háborúban. 9. A hadvezér bátrabb volt annál, hogy (ἢ ὕστε+ inf.) féljen a haláltól. 10. Harcolni fogok, amennyiben megválasztotok hadvezérnek. 11. A katonák annyira féltek, hogy a hadvezér nem mert támadni.

47. Ἐξαπατῶντες ύμᾶς – Becsapnak benneteket a politikusok

A korinthosi Deinarchos fiatalon került Athénba, ahol logographos lett. Az ókorban kanonizált tíz attikai szónokból az utolsót Dionysios Halikarnasseus azért dicsérte, mert az belátta, hogy számára már csak az utánzás maradt, lévén hogy Démosthenéssel már tetőpontjára jutott az ékesszólás. Ezért helyes, hogy őt követte, mondja Dionysios, azonban azok, akik nagyra tartják Deinarchost, tévednek, hiszen ő semmi újat nem hozott, és példaképével sem ér föl. Igyekezete minden esetre a „falusi Démosthenés” ragadványnévhez juttatta. A Démosthenés elleni beszéde a leghíresebb — a vádlott személye miatt. Démosthenést azzal vádolták, hogy előbb befogadta, majd szökni hagyta Nagy Sándor Athénba szökött kincstár-nokát, Harpalost, aki lefizette őt. Az elítélt Démosthenés megszökött Athénból.

Πῶς οὖν μίαν γνώμην ἔξομεν ὡς Ἀθηναῖοι, πῶς ὁμονοήσομεν ἀπαντες ὑπὲρ τῶν κοινῆς συμφερόντων, ὅταν οἱ ἡγεμόνες καὶ οἱ δημαρχοὶ χρήματα λαμβάνοντες προίωνται τὰ τῆς πατρίδος συμφέροντα, καὶ ὑμεῖς μὲν καὶ ὁ δῆμος ἀπας κινδυνεύῃ περὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ τῆς πόλεως καὶ τῶν ἱερῶν τῶν πατρώων καὶ παίδων καὶ γυναικῶν, οἱ δὲ διηλαγμένοι πρὸς αὐτοὺς ἐν μὲν ταῖς ἐκκλησίαις λοιδορῶνται καὶ προσκρούωσιν ἀλλήλοις ἔξεπιτηδες, ἵδιᾳ δὲ ταύτα πράττωσιν Ἐξαπατῶντες ύμᾶς τοὺς ῥᾶστα πειθομένους τοῖς τούτων λόγοις; τί γάρ ἔστι ῥήτορος δημοτικοῦ καὶ μισοῦντος τοὺς κατὰ τῆς πόλεως λέγοντας καὶ γράφοντας; ή τί φασι τοὺς πρὸ ὑμῶν γεγενημένους ὡς Δημόσθενες καὶ Πολύευκτε διατελεῖν ποιοῦντας, καὶ ταῦτ' οὐδενὸς δεινοῦ τότε τὴν πόλιν περιεστηκότος; οὐ κρίνειν ἀλλήλους; οὐκ εἰσαγγέλλειν; οὐ γράφεσθαι παρανόμων; ἔστιν οὖν ὡς τι πεποιήκατε τούτων ὑμεῖς οἱ φάσκοντες τοῦ δήμου κήδεσθαι καὶ τὴν σωτηρίαν ὑμῖν ἐν τῇ τούτων εἶναι φήφω; γέγραψαι φήφισμα Δημόσθενες, πολλῶν ὄντων καὶ δεινῶν καὶ παρανόμων ὡν Δημάδης γέγραψε; κεκώλυκάς τινα πρᾶξιν ὡν ἐκεῖνος προελόμενος κατὰ τοῦ δήμου πεπολίτευται; οὐδὲ ἡντινοῦν. εἰσήγγελκας τὸν παρὰ τὰ τοῦ δήμου φηφίσματα καὶ τοὺς νόμους πολλὰ διαπεπραγμένον; οὐδεπώποτε, ἀλλὰ περιειδες αὐτὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ χαλκοῦν σταθέντα καὶ τῆς ἐν πρυτανείᾳ σιτήσεως κεκοινωνηκότα τοῖς Ἀρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος ἀπογόνοις.

οἱ ἀπόγονοι, ων leszármazottak
 οἱ πρὸ ὑμῶν γεγενημένοι elődeitek
 τὸ δεινόν, οὐ szörnyűség
δημοτικός 3 nép- ; demokratikus
 διηλαγμένοι πρὸς αὐτούς összebeszélve
 τὸ ἐδαφος τὸ τῆς πόλεως a hazai földje
 ἡ ἐκκλησία, ας népgyűlés
ἔξεπιτηδες szántszándékkal
 τὸ ἱερόν, οὐ szentély
 κατὰ τῆς πόλεως a város (érdeke) ellen
 κατὰ τοῦ δήμου a nép (érdeke) ellen
κεκοινωνηκώς 3 részes (amiben: gen.)
 ὀστισοῦν 3 bármelyik
 ὁ ῥᾶστα πειθομένος hiszékeny
 παρά (+ acc.) ellen, ellenére

παράνομος 2 törvénysértő
παρανόμων γρáfesethai alkotmányellenes javaslattel vádját emelni
πατρῷος 3 atyai, ősi
περὶ παίδων a gyermekékért
πῶς hogyan
 ῥᾶστα nagyon könnyen
 τὰ κοινῆς συμφέροντα közérdek
 ταύτα (τὰ αὐτά) ugyanazon dolgok/at
 ἡ σίτησις, εως étkez(tet)és
 ἡ σωτηρία, ας menekvés, oltalom, üdv
 αὐτὸν χαλκοῦν σταθέντα „őt bronzba öntve“
 τὸ φήφισμα, ατος határozat
 ἡ φῆφος, ou szavazat; döntés, ítélet

I. Vesse a megfelelő hangsúlyt a megfelelő szótagra!

λιπειν, λιπωνται, ἐλιπομεν, λιπητε, λιπουσης, λιπου, λιποντων, λιπον, λιποιο, ἐλιπου

II. Párosítsa a kifejezéseket!

(a) semmitmondóan / szó nélkül	(1) νόσω ἀπέθανε
(b) miért csinálja ezt?	(2) οὐδαμῶς ἐταράχθη
(c) betegség vitte el	(3) ἀνήρ τις ὃς γνώριμος ἦν
(d) harcban esett el	(4) ιδὼν ἔθαύμαζε
(f) ámulva láttá	(5) οὐδὲν εἰπών
(g) megőrizte hidegvérét	(6) μαχόμενος ἀπέθανε
(h) egy ismerős	(7) τί βουλόμενος ταῦτα δρᾷ

III. Mondja görögül!

az ismerőseimmel; ámulva látták; harc közben estek el; egy hölgyismerősét; sohasem veszítették el a fejüket

IV. ὁ σύμβουλος — ὁ σύμβολος — τὸ σύμβολον

- “Ωστε οὐκ ἀξιον τούτοις πολλάκις χρῆσθαι (συμβούλοις — συμβόλοις), οἵς οὐδὲ ἄπαξ ἐλυσιτέλησε πειθομένοις.
- Δῆμος γὰρ ὁ Πυριλάμπους, τριηραρχῶν εἰς Κύπρον, ἐδεήθη μου προσελθεῖν αὐτῷ, λέγων ὅτι ἔλαβε (σύμβολον — σύμβολον) παρὰ βασιλέως τοῦ μεγάλου φιάλην χρυσῆν.
- Οἱ μὲν οἰωνούς τε καὶ φήμας καὶ (συμβούλους — συμβόλους) τε καὶ μάντεις ὀνομάζουσι τοὺς προσημαίνοντας εἶναι, ἐγὼ δὲ τοῦτο δαιμόνιον καλῶ.

V. Fordítsa a következő mondatokat!

- Πάντ' ἔστιν εὔρειν, ἂν πόνον μὴ φεύγῃ τις.
- Δίκαιον εὖ πράττοντα μεμνῆσθαι θεοῦ.
- Τό τοι θανεῖν οὐκ αἰσχρόν, ἀλλ' αἰσχρῶς θανεῖν.
- Οὐ συνέγνωσαν αὐτῷ τὸ ἀδίκημα.
- ‘Ο οὖν Κύρος οὐκ ἐφεύσθη ἐλπίζων αὐτοὺς εὐπειθεῖς εὑρήσειν.
- Ψιλὴ ἦν ἄπασα ἡ χώρα.

VI. Fordítsa görögre!

- A hatalom veszélyekkel jár, de némelyek örömküket lelik a veszélyekben és a hatalomban.
- Ajándékokat kell küldeni.
- Ajándékokat kell küldenünk nektek.
- Nem kell ajándékot küldenetek nekünk.
- Jónak lenni nehéz. Jóvá válni nehéz.
- Démostenés, Démostenés apja Theopompos elbeszélése szerint derék ember volt.
- A hadvezér megparancsolja a katonáknak, hogy tegyenek kárt ($\beta\lambda\alpha\pi\tau\omega$) a gazdagokban.
- A hadvezér megtiltja a katonáknak, hogy kárt tegyenek a szegényekben.
- A hadvezér azt mondja, hogy álmos ($\bar{\nu}\pi\nu\bar{\omega}\eta\varsigma$ 2).
- Az mondta, hogy nem mennek a király ellen.
- Nem törődik ($\varphi\sigma\sigma\tau\iota\zeta\omega$) azzal, hogy mit mondanak.
- Azt mondta, nem törődnek azzal, hogy mit mond.
- Megkérdezte, hol voltak.
- Megkérdeztem, hová megy.
- Elfogadta a tanácsomat. (= Hallgatott rám.)
- Csodálkozásának adott hangot. (= Azt mondta, hogy csodálkozik.)
- Elkezdődött a csata. (= Csatázni kezdtek.)

48 "Ωσπερ ὁ ἥλιος – Athén beragyogja Hellast

Az athéni Hypereidés gazdag logographos és igazi ínyenc volt, a széplányokat is szerette. A politikus Hypereidés Démosthenés fegyvertársa volt — egészen a Harpalos-ügyig. Ekkor szakított a megvesztegett Démosthenéssel. Hat beszéde maradt ránk töredékesen, papíruszon. Hypereidés *Epitaphios* az egyetlen minden kétséget kizáróan hiteles epitaphios. Az epitaphios a bemutató beszéd egyik fajtája: temetési beszéd. Nagy Sándor halálá után az athéniak hadat üzentek a makedónoknak, kezdeti sikereik után pedig több polis csatlakozott az athéniakhoz. Tavasszal, az első háborús év athéni áldozatait búcsúztatva Hypereidés még a sikereket sorolhatta beszédében, de őszre Athén kapitulált. A győztes Antipatros megkínosztotta és kivégezett Hypereidést, Démosthenés pedig öngyilkos lett.

Περὶ μὲν οὖν τῆς πόλεως διεξιέναι τὸ καθ' ἔκαστον ὡν πρότερον πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα εὐεργέτηκεν οὔτε ὁ χρόνος ὁ παρὼν ἵκανὸς οὔτε ὁ καιρὸς ἀρμόττων τῷ μαχρολογεῖν, οὔτε ῥάδιον ἔνα ὄντα τοσαύτας καὶ τηλικαύτας πράξεις διεξελθεῖν καὶ μνημονεῦσαι. ἐπὶ χεφαλαίου δὲ οὐκ ὀκνήσω εἰπεῖν περὶ αὐτῆς· ὡσπερ γὰρ ὁ ἥλιος πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐπέρχεται, τὰς μὲν ὠρας διαχρίνων εἰς τὸ πρέπον καὶ καλῶς πάντα καθιστάς, τοῖς δὲ σώφροσι καὶ ἐπιεικέσι τῶν ἀνθρώπων ἐπιμελούμενος καὶ γενέσεως καὶ τροφῆς καὶ καρπῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων τῶν εἰς τὸν βίον χρησίμων, οὕτως καὶ ἡ πόλις ἡμῶν διατελεῖ τοὺς μὲν κακοὺς κολάζουσα, τοῖς δὲ δικαίοις βοηθοῦσα, τὸ δὲ ἵσον ἀντὶ τῆς ἀδικίας ἀπασιν ἀπονέμουσα, τοῖς δὲ ἴδιοις κινδύνοις καὶ δαπάναις κοινὴν ἀδειαν τοῖς Ἑλλησιν παρασκευάζουσα. περὶ μὲν οὖν τῶν κοινῶν ἔργων τῆς πόλεως ὡσπερ προεῖπον φράσαι παραλείψω, περὶ δὲ Λεωσθένους καὶ τῶν ἄλλων τοὺς λόγους ποιήσομαι.

ἡ ἀδεια, ας biztonság
 ἡ ἀδικία, ας igazságtalanság
 ἀντὶ ἀδικίας igazságtalanság helyett
 ἀνυπέρβλητος 2 felülmúlhatatlan
 αὐτόχθων 2 őslakos
 ἡ δαπάνη, ης költség
 αἱ δαπάναι, ων kiadások
 ἡ εὐγένεια, ας előkelő származás; nemesség
 εὐήθης 2 jólelkű; együgyű, ostoba
 εἰς τὸ πρέπον illendően
 εἰς μίαν πόλιν egyetlen városba
 ἐπιεικής 2 okos; jószívű
 ἐπὶ κεφαλαίου rõviden; általánosságban
 ὁ ἥλιος ou a Nap
 ἴδια egyénileg; egyenként
 ἵσος 3 egyenlő
 τὸ ἵσον, ou egyenlőség

κατ' ἄνδρα egyenként, személyenként
 τὸ μαχρολογεῖν szószaporítás, terjengőς
 beszéd
 νῦν most
 ἡ οἰκουμένη, ης a lakott világ; „a
 földkerekség”
 περιέργος 2 fölösleges
 πότερος 3 melyik a kettő közül?
 ῥάδιον (ἐστι) könnyű
 τηλικοῦτος 3 oly nagy
 τὸ καθ' ἔκαστον minden egyes dolgot
 külön–külön
 ἡ τροφή, ης táplálék; ellátás
 χρήσιμος 3 (εἰς + acc.) hasznos (vmire)
 ὁ χρόνος ὁ παρὼν a jelen alkalom
 σώφρων 2 mértékletes; tisztelességes

I. Melyik a kakukktojás, és miért?

δέκα – ἐπτακαίδεκα – πέντε – ἑννέα

II. Válaszoljon a kérdésekre, ill. egészítse ki a mondatot!

1. Főmondati múlt idő után a kijelentő tárgyi mellékmondatban általában ... (*mód*) áll.

2. Az okhatározói mellékmondatokban szereplő tagadószó: .....

3. A célhatározói mellékmondatban általában ..... (*mód*) használatos, de múlt idő után ..... (*mód*) is állhat.

4. A következményes mellékmondatok kötőszava általában : .....

5. A közvetlen érzékelést kifejező igék után ..... (*monatrövidítő szerkezet*) állhat (acc. c. inf. helyett).

6. Οὐκ οἴδα, ὅπως εἰπω. Milyen mellékmondat?

7. Milyen mellékmondatot kötnek ezek a kötőszavak: οὖν, τοίνυν, οὐκουν?

8. Ἐπεὶ πάντες συνῆλθον, ἐκαθέζοντο. Milyen mellékmondat?

9. A következményes mellékmondatban, ha a következmény csak lehetséges, ... szerepel (állítmányként).

III. Olvassa el a történetet, majd válaszoljon a kérdésekre! (I)gaz; (H)amis; (K)i tudja?

Χειλωνίς Κλεάδα θυγάτηρ, Θεοπόμπου γυνή, μαθοῦσα τὸν ἄνδρα ὑπὸ Ἀρκάδων αἰχμάλωτον φυλάσσεσθαι ἥλθεν ἐς τοὺς πολεμίους ἔκοῦσα. Θαυμάσαντες αὐτῆς τὸ φίλανδρον Ἀρκάδες ἐπέτρεψαν ἐς τὸ δεσμωτήριον (börtön) αὐτὴν παρελθεῖν. Ἡ δὲ τὴν αὐτῆς ἐσθῆτα τῷ ἀνδρὶ περιθεῖσα, τὴν ἐκείνου δὲ αὐτὴ λαβοῦσα ἔπεισεν αὐτὸν ὑπεξελθεῖν, αὐτὴ δὲ ἀντ’ αὐτοῦ παρὰ τοῖς πολεμίοις ἔμεινε. Θεόπομπος τῷ στρατηγήματι (hadicsel) τῆς γυναικὸς διασωθεῖς καὶ αὐτὸς τὴν ἱέρειαν τῆς Ἀρτέμιδος εἰς Φενεὸν πομπεύουσαν ἤρπασε. Τεγεᾶται ταύτην ἀπολαβεῖν θέλοντες ἀπέδωκαν αὐτῷ τὴν Χειλωνίδα.

1. Kheilónis Kleadas húga. ...

2. Theopompos Árkádiába utazott. ...

3. Kheilónist bebürtöntöztek. ...

4. Kheilónis lefizette az őröket. ...

5. Kheilónis ruhát cserélt Theopompossal. ...

6. Theopompost ki akarták végezni. ...

7. Theopompos Artemishez imádkozott. ...

8. Theopompos elrabolta a papnőt. ...

9. A tegeaiak kompromisszumot kötötték. ...

IV. Fordítsa görögére!

1. Knidosi születésű volt, de Athénban lakott. 2. A katona okosabb volt annál, hogy szidja a hadvezéreket. 3. A hadvezér nem volt képes rávenni a katonákat a harcra. 4. A hadvezér nem akarja elolvasni a katonák levelét (= levelet, amit a k. írtak). 5. A hadvezér azért teszi mindezeket, hogy a katonák bátornak tartsák. 6. Hiábavaló volt a fáradozás, vagy nem? 7. A katona magas (μέγας), úgyhogy mindenki láthatja a sisakját. 8. A katonák követeket küldtek a hadvezérhez, hogy elkerjék a zsoldot. 9. *Akit én szeretek, meg van az szeretve.* 10. *Úgy kell írni, hogy azonnal megértsék (χατανοεῖν), mit akarunk mondani.*

49 „Ωσπερ ἡ μέλιττα – Mint a méh

Basileios (Nagy Szent Vazul) kaisareiai püspök arról beszél unokaöccseinek szóló intelmeiben, hogy hogyan forgathatjuk haszonnal az irodalmi műveket. A pogány íróknál is vannak olyan gondolatok, amelyek épülésükre szolgálnak. De csak a hasznosat kell elfogadnunk, azaz válogatnunk kell. Használjuk tehát a könyveket a méhek példája szerint! A méhek sem repülnek oda minden virághoz, és ha egyet kiválasztanak, akkor sem akarják azt mindenestől magukkal vinni. Csak azt gyűjtik ki belőle, amire szükségük van. Jól akkor használjuk a könyveket, ha méhek módjára csak azt vesszük birtokba belőlük, ami hasznunkra van és rokon az Igazsággal, a többiről azonban óvakodunk. A méh és az olvasó közötti közismert allegoriát Basileios valószínűleg Isokratés egyik követőjének művéből „gyűjtötte”.

Εἰ δὲ δεῖ θνητὸν¹ ὄντα τῆς τῶν θεῶν στοχάσασθαι διανοίας, ἥγοῦμαι κακείνους ἐπὶ τοῖς οἰκειοτάτοις² μάλιστα δηλῶσαι πῶς ἔχουσι³ πρὸς τοὺς φαύλους καὶ τοὺς σπουδαίους⁴ τῶν ἀνθρώπων. Ζεὺς γὰρ Ἡρακλέα καὶ Τάνταλον γεννήσας, ὃς οἱ μῦθοι λέγουσι καὶ πάντες πιστεύουσι, τὸν μὲν διὰ τὴν ἀρετὴν ἀθάνατον⁵ ἐποίησεν, τὸν δὲ διὰ τὴν κακίαν ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἔκόλασεν. Οἵς δεῖ παραδείγμασι⁶ χρώμενόν σ' ὁρέγεσθαι τῆς καλοκαγαθίας⁷, καὶ μὴ μόνον τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημένοις⁸ ἔμμενειν δλλὰ καὶ τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα⁹ μανθάνειν καὶ τῶν ἄλλων σοφιστῶν εἴ τι χρήσιμον εἰρήκασιν ἀναγιγνώσκειν. „Ωσπερ γὰρ τὴν μέλιτταν ὅρῶμεν ἐφ' ἀπαντα μὲν τὰ βλαστήματα¹⁰ καθιζάνουσαν, ἀφ' ἐκάστου δὲ τὰ βέλτιστα¹¹ λαμβάνουσαν, οὕτω δεῖ καὶ τοὺς παιδείας¹² ὀρεγομένους μηδενὸς μὲν ἀπείρως¹³ ἔχειν, πανταχόθεν δὲ τὰ χρήσιμα συλλέγειν.

¹θνητός 3 halandó   ²„gyermekeiken”   ³hogyan viszonyulnak   ⁴σπουδαῖος 3 derék   ⁵ἀθάνατος 2 hallhatatlan   ⁶τὸ παράδειγμα példa   ⁷ἡ καλοκαγαθία tökéletesség   ⁸a tanácsainkhoz ⁹„aranyigazságait” (βέλτιστος 3 legjobb)   ¹⁰τὸ βλάστημα virág   ¹¹leghasznosabbakat   ¹²ἡ παιδεία műveltség   ¹³ἀπείρως 3 halandó

A (tag)mondatokat sorrendbe állítva szerkesszen értelmes történetet!

- (a) αὐξῆθεντος δὲ αὐτοῦ ἐλάλει πρὸς αὐτὸν ὡς πρὸς ὀκούνοντα.
- (b) ἐς μέγιστον δὲ μέγεθος ἐλθῶν ὁ δράκων ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἐς ἐρημίαν ἀπηλάθη.
- (c) παῖς παρ' αὐτοῖς δράκοντα μικρὸν ἐπρίατο καὶ ἔτρεφε μετὰ πολλῆς τῆς κομιδῆς.
- (d) ὕστερον δὲ ὁ παῖς νεανίας γενόμενος ἀπό τινος θέας ἐπανιών, λησταῖς περιπεσὸν μετὰ τῶν συνηλίκων.
- (e) καὶ ἦθυρε μετ' αὐτοῦ καὶ συνεκάθευδεν αὐτῷ.
- (f) βοῆς γενομένης ἵδον ὁ δράκων καὶ τοὺς μὲν διεσκόρπισεν, οὓς δὲ ἀπέκτεινεν, αὐτὸν δὲ περιεσώσατο.
- (g) πόλις ἐστὶ τῆς Ἀχαΐας αἱ Πάτραι.

50 °O éteróphthalmos – A félszemű

Azt mondják, hogy a lokrisiak éltek először írott törvényekkel, törvényhozójuk pedig Zaleukos volt. Zaleukos szigorú büntetéseket állapított meg: a bűnösöket általában megvakították. A lokrisiaknál új törvényt javasolni is veszélyes volt, hiszen mindenki csak hurokkal a nyakában adhatta elő javaslatát, s ha azt nem fogadták el, meghúzták a kötelet. Athénban az alkotmánnyal szemben föllépőket ostrakismossal száműzték, ennek eltörlése után pedig törvénysértő javaslatételét vágjával perelték be azt, aki a népgyűlés elé törvénysértő javaslatot nyújtott be. Pervesztés esetén a határozatot eltöröltek. Ha a javaslat elfogadásától még nem telt el egy év, a javaslattevőt meg is bírságolták, akár polgárjogát is elveszíthette. A γραφὴ παρανόμων-nal a bírák így még a népgyűlés szónokait is ellenőrzés alatt tartották.

Βούλομαι δ' ὑμῖν, ὡς ἄνδρες δικασταί, ἐν Λοκροῖς ὡς¹ νομοθετοῦσι διηγήσασθαι· οὐδὲν γάρ χείρους² ἔσεσθε παράδειγμά τι ἀκηκοότες, ἀλλως τε καὶ³ φόι πόλις εὐνομούμενη χρῆται. ἐκεὶ γάρ οὕτως οἴονται δεῖν τοῖς πάλαι κειμένοις⁴ χρῆσθαι νόμοις καὶ τὰ πάτρια περιστέλλειν καὶ μὴ πρὸς τὰς βουλήσεις⁵ μηδὲ πρὸς τὰς διαδύσεις⁶ τῶν ἀδικημάτων νομοθετεῖσθαι, ὅστ' ἂν τις βουλῆται νόμον καινὸν τιθέναι, ἐν βρόχῳ⁷ τὸν τράχηλον ἔχων νομοθετεῖ, καὶ ἔαν μὲν δόξῃ καλὸς καὶ χρήσιμος εἶναι ὁ νόμος, ζῆ⁸ ὁ τιθεῖς⁹ καὶ ἀπέρχεται, εἰ δὲ μή, τέθηκεν ἐπισπασθέντος τοῦ βρόχου. καὶ γάρ τοι¹⁰ καινοὺς μὲν οὐ τολμῶσι τίθεσθαι, τοῖς δὲ πάλαι κειμένοις ἀκριβῶς χρῶνται. καὶ ἐν πολλοῖς δὲ πάνυ ἔτεσιν, ὡς ἄνδρες δικασταί, εἰς λέγεται παρ' αὐτοῖς νόμος καινὸς τεθῆναι. ὅντος γάρ αὐτόθι¹¹ νόμου, ἔαν τις ὄφθαλμὸν ἐκκόψῃ, ἀντεκκόφαι παρασχεῖν τὸν ἑαυτοῦ, καὶ οὐ χρημάτων τιμήσεως¹² οὐδεμιᾶς, ἀπειλῆσαι τις λέγεται ἐχθρὸς ἐχθρῷ ἐν' ἔχοντι ὄφθαλμὸν ὅτι αὐτοῦ ἐκκόφει τοῦτον τὸν ἔνα. γενομένης δὲ ταύτης τῆς ἀπειλῆς¹³ χαλεπῶς ἐνεγκῶν ὁ ἐτερόφθαλμος, καὶ ἥγιονύμενος ἀβίωτον¹⁴ αὐτῷ τὸν βίον τοῦτο παθόντι, λέγεται τολμῆσαι νόμον εἰσενεγκεῖν, ἔαν τις ἔνα ἔχοντος ὄφθαλμὸν ἐκκόψῃ, ἄμφω¹⁵ ἀντεκκόφαι παρασχεῖν, ἵνα τῇ ἵση συμφορᾶ¹⁶ ἀμφότεροι χρῶνται. καὶ τοῦτον μόνον λέγονται Λοκροὶ θέσθαι τὸν νόμον ἐν πλεῖν ἢ διακοσίοις¹⁷ ἔτεσιν.

¹hogyan   ²(χείρονες) hitványabbak   ³ἀλλως τε καὶ különösen   ⁴a régóta fennálló   ⁵ἥ βούλησις kívánság   ⁶ἥ διάδυσις mentesítés   ⁷ο βρόχος hurok   ⁸έλ(eterben marad)   ⁹α (javaslat)tevő
¹⁰bizony   ¹¹ott   ¹²ἥ τιμησις kárpótlás   ¹³ἥ ἀπειλή fenyegetés   ¹⁴ἀβίωτος 2 elviselhetetlen   ¹⁵ἄμφω mindkettő(t)   ¹⁶ἥ συμφορά csapás; eredmény   ¹⁷πλεῖν ἢ διakósioi 3 több mint kétszáz

Párosítsa a csattanókat a történetekkel!

1. Ἀρίστων πυνθανομένου τινος πόσοι Σπαρτιάται τὸ πλῆθος, εἴπε·
2. Διογένης λύχνον μεθ' ἡμέραν ἄφας, φησι·
3. Βίας ὁ Πριηνεὺς συμπλέων ποτὲ ἀσεβέσι, χειμαζομένης τῆς νεώς κάκείνων τοὺς θεοὺς ἐπικαλούμενων, ἔφη·
4. Στρατόνικος διδάσκων κιθαριστάς, ἐπειδὴ ἐν τῷ διδασκαλείῳ εἶχεν ἐννέα μὲν εἰκόνας τῶν Μουσῶν, τοῦ δὲ Ἀπόλλωνος μίαν, μαθητὰς δὲ δύο, πυνθανομένου τινὸς πόσους ἔχοι μαθητάς, ἔφη·
 (a) ἄνθρωπον ζητῶ.
 (b) σὺν τοῖς θεοῖς δώδεκα.
 (c) δόσοι ἴκανοι τοὺς ἐχθροὺς ἀπερύκειν.
 (d) σιγάτε, μὴ αἰσθωνται ὑμᾶς ἐνθάδε πλέοντας.

51 | Σκεδαννύμενοι διεφθείροντο – Szétszóródva elpusztultak

Az abdérai Prótagoras mondta, hogy az istenekről nem tudhatja sem azt, hogy vannak, sem azt, hogy nincsenek. Ezzel egy másik filozófus szerint azt állította, hogy tudja, hogy nem léteznek. Ez azonban nem igaz; Prótagoras nem tagadta az istenek létezését, csak azt vonta kétségbe, hogy megismerhetők. Ő volt az első, aki magát szofistának nevezte. A szofisták filozófusok és szónokok voltak, akik városról városra járva előadásokat tartottak, és tandíj fejében oktattak. Céluk politikusok képzése volt. Azt vetették a szemükre, hogy a vitatkozásban való jártasságukkal a gyengébb érvet erősebbé tudják tenni – Prótagoras szerint ugyanis minden dologról két ellentétes állítás lehetséges. A szofisták művei elvesztek; tanait Platón műveiből ismerjük, aki, mint közismert, támadta őket.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας¹ μετέσχε μοίρας², πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν³ ζῷων⁴ μόνον θεοὺς ἐνόμισεν, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἴδρυεσθαι καὶ ἀγάλματα⁵ θεῶν· ἐπειτα φωνὴν καὶ ὄνοματα ταχὺ⁶ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ⁷, καὶ οἰκήσεις⁸ καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις⁹ καὶ στρωμάτα¹⁰ καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ηὔρετο. οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι κατ’ ἀρχὰς¹¹ ἄνθρωποι ἥκουν σποράδην¹², πόλεις δὲ οὐκ ἡσαν· ἀπώλυτον οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῆ¹³ αὐτῶν ἀσθενέστεροι¹⁴ εἶναι¹⁵, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη¹⁶ αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφὴν¹⁷ ἵκανή βιοηθός¹⁸ ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής¹⁹ – πολιτικὴν γὰρ τέχνην²⁰ οὕπω εἰχον, ἡς μέρος πολεμικῆ²¹ – ἐξήτουν²² δὴ ἀθροίζεσθαι καὶ σώζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτε²³ οὖν ἀθροισθεῖεν, ἡδίκουν ἀλλήλους ἀτε²⁴ οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο.

¹θείος 3 isteni   ²ἡ μοῖρα (osztály)rész   ³ἡ συγγένεια rokonság   ⁴az élőlények közül   ⁵τὸ ἄγαλμα szobor   ⁶gyorsan   ⁷„mesterségesen”   ⁸ἡ οἰκήσις lakhely   ⁹ἡ ὑπόδεσις saru   ¹⁰ἡ στρωμανή (vettett) ágy   ¹¹kezdetben   ¹²szétszórtan   ¹³ mindenképpen; minden tekintetben   ¹⁴ἀσθενής 2 gyöngé ¹⁵διὰ τὸ ... εἶναι mivel ... voltak   ¹⁶κέζμυντες   ¹⁷az életben maradásra   ¹⁸βιοηθός 2 ἦν (+ dat.) se-gítségükre volt   ¹⁹ἐνδεής 2 nem elegendő   ²⁰a közösséggalkotás képessége   ²¹a hadviselés képessége ²²törekedtek   ²³valahányoszor (opt. iterativus)   ²⁴ἄτε (+ pt.) minthogy

Alkosson mondatokat a példa szerint a megadott szavak felhasználásával!

ἡ δύναμις, χράομαι, παρεῖναι, πράττω, πρέπει

Χρῆσθαι τῷ παρόντι ἀεὶ πρέπει καὶ ὅτι ἀν πράττης πράττειν εἰς δύναμιν.

- (1) ἡ ἡμέρα, οἱ Ἑλληνες, πορεύομαι, πολεμέω, ὁ βασιλεύς
- (2) ὁ κῆρυξ, πέμπω, αἰτέω, τὸ ἔτος, ἡ εἰρήνη
- (3) ὁ ποιητής, τὸ βιβλίον, ἔχω, ὁ ἐταῖρος, ἀναγιγνώσκω,
- (4) ὁ χρόνος, ἡ παιδεία, τὸ δένδρον, ἔξεστι, ὁ καρπός
- (5) ὁ πίθηκος, ὁ ἵππος, κελεύω, διὰ τί, ὁ ποταμός

52 Προϊόντος τοῦ χρόνου – Telt-múlt az idő

Egy athéni polgár megölte felesége szeretőjét, mert rajtakapta a házasságtörésen. A megölt férfi rokonai bevádolták gyilkosságéről. A vádlott elismeri, hogy ölt, de azzal védekezik, hogy tette jogos volt, hiszen a törvények megengedik, hogy a férj megölje a rajtakapott szeretőt. A rokonok viszont azt állítják, hogy tette nem volt jogos; a vádlott ugyanis haragosa volt az áldozatnak, akit azzal a szándékkal csalt be a házába, hogy ott meggyilkolja. A vádlott először a házasságáról mesél a bíráknak. Gyermekük megszületése után vakon megbízott a feleségében, de az a csábító karmaiba került. Végül az asszonyt már olyan vakmerővé tette a szenvedély, hogy még akkor is engedett vágyainak, amikor a birtokról váratlanul hazatért férje az emeleti hálószobában aludt.

Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ὃ ἄνδρες, ἦκον μὲν ἀπροσδοκήτως¹ ἐξ ἀγροῦ, μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον² τὸ παιδίον³ ἔβρα καὶ ἐδυσκόλαινεν ὑπὸ τῆς θεραπαίνης⁴ ἐπίτηδες⁵ λυπούμενον, ἵνα ταῦτα ποιῇ· ὁ γάρ ἄνθρωπος⁶ ἔνδον ἦν· ὕστερον γάρ ἀπαντα ἐπιθόμην. καὶ ἐγὼ τὴν γυναῖκα ἀπιέναι ἐκέλευον καὶ δοῦναι τῷ παιδίῳ τὸν τιτθόν⁷, ἵνα παύσηται κλαῖν. ή δὲ τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἤθελεν, ὡς ἀν ἀσμένη⁸ με ἐωρακυῖα ἦκοντα διὰ χρόνου⁹. ἐπειδὴ δὲ ἐγὼ ὡργιζόμην καὶ ἐκέλευον αὐτίκα¹⁰ ἀπιέναι, ἵνα σὺ γε¹¹ ἔφη πειρᾶς ἐνταῦθα τὴν παιδίσκην¹². καὶ πρότερον δὲ μεθύων εἴλκες αὐτήν. κάγὼ μὲν ἐγέλων, ἐκείνη δὲ ἀναστᾶσα καὶ ἀπιοῦσα προστίθησι τὴν θύραν¹³, προσποιουμένη παίζειν, καὶ τὴν κλείν¹⁴ ἐφέλκεται. κάγὼ τούτων οὐδὲν ἐνθυμούμενος οὐδὲν ἐκάθευδον ἀσμενος¹⁵, ἦκων ἐξ ἀγροῦ. ἐπειδὴ δὲ ἦν πρὸς ἡμέραν¹⁶, ἦκεν ἐκείνη καὶ τὴν θύραν ἀνέψειν. ἐρομένου δέ μου τί αἱ θύραι νύκτωρ φοροῖεν, ἔφασκε τὸν λύχνον¹⁷ ἀποσβεσθῆναι τὸν παρὰ τῷ παιδίῳ, εἴτα ἐκ τῶν γειτόνων ἐνάφασθαι. ἐσιώπων ἐγὼ καὶ ταῦτα οὔτως ἔχειν¹⁸ ἥγούμην. ἔδοξε δέ μοι, ὃ ἄνδρες, τὸ πρόσωπον ἐψιμυθιῶσθαι, τοῦ ἀδελφοῦ¹⁹ τεθνεώτος οὕπω τριάκονθ' ἡμέρας²⁰. ὅμως δ' οὐδὲν οὔτως²¹ οὐδὲν εἰπὼν περὶ τοῦ πράγματος ἐξειλθῶν ὠχόμην ἔξω²² σιωπῆ²³.

¹váratlanul   ²tò δεῖπνον étkezés, vacsora   ³tò παιδίον gyerek   ⁴ἡ θεραπαίνα szolgáló; „szárazdajka”   ⁵szándékosan   ⁶(ti. a szerető)   ⁷δοῦναι τὸν τιτθόν megszoptatni   ⁸ώς ἀν ἀσμένη „öröömöt színlelke”   ⁹hosszú idő után   ¹⁰rögön   ¹¹σύ γε „te meg”   ¹²ἡ παιδίσκη kicseléd   ¹³ἡ θύρα ajtó   ¹⁴ἡ κλείς retesz   ¹⁵„jótízen”; „kiterülve”   ¹⁶hajnaltájt   ¹⁷ὁ λύχνος mécses   ¹⁸οὔτως ἔχει így van   ¹⁹ὁ ἀδελφός fivér   ²⁰még 30 napja sem   ²¹οὐδὲν οὔτως még erre sem   ²²ki   ²³csöndben; „szótlan”

Melyik szó illik a mondatba?

- Ἐπειδὴ δὲ ἔως ἐγένετο, (διαβαῖνον – διαβήσονται – διέβαινον) τὴν γέφυραν ἐζευγμένην πλοίοις τριάκοντα καὶ ἐπτά.
- Ποταμῷ γάρ οὐκ (ἔστιν – ἔστιν) ἐμβῆναι δις τῷ αὐτῷ καθ' Ἡράκλειτον.
- Οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου οἵ τ' ἔνδον συνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω (κατεκόπησαν – κατέκοφαν – κατακόφουσι).
- Κῦρος δὲ τούτοις ἀπορῶν τε καὶ λυπούμενος μετεπέμπετο τὸν Κλέαρχον· ὁ δὲ ιέναι (οὐκ – οὐδὲν – μὴ – μηδὲν) ἤθελε.
- Ο δ' ἀνήρ (πολλοῦ – πολλῷ – πολλῶν) μὲν ἀξιος φίλος ἦ, χαλεπώτατος δ' ἐχθρός φίλος πολέμιος ἦ.
- Ἐπειδὲ ἀφίκοντο εἰς τὸ αὐτό, ἀσμενοί τε εἶδον ἀλλήλους καὶ ἡσπάζοντο (οἷον – ἢ – ὅσπερ) ἀδελφούς.
- Οἱ βάρβαροι οὐ κραυγῇ (καὶ – ἀλλὰ) σιγῇ ὡς ἀνυστον καὶ ἡσυχῇ ἐν ἴσῳ καὶ βραδέως προσῆσαν.

53 Ἐπὶ τοὺς βαρβάρους – A perzsák ellen

„... a perzsa király nem szabad akaratukból uralkodik a szárazföld népei felett, hanem mert mindegyiküknel nagyobb fegyveres erőt gyűjtött maga köré; ha mi ennél is nagyobb haderővel kelünk át – amit közös elhatározás esetén könnyen megtehetnénk – háborítatlanul magunknak gyümölcsözhetjük majd egész Ázsiát. És sokkal szébb is a nagykirállyal hadat viselnünk a [perzsa] királyságért, mint a vezetőszerepért civakodnunk egymás között. A hadjáratra pedig méltányos a mostani nemzedék idejében sort kerítenünk, hogy a megpróbáltatások részesei a jószerencse áldásait is élvezhessék, s ne teljék el az életük végig balsorban. Amúgyis elég a múlt – miféle szörnyűség meg nem esett benne? Mert sok rossz eleve megvan ugyan az emberi természetben, de mi a szükségszerűeknél is jóval többet eszeltünk ki ...” (Isokratés; SZEPESZY TIBOR fordítása)

Ἐγὼ διελέχθην μὲν καὶ πρὸς Ἀντίπατρον περὶ τε τῶν τῇ πόλει καὶ τῶν σοὶ¹ συμφερόντων, ἔξαρκούντως² ὡς ἐμαυτὸν ἔπειθον³, ήβουλήθην δὲ καὶ πρὸς σὲ γράψαι, περὶ ὧν μοι δοκεῖ πρακτέον εἶναι⁴ μετὰ τὴν εἰρήνην, παραπλήσια⁵ μὲν τοῖς ἐν τῷ λόγῳ γεγραμμένοις, πολὺ δ' ἐκείνον μὲν γὰρ τὸν χρόνον⁷ συνεβούλευον ὡς χρὴ διαλλάξαντά σε τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν καὶ τὴν Λακεδαιμονίων καὶ τὴν Θηβαίων καὶ τὴν Ἀργείων⁸ εἰς ὁμόνοιαν⁹ καταστῆσαι τοὺς Ἐλληνας, ἥγοιμενος, ὃν τὰς προεστώσας¹⁰ πόλεις πείσης οὕτω φρονεῖν, ταχέως καὶ τὰς ἄλλας ἐπακολουθήσειν. Τότε μὲν οὖν ἄλλος ἦν καὶρός, νῦν δὲ συμβέβηκεν¹¹ μηκέτι¹² δεῖν πείθειν διὰ γὰρ τὸν ἀγῶνα τὸν γεγενημένον ἡναγκασμένοι πάντες εἰσὶν εὗ φρονεῖν καὶ τούτων ἐπιθυμεῖν ὃν ὑπονοοῦσιν σε βούλεσθαι πράττειν καὶ λέγειν, ὡς δεῖ παυσαμένους τῆς μανίας¹³ καὶ τῆς πλεονεξίας¹⁴ ἦν ἐποιοῦντο πρὸς ἄλλήλους, εἰς τὴν Ἀσίαν τὸν πόλεμον ἐξενεγκεῖν. Καὶ πολλοὶ πυνθάνονται παρ’ ἔμοι¹⁵ πότερον ἐγώ σοι παρήνεσα ποιεῖσθαι τὴν στρατείαν¹⁶ τὴν ἐπὶ τοὺς βαρβάρους ἥ¹⁷ σοῦ δικαιοθέντος συνεῖπον· ἐγὼ δ' οὐκ εἰδέναι μέν φημι τὸ σαφές¹⁸, οὐ γὰρ συγγεγενῆσθαι σοι πρότερον, οὐ μὴν ἀλλ' οἰεσθαι σὲ μὲν ἐγνωκέναι περὶ τούτων, ἐμὲ δὲ συνειρηκέναι ταῖς σαῖς¹⁹ ἐπιθυμίαις.

¹ti. *Philippos*   ²eléggé   ³ώς ἐμαυτὸν ἔπειθον „úgy gondolom”   ⁴πρακτέον teendő   ⁵hasonlóan
⁶σύντομος 2 tömör   ⁷abban az időben   ⁸ἡ Ἀργείων (sc. πόλις) Argos   ⁹ἡ ὁμόνοια egyetértés
¹⁰προεστώσα (pt. pf.) „vezető”   ¹¹a dolog úgy áll, hogy   ¹²többé már nem   ¹³ἡ μανία esztélesség
¹⁴ἡ πλεονεξία kapzsiság; gógr   ¹⁵tőlem   ¹⁶ἡ στρατεία hadjárat   ¹⁷πότερον ... ἥ vajon ... vagy   ¹⁸„az
 igazság/ot”   ¹⁹σός 3 a te ...d; tiéd

Tagolja a szöveget, és tegye ki a hangsúlyjeleket!

ολεωνιδηζολακεδαιμονιος
 καιιοισυναυτωτριακοσιοιον
 μαντευομενοναυτοιςθανα
 τονειλοντοενπυλαιικαιιυπερτης
 ελλαδοιςευκαιικαλωαζαγωνισαμεν
 οιτελουςετυχονευκλεουςκαιιδοξανε
 αυτοιςαθανατοναπελιπονκα
 ιφημηναγαθηνδιαιωνος

54 Tícs ἀγορεύειν βούλεται – Ki akar szólani?

Az athéniak szövetségre léptek a thébaiakkal a makedón Philippos ellen. A király athéni támogatói azonban elmérgesítették a két város viszonyát, így Philippos akadálytalanul vonulhatott Athén ellen, és elfoglalta Elateiát. A város elfoglalása riadalmat okozott Athénban; a prytanisok a hír vétele után azonnal intézkedéseket foganatosítottak. – A prytanisok a tanács ügyvivő tagjai voltak. Athénban évente ötszáz tanácstagot sorsoltak a tanácsba, minden phyléből ötvenet. Az évet tíz egységre osztották, és minden időszakban más phylé ötven tanácstagja vitte az ügyeket: ők határozták meg a tanács napirendjét, ők hívták össze a népgyűléseket, és javaslatokat készítettek elő a népgyűlés számára. A prytanisok általában a tanács házban tartották üléseiket, és naponta együtt étkeztek az agorán, a tholosban.

¹Ἐσπέρα¹ μὲν γὰρ ἦν, ἥκε δ' ἀγγέλλων τις ὡς² τοὺς πρυτάνεις³ ὡς⁴ Ἐλάτεια κατείληπται. καὶ μετὰ ταῦθ⁵ οἱ μὲν⁶ εὐθὺς ἔξαναστάντες μεταξύ⁷ δειπνοῦντες⁸ τούς τ' ἐκ τῶν σκηνῶν τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν⁹ ἔξειργον καὶ τὰ γέρρο¹⁰ ἐνεπίμπρασαν, οἱ δὲ τοὺς στρατηγοὺς μετεπέμποντο καὶ τὸν σαλπιγκτὴν ἐκάλουν· καὶ θορύβου¹¹ πλήρης ἦν ἡ πόλις. τῇ δ' ὑστεροαἰών¹², ἀμα τῇ ἡμέρᾳ, οἱ μὲν πρυτάνεις τὴν βουλὴν ἐκάλουν εἰς τὸ βουλευτήριον, ὑμεῖς δ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπορεύεσθε, καὶ πρὶν¹³ ἔκεινην¹⁴ χρηματίσαι καὶ προβουλεῦσαι πᾶς ὁ δῆμος ἄνω¹⁵ καθῆτο. καὶ μετὰ ταῦτα ὡς¹⁶ ἥλθεν ἡ βουλὴ καὶ ἀπήγγειλαν οἱ πρυτάνεις τὰ προσηγγελμέν¹⁷ ἔσαντοις καὶ τὸν ἥκοντα παρήγαγον κάκεινος εἴπεν, ἡρώτα μὲν ὁ κῆρυξ¹⁸ «τίς ἀγορεύειν βούλεται;» παρήγε δ' οὐδείς. πολλάκις δὲ τοῦ κήρυκος ἐρωτῶντος οὐδὲν μᾶλλον¹⁹ ἀνίστατ²⁰ οὐδείς, ἀπάντων μὲν τῶν στρατηγῶν παρόντων, ἀπάντων δὲ τῶν ῥητόρων, καλούσσης δὲ τῆς πατρίδος τὸν ἐροῦνθ' ὑπέρ²⁰ σωτηρίας· ἦν γὰρ ὁ κῆρυξ κατὰ τοὺς νόμους φωνὴν²¹ ἀφίησι, ταύτην τῆς πατρίδος δίκαιαιον²² ἥγεισθαι.

¹ἡ ἐσπέρα este   ²(+ acc.) -hoz   ³οἱ πρυτάνεις prytanisok   ⁴hogy   ⁵μετὰ ταῦτα ezután   ⁶οἱ μὲν ... οἱ δέ εγεγεσ ... mások pedig   ⁷közben   ⁸έτκεζες közben   ⁹αἱ σκηναι αἱ κατὰ τὴν ἀγοράν (piaci) bódék   ¹⁰τὰ γέρρα (vesszőből font) kerítés (a piacon)   ¹¹ὁ θόρυβος láarma; riadalom   ¹²másnap   ¹³πρὶν (+ Inf.) mielőtt   ¹⁴(ti. a tanács)   ¹⁵fenn (a Pnyx oldalában, ahol a népgyűlést tartották)   ¹⁶mihelyt   ¹⁷a nekik jelentetteket; „a híreket”   ¹⁸kikiáltó   ¹⁹οὐδὲν μᾶλλον mégsem   ²⁰(+ gen.) érdekében   ²¹ἦν ... φωνήν amely hangot   ²²jogosan, méltán

Tagolja a szöveget, és tegye ki a hangsúlyjeleket!

ΕΥΡΥΔΑΜΑΣΟΚΥΡΗΝΑΙ
ΟΣΠΥΓΜΗΝΕΝΙΚΗ
ΣΕΝΕΚΚΡΟΥΣΘΕ
ΙΣΜΕΝΥΠΟΤΟΥΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥ
ΤΟΥΣΟΔΟΝΤΑΣΚΑΤΑΠΙΩΝΔΕΑΥΤ
ΟΥΣΙΝΑΜΗΑΙΣΘΗΤΑΙΟΑΝΤΙΠΑΛΟΣ

55 Móvoς βαδίζων – Magamban bandukolva

Gyilkossági kísérletnek minősülő súlyos testi sértésekben az Areiospagos ítélezett. A tényállást a vádlott általában elismerte, de azt állította, hogy tettét hirtelen felindulásában követte el, vagyis a szándék hiányát emelte ki. Ez akkor válhat meggyőzővé, ha bizonyítani tudja, hogy az erőszakos cselekmény kezdeményezője a sértett volt. A sértett ezért a védőbeszédekben minden pökhendi és erőszakos, mint az alábbiakban is: A két fél ugyanabba a fiúba szeretett bele, a fiú a vádlott szerelmese lett. A másik férfi ebbe nem tudott belenyugodni, s egy éjjel barátaival rátört vetélytársa házára. Nem találták otthon, így másutt kezdték keresni; amikor rátaláltak, összeverekedtek. A hasonló támadásokat elkerülendő a vádlott a fiúval együtt elhagyta a várost. Ám amint visszatértek, ismét megpróbálták elragadni tőle a fiút.

Μετὰ δὲ ταῦτα τὸ μὲν μειράκιον¹ εἰς γναφεῖον² κατέφυγεν, οὗτοι³ δὲ συνεισπεσόντες ἦγον αὐτὸν βίᾳ⁴, βοῶντα καὶ κεκραγότα⁵ καὶ μαρτυρόμενον. Συνδραμόντων δὲ ἀνθρώπων πολλῶν καὶ ἀγανακτούντων τῷ πράγματι καὶ δεινὰ φασκόντων εἶναι τὰ γιγνόμενα⁶, τῶν μὲν λεγομένων οὐδὲν ἐφρόντιζον, Μόλωνα δὲ τὸν γναφέα⁷ καὶ ἄλλους τιὸς ἐπαμύνειν ἐπιχειροῦντας συνέκοφαν. ἥδη δὲ αὐτοῖς οὕσι παρὰ⁸ τὴν Λάμπωνος οἰκίαν ἐγὼ μόνος βαδίζων ἐντυχάνω⁹, δεινὸν δὲ ἡγησάμενος εἶναι καὶ αἰσχρὸν¹⁰ περιιδεῖν οὕτως ἀνόμως¹¹ καὶ βιαίως¹² ὑβρισθέντα τὸν νεανίσκον, ἐπιλαμβάνομαι αὐτοῦ. οὗτοι δέ, δι’ ὅ τι¹³ μὲν τοιαῦτα παρενόμουν εἰς ἔκεινον, οὐκ ἥθελησαν εἰπεῖν ἐρωτηθέντες, ἀφέμενοι δὲ τοῦ νεανίσκου ἐτυπτον ἐμέ. μάχης δὲ γενομένης, ὡς βουλή, καὶ τοῦ μειρακίου βάλλοντος¹⁴ αὐτοὺς κακομοῦ περὶ τοῦ σώματος ἀμυνομένου καὶ τούτων ἥμας βαλλόντων, ἔτι δὲ τυπτόντων αὐτὸν ὑπὸ τῆς μέθης¹⁵ κάκείνου ἀμυνομένου, καὶ τῶν παραγενομένων ὡς¹⁶ ἀδικουμένοις ἥμιν ἀπάντων ἐπιχορούντων, ἐν τούτῳ τῷ θορύβῳ¹⁷ συντριβόμεθα τὰς κεφαλὰς ἄπαντες.

¹τὸ μειράκιον ifjú, „fiúka”   ²ványolóműhely   ³(ti. a vádló és cimborái)   ⁴erőszakkal   ⁵κεκραγώς
 3 rikoltozó   ⁶az eset(et)   ⁷ο γναφεύς ványoló   ⁸-nál, -nél   ⁹αὐτοῖς ... ἐντυχάνω szembetalálkozom velük   ¹⁰αἰσχρός 3 rút   ¹¹törvénytelenül   ¹²erőszakkal   ¹³διὰ ὅ τι miért   ¹⁴βάλλει kövekkel dobál   ¹⁵ὑπὸ τῆς μέθης részegségükben   ¹⁶mint   ¹⁷ὁ θόρυβος kavarodás, zűrzavar

Minden mondatban van egy fölösleges szó. Ha a mondatokba nem illő szavakat összeolvassa, egy mondatot kap, melyet Xenophón ad Sókratés szájába.

1. Ὁ πατήρ ὁ ἐπιμελούμενος ὅπως ἀνὴρ ἀγαθὸς γενοίμην ἡνάγκασέ με πάντα τὰ Ὄμηρου ἔπη ἀγαθὴ μαθεῖν· καὶ νῦν δυναίμην ἀν Ἰλιάδα ὅλην καὶ Ὄδύσσειαν ἀπὸ στόματος εἰπεῖν.
2. Εἰπέ μοι, ὡς γύναι, ἄρα ἥδη κατενόησας ἐστιν τίνος ποτὲ ἔνεκα ἐγώ τε σὲ ἔλαβον καὶ οἱ σοι γονεῖς ἔδοσάν σε ἐμοὶ;
3. Αἰνείας δὲ σώσας μὲν τοὺς πατρώους καὶ μητρώους θεούς, σώσας δὲ καὶ αὐτὸν τὸν πατέρα ἥμέρα, δόξαν εὐσεβείας ἔξηνέγκατο, ὥστε καὶ οἱ πολέμοι μόνῳ ἔκείνῳ ὥν ἐκράτησαν ἐν Τροίᾳ ἔδοσαν μὴ συλληθῆναι.
4. Ἐγὼ μὲν τοῦτο ἀεί ποτε νομίζω, ὡς ὅποιοι τινες ἀν οἱ προστάται ὢσι, τοιαύτας καὶ τὰς πολιτείας γίγνεσθαι.
5. Πρὸς ταῦτα εἴπεν ὁ Σιμωνίδης· Ἀλλὰ ταῦτα μὲν πάντα ἔμοιγε μικρὰ δοκεῖ ἀρετῆς εἶναι ἀ σὺ λέγεις.
6. ὃπότε δὲ φεγγόντων ἦ ἐπαινούντων τινὰς ἀκούοι, οὐχ ἥττον ὥστε καταμανθάνειν ἀρχεσθαι τοὺς τῶν λεγόντων τρόπους ἥ περὶ ὥν λέγοιεν.

56 Ei ἔγημεν ἀστήν – Ha polgárnőt vett volna el

Egy athéni régi ellensége asszonyát állította bíróság elé: idegen nő létére egy athénival együtt élve bitorolja a polgárjogot. Bűnét még tétezte azzal, hogy lányát szintén be akarta csempészni a polgárok közé, hozzáadva egy polgárhoz. A ván közhív volt, hisz a polgárjoggal bírók feltékenyen vigyázottak kiváltságaikat. A per súlyát jelzi a büntetés nagysága: a vádoltat, ha elítélték, eladták, a férj pedig akár a polgárjogát is elveszíthette. A vádló kíméletlenül tárja föl az idős nő múltját. Állítása szerint az nemcsak hogy nem athéni, de egyenesen rabszolga volt, majd független hetéraként szinte egész Hellással kapcsolatba került, míg végül „feleség” lett Athénban. A szónok a hetéra feslettségét a tisztes polgárnő erényével állítja szembe, jól tudva, mit tart az ötszázegy athéni férfi a női nemről.

Tὸ γὰρ συνοικεῖν τοῦτ’ ἔστιν, ὃς ἀν¹ παιδοποιηται καὶ εἰσάγῃ εἰς τε τοὺς φράτερας² καὶ δημότας³ τοὺς υἱεῖς, καὶ τὰς θυγατέρας ἐκδιδῷ⁴ ὡς αὐτοῦ οὔσας⁵ τοῖς ἀνδράσιν. τὰς μὲν γὰρ ἑταίρας ἥδονης⁶ ἔνεκ⁷ ἔχομεν, τὰς δὲ παλλακὰς τῆς καθ’ ἡμέραν⁸ θεραπείας τοῦ σώματος, τὰς δὲ γυναικας τοῦ παιδοποιεῖσθαι γυνησίως⁹ καὶ τῶν ἔνδον¹⁰ φύλακα¹¹ πιστὴν¹² ἔχειν. ὡστ¹³ εὶ πρότερον ἔγημεν γυναικα ἀστὴν καὶ εἰσὶν οὕτοι οἱ παιδεῖς ἐξ ἐκείνης καὶ μὴ Νεαίρας, ἐξῆν¹⁴ αὐτῷ ἐκ τῆς ἀκριβεστάτης μαρτυρίας¹⁵ ἐπιδεῖξαι, παραδόντι τὰς θεραπαινας ταύτας. ὡς δὲ προύκαλεσάμην, τούτων¹⁶ ὑμῖν τὴν τε μαρτυρίαν καὶ τὴν πρόκλησιν¹⁷ ἀναγνώσεται. λέγε τὴν μαρτυρίαν, ἔπειτα τὴν πρόκλησιν.

¹ὅς ἂν (+ coni.) ha valaki   ²ό φράτηρ a phratra (*a phylénél kisebb közig. egység*) tagja   ³ό δημότης a démos (*közig. egység*) tagja   ⁴ἐκδιδῷ kiházasítja   ⁵ώς αὐτοῦ οὔσας (*lánya*)it övéinek elismertként   ⁶ή ἥδονή gyönyör   ⁷ἔνεκα (+ gen.)   ⁸καθ’ ἡμέραν minden nap(i)   ⁹törvényesen   ¹⁰τὰ ἔνδον „háztartás”   ¹¹ό (ή) φύλαξ őr   ¹²πιστός hű, megbízható   ¹³következésképp   ¹⁴lehetősége (lett) volna   ¹⁵utalás a kínvallatásra   ¹⁶„az ezt bizonyító”   ¹⁷ή πρόκλησις felszólítás

Melyik szó illik a mondatba?

- Kai εὶ μὴ νμεῖς ἥλθετε, ἐπορευόμεθα ἀν ἐπὶ (βασιλέα – βασιλέως – βασιλεῖ).
- Ἡ πηγὴ ὑπὸ (τοῦ – τῆς) πλατάνου ῥεῖ μάλα φυχροῦ ὕδατος.
- Kai στήλη ἔστηκε παρὰ τὸν ναὸν γράμματα ἔχουσα: Ἱερὸς ὁ χῶρος (ό – τῆς) Ἀρτέμιδος.
- Πολλὰ τῶν ὑποζυγίων (ἀπώλετο – ἀπώλοντο) ὑπὸ λιμοῦ.
- Oἱ δὲ στρατιῶται ἔχολέπαινον τοῖς στρατηγοῖς, καὶ ἔφασαν αὐτοὺς πάλαι ταῦτ’ εἰδότας (κρύπτειν – κρύψειν – κρύψαι), καὶ οὐκ ἔφασαν ιέναι, ἐὰν μή τις αὐτοῖς χρήματα διδῷ.
- Eὶ δὲ τοῦτο πάντες (ποιοῦμεν – ἐποιοῦμεν), ἀπαντεῖς ἀν ἀπωλόμεθα.
- Ἐλεγον δέ, ὅτι ἥκοιεν ἥγεμόνας ἔχοντες οἱ αὐτούς, ἐὰν σπονδαὶ γένωνται, (ἄγουσιν – ἄξουσιν – ἄξοντες) ἔνθεν ἔξουσι τὰ ἐπιτήδεια.

57 Eἰ νῆσον ὥκουν – Ha szigeten laknának

Miután a perzsák elvonultak Hellasból, a szövetségesek hajóhada Pausanias vezetésével meg-támadta Kyprost, és el is foglalta. De Pausanias erőszakos ember volt, ezért a szövetségesek az athéniakat kérték fel a vezetésre. Az athéniak ezt örömmel fogadták, és amikor a spártaiak hazahívták Pausaniast, átvették a vezetést. Meghatározták, hogy a szövetséges városok közül melyeknek kell hajókat, és melyeknek pénzt adni a barbár ellen. Az adót athéni hivatalnokok szedték be, akiket hellénítőknek neveztek. A kincstár Déloson volt, és a gyűléseket is ott tartották. A szövetségesek eleinte önállóak voltak, később azonban az athéniak megerősödtek, és szövetségeseket leigázva szolgáikká tették őket. Ez volt a feltétele és alapja a demokráciának, amelynek bírálói is akadtak.

¹Ἐνὸς δὲ ἐνδεεῖς¹ εἰσιν· εἰ γὰρ νῆσον οἰκοῦντες θαλασσοχάτορες² ήσαν Ἀθηναῖοι, ὑπῆρχεν ἀν αὐτοῖς³ ποιεῖν μὲν κακῶς, εἰ ἔβούλοντο, πάσχειν δὲ μηδέν⁴, ἔως τῆς θαλάττης ἥρχον, μηδὲ τμηθῆναι τὴν ἔαυτῶν γῆν μηδὲ προσδέχεσθαι τοὺς πολεμίους· νῦν δὲ οἱ γεωργοῦντες⁵ καὶ οἱ πλούσιοι Ἀθηναίων ὑπέρχονται τοὺς πολεμίους μᾶλλον, ὁ δὲ δῆμος, ὅτε⁶ εὗ εἰδὼς ὅτι οὐδὲν τῶν σφῶν⁷ ἐμπρήσουσιν οὐδὲ τεμουσιν, ἀδεῶς⁸ ζῇ καὶ οὐχ ὑπερχόμενος αὐτούς. πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἔτέρου δέους⁹ ἀπηλλαγμένοι¹⁰ ἀν ήσαν¹¹, εἰ νῆσον ὥκουν, μηδέποτε προδοθῆναι τὴν πόλιν ὑπ' ὀλίγων μηδὲ πύλας¹² ἀνοιχθῆναι μηδὲ πολεμίους ἐπεισπεσεῖν· πῶς γὰρ νῆσον οἰκοῦντων ταῦτ' ἀν ἐγίγνετο; μηδ' αὖ¹³ στασιάσαι τῷ δήμῳ μηδέν¹⁴, εἰ νῆσον ὥκουν· νῦν μὲν γὰρ εἰ στασιάσαιεν, ἐλπίδα ἀν ἔχοντες¹⁵ ἐν τοῖς πολεμίοις στασιάσαιεν, ὡς κατὰ γῆν¹⁶ ἐπαξόμενοι· εἰ δὲ νῆσον ὥκουν, καὶ ταῦτ' ἀν ἀδεῶς εἴχεν¹⁷ αὐτοῖς. ἐπειδὴ οὖν ἐξ ἀρχῆς¹⁸ οὐκ ἔτυχον οἰκήσαντες νῆσον¹⁹, νῦν τάδε ποιοῦσι· τὴν μὲν οὖσιν ταῖς νήσοις παρατίθενται, πιστεύοντες τῇ ἀρχῇ τῇ κατὰ θάλατταν²⁰, τὴν δὲ Ἀττικὴν γῆν περιορῶσι τεμνομένην, γιγνώσκοντες ὅτι εἰ αὐτὴν ἐλεήσουσιν, ἔτέρων ἀγαθῶν μειζόνων στερήσονται.

¹ἐνδεής 2 ἐστι híjával van (+ gen.)   ²a tenger urai   ³ὑπῆρχεν ἀν αὐτοῖς lehetőségük volna   ⁴πάσχειν μηδέν „büntetlenül”   ⁵a földművesek   ⁶mivel   ⁷τὰ σφῶν az ő vagyonuk   ⁸félélem nélkül   ⁹τὸ δέος félelem   ¹⁰ἀπηλλαγμένος 3 megszabadult   ¹¹ἀν ήσαν volnának   ¹²αἱ πύλαι városkapu   ¹³μηδὲ αὖ és nem   ¹⁴μηδέν egy (réteg) sem   ¹⁵ἐλπίδα ἔχει ἐν (+ dat.) reménykedik vmben   ¹⁶szárazföldön ¹⁷ταῦτα ἀν ἀδεῶς εἴχε ez sem volna félelmes   ¹⁸kezdettől fogva   ¹⁹οὐκ ἔτυχον οἰκήσαντες νῆσον történetesen nem szigeten települtek meg   ²⁰ἡ ἀρχὴ ἡ κατὰ θάλατταν uralom a tengeren

Tagolja a szöveget, és tegye ki a hangsúlyjeleket!

ΠΥΘΑΓΟΡΑΣΕΛΕΓΕΔΥΟΤΑ
 ΥΤΑΕΚΤΩΝΘΕΩΝΤΟ
 ΙΣΑΝΘΡΩΠΟΙΣΔΕΔΟΣΘΑ
 ΙΚΑΛΛΙΣΤΑΤΟΤΕΑΛΗ
 ΘΕΥΕΙΝΚΑΙΤΟ
 ΕΥΕΡΓΕΤΕΙΝΚΑΙΠΡΟΣΕΤΙ
 ΘΕΙΟΤΙΚΑΙΕΟΙΚΕΤΟΙΣΘΕΩΝ
 ΕΡΓΟΙΣΕΚΑΤΕΡΟΝ

58 Ὡσπερ τὰ πρόβατα ἔθνησκον – Hullottak, mint a legyek

A peloponnesosi háború első évei úgy teltek, ahogyan azt Periklés előre láttá: a spártaik Archidamos király vezetésével betörtek Attikába, tönkretették a termést, kivágta az olajfákat, majd visszavonultak Lakedaimónba. Az athéniak nem ütköztek meg velük. A falusi lakosság értékeivel együtt a városba menekült, és a falak mögül figyelte a pusztítást, tehetetlenül és egyre dühösebben. Az elkeseredett athéniak visszahívták Periklést a stratégosi hivatalból, mert őt okolták birtokaik pusztulásáért. Periklés úgy gondolta, hogy az athéniak a háborút csak akkor nyerhetik meg, ha készleteikre támaszkodva és a tengert uralva kifárasztják ellenfeleket, és nem akarnak hódítani. A terv jó volt, de a városba zsúfolódott tömeget járvány támadta meg, aminek Periklés is áldozatául esett.

¹ Ηρέταο δὲ τὸ μὲν πρῶτον, ὡς λέγεται¹, ἐξ Αἰθιοπίας τῆς ὑπὲρ² Αἰγύπτου, ἔπειτα δὲ καὶ ἐς Αἰγύπτον καὶ Λιβύην κατέβη καὶ ἐς τὴν βασιλέως γῆν τὴν πολλήν³. ἐς δὲ τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἔξαπιναίως⁴ ἐσέπεσε, καὶ τὸ πρῶτον ἐν τῷ Πειραιεῖ⁵ ἥφατο τῶν ἀνθρώπων, ὃστε καὶ⁶ ἐλέχθη ὑπ’ αὐτῶν ὡς⁷ οἱ Πελοποννήσιοι φάρμακα ἐσβεβλήκοιεν ἐς τὰ φρέατα⁸. κρήναι⁹ γὰρ οὕπω θῆσαν αὐτόθι. ὕστερον δὲ καὶ ἐς τὴν ἄνω πόλιν¹⁰ ἀφίκετο, καὶ ἔθνησκον πολλῷ μᾶλλον ηδη. λεγέτω¹¹ μὲν οὖν περὶ αὐτοῦ ὡς¹² ἔκαστος γιγνώσκει καὶ ίατρὸς καὶ ἴδιωτης¹³, ἀφ’ ὅτου¹⁴ εἰκὸς ην¹⁵ γενέσθαι αὐτό, καὶ τὰς αἰτίας ἀστιναῖς¹⁶ νομίζει τοσαύτης μεταβολῆς ἰκανὰς εἶναι δύναμιν ἐς τὸ μεταστῆσαι¹⁷ σχεῖν¹⁸. ἐγὼ δὲ οἴον τε ἐγίγνετο λέξω, καὶ ἀφ’ ὧν¹⁹ ἀν τις σκοπῶν, εἴ ποτε καὶ αὐθίς²⁰ ἐπιπέσοι, μάλιστ’ ἀν ἔχοι τι προειδὼς μὴ ἀγνοεῖν, ταῦτα δηλώσω αὐτός τε νοσήσας καὶ αὐτὸς ἰδὼν ἄλλους πάσχοντας.

¹ mint mondják   ²ὑπέρ (+ gen.) túli   ³ἡ βασιλέως γῆ ἡ πολλή a perzsa birodalom jelentős része
⁴váratlanul   ⁵ό Πειραιεύς (*Athén kikötője*)   ⁶ώστε καὶ hogy azt is   ⁷ἐλέχθη ὑπὸ αὐτῶν ὡς vélték azt, hogy   ⁸τὸ φρέαρ κút; víztároló   ⁹ἡ κρήνη forrás   ¹⁰ἡ ἄνω πόλις a felső város = Athén   ¹¹λεγέτω mondja el   ¹²ahogy   ¹³laikus   ¹⁴ἀπὸ ὅτου hogy mitől   ¹⁵εἰκός ἐστι valószínű   ¹⁶ἀστιναῖς melyeket   ¹⁷τὸ μεταστῆσαι a megváltoztatás   ¹⁸δύναμιν ... σχεῖν erőre tettek szert   ¹⁹amiből   ²⁰ismét

Poseidón Herméssel beszélget, de Hermés válaszai összekeveredtek. (Poseidón mondatai helyes sorrendben vannak.) Rekonstruálja a pábeszédet!

ΠΟΣΕΙΔΩΝ

Ἐστιν, ὡς Ἐρμῆ, νῦν ἐντυχεῖν τῷ Διί;
 Ὁμως προσάγγειλον αὐτῷ.
 Μῶν τῇ Ἡρᾳ σύνεστιν;
 Συνίημι· ὁ Γανυμήδης ἔνδον.
 Πόθεν, ὡς Ἐρμῆ; δεινὸν γὰρ τοῦτο φῆς.
 Ἄλλα οὐ χρὴ πρὸς ἐμὲ θεῖόν γε ὅντα.

ΕΡΜΗΣ

Οὐδὲ τοῦτο· ἀλλὰ μαλακῶς ἔχει αὐτός.
 Τέτοκεν ἀρτίως, ὡς Πόσειδον.
 Αἰσχύνομαι εἰπεῖν, τοιοῦτόν ἐστιν.
 Οὐδαμῶς, ὡς Πόσειδον.
 Οὔκ, ἀλλ’ ἐτεροῖόν τι ἐστιν.
 Μὴ ἐνόχλει, φημί· ἄκαιρον γάρ ἐστιν,
 ὃστε οὐκ ἀν τοῖς αὐτὸν ἐν τῷ παρόντι.

59 | Ταῦτα ἄξιον ἀκοῦσαι – Ezt érdemes meghallgatni

Egy politikai per vádlottja védekezése során kitér egyik vádlója, Kallias visszás házasságaira is. A pörös felek előkelő athéniak, sőt házasság révén távoli rokonok is. A perpatvar tulajdonképpen egy gazdag örökösnő keze (és vagyona) miatt tört ki, aki szintén a családhoz tartozott. A vádlott maga akarta feleségül venni a lányt, Kallias pedig a fia számára szemelte ki az örökösnőt és a hozományt. A vádlott úgy igyekszik hatástanítani a vád érveit, hogy rámutat: a vádló a haragosa. A közvád tehát csak ürügy, Kallias valódi célja az, hogy őt, zavaros üzlemei kerékkötőjét, félretolja az útból. Kallias a Κήρουκες papi nemzetsegéből származott, azaz pap volt, mégpedig Démétér és leánya, Persephoné papja. A vádlott szavaiból kiderül, hogy Kallias hamisan esküdött a két istennő oltáránál.

Γαμεῖ μὲν Ἰσχομάχου θυγατέρᾳ· ταύτη δὲ συνοικήσας οὐδ’ ἐνιαυτὸν¹ τὴν μητέρα αὐτῆς ἔλαβε, καὶ συνώκει ὁ πάντων σχετλιώτατος² ἀνθρώπων τῇ μητρὶ καὶ τῇ θυγατρὶ, ἵερεὺς³ ὃν τῆς μητρὸς καὶ τῆς θυγατρός, καὶ εἰχεν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἀμφοτέρας. Καὶ οὗτος μὲν οὐκ ἡσχύνθη οὐδ’ ἔδεισε τὰ θεῶ⁴. ή δὲ τοῦ Ἰσχομάχου θυγάτηρ τεθνάναι νομίσασα λυσιτελεῖν ἡ ἔτη ὄρωσα τὰ γιγνόμενα⁵, ἀπαγχομένη μεταξὺ⁶ κατεκωλύθη⁷, καὶ ἐπειδὴ ἀνεβίω, ἀποδρᾶσα ἐκ τῆς οἰκίας ὥχετο, καὶ ἐξήλασεν ἡ μήτηρ τὴν θυγατέρα. Ταύτης δ’ αὖ⁸ διαπεπλησμένος⁹ ἔξεβαλε καὶ ταύτην. Ἡ δ’ ἔφη κυεῖν ἐξ αὐτοῦ· καὶ ἐπειδὴ ἔτεκεν υἱόν, ἔξαρνος ἦν¹⁰ μὴ εἶναι ἐξ αὐτοῦ τὸ παιδίον. Λαβόντες δὲ οἱ προσήκοντες¹¹ τῇ γυναικὶ τὸ παιδίον ἦκον ἐπὶ¹² τὸν βωμὸν Ἀπατουρίοις¹³, ἔχοντες ἱερεῖον¹⁴, καὶ ἐκέλευσον κατάρκασθαι τὸν Καλλίαν. Ὁ δ’ ἥρωτα τίνος εἴη τὸ παιδίον ἔλεγον Καλλίου τοῦ Ἰππονίου. Ἐγὼ εἴμι οὗτος. Καὶ ἔστι γε σὸν¹⁵ τὸ παιδίον. Λαβόμενος τοῦ βωμοῦ ὄμοσεν ἡ μήτηρ εἶναι οἱ υἱὸν ἄλλον μηδὲ γενέσθαι πώποτε, εἰ μὴ¹⁶ Ἰππόνικον ἐκ τῆς Γλαύκωνος θυγατρός· ἡ ἔξωλη¹⁷ εἶναι¹⁸ καὶ αὐτὸν καὶ τὴν οἰκίαν, ὥσπερ ἔσται¹⁹. Μετὰ ταῦτα τοίνυν, ὡς ἀνδρες, ὑστέρω πάλιν χρόνῳ γραὸς τολμηροτάτης²⁰ γυναικὸς ἀνηράσθη, καὶ κομίζεται αὐτὴν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ τὸν παιδία ἥδη μέργαν ὅντα εἰσάγει εἰς Κήρυκας, φάσκων εἶναι υἱὸν αὐτοῦ. Ἀντεῖπε μὲν Καλλιάδης μὴ εἰσδέξασθαι, ἐφηφίσαντο δὲ οἱ Κήρυκες κατὰ τὸν νόμον ὃς ἔστιν αὐτοῖς, τὸν πατέρα ὄμόσαντα εἰσάγειν ἡ μήτηρ²¹ υἱὸν ὅντα ἔσαυτοῦ εἰσάγειν. Λαβόμενος τοῦ βωμοῦ ὄμοσεν ἡ μήτηρ τὸν παιδία ἔσαυτοῦ εἶναι γνήσιον²², ἐκ Χρυσίλης γεγονότα: δὸν ἀπάριμος²³. Καί μοι τούτων ἀπάντων τοὺς μάρτυρας κάλει. Φέρε δὴ τοίνυν, ὡς ἀνδρες, σκεψώμεθα εἰ πώποτε ἐν τοῖς Ἐλλησι πρᾶγμα τοιοῦτον ἐγένετο, ὅπου γυναικά τις γήμας ἐπέγημε τῇ θυγατρὶ τὴν μητέρα καὶ ἐξήλασεν ἡ μήτηρ τὴν θυγατέρα· ταύτη δὲ συνοικῶν βούλεται τὴν Ἐπιλύκου θυγατέρα λαβεῖν, ἵν’ ἔξελάσῃ τὴν τάθην²⁴ ἡ θυγατριδῆ²⁵. Ἀλλὰ γὰρ τῷ παιδὶ αὐτοῦ τί χρὴ τούνομα θέσθαι; οἷμαι γὰρ ἔγωγε οὐδένα οὕτως ἀγαθὸν εἶναι λογίζεσθαι, δόστις ἔξευρησει τούνομα αὐτοῦ. Τριῶν γὰρ οὐσῶν γυναικῶν αἵς συνωρκηνῶς ἔσται ὁ πατήρ αὐτοῦ, τῆς μὲν υἱός ἔστιν, ὡς φησι, τῆς δὲ ἀδελφός, τῆς δὲ θεῖος²⁶. Τίς ἀν εἴτι οὗτος; Οἰδίπους, ἢ Αἴγισθος; ἢ τί χρὴ αὐτὸν ὀνομάσαι;

¹ ἐνιαυτόν egy évig   ² σχέτλιος 3 becstelen   ³ pap   ⁴ τῷ θεῷ (dualis)   ⁵ „helyzetet”   ⁶ közben
⁷ (azaz már a kötélről vágta le)   ⁸ αὖ ugyancsak   ⁹ „ráunva” (+ gen.)   ¹⁰ ἔξαρνος ἔστι μή tagadja,
 hogy   ¹¹ οἱ προσήκοντες (+ gen. vagy dat.) rokonai vkinék   ¹² ἐπὶ -hoz   ¹³ τὰ Ἀπατουρία Apaturia (az
 ünnep 3. napján jegyezték be a törvényes újszülötteket a közösség tagjai sorába)   ¹⁴ τὸ ιερεῖον áldozati állat
¹⁵ ἔστι γε σὸν bizony a tiéd   ¹⁶ ἡ μήτηρ μήν εἶναι οἱ ... εἰ μή hogy neki nincs ... csak   ¹⁷ ἔξωλης 2 tönk-
 retett   ¹⁸ vagy pusztuljon el   ¹⁹ „és így is lesz” (a beszélő teszi hozzá Kallias esküjéhez)   ²⁰ τολμηρός 3
 vakmerő   ²¹ ὄμόσας 3 ἡ μήτηρ ha/miután megesküdött, hogy   ²² γνήσιος 3 törvényes   ²³ akit (egyszer
 már) esküvel megtagadott   ²⁴ ἡ τάθη nagyanyó   ²⁵ leánya/nuka   ²⁶ ὁ θεῖος nagybácsi

60 Ὁ Ἔρως – A szerelem

A tragédiaköltő Agathón győzelmet aratott a tragédiaversenyen, és elsőségét megünnepelendő symposionra hívta barátait. Igen díszes kompánia jelent meg az Agathón symposionán; a végét még a másutt már berúgott Alkibiadés is elcsípte. A symposion tulajdonképpen egy táncal és zenével, szellemes vagy kevéssé szellemes játékokkal, beszélgetéssel és testi örömkökkal elmulatott este, társaságban, bor mellett. Ezt a bizonyos estét Platón írta meg, s dialógusában az összegyűltek komoly dogorgról beszélgetnek: Erósról. Több vélemény hangszik el a Szerelem mibenlétéiről, és a vendégsereget asztal alá ivó Sókratés is elmondja Platón gondolatait az istenről. Platón *Symposionja* a műfaj legjobb darabja; a symposionok leírása ugyanis önálló műfajjá, a dialógus egyik ágává nőtte ki magát.

Οὔτοι δὴ οἱ δαίμονες πολλοὶ καὶ παντοδαποὶ¹ εἰσιν, εἰς δὲ τούτων ἐστὶ καὶ ὁ Ἔρως. Πατρὸς δέ, ἦν δ’ ἐγώ², τίνος ἐστὶ καὶ μητρός; Μακρότερον³ μέν, ἔφη, διηγήσασθαι· ὅμως δέ σοι ἔρω. ὅτε γὰρ ἐγένετο ἡ Ἀφροδίτη, ἡστιῶντο οἱ θεοὶ οἱ τέ ἄλλοι καὶ ὁ τῆς Μῆτιδος⁴ ὑὸς Πόρος⁵. ἐπειδὴ δὲ ἐδείπνησαν, προσαιτήσουσα⁶ οἶον⁷ δὴ εὐωχίας⁸ οὖσης ἀφίκετο ἡ Πενία⁹, καὶ ἦν περὶ τὰς θύρας¹⁰. ὁ οὖν Πόρος μεθυσθεὶς τοῦ νέκταρος – οῖνος¹¹ γάρ οὕπω ἦν – εἰς τὸν τοῦ Διὸς κῆπον¹² εἰσελθὼν βεβαρημένος ηὔδεν. ἡ οὖν Πενία ἐπιβουλεύουσα διὰ τὴν αὐτῆς ἀπορίαν¹³ παιδίον ποιήσασθαι ἐκ τοῦ Πόρου, κατακλίνεται τε παρ’ αὐτῷ¹⁴ καὶ ἐκύνησε τὸν Ἔρωτα. διὸ δὴ¹⁵ καὶ τῆς Ἀφροδίτης ἀκόλουθος¹⁶ καὶ θεράπων¹⁷ γέγονεν οὐ τὸν Ἔρως, γεννηθεὶς ἐν τοῖς ἐκείνης γενεθλίοις¹⁸, καὶ ἄμα φύσει¹⁹ ἐραστής²⁰ ὃν περὶ τὸ καλὸν καὶ τῆς Ἀφροδίτης καλῆς οὖσης. ὅτε οὖν Πόρου καὶ Πενίας ὑὸς ὃν ὁ Ἔρως ἐν τοιαύτῃ τύχῃ²¹ καθέστηκεν. πρῶτον μὲν πένης²² ἀεὶ ἐστι, καὶ πολλοῦ δεῖ²³ ἀπαλός²⁴ τε καὶ καλός, οἶον²⁵ οἱ πολλοὶ οἰονται, ἀλλὰ σκληρὸς²⁶ καὶ αὐχμηρὸς²⁸ καὶ ἀνυπόδητος²⁹ καὶ ἀοικος³⁰, χαμαιπετῆς³¹ ἀεὶ ὃν καὶ ἀστρωτος³², ἐπὶ θύραις³³ καὶ ἐν ὁδοῖς ὑπαίθριος³⁴ κοιμώμενος, τὴν τῆς μητρὸς φύσιν³⁵ ἔχων, ἀεὶ ἐνδείᾳ³⁶ σύνοικος³⁷. κατὰ δὲ αὖ τὸν πατέρα ἐπιβουλός³⁸ ἐστι τοῖς καλοῖς καὶ τοῖς ἀγαθοῖς, ἀνδρεῖος³⁹ ὃν καὶ ἵτης⁴⁰ καὶ σύντονος⁴¹, θηρευτῆς⁴² δεινός, ἀεὶ τινας πλέκων μυχανάς⁴³, καὶ φρονήσεως⁴⁴ ἐπιθυμητῆς⁴⁵ καὶ πόριμος⁴⁶, φιλοσοφῶν διὰ⁴⁷ παντὸς τοῦ βίου, δεινὸς γόγης⁴⁸ καὶ φαρμακεὺς⁴⁹ καὶ σοφιστής⁵⁰. καὶ οὔτε ὡς ἀθάνατος πέφυκεν οὔτε ὡς θνητός, ἀλλὰ τοτὲ⁵¹ μὲν τῆς αὐτῆς ἡμέρας⁵² θάλλει τε καὶ ζῇ, ὅταν εὐπορήσῃ, τοτὲ δὲ ἀποθνήσκει, πάλιν δὲ ἀναβιώσκεται διὰ τὴν τοῦ πατρὸς φύσιν, τὸ δὲ ποριζόμενον⁵³ ἀεὶ ὑπεκρεῖ, ὥστε⁵⁴ οὔτε ἀπορεῖ Ἔρως ποτὲ οὔτε πλουτεῖ, σοφίας τε αὖ καὶ ἀμαθίας⁵⁵ ἐν μέσω ἐστίν.

¹ παντοδαπός 3 sokféle   ² ἦν δ’ ἐγώ „kérdeztem“   ³ „hosszas“   ⁴ ἡ Μῆτις Métis (= Okosság)   ⁵ Poros (= Fortély)   ⁶ προσαιτήσουσα hogy kolduljon   ⁷ minthogy   ⁸ ἡ εὐωχία vendégség   ⁹ Penia (= Nyomor)   ¹⁰ az ajtónál   ¹¹ bor   ¹² δὲ κῆπος kert   ¹³ ἡ ἀπορία szorultság   ¹⁴ mellé   ¹⁵ διὸ δὴ ezért aztán   ¹⁶ ἀκόλουθος 2 kísérő   ¹⁷ θεράπων 2 társ   ¹⁸ τὰ γενέθλια születésnapí ünnep   ¹⁹ ἄμα φύσει összönösen   ²⁰ δὲ ἐραστής περὶ τι szerelmese vminek   ²¹ ἡ τύχη végzet, sors   ²² szegény   ²³ πολλοῦ δεῖ „korántsem“   ²⁴ zsenge; gyöngéd   ²⁵ ahogy   ²⁶ a tömeg   ²⁷ kegyetlen   ²⁸ mosdatlan   ²⁹ sarutlan   ³⁰ otthontalan   ³¹ a földön háló   ³² takaró nélküli   ³³ a kapu(k) előtt   ³⁴ a szabad ég alatt(i)   ³⁵ ἡ φύσις természet   ³⁶ ἡ ἐνδεια ínség   ³⁷ (+ dat.) együtt élő   ³⁸ (+ dat.) ármányos (vkivel szemben)   ³⁹ bátor   ⁴⁰ elszánt   ⁴¹ tettrekész   ⁴² vadász   ⁴³ ἡ μυχανή fonderlat   ⁴⁴ ἡ φρόνησις megfontoltság   ⁴⁵ δὲ ἐπιθυμητής (+ gen.) vágayakozó   ⁴⁶ találékony   ⁴⁷ folyamán   ⁴⁸ ὁ γόγης, ητος szemfénysesztő   ⁴⁹ méregkeverő   ⁵⁰ δὲ σοφιστής szócsavaró   ⁵¹ totē mév ... totē δέ egyszer ... máskor   ⁵² ugyanaznap   ⁵³ τὸ ποριζόμενον szerzemény   ⁵⁴ úgyhogy   ⁵⁵ ἡ ἀμαθία tudatlanság

61 Πρῶτος ἦν τῶν πολιτῶν – Az első polgár

Az athéni Kimón Miltiadés fia volt. Miltiadés a marathóni csata után hajóhadat kért az athéniaktól azt ígérvé, hogy a kiadások busásan megtérülnek majd. A hajókkal a parosiak megbüntetésére indult, mert azok segítették a perzsákat. Mivel Paros városát hosszú ostrommal sem tudta bevenni, az athéniak bíróság elé állították árulásért, és mert becsapta a népet. Ötven talantonra büntették, amit nem tudott kifizetni. Miltiadés, a marathóni győztes az adósok börtönében belehalt Paroson szerzett sebeibe. Kimón az apjától örököt adósságot csak úgy tudta kifizetni, hogy testvérét, Elpinikét hozomány nélkül elvette a dús-gazdag Kallias. Kimón stratégusként számos hadjáratot vezetett a szigetek és a perzsák ellen, nagy győzelmeket aratott, meggazdagodott, és a város első polgára lett.

Κίμων ὁ Ἀθηναῖος ἐν τοῖς ἀγροῖς¹ καὶ τοῖς κήποις οὐδένα τοῦ καρποῦ καθίστα φύλακα², ὅπως οἱ βουλόμενοι³ τῶν πολιτῶν εἰσιόντες ὀπωρίζωνται καὶ λαμβάνωσιν εἴ τινος δέοιντο τῶν⁴ ἐν τοῖς χωρίοις⁵. ἔπειτα τὴν οἰκίαν⁶ παρεῖχε κοινὴν ἄπασι· καὶ δεῖπνον αἱεὶ εὔτελὲς⁷ παρασκευάζεσθαι πολλοῖς ἀνθρώποις, καὶ τὸν ἀπόρους⁸ τῶν Ἀθηναίων εἰσιόντας δειπνεῖν. ἐθεράπευεν δὲ καὶ τὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν⁹ αὐτοῦ¹⁰ τι δεομένους, καὶ λέγουσιν ὃς περιήγητο μὲν ἀεὶ νεανίσκους δύ’ η τρεῖς¹¹ ἔχοντας κέρματα¹² τούτοις τε διδόναι προσέταττεν, ὅποτε τις¹³ προσέλθοι αὐτοῦ δεόμενος¹⁴. καὶ φασι μὲν αὐτὸν καὶ εἰς ταφὴν¹⁵ εἰσφέρειν. ποιεῖν δὲ καὶ τοῦτο πολλάκις, ὅποτε τῶν πολιτῶν τινα Ἰδοὶ κακῶς ἡμφιεσμένον¹⁶, κελεύειν αὐτῷ μεταφιέννυσθαι τῶν νεανίσκων τινα τῶν συνακολουθούντων αὐτῷ¹⁷. ἐκ¹⁸ δὴ τούτων ἀπάντων ηύδοκίμει καὶ πρῶτος ἦν τῶν πολιτῶν.

¹ ὁ ἀγρός föld(birtok)   ² ὁ φύλακ ὅτι „csősz”   ³ οἱ βουλόμενοι aki csak akar   ⁴ τὰ ἐν τοῖς χωρίοις ter-més   ⁵ τὸ χωρίον birtok   ⁶ ἡ οἰκία ház(tartás)   ⁷ εὐτελής 2 olcsó; „szerény”   ⁸ ἀπορος 2 megszorult   ⁹ minden nap   ¹⁰ tőle   ¹¹ νεανίσκους δύο η τρεῖς két-három ifjút   ¹² τὸ κέρμα aprórénz   ¹³ ὅποτε τις amikor csak valaki   ¹⁴ αὐτοῦ δεόμενος tőle kérő   ¹⁵ η ταφὴ temetés(i költség)   ¹⁶ κακῶς ἡμφιεσμένος 3 „rongyos”   ¹⁷ οἱ νεανίσκοι οἱ συνακολουθοῦντες αὐτῷ a kíséretét alkotó ifjak   ¹⁸ miatt

Illessze az igéket a megfelelő alakban a szövegbe!

χράομαι – φημί – ζητέω – δύναμαι – εἰμί – ἀναβαίνω

Περὶ δὲ τῆς ἐμῆς ἴππικῆς, ἡς οὔτος ἐτόλμησε μνησθῆναι πρὸς ὑμᾶς, οὔτε τὴν τύχην δεισας οὔτε ὑμᾶς αἰσχυνθείς, οὐ πολὺς ὁ λόγος. εἰκὸς γάρ, ὡς βουλή, πάντας τὸν ἔχοντας τι δυστύχημα τοῦτο ... καὶ τοῦτο φιλοσοφεῖν, ὅπως ὡς ἀλυπότατα μεταχειριοῦνται τὸ συμβεβηκὸς πάθος. ὅν εἰς ἔγω, καὶ περιπεπτωκὼς τοιαύτη συμφορᾷ ταύτην ἔμαυτῷ ῥαστώνην ἐξηῆρον εἰς τὰς ὁδοὺς τὰς μακροτέρας τῶν ἀναγκαίων. ὃ δὲ μέγιστον, ὡς βουλή, τεκμήριον ὅτι διὰ τὴν συμφορὰν ἀλλ’ οὐ διὰ τὴν ὕβριν, ὡς οὐτός ..., ἐπὶ τὸν Ἰππους ἀναβαίνω. εἰ γὰρ ἐκεκτήμην οὐσίαν, ἐπ’ ἀστράβης ὃν ὠχούμην, ἀλλ’ οὐκ ἐπὶ τὸν ἀλλοτρίους Ἰππους .... νυνὶ δ’ ἐπειδὴ τοιοῦτον οὐ ... κτήσασθαι, τοῖς ἀλλοτρίοις Ἰπποῖς ἀναγκάζομαι ... πολλάκις. καίτοι πῶς οὐκ ἀτοπόν ἐστιν, ὡς βουλή, τοῦτον ἄν, εἰ μὲν ἐπ’ ἀστράβης ὀχούμενον ἐώρα με, σιωπᾶν (τι γὰρ ἄν καὶ ἔλεγεν);, ὅτι δ’ ἐπὶ τὸν ἡτημένους Ἰππους ἀναβαίνω, πειρᾶσθαι πείθειν ὑμᾶς ὡς δυνατός ...; καὶ ὅτι μὲν δυοῖν βαστηρίαιν χρῶμαι, τῶν ἀλλων μιᾶς χρωμένων, μὴ κατηγορεῖν ὡς καὶ τοῦτο τῶν δυναμένων ἐστίν. ὅτι δ’ ἐπὶ τὸν Ἰππους ἀναβαίνω, τεκμήριώ χρῆσθαι πρὸς ὑμᾶς ὡς εἰμι τῶν δυναμένων; οἵς ἔγω διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἀμφοτέροις χρῶμαι.

62 Tò μέτριον ἄριστον – Keresd az egyensúlyt!

Az ember Aristotelés szerint πολιτείαν καὶ πόλεως, közösséggalkotó élőlény. Az embernek tehát közösségen lehet és kell élnie, hiszen csak így képes elérni az emberi élet célját, a boldog életet. A közösségnek viszont biztosítania kell azokat a feltételeket, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a közösséget alkotók az erény szerint élhessenek, azaz boldogok lehessenek. Az erény pedig mindenben a szélsőségektől való mentesség, a közép; így a bártorság például a vakmerősgég és a gyávaság közötti közép. A közösségek életét szabályozó alkotmányok is aszerint ítéltetik meg, hogy mennyire biztosítják polgáraik számára az erényes élet lehetőségét. A legjobb államforma az, amelyben a legtöbb ember boldog, vagyis ahol a legtöbb ember tud az erényt gyakorolva élni.

Ἡ γὰρ πολιτεία¹ βίος² τίς ἔστι πόλεως. ἐν ἀπάσαις δὴ³ ταῖς πόλεσιν ἔστι τρία μέρη⁴ τῆς πόλεως, οἱ μὲν εὔποροι⁵ σφόδρα, οἱ δὲ ἄποροι σφόδρα⁶, οἱ δὲ τρίτοι⁷ οἱ μέσοι τούτων. ἐπεὶ τοίνυν ὁμοιογεῖται τὸ μέτριον⁸ ἄριστον⁹ καὶ τὸ μέσον¹⁰, φανερὸν ὅτι¹¹ καὶ τῶν εὐτυχημάτων¹² ἡ κτῆσις¹³ ἡ μέση βελτίστη πάντων. ὥστη¹⁴ γὰρ τῷ λόγῳ πειθαρχεῖν, ὑπέρκαλον¹⁵ δὲ ἡ ὑπερίσχυρον¹⁶ ἡ ὑπερευγενή¹⁷ ἡ ὑπερπλούσιον¹⁸ ὄντα, ἡ τάναντία τούτοις, ὑπέρπτωχον¹⁹ ἡ ὑπερασθενή²⁰ ἡ σφόδρα ἄτιμον²¹, χαλεπὸν τῷ λόγῳ ἀκολουθεῖν· γίγνονται γὰρ οἱ μὲν ὑβρισταὶ²² καὶ μεγαλοπόνηροι²³ μᾶλλον, οἱ δὲ κακοῦργοι²⁴ καὶ μικροπόνηροι²⁵ λίαν²⁶, τῶν δ' ἀδικημάτων τὰ μὲν γίγνεται δι' ὕβριν²⁷ τὰ δὲ διὰ κακουργίαν²⁸. Βούλεται δέ γε ἡ πόλις ἔξι τοῖναι καὶ ὁμοίων ὅτι μάλιστα²⁹, τοῦτο δ' ὑπάρχει μάλιστα³⁰ τοῖς μέσοις. Ὅστις ὀναγκαῖον³¹ ἄριστα³² πολιτεύεσθαι ταύτην τὴν πόλιν ἡ ἔστιν ἔξι ὃν φαμεν³³ φύσει³⁴ τὴν σύστασιν³⁵ εἶναι τῆς πόλεως. καὶ σώζονται δ' ἐν ταῖς πόλεσιν οὕτοι μάλιστα τῶν πολιτῶν. οὕτε γὰρ αὐτοὶ τῶν ἀλλοτρίων, ὕσπερ οἱ πένητες, ἐπιθυμοῦσιν, οὕτε τῆς τούτων ἔτεροι, καθάπερ τῆς τῶν πλουσίων οἱ πένητες ἐπιθυμοῦσιν· καὶ διὰ τὸ μήτ' ἐπιβουλεύεσθαι μήτ' ἐπιβουλεύειν ὀκινδύνως³⁶ διάγουσιν.

¹ἡ πολιτεία alkotmány   ²„életemód”   ³nos   ⁴τρία μέρη három rész   ⁵εὔπορος 2 gazdag   ⁶σφόδρα nagyon   ⁷τρίτος 3 harmadik   ⁸τὸ μέτριον a helyes mérték   ⁹ἄριστος 3 legjobb   ¹⁰τὸ μέσον a közép   ¹¹φανερόν ὅτι nyilvánvaló, hogy   ¹²τὰ εὐτυχημάτα vagyon   ¹³birtoklás   ¹⁴ρᾶστος 3 legkönyneebb   ¹⁵ὑπέρκαλος 2 túl szép   ¹⁶ὑπερίσχυρος 2 túl erős   ¹⁷ὑπερευγενής 2 túl előkelő   ¹⁸ὑπερπλούσιος 2 túl gazdag   ¹⁹ὑπέρπτωχος 2 túl szegény   ²⁰ὑπερασθενής 2 túl gyöngé   ²¹ἄτιμος 2 meg nem becsült, megvetett   ²²ὁ ὑβριστής önhitt   ²³μεγαλοπόνηρος 2 (kb.) nagystílú gazember   ²⁴κακοῦργος 2 árto   ²⁵μικροπόνηρος 2 (kb.) pitiáner bűnöző   ²⁶τύλοντιλ   ²⁷ἡ ὕβρις hybris (a mérték áthágása)   ²⁸ἡ κακουργία gonoszság   ²⁹ὅτι μάλιστα lehetőség szerint   ³⁰leginkább   ³¹ὄναγκαιον szükségszerű   ³²a legjobban   ³³ἔξι ὃν φαμεν azokból, (amikról azt) mondjuk, (hogy)   ³⁴a természetéből adódóan   ³⁵ἡ σύστασις anyag, összetétel   ³⁶veszély nélküli

Ki mondta?

1. ὩΗλθον, εἴδον, ἐνίκησα.
2. Εὔρηκα.
3. Πάντων μέτρον ἄνθρωπός ἔστιν.
4. Πόλεμος πάντων μὲν πατήρ ἔστι, πάντων δὲ βασιλεύς.
5. Ἀπόστηθι, ω ἄνθρωπε, τοῦ διαγράμματός μου.
6. Ποταμῷ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι δις τῷ αὐτῷ.
7. Δός μοι ποῦ στῶ καὶ κινῶ τὴν γῆν.

63] Πολυτελές ἀνάλωμα ὁ χρόνος – Az idő drága kincs!

A peripatétikus Theophrastos a lesbosi Eresóból származott. Eredetileg Tyrtamosnak hívták, majd Aristotelés nevezte el tanítványát Theophrastosnak, mivel az nagyon gondosan választotta meg szavait. Aristotelésnek ugyanis valamennyi tanítványa ékesszóló volt, de mind közül Theophrastos volt a legjobb szónok. Filozófus volt és természettudós, aki egész életét a kutatásnak és a tanításnak szentelte. Ezért nem nősült meg soha, viszont írt egy könyvet a házasságról. Sokáig élt és sokat írt, műveinek többsége azonban elveszett. Aristotelés után Theophrastos lett a Peripatos vezetője. Sok tanítványa közül a leghíresebb a szónok Deinarchos, a komédiaköltő Menandros, valamint a mesteréhez hasonlóan sokoldalú phaléroni Démétrios. Legismertebb műve a *Kharaktéres*, azaz a *Jellemrajzok*.

Ἡ μὲν οὖν ἀκαιρία¹ ἐστὶν ἐπίτευξις χρόνου² λυποῦσα τοὺς ἐντυγχάνοντας³, ὁ δὲ ἀκαιρος⁴ τοιούτος τις⁵, οἷος ἀσχολουμένω προσελθῶν ἀνακοινοῦσθαι. καὶ πρὸς τὴν αὐτοῦ ἑρωμένην⁶ κωμάζειν πυρέττουσαν. καὶ δίκην ὡφληκότα⁷ ἐγγύης⁸ προσελθῶν κελεῦσαι αὐτὸν ἀναδέξασθαι. καὶ μαρτυρήσων⁹ παρεῖναι τοῦ πράγματος ἥδη κεκριμένου. καὶ κεκλημένος εἰς γάμους τοῦ γυναικείου γένους¹⁰ κατηγορεῖν. καὶ ἔκ μακρᾶς ὄδοι ἥκοντα ἅρτι¹¹ παρακαλεῖν εἰς περίπατον¹². δεινὸς δὲ καὶ προσάγεν ὀνητὴν¹³ πλέω¹⁴ διδόντα ἥδη πεπρακότι¹⁵. καὶ ἀκηκοότας¹⁶ καὶ μεμαθηκότας¹⁷ ἀνίστασθαι ἐξ ἀρχῆς¹⁸ διδόσκων. καὶ προθύμως¹⁹ δὲ ἐπιμεληθῆναι, ἀλλὰ²⁰ μὴ βούλεται τις γενέσθαι, αἰσχύνεται δὲ ἀπείπασθαι. καὶ θύοντας καὶ ἀναλίσκοντας ἥκειν τόκον²¹ ἀπαίτήσων²². καὶ μαστιγούμενου οἰκέτου²³ παρεστῶς²⁴ διηγεῖσθαι, ὅτι καὶ αὐτοῦ ποτε παῖς²⁵ οὔτως πληγάς²⁶ λαβὼν ἀπήγξατο. καὶ παρὼν διαίτη²⁷ συγχρούειν, ἀμφοτέρων βουλομένων διαλύεσθαι. καὶ ὀρχησόμενος ἀψασθαι ἐτέρου μηδέπω μεθύοντος.

¹ἡ ἀκαιρία tapintatlanság   ²ἡ ἐπίτευξις χρόνου az időpont eltalálása   ³a jelenlévőket   ⁴tapintatlan olyasvalaki   ⁵ἡ αὐτοῦ ἑρωμένη a kedvese   ⁶δίκην ὡφληκώς 3 pervesztes   ⁷δίκην ὡφληκώς 3 pervesztes   ⁸ἡ ἐγγύη kezesség; ὡφληκώς δίκην ἐγγύης elmarasztalt kezes   ⁹hogy τανύκοδέκ 10 τὸ γυναικείον γένος νοῖ nem 11 tüstént 12 δέ περίπατος séta 13 ὀνητὴς vevő 14 (πλείον) többet 15 πεπρακώς 3 aki túladott (a portékáján) 16 ὀκηκοώς 3 tajékozott 17 μεμαθηκώς 3 tanult; tudó 18 előlről 19 buzgón 20 (azokkal), amiket 21 δό τόκος kamat 22 hōg behajtsa 23 οἰκέτης szolga 24 παρεστώς 3 ott lévő (aki odaállt) 25 ὥ/ἡ παῖς szolga 26 αἱ πληγαὶ verés 27 ἡ διαιτα döntőbíráskodás, „békéltetés”

Illesse a névszókat a megfelelő esetben a megfelelő helyre!

ἥλιος – σῶμα – γῆ – φωνή – ἀνεμος – ὄρθος 3

Ἄντι μέντοι τοῦ ὅδατος ἐν ταῖς πυέλοις δρόσος θερμὴ ἔστιν. ἐσθῆτι δὲ χρῶνται ἀραχνίοις λεπτοῖς, πορφυροῖς. αὐτοὶ δὲ ... μὲν οὐκ ἔχουσιν, ἀλλ᾽ ἀναφεῖς καὶ ἀσαρκοὶ εἰσιν, μορφὴν δὲ καὶ ιδέαν μόνην ἐμφαίνουσιν, καὶ ἀσώματοι ὅντες ὅμως συνεστᾶσιν καὶ κινοῦνται καὶ φρονοῦσι καὶ ... ἀφιάσιν, καὶ ὅλως ἔοικε γυμνὴ τις ἡ φυχὴ αὐτῶν περιπολεῖν τὴν τοῦ σώματος ὄμοιότητα περικειμένη· εἴ γοῦν μὴ ἀψαστό τις, οὐκ ἐξελέγξειε μὴ είναι σῶμα τὸ ὄρωμενον· εἰσὶ γὰρ ὥσπερ σκιαὶ ..., οὐ μέλαιναι. γηράσκει δὲ οὐδείς, ἀλλ᾽ ἐφ' ἦς ἀνήλικίας ἔλθῃ παραμένει. οὐ μὴν οὐδὲ νῦν παρ' αὐτοῖς γίνεται, οὐδὲ ἡμέρα πάνυ λαμπρά· καθάπερ δὲ τὸ λυκανύγες ἥδη πρὸς ἔω, μηδέπω ἀνατείλαντος ..., τοιοῦτο φῶς ἐπέχει τὴν .... καὶ μέντοι καὶ ὥραν μίαν ἵσασιν τοῦ ἔτους· αἱεὶ γὰρ παρ' αὐτοῖς ἔστι καὶ εἰς ... πνεῖ παρ' αὐτοῖς ὁ ζέφυρος.

64 Ὡσπερ οὐκ ἔχοντες ὁ πράττωμεν – Mintha nem lenne egyéb dolgunk

Polybios katona, politikus és történetíró volt. A pydnai csata után mint az achaj szövetség hadvezére Rómába került túszként. Ott vált történetíróvá. Mint minden nagy történetírónak, neki is megvan a maga témája: hogyan lett és miért lehetett Róma rövid idő alatt az oikumené ura? Története egyetemes, mégis oknyomozó. A *Historiai* alaptónusa a tanító hang, amihez egyszerű stílus illik. A mű gyakorlati politikára oktat, s arra, hogy a Sors cspásait belső tartással kell megélni. A történelmet a Sors határozza meg, a kitágult világban az egyén hatóköre beszűkült. Az ifjabb Scipio barátjaként alkalma nyílt bejárni és megismerni története színpadát, földrajzi kitérőivel pedig visszakanyarodott a történetírás egyik forrásához. A diplomata Polybios Hellas és Róma között közvetített, ha tudott.

‘Υπέρ¹ δὲ τῶν ἔξ Ἀχαίας² φυγάδων³ ἐντευχθεὶς⁴ διὰ Πολύβιον ὑπὸ Σκιπίωνος, ὡς πολὺς ἐν τῇ συγχλήτῳ⁵ λόγος ἐγίνετο, τῶν μὲν διδόντων καθόδον⁶ αὐτοῖς, τῶν δὲ ἐνισταμένων, ἀναστὰς ὁ Κάτων «ῶσπερ οὐκ ἔχοντες» εἶπεν «ὁ πράττωμεν, καθήμεθα τὴν ἡμέραν ὅλην περὶ γεροντίων⁷ Γραικῶν⁸ ζητοῦντες, πότερον ὑπὸ τῶν παρ’ ἡμῖν⁹ ἦ¹⁰ τῶν ἐν Ἀχαΐᾳ νεκροφόρων¹¹ ἐκκομισθῶσι.» φημισθείσης δὲ τῆς καθόδου τοῖς ἀνδράσιν, ἡμέρας ὀλίγας οἱ περὶ τὸν Πολύβιον¹² διαλιπόντες αὐθις ἐπεχείρουν εἰς τὴν σύγκλητον εἰσελθεῖν, ὅπως ἀς πρότερον εἴχον ἐν Ἀχαΐᾳ τιμᾶς¹³ οἱ φυγάδες ἀναλάβοιεν, καὶ τοῦ Κάτωνος ἀπεπειρῶντο τῆς γνώμης. ὁ δὲ μειδιάσας ἔφη τὸν Πολύβιον, ὕσπερ τὸν Ὁδυσσέα, βούλεσθαι πάλιν εἰς τὸ τοῦ Κύκλωπος σπήλαιον¹⁴ εἰσελθεῖν, τὸ πιλίον¹⁵ ἔκει καὶ τὴν ζώνην¹⁶ ἐπιλελημένον.

¹ügyében   ²ἡ Ἀχαία Achaea   ³ὅ/ἡ φυγάς száműözött   ⁴megkerestetett (ti. Cato)   ⁵ἡ σύγκλητος senatus   ⁶ἡ καθόδος visszatérés   ⁷τὸ γερόντιον „öregúr”; „bácsi”   ⁸δό Γραικός görög   ⁹οἱ παρ’ ἡμῖν νεκροφόροι az itteni halottvívők   ¹⁰πότερον ... ἢ vajon ... vagy   ¹¹νεκροφόρος 2 hullaszállító   ¹²a P-szal kapcsolatban állók   ¹³ἡ τιμή megbecsülés; rang, hivatal   ¹⁴τὸ σπήλαιον barlang   ¹⁵τὸ πιλίον (nemez)kalap   ¹⁶ἡ ζώνη öv

Illessze a szövegbe a megadott szavakat!

τρέπονται – διώκειν – πορευομένη – ἔχειν – ἐπορεύοντο – ἔφευγον – νομίζοντες

Ταῦτα παρελαύνων ἔλεγε καὶ ὅμα ὑφηγεῖτο ἐπὶ φάλαγγος, καὶ τοὺς πελταστὰς ἔκατέρωθεν ποιησάμενοι ... ἐπὶ τοὺς πολεμίους. παρήγγελτο δὲ τὰ μὲν δόρατα ἐπὶ τὸν δεξιὸν ὄμον ..., ἔως σημαίνοι τῇ σάλπιγγι· ἔπειτα δὲ εἰς προσβολὴν καθέντας ἔπεσθαι βάδην καὶ μηδένα δρόμῳ .... ἐκ τούτου σύνθημα παρήγει Ζεὺς σωτήρ, Ἡρακλῆς ἡγεμῶν. οἱ δὲ πολέμιοι ὑπέμενον, ... καλὸν ἔχειν τὸ χωρίον. ἐπεὶ δὲ ἐπλησίαζον, ἀλαλάξαντες οἱ “Ελληνες πελτασταὶ ἔθεον ἐπὶ τοὺς πολεμίους πρὶν τινα κελεύειν· οἱ δὲ πολέμιοι ἀντίοι ὥρμησαν, οἱ θ' ἵππεῖς καὶ τὸ στῖφος τῶν Βιθυνῶν· καὶ ... τοὺς πελταστάς. ἀλλ᾽ ἐπεὶ ὑπηρτίαζεν ἡ φάλαγξ τῶν ὀπλιτῶν ταχὺ ... καὶ ὅμα ἡ σάλπιγξ ἐφέγγειτο καὶ ἐπαιάνιζον καὶ μετὰ ταῦτα ἡλάλαζον καὶ ὅμα τὰ δόρατα καθίεσαν, ἐνταῦθα οὐκέτι ἐδέξαντο οἱ πολέμιοι, ἀλλὰ ....

65 Toū πιεῖν ἐπιθυμία – A szomjúság

A samosi Duris volt a tragikus történetírás egyik megalapozója. Szerinte a történetírónak a tetteket úgy kell megjelenítenie, hogy az olvasó szinte maga előtt lássa azokat, mint egy színrevitt tragédiát. A leírásnak érzelmeket kell keltenie, főképp szánalmat és félelmet, hogy az olvasó maga is átélje a történelem drámájában bekövetkező sorsfordulatokat, és a veszedelmek közt hányódó főszereplőkkel azonosulni tudjon. Az ilyen történetírás gyönyörködtet, mert az olvasó maga is az események részesévé válik. Duris művei elvesztek, de egy töredékében megtalálható két kulcsszava: a *mimésis* és a *hédoné*. Később az effajta történetírás legjobb mesterének Thukyidést tartották. Thukyidés valóban drámaian írta meg az athéniak tragikus szicíliai kalandjának utolsó felvonását.

Νικίας δ' ἐπειδὴ ήμέρα ἐγένετο ἦγε τὴν στρατιάν¹. οἱ δὲ Συρακόσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι προσέκειντο τὸν αὐτὸν τρόπον² πανταχόθεν βάλλοντες τε καὶ κατακοντίζοντες. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἡπείγοντο πρὸς τὸν Ἀσσίναρον ποταμόν, ὅμα μὲν βιαζόμενοι ὑπὸ τῆς πανταχόθεν προσβολῆς ἵππεων τε πολλῶν καὶ τοῦ ἀλλου ὄχλου³, οἰόμενοι ρᾶφόν τι⁴ σφίσιν⁵ ἔσεσθαι, ἥν⁶ διαβῶσι τὸν ποταμόν, ὅμα δ' ὑπὸ τῆς ταλαιπωρίας⁷ καὶ τοῦ πιεῖν ἐπιθυμίᾳ. ὡς δὲ γίγνονται ἐπ' αὐτῷ⁸, ἐσπίπτουσιν οὐδενὶ κόσμῳ⁹ ἔστι, ἀλλὰ πᾶς τέ τις¹⁰ διαβῆναι αὐτὸς πρώτος βουλόμενος καὶ οἱ πολέμιοι ἐπικείμενοι χαλεπήν ἥδη τὴν διάβασιν¹¹ ἐποιουν· ἀθρόοι¹² γὰρ ἀναγκαζόμενοι χωρεῖν ἐπέπιπτόν τε ἀλλήλοις καὶ κατεπάτουν, περὶ¹³ τε τοῖς δορατίοις¹⁴ καὶ σκεύεσιν¹⁵ οἱ μὲν εὐθὺς διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐμπαλασσόμενοι κατέρρεον. ἐξ τὰ ἐπὶ θάτερά¹⁶ τε τοῦ ποταμοῦ παραστάντες οἱ Συρακόσιοι (ἥν δὲ κρημνῶδεσ¹⁷) ἔβαλλον ἀνωθεν¹⁸ τοὺς Ἀθηναίους, πίνοντάς τε τοὺς πολλοὺς ἀσμένους¹⁹ καὶ ἐν κοιλῷ²⁰ δῆντι τῷ ποταμῷ²¹ ἐν σφίσιν αὐτοῖς²² ταρασσομένους. οἱ τε Πελοποννήσιοι ἐπικαταβάντες τοὺς ἐν τῷ ποταμῷ μάλιστα ἔσφαζον. καὶ τὸ ὕδωρ εὐθὺς διέφθαρτο, ἀλλ' οὐδὲν ἥσσον²³ ἐπίνετο τε ὁμοῦ²⁴ τῷ πηλῷ²⁵ ἡματωμένον²⁶ καὶ περιμάχητον²⁷ ἥν τοῖς πολλοῖς.

¹ἡ στρατιά hadsereg   ²ugyanúgy (ti. mint korábban)   ³ὁ ἀλλος ὄχλος derékhad; a gyalogosok
⁴ῥᾶφον τι valamivel könnyebb   ⁵nekik   ⁶(ἐάν) (+ coni.) ha   ⁷ἡ ταλαιπωρία szenvédés   ⁸ = ἐ-
 πὶ ποταμῷ   ⁹οὐδὲν κόσμῳ rendezetlenül   ¹⁰πᾶς τις mindenki   ¹¹ἡ διάβασις átkelés   ¹²ἀθρόος 3
 tömeges/en   ¹³(+ dat.) (szűrófegyver) -tól/től, által   ¹⁴τὸ δοράτιον rövid dárda   ¹⁵τὸ σκεῦος felszerelés
¹⁶τὰ ἐπὶ τὰ ἔτερα a túlpart   ¹⁷κρημνῶδης 2 meredek   ¹⁸felülről   ¹⁹ἀσμένος 3 önfedelet/en   ²⁰κοιλος 3
 üreges   ²¹κοιλος ποταμός leapadt folyó   ²²ἐν σφίσιν αὐτοῖς maguk közt; magukban   ²³kevésbé   ²⁴(+
 dat.) együtt   ²⁵ο πηλός agyag; iszap   ²⁶ἡματωμένος 3 vértől zavaros (víz)   ²⁷περιμάχητος 2 (kb.) „a
 küzdelem tárgya”

Párosítva a csattanókat a történetekkel!

1. Ἀριστοτέλης ἐρωτηθεὶς τί δυσκολώτατόν ἐστιν ἐν τῷ βίῳ, εἴπε·
2. Διογένης ἐρωτηθεὶς, τί τάχιστα γηράσκει παρ' ἀνθρώποις, εἴπε·
3. Ἀρίστων, ἐπαινοῦντάς τινος τὴν τοῦ Κλεομένους χρείαν, ὅτι ἐρωτηθεὶς τί δεῖ τὸν ἀγαθὸν βασιλέα ποιεῖν εἴπε τοὺς μὲν φίλους εὐεργετεῖν τοὺς δ' ἐχθροὺς κακῶς ποιεῖν. ἔφη·
4. Διογένης πρὸς τοὺς ἐρπύσαντας ἐπὶ τὴν τράπεζαν μῆς, φησί·
 (α) Χάρις.
 (b) τὸ σιωπᾶν ἢ μὴ δεῖ λαλεῖν.
 (c) ιδού, καὶ Διογένης παρασίτους τρέψει.
 (d) καὶ πόσω χρείσον ὡς λῶστε, τοὺς μὲν φίλους εὐεργετεῖν τοὺς δ' ἐχθροὺς φίλους ποιεῖν;

66 Tò τέλος ἴστορίας – A történetírás célja

„Miként egy vonalzót – mondja Timaios –, még ha kissé rövid is vagy keskeny, de magában hordozza a vonalzó lényeges sajátosságát, vonalzónak kell neveznünk, ha viszont elveszít egyenességét, vagyis azt a tulajdonságot, hogy egyenes, akkor bárminek hívhatjuk, csak vonalzónak nem; ugyanígy azt a történeti munkát is, amelyikben hibás ugyan a nyelvezet, a tárgyalásmód vagy valamelyik másik sajátos alkatelem, de ragaszkodik az igazsághoz, megilleti a történetírás elnevezés, ha azonban elszakad ettől, már nem nevezhetjük történetírásnak. Nekem is az a véleményem, hogy ezekben a munkákban az igazságnak kell a főszerepet játszania; magam írtam le munkámban valahol azt a hasonlatot, hogy miként az egész élő test tehetetlenné válik, ha elveszti szeme világát, ugyanúgy a történetírásból is haszontalan mese marad, ha az igazságot eltávolítjuk belőle.” (Polybios; KAPITÁNFFY ISTVÁN fordítása)

Δεῖ τοι γαρ οὐν¹ οὐκ ἐπιπλήττειν τὸν συγγραφέα² τερατευόμενον διὰ³ τῆς ἴστορίας τοὺς ἐντυγχάνοντας⁴ οὐδὲ τοὺς ἐνδεχομένους λόγους⁵ ζητεῖν καὶ τὰ παρεπόμενα τοῖς ὑποκειμένοις⁶ ἔξαριθμεῖσθαι, καθάπερ⁷ οἱ τραγῳδιογράφοι⁸, τῶν δὲ προχθέντων καὶ ρήθεντων κατ' ἀλήθειαν αὐτῶν μνημονεύειν πάμπαν⁹, κἄν¹⁰ πάνυ μέτρια¹¹ τυγχάνωσιν ὄντα. τὸ γὰρ τέλος ἴστορίας καὶ τραγῳδίας οὐ ταῦτον¹², ἀλλὰ τούναντίον¹³. ἔκει¹⁴ μὲν γὰρ δεῖ διὰ τῶν πιθανωτάτων¹⁵ λόγων ἐκπλῆξαι καὶ φυχαγωγῆσαι κατὰ τὸ παρὸν¹⁶ τοὺς ἀκούοντας, ἐνθάδε¹⁷ δὲ διὰ τῶν ἀληθινῶν¹⁸ ἔργων καὶ λόγων εἰς τὸν πάντα χρόνον¹⁹ διδάξαι καὶ πείσαι τοὺς φιλομαθοῦντας, ἐπειδήπερ²⁰ ἐν ἔκεινοις μὲν ἡγεῖται τὸ πιθανόν²¹, κἄν ἦ²² φεῦδος, διὰ²³ τὴν ἀπάτην²⁴ τῶν θεωμένων, ἐν δὲ τούτοις τάληθές²⁵ διὰ τὴν ὠφέλειαν²⁶ τῶν φιλομαθούντων. χωρίς²⁷ τε τούτων τὰς πλείστας ἡμῖν ἔξηγείται τῶν περιπετειῶν²⁸, οὐχ ὑποτιθεὶς αἰτίαν καὶ τρόπον τοῖς γινομένοις, ὃν χωρὶς οὔτ' ἐλεεῖν εὐλόγως²⁹ οὔτ' ὅργιζεσθαι καθηκόντως³⁰ δυνατὸν ἐπ³¹ οὐδενὶ τῶν συμβαίνοντων. ἐπεὶ τίς ἀνθρώπων οὐ δεινὸν ἡγεῖται τύπτεσθαι τοὺς ἐλευθέρους; ἀλλ' ὅμως, ἐὰν μὲν ἄρχων³² ἀδίκων χειρῶν πάθῃ τις τοῦτο, δικαίως κρίνεται πεπονθέναι: ἐὰν δ' ἐπὶ διορθώσει³³ καὶ μαθήσει³⁴ ταῦτὸ τούτο³⁵ γίνηται, προσέτι³⁶ καὶ τιμῆς³⁷ καὶ χάριτος οἱ τύπτοντες τοὺς ἐλευθέρους ἀξιοῦνται. καὶ μήν³⁸ τό γε τοὺς πολίτας ἀποκτεινύναι μέγιστον ἀσέβημα³⁹ τίθεται καὶ μεγίστων ἀξιον προστίμων⁴⁰. καίτοι γε⁴¹ προφανῶς⁴² ὁ μὲν τὸν κλέπτην⁴³ ἢ μοιχὸν⁴⁴ ἀποκτείνας ἀθῷός⁴⁵ ἐστιν, ὁ δὲ τὸν προδότην⁴⁶ ἢ τύραννον⁴⁷ τιμῶν καὶ προεδρείας⁴⁸ τυγχάνει παρὰ πᾶσιν. οὕτως ἐν παντὶ τὸ τέλος κεῖται τῆς διαλήκφεως⁴⁹ ὑπὲρ τούτων οὐκ ἐν τοῖς τελούμενοις, ἀλλ' ἐν ταῖς αἰτίαις καὶ προαιρέσεις⁵⁰ τῶν πραττόντων καὶ ταῖς τούτων διαφοραῖς⁵¹.

¹ezért ²ό συγγραφεύς történetíró ³(+ gen.) -val/vel ⁴ „az olvasókat” ⁵ „a beilleszhető beszédet” ⁶tὰ ὑποκείμενα a tárgyul szolgáló események ⁷mint ⁸tragédiaköltök ⁹teljesen ¹⁰mégha ... is ¹¹μετρίος 3 átlagos ¹²tὸ αὐτὸν ugyanaz ¹³(tὸ ἐναντίον) ¹⁴ott (ti. a tragédiában) ¹⁵πιθανός 3 valósánynak tűnő ¹⁶κατὰ τὸ παρόν a pillanatnak megfelelően ¹⁷(em)itt ¹⁸ἀληθινός 3 igazi ¹⁹(ἐς ἀεὶ) minden/orök időre ²⁰mivelhogy ²¹a hihető(ség) ²²(létige coni. sg. 3) ²³végett ²⁴ἡ ἀπάτη csalás, megtévesztés ²⁵tὸ ἀληθές as igazság ²⁶ἡ ὠφέλεια haszon ²⁷(+ gen.) kívül ²⁸ἡ περιπέτεια fordulat (a drámában) ²⁹„joggal” ³⁰illően ³¹(+ dat.) miatt ³²ha a jogtalan tettek kezdeményezője-ként ³³ἡ διόρθωσις javítás ³⁴ἡ μάθησις okítás ³⁵ugyanez ³⁶ráadásul ³⁷ἡ τιμή tisztelet ³⁸bizony ³⁹tὸ ἀσέβημα istentelenség ⁴⁰tὸ πρόστιμον büntetés ⁴¹καίτοι γε pedig hát ⁴²nyilvánvalónál ⁴³ὁ κλέπτης tolvaj ⁴⁴ὁ μοιχός házzassagtörő ⁴⁵ἀθῷός 2 büntetlen ⁴⁶ὁ προδότης áruló ⁴⁷(ti. megölőt) ⁴⁸„kitüntetés” ⁴⁹ἡ διάληψις megkülönöbzetés, megítélés ⁵⁰ἡ προαιρεσις szándék ⁵¹ἡ διαφορák különbség

67 Σὺ στρατήγει – Te vezess minket hadba!

Nagyon dicsérik Kynaigeirost, aki a csatában is vitézül küzdött, s miután az ellenséget a hajójig üldözte, jobbjával visszafogta az egyik hajót. Amikor jobbját levágta, baljával ragadta meg, mikor ezt is levágta, fogával tartotta vissza. Vitézséget kezei elvesztése sem törte meg: mint egy oroszlán, a fogával harcolt. A teljes történet Iustinus kivonatában olvasható, s egy Hérodotos-mondatból burjánzott föl: Kynaigeiros, Euphorión fia is elesett, kezét levágta egy bárd, amikor egy hajó orrát megragadta. Történettől persze nem a kivonatoló Iustinus csiszolta Kynaigeiros tettét, hanem a szónokiskolákban deklamáló nemzedékek. Mivel a regényírók is ott tanultak, a regényekben is feltűnnek az iskolába bejutott s így közismertté vált történetek Marathónról, Leónidasról s hasonlókról.

Βασιλεὺς¹ δὲ θαυμάσας αὐτοῦ τὸ φρόνημα² συνεχώρησεν ὄπόσον³ βούλεται τῆς στρατιᾶς ἐπίλεκτον⁴ λαβεῖν. ὃ δὲ οὐκ εὔθὺς εἴλετο, ἀλλὰ καταμίξας ἔαυτὸν εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ Πολύχαρμον κελεύσας τὸ αὐτό⁵, πρῶτον ἀνηρεύνα εἰς⁶ τινες εἰεν Ἐλληνες ἐν τῷ στρατοπέδῳ. πλείονες μὲν οὖν εὑρέθησαν οἱ μισθοφοροῦντες⁷, ἔξελέξατο δὲ Λακεδαιμονίους καὶ Κορινθίους καὶ τοὺς ἄλλους Πελοποννησίους· εὗρε δὲ καὶ ὡς⁸ εἴκοσι Σικελιώτας⁹. ποιήσας οὖν τριακοσίους¹⁰ τὸν ἀριθμὸν¹¹ ἔλεξεν ἄδει¹². «Ἀνδρες Ἐλληνες, ἐμοὶ τοῦ βασιλέως ἔξουσίαν¹³ παρασχόντος ἐπιλέξασθαι τῆς στρατιᾶς τοὺς ἀρίστους, εἰλόμην ὑμᾶς· καὶ γὰρ αὐτὸς Ἐλλην εἰμί, Συρακούσιος¹⁴, γένος¹⁵ Δωριεύς. δεῖ δὲ ἥμας μὴ μόνον εὐγενείᾳ¹⁶ τῶν ἄλλων ἀλλὰ καὶ ἀρετῇ διαφέρειν. μηδεὶς¹⁷ οὖν καταπλαχῇ τὴν πρᾶξιν ἐφ' ἦν¹⁸ ὑμᾶς παρακαλῶ, καὶ γὰρ δυνατὴν¹⁹ εὑρήσουμεν καὶ ῥάδιαν²⁰, δόξῃ²¹ μᾶλλον ἢ²² πειρά²³ δύσκολον²⁴. Ἐλληνες ἐν Θερμοπύλαις τοσοῦτοι²⁵ Ξέρξην ὑπέστησαν. Τύριοι²⁶ δὲ οὐκ εἰσὶ πεντακόσιαι μυριάδες²⁷, ἀλλὰ ὀλίγοι καὶ καταφρονήσει²⁸ μετ' ἀλαζονείας²⁹, οὐ φρονήματι μετ' εὐβουλίας³⁰ χρώμενοι. γνώτωσαν³¹ οὖν πόσον «Ἐλληνες Φοινίκων³² διαφέρουσιν. ἐγὼ δὲ οὐκ ἐπιθυμῶ στρατηγίας³³, ἀλλ᾽ ἔτοιμος³⁴ ἀκολουθεῖν ὅστις ἂν ὑμῶν³⁵ ἄρχειν θέλῃ· πειθόμενόν³⁶ με γὰρ εὐρήσει, ἐπειὶ καὶ δόξης³⁷ οὐκ ἐμῆς ἀλλὰ κοινῆς ὁρέγομαι..» Πάντες ἐπεβόησαν «σὺ στρατήγει..»

¹(ti. a perzsa) ²τὸ φρόνημα önbizalom ³amennyit ⁴ἐπίλεκτος 3 válogatott ⁵ugyanazt ⁶vajon ⁷zsoldosok ⁸kb. ⁹ὅ Σικελιώτης szicíliai ¹⁰τριακόσιοι 3 háromszáz ¹¹számra ¹²ἴγ¹³ή ἔξουσία lehetőség ¹⁴syrakusai ¹⁵származásra ¹⁶ἡ εὐγένεια előkelő (itt: dór) származás ¹⁷senki ¹⁸ἐπι ἢ ἦ amire ¹⁹δυνατός 3 megvalósítható ²⁰ῥάδιος 3 könnyen megtehető ²¹ἡ δόξα vélekedés ²²μᾶλλον ἢ inkább, mint ²³ἡ πειρά próba ²⁴δύσκολος 2 nehezen megtehető ²⁵ugyanennyi/en ²⁶Tyros lakói ²⁷ἡ μυριάς tízezer; πεντακόσιαι μυριάδες ötmillió ²⁸ἡ καταφρόνησις elbizakodottság ²⁹ἡ ἀλαζονεία hetvenkédés ³⁰ἡ εὐβουλία megfontoltság ³¹tudják meg ³²Φοινίξ föníciai ³³ἡ στρατηγία fővezérség ³⁴ἔτοιμος 3 kész, hajlandó ³⁵ὅστις ἂν ὑμῶν ha bármelyikötök ³⁶πειθόμενος engedelmes ³⁷hírnévre

Illessze a szövegbe a megadott szavakat!

Εὑριπίδης – θεῶ – κόρης – ἀδελφήν – χώραν – ὕστερον

Τυθείσης τινὸς . . . καὶ ἀφανισθείσης ἀδήλως τοῖς θύσαιν, ἰδρυνθείσης δὲ εἰς ἄλλην . . . , ἐν ἦ νόμοις ἦν τοὺς ξένους θύειν τῇ . . . , ταύτην ἔσχε τὴν ἱερωσύνην· χρόνῳ δὲ . . . τῷ ἀδελφῷ συνέβη ἐλθεῖν τῆς ἱερείας, τὸ δὲ ὅτι ἀνεῖλεν ὁ θεὸς ἐλθεῖν ἔκει καὶ ἐφ' ὅ τι δὲ ἔξω τοῦ μύθου· ἐλθὼν δὲ καὶ ληφθεὶς θύεσθαι μέλλων ἀνεγνώρισεν, εἴθ' ὡς . . . εἴθ' ὡς Πολύδος ἐποίησεν, κατὰ τὸ εἰκότερον ὅτι οὐκ ἄρα μόνον τὴν . . . ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ἔδει τυθῆναι, καὶ ἐντεῦθεν ἦ σωτηρία.

68 Ὁ ΧΑΜΑΙΛΕΩΝ – A kaméleon

Alkibiadés kitűnő szónok volt, és tudott bánni a tömeggel, de büszkesége és okossága mellett leginkább fényűző életmódja volt feltűnő, amelyet kérvágó jellemzett, és részeg kicsapongás. Földet söprő, nőies bíborköntösben mutatkozott az agorán; tékozolta vagyonát. Kifűrészeltette triérései fedélzetét, hogy ne a deszkán kelljen feküdnie, hanem függőágyban alhasson. Aranyborítású pajzsát a megszokott ábrák helyett a villámokat tartó Erós díszítette. Mindez dühítette és undorral töltötte el az előkelőket, de meg is rémítette őket a magamutogató törvénytiprás, ami a tyrannos ismertetőjegye. Ellenségei tehát a Hermák megcsontkítása miatt hazarendelték Szicíliából a stratégos Alkibiadést, de ő Lakedaimónba szökött, és ott tanácsival segítette a hazájával hadban álló Spártát.

Ὕν γὰρ ὡς φασι¹ μία δεινότης² αὔτη τῶν πολλῶν ἐν αὐτῷ καὶ μηχανὴ³ θήρας⁴ ἀνθρώπων, συνεξομοιούσθαι καὶ συνομοπαθεῖν τοῖς ἐπιτηδεύμασι καὶ ταῖς διαιταῖς⁵, ὁξυτέρας⁶ τρεπομένω τροπᾶς⁷ τοῦ χαμαιλέοντος. πλὴν ἐκεῖνος μὲν ὡς λέγεται πρὸς ἐν ἔξαδυνατεῖ χρῶμα⁸ τὸ λευκὸν ὀφομοιοῦν ἔαυτόν· Ἀλκιβιάδῃ δὲ διὰ χρηστῶν ἴοντι καὶ πονηρῶν ὅμοιώς⁹ οὐδὲν ἦν ἀμίμητον¹⁰ οὐδὲ ἀνεπιτήδευτον¹¹, ἀλλ’ ἐν Σπάρτη γυμναστικός¹², εὐτελής¹³, σκυθρωπός¹⁴, ἐν Ἰωνίᾳ χλιδανός¹⁵, ἐπιτερπής¹⁶, ράθυμος¹⁷, ἐν Θράκῃ μεθυστικός¹⁸, ἵππαστικός¹⁹, Τισσαφέρνη δὲ τῷ σατράπῃ²⁰ συνῶν ὑπερέβαλλεν ὅγκω²¹ καὶ πολυτελείᾳ²² τὴν Περσικὴν μεγαλοπρέπειαν²³, οὐχ αὐτὸν ἐξιστάς οὕτω ράδιως²⁴ εἰς ἔτερον ἐξ ἐτέρου τρόπον²⁵, οὐδὲ πᾶσαν δεχόμενος τῷ ἥθει²⁶ μεταβολήν²⁷, ἀλλ’ ὅτι τῇ φύσει²⁸ χρώμενος ἔμελλε λυπεῖν τοὺς ἐντυγχάνοντας, εἰς πᾶν ἀεὶ τὸ πρόσφορον²⁹ ἐκείνοις σχῆμα³⁰ καὶ πλάσμα³¹ κατεδύετο καὶ κατέφευγεν. ἐν γοῦν³² τῇ Λακεδαίμονι πρὸς τὰ ἔξωθεν³³ ἦν εἰπεῖν «οὐ παῖς Ἀχιλλέως³⁴, ἀλλ’ ἐκεῖνος αὐτὸς εἰ»³⁵, οἶον ὁ Λυκοῦργος ἐπαίδευσε, τοῖς δ’ ἀληθινοῖς ὃν τις ἐπεφώνησεν αὐτοῦ πάθεσι³⁶ καὶ πράγμασιν «ἔστιν³⁷ ἡ πάλαι γυνή»³⁸.

¹ ὡς φασι mint mondják   ² ἡ δεινότης félelmetes képesség   ³ ἡ μηχανή módszer, fogás   ⁴ ἡ θήρα vadászat (amire: gen.)   ⁵ ἡ διαιτα életmód   ⁶ ὁξύς (εἰα, ύ) éles   ⁷ ἡ τροπή fordulat, váltás   ⁸ τὸ χρῶμα szín   ⁹ egyformán   ¹⁰ ἀμίμητος 2 nem utánzott, utánozhatatlan   ¹¹ ἀνεπιτήδευτος 2 szokássá nem vált   ¹² a testét edző   ¹³ kevessel beérő   ¹⁴ komor   ¹⁵ elpuhult   ¹⁶ élvhajhász   ¹⁷ könnyelmű   ¹⁸ részeseg   ¹⁹ „lóbolond”   ²⁰ ὁ σατράπης satrapa (*perzsa helytartó*)   ²¹ ὁ ὅγκος dölyf   ²² ἡ πολυτελεία tékozás   ²³ ἡ μεγαλοπρέπεια fényűzés   ²⁴ könnyen   ²⁵ életmód   ²⁶ τὸ ἥθος jellem   ²⁷ ἡ μεταβολή átalakulás   ²⁸ τῇ φύσει saját természetükkel   ²⁹ πρόσφορος 2 (+ dat.) illő   ³⁰ τὸ σχῆμα szerep   ³¹ τὸ πλάσμα alak   ³² például   ³³ a külsejére   ³⁴ ὁ Ἀχιλλέus, ἡ ως   ³⁵ tragikus töredék   ³⁶ τὸ πάθος érzelem; szemedély   ³⁷ „maradt”   ³⁸ Eurip. Or. 129; *utalás Helenére*

Illessze a szövegbe a megadott szavakat!

τὸ μνημεῖον – χρήματα – τάφον – νεκρῶν – βασιλεύς – ἀνήρ

Σεμίραμις δὲ ἔαυτῇ κατασκευάσασα ... ἐπέγραψεν «ὅστις ὃν χρημάτων δεηθῇ ..., διελόντα ... ὅσα βούλεται λαβεῖν.» Δαρεῖος οὖν διελῶν ... μὲν οὐχ εὔρε, γράμμασι δὲ ἐτέροις ἐνέτυχε τάδε φράζουσιν: «εἰ μὴ κακὸς ἥσθα ... καὶ χρημάτων ἄπληστος, οὐκ ἀν ... θήκας ἐκίνεις.»

69 Mηδὲν ἄγαν – Semmit se túlságosan!

Solón idejében viszályt tört ki Athénban a nép és az előkelők között, mert a földet az előkelők birtokolták, a nép pedig nekik szolgált. A viszály hosszú ideig tartott; végül a nép és az előkelők Solont, az ismert költőt archónná és közvetítővé (diallaktés) választották. Solón eltörölte az adósságokat, és törvényeket hozott az athéniaknak, akik ezután nem használták többé a drakóni törvényeket. Később minden fél zaklatta, ezért – s hogy ne kényszeríthessék a törvények megváltoztatására – elhagyta a várost. Külföldre távozott, hogy világot lásson, és kereskedett is. Solón ugyanis, bár apja, Exékestidés Kodros királyig vezette vissza származását, nem örököt nagy vagyont, így kereskedésből élt. Felkereste Egyiptomot, valamint Kroisos király udvarát is, majd hazatért Athénba.

Σόλων ὁ Ἐξηκεστίδου γέρων ἥδη ὧν ὑπώπτευε Πεισίστρατον τυραννίδιι ἐπιθήσεσθαι, ἦνικα¹ παρῆλθεν ἐς τὴν ἔκκλησίαν τῶν Ἀθηναίων καὶ ἥτει φρουρὰν² ὁ Πεισίστρατος. Ὁρῶν δὲ τοὺς Ἀθηναίους τῶν μὲν αὐτοῦ λόγων ῥαθύμως³ ἀκούοντας, προσέχοντας δὲ τῷ Πεισίστράτῳ, ἔφη ὅτι τῶν μέν ἔστι σοφῶτερος, τῶν δὲ ἀνδρειότερος⁴. ὀπόσοι⁵ μὲν μὴ γινώσκουσιν ὅτι φυλακὴν λαβὼν περὶ τὸ σῶμα⁶ τύραννος ἔσται, ἀλλὰ τούτων μέν ἔστι σοφῶτερος· ὀπόσοι δὲ γινώσκοντες ὑποσιωπῶσι, τούτων ἀνδρειότερος ἔστιν. ὃ δὲ λαβὼν τὴν δύναμιν⁷ τύραννος ἦν. καθεζόμενος δὲ Σόλων πρὸ τῆς οἰκίας, τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ δόρυ⁸ παραθέμενος ἔλεγεν ὅτι ἔξωπλισται καὶ βοηθεῖ τῇ πατρίδι ἥ⁹ δύναται, στρατηγὸς μὲν διὰ τὴν ἥλικιαν οὐκέτι¹⁰ ὧν, εὔνους¹¹ δὲ διὰ τὴν γνώμην¹². ὅμως οὖν¹³ Πεισίστρατος, εἴτε αἰδοῖ¹⁴ τῇ πρὸς¹⁵ τὸν ἄνδρα καὶ τὴν σοφίαν αὐτοῦ, εἴτε¹⁶ καὶ μνήμῃ¹⁷ τῶν ἐφ' ἥλικιας¹⁸ (λέγεται γὰρ αὐτοῦ παιδικὰ¹⁹ γενέσθαι), οὐδέν γε ἔδρασε κακὸν²⁰ Σόλωνα.

¹amikor   ²ἡ φρουρά (testi)őrség   ³,félvállról véne”   ⁴τῶν μὲν ... τῶν δὲ egyeseknél ... másoknál
⁵mindazok   ⁶ἡ φυλακή περὶ τὸ σῶμα testőrség   ⁷ἡ δύναμις (had)erő   ⁸τὸ δόρυ dárda   ⁹ἥ aho-
gyan   ¹⁰már nem   ¹¹(εὔνοος) jóindulatú   ¹²ἥ γνώμη ítélezképesség   ¹³ὅμως οὖν ennek ellenére   ¹⁴ἥ
αἰδώς, οὓς tiszteletérzés   ¹⁵αἰδοῖ τῇ πρός (+ acc.) iránt érzett tiszteletből   ¹⁶εἴτε ... εἴτε akár ... akár
¹⁷ἥ μνήμη (+ gen.) emlékezés ...ra/re   ¹⁸τὰ ἐπὶ ἥλικιας a fiatalkori ügyek   ¹⁹τὰ παιδικά αὐτοῦ az ő (ti.
Solón) kedvese   ²⁰κακόν τι δρᾶν τινα vmi rosszat tenni vkivel

Melyik szó illik a mondatba?

1. Μετὰ ταῦτα ἀναστάντες εἰς τὴν αὐλὴν (περιῆμεν – περιῆμεν).
2. Ὁ ἡγεμὼν ἥτει δὲ μάλιστα τοὺς (δακτύλους – δακτυλίους) καὶ ἔλαβε πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν.
3. Ἐν (μεγάλῃ – πολλῇ) δὴ ἀπορίᾳ ἥσαν οἱ Ἑλληνες.
4. Οἱ μέντοι πολέμιοι οὐδέν ἐπαύσαντο δι’ ὅλης τῆς νυκτὸς (κυλινδεῖν – κυλινδοῦντες) τοὺς λίθους.
5. Ηροϊόντες δέ, ἐπεὶ ἐγένοντο οἱ ἡγεμόνει νάπη – νάπει) μεγάλω καὶ δυσπόρω, ἔστησαν ἀγνοοῦντες, εἰ διαβατέον εἴη τὸ νάπος.
6. Οἱ δ’ ἔχοντες τὸν ἡγεμόνα κύκλω (περίοντες – περιύοντες – παρόντες) καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους.
7. Ἐρωτώμενος δέ ποδαπός εἴη Πέρσης μὲν ἔφη εἶναι, πορεύεσθαι δ’ ἀπὸ τοῦ Τιριβάζου (στρατοπέδου – στρατεύματος – στρατοῦ), ὅπως ἐπιτήδεια λάβοι.
8. Τί δή (ἔστι – ἔστι – ἔστι) τοῦτο, περὶ οὐ αὐτός τε ἐπιστήμων (ἔστιν – ἔστιν – ἔστιν) ὁ σοφιστής καὶ τὸν μαθητὴν ποιεῖ.

70 | Πάντων ἀνδρῶν ἐπιμονώτατος – A legállhatatosabb

Athénban még meghalni sem lehet ingyen, mondta Phókión, miután elítélt társai kiürítették a méregpoharakat, és a hóhér nem akart újabb adag mérget sajtolni, míg meg nem kapta a pénzét, amibe a bürök kerül. Ekkor maga Phókión fizette ki a bürök árát, majd megittá a mérget. A népgyűlés később bronzszobrot szavazott meg neki, vádloit pedig kivégezték. A *Párbuzamos élétrajzokban* Phókión párja az ifjabb Cato. Cato a thasosi csata után kilátáslannak ítélte a Caesar elleni harcot, és öngyilkos lett. Barátai társaságában megvacsorázott, majd sétált egyet, és parancsokat adott ki az őrségnek. Lefekvés előtt megcsókolta fiát, majd visszavonult szobájába, és Platónnak a lélekről szóló dialógusát kezdte olvasni. Ekkor vette észre, hogy eltüntették szobájából a kardját.

Tὸ δὲ ξιφίδιον¹ τῇ κλίνῃ² τὸ σύνηθες³ οὐχ εὑρῶν παρακείμενον ἔξεβόησεν, ὅτι προδιδοῖτο ὑπὸ τῶν οἰκείων⁴ τοῖς πολεμίοις· τίνι γὰρ ἔφη χρήσεσθαι προσιόντων⁵, ἀν νυκτὸς ἐπίωσι; τῶν⁶ δὲ αὐτὸν παρακαλούντων μηδὲν ἐφ' ἔαυτὸν⁷ βουλεύειν, ἀλλ' ἀναπαιύεσθαι χωρὶς⁸ ξιφίδιου, ἀξιοπιστότερον⁹ ἔτι εἶπεν· «οὐ γὰρ ἔστι μοι θέλοντι καὶ δι¹⁰ ἐσθῆτος ἐμαυτὸν ἀποπνίξαι καὶ ἐς τὰ τείχη¹¹ τὴν κεφαλὴν ἀπαράξαι καὶ ἐς τράχηλον κυβιστῆσαι καὶ τὸ πνεῦμα¹² κατασχόντα ἔκτριψαι;» πολλά τε ὅμοια εἰπὼν παρήγαγεν αὐτοὺς παραθεῖναι τὸ ξιφίδιον. ὡς¹³ δὲ ἐτέθη, Πλάτωνος αἰτήσας τὴν περὶ φυχῆς συγγραφὴν¹⁴ ἀνεγίνωσκε. Καὶ ἐπει τέλος¹⁵ εἶχε τῷ Πλάτωνι ὁ λόγος, ἀναπαιύεσθαι τοὺς περὶ θύρας¹⁶ ὑπολαβών ἔτρωσεν αὐτὸν ὑπὸ¹⁷ τὰ στέρνα¹⁸. προπεσόντων δ' αὐτῷ τῶν σπλάγχνων¹⁹ καὶ στόνον²⁰ τινὸς ἔξακουσθέντος ἐσέδραμον οἱ περὶ θύρας· καὶ οἱ ιατροὶ τὰ σπλάγχνα ἔτι²¹ σῶα ὄντα ἐνέθηκαν ἔνδον²² καὶ τὰς πληγὰς²³ ἐπιρράφαντες ἐπέδησαν. ὁ δὲ ἀνενεγκὼν²⁴ αὖθις ὑπεκρίνετο καὶ κατεμέμφετο μὲν ἔαυτῷ πληγῆς ἀσθενοῦς²⁵, χάριν²⁶ δ' ὧμολόγει τοῖς περισώσασι²⁷ καὶ καταδρθεῖν ἔφη δεῖσθαι. οἱ μὲν δὴ τὸ ξίφος²⁸ ἔχοντες ὥχοντο καὶ τὰς θύρας ὡς²⁹ ἡρεμοῦντι ἐπέκλεισαν· ὁ δ' ὑπνου δόξαν αὐτοῖς παρασχών³⁰ τὰ δεσμὰ³¹ ταῖς χερσὶ³² μετὰ σιγῆς³³ ἀπερρήγνυ καὶ τὰς ράφας³⁴ τοῦ τραύματος³⁵ ὀνέπτυσεν, οἷα³⁶ θηρίον τό τε τραύμα καὶ τὴν γαστέρα³⁷ εὔρυνων ὄνυξ³⁸ καὶ δακτύλοις ἐρευνῶν καὶ τὰ σπλάγχνα διαρρίπτων, μέχρι ἐτελεύτησεν.

¹τὸ ξιφίδιον (*rōvid*) kard   ²ἡ κλίνη ágy   ³συνήθης 2 szokott   ⁴οἱ οἰκεῖοι (saját) háznépe   ⁵τι. τῶν πολεμίων gen. abs.   ⁶(οἰκείων)   ⁷maga ellen   ⁸(+ gen.) nélkül   ⁹meggyőzőbben   ¹⁰διά (+ gen.) segítségével   ¹¹τὸ τείχος fal   ¹²τὸ πνεῦμα lélekzet   ¹³mihelyt   ¹⁴ἡ συγγραφή (prózai) mű; könyv   ¹⁵τὸ τέλος cél, vég   ¹⁶οἱ περὶ θύρας ajtónállók   ¹⁷ὑπὸ τὰ στέρνα a melle alatt   ¹⁸τὸ στέρνον mell(kas)   ¹⁹τὰ σπλάγχνα belső részek; belek   ²⁰ό στόνος nyögés   ²¹μέγ πληγή   ²²be(nt)   ²³ἡ πληγή ütés(nyom), seb   ²⁴„felocsúdva”   ²⁵ἀσθενής 2 gyenge; „nem halász”   ²⁶ἡ χόρις köszönet   ²⁷περισώσας 3 megmentő   ²⁸τὸ ξίφος kard   ²⁹abban a hiszemben   ³⁰ὑπνου δόξαν παρασχών alvást színlelke   ³¹τὰ δέσμα kötések   ³²ἡ χειρ κέz   ³³μετὰ σιγῆς csöndben   ³⁴ἡ ράφη varrat   ³⁵τὸ τραύμα seb   ³⁶mint   ³⁷ἡ γαστήρ, γαστρός has   ³⁸ό ὄνυξ, uxors köröm

Ki lehet a beszélő?

Ἐμοὶ δὲ τοῦτ’ ἐστὶν ἐκ παιδὸς ἀρξάμενον, φωνή τις γιγνομένη, ἦ, ὅταν γένηται, ἀεὶ ἀποτρέπει με τοῦτο, ὃ ἀν μέλλω, πράττειν, προτρέπει δὲ οὕποτε· τοῦτ’ ἐστιν, ὃ μοι ἐναντιοῦται τὰ πολιτικὰ πράττειν.

71 "Αλλος πρὸς ἄλλο πέφυκε – Mindenki másra született

Hypereidést pentathlosnak nevezték, mert az ékesszólás minden ágában kitűnt. A pentathlos öttusázót jelent. A pentathlon diszkoszvétusból, távolugrásból és gerelyhajításból, továbbá stadionfutásból és birkózásból állt. A testgyakorlás eredetileg az erő és az ügyesség fokozására szolgált, hiszen a polgár első kötelessége a polis védelme volt. Később a gyakorlás életformává, a küzdelem hivatássá vált, drága edzővel, sok lemondással, és a megkoszorúzott számára persze dicsőséggel is. A testgyakorlás a minden napok része volt, a versenyszemmel pedig a gyakorlóterekről az élet más területére is átterjedt: a zenészek, a szónokok és a költők egymással és elődeikkel is vetélkedtek. A versengés kultusza szükségszerűen a nyelvre, a metaforákra és hasonlatokra is ráültötte bályegét.

Θέλεις Ὄλύμπια¹ νικῆσαι; κἀγώ, νὴ τοὺς θεούς· κομφὸν² γάρ ἐστιν. ἀλλὰ σκόπει τὰ καθηγούμενα⁴ καὶ τὰ ἀκόλουθα⁵ καὶ οὕτως ἀπτού τοῦ ἔργου. δεῖ σ' εὐτακτεῖν, ἀναγκοτροφεῖν, ἀπέχεσθαι πεμπάτων⁶, γυμνάζεσθαι πρὸς ἀνάγκην⁷, ἐν ὥρᾳ τεταγμένῃ⁸, ἐν καύματι⁹, ἐν φύχει¹⁰, μὴ ψυχρὸν¹¹ πίνειν, μὴ οἶνον, ὡς ἔτυχεν¹², ἀπλῶς¹³ ὡς ἵατρῷ παραδεδωκέναι σεαυτὸν τῷ ἐπιστάτῃ¹⁴, εἴτα ἐν τῷ ἀγῶνι παρορύσσεσθαι, ἐστι δὲ ὅτε¹⁵ χεῖρα ἔκβαλεῖν, σφυρὸν¹⁶ στρέψαι, πολλὴν ἀφῆν¹⁷ καταπιεῖν, ἔσθ' ὅτε μαστιγωθῆναι¹⁸ καὶ μετὰ τούτων πάντων νικηθῆναι. ταῦτα ἐπισκεφάμενος, ἀν̄ ἔτι¹⁹ θέλης, ἔρχου ἐπὶ τὸ ἀθλεῖν²⁰. εἰ δὲ μή, ὡς τὰ παιδία²¹ ἀναστραφήσῃ, ἢ νῦν μὲν παλαιιστὰς²² παίζει²³, νῦν δὲ μονομάχους²⁴, νῦν δὲ σαλπίζει, εἴτα τραγῳδεῖ· οὕτω καὶ σὺ νῦν μὲν ἀθλητής²⁵, νῦν δὲ μονομάχος, εἴτα ῥήτωρ²⁶, εἴτα φιλόσοφος, ὅλη δὲ τῇ ψυχῇ οὐδέν· ἀλλ' ὡς πίθηκος πᾶσαν θέαν²⁷, ἦν ἀν²⁸ ἴδης, μιμῆ καὶ ἄλλο ἐξ ἄλλου²⁹ σοι ἀρέσκει. οὐ γάρ μετὰ σκέψεως³⁰ ἥλθες ἐπὶ τι οὐδὲ περιοδεύσας, ἀλλ' εἰκῇ³¹ καὶ κατὰ φυχρὸν ἐπιθυμίαν. οὕτω θεασάμενοί τινες φιλόσοφον καὶ ἀκούσαντες οὕτω τινὸς λέγοντος, ὡς Εὐφράτης λέγει (καίτοι³² τίς οὕτω δύναται εἰπεῖν, ὡς ἐκείνος;), θέλουσι καὶ αὐτοὶ φιλόσοφεῖν. ἄνθρωπε³³, πρῶτον ἐπίσκεψαι, ὅποιόν ἐστι τὸ πρᾶγμα· εἴτα καὶ τὴν σεαυτοῦ φύσιν κατάμαθε, εἰ δύνασαι βαστάσαι. πένταθλος εἶναι βούλει ἡ παλαιιστής; ἵδε σεαυτοῦ τοὺς βραχίονας³⁴, τοὺς μηρούς³⁵, τὴν ὄσφυν³⁶ κατάμαθε. ἄλλος γὰρ πρὸς ἄλλο πέφυκε.

¹az olympiai versenyek/et   ²az istenekre!   ³κομφός 3 remek   ⁴„kezdőlépések/et”   ⁵„velejárói/t”
⁶τὸ πέμπα sütemény   ⁷„előírás szerint”   ⁸τεταγμένος 3 rögzített   ⁹τὸ καῦμα hőség   ¹⁰τὸ φύχος
 hideg idő, tél   ¹¹ψυχρός 3 hideg   ¹²ώς ἔτυχεν ahogy (már) megesett   ¹³egyszóval   ¹⁴ὁ ἐπιστάτης
 előljáró, „edző”   ¹⁵ἐστι ὅτε megesik, hogy   ¹⁶τὸ σφυρὸν boka   ¹⁷ἡ ἀφή por, homok   ¹⁸(ti a bíró szabálytalanságért)
¹⁹ἄν ἔτι ha még   ²⁰τὸ ἀθλεῖν versenysport   ²¹τὸ παδία, ἡ γερκőcök, akik   ²²οἱ
 παλαιιστής birkózó   ²³„birkózásid játszanak”   ²⁴οἱ μονομάχος gladiátor   ²⁵οἱ ἀθλητής atléta   ²⁶οἱ ῥήτωρ
 szónok(lattanár)   ²⁷ἡ θεά látvány(osság)   ²⁸ἥν ἄν (+ coni.) amit csak   ²⁹mindenből más   ³⁰ἥ
 σκέψις megfontolás   ³¹találomra   ³²ámbár   ³³ember!   ³⁴οἱ βραχίων kar   ³⁵οἱ μηρός comb   ³⁶ἥ
 ὄσφυς csíró

Melyik mű tartalmának tömör összefoglalása ez?

Αποδημοῦντός τινος ἔτη πολλὰ καὶ παραφυλαττομένου ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ μόνου ὄντος, ἔτι δὲ τῶν οἰκοι οὕτως ἔχόντων ὥστε τὰ χρήματα ὑπὸ μνηστήρων ἀναλίσκεσθαι καὶ τὸν υἱὸν ἐπιβουλεύεσθαι, αὐτὸς δὲ ἀφικνεῖται χειμασθείς, καὶ ἀναγνωρίσας τινὰς ἐπιθέμενος αὐτὸς μὲν ἐσώθη τοὺς δ' ἔχθροὺς διέφθειρε.

72 „Ομοιον εῖναι τῇ ἄκρᾳ – Légy, mint szikla, rendületlen

„A Stoa bölcséi és Epikur iskolája két, egymással ellenkező véleményt állítanak fel: amazok minden polgárnak a közdolgokkal foglalatoskodást kötelességévé tévén; ez elvonulást s magányos kénynek élést tanítván. Csak azt csudálom, hogy mind két vélemény ugyanazon szabad társaság körében vett származást. Mert ha a Stoa tudománya szabad polgárokhoz oly igen méltó vala; Epikuré senkihez sem illet volna úgy, mint despotai üldözést megunt emberhez, ki messze rejtekben keres a vaspálca elől menedéket. Ezt fontolóra vévén, által fogod látni, miképpen azon jogokkal, miket sorsodtól nyerél, nemcsak élhetesz szabadon, de élni kötelezettel; és íme, ez a fő szempont, mi után élted tervét, gyenge ifjúságodtól kezdve, intézned szükséges.” (KÖLCSEY FERENC)

Ἐννοεῖν¹ συνεχῶς πόσοι² μὲν ιατροὶ ἀποτεθνήκασι, πολλάκις τὰς ὁφρῦς³ ὑπέρ⁴ τῶν ἀρ-ρώστων⁵ συσπάσαντες· πόσοι δὲ μαθηματικοί⁶, ἄλλων θανάτους ὡς τι μέγα⁷ προειπόντες· πόσοι δὲ φιλόσοφοι, περὶ θανάτου ἡ ἀθανασίας⁸ μυρία⁹ διατεινάμενοι· πόσοι δὲ ἀριστεῖς¹⁰, πολλοὶς ἀποκτείναντες· πόσοι δὲ τύραννοι, ἔξουσίᾳ ψυχῶν¹¹ μετὰ δεινοῦ φρυάγματος¹² ὡς ἀθάνατοι κεχρημένοι· πόσαι δὲ πόλεις ὅλαι, ἵνα οὔτως εἴπω¹³, τεθνήκασιν, Ἐλίκη¹⁴ καὶ Πομπήιοι καὶ Ἡρκλάνοι¹⁵ καὶ ἄλλαι ἀναρίθμητοι¹⁶. ἔπιθι δὲ καὶ ὅσους οἰδας, ἄλλον ἐπ’ ἄλλω¹⁷. ὃ μὲν τοῦτον κηδεύσας εἴτα ἔξετάθη, ὃ δὲ ἐκεῖνον, πάντα δὲ ἐν βραχεῖ¹⁸. τὸ γὰρ ὅλον¹⁹, κατιδεῖν ἀεὶ τὰ ἀνθρώπινα²⁰ ὡς ἐφήμερα²¹ καὶ εὐτελῆ²² καὶ ἐχθὲς²³ μὲν μυξάριον²⁴, αὔριον²⁵ δὲ τάριχος²⁶ ἡ τέφρα²⁷. τὸ ἀκαριαῖον²⁸ οὖν τοῦτο τοῦ χρόνου²⁹ κατὰ φύσιν διελθεῖν καὶ ἥλεων³⁰ καταλῦσαι, ὡς³¹ ἀν εἰ ἐλαία³² πέπειρος³³ γενομένη ἐπιπτεν, εὐφημοῦσα τὴν ἐνεγκοῦσαν καὶ χάριν εἰδοῖα³⁴ τῷ φύσαντι δένδρῳ³⁵.

¹(inf.) „gondolj arra” ²mennyi ³ἡ ὁφρῦς szemöldök ⁴(+ gen.) fölött ⁵ἄρρωστος 2 beteg ⁶ὁ μαθηματικός „asztrológus” ⁷ὡς τι μέγα mint valami nagy dolgot ⁸ἡ ἀθανασία halhatatlanság ⁹sok ezerszer ¹⁰ὁ ἀριστεύς főember; kiválóság ¹¹ἔξουσίᾳ ψυχῶν életekről való döntés lehetősége ¹²τὸ φρύαγμα gogg ¹³ἴνα οὔτως εἴπω hogy úgy mondjam ¹⁴Heliké (szökőár elmosta acháj város) ¹⁵Pompeii és Herculaneum (*A Vezúv lávája „ölte meg őket” Kr. u. 79-ben.*) ¹⁶ἀναρίθμητος 2 számtalan ¹⁷sorban mindenkit ¹⁸ἐν βραχεῖ (χρόνω) rövid idő alatt ¹⁹τὸ ὅλον egyáltalá(ba)n ²⁰τὰ ἀνθρώπινα az emberi dolgok ²¹ἐφήμερος 2 egy nap élő; műlékony ²²εὐτελῆς 2 értéktelel ²³tegnap ²⁴τὸ μυξάριον (mirigy)váladék; (*kb.*) „embrió” ²⁵holnap ²⁶bebalzsamozott tetem ²⁷hamu ²⁸ἀκαριαῖος 3 nagon rövid ²⁹ezt a villanásnyi időt ³⁰ἥλεως 2 (ἥλεων) jókedvű ³¹ahogyan ³²ἡ ἐλαία olajbogyó ³³πέπειρος 2 (3) érett ³⁴χάριν eideinai (+ dat.) hálát érezni ³⁵τὸ δένδρον fa

Illessze a szövegbe a megadott szavakat!

χαλεπῶς – τάχιστα – ἀπό – Σικυώνιος – ἐπί – μόλις – ἐκ

Σωτηρίδας δὲ ὁ ... εἴπεν· Οὐκ ἐξ ἴσου, ὁ Ξενοφῶν, ἐσμέν· σὺ μὲν γὰρ ... ἵππου ὁχῆ, ἐγὼ δὲ ... κάμινω τὴν ἀσπίδα φέρων. καὶ ὅς ἀκούσας ταῦτα καταπηδήσας ... τοῦ ἵππου ὡθεῖται αὐτὸν ... τῆς τάξεως καὶ τὴν ἀσπίδα ὀφελόμενος ὡς ἐδύνατο ... ἔχων ἐπορεύετο· ἐτύγχανε δὲ καὶ θώρακα ἔχων τὸν ἵππικόν· ὥστ' ἐπιέζετο. καὶ τοῖς μὲν ἐμπροσθεν ὑπάγειν παρεκελεύετο, τοῖς δὲ ὅπισθεν παριέναι ... ἐπόμενος.

Szemelvények Hérodotosból

Néhány antik testimonium

Bár Cicero Hérodotost tartotta a történetírás atyjának, életéről vajmi keveset tudunk. A legfontosabb forrásunk a X. századi Suda lexikon Hérodotos-szócikke.

‘Ηρόδοτος, Λύξου καὶ Δρυοῦς, Ἀλικαρνασεύς, τῶν ἐπιφανῶν, καὶ ἀδελφὸν ἐσχηκὼς Θεόδωρον. μετέστη δὲ ἐν Σάμῳ διὰ Λύγδαμιν τὸν ἀπὸ Ἀρτεμισίας τρίτον τύραννον γενόμενον Ἀλικαρνασσοῦ· Πισινδῆλις γὰρ ἦν υἱὸς Ἀρτεμισίας, τοῦ δὲ Πισινδῆλιδος Λύγδαμις. ἐν οὖν τῇ Σάμῳ καὶ τὴν Ἰάδα ησκήθη διάλεκτον καὶ ἔγραψεν ἱστορίαν ἐν βιβλίοις θ, ἀρξάμενος ἀπὸ Κύρου τοῦ Πέρσου καὶ Κανδάμιλου τοῦ Λυδῶν βασιλέως. ἐλθὼν δὲ εἰς Ἀλικαρνασσὸν καὶ τὸν τύραννον ἐξελάσας, ἐπειδὴ ὑστερον εἶδεν ἔαυτὸν φθονούμενον ὑπὸ τῶν πολιτῶν, εἰς τὸ Θουρίον ἀποικιζόμενον ὑπὸ Ἀθηναίων ἐθελοντῆς ἥλθε κάκει τελευτῆσας ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς τέθαπται. τινὲς δὲ ἐν Πέλλαις αὐτὸν τελευτῆσαι φασιν. ἐπιγράφονται δὲ οἱ λόγοι αὐτοῦ Μοῦσαι.

A halikarnassosi Dionysios történetíró volt, aki Augustus korában Rómában tanította az ékesszólás szabályait. A szónokokról és történetírókról írt elemzéseit az a meggzőződése hatja át, hogy a klasszikus, tehát attikai nyelvi stílust és történetírói hagyományt fölülműlni már nem, csak utánozni lehet. Célja tehát az, hogy az egyes íróknál követsre érdemes jellegzetességeket számba vegye és segédletként a tanulók elé tárja, vagy saját munkájában hasznosítsa. Hérodotosról alkotott értékelése egyedülálló, hiszen el lentében áll szinte az összes antik testimoniummal.

Εἰ δὲ δεῖ καὶ περὶ αὐτῶν εἰπεῖν, περὶ μὲν Ἡρόδοτου καὶ Θουκυδίδου ταῦτα φρονῶ. πρῶτον τε καὶ σχεδὸν ἀναγκαιότατον ἔργον ἀπάντων ἐστὶ τοῖς γράφουσιν πᾶσιν ἱστορίας ὑπόθεσιν ἐξέλέξασθαι καλὴν καὶ κεχαρισμένην τοῖς ἀναγνωσομένοις. τοῦτο Ἡρόδοτος χρεῖττον μοι δοκεῖ πεποιηκέναι Θουκυδίδου. ἐκεῖνος μὲν γὰρ κοινὴν Ἑλληνικῶν τε καὶ βαρβαρικῶν πράξεων ἔξενήνοχεν ἱστορίαν, «ώς μήτε τὰ γενόμενα ἔξι ἀνθρώπων ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα» . . . καὶ ἀπερ αὐτὸς εἰρηκε. τὸ γὰρ αὐτὸ προοίμιον καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος ἐστὶ τῆς ἱστορίας. ὁ δὲ Θουκυδίδης πόλεμον ἔνα γράφει, καὶ τοῦτον οὕτε καλὸν οὕτε εύτυχη· δις μάλιστα μὲν ὥφειλε μὴ γενέσθαι, εἰ δὲ μή, σιωπῇ καὶ λήθῃ παραδοθεὶς ὑπὸ τῶν ἐπιγιγνομένων ἥγνοιησθαι. ὅτι δὲ πονηρὸν εἴληφεν ὑπόθεσιν, καὶ αὐτός γε τοῦτο ποιεῖ φανερὸν ἐν τῷ προοίμιῷ· πόλεις τε γὰρ δι’ αὐτὸν ἐξερημωθῆναι φησι πολλὰς Ἑλληνίδας, τὰς μὲν ὑπὸ βαρβάρων, τὰς δ’ ὑπὸ σφῶν αὐτῶν, καὶ φυγαδείας καὶ φθόρους ἀνθρώπων ὅσους οὕπω πρότερον γενέσθαι, σεισμούς τε καὶ αὐχμοὺς καὶ νόσους καὶ ἄλλας πολλὰς συμφοράς. ὡς τε τοὺς ἀναγνόντας τὸ προοίμιον ἥλιοτριῶσθαι πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, Ἑλληνικῶν μέλλοντας ἀκούειν. ὅσω δὲ χρείττων ἡ τὰ θαυμαστὰ ἔργα δηλοῦσα Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων γραφὴ τῆς τὰ οἰκτρὰ καὶ δεινὰ πάθη τῶν Ἑλλήνων διαγγελλούσης, τοσούτῳ φρονιμώτερος Ἡρόδοτος Θουκυδίδου κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῆς ὑποθέσεως. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῦτο ἔνεστιν εἰπεῖν, ὅτι δι’ ἀνάγκην ἥλθεν ἐπὶ ταύτην τὴν γραφήν, ἐπιστάμενος μὲν ὡς ἐκεῖνα καλλίω, βουλόμενος δὲ μὴ ταῦτα ἐτέροις γράφειν· πᾶν γὰρ τούναντίον ἐν τῷ προοίμιῷ διασύρων τὰ παλαιά ἔργα κάλλιστα καὶ θαυμασιώτατα τὰ καθ’ αὐτὸν ἐπιτελεσθέντα φησὶν εἶναι, καὶ φανερός ἐστι ταῦτα ἔκῶν ἐλόμενος. οὐ μὴν Ἡρόδοτός γε τοῦτο ἐποίησεν,

ἀλλὰ τῶν πρὸ αὐτοῦ συγγραφέων γενομένων Ἐλλανίκου τε καὶ Χάρωνος τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν προεκδεδωκότων οὐκ ἀπετράπετο, ἀλλ' ἐπίστευσεν αὐτῷ κρεῖσσον τι ἔξοισειν· ὅπερ καὶ πεποίηκεν.

Δεύτερόν ἐστι τῆς ἴστορικῆς πραγματείας ἕργον γνῶναι πόθεν τε ἄρξασθαι καὶ μέχρι τοῦ προελθεῖν δεῖ. φαίνεται δὴ καὶ τούτῳ Θουκυδίδου πολὺ Ἡρόδοτος φρονιμώτερος· ἀρχεταὶ τε ἀφ' ἣς αἰτίας ἥρξαντο πρῶτον κακῶς ποιεῖν τοὺς Ἐλληνας οἱ βάρβαροι, καὶ προελθὼν εἰς τὴν τῶν βαρβάρων κόλασιν καὶ τιμωρίαν λήγει. ὁ δὲ Θουκυδίδης ἀρχὴν μὲν ἐποίησατο ἀφ' ἣς ἥρξατο κακῶς πράττειν τὸ Ἐλληνικόν· ὅπερ Ἐλληνα ὄντα καὶ Ἀθηναῖον οὐκ ἔδει ποιεῖν (καὶ ταῦτα οὐ τῶν ἀπερριμμένων ὄντα, ἀλλ' ὃν ἐν πρώτοις ἦγον Ἀθηναῖοι στρατηγιῶν τε καὶ τῶν ἄλλων τιμῶν ἀξιοῦντες)· καὶ οὕτω γε φθονερῶς, ὡς τε καὶ τῇ πόλει τῇ ἔαυτοῦ τὰς φανεράς αἰτίας τοῦ πολέμου περιάπτειν, ἐτέραις ἔχοντα πολλαῖς ἀφορμαῖς περιάψαι τὰς αἰτίας, καὶ ἄρξασθαι γε τῆς διηγήσεως μὴ ἀπὸ τῶν Κερκυραϊκῶν, ἀλλ' ἀπὸ τῶν κρατίστων τῆς πατρίδος ἕργων, ἢ μετὰ τὸν Περσικὸν πόλεμον εὐθὺς ἐπραξεν (ῶν ὕστερον οὐκ ἐν ἐπιτηδείᾳ τόπῳ μηδὲν ἐποίησατο φαύλως πῶς καὶ ἐξ ἐπιδρομῆς), διελθόντα δὲ ταῦτα μετὰ πολλῆς εὔνοίας ὡς ἄνδρα φιλόπολιν ἔπειτ' ἐπενεγκεῖν, ὅτι τούτων φθόνω καὶ δέει προελθόντες Λακεδαιμόνιοι προφάσεις ὑποθέντες ἐτεροίας ἥλθον ἐπὶ τὸν πόλεμον, καὶ τότε λέγειν τὰ Κερκυραϊκὰ καὶ τὸ κατὰ Μεγαρέων φήμισμα καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτο λέγειν ἐβούλετο. τὰ δ' ἐν τέλει πλείονος ἀμαρτίας πλήρη· καίπερ γὰρ λέγων ὅτι παντὶ τῷ πολέμῳ παρεγένετο, καὶ πάντα δηλώσειν ὑποσχόμενος, εἰς τὴν ναυμαχίαν τελευτῇ τὴν περὶ Κυνὸς σῆμα γεγενημένην Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων, ἥ συνέβη κατὰ ἔτος είκοστὸν καὶ δεύτερον. κρείττον δὲ ἦν διεξέλθόντα πάντα τελευτὴν ποιήσασθαι τῆς ἴστορίας τὴν θαυμασιωτάτην καὶ μάλιστα τοῖς ἀκούοντις κεχαρισμένην, τὴν κάθιδον τῶν φυγάδων τῶν ἀπὸ Φυλῆς ἀφ' ὃν ἡ πόλις ἀρξαμένη τὴν ἐλευθερίαν ἀνεκομίσατο.

Τρίτον ἐστιν ἀνδρὸς ἴστορικοῦ σκοπεῖν, τίνα τε δεῖ παραλαβεῖν ἐπὶ τὴν γραφὴν πράγματα καὶ τίνα παραλιπεῖν. δοκεῖ δὴ μοι καὶ τούτῳ λείπεσθαι Θουκυδίδης. συνειδὼς γὰρ Ἡρόδοτος, ὅτι πᾶσα μῆκος ἔχουσα πολὺ διηγησίας ἀν μὲν ἀναπαύσεις τινὰς λαμβάνῃ, τὰς φυχὰς τῶν ἀκροωμένων ἡδέως διατίθησιν, ἐδὲ δὲ ἐπὶ τῶν αὐτῶν μένη πραγμάτων, καὶ τὰ μάλιστα ἐπιτυγχάνηται, λυπεῖ τὴν ἀκοὴν τῷ κόρῳ, ποικίλην ἐβουλήθη ποιῆσαι τὴν γραφὴν Ὁμήρου ζηλωτῆς γενομένος· καὶ γὰρ τὸ βυθίλιον ἦν αὐτοῦ λάβωμεν, μέχρι τῆς ἐσχάτης συλλαβῆς ἀγάμεθα καὶ ἀεὶ τὸ πλέον ἐπιζητοῦμεν. Θουκυδίδης δὲ πόλεμον ἔνα κατατείνας ἀπενευστὶ διεξέρχεται μάχας ἐπὶ μάχαις καὶ παρασκευὰς ἐπὶ παρασκευαῖς καὶ λόγους ἐπὶ λόγοις συντιθεὶς· ὡς τε μοχθεῖν μὲν τὴν διάνοιαν τῶν ἀκροωμένων, «κόρον δ' ἔχει» φησὶν ὁ Πίνδαρος «καὶ μέλι καὶ τὰ τέρπν' ἀνθε' ἀφροδίσια». ἦδη δ' ὁ λέγων κάκεινος ἐνεθυμήθη, ὡς ἦδην χρῆμα ἐν ἴστορίας γραφῇ μεταβολὴ καὶ ποικίλον, καὶ τοῦτο ἐν δύο ἥτρισι τόποις ἐποίησεν, ἐπὶ τε τῆς Ὁδρυσῶν ἀρχῆς, δι' ἣς αἰτίας ἐγένετο μεγάλη, καὶ ἐπὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ πόλεων.

Μετὰ τοῦτο ἕργον ἐστὶν ἴστορικοῦ διελέσθαι τε καὶ τάξαι τῶν δηλουμένων ἔκαστον ἐν ὃ δεῖ τόπῳ. πῶς οὖν ἐκάτερος διαιρεῖται καὶ τάττει τὰ λεγόμενα; Θουκυδίδης μὲν τοῖς χρόνοις ἀκολουθῶν, Ἡρόδοτος δὲ ταῖς περιοχαῖς τῶν πραγμάτων. καὶ γίγνεται Θουκυδίδης μὲν ἀσφῆς καὶ δυσπαρακολούθητος πολλῶν γὰρ κατὰ τὸ αὐτὸν θέρος ἥ τὸν αὐτὸν χειμῶνα γιγνομένων ἐν διαφόροις ὡς εἰκὸς τόποις, ήμιτελεῖς τὰς πρώτας πράξεις καταλιπὼν ἐτέρων ἀπτεται τῶν κατὰ θέρος ἥ τὸν αὐτὸν χειμῶνα γιγνομένων· πλανώμεθα δὴ καθάπερ εἰκός, καὶ δυσκόλως τοῖς δηλουμένοις παρακολουθοῦμεν ταραττομένης τῆς διανοίας. Ἡρόδοτος δὲ ἀπὸ τῆς Λυδῶν βασιλείας ἀρξάμενος καὶ μέχρι τῆς Κροίσου καταβὰς ἐπὶ Κύρον εὐθέως τὸν καταλύσαντα τὴν Κροίσου ἀρχὴν μεταβαίνει, Αἰγυπτίων τε ἀρχεται διηγημάτων καὶ Σκυθικῶν καὶ Λιβυκῶν, τὰ μὲν ὡς ἀκόλουθα δηλῶν, τὰ δὲ ὡς

ἐπιζητούμενα προσαναλαμβάνων, τὰ δ' ὡς χαριεστέραν ποιήσοντα τὴν διήγησιν ἐπεισάγων· διέξελθων τε πράξεις· Ἐλλήνων τε καὶ βαρβάρων ἔτεσιν ὅμου διακοσίοις καὶ εἴκοσι γενομένας ἐν ταῖς τρισὶν ἡπείροις καὶ παραγράφας τῆς Ξέρξου φυγῆς τὴν ἱστορίαν οὐ διέσπασε τὴν διήγησιν· ἀλλὰ συμβέβηκε τῷ μὲν μίαν ὑπόθεσιν λαβόντι πολλὰ ποιῆσαι μέρη τὸ ἐν σῶμα, τῷ δὲ ταῖς πολλὰς καὶ οὐδὲν ἐοικυίας ὑποθέσεις προελομένῳ σύμφωνον ἐν σῶμα πεποιηκέναι.

Μιᾶς δ' ἴδεας ἐπιμνησθήσομαι πραγματικῆς, ἣν οὐδεμιᾶς τῶν εἰρημένων ἥττον ἐν ἀπάσαις ἱστορίαις ζητοῦμεν, τὴν αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως διάθεσιν, ἥ κέχρηται πρὸς τὰ πράγματα περὶ ὧν γράφει· ἥ μὲν Ἡρόδοτου διάθεσις ἐν ἀπασιν ἐπιεικῆς καὶ τοῖς μὲν ἀγαθοῖς συνηδομένη, τοῖς δὲ κακοῖς συναλγοῦσα· ἥ δὲ Θουκυδίδου διάθεσις αὐθέκαστός τις καὶ πικρὰ καὶ τῇ πατρίδι τῆς φυγῆς μηνισκούσα. τὰ μὲν γὰρ ἀμαρτήματα ἐπεξέρχεται καὶ μάλα ἀκριβῶς, τῶν δὲ κατὰ νοῦν κεχωρηκότων καθάπαξ οὐ μέμνηται, ἥ ὥςπερ ἥναγκασμένος. Καὶ κατὰ μὲν τὸν πραγματικὸν τόπον ἥττων ἐστὶν Ἡρόδοτου δὶὸ ταῦτα Θουκυδίδης· κατὰ δὲ τὸν λεκτικὸν τὰ μὲν ἥττων, τὰ δὲ κρείττων, τὰ δ' ἰσος. ἐρῶ δὲ καὶ περὶ τούτων, ὡς ὑπείληφα. Πρώτη τῶν ἀρετῶν γένοιτ' ἄν, ἥς χωρὶς οὐδὲ τῶν ἀλλων τῶν περὶ τοὺς λόγους ὅφελός τι, ἥ καθαρὰ τοῖς ὄνόμασι καὶ τὸν Ἐλληνικὸν χαρακτῆρα σώζουσα διάλεκτος· ταύτην ἀκριβοῦσιν ἀμφότεροι· Ἡρόδοτός τε γὰρ τῆς Ἰάδος ἀριστος κανὼν Θουκυδίδης τε τῆς Ἀτθίδος· τρίτην ἔχει χώραν ἥ καλουμένη συντομίᾳ· ἐν ταύτῃ δοκεῖ προέχειν Ἡρόδοτου Θουκυδίδης· καίτοι λέγοι τις ἄν, ὡς μετὰ τοῦ σαφοῦς ἐξεταζόμενον ἥδū φαίνεται τὸ βραχύ· εἰ δὲ ἀπολείποιτο τούτου, πικρὸν· ἀλλὰ μηδὲν ἥττων ἔστω παρὰ τοῦτο. ἐνάργεια μετὰ ταῦτα τέτακται πρώτη μὲν τῶν ἐπιθέτων ἀρετῶν· ἵκανῶς ἐν ταύτῃ κατορθοῦσιν ἀμφότεροι· μετὰ ταύτην συνίσταται τὴν ἀρετὴν τῶν ἥθων τε καὶ παθῶν μίμησις· διήρηνται τὴν ἀρετὴν ταύτην οἱ συγγραφεῖς· Θουκυδίδης μὲν γὰρ τὰ πάθη δηλῶσαι κρείττων, Ἡρόδοτος δὲ τά γε ἥθη παραστῆσαι δεινότερος· μετὰ ταῦτα αἱ τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν ἐκφαίνουσαι τῆς κατασκευῆς ἀρεταῖ· ἵσοι καὶ ταύταις οἱ συγγραφεῖς· ἔπονται ταύταις αἱ τὴν ἴσχυν καὶ τὸν τόνον καὶ τὰς ὄμοιοτρόπους δυνάμεις τῆς φράσεως ἀρεταῖ περιέχουσαι· κρείττων ἐν ταύταις Ἡρόδοτου Θουκυδίδης· ἥδονὴν δὲ καὶ πειθῶ καὶ τέρψιν καὶ τὰς ὄμοιογενεῖς ἀρετὰς εἰσφέρεται μακρῷ Θουκυδίδου κρείττονας· Ἡρόδοτος· τῆς δὲ φράσεως τῶν ὄνομάτων τὸ μὲν κατὰ φύσιν Ἡρόδοτος ἐζήλωκε, τὸ δὲ δεινὸν Θουκυδίδης· λείπει πασῶν ἐν λόγοις ἀρετῶν ἥ κυριωτάτη τὸ πρέπον· ταύτην ὁ Ἡρόδοτος ἀκριβοῖ μᾶλλον ἥ Θουκυδίδης· ὄμοιοδής γὰρ οὔτος ἐν πᾶσι, καὶ ταῖς δημηγορίαις μᾶλλον ἥ ταῖς διηγήσεσιν· ἐμοὶ μέντοι καὶ τῷ φιλάττῳ Καικιλίῳ δοκεῖ τὰ ἐνθυμήματα αὐτοῦ μάλιστα μιμήσασθαι τε καὶ ζηλῶσαι Δημοσθένης· Ἰνα δὲ συνελῶν εἶπω, καλαὶ μὲν αἱ ποιήσεις ἀμφότεραι (οὐ γὰρ ἄν αἰσχυνθείην ποιήσεις αὐτὰς λέγων), διαφέρουσι δὲ κατὰ τοῦτο μάλιστα ἀλλήλων, ὅτι τὸ μὲν Ἡρόδοτου κάλλος ἵλαρόν ἐστι, φοβερὸν δὲ τὸ Θουκυδίδου· ἀπόχρη ταῦτα εἰρῆσθαι περὶ τούτων τῶν συγγραφέων, πολλῶν καὶ ἀλλων ἐνόντων λέγεσθαι, περὶ ὧν καὶ ἔτερος ἔσται καιρός.

A tarsosi Hermogenés, aki a Kr.u. II. században írt szónoklattani munkáival az ékesszólás tanításának a bizánci korig meghatározó irányt szabott, Hérodotos ión nyelvjárására a ποικίλη jelzést használta.

Ἐκαταῖος δὲ ὁ Μιλήσιος, παρ' οὗ δὴ μάλιστα ὠφέληται ὁ Ἡρόδοτος, καθαρὸς μέν ἐστι καὶ σαφῆς, ἐν δέ τισι καὶ ἥδυς οὐ μετρίως· τῇ διαλέκτῳ δὲ ἀκράτῳ Ἰάδι καὶ οὐ μεμιγμένη χρησάμενος οὐδὲ κατὰ τὸν Ἡρόδοτον ποικίλη.

Az ión nyelvjárás néhány sajátossága Hérodotosnál az attikai nyelvjáráshoz képest

1. Néhány szóban a tenuis és az aspirata mássalhangzó felcserélődhet.
2. A praepositiók akár elisióban, akár praeverbiumként nem aspirálódnak aspiráták előtt.
3. π helyett χ áll bizonyos adverbiumokban és pronomen indefinitumokban.
4. Kettős sigma (σσ) áll ott, ahol az attikaiban ττ.
5. αι áll α helyett; ει áll ε helyett; ε áll ει helyett; ου áll ο helyett; ω áll ου helyett.
6. A hérodotosi krasis sajátossága, hogy ἐμέο αὐτοῦ-ból ἐμεωυτοῦ, σέο αὐτοῦ-ból σεωυτοῦ, ὁ αὐτός-ból ωντός, τωντό stb. lesz.
7. Az εια és ειος végű főnevekben, illetve melléknevekben nyújtás és diairesis hatására ηηη, ill. ηιος áll. Ugyanez a jelenség igéknél is előfordul.
8. A pronomen reflexivum összevonása során εαυ helyett εωυ áll.
9. Az alpha tövű főnévrágózásban a pl. dat. -αις ragja helyett általában -ησι áll, a pl. gen.-ban az összevont ω helyett εω áll.
10. Az alpha purum helyett gyakorta η áll. Ilyen esetben az alpha tövű főnévrágózás singularisában mindenkor η áll, az -εια végüeknél csak a sg. gen.-ban és dat.-ban jelenik meg az η.
11. Az omikron tövű névszóragozásban a pl. dat.-ban -οις helyett -οισι áll.
12. Az alpha és omikron tövű névszóragozás attikaiban összevont alakjai összevonás nélkül képeztetnek.
13. A βασιλεύς, ναῦς, illetve a πόλις ragozása metathesis előtti, a dat.-ban összevonás illetve a tövégi ι kiesése előtti állapotot mutat esetleges magánhangzó-rövidüléssel.
14. Az -εις, és -υ tövű fő- és melléknevek összevonás előtti állapotot mutatnak.
15. A -κλῆς végű tulajdonnevek genitivusa -κλεους helyett -κλεος.
16. Az -ω végű tulajdonnevek acc.-a -ω helyett -ουν.
17. A pronomen possessivum sg.1. személye, valamint a pronomen relativum sg. gen.-a összevonást nem mutat.
18. A pronomen personale sg.2. személy dat.-a σοι helyett τοι, a sg. 3. személy acc.-a αὐτόν helyett μίν, dat.-a αὐτῷ/αὐτῇ helyett οῖ.
19. A pronomen personale pl.1., 2., és az attikaiban jobbára visszaható jelentésű 3. (σφεῖς) személyek acc.-ban és gen.-ban az attikaival szemben összevonást nem mutatnak. A neutrumban αὐτά helyett σφέα, az αὐτοῖς, αὐταῖς helyett σφί, a reflexív ἑαυτοῖς, ἑαυταῖς helyett σφίσι áll.
20. A pronomen relativum sg. és pl. nom.-ban csak neutrumban, ugyanakkor mindenkor nem további eseteiben kezdő τ jelenik meg.
21. A határozott névelő néhol őrzi még eredeti mutató névmási jelentését.
22. Az augmentum temporale, valamint a reduplicatio nem jelenik meg az eredetileg F-val illetve *s > h-val kezdődő igéknél, tehát az attikai ει- augmentált / reduplikált alakkal ellentétben az igealak elején nincs változás. Kivétel pl.: εἴχον.
23. Az attikai mássalhangzós tövek passzív pf. pl. 3. alakok körülírt képzésével ellentétben a sonans η α-va alakul ται és το végződések előtt minden ige passzív pr. és praet. pf. pl. 3. személyeiben (a τő végén álló hosszú magánhangzó megrövidül, a K- és P-hang

aspirálódik), valamint a μι-végű igék passzív pr. ipf.ű pl. 3. személyében és minden mediális és passiv optativusi alakban.

24. A passivum és a medium sg. 2. személyében az attikaiban összevont kötőhangzó, személyrag (η / $\epsiloni$ illetve ou) összevonatlanul állhat ($\epsilonai$ illetve $\epsilono$). A med. aor. sg. 2. személy - ω összevonást nem mutat, így - $\alpha\omega$.

25. A μι-végű igék, valamint ezek ragozását analogikusan követő igék ao. 2. coni.-ban az összevont - $\bar{\omega}$ helyett az összevonatlan - $\epsilon\omega$ áll.

26. A participiumok és az - $\epsilon\omega$ végű valódi magánhangzón végződő tövek az imperfecta actióban szinte kivétel nélkül mellőzik az attikaiban jellemző magánhangzó-összevonásokat. Összevonás az $\epsilon\omega$ -végű igéknek csak azokban az alakjaiban figyelhető meg, ahol egy további magánhangzó áll a végződés előtt. Az $\epsilono$ és $\epsilonou$ ευ-va vonatik össze ποιεῦσι, ποιεῦντες mintájára.

27. A τίθημι, ἰστημι, διδωμι valamint – hangsúlyozásbéli sajátosságokkal – a ιημι ige az - $\epsilon\omega$, - $\alpha\omega$, - $\bar{\omega}$ -végű igék képzésének analógiájára a pr. ipf. sg. 2. és pl. 2., 3. személyeket thematikusan képezi.

28. A δείκνυμι típusú igék a pl. 3. személyt thematikusan képezik, tehát végződésük - $\omega\sigma i$.

A könnyebb hivatkozás végett a Hérodotos-szemelvények közül az első három mondatait – kerek zárójelben – folyamatos sorszámozással láttuk el. Ezen számokra utalnak a jegyzetek.

A jegyzetekben kötőjellel választottuk el a szemelvényekből kiemelt ión alakokat attikai megfelelőiktől. Az i. (ión alak) rövidítéssel jelöltük meg azokat a szavakat, amelyek nem jellemzők az attikai prózára, illetve költői, vagy sajátos hérodotosi alakok. Ilyen esetekben az értelmileg, alakilag legközelebb álló attikai alakot adtuk meg. Az ión nyelvjárás vonatkozó sajátosságára arab számmal utalunk. Az első három szemelvény esetében igyekeztünk minden ión alakot (a Homéros idézeteket kivéve) átírni.

I. A mű bevezetése

(1) Ὡροδότου Ἀλικαρνασσέος ἱστορίης ἀπόδεξις ἦδε, ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἔξιτηλα γένηται, μήτε ἕργα μεγάλα τε καὶ θωμαστά, τὰ μὲν Ἑλλησι, τὰ δὲ βαρβάροισι ἀποδεχθέντα, ἀκλέα γένηται, τά τε ἄλλα καὶ δι’ ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἄλλήλοισι.

(2) Περσέων μὲν νῦν οἱ λόγιοι Φοίνικας αἰτίους φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς· τούτους γάρ, ἀπὸ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν καὶ οἰκήσαντας τοῦτον τὸν χῶρον τὸν καὶ νῦν οἰκέουσι, αὐτίκα ναυτιλίησι μακρῆσι ἐπιθέσθαι, ἀπαγινέοντας δὲ φορτία Αἰγύπτια τε καὶ Ἀσσύρια τῇ τε ἄλλῃ χώρῃ ἐσπατικέσθαι καὶ δὴ καὶ ἐς Ἀργος· τὸ δὲ Ἀργος τοῦτον τὸν χρόνον προείχε ἀπασι τῶν ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένη χώρῃ.

(3) Ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ τὸ Ἀργος τοῦτο διατίθεσθαι τὸν φόρτον. (4) Πέμπτη δὲ ἡ ἔκτη ἡμέρη ἀπ’ ἡς ἀπίκοντο, ἔξεμπολημένων σφι σχεδὸν πάντων, ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν θάλασσαν γυναικας ἄλλας τε πολλὰς καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλέος θυγατέρα· τὸ δέ οἱ οὖνομα εἶναι, κατὰ τῶντὸ τὸ καὶ Ἑλληνες λέγουσι, Ἰοῦν τὴν Ἰνάχου.

(5) Ταύτας στάσας κατὰ πρόμνην τῆς νεὸς ὠνέεσθαι τῶν φορτίων τῶν σφι ἦν θυμὸς μάλιστα, καὶ τοὺς Φοίνικας διακελευσαμένους ὄρμῆσαι ἐπ’ αὐτάς. (6) Τὰς μὲν δὴ πλέονας τῶν γυναικῶν ἀποφυγεῖν, τὴν δὲ Ἰοῦν σὺν ἄλλησι ἀρπασθῆναι· ἐσβαλομένους δὲ ἐς τὴν νέα οἰχεσθαι ἀποπλέοντας ἐπ’ Αἰγύπτου.

(7) Οὕτω μὲν Ἰοῦν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέσθαι λέγουσι Πέρσαι, οὐκ ὡς Ἑλληνες, καὶ τῶν ἀδικημάτων πρῶτον τοῦτο ἄρξαι· μετὰ δὲ ταῦτα Ἐλλήνων τινάς (οὐ γὰρ ἔχουσι τοῦνομα ἀπηγγήσασθαι) φασὶ τῆς Φοινίκης ἐς Τύρον προσσχόντας ἀρπάσαι τοῦ βασιλέος τὴν θυγατέρα Εὑρώπην· εἴησαν δὲ τὸ οὔτοι Κρῆτες. (8) Ταῦτα μὲν δὴ ἵσα πρὸς ἵσα σφι γενέσθαι· μετὰ δὲ ταῦτα Ἐλληνας αἰτίους τῆς δευτέρης ἀδικίης γενέσθαι. (9) Καταπλώσαντας γὰρ μακρῇ νηὶ ἐς Αἴάν τε τὴν Κολχίδα καὶ ἐπὶ Φᾶσιν ποταμόν, ἐνθεῦτεν, διαπρηξαμένους καὶ τᾶλλα τῶν εἴνεκεν ἀπίκατο, ἀρπάσαι τοῦ βασιλέος τὴν θυγατέρα Μηδείην. (10) Πέμφαντα δὲ τὸν Κόλχων βασιλέα ἐς τὴν Ἐλλάδα κήρυκα αἰτέειν τε δίκας τῆς ἀρπαγῆς καὶ

1 Ἀλικαρνασσέος-Ἀλικαρνασσέως 13. | ἱστορίης-ἱστορίας 10. | ἀπόδεξις-ἀπόδειξις 5. | θωμαστά-θωμαστά 5. | βαρβάροισι-βαρβάροις 11. | ἀποδεχθέντα-ἀποδειχθέντα 5. | αἰτίην-αἰτίαν 10. | ἄλλήλοισι-ἄλλήλοις 11. || 2 Περσέων-Περσῶν 9. | διαφορῆς-διαφορᾶς 10. | Ἐρυθρῆς-Ἐρυθρᾶς 10. | καλεομένης-καλούμένης 26. | θαλάσσης-θαλάττης 4. | ἀπικομένους-ἀφικομένους 2. | θαλάσσαν-θαλάτταν 4. | οἰκέουσι-οἰκοῦσι 26. | ναυτιλίησι μακρῆσι-ναυτιλίαις μακραῖς 9. | ἀπαγινέοντας i.-ἀπάγοντας | χώρη-χώρᾳ 10. | ἐσπατικέσθαι-εἰσαφικνεῖσθαι 2./5./26. | ἐς-εἰς 5. | καλεομένη-καλούμένη 26. | χώρη-χώρᾳ 10. || 3 ἀπικομένους-ἀφικομένους 2. | ἐς-εἰς 5. || 4 ἡμέρη-ἡμέρᾳ 10. | ἀπ’ ἡς ἀπίκοντο-ἀφ’ ἡς ἀφίκοντο 2. | σφί-αὐτοῖς 19. | θαλάσσαν-θαλάτταν 4. | βασιλέος-βασιλέως 13. | οἰ-αὐτῇ 18. | οὖνομα-ὄνομα 5. | τῶντό-ταῦτό 8. | Ἰοῦν-Ιώ 16. || 5 νεός-νέως 13. | ὠνέεσθαι-ώνεισθαι 26. | σφί-αὐτοῖς 19. || 6 πλέονας i.-πλείονας | Ἰοῦν-Ιώ 16. | ἄλλησι-ἄλλαις 9. | ἐσβαλομένους-εἰσβαλομένους 5. | ἐς-εἰς 5. | νέα-ναῦν 13. || 7 Ἰοῦν-Ιώ 16. | ἐς-εἰς 5. | ἀπικέσθαι-ἀφικέσθαι 2. | ἀπηγγήσασθαι-ἀφηγήσασθαι 2. | ἐς-εἰς 5. | βασιλέος-βασιλέως 13. || 8 σφί-αὐτοῖς 19. | δευτέρης ἀδικίης-δευτέρας ἀδικίας 10. || 9 καταπλώσαντας i.-καταπλεύσαντας. | μακρῆ-μακρῷ 10. | ἐς-εἰς 5. | ἐνθεῦτεν-ἐντεῦθεν 1. | διαπρηξαμένους-διαπράξαμένους 10. | τῶν-ῶν 20. | εἴνεκεν-ἔνεκα 5. | ἀπίκατο-ἀφιγμένοι ἦσαν 2./23. | βασιλέος-βασιλέως 13. | Μηδείην-Μηδείαν 10. || 10 ἐς-εἰς 5. | αἰτέειν-αἰτεῖν 26. |

ἀπαιτέειν τὴν θυγατέρα· τοὺς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς οὐδὲ ἔκεινοι Ἰοῦς τῆς Ἀργείης ἔδοσάν σφι δίκας τῆς ἀρπαγῆς· οὐδὲ ὥν αὐτοὶ δώσειν ἔκεινοισι.

(11) Δευτέρη δὲ λέγουσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου ἀκηκοότα ταῦτα ἐθελῆσαι οἱ ἐκ τῆς Ἐλλάδος δι' ἀρπαγῆς γενέσθαι γυναικα, ἐπιστάμενον πάντως ὅτι οὐ δώσει δίκας· οὐδὲ γὰρ ἔκεινους διδόναι. (12) Οὕτω δὴ ἀρπάσαντος αὐτοῦ Ἐλένην, τοῖσι Ἐλληνισ δόξαι πρῶτον πέμφαντας ἀγγέλους ἀπαιτέειν τε Ἐλένην καὶ δίκας τῆς ἀρπαγῆς αἰτέειν. (13) Τοὺς δὲ προϊσχομένων ταῦτα προφέρειν σφι Μηδείης τὴν ἀρπαγήν, ὡς οὐ δύοτες αὐτοὶ δίκας οὐδὲ ἔκδόντες ἀπαιτεόντων βουλοίατο σφι παρ' ἄλλων δίκας γίνεσθαι.

(14) Μέχρι μὲν ὥν τούτου ἀρπαγὰς μούνας εἶναι παρ' ἄλλήλων, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου Ἐλληνισ δὴ μεγάλως αἰτίους γενέσθαι· προτέρους γὰρ ἀρέσαι στρατεύεσθαι ἐξ τὴν Ἀσίην ἦ σφέας ἐς τὴν Εὐρώπην. (15) Τὸ μέν νυν ἀρπάζειν γυναικας ἀνδρῶν ἀδίκων νομίζειν ἔργον εἶναι, τὸ δὲ ἀρπασθεισέων σπουδὴν ποιήσασθαι τιμωρέειν ἀνοήτων, τὸ δὲ μηδεμίαν ὕρην ἔχειν ἀρπασθεισέων σωφρόνων· δῆλα γὰρ δὴ ὅτι, εἰ μὴ αὐταὶ ἔβούλοντο, οὐκ ἂν ἡρπάζοντο. (16) Σφέας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίης λέγουσι Πέρσαι ἀρπαζομένων τῶν γυναικῶν λόγον οὐδένα ποιήσασθαι, Ἐλληνισ δὲ Λακεδαιμονίης εἰνεκεν γυναικὸς στόλον μέγαν συναγεῖραι καὶ ἔπειτα ἐλθόντας ἐς τὴν Ἀσίην τὴν Πριάμου δύναμιν κατελεῖν. (17) Ἀπὸ τούτου αἰεὶ ἡγήσασθαι τὸ Ἐλληνικὸν σφίσι εἶναι πολέμιον. (18) Τὴν γὰρ Ἀσίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα ἔθνεα βάρβαρα οἰκηιοῦνται οἱ Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ τὸ Ἐλληνικὸν ἡγέαται κεχωρίσθαι.

(19) Οὕτω μὲν Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι, καὶ διὰ τὴν Ἰλίου ἄλωσιν εὑρίσκουσι σφίσι ἐοῦσαν τὴν ἀρχὴν τῆς ἔχθρης τῆς ἐς τοὺς Ἐλληνισ. (20) Περὶ δὲ τῆς Ἰοῦς οὐκ ὁμολογέουσι Πέρσησι οὔτε Φοίνικες· οὐ γὰρ ἀρπαγῇ σφέας χρησαμένους λέγουσι ἀγαγεῖν αὐτὴν ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ Ἀργεὶ ἐμίσγετο τῷ ναυκλήρῳ τῆς νεός· ἐπεὶ δὲ ἔμαθε ἔγκυος ἐοῦσα, αἰδεομένη τοὺς τοκέας, οὔτε δὴ ἐθελοντὴν αὐτὴν τοῖσι Φοίνιξι συνεκπλῶσαι, ὡς ἂν μὴ κατάδηλος γένηται. (21) Ταῦτα μέν νυν Πέρσαι τε καὶ Φοίνικες λέγουσι. (22) Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἔρχομαι ἔρέων ὡς οὕτως ἦ ἄλλως κως ταῦτα ἐγένετο, τὸν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῶτον ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἐλληνισ, τοῦτον σημήνας προβῆσομαι ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγου, ὁμοίως μικρὰ καὶ μεγάλα ὅστεα ἀνθρώπων ἐπεξιών.

ἀπαιτέειν-ἀπαιτεῖν 26. | Ἀργείης-Ἀργείας 10. | σφί-αὐτοῖς 19. | ὥν-οῦν 5. | ἔκεινοισι-ἔκεινοις 11. || 11 δευτέρη-δευτέρᾳ 10. | γενεῇ-γενεᾷ 10. | οἱ-αὐτῷ 18. || 12 τοῖσι-τοῖς 11. | ἀπαιτέειν-ἀπαιτεῖν 26. | αἰτίειν-αἰτεῖν 26. || 13 σφί-αὐτοῖς 19. | Μηδείης-Μηδείας 10. | ἀπαιτεόντων-ἀπαιτούντων 26. | βουλοίατο-βούλοιντο 23. | σφί-αὐτοῖς 19. | γίνεσθαι i.-γίγνεσθαι. || 14 ὥν-οῦν 5. | μούνας-μόνας 5. | ἐς-εἰς 5. | Ἀσίη-Ἀσίαν 10. | σφέας-σφᾶς 19. || 15 ἀρπασθεισέων-ἀρπασθεισῶν 9. | τιμωρέειν-τιμωρεῖν 26. | ὕρην-ὕρων 10. | ἀρπασθεισέων-ἀρπασθεισῶν 9. | δῆλα γὰρ δὴ i.-δῆλον γὰρ δῆ. || 16 σφέας-σφᾶς 19. | Ἀσίης-Ἀσίας 10. | Λακεδαιμονίης-Λακεδειμονίας 10. | εἰνεκεν-ἔνεκα 5. | ἐς-εἰς 5. | Ἀσίην-Ἀσίαν 10. | κατελεῖν-καθελεῖν 2. || 17 αἰεὶ-ἀεὶ 5. | σφίσι-ἔαυτοῖς 19. || 18 Ἀσίην-Ἀσίαν 10. | ἐνοικέοντα-ἐνοικοῦντα 26. | ἔθνεα-ἔθνη 14. | οἰκηιοῦνται-οἰκειοῦνται 7./26. | ἡγέαται-ἡγημένοι εἰσὶν 23. || 19 σφίσι-ἔαυτοῖς 19. | ἐοῦσαν-οὖσαν 26. | ἔχθρης-ἔχθρας 10. | ἐς-εἰς 5. || 20 ὁμολογέουσι-ὁμολογοῦσι 26. | Πέρσησι-Πέρσαις 9. | σφέας-σφᾶς 19. | ἐς-εἰς 5. | ἐμίσγετο i.-ἐμειγνύετο | νεός-νέως 13. | ἔοῦσα-οὖσα 26. | αἰδεομένη-αἰδομένη 26. | τοῖσι-τοῖς 11. | συνεκπλῶσαι i.-συνεκπλεῦσαι. || 22 ἔρχομαι ἔρέων-ἔρχομαι ἔρων 26. | κώς-πάως 3. | ἐς-εἰς 5. | ὅστεα-ὅστη 14. ||

(23) Τὰ γὰρ τὸ πάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε· τὰ δὲ ἐπ’ ἔμεό ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρά. (24) Τὴν ἀνθρωπηίην ὅντα ἐπιστάμενος εὑδαιμονίην οὐδαμὰ ἐν τῷτε μένουσαν, ἐπιμνήσομαι ἀμφοτέρων ὄμοιώς.

II. Helené Egyiptomban

(1) Τούτου δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιληίην ἔλεγον ἄνδρα Μεμφίτην, τῷ κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶσσαν οὕνομα Πρωτέα εἶναι. (2) Τοῦ νῦν τέμενος ἔστι ἐν Μέμφι κάρτα καλόν τε καὶ εὖ ἑσκευασμένον, τοῦ Ἡφαιστείου πρὸς νότον ἀνεμον κείμενον. (3) Περιοικέουσι δὲ τὸ τέμενος τοῦτο Φοίνικες Τύριοι, καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὁ συνάπτας Τυρίων Στρατόπεδον. (4) Ἐστι δὲ ἐν τῷ τεμένει τοῦ Πρωτέος ἵρὸν τὸ καλέεται Ξείνης Ἀφροδίτης. (5) Συμβάλλομαι δὲ τοῦτο τὸ ἵρὸν εἶναι Ἐλένης τῆς Τυνδάρεω, καὶ τὸν λόγον ἀκηκοῶς ὡς διαιτήθη Ἐλένη παρὰ Πρωτέῃ, καὶ δὴ καὶ ὅτι Ξείνης Ἀφροδίτης ἐπώνυμόν ἔστι· ὅσα γὰρ ἄλλα Ἀφροδίτης ἵρά ἔστι, οὐδαμῶς Ξείνης ἐπικαλέεται.

(6) Ἐλέγον δέ μοι οἱ Ἱρέες ἴστορέοντι τὰ περὶ Ἐλένην γενέσθαι ὥδε. (7) Ἀλέξανδρον ἀρπάσαντα Ἐλένην ἐκ Σπάρτης ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωυτοῦ· καὶ μιν, ὡς ἐγένετο ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἔξωσται ἀνεμοι ἐκβάλλομενοι ἐς τὸ Αἴγυπτον πέλαγος, ἐνθεῦτεν δέ (οὐ γὰρ ἀνίει τὰ πνεύματα) ἀπικνέεται ἐς τὸ Αἴγυπτον καὶ Αἴγυπτου ἐς τε τὸ νῦν Κανωβικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου καὶ ἐς Ταριχηίας. (8) Ἡν δὲ ἐπὶ τῆς ἡιόνος, τὸ καὶ νῦν ἔστι, Ἡρακλέος ἵρον, ἐς τὸ ἦν καταφυγὸν οἰκέτης δτεο ὃν ἀνθρώπων ἐπιβάληται στίγματα ἵρᾳ, ἑωυτὸν διδοὺς τῷ θεῷ, οὐκ ἔξεστι τούτου ἀφασθαι· ὁ νόμος οὗτος διατελέει ἐδῶ ὅμοιος τὸ μέχρι ἐμέο ἀπ’ ἀρχῆς. (9) Τοῦ ὃν δὴ Ἀλεξάνδρου ὀπιστέαται θεράποντες πυθόμενοι τὸν περὶ τὸ ἵρὸν ἔχοντα νόμον, ίκέται δὲ ἰζόμενοι τοῦ θεοῦ κατηγόρεον τοῦ Ἀλεξάνδρου, βουλόμενοι βλάπτειν αὐτόν, πάντα λόγον ἔξηγεόμενοι ὡς εἰχε περὶ τὴν Ἐλένην τε καὶ τὴν ἐς Μενέλεων ἀδικίην· κατηγόρεον δὲ ταῦτα πρός τε τοὺς ἱρέας καὶ τὸν τοῦ στόματος τούτου φύλακον, τῷ οὖνομα ἦν Θῶνις.

(10) Ἀκούσας δὲ τούτων ὁ Θῶνις πέμπει τὴν ταχίστην ἐς Μέμφιν παρὰ Πρωτέα ἀγγελίην λέγουσαν τάδε· Ἡκει ξεῖνος, γένος μὲν Τευκρός, ἔργον δὲ ἀνόσιον ἐν τῇ Ἑλλάδι

23 ἐμέο-ἐμοῦ 17. || 24 ἀνθρωπηίην-ἀνθρωπείαν 7. | ὕν-οῦν 5. | εὑδαιμονίην-εὑδαιμονίαν 10. | τῷτε μένοντα 8. || II. 1 βασιληίην-βασιλείαν 7./10. | τῷ-ῷ 20. | γλῶσσαν-γλῶτταν 4. | οὔνομα-ὄνομα 5. || 2 τοῦ-τούτου 21. | κάρτα i.-μάλα || 3 περιοικέουσι-περιοικούσι 26. | καλέεται-καλεῖται 26. || 4 Πρωτέος-Πρωτέως 13. | ἵρον i.-ἱερόν | τό-ὅ 20. | καλέεται-καλεῖται 26. | Ξείνης-Ξένης 5. || 5 ἵρον i.-ἱερόν. | Ξείνης-Ξένης 5. | ἵρᾳ i.-ἱερά. | Ξείνης-Ξένης 5. | ἐπικαλέεται-ἐπικαλεῖται 26. || 6 Ἱρέες i.-ἱερεῖς 13. | ίστορέοντι-ίστοροῦντι 26. || 7 ἀποπλέειν-ἀποπλεῖν 26. | ἐς-εἰς 5. | ἑωυτοῦ-έωυτοῦ 8. | μίν-αὐτόν 18. | ἐς-εἰς 5. | ἐνθεῦτεν-έντεῦθεν 1. | ἀπικνέεται-ἀφικνεῖται 2./26. | ἐς-εἰς 5. | καλεόμενον-καλούμενον 26. | ἐς-εἰς 5. | Ταριχηίας-Ταριχείας 7. || 8 ἡιόνος i.-ἡόνος. | τό-τούτο 21. | Ἡρακλέος-Ἡρακλέους 15 | ἵρον i.-ἱερόν. | ἐς τό-εἰς δ 20. | δτεο ὃν-ὅτου/οὔτινος οὖν 17. | ἱρά i.-ἱερά. | ἑωυτόν-έωυτόν 8. | διατελέει-διατελεῖ 26. | ἐών-ῶν 26. | ἐμέο-ἐμοῦ 17. || 9 ὕν-οῦν 5. | ὀπιστέαται-ἀφίστανται 2./23. | ἵρον i.-ἱερόν. | κατηγόρεον-κατηγόρουν 26. | ἔξηγεόμενοι-ἔξηγούμενοι 26. | ἐς-εἰς 5. | ἀδικίην-ἀδικίαν 10. | κατηγόρεον-κατηγόρουν 26. | ἱρέας i.-ἱερέας. | τῷ-ῷ 20. | οὔνομα-ὄνομα 5. ||

ἐξεργασμένος· ξείνου γάρ τοῦ ἑωυτοῦ ἐξαπατήσας τὴν γυναικαν αὐτήν τε ταύτην ἄγων ἦ-
κει καὶ πολλὰ κάρτα χρήματα, ὑπὸ ἀνέμων ἐς γῆν τὴν σὴν ἀπενειχθείς. (11) Κότερα
δῆτα τοῦτον ἔσθμεν ἀσινέα ἐκπλέειν ἢ ἀπελώμεθα τὰ ἔχων ἥλθε; (12) Ἀντιπέμπει πρὸς
ταῦτα ὁ Πρωτεὺς λέγοντα τάδε· Ἄνδρα τοῦτον, ὅστις κοτέ ἔστι, ἀνόσια ἐργασμένον ξεῖνον
τὸν ἑωυτοῦ συλλαβόντες ἀπάγετε παρ' ἐμέ, ἵνα εἰδέω ὃ τι κοτὲ καὶ λέξει.

(13) Ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Θῶνις συλλαμβάνει τὸν Ἀλέξανδρον καὶ τὰς νέας αὐτοῦ κα-
τίσχει· μετὰ δὲ αὐτόν τε τοῦτον ἀνήγαγε ἐς Μέμφιν καὶ τὴν Ἐλένην τε καὶ τὰ χρήματα,
πρὸς δὲ καὶ τοὺς ἴκετας. (14) Ἀνακομισθέντων δὲ πάντων, εἰρώτα τὸν Ἀλέξανδρον ὁ
Πρωτεὺς τίς εἶη καὶ ὄκοθεν πλέοι. (15) Ὁ δέ οἱ καὶ τὸ γένος κατέλεξε καὶ τῆς πάτρης
εἴπε τὸ οὖνομα καὶ δὴ καὶ τὸν πλόον ἀπηγήσατο ὄκοθεν πλέοι. (16) Μετὰ δὲ ὁ Πρωτεὺς
εἰρώτα αὐτὸν ὄκοθεν τὴν Ἐλένην λάβοι· πλανωμένου δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ λόγῳ
καὶ οὐ λέγοντος τὴν ἀληθείην, ἥλεγχον οἱ γενόμενοι ἱκέται ἐξηγεόμενοι πάντα λόγον τοῦ
ἀδικήματος. (17) Τέλος δὲ δὴ σφι λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεὺς, λέγων ὅτι· Ἐγὼ εἰ
μὴ περὶ πολλοῦ ἡγεόμην μηδένα ξείνων κτείνειν, ὅσοι ὑπ' ἀνέμων ἥδη ἀπολαμφθέντες ἥλ-
θον ἐς χώρην τὴν ἐμήν, ἐγὼ ἀν σε ὑπέρ τοῦ Ἐλληνος ἐτεισάμην, ὅς, ὡς κάκιστε ἀνδρῶν,
ξεινίων τυχῶν ἔργον ἀνοισιώτατον ἐργάσαο. (18) Παρὰ τοῦ σεωυτοῦ ξείνου τὴν γυναικαν
ἥλθες· καὶ μάλα ταῦτα τοι οὐκ ἥρκεσε, ἀλλ' ἀναπτερώσας αὐτὴν οἰχεῖαι ἔχων ἐκκλέψας.
(19) Καὶ οὐδὲ ταῦτα τοι μοῦνα ἥρκεσε, ἀλλὰ καὶ τὰ οἰκία τοῦ ξείνου κεραΐσας ἥκεις.
(20) Νῦν ὅν, ἐπειδὴ περὶ πολλοῦ ἡγημαι μὴ ξεινοκτονέειν, γυναικαν μὲν ταύτην καὶ τὰ
χρήματα οὐ τοι προίσω ἀπάγεσθαι, ἀλλ' αὐτὰ ἐγὼ τῷ Ἐλληνι ξείνῳ φυλάξω, ἐς δὲ ἀν
αὐτὸς ἐλθῶν ἐκεῖνος ἀπαγαγέσθαι ἐθέλῃ· αὐτὸν δέ σε καὶ τοὺς σοὺς συμπλόους τριῶν ἡμε-
ρέων προαγορεύω ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μετορμίζεσθαι, εἰ δὲ μή, ἀτε πολεμίους
περιέφεσθαι.

(21) Ἐλένης μὲν ταύτην ἀπιξιν παρὰ Πρωτέα ἔλεγον οἱ ἱρέες γενέσθαι. (22) Δοκέει δέ
μοι καὶ Ὁμηρος τὸν λόγον τοῦτον πυθέσθαι· ἀλλ', οὐ γάρ ὄμοιώς ἐς τὴν ἐποποιίην εὐπρε-
πῆς ἦν τῷ ἐτέρῳ τῷ περ ἐχρήσατο, ἐς δὲ μετῆκε αὐτόν, δηλώσας ὡς καὶ τοῦτον ἐπίστατο
τὸν λόγον. (23) Δῆλον δέ, κατά περ ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι (καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ ἀνεπόδισε

10 ἐς-εἰς 5. | ἀγγελίην-ἀγγελίαν 10. | ξεῖνος-ξένος 5. | ἐξεργασμένος-ἐξειργασμένος 22.
| ξείνου-ξένου 5. | ἑωυτοῦ-ἑαυτοῦ 8. | κάρτα i.-μάλα | ἐς-εἰς 5. || 11 κότερα-πότερα
3. | ἀσινέα-ἀσινῆ 14. | ἐκπλέειν-ἐκπλεῖν 26. | ἀπελώμεθα-ἀφελώμεθα 2. | τά-ἄ 20.
|| 12 κοτέ-ποτε 2. | ἐργασμένον-εἰργασμένον 22. | ξείνον-ξένον 5. | ἑωυτοῦ-ἑαυτοῦ 8.
| εἰδέω-εἰδῶ 25. | κοτέ-ποτε 2. || 13 νέας-ναῦς 13. | ἐς-εἰς 5. || 14 εἰρώτα-ἐρώτα
5. | ὄκοθεν-όπόθεν 3. || 15 οἰ-αὐτῷ 18. | πάτρης-πάτρας 10. | οὔνομα-ὄνομα 5. |
πλόον-πλοῦν 12. | ἀπηγήσατο-ἀφηγήσατο 2. | ὄκοθεν-όπόθεν 3. || 16 εἰρώτα-ἐρώτα 5. |
όκοθεν-όπόθεν 3. | ἀληθείην-ἀλήθειαν 10. | ἐξηγεόμενοι-ἐξηγούμενοι 26. || 17 σφί-αὐτοῖς
19. | ἡγεόμην-ἡγούμην 26. | ξεινίων-ξένων 5. | ἀπολαμφθέντες i.-ἀποληφθέντες | ἐς-εἰς 5.
| χώρην-χώρων 10. | ξεινίων-ξένων 5. | ἐργάσαο-εἰργάσω 22./24. || 18 σεωυτοῦ-σεαυτοῦ
8. | ξείνου-ξένου 5. | τοί-σοι 18. | οἰχεῖαι-οἰχη 24. || 19 τοί-σοι 18. | μοῦνα-μόνα
5. | ξείνου-ξένου 5. | κεραΐσας i.-κείρας. || 20 ὕν-ούν 5. | ξεινοκτονέειν-ξεινοκτονεῖν
5./26. | ξείνῳ-ξένῳ 5. | ἐς δ i.-ἔως | συμπλόους-συμπλοῦς 12. | ἡμερέων-ἡμερῶν 9. |
ἐς-εἰς 5. || 21 ἀπιξιν-ἄφιξιν 2. | ἱρέες i.-ἱερεῖς 13. || 22 δοκέει-δοκεῖ 26. | ἐς-εἰς 5. |
ἐποποιίην-ἐποποιίαν 10. | τῷ περ-ῷ περ 20. | ἐς-εἰς 5. ||

έωυτόν) πλάνην τὴν Ἀλεξάνδρου, ὡς ἀπηνείχθη ἄγων Ἐλένην τῇ τε δὴ ἄλλῃ πλαζόμενος καὶ ὡς ἐς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης ἀπίκετο. (24) Ἐπιμέμνηται δὲ αὐτοῦ ἐν Διομήδεος Ἀριστήῃ· λέγει δὲ τὰ ἔπεα ὡδεῖ-

ἔνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν

Σιδονίων, τὰς αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδῆς

ἡγαγε Σιδονίηθεν, ἐπιπλῶς εὑρέα πόντον,

τὴν ὄδὸν ἥν Ἐλένην περ ἀνήγαγεν εὐπατέρειαν.

(25) Ἐπιμέμνηται δὲ καὶ ἐν Ὁδυσσείῃ ἐν τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι·

τοιαὶ Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόνεντα,

ἐσθλά, τὰ οἱ Πολύδαμνα πόρεν Θῶνος παράκοιτις

Αἰγύπτιη, τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα

φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά.

(26) Καὶ τάδε ἔτερα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλεως λέγει·

Αἰγύπτῳ μ' ἔτι δεῦρο θεοὶ μεμαῶτα νέεσθαι

ἔσχον, ἐπεὶ οὐ σφιν ἔρεξα τεληέσσας ἑκατόμβας.

(27) Ἐν τούτοισι τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ ὅτι ἡπίστατο τὴν ἐς Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρου πλάνην· ὁμοιρέει γὰρ ἡ Συρίη Αἰγύπτῳ, οἱ δὲ Φοινικες, τῶν ἐστι ἡ Σιδών, ἐν τῇ Συρίῃ οἰκέουσι.

(28) Κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα καὶ τόδε τὸ χωρίον οὐκ ἥκιστα ἀλλὰ μᾶλιστα δηλοῖ ὅτι οὐκ Ὁμῆρος τὰ Κύπρια ἔπειά ἐστι ἀλλ' ἄλλου τινός· ἐν μὲν γὰρ τοῖσι Κυπρίοισι εἰρηται ὡς τριταῖος ἐκ Σάρτης Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐς τὸ Ἰλιον ἄγων Ἐλένην, εὐαέι τε πνεύματι χρησάμενος καὶ θαλάσση λείη· ἐν δὲ Ἰλιάδι λέγει ὡς ἐπλάζετο ἄγων αὐτήν.

(29) Ὁμηρος μέν νυν καὶ τὰ Κύπρια ἔπεα χαιρέτω.

(30) Εἰρομένου δέ μεο τοὺς ἱρέας εἰ μάταιον λόγον λέγουσι οἱ Ἐλληνες τὰ περὶ Ἰλιον γνένθαι ἢ οὐ, ἔφασαν πρὸς ταῦτα τάδε, ιστορίησι φάμενοι εἰδέναι παρ' αὐτοῦ Μενέλεω.

(31) Ἐλθειν μὲν γὰρ μετὰ τὴν Ἐλένης ἀρπαγὴν ἐς τὴν Τευκρίδα γῆν Ἐλλήνων στρατιὴν πολλὴν βοηθέουσαν Μενέλεω· ἐκβᾶσαν δὲ ἐς γῆν καὶ ἰδρυθεῖσαν τὴν στρατιὴν πέμπειν ἐς τὸ Ἰλιον ἀγγέλους, σὺν δέ σφι ίέναι καὶ αὐτὸν Μενέλεων. (32) Τοὺς δ' ἔπειτε ἐσελθεῖν ἐς τὸ τεῖχος, ἀπαιτεῖν Ἐλένην τε καὶ τὰ χρήματα τά οἱ οἰχετο κλέφας Ἀλέξανδρος, τῶν τε ἀδικημάτων δίκας αἰτεῖν. (33) Τοὺς δὲ Τευκροὺς τὸν αὐτὸν λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ ὄμινύντας καὶ ἀνωμοτί, μὴ μὲν ἔχειν Ἐλένην μηδὲ τὰ ἐπικαλεόμενα χρήματα, ἀλλ' εἰναι αὐτὰ πάντα ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ οὐκ ἀν δικαίως αὐτοὶ δίκας ὑπέχειν τῶν Πρωτεὺς ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἔχει. (34) Οἱ δὲ Ἐλληνες καταγελᾶσθαι δοκέοντες ὑπ' αὐτῶν οὕτω δὴ ἐποιιόρκεον, ἐς δὲ ἐξείλον. (35) Ἐλοῦσι δὲ τὸ τεῖχος ὡς οὐκ ἐφαίνετο ἡ

23 κατά περ-καθάπερ 2. | ἔωυτόν-έσαυτόν 8. | ἐς-εἰς 5. | ἀπίκετο-ἀφίκετο 2. || 24 Διομήδεος-Διομήδους 14. | Ἀριστήῃ-Ἀριστείᾳ 7./10. | ἔπεα-ἔπη 14. || 25 Ὁδυσσείῃ-Ὁδυσσείᾳ 10. | τοισι-τοῖς 11. || 27 τούτοισι τοῖσι-τούτοισι τοῖς 11. | ἐς-εἰς 5. | ὁμοιρέει-ὁμοιρεῖ 26. | Συρίη-Συρία 10. | τῶν-ῶν 20. | Συρίη-Συρίᾳ 10. | οἰκέουσι-οἰκοῦσι 26. || 28 ἔπεα-ἔπη 14. | τοῖσι Κυπρίοισι-τοῖς Κυπρίοις 11. | ἀπίκετο-ἀφίκετο 2. | ἐς-εἰς 5. | θαλάσση-θαλάττῃ 4. | λείη-λείᾳ 10. || 29 ἔπεα-ἔπη 14. || 30 εἰρομένου-ἐρομένου 5. | μέο-μοῦ 17. | ἱρέας i.-ἱερέας. | ιστορίησι-ιστορίαις 9. || 31 ἐς-εἰς 5. | στρατιήν-στρατιάν 10. | βοηθέουσαν-βοηθοῦσαν 26. | ἐς-εἰς 5. | στρατιήν-στρατιάν 10. | ἐς-εἰς 5. | σφι-αὐτοῖς 19. || 32 ἔπειτε i.-ἐπειδη. | ἐσελθεῖν-ἐσελθεῖν 5. | ἐς-εἰς 5. | ἀπαιτεῖεν-ἀπαιτεῖεν 26. | τά-ά 20. | οἰ-αὐτῷ 18. | οἰχετο i.-ώχετο. | αἰτέειν-αἰτεῖν 26. || 33 ἀνωμοτί i.-ἀνωμότως. | ἐπικαλέομενα-ἐπικαλούμενα 26. | τῶν-τούτων, ξ/ῶν 20. || 34 δοκέοντες-δοκοῦντες 26. | ἐποιιόρκεον-ἐποιιόρκουν 26. | ἐς δ i.-ἔως. ||

‘Ελένη, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ προτέρῳ ἐπιυθάνοντο, οὕτω δὴ πιστεύσαντες τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ οἱ “Ελληνες αὐτὸν Μενέλεων ἀποστέλλουσι παρὰ Πρωτέα.

(36) Ἀπικόμενος δὲ ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἴγυπτον καὶ ἀναπλώσας ἐς τὴν Μέμφιν, εἴπας τὴν ἀληθείην τῶν πρηγμάτων, καὶ ξεινίων ἡντησε μεγάλων καὶ Ἐλένην ἀπαθέα κακῶν ἀπέλαβε, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἔωυτοῦ χρήματα πάντα. (37) Τυχῶν μέντοι τούτων ἐγένετο Μενέλεως ἀνὴρ ἄδικος ἐς Αἴγυπτίους. (38) Ἀποπλέειν γὰρ ὥρμημένον αὐτὸν ἴσχον ἀπλοιαῖ. (39) Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἐπὶ πολλὸν τοιοῦτο ἦν, ἐπιτεχνᾶται πρῆγμα οὐκ ὅσιον· λαβῶν γὰρ δύο παιδία ἀνδρῶν ἐπιχωρίων ἔντομά σφεα ἐποίησε. (40) Μετὰ δέ, ὡς ἐπάιστος ἐγένετο τοῦτο ἐργασμένος, μισηθεὶς τε καὶ διωκόμενος οἰχετο φεύγων τῇσι νησὶ ἐπὶ Λιβύης. (41) Τὸ δὲ θεῦτεν δὲ ὅκη ἔτι ἐτράπετο, οὐκ εἶχον εἰπεῖν Αἴγυπτιοι. (42) Τούτων δὲ τὰ μὲν ιστορίησι ἔφασαν ἐπίστασθαι, τὰ δὲ παρ’ ἔωυτοῖσι γενόμενα ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγειν.

(43) Ταῦτα μὲν Αἴγυπτίων οἱ ἱρέες ἔλεγον. (44) Ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ περὶ Ἐλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς προστίθεμαι, τάδε ἐπιλεγόμενος· εἰ ἦν Ἐλένη ἐν Ἰλίῳ, ἀποδοθῆναι ἀν αὐτὴν τοῖσι “Ἐλλησι ἥτοι ἐκόντος γε ἦ ἀέκοντος Ἀλέξανδρου. (45) Οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβῆς ἦν ὁ Πρίαμος οὐδὲ οἱ ἄλλοι προσήκοντες αὐτῷ, ὡστε τοῖσι σφετέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλι κινδυνεύειν ἔβούλοντο, ὅκως Ἀλέξανδρος Ἐλένη συνοικέῃ. (46) Εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρώτοισι χρόνοισι ταῦτα ἐγίνωσκον, ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἀλλῶν Τρώων, ὀκότε συμμίσγοιεν τοῖσι “Ἐλλησι, ἀπώλλυντο, αὐτοῦ δὲ Πριάμου οὐκ ἔστι ὅτε οὐ δύο ἦ τρεῖς ἢ καὶ ἔτι πλέοντος τῶν πατέρων μάχης γινομένης ἀπέθνησκον (εἰ χρή τι τοῖσι ἐποποιοῖσι χρεώμενον λέγειν), τούτων δὲ τοιούτων συμβαινόντων ἐγὼ μὲν ἔλπομαι, εἰ καὶ αὐτὸς Πρίαμος συνοίκεε Ἐλένη, ἀποδοῦναι ἀν αὐτὴν τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε δὴ τῶν παρεόντων κακῶν ἀπαλλαγήσεσθαι. (47) Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ βασιληίη ἐς Ἀλέξανδρον περιήϊε, ὡστε γέροντος Πριάμου ἐόντος ἐπ’ ἔκεινω τὰ πρήγματα εἶναι, ἀλλὰ “Ἐκτωρ καὶ πρεσβύτερος καὶ ἀνὴρ ἔκεινον μᾶλλον ἐὼν ἔμελε αὐτὴν Πριάμου ἀποθανόντος παραλάμψεσθαι, τὸν οὐ προσῆκε ἀδικέοντι τῷ ἀδελφεῷ ἐπιτρέπειν, καὶ ταῦτα μεγάλων κακῶν δι’ αὐτὸν συμβαινόντων ἵδιη τε αὐτῷ καὶ τοῖσι ἄλλοισι πᾶσι Τρωσί. (48) Ἄλλ’ οὐ γὰρ εἶχον Ἐλένην ἀποδοῦναι οὐδὲ λέγουσι αὐτοῖσι τὴν ἀληθείην ἐπίστευον οἱ “Ελληνες, ὡς μὲν

36 ἀπικόμενος-ἀφικόμενος 2. | ἐς-εἰς 5. | ἀναπλώσας i.-ἀναπλεύσας. | ἀληθείην-ἀλήθειαν 10. | πρηγμάτων-πραγμάτων 10. | ξεινίων-ξενίων 5. | ἀπαθέα-ἀπαθῆ 14. | ἔωυτοῦ-ἔαυτοῦ 8. || 37 ἐς-εἰς 5. || 38 ἀποπλέειν-ἀποπλεῖν 26. || 39 πολλόν i.-πολύ. | πρῆγμα-πρᾶγμα 10. | σφέα-αὐτά 19. || 40 ἐπάιστος i.-ἐξπυστος. | ἐργασμένος-εἰργασμένος 22. | τῇσι-ταῖς 9. | νησί-ναυσι 13. || 41 ἐνθεῦτεν-ἐντεῦθεν 1. | ὅκη-ὅπη 3. || 42 ιστορίησι-ιστορίαις 9. | ἔωυτοῖσι-έαυτοῖς 8/11. | ἀτρεκέως-ἀτρεκῶς 14. || 43 ἱρέες i.-ἱερεῖς 13. || 44 τοῖσι-τοῖς 11. | ἀέκοντος i.-ἄκοντος. || 45 τοῖσι σφετέροισι-τοῖς σφετέροις 11. | τοῖσι τέκνοισι-τοῖς τέκνοις 11. | πόλι-πόλει 13. | ὅκως-ὅπως 3. | συνοικέη-συνοικῆ 26. || 46 τοῖσι πρώτοισι χρόνοισι-τοῖς πρώτοις χρόνοις 11. | ἐγίνωσκον i.-ἐγίγνωσκον. | ὀκότε-όποτε 3. | συμμίσγοιεν i.-συμμειγνύοιεν. | τοῖσι-τοῖς 11. | πλέοντος i.-πλέοντος. | γινομένης i.-γιγνομένης. | τοῖσι ἐποποιοῖσι-τοῖς ἐποποιοῖς 11. | χρεώμενον-χρώμενον 26. | συνοίκεε-συνοίκει 26. | τοῖσι Ἀχαιοῖσι-τοῖς Ἀχαιοῖς 11. | παρεόντων-παρόντων 26. || 47 βασιληίη-βασιλεία 8. | ἐς-εἰς 5. | περιήϊε i.-περιήε. | ἐόντος-ὄντος 26. | πρήγματα-πράγματα 10. | ἐών-ῶν 26. | παραλάμψεσθαι i.-παραλήψεσθαι. | τόν-αὐτόν 21. | ἀδικέοντι-ἀδικοῦντι 26. | ἀδελφεῷ i.-ἀδελφῷ. | ἵδιη-ἵδια 10. | τοῖσι ἄλλοισι-τοῖς ἄλλοις 11. ||

ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, τοῦ δαιμονίου παρασκευάζοντος ὅκως πανωλεθρίη ἀπολόμενοι καταφανὲς τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποισι ποιήσωσι, ὡς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν. Καὶ ταῦτα μὲν τῇ ἔμοι δοκέει εἰρηται.

III. Szkíta szokások

(1) Τὰ δ' ἐξ πόλεμον ἔχοντα ὥδε σφι διάκειται. (2) Ἐπεὰν τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλῃ ἀνὴρ Σκύθης, τοῦ αἷματος ἐμπίνει. (3) Ὁσους δ' ἀν φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τούτων τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ· ἀπενείκας μὲν γὰρ κεφαλὴν τῆς ληίης μεταλαμβάνει τὴν ἀν λάβωσι, μὴ ἐνείκας δὲ οὐ. (4) Ἀποδείρει δὲ αὐτὴν τρόπῳ τοιῷδε· περιταμῶν κύκλῳ περὶ τὰ ὕτα καὶ λαβόμενος τῆς κεφαλῆς ἑκσείει, μετὰ δὲ σαρκίσας βοὸς πλευρῇ δέψει τῆσι χερσί, ὅργάσας δὲ αὐτὸν ἀτε χειρώμαχτρον ἔκτηται, ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν τοῦ ἵππου τὸν αὐτὸς ἐλαύνει, ἐκ τούτου ἔξαπτει καὶ ἀγάλλεται. (5) Ὅς γὰρ ἀν πλεῖστα δέρματα χειρώμαχτρα ἔχῃ, ἀνὴρ ἀριστος οὗτος κέκριται. (6) Πολλοὶ δὲ αὐτῶν ἐκ τῶν ἀποδερμάτων καὶ χλαίνας ἐπείνυσθαι ποιεῦσι, συρράπτοντες κατά περ βαίτας· πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς δειξίας χείρας νεκρῶν ἔόντων ἀποδείραντες αὐτοῖσι ὄνυξι καλύπτρας τῶν φαρετρέων ποιεῦνται· δέρμα δὲ ἀνθρώπου καὶ παχὺ καὶ λαμπρὸν ἦν ἄρα, σχεδὸν δερμάτων πάντων λαμπρότατον λευκότητι. (7) Πολλοὶ δὲ καὶ ὅλους ἄνδρας ἐκδείραντες καὶ διατείναντες ἐπὶ ξύλων ἐπ' ἵππων περιφέρουσι.

(8) Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι νενόμισται. (9) Αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλάς, οὕτι πάντων ἀλλὰ τῶν ἐχθριστῶν, ποιεῦσι τάδε. (10) Ἀποπρίσας ἔκαστος πᾶν τὸ ἔνερθε τῶν ὁφρύων ἐκκαθαίρει· καὶ ἦν μὲν ἡ πένης, ὁ δὲ ἔξωθεν ὡμοβοένη μούνην περιτείνας οὕτω χρᾶται, ἦν δὲ ἡ πλούσιος, τὴν μὲν ὡμοβοένη περιτείνει, ἐσωθεν δὲ καταχρυσώσας οὕτω χρᾶται ἀτε ποτηρίω. (11) Ποιεῦσι δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν οἰκητίων, ἦν σφι διάφοροι γένωνται καὶ ἦν ἐπικρατήσῃ αὐτοῦ παρὰ τῷ βασιλεῖ· ξείνων δέ οἱ ἐλθόντων τῶν ἀν λόγον ποιῆται, τὰς κεφαλὰς ταύτας παραφέρει καὶ ἐπιλέγει ὡς οἱ ἔόντες οἰκήτοι πόλεμον προσεθήκαντο καὶ σφεων αὐτὸς ἐπεκράτησε, ταῦτην ἀνδραγαθίην λέγοντες.

(12) Ἀπαξ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐκάστου ὁ νομάρχης ἔκαστος ἐν τῷ ἐωυτοῦ νομῷ κιρνᾷ κρητῆρα οἴνου, ἀπ' οὐ πίνουσι τῶν Σκυθέων τοῖσι ἀν ἄνδρες πολέμιοι ἀραιρημένοι ἔωσι· τοῖσι δ' ἀν μὴ κατεργασμένον ἡ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ οἴνου τούτου, ἀλλ' ἡτιμωμένοι ἀποκατέαται· ὅνειδος δέ σφι ἔστι μέγιστον τοῦτο· ὅσοι δὲ ἀν αὐτῶν καὶ κάρτα πολλοὺς ἄνδρας

48 αὐτοῖσι-αὐτοῖς 11. | ἀληθείην-ἀλήθειαν 10. | ὅκως-ὅπως 3. | πανωλεθρίη-πανωλεθρίᾳ 10. | τοῖσι ἀνθρώποισι-τοῖς ἀνθρώποις 11. | δοκέει-δοκεῖ 26. ||| III. 1 ἐξ-εἰς 5. | σφί-αὐτοῖς 19. || 3 βασιλεῖ-βασιλεῖ 13. | ἀπενείκας i.-ἀπενέγκας. | ληίης-λείας 7./10. | τήν-ήν 20. | ἐνείκας i.-ἐνέγκας. || 4 περιταμῶν i.-περιτεμῶν. | πλευρῇ-πλευρᾷ 10. | τῆσι-τοῖς 9. | τόν-όν 20. || 6 ποιεῦσι-ποιοῦσι 26. | κατά περ-καθάπερ 2. | ἔόντων-όντων 26. | αὐτοῖσι-αὐτοῖς 11. | φαρετρέων-φαρετρῶν 9. | ποιεῦνται-ποιοῦνται 26. || 7 ἐπ' ἵππων-ἐφ' ἵππων 2. || 8 σφί-αὐτοῖς 19. || 9 ποιεῦσι-ποιοῦσι 26. || 10 ὡμοβοένην i.-ὡμοβόσιαν δοράν. | μούνην-μόνην 5. | ὡμοβοένην i.-ὡμοβόσιαν δοράν. || 11 ποιεῦσι-ποιοῦσι 26. | οἰκητίων-οἰκείων 7. | σφί-αὐτοῖς 19. | βασιλεῖ-βασιλεῖ 13. | ξείνων-ξένων 5. | οἰ-αὐτῷ 18. | τῶν-ῶν 20. | ἔόντες-όντες 26. | οἰκήτοι-οἰκεῖοι 7. | προσεθήκαντο i.-προσέθεντο. | σφέων-σφῶν/αὐτῶν 19. | ἀνδραγαθίην-ἀνδραγαθίαν 10. ||

ἀραιιρηκότες ἔωσι, οὗτοι δὲ σύνδυο κύλικας ἔχοντες πίνουσι ὅμοι. (13) Μάντιες δὲ Σκυθέων εἰσὶ πολλοί, οἵ μαντεύονται ῥάβδοισι ἵτεῖνησι πολλῆσι ὄδε. (14) Ἐπεὰν φακέλους ῥάβδων μεγάλους ἐνείκωνται, θέντες χαμαὶ διεξειλίσσουσι αὐτούς, καὶ ἐπὶ μίαν ἐκάστην ῥάβδον τιθέντες θεσπίζουσι, ἀμα τε λέγοντες ταῦτα συνειλέουσι τὰς ῥάβδους ὅπισσα καὶ αὐτις κατὰ μίαν τιθεῖσι. (15) Αὕτη μέν σφι ἡ μαντικὴ πατρωώη ἐστί. (16) Οἱ δὲ Ἐνάρεες οἱ ἀνδρόγυνοι τὴν Ἀφροδίτην σφίσι λέγουσι μαντικήν δοῦναι· φιλύρης ὡν φλοιῷ μαντεύονται· ἐπεὰν τὴν φιλύρην τρίχα σχίσῃ, διαπλέκων ἐν τοῖσι δακτύλοισι τοῖσι ἑωυτοῦ καὶ διαλύων χρᾶ.

(17) Ἐπεὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυθέων κάμη, μεταπέμπεται τῶν μαντίων ἀνδρας τρεῖς τοὺς εὐδοκιμέοντας μάλιστα, οἵ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ μαντεύονται· καὶ λέγουσι οὗτοι ὡς τὸ ἐπίπαν μάλιστα τάδε, ὡς τὰς βασιληίας ἴστιας ἐπιώρκηκε ὃς καὶ ὅς, λέγοντες τῶν ἀστῶν τὸν ἀν δὴ λέγωσι· τὰς δὲ βασιληίας ἴστιας νόμος Σκύθησι τὰ μάλιστά ἐστι ὄμνύναι τότε ἐπεὰν τὸν μέγιστον ὄρχον ἐθέλωσι ὄμνύναι. (18) Αὔτικα δὲ διαλελαμμένος ἀγεται οὗτος τὸν ἀν δὴ φῶσι ἐπιορκῆσαι, ἀπιγμένον δὲ ἐλέγχουσι οἱ μάντιες ὡς ἐπιορκήσας φοίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιληίας ἴστιας καὶ διὰ ταῦτα ἀλγέει ὁ βασιλεὺς. (19) Ὁ δὲ ἀρνέεται, οὐ φάμενος ἐπιορκῆσαι, καὶ δεινολογέεται. (20) Ἀρνεομένου δὲ τούτου ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἀλλούς διπλησίους μάντις· καὶ ἦν μὲν μιν καὶ οὗτοι ἐσορῶντες ἐξ τὴν μαντικὴν καταδήσωσι ἐπιορκῆσαι, τοῦ δὲ ἰθέως τὴν κεφαλὴν ἀποτάμνουσι καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ διαλαγχάνουσι οἱ πρώτοι τῶν μαντίων· ἦν δὲ οἱ ἐπελθόντες μάντιες ἀπολύσωσι, ἀλλοι πάρεισι μάντιες καὶ μάλα ἀλλοι· ἦν ὧν οἱ πλέονες τὸν ἄνθρωπον ἀπολύσωσι, δέδοκται τοῖσι πρώτοισι τῶν μαντίων αὐτοῖσι ἀπόδλυσθαι.

(21) Ἀπολλύουσι δῆτα αὐτοὺς τρόπῳ τοιωδε. (22) Ἐπεὰν ἄμαξαν καμάρης φρυγάνων πλήσωσι καὶ ὑποξεύσωσι βοῦς, ἐμποδίσαντες τοὺς μάντις καὶ χεῖρας ὅπισσα δήσαντες καὶ στομάσαντες κατεργάνουσι ἐξ μέσα τὰ φρύγανα, ὑποπρήσαντες δὲ αὐτὰ ἀπιεῖσι φοβήσαντες τοὺς βοῦς. (23) Πολλοὶ μὲν δὴ συγκατακαίονται τοῖσι μάντισι βόες, πολλοὶ δὲ περικεκαυμένοι ἀποφεύγουσι, ἐπεὰν αὐτῶν ὁ ῥυμὸς κατακαυθῇ. (24) Κατακαίουσι δὲ

12 ἑωυτοῦ-έαυτοῦ 8. | κρητῆρα-κρατῆρα 10. | ἀπ' οὕ-ἀφ' οὕ 2. | Σκυθέων-Σκυθῶν 9. | τοῖσι-οῖς 20./11. | ἀραιιρημένοι i.-ἡρημένοι. | ἔωσι-ῶσι 26. | τοῖσι-οῖς 20./11. | κατεργασμένον-κατειργασμένον 22. | ἀποκατέαται-ἀποκαθημένοι εἰσὶ 2./23. | σφί-αυτοῖς 19. | κάρτα i.-μάλα | ἀραιιρηκότες i.-ἡρηκότες | ἔωσι-ῶσι 26. || 13 μάντιες-μάντεις 13. | Σκυθέων-Σκυθῶν 9. | ῥάβδοισι-ῥάβδοις 11. | ἵτεῖνησι πολλῆσι-ἵτείναις πολλαῖς 9. || 14 ἐνείκωνται i.-ἐνέγκωνται. | διεξειλίσσουσι i.-διεξειλίσσουσι 5. | συνειλέουσι i.-συνειλοῦσι 26. | αὗτις i.-αὐθίς. | τιθεῖσι-τιθέασι 27. || 15 σφί-αυτοῖς 19. | πατρωή i.-πατρώα. || 16 Ἐνάρεες-Ἐνάρεις 14. | σφίσι-έαυτοῖς 19. | φιλύρης-φιλύρας 10. | ὧν-οῦν 5. | φιλύρην-φιλύραν 10. | τοῖσι δακτύλοισι τοῖσι-τοῖς δακτύλοισι τοῖς 11. | ἑωυτοῦ-έαυτοῦ 8. || 17 Σκυθέων-Σκυθῶν 9. | μάντιων i.-μάντεων 13. | εὐδοκιμέοντας-εὐδοκιμοῦντας 26. | βασιληίας-βασίλειας 7. | ὃς καὶ ὅς i.-οὗτος καὶ ἐκεῖνος. | τόν-ὅν 20. | βασιληίας-βασίλειας 7. | Σκύθησι-Σκύθαις 9. || 18 διαλελαμμένος i.-διειλημμένος. | τόν-ὅν 20. | ἀπιγμένον-ἀφιγμένον 2. | μάντιες-μάντεις 13. | βασιληίας-βασίλειας 7. | ἀλγέει-ἀλγεῖ 26. || 19 ἀρνέεται-ἀρνεῖται 26. | δεινολογέεται-δεινολογεῖται 26. || 20 ἀρνεομένου-ἀρνουμένου 26. | μάντις-μάντεις 13. | μίν-αὐτόν 18. | ἐσορῶντες ἐξ-εἰσορῶντες εἰς 5. | τοῦ-τούτου 21. | ίθέως i.-εύθυς. | ἀποτάμνουσι i.-ἀποτέμνουσι. | μάντιων i.-μάντεων 13. | μάντιες-μάντεις 13. | ὧν-οῦν 5. | πλέονες i.-πλείονες. | τοῖσι πρώτοισι-τοῖς πρώτοις 11. | μάντιων i.-μάντεων 13. | αὐτοῖσι-αὐτοῖς 11. || 21 ἀπολλύουσι-ἀπολλύσι 28. || 22 καμάρης-καμάρας 10. | μάντις-μάντεις 13. | κατεργάνουσι i.-κατείργουσι. | ἐξ-εἰς 5. | ἀπιεῖσι-ἀφίασι 2./27. || 23 τοῖσι-τοῖς 11. | μάντισι i.-μάντεσι 13. ||

τρόπω τῷ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντις, φευδομάντις καλέοντες. (25) Τοὺς δὲ ἀποκτείνῃ βασιλεύς, τούτων οὐδὲ τοὺς παιδας λείπει, ἀλλὰ πάντα τὰ ἔρσενα κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικέει.

(26) Ὁρκια δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὥδε πρὸς τοὺς ἄν ποιέωνται. (27) Ἐς κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχέαντες αἴμα συμμίσγουσι τῶν τὸ ὄρκιον ταμνομένων, τύφαντες ὑπέ-ατι ἡ ἐπιταμόντες μαχαίρη σμικρὸν τοῦ σώματος καὶ ἔπειτα ἀποβάφαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκην καὶ δῖστοὺς καὶ σάγαριν καὶ ἀκόντιον· ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, κατεύχονται πολλὰ καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοὶ τε οἱ τὸ ὄρκιον ποιεύμενοι καὶ τῶν ἐπομένων οἱ πλείστου ἄξιοι.

(28) Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλέων ἐν Γέρροισι εἰσι, ἐς δὲ ὁ Βορυσθένης ἐστὶ προσπλωτός.

(29) Ἐνθαῦτα, ἐπεάν σφι ἀποθύνη ὁ βασιλεύς, ὅρυγμα γῆς μέγα ὁρύσσουσι τετράγωνον, ἔτοιμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρόν, κατακεκηρωμένον μὲν τὸ σῶμα, τὴν δὲ νηδὸν ἀνασχισθεῖσαν καὶ καθαρθεῖσαν, πλέγην κυπέρου κεκομμένου καὶ θυμιήματος καὶ σελίνου σπέρματος καὶ ὄννήσου, συνερραμμένην ὄπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν ἀμάξῃ ἐς ἄλλο ἔθνος. (30) Οἱ δὲ ἄν παραδέξωνται κομισθέντα τὸν νεκρόν, ποιεῦσι τά περ οἱ βασιλήιοι Σκύθαι· τοῦ ὀτὸς ἀποτάμνονται, τρίχας περικείρονται, βραχίονας περιτάμνονται, μέτωπον καὶ ρίνα καταμύσσονται, διὰ τῆς ἀριστερῆς χειρὸς δῖστοὺς διαβυνέονται.

(31) Ἐνθεῦτεν δὲ κομίζουσι ἐν τῇ ἀμάξῃ τοῦ βασιλέος τὸν νέκυν ἐς ἄλλο ἔθνος τῶν ἄρχουσι· οἱ δέ σφι ἔπονται ἐς τοὺς πρότερον ἥλθον. (32) Ἐπεὰν δὲ πάντας περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες, ἐν Γέρροισι ἔσχατα κατοικημένοισι εἰσι τῶν ἔθνέων τῶν ἄρχουσι καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι. (33) Καὶ ἔπειτα, ἐπεὰν θέωσι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκῃσι ἐπὶ στιβάδος, παραπήξαντες αἰχμὰς ἔνθεν τοῦ νεκροῦ ξύλα ὑπερτείνουσι καὶ ἔπειτα ρίψι καταστεγάζουσι, ἐν δὲ τῇ λοιπῇ εὐρυχωρίῃ τῆς θήκης τῶν παλλακέων τε μίαν ἀπονήξαντες θάπτουσι καὶ τὸν οἰνοχόον καὶ μάγειρον καὶ ἴπποκόμον καὶ διήκονον καὶ ἀγγελιηφόρον καὶ ἵππους καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπαρχὰς καὶ φιάλας χρυσέας· ἀργύρῳ δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται· ταῦτα δὲ ποιήσαντες χοῦσι πάντες χῶμα μέγα, ἀμιλλώμενοι καὶ προθυμεόμενοι ὡς μέγιστον ποιήσαι.

24 μάντις, φευδομάντις-μάντεις, φευδομάντεις 13. | καλέοντες-καλοῦντες 26. || 25 τοὺς-οὓς 20. | ἔρσενα i.-ἄρρενα. | ἀδικέει-ἀδικεῖ 26. || 26 ποιεῦνται-ποιοῦνται 26. | ποιέωνται-ποιῶνται 26. || 27 ἐς-εἰς 5. | συμμίσγουσι i.-συμμειγνύασι. | ταμνομένων i.-τεμνομένων. | ἐπιταμόντες i.-ἐπιτεμόντες. | μαχαίρη-μαχαίρᾳ 10. | ἐς-εἰς 5. | ποιεύμενοι-ποιούμενοι 26. || 28 Γέρροισι-Γέρροις 11. | ἐς-εἰς 5. || 29 ἐνθαῦτα-ἐνταῦθα 1. | σφι-αὐτοῖς 19. | ὁρύσσουσι-ὁρύτουσι 4. | πλέγη-πλέαν 10. | θυμιήματος-θυμιάματος 10. | ἐς-εἰς 5. || 30 ποιεῦσι-ποιοῦσι 26. | τά περ-ἄπερ 20. | βασιλήιοι-βασίλειοι 7. | ἀποτάμνονται i.-ἀποτέμνονται. | περιτάμνονται i.-περιτέμνονται. | καταμύσσονται-καταμύπτονται 4. | ἀριστερῆς-ἀριστερᾶς 10. | διαβυνέονται-διαβυνοῦνται 26. || 31 ἐνθεῦτεν-ἐντεῦθεν 1. | βασιλέος-βασιλέως 13. | ἐς-εἰς 5. | τῶν-ῶν 20. | σφι-αὐτοῖς 19. | ἐς-εἰς 5. | τοὺς-οὓς 20. || 32 Γέρροισι-Γέρροις 11. | κατοικημένοισι-κατοικημένοις 11. | ἔθνέων-ἔθνῶν 14. | τῶν-ῶν 20. | τῇσι ταφῇσι-ταῖς ταφαῖς 9. || 33 θέωσι-θῶσι 26. | τῇσι θήκῃσι-ταῖς θήκαις 9. | εὐρυχωρίῃ-εὐρυχωρίᾳ 10. | παλλακέων-παλλακῶν 9. | διήκονον-διάκονον 10. | ἀγγειλιηφόρον-ἀγγειλιαφόρον 10. | χρυσέας-χρυσᾶς 12. | χρέωνται-χρῶνται 26. | προθυμεόμενοι-προθυμούμενοι 26.

IV. Thermopylai

Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχινίῃ, οἱ δὲ δὴ "Ελληνες ἐν τῇ διόδῳ· καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἐλλήνων Θερμοπύλαι, ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων Πύλαι. Ἐστρατοπεδεύοντο μέν νυν ἔκάτεροι ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι, ἐπεκράτεε δὲ ὁ μὲν τῶν πρὸς βορέην ἀνεμον ἔχόντων πάντων μέχρι Τρηχίνος, οἱ δὲ τῶν πρὸς νότον τε καὶ μεσαμβρίην φερόντων τὸ ἐπί ταῦτης τῆς ἡπείρου.

"Ησαν δὲ οἵδε Ἐλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσην ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ· Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὄπλιται καὶ Τεγεητέων καὶ Μαντινέων χίλιοι, ἥμισες ἔκατέρων, ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίης εἰκοσι καὶ ἔκατὸν καὶ ἐξ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίης χίλιοι· τοσοῦτοι μὲν Ἀρκάδων· ἀπὸ δὲ Κορίνθου τετρακόσιοι καὶ ἀπὸ Φλειούντος διηκόσιοι καὶ Μυκηναίων ὄγδωκοντα· οὗτοι μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρῆσαν. Ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν Θεσπιέων τε ἐπτακόσιοι καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι.

Πρὸς τούτοισι ἐπίκλητοι ἐγένοντο Λοκροί τε οἱ Ὄποιντοι πανστρατιῇ καὶ Φωκέων χίλιοι. Αὐτοὶ γάρ σφεας οἱ Ἐλληνες ἐπεκαλέσαντο, λέγοντες δι' ἀγγέλων ὡς αὐτοὶ μὲν ἥκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων προσδόκιμοι πᾶσαν εἴεν ἡμέρην, ἡ θάλασσά τέ σφι εἴη ἐν φυλακῇ ὑπ' Ἀθηναίων τε φρουρεομένη καὶ Αἰγινητέων καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντων, καὶ σφι εἴη δεινὸν οὐδέν· οὐ γὰρ θεὸν εἴναι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἐλλάδα ἀλλ' ἄνθρωπον, εἶναι δὲ θνητὸν οὐδένα οὐδὲ ἔσεσθαι τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γινομένῳ οὐ συνεμίχθη, τοῖσι δὲ μεγίστοισι αὐτῶν μέγιστα· ὀφείλειν ὅντας καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς ἐόντα θνητόν, ἀπὸ τῆς δόξης πεσεῖν ἄν. Οἱ δὲ ταῦτα πυνθανόμενοι ἐβοήθεον ἐς τὴν Τρηχίνα.

Τούτοισι ἥσαν μὲν νυν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλις ἐκάστων, ὁ δὲ θωμαζόμενος μάλιστα καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἥγε μένος Λακεδαιμόνιος ἢν Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρίδεω τοῦ Λέοντος τοῦ Εύρυχρατίδεω τοῦ Ἀναξάνδρου τοῦ Εύρυχράτεος τοῦ Πολυδώρου τοῦ Ἀλκαμένεος τοῦ Τηλέκλου τοῦ Ἀρχέλεω τοῦ Ἡγησίλεω τοῦ Δορύσου τοῦ Λεωβάτεω τοῦ Ἐχεστράτου τοῦ Ἡγιος τοῦ Εύρυσθένεος τοῦ Ἀριστοδήμου τοῦ Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὑλλου τοῦ Ἡρακλέος, κτησάμενος τὴν βασιληίην ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκήτου. Διξῶν γάρ οἱ ἐόντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένεός τε καὶ Δωριέος, ἀπελήλατο τῆς φροντίδος περὶ τῆς βασιληίης. Ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἀπαιδίος ἔρσενος γόνου, Δωριέος τε οὐκέτι ἐόντος ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ τούτου ἐν Σικελίῃ, οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ βασιληίη, καὶ διότι πρότερος ἐγεγόνεε Κλεομβρότου (οὗτος γὰρ ἢν νεώτατος Ἀναξανδρίδεω παῖς) καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. "Ος τότε ἦιε ἐς Θερμοπύλας ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τῶν κατεστεώτων Τριηκοσίων καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παιδεῖς ἐόντες. Παραλαβὼν δὲ ἀπίκετο καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λογισάμενος εἴπον, τῶν ἐστρατήγες Λεοντιάδης ὁ Εύρυμάχου. Τοῦδε δὲ εἴνεκα τούτους σπουδὴν ἐποιήσατο Λεωνίδης μούνους Ἐλλήνων παραλαβεῖν, ὅτι σφέων μεγάλως κατηγόρητο μηδίζειν· παρεκάλεες ὅντας ἐς τὸν πόλεμον θέλων εἰδέναι εἴτε συμπέμψουσι εἴτε καὶ ἀπερέουσι ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἐλλήνων συμμαχίην. Οἱ δὲ ἄλλα φρονέοντες ἐπεμπον.

Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην πρώτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιηταί, ἵνα τούτους ὄρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι στρατεύωνται μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίσωσι, ἢν αὐτοὺς πυνθάνωνται ὑπερβαλλομένους· μετὰ δέ, Κάρνεια γάρ σφι ἢν ἐμποδών, ἔμελλον ὄρτάσαντες καὶ φύλακας λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ κατὰ τάχος βοηθέειν πανδημεῖ. "Ως δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνένωντο καὶ αὐτοὶ ἔτερα τοιαῦτα ποιήσειν· ἢν γὰρ κατὰ τώντο Ὁλυμπιὰς τούτοισι τοῖσι πρήγμασι συμπεσούσα· οὐκ ὅν δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω διαχριθήσεσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον ἐπεμπον τοὺς προδρόμους. Οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενέωντο ποιήσειν.

Οι δὲ ἐν Θερμοπύλησι Ἑλληνες, ἐπειδὴ πέλας ἐγένετο τῆς ἑσβιολῆς ὁ Πέρσης, καταρρωδέοντες ἔβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς. Τοῖσι μὲν νῦν ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἐδόκεε ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον τὸν Ἰσθμὸν ἔχειν ἐν φυλακῇ· Λεωνίδης δέ, Φωκέων καὶ Λοχρῶν περισπερχθέντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτοῦ τε μένειν ἐφηφίζετο πέμπτεν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλις κελεύοντάς σφι ἐπιβοηθέειν, ὡς ἔόντων αὐτῶν ὄλγιων στρατὸν τὸν Μήδων ἀλέξασθαι.

Ταῦτα βουλευομένων σφέων ἐπεμπεῖ Ξέρξης κατάσκοπον ἵππεα ἰδέσθαι ὄκόσι εἰσὶ καὶ ὅτι πιοιοῖεν· ἀκηκόες δὲ ἔτι ἐδὼν ἐν Θεσσαλίῃ ὡς ἀλισμένη εἴη ταύτη στρατιὴ ὄλγη, καὶ τοὺς ἥγεμόνας ὡς εἴησαν Λακεδαιμόνιοι τε καὶ Λεωνίδης, ἐδὼν γένος Ἡρακλείδης. Ὡς δὲ προσήλασε ὁ ἵππευς πρὸς τὸ στρατόπεδον, ἐθηεῖτο τε καὶ κατώρα πᾶν μὲν οὐ τὸ στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος, τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οἶδα τε ἣν κατιδέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι πρὸ τοῦ τείχεος τὰ ὅπλα ἔκειτο. Ἔτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Λακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι. Τοὺς μὲν δὴ ὡρα γυμναζομένους τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενιζομένους· ταῦτα δὴ θεώμενος ἐθώμαζε καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε· μαθῶν δὲ πάντα ἀτρεκέως ἀπῆλαυνε ὀπίσω κατ' ἡσυχίην· οὕτε γάρ τις ἐδίωκε ἀλογίης τε ἐκύρησε πολλῆς· ἀπελθών τε ἔλεγε πρὸς Ξέρξην τά περ ὅπωπες πάντα.

Ἄκοντων δὲ Ξέρξης οὐκ εἴχε συμβαλέσθαι τὸ ἔον, ὅτι παρεσκευάζοντο ὡς ἀπολεόμενοί τε καὶ ἀπολέοντες κατὰ δύναμιν ἀλλ’ αὐτῷ γελοῖα γάρ ἐφαίνοντο ποιέειν, μετεπέμφατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος, ἔόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. Ἀπικόμενον δέ μιν εἰρώτα Ξέρξης ἔκαστα τούτων, ἐθέλων μαθεῖν τὸ ποιεύμενον πρὸς τῶν Λακεδαιμονίων. Ὁ δὲ εἶπε· Ἡκουσας μὲν καὶ πρότερόν μεο, εἴτε ὄρμῶμεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν ἀνδρῶν τούτων· ἀκούσας δὲ γέλωτά με ἔθεο λέγοντα τῇ περ ὡραν ἐκβησόμενα τὰ πρήγματα ταῦτα. Ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθείην ἀσκέειν ἀντία σέο, ὡς βασιλεῦ, ἀγῶν μέγιστος ἐστι· ἀκούσον δὲ καὶ νῦν. Οἱ ἀνδρες οὗτοι ἀπίκαται μαχησόμενοι ἡμῖν περὶ τῆς ἐσόδου καὶ ταῦτα παρασκευάζονται. Νόμος γάρ σφι οὕτω ἔχων ἐστι· ἐπεὰν μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ φυχῇ, τότε τὰς κεφαλὰς κοσμέονται. Ἐπίστασο δέ· εἰ τούτους τε καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ καταστρέψεαι, ἐστι οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων τὸ σέ, βασιλεῦ, ὑπομενέει χείρας ἀνταειρόμενον· νῦν γάρ πρὸς βασιλήν τε καλλίστην τῶν ἐν Ἑλλησι προσφέρεαι καὶ ἀνδρας ἀρίστους. Κάρτα τε δὴ Ξέρξη ἀπιστα ἐφαίνετο τὰ λεγόμενα εἶναι, καὶ δεύτερα ἐπειρώτα ὅντινα τρόπον τοσοῦτοι ἔόντες τῇ ἑωυτοῦ στρατιὴ μαχῆσονται. Ὁ δὲ εἶπε· Ὡς βασιλεῦ, ἐμοὶ χρᾶσθαι ὡς ἀνδρὶ φεύστη, ἦν μὴ ταῦτα τοι ταύτη ἐκβῇ τῇ ἔγω λέγω.

Ταῦτα λέγων οὐκ ἐπειθε τὸν Ξέρξην. Τέσσερας μὲν δὴ παρῆκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἱεὶ σφεας ἀποδρήσεσθαι· πέμπτη δέ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο ἀλλά οἱ ἐφαίνοντο ἀναιδείη τε καὶ ἀβουλίη διαχρεώμενοι μένειν, πέμπτει ἐπ’ αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίους θυμωθείς, ἐντειλάμενός σφεας ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. Ὡς δ’ ἐσέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἑλληνας οἱ Μῆδοι, ἐπιπτον πολλοί, ἄλλοι δ’ ἐπεσήσαν, καὶ οὐκ ἀπῆλαυνον καίπερ μεγάλως προσπταίοντες. Δῆλον δ’ ἐποίευν παντί τεω καὶ οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλεῖ ὅτι πολλοί μὲν ἀνθρωποι εἴεν, ὀλίγοι δὲ ἀνδρες. Ἐγίνετο δὲ ἡ συμβολὴ δι’ ἡμέρης. Ἐπείτε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως περιείποντο, ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν ὑπεξήσαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμενοι ἐπήσαν, τοὺς Ἀθανάτους ἐκάλεε βασιλεύς, τῶν ἥρχες Ὑδάρηνης, ὡς δὴ οὗτοι γε εὐπετέως κατεργασόμενοι. Ὡς δὲ καὶ οὗτοι συνέμισγον τοῖσι Ἑλλησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς ἀλλὰ τὰ αὐτά, ἀτε ἐν στεινοπόρῳ τε χώρῳ μαχήμενοι καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι ἢ περ οἱ Ἑλληνες καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθει χρήσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἄλλα τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ ἐπισταμένοισι μάχεσθαι ἐξεπιστάμενοι, καὶ ὅκως ἐντρέψειαν τὰ νῶτα, ἀλέες φεύγεσκον δῆθεν, οἱ δὲ βάρβαροι ὁρῶντες φεύγοντας βοῆ τε καὶ πατάγω ἐπήσαν, οἱ δ’ ἀν καταλαμβανόμενοι

únésterefon ἀντίοι εἶναι τοῖσι βαρβάροισι, μεταστρεφόμενοι δὲ κατέβαλλον πλήθεϊ ἀναριθμήτους τῶν Περσέων. Ἐπιπτον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα δόλιγοι. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐδυνέατο παραλαβεῖν οἱ Πέρσαι τῆς ἐσόδου πειρώμενοι καὶ κατὰ τέλεα καὶ παντοίως προσβάλλοντες, ἀπήλαυνον ὅπισω. Ἐν ταύτησι τῇσι προσόδοισι τῆς μάχης λέγεται βασιλέα θηγεύμενον τρὶς ἀναδραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δείσαντα περὶ τῇ στρατιῇ. Τότε μὲν οὕτω ἡγωνίσαντο. Τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἄμεινον ἀέθλεον· ἀτε γὰρ δλίγων ἔόντων, ἐλπίσαντές σφεας κατατετρωματίσθαι τε καὶ οὐκ οἶους τε ἔσεσθαι ἔτι χείρας ἀνταείρεσθαι συνέβαλλον. Οἱ δὲ Ἐλληνες κατὰ τάξις τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἥσαν καὶ ἐν μέρει ἔκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ ὅρος ἐτάχθησαν φυλάξοντες τὴν ἀτραπόν. Ὡς δὲ οὐδὲν εὔρισκον ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐνώρων, ἀπήλαυνον.

Ἀπορέοντος δὲ βασιλέος ὃ τι χρήσηται τῷ παρεόντι πρήγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εύρυδήμου ἀνὴρ Μηλιεὺς ἥλθε οἱ ἐς λόγους ὡς μέγα τι παρὰ βασιλέος δοκέων οἰσεσθαι, ἔφρασέ τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ ὅρεος φέρουσαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτης ὑπομείναντας Ἐλλήνων. Υστερον δὲ δείσας Λακεδαιμονίους ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην, καὶ οἱ φυγόντις ὑπὸ τῶν Πυλαγόρων, τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων, ἀργύριον ἐπεκηρυχθῆ. Χρόνῳ δὲ ὕστερον, κατῆλθε γὰρ ἐς Ἀντικύρην, ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω ἀνδρὸς Τρηχινίου· ὃ δὲ Ἀθηνάδης οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτην δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὅπισθε λόγοισι σημανέω, ἐτιμήθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἥσσον. Ἐπιάλτης μὲν οὕτω ὕστερον τούτων ἀπέθανε.

Ἐστι δὲ ἔτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Ὁνήτης τε ὁ Φαναγόρεω ἀνὴρ Καρύστιος καὶ Κορυδαλλὸς Ἀντικυρεύς εἰσι οἱ εἴπαντες πρὸς βασιλέα τούτους τοὺς λόγους καὶ περιηγησάμενοι τὸ ὅρος τοῖσι Πέρσησι, οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός. Τοῦτο μὲν γὰρ τῷδε χρὴ σταθμώσασθαι, ὅτι οἱ τῶν Ἐλλήνων Πυλαγόροι ἐπεκήρυξαν οὐκ ἐπὶ Ὁνήτη τε καὶ Κορυδαλλῷ ἀργύριον ἀλλ' ἐπὶ Ἐπιάλτη τῷ Τρηχινῷ, πάντως κου τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμενοι. Τοῦτο δὲ φεύγοντα Ἐπιάλτην ταύτην τὴν αἰτίην οἰδαμεν· εἰδείη μὲν γὰρ ἀν καὶ ἐών μη Μηλιεὺς ταύτην τὴν ἀτραπὸν Ὁνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὡμιληκὼς εἴη. Ἄλλ' Ἐπιάλτης γάρ ἐστι ὁ περιηγησάμενος τὸ ὅρος κατὰ τὴν ἀτραπόν, τούτον αἰτιον γράφω. Ξέρξης δέ, ἐπεὶ οἱ ἥρεσε τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης κατεργάσεσθαι, αὐτίκα περιχαρής γενόμενος ἐπεμπε “Υδάρνεα καὶ τῶν ἐστρατήγες Υδάρνης· ὄρμέατο δὲ περὶ λύχνων ἀφάς ἐκ τοῦ στρατοπέδου. Τὴν δὲ ἀτραπὸν ταύτην ἔξεύρον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιέες, ἔξευρόντες δὲ Θεσσαλοίσι κατηγήσαντο ἐπὶ Φωκέας, τότε ὅτε οἱ Φωκέες φράξαντες τείχει τὴν ἐσβολὴν ἥσαν ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου· ἐκ τε τοσοῦδε κατεδέδεκτο ἐούσα οὐδὲν χρηστὴ Μηλιεύσι. Ἐχει δὲ ὥδε ἡ ἀτραπὸς αὕτη. Ἀρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ τῆς διασφάγος ρέοντος, οὖνομα δὲ τῷ ὅρεῃ τούτῳ καὶ τῇ ἀτραπῷ τῶντὸ κεῖται, Ἀνόπαια· τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὐτῇ κατὰ ράχιν τοῦ ὅρεος, λήγει δὲ κατά τε Ἀλπηνὸν πόλιν, πρώτην ἐούσαν τῶν Λοκρίδων πρὸς τῶν Μηλιέων, καὶ κατὰ Μελαμπύγου τε καλέομενον λίθον καὶ κατὰ Κερκώπων ἔδρας, τῇ καὶ τὸ στεινότατόν ἐστι.

Κατὰ ταύτην δὴ τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἔχουσαν οἱ Πέρσαι τὸν Ἀσωπὸν διαβάντες ἐπορεύοντο πᾶσαν τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες ὅρεα τὰ Οίταιών, ἐν ἀριστερῇ δὲ τὰ Τρηχινίων. Ἡώς τε δὴ διέφανε καὶ οἱ ἐγένοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ τοῦ ὅρεος. Κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ ὅρεος ἐφύλασσον, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται, Φωκέων χίλιοι ὀπλίται, ρύμομενοι τε τὴν σφετέρην χώρην καὶ φρουρέοντες τὴν ἀτραπόν· ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ ἐφυλάσσετο ὑπὸ τῶν εἰρητα· τὴν δὲ διὰ τοῦ ὅρεος ἀτραπὸν ἐθελονταί Φωκέες ὑποδεξάμενοι Λεωνίδη ἐφύλασσον.

[”]Εμαθον δέ σφεας οἱ Φωκέες ὥδε ἀναβεβηκότας· ἀναβαίνοντες γάρ ἐλάνθινον οἱ Πέρσαι τὸ ὄρος πᾶν ἐν δρυῶν ἐπίπλεον. [”]Ην μὲν δὴ νηγεμίη, φόφου δὲ γινομένου πολλοῦ, ὡς οἰκὸς ἦν φύλλων ὑποχεγμένων ὑπὸ τοῖσι ποσὶ, ἀνά τε ἔδραμον οἱ Φωκέες καὶ ἐνέδυνον τὰ ὅπλα, καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρῆσαν. [”]Ως δὲ εἴδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὅπλα, ἐν θώματι ἐγένοντο ἐλπόμενοι γάρ οὐδέν σφι φανήσεσθαι ἀντίξοον ἐνεκύρησαν στρατῷ· ἐνθαῦτα [”]Υδάρνης, καταρρωδήσας μὴ οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἰρετο [”]Επιάλτην ὁκοδαπὸς εἶη ὁ στρατός· πυθόμενος δὲ ἀτρεκέως διέτασσε τοὺς Πέρσας ὡς ἐς μάχην. Οἱ δὲ Φωκέες ὡς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσι τε καὶ πυκνοῖσι, οἵχοντο φεύγοντες ἐπὶ τοῦ ὄρεος τὸν κόρυμβον, ἐπιστάμενοι ὡς ἐπὶ σφέας ὄρμήθησαν ἀρχήν, καὶ παρεσκευάδατο ὡς ἀπολεόμενοι. Οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνεον, οἱ δὲ ἀμφὶ [”]Επιάλτην καὶ [”]Υδάρνεα Πέρσαι Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ ὄρος κατὰ τάχος.

Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι [”]Ἐλλήνων πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης ἐσιδῶν ἐς τὰ ἵρα ἔφρασε τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι ἄμα ήτοι σφι θάνατον, ἐπὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἡσαν οἱ ἐξαγγείλαντες τῶν Περσέων τὴν περίοδον· οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσῆμηναν, τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκόποι καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἀκρων ἥδη διαφαινούσης ἡμέρης. [”]Ἐνθαῦτα ἐβούλεύοντο οἱ [”]Ἐλληνες, καὶ σφεων ἐσχίζοντο αἱ γνῶμαι· οἱ μὲν γάρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ ἀντέτεινον. Μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο καὶ διασκεδασθέντες κατὰ πόλις ἔκαστοι ἐτρέποντο, οἱ δὲ αὐτῶν ἄμα Λεωνίδηγ μένειν αὐτοῦ παρεσκευάδατο.

Λέγεται δὲ καὶ ὡς αὐτός σφεας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλωνται κηδόμενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρεοῦσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν ἐς τὴν ἥλθον φυλάξοντες ἀρχήν. Ταύτη καὶ μᾶλλον τὴν γνώμην πλεῖστός εἰμι· Λεωνίδην, ἐπείτε ἥσθετο τοὺς συμμάχους ἔόντας ἀπροθύμους καὶ οὐκ ἐθέλοντας συνδιακινδυνεύειν, κελεῦσαι σφεας ἀπαλλάσσεσθαι, αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ καλῶς ἔχειν· μένοντι δὲ αὐτοῦ κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίη οὐκ ἐξηλείφετο. [”]Ἐκέχρητο γάρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιητησι χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ’ ἀρχὰς ἐγειρομένου, ἢ Λακεδαιμονια ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἢ τὸν βασιλέα σφέων ἀπολέσθαι. Ταῦτα δέ σφι ἐν ἔπεισι ἐξαμέτροισι χρᾶ λέγοντα ὥδε·

[”]Υμῖν δ’, ὃ Σπάρτης οἰκήτορες εὑρυχόροιο,
ἢ μέγα ἀστυ ἐρικυδές ὑπ’ ἀνδράσι Περσεῖδησι
πέρθεται, ἢ τὸ μὲν οὐχί, ἀφ’ Ἡρακλέους δὲ γενέθλης
πειθήσει βασιλῆ φθίμενον Λακεδαιμονίος οὔρος·
οὐ γάρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων
ἀντιβίην· Ζηνὸς γάρ ἔχει μένος· οὐδέ ἔ φημι
σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ’ ἔτερον διὰ πάντα δάσηται.

Ταῦτα τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην καὶ βουλόμενον κλέος καταθέσθαι μούνων Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι τοὺς συμμάχους μᾶλλον ἢ γνώμη διενειχθέντας οὕτω ἀκόσμως οἰχεσθαι τοὺς οἰχομένους. Μαρτύριον δέ μοι καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε, ὅτι καὶ τὸν μάντιν δὲς εἴπετο τῇ στρατιῇ ταύτη, Μεγιστίην τὸν Ἀκαρνῆνα, λεγόμενον είναι τάνεκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τοῦτον τὸν εἴπαντα ἐκ τῶν ἱρῶν τὰ μέλλοντά σφι ἐκβαίνειν, φανερός ἐστι Λεωνίδης ἀποπέμπων, ἵνα μὴ συναπόληται σφι. [”]Ο δὲ ἀποπεμπόμενος αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπέλιπε, τὸν δὲ παῖδα συστρατεύμενον, ἔόντα οἱ μουνογενέα, ἀπέπεμψε.

Οἱ μὲν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι οἴχοντό τε ἀπιόντες καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδη, Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μοῦνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι. Τούτων δὲ Θηβαῖοι μὲν ἀέκοντες ἔμενον καὶ οὐ βουλόμενοι (κατεῖχε γάρ σφεας Λεωνίδης ἐν ὄμήρων λόγῳ ποιεύμενος), Θεσπιέες δὲ ἐκόντες μάλιστα, οἱ οὐκ ἔφασαν ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς μετ’

αὐτοῦ ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέθανον· ἐστρατήγες δὲ αὐτῶν Δημόφιλος Διαδρόμεω.

Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἦλιου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποιήσατο, ἐπισχὼν χρόνον ἐς ἄγορῆς κου μάλιστα πληθώρην πρόσοδον ἐποιέετο· καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ Ἐπιάλτεω οὕτω· ἀπὸ γὰρ τοῦ ὅρεος ἡ κατάβασις συντομωτέρη τέ ἐστι καὶ βραχύτερος ὁ χῶρος πολλὸν ἢ περ ἡ περιοδός τε καὶ ἀνάβασις. Οἱ τε δὴ βάρβαροι οἱ ἀμφὶ Ξέρξην προσήσαν καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἑλληνες, ὡς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξιδον ποιεύμενοι, ἥδη πολλῷ μᾶλλον ἢ κατ' ἀρχὰς ἐπεξῆισαν ἐς τὸ εὐρύτερον τοῦ αὐχένος. Τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο, οἱ δὲ ἀνὰ τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξιόντες ἐς τὰ στεινόπορα ἐμάχοντο· τότε δὲ συμμίσγοντες ἔξω τῶν στεινῶν ἐπιπτον πλήθεϊ πολλοὶ τῶν βαρβάρων· ὅπισθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν τελέων ἔχοντες μάστιγας ἐρράπιζον πάντα ἀνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. Πολλοὶ μὲν δὴ ἐσέπιπτον αὐτῶν ἐς τὴν θάλασσαν καὶ διεφθείροντο, πολλῷ δ' ἔτι πλέοντες κατεπατέοντο ζωοὶ ὑπὸ ἀλλήλων· ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου. Ἀτε γὰρ ἐπιστάμενοι τὸν μέλλοντά σφι ἔσεσθαι θάνατον ἐκ τῶν περιιόντων τὸ ὅρος, ἀπεδείκνυντο ῥώμης ὅσον εἶχον μέγιστον ἐς τοὺς βαρβάρους, παραχρεώμενοί τε καὶ ἀτέοντες. Δόρατα μέν νῦν τοῖσι πλέοσι αὐτῶν τηνικαῦτα ἥδη ἐτύγχανε κατεγγότα, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. Καὶ Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἔτεροι μετ' αὐτοῦ ὄνομαστοὶ Σπαρτιητέων, τῶν ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα, ἐπυθόμην δὲ καὶ ἀπάντων τῶν τριηκοσίων. Καὶ δὴ καὶ Περσέων πίπτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ ὄνομαστοί, ἐν δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπεράνθης, ἐκ τῆς Ἀρτάνεω θυγατρὸς Φραταγούνης γεγονότες Δαρείω· δὲ δὲ Ἀρτάνης Δαρείου μὲν τοῦ βασιλέος ἦν ἀδελφεός, Ὑστάσπεος δὲ τοῦ Ἀρσάμεος παῖς· ὃς καὶ ἐκδιδοὺς τὴν θυγατέρα Δαρείω τὸν οἶκον πάντα τὸν ἐωυτοῦ ἐπέδωκε, ὡς μούνου οἱ ἐούσης ταύτης τέκνου.

Ξέρξεω τε δὴ δύο ἀδελφοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι μαχόμενοι, καὶ ὑπέρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὥθισμὸς ἐγίνετο πολλός, ἐς δὲ τοῦτον τε ἀρετῇ οἱ Ἑλληνες ὑπεξείρυσαν καὶ ἐτρέφαντο τοὺς ἐναντίους τετράκις. Τοῦτο δὲ συνεστήκεε μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάλῃ παρεγένοντο. Ὡς δὲ τούτους ἥκειν ἐπύθοντο οἱ Ἑλληνες, ἐνθεῦτεν ἥδη ἐτεροιοῦτο τὸ νεῖκος· ἔς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω καὶ παραμειφάμενοι τὸ τεῖχος ἐλθόντες ἵζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες ἀλέες οἱ ἄλλοι πλὴν Θηβαίων· δὲ κολωνός ἐστι ἐν τῇ ἐσόδῳ, ὅκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἐστηκε ἐπὶ Λεωνίδῃ. Ἐν τούτῳ σφέας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρησι, τοῖσι αὐτῶν ἐτύγχανον ἔτι περιεοῦσαι, καὶ χερσὶ καὶ στόμασι κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν ἐξ ἐναντίης ἐπισπόμενοι καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος συγχώσαντες, οἱ δὲ περιελθόντες πάντοθεν περισταδόν. Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γενομένων ὅμως λέγεται ἀνὴρ ἄριστος γενέσθαι Σπαρτιήτης Διηνέκης τὸν τόδε φασὶ εἰπεῖν τὸ ἔπος πρὶν ἢ συμμεῖξαι σφεας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρός τε τῶν Τρηχινίων ὡς ἐπεὰν οἱ βάρβαροι ἀπίστι τὰ τοξεύματα, τὸν ἦλιον ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν ὄιστῶν ἀποκρύπτουσι· τοσοῦτο τὸ πλῆθος αὐτῶν είναι· τὸν δὲ οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοισι εἰπεῖν, ἐν ἀλογίῃ ποιεύμενον τὸ τῶν Μήδων πλῆθος, ὡς πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχινίος ἔεινος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἦλιον ὑπὸ σκιῆς οἰτο πρὸς αὐτοὺς ἢ μάχη καὶ οὐκ ἐν ἦλιῷ. Ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιουτότροπα ἐπεά φασι Διηνέκεα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα.

Μετὰ δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελφοί, Ἀλφεός τε καὶ Μάρων Ὁρσιφάντου παῖδες. Θεσπιέων δὲ εὐδοκίμες

μάλιστα τῷ οὖνομα ἦν Διθύραμβος Ἀρματίδεω. Θαφθεῖσι δέ σφι αὐτοῦ ταύτῃ τῇ περ ἔπεσον καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ἢ τοὺς ὑπὸ Λεωνίδεω ἀποπεμφθέντας οὕχεσθαι ἐπιγέγραπται γράμματα λέγοντα τάδε·

Μυριάσιν ποτὲ τῷδε τριακοσίαις ἐμάχοντο
ἐκ Πελοποννάσου χιλιάδες τέτορες.

Ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται, τοῖσι δὲ Σπαρτιήτησι ίδιῃ·

Ωἱ ξεῖν, ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίους ὅτι τῇδε
κείμεθα, τοῖς κείνων ὥρμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο, τῷδε μάντι τόδε·

Μνῆμα τόδε κλεινοῖ Μεγιστία, ὃν ποτε Μῆδοι
Σπερχειὸν ποταμὸν κτείναν ἀμειφάμενοι,
μάντιος, ὃς τότε Κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδὼς
οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνα προλιπεῖν.

Ἐπιγράμμασι μέν νυν καὶ στήλησι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντιος ἐπίγραμμα, Ἀμφικτύονές εἰσί σφεας οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίεω Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεος ἐστι κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγράφας.

Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται Εὔρυτόν τε καὶ Ἀριστόδημον, παρεὸν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι κοινῷ λόγῳ χρησαμένοισι ἢ ἀποσωθῆναι ὅμοι ἐς Σπάρτην, ὡς μεμετυμένοι τε ἡσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδεω καὶ κατεκέατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιώντες ἐς τὸ ἔσχατον, ἢ εἴ γε μὴ ἐβούλοντο νοστῆσαι, ἀποθανεῖν ἄμα τοῖσι ἄλλοισι, παρεόν σφι τούτων τὰ ἔτερα ποιέειν, οὐκ ἐθελῆσαι ὅμοφρονέειν, ἀλλὰ γνώμη διενειχθέντας Εὔρυτον μὲν πυθόμενον τῶν Περσέων τὴν περίοδον αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα καὶ ἐνδύντα ἄγειν αὐτὸν κελεῦσαι τὸν εἴλωτα ἐς τοὺς μαχομένους, ὅκως δὲ αὐτὸν ἤγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα οὕχεσθαι φεύγοντα, τὸν δὲ ἐσπεσόντα ἐς τὸν ὅμιλον διαφθαρῆναι, Ἀριστόδημον δὲ λιποφυχέοντα λειφθῆναι. Εἰ μέν νυν ἦν μοῦνον Ἀριστόδημον ἀλγήσαντα ἀπονοστῆσαι ἐς Σπάρτην ἢ καὶ ὅμοι σφεων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοὶ οὐκ ἄν σφι Σπαρτιήτας μῆνιν οὐδεμίαν προσθέσθαι· νῦν δέ, τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομένου, τοῦ δὲ τῆς μὲν αὐτῆς ἔχομένου προφάσιος οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλ᾽ ὑπομείναντα ἐν τῇ ὁδῷ περιγενέσθαι, τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην ἀποθανεῖν. Ἀπονοστῆσας δὲ ἐς Λακεδαιμονα ὁ Ἀριστόδημος ὄνειδός τε εἶχε καὶ ἀτιμίην· πάσχων δὲ τοιάδε ἡτίμωτο· οὗτε οἱ πῦρ οὐδεὶς ἔναυε Σπαρτιήτεων οὕτε διελέγετο, ὄνειδός τε εἶχε ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλεόμενος. Ἄλλος δὲ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀνέλαβε πᾶσαν τὴν ἐπενειχθεῖσαν αἰτίην. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἀγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τριηκοσίων τούτων περιγενέσθαι, τῷ οὖνομα εἶναι Παντίτην· νοστῆσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἡτίμωτο, ἀπάγξασθαι. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐστρατήγεε, τέως μὲν μετὰ τῶν Ἐλλήνων ἔοντες ἐμάχοντο ὑπὸ ἀναγκαίης ἐχόμενοι πρὸς τὴν βασιλέος στρατιήν· ὡς δὲ εἶδον κατυπέρτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δή, τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἐλλήνων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνόν, ἀποσχισθέντες τούτων χειράς τε προέτειν καὶ ἤισαν ἀσσον τῶν βαρβάρων, λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς καὶ μηδίζουσι καὶ γῆν τε καὶ ὅδωρ ἐν πρώτοισι ἔδοσαν ἀν βασιλέϊ, ὑπὸ δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἀπικοίατο καὶ ἀναίτιοι εἰεν τοῦ τρώματος τοῦ γεγονότος βασιλέϊ· ὡστε ταῦτα λέγοντες περιεγένοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς τούτων τῶν λόγων μάρτυρας. Οὐ μέντοι τά γε πάντα εὐτύχησαν· ὡς

γάρ αὐτοὺς ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μέν τινας καὶ ἀπέκτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλέονας αὐτῶν κελεύσαντος Ξέρξεω ἔστιξαν στίγματα βασιλήια, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιάδεω, τοῦ τὸν παιδαρίου χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσαν Πλαταιέες στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θηβαίων τετρακοσίων καὶ σχόντα τὸ ἄστυ τὸ Πλαταιέων.

Az Ilias első éneke

TANULÓ ISKOLAI GYAKORLATA, amely az Ilias I. énekének tartalmát és az első 21 sor egyes szavainak magyarázatát adja. A homerosi eposzok, amelyek a görög iskolai oktatásnak minden időben tárgyai voltak, már az ókori görögök számára magyarázatra szorultak, nemcsak tárgyi, hanem nyelvi szempontból is. A homerosi költői nyelvet ugyanis sohasem beszéltek, s annak egyes régies dialektikus elemeit a hellénisztikus, római és bizánci kori görög tanulóknak is külön meg kellett tanulniok, ha természetesen mint görög anyanyelvűek nem is küzdöttek olyan nagy nehézségekkel, mint a mai diákok. Ezért maradt ránk a papíruszok közt oly sok, az itt közölthöz hasonló „Homéros-preparáció”.

(papírusz-törédek, Kr. u. III/IV. sz.)

Ἄγαμέμνων αἰχμάλωτον ἔχων παλλακίδα ιερέως Ἀπόλλωνος Χρύσου θυγατέρα Χρυσή-ιδα οὐκ ἀπέδωκεν δεομένῳ λυτρώσασθαι τῷ πατρὶ. Διόπερ λοιμὸς κατέσχεν τοὺς Ἐλληνας ἐπ’ ἐννέα ἡμέρας μηνίσαντος τοῦ θεοῦ, ἕως Ἀχιλλεὺς ἐπέγνω τὴν αἰτίαν. Κάλχαντος μαντευσαμένου καὶ Ἀγαμέμνων μὲν πρότερον ἐπὶ τῇ μαντείᾳ λοιδορησάμενος Κάλχαντι τὴν μὲν Χρυσήιδα ἀπέδωκε τῷ πατρὶ, τὴν δὲ θυσίαν τῷ θεῷ. Τὴν δὲ Ἀχιλλέως ἀφείλατο Βριστίδα. Καὶ Ἀχιλλεὺς μὲν τῆς μητρὸς ἐδεήθη Θέτιδος, ὅπως αὐτῷ βοηθήσῃ. Ἡ δὲ παρεκάλεσε τὸν Δία ἔξι Αἰθιοπίας ἥκοντα ἐλαττῶσαι τοὺς Ἐλληνας ἐν τῇ μαχῇ. Ἡρα δὲ ἔπειτ’ οὕτω διηγέχθη πρὸς αὐτόν. Καὶ νῦν ἐγένετο γέλωτα παρὰ τὴν τῶν θεῶν εὐνωχείαν παρασχόντος Ἡφαίστου. Περιέχει δὲ ἡ ράφωδία ἡμέρας κα’.

(Az első ének cselekményének 21 napra való beosztása Aristarchosra, a híres Homéros-magyarázóra meg vissza; egy másik magyarázó, Zénodotos 20 napot vett fel.)

Μῆνιν	ὅργήν	ἡ τίμησεν	ἄτιμον ἐποίησε
θεά	Μοῦσα	ἀρητῆρα	ἱερέα
οὐλομένην	όλεθρίαν	λυσόμενος	λυτρωσόμενος
ἢ μυρί'	ἥτις πολλά	ἀπερείσια	ἄπειρα, πολλά
ἔθηκεν	ἐποίησεν	ἄποινα	λύτρα
ἰφθίμους	ἰσχυροφύχους	στέμματα	τὰ ἱκετήρια
αὐτὸνς δέ	τὰ δὲ σώματα αὐτῶν	ἐκηβόλου	μακροβόλου
ἔλωρια	ἔλκυσματα, σπαράγματα	σκήπτρῳ	βασιλικῇ ράβδῳ
οἰωνοῖσι	τοῖς σαρκωφάγοις ὄρνεοις	ἐλίσσετο	παρεκάλει
ἔρισαντε	φιλονικήσαντες	κοσμήτορε	ἡγεμόνες
ξυνέγκε	ξυνέβαλε	Ὀλύμπια	τὸν Ὀλυμπὸν κατ-
χολωθείς	ὄργισθείς	δώματ'	οικοῦντες θεοί·
νοῦσον	νόσον	ἔχοντες	Ὀλυμπος δέ ἐστιν θεῶν
ὅρσε	ἔφωρμησε	ἐκπέρσαι	ἐμ Μακεδονίᾳ οἰκητήριον
ὸλέκοντο	ἀπώλλυντο	ἀζόμενοι	ἐκπορθῆσαι
οῦνεκα	διότι		σεβόμενοι

(MORAVCSIK GYULA)

PLATÓN *Állam* CÍMŰ MŰVÉBEN a társadalmi igazságosság, az általa elképzelt tökéletes államforma jellegzetességeit elemzi. A dialógus főhőse, Sókratés arra a következtetésre jut, hogy bizonyos költők bizonyos műveit, köztük Homéros néhány botrányosnak ítélt versét nem szabad az ifjak kezébe adni. Homéros nem átall az istenek erkölcsstelen tetteiről beszámolni. A költők olvasásának veszélye azonban nemcsak ebben rejlik. Platón filozófiai rendszere szerint a költők az utánzás folytán létrejött, bennünket körülvevő világot költeményeikben mégegyszer lemásolják. Az átteteles mimésis révén teljesen eltávolodunk a valóban létező ideák világától. Az igazságot ábrázoló költészettel lehetetlenségét mutatja, hogy a költő hősei szavait is utánozza. Az előadásmód megválasztása során az Állam „őreinek” óvakodni kell a túlzott utánzástól.

[”Αδείμαντος] Καὶ τοῦτο, ή δ’ ὅς, ἔτι δέομαι σαφέστερον μαθεῖν. [Σωκράτης] Γελοῖος, ήν δ’ ἐγώ, εἴοικα διδάσκαλος εἶναι καὶ ἀσαφῆς· ὡσπερ οὖν οἱ ἀδύνατοι λέγειν, οὐ κατὰ ὅλον ἀλλ’ ἀπολαβών μέρος τι πειράσσομαι σοι ἐν τούτῳ δηλῶσαι δ βούλομαι. καὶ μοι εἰπέ· ἐπίστασαι τῆς Ἰλιάδος τὰ πρῶτα, ἐν οἷς ὁ ποιητής φησι τὸν μὲν Χρύσον δεῖσθαι τοῦ Ἀγαμέμνονος ἀπολῦσαι τὴν θυγατέρα, τὸν δὲ χαλεπάνειν, τὸν δέ, ἐπειδὴ οὐκ ἐτύχανεν, κατεύχεσθαι τῶν Ἀχαιῶν πρὸς τὸν θεόν; [Α.] Ἔγω γε. [Σ.] Οἰσθ’ οὖν ὅτι μέχρι μὲν τούτων τῶν ἐπῶν «καὶ ἐλίσσετο πάντας Ἀχαιούς, Ἀτρείδα δὲ μάλιστα δύω, κοσμήτορε λαῶν» λέγει τε αὐτὸς ὁ ποιητής καὶ οὐδὲ ἐπιχειρεῖ ἡμῶν τὴν διάνοιαν ἀλλοσ τρέπειν ὡς ἀλλος τις ὁ λέγων ή αὐτός· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ὡσπερ αὐτὸς ὧν ὁ Χρύσος λέγει καὶ πειρᾶται ἡμᾶς ὅτι μάλιστα ποιῆσαι μὴ Ὁμηρον δοκεῖν εἶναι τὸν λέγοντα ἀλλὰ τὸν ιερέα, πρεσβύτην ὅντα. καὶ τὴν ἀλλην δὴ πᾶσαν σχεδόν τι οὕτω πεποίηται διήγησιν περὶ τε τῶν ἐν Ἰλίῳ καὶ περὶ τῶν ἐν Ἰθάκῃ καὶ ὅλη Ὁδυσσείᾳ παθημάτων. [Α.] Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη. [Σ.] Οὐκοῦν διήγησις μέν ἔστιν καὶ ὅταν τὰς ὥρησις ἑκάστοτε λέγῃ καὶ ὅταν τὰ μεταξὺ τῶν ὥρησεων; [Α.] Πώς γάρ οὐ; [Σ.] Ἄλλ’ ὅταν γέ τινα λέγῃ ὥρησιν ὡς τις ἀλλος ὧν, ἄρ’ οὐ τότε ὄμοιοῦν αὐτὸν φῆσομεν ὅτι μάλιστα τὴν αὐτοῦ λέξιν ἑκάστω ὃν ἀν προείπη ὡς ἐροῦντα; [Α.] Φήσομεν· τί γάρ; [Σ.] Οὐκοῦν τὸ γε ὄμοιοῦν ἔαυτὸν ἀλλω ἢ κατὰ φωνὴν ἢ κατὰ σχῆμα μιμεῖσθαι ἔστιν ἐκείνον ὃν ἀν τις ὄμοιοί; [Α.] Τί μήν; [Σ.] Ἐν δὴ τῷ τοιούτῳ, ὡς εἴοικεν, οὗτός τε καὶ οἱ ἀλλοι ποιηταὶ διὰ μιμήσεως τὴν διήγησιν ποιοῦνται. [Α.] Πάνυ μὲν οὖν. [Σ.] Εὶ δέ γε μηδαμοῦ ἔαυτὸν ἀποκρύπτοιτο ὁ ποιητής, πᾶσα ἀν αὐτῷ ἄνευ μιμήσεως ἡ ποιησίς τε καὶ διήγησις γεγονυῖα εἴη. Ἰνα δὲ μὴ εἰπῆς ὅτι οὐκ αὖ μανθάνεις, ὅπως ἀν τοῦτο γένοιτο ἐγώ φράσω. εἰ γάρ Ὁμηρος εἰπὼν ὅτι ἥλθεν ὁ Χρύσος τῆς τε θυγατρὸς λύτρᾳ φέρων καὶ ἰκέτης τῶν Ἀχαιῶν, μάλιστα δὲ τῶν βασιλέων, μετὰ τοῦτο μὴ ὡς Χρύσος γενόμενος ἔλεγεν ἀλλ’ ἔτι ὡς Ὁμηρος, οἰσθ’ ὅτι οὐκ ἄν μιμησίς ἦν ἀλλὰ ἀπλῇ διήγησις. εἴχε δὲ ἀν ὥδε πως – φράσω δὲ ἄνευ μέτρου· οὐ γάρ εἴμι ποιητικός – Ἐλθὼν δὲ ιερεὺς ηὔχετο ἐκείνοις μὲν τοὺς θεοὺς δοῦναι ἐλόντας τὴν Τροίαν αὐτοὺς σωθῆναι, τὴν δὲ θυγατέρα οἱ λῦσαι δεξαμένους ἀποινα καὶ τὸν θεὸν αἰδεσθέντας. ταῦτα δὲ εἰπόντος αὐτοῦ οἱ μὲν ἀλλοι ἐσέβοντο καὶ συνήνουν, ὃ δὲ Ἀγαμέμνων ἥγριανεν ἐντελλόμενος νῦν τε ἀπιέναι καὶ αὐθις μὴ ἔλθειν, μὴ αὐτῷ τὸ τε σκῆπτρον καὶ τὰ τοῦ θεοῦ στέμματα οὐκ ἐπαρκέσοι· πρὶν δὲ λυθῆναι αὐτοῦ τὴν θυγατέρα, ἐν Ἀργει ἔφη γηράσειν μετὰ οὖν· ἀπιέναι δὲ ἐκέλευεν καὶ μὴ ἐρεθίζειν, ἵνα σῶς οἰκαδε ἔλθοι. ὃ δὲ πρεσβύτης ἀκούσας ἔδεισέν τε καὶ ἀπήιει σιγῇ, ἀποχωρήσας δὲ ἐκ τοῦ στρατοπέδου πολλὰ τῷ Ἀπόλλωνι ηὔχετο, τάς τε ἐπωνυμίας τοῦ θεοῦ ἀνακαλῶν καὶ ὑπομιμήσκων καὶ ἀπαιτῶν, εἴ τι πώποτε ἡ ἐν ναῶν οἰκοδομήσειν ἢ ἐν ιερῶν θυσίαις κεχαρισμένον δωρήσαιτο· ὧν δὴ χάριν κατηγέτει τεῖσαι τοὺς Ἀχαιούς τὰ ἀ δάκρυα τοῖς ἐκείνου βέλεσιν. οὕτως, ήν δὲ ἐγώ, δὲ ἔταιρε, ἄνευ μιμήσεως ἀπλῇ διήγησις γίγνεται. [Α.] Μανθάνω, ἔφη.

*Az epikus nyelvhasználat néhány jellegzetes sajátossága
Homérosnál az attikai nyelvjáráshoz képest*

(Az alanti, a feldolgozást segítő megjegyzések nem feltétlenül nyelvtörténeti magyarázatok.)

1. Apokopé, a szó rövid véghangzójának elhagyása mássalhangzóval kezdődő szó előtt. Különösen praepositiók és praeverbiumok esetében.
2. A krasis Homérosnál ritka. Előfordul a névelő, vonatkozó névmás, valamint *καὶ* és az ezt követő magánhangzóval kezdődő szó között.
3. A tövek hangzóinak kiegészítéseképpen elsősorban metrikai okokból a magánhangzók közül hol megelőző, hol követő betoldásként leggyakrabban ε, illetve α, ο, ι, η, ω magánhangzók jelennék meg. Ezek a szérvont alakok. Az εια és ειος végű főnevekben, illetve melléknevekben az ε gyakran η-vá nyúlik. Számos εω-végű ige imperfecta actiójában az ε ει-be nyúlik meg.
4. o helyett nyújtott ου áll különösen λ, ν, ρ, valamint σ előtt.
5. Mellékalakokban előfordul, hogy a kettős mássalhangzó közül az egyik kiesik.
6. A szó belsejében, rövid hangzó után, bizonyos mássalhangzók, főleg a folyékonyak és a σ, π, τ megkettőződnek.
7. Az attikaiban álló kettős ττ helyett gyakran áll σσ.
8. Az α tövű főnévrágazásban a pl. dat. -αις helyett rendre -ηστι áll, illetve a pl. gen. -ων helyett -εων / -αων.
9. Az alpha tövű főnévrágazásban előfordulnak a vocativussal alakilag megegyező nominativusok (aiolismus).
10. Az alpha purum helyett gyakorta η áll.
11. Az attikaiban néhány névszónak -ηος, -αος végződéséből metathesis quantitatis útján -εως lett (attikai névszóragozás).
12. Az omikron tövű névszóragozásban a pl. dat.-ban -οις helyett -οισι áll.
13. Az alpha tövű declinatioiban a sg. gen. végződése az összevonás előtti -ο, valamint összevonva ω, vagy metathesisszel εω. Utóbbinál minden synízés lép fel. Az omikron tövűk sg. gen.-a -οιο is lehet.
14. Az α és ο tövű névszóragozás attikaiban összevont alakjai összevonás nélkül képzettek. Ahol van összevonás, ott az ismert szabályok érvényesülnek, kivéve, hogy εο-ból és εου-ból általában ευ lesz.
15. Az ún. hangvesztő főnevek (θυγάτηρ, stb.) ε-ja mindenütt meg-, vagy elmaradhat.
16. A ναις, illetve a πόλις ragozása metathesis, illetve a tövégi i kiesése előtti állapotot mutat.
17. Az ευ-végű tövek ε-ja helyett metathesis előtti, eredeti η áll, a tulajdonneveknél ε-os mellékalakok is előfordulnak.
18. Az -ες, és -υ tövű fő- és melléknevek összevonás előtti állapotot mutatnak.
19. A mássalhangzós főnévrágazásban pl. dat.-ban a σ mellett εσσι(ν) végződés is előfordul.
20. A praepositiók eredeti határozói jelentése abban is jelentkezik, hogy a vonzatukban álló névszóktól és a hozzájuk tartozó igéktől közbetoldott szavak által gyakran el vannak választva. Ez a jelenség a tmésis.

21. Az attikaiban határozott névelő (a régi grammatisus hagyomány szerint a szövegben hangsúlyt kaphat) Homérosnál hol mutatónévmási (ideértendő a személyes névmás harmadik személye is), hol vonatkozónévmási jelentésben használatos.
22. A pronomen relativum alakjaiban sg. és pl. nom. kivételével az attikaitól eltérően a függő esetekben kezdő τ jelenhet meg.
23. A coniunctivus sg. 1. személyben a személyrag gyakran -μι, a sg. 2. személyben -σθα, a sg. 3. személyben -σι.
24. A pl. 3. sekunder személyrag -σαν helyett gyakran áll *-nt >-ν megelőző rövid hangzával, tehát *-έντ, -άντ >-εν, -αν lehet.
25. A medio-passivum személyragjai a sg. 2. személyben az intervokális s kiesése után a kötőhangzával gyakran összevonatlanok maradnak.
26. A medio-passivum pl.1. személyragja -μεθα helyett a versmérték miatt -μεσθα is lehet.
27. A perf. pl. 3. passivi alakjai attikai képzésével ellentétben a mássalhangzók közötti sonans η α-va alakulhat ται és το végződések előtt minden ige passzív pr. és praet. pf. pl. 3. személyeiben. Ugyanez a jelenség figyelhető meg a mediális optativus pl. 3. személyű alakjaiban.
28. A coniunctivus képzése során a kötőhangzó gyakran nem nyúlik meg.
29. Az augmentum temporale és syllabicum különféle okok miatt gyakran elmarad.
30. Az augmentum syllabicum után nemcsak a kezdő ρ, hanem egyéb mássalhangzók is megkettőződnek.
31. Gyakorító értelmet ad az igéknek a -ση- képző, amely a rendes kötőhangzókkal járul a tőhöz, ebben az esetben az augmentum mindig elmarad.
32. A participiumok és a valódi magánhangzón végződő tövek az imperfecta actióban, valamint a futurumi alakok szinte kivétel nélkül mellőzik az attikaiban egyébként jellemző magánhangzó-összevonásokat. Hasonló jelenséget figyelhetünk meg a létige bizonyos alakjaiban.
33. Az aktív infinitivus képzője -εν, -ναι mellett gyakran -(έ)μεν, -(έ)μεναι.
34. A folyékonyhangú igekek esetében előfordul, hogy a σ képző megjelenik.
35. A gyenge aoristos gyakran az erős aoristos kötőhangjait (ε, ο) kapja (aoristus mixtus).
36. Az aktív, a mediális, valamint a passzív aoristost Homéros gyakran reduplikált tőből képezi, s a reduplikált alak augmentumot is kaphat.
37. Egyes magánhangzós tövekben a σ képző a futurumban elmarad.
38. Az indicativus futuruma, valamint a hozzá jelentésben közel álló coniunctivus gyakran áll ἄνταν, κένταν, vagy anélkül eventualitást, azaz egyfajta valószínűséget kifejezve.

Jegyzetek

A jegyzet összeállítása során követett szempontok:

1. A kiemelt homérosi alaktól kötőjellel elválasztva, álló betűvel szedtük az olyan alakot, amely a számmal jelölt epikus sajátosság elhagyása után az attikai prózában a megadott formában előfordul. Ha az Ílias szövegéből kiemelt alak nem jellemző az attikai prózára, akkor az ep. (epikus alak) rövidítés előzi meg a kötőjelet. Az epikus nyelvhasználat sajátos, számmal jelölt jellegzetességei alapján néhol ezeket az alakokat is átírtuk, hogy alkalmat teremtsünk a homérosi alaktan további gyakorlására. Előfordul azonban, hogy a fordítás megkönnyítésére ilyen esetekben csupán az értelmileg megfelelő attikai alakot tüntettük fel, vagyis az általunk megadott attikai alak a számmal jelölt epikus sajátosságok alapján nem magyarázható.
2. Ha a kiemelt alak(ok) után vesszővel elválasztva csupán egy szám áll, akkor valamely jellegzetes mondattani jelenségre hívjuk fel a figyelmet.
3. Dőlt betűvel, a scholiasta pontos feltüntetése nélkül szerepelnek azok a görög nyelvű magyarázatok, amelyeket a Homéros-scholionokból emeltünk át egyes epikus alakok vagy gondolatok megvilágítására. Az összes epikus alak ilyen jellegű átírására újkorí scholion-szerzőkként nem vállalkoztunk, így értelemszerűen csak az ókori hagyományban értelmezett verseket írhattuk körül. A scholionok magyarázataival természetesen nem minden esetben értünk egyet, de megítélésünk szerint a gördülékeny attikai prózában írt értelmezések sok tanulsággal szolgálnak. A dőlt betűvel szedett magyarázatok után szereplő rövidítések antik lexikonokra utalnak: Hes. (Hesychios), S. (Suda).

Minta egy vers jegyzetére:

	A verseket elkülönítő kettős függőleges vonal
50	A magyarázott sorra vonatkozó versszám
οὐρῆας	kiemelt homérosi alak
ep.	Lásd a fönti 1. pontot
οὐρέας	átírt „attikai” alak
17.	az epikus nyelv sajátosságaira (155. o.) utaló szám/ok
οὐρῆες λέγονται	vesszővel elkülönítve a scholionok vonatkozó magyarázatai
	soron belül az egyes magyarázott alakokat (függőleges vonal) különíti el
...	a scholionok szövegéből történő kihagyást jelzik

Ίλιάδος ἄλφα Ὄμήρου ράφωδίας·

ἄλφα· λιτὰς Χρύσου, λοιμὸν στρατοῦ,

ἔχθος ἀνάκτων

Μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος
οὐλομένην, ἷ μυρί' Ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκε,
πολλὰς δ' ἵφθιμους φυχὰς Ἀϊδι προΐαφεν
ἡρώων, αὐτοὺς δὲ ἐλώρια τεῦχε κύνεσσιν
οἰωνοῖσι τε πᾶσι, Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή,
5 εξ οὗ δὴ τὰ πρῶτα διαστήτην ἐρίσαντε
Ἄτρετῆς τε ἄναξ ἀνδρῶν καὶ δῖος Ἀχιλλεύς.

1 Μῆνιν ἄειδε, ζητοῦσι, διὰ τί ἀπὸ τῆς μῆνιδος οὕτω δυσφήμου ὀνόματος ἤρξατο ... ἵνα ... προσεκτικωτέρους τοὺς ἀκροατὰς ἐπὶ τοῦ μεγέθους ποιήσῃ καὶ προεθίσῃ φέρειν γενναίως ἥμαξ τὰ πάθη, μέλλων πολέμους ἀπαγγέλλειν. ... καὶ γὰρ προσεκτικοὺς ἥμαξς ἡ τῶν ἀτυχημάτων διήγησις ἐργάζεται, καὶ ὡς ἀριστος ἰατρὸς πρῶτον ἀναστέλλων τὰ νοσήματα τῆς φυχῆς ὑστερον τὴν ἴασιν ἐπάγει. Ἐλληνικὸν δὲ τὸ πρὸς τέλει τὰς ἡδονὰς ἐπάγειν ... ζητεῖται, διὰ τί Ἀχιλλέως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀριστεύοντος οὐκ Ἀχιλλειαν ὡς Ὁδύσσειαν ἐπέγραψε τὸ σωμάτιον. φαμὲν δ' ὅτι ἔκει μέν, ἀτε μόνως ἐφ' ἐνὸς ἥρωος τοῦ λόγου πλακέντος, καλῶς καὶ τούνομα τέθειται, ἐνταῦθα δέ, εἰ καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων Ἀχιλλεὺς ἥριστευεν, ἀλλά γε καὶ οἱ λοιποὶ ἀριστεύοντες φαίνονται· οὐ γάρ μόνον τοῦτον οἶος ἦν δηλῶσαι βούλεται, ἀλλὰ σχεδὸν ἀπαντας, ὅπου γε καὶ ἔξισοι τινας αὐτῷ. ἐκ τινος οὖν ὀνομάσαι μὴ ἔχων αὐτό, ἀπὸ τῆς πόλεως ὀνομάζει καὶ τὸ αὐτοῦ καλῶς ὑποφαίνει ὄνομα. | **μῆνις**, ὄργη, θυμός, χόλος, κότος ... ὁ ποιητὴς ὡς συνωνύμοις ὀνόμασιν ἐπὶ Ἀχιλλέως χρῆται. | **ἄειδε** ερ.-ἄδε 3., ἄδειν ποίει ... ἔθος τοῦτο ποιητικόν, ὁ πάντες μικροῦ δεῖ ἐφυλάξαντο, καλεῖν τὰς Μούσας ἢτοι τὸ θεῖον ὡς ἐπικουρῆσον αὐτοῖς. καὶ ἐν Ὁδύσσειᾳ γάρ φησιν «ἀνδρα μοι ἔννεπε Μοῦσα». | **Πηληϊάδεω** ερ.-Πηλείδου 13. | **Ἀχιλῆος**-Ἀχιλλέως 5./17., διὰ τὸ μέτρον ἐν λ γράφει· καὶ γὰρ τὸ Κάμανδρος ἀντί τοῦ Σκάμανδρος γράφεσθαι. || 2 οὐλομένην ερ.-όλομένην 4., ὀλέσσασαν ἡ τὴν ὀλεθρίαν. | **ἄλγεα-ἄλγη** 18. || 3 ἵφθιμους φυχάς, κίνησιν οὐ τὴν τυχοῦσαν ἔχει τὸ προοίμιον, εἰ μέλλει διηγεῖσθαι θανάτους πολλῶν ἵφθιμων ἥρωων. Ἀπολλώνιος ὁ Ρόδιος γράφει «κεφαλάς». | **Αἴδη** ερ.-Αἴδη, οὖν ἔβλαψε πρὸ τοῦ ὅρου παραπέμψασα "Αἴδη, τουτέστι πρὸ τοῦ πρέποντος ἀνθρώπους θανάτου. || 4 αὐτούς, ἢτοι περὶ τοῦ σώματος. | **ἐλώρια**, δασύνεται ... παρὰ τὸ ἔλων ἔλωρ ἐγίνετο, ὡς παρὰ τὸ πέλων πέλωρ ... δυσμενεῖς φασι τοὺς ἀκρωμένους ἀπεργάζεται, τοὺς Ἑλληνας βλασφημεῖσθαι ποιῶν ὅτι τὰ σώματα οὐκ ἐκήδευσαν ἀνελόμενοι. ἀλλ' οὐδὲ δι' ἀμέλειαν περιείδον ἀτάφους, ἀλλὰ καιρὸν τοῦ κηδεύειν οὐκ ἔχοντες. τεκμήριον δέ· ἐν μὲν τῇ πρώτῃ μάχῃ, ἐν ἡ Τρώων ἐκράτουν, θάπτουσι τοὺς πεσόντας, τῇ δὲ μετ' αὐτὴν ἡττώμενοι, διὰ τὴν Διὸς βούλησιν, ἐπαυλιζομένων ταῖς ναυσὶ τῶν βαρβάρων, οὐκέτι περὶ τοῦ θάφαι τοὺς τεθεῶτας, ἀλλὰ περὶ τῆς σφρόνης αὐτῶν σωτηρίας φροντίζουσιν. | **τεῦχε-ἔτευχε** 29. | **κύνεσσιν-κυσίν** 19. || 5 οἰωνοῖσι-οἰωνοῖς 12. | **ἐτελείετο-ἐτελεῖτο** 3./32. | **Διὸς δ'** ἐτελείετο βουλή, / ἐξ οὗ δὴ τὰ πρῶτα, Ἀρίσταρχος συνάπτει, ἵνα μὴ προοῦσά τις φαίνηται βουλὴ καθ'. Ἐλλήνων, ἀλλ' ὁφ' οὐ χρόνου ἐγένετο ἡ μῆνις, ἵνα μὴ τὰ παρὰ τοῖς νεωτέροις πλάσματα δεξάμεθα. || 6 **διαστήτην-διεστήτην** 29., διέστησαν, ἥ δὲ τῶν δυϊκῶν κατάχρησις Ἀττική. || 7 **δῖος**, ὁ ἔνδοξος ἀπὸ τῆς Διὸς ὑπεροχῆς. ||

Τίς τ' ἄρε σφωε θεῶν ἔριδοι ξυνέηκε μάχεσθαι;
 Λητοῦς καὶ Διὸς υἱός: δὲ γὰρ βασιλῆι χολωθεὶς
 10 νοῦσον ἀνὰ στρατὸν ὥρσε κακήν, ὀλέκοντο δὲ λαοί,
 οὐνεκα τὸν Χρύσην ἡτίμασεν ἀρητῆρα
 Ἀτρεῖδης: δὲ γὰρ ἥλθε θοὰς ἐπὶ νῆας Ἀχαιῶν
 λυσόμενός τε θύγατρα φέρων τ' ἀπερείσι' ἄποινα,
 στέμματ' ἔχων ἐν χερσὶν ἑκηβόλου Ἀπόλλωνος
 15 χρυσέω ἀνὰ σκήπτρῳ, καὶ λίσσετο πάντας Ἀχαιούς,
 Ἀτρεῖδα δὲ μάλιστα δύω, κοσμήτορε λαῶν.
 Ἀτρεῖδαι τε καὶ ἄλλοι ἐύκνήμιδες Ἀχαιοί,
 20 οὓμιν μὲν θεοὶ δοίεν Ὄλύμπια δώματ' ἔχοντες
 ἐκπέρσαι Πριάμοιο πόλιν, εὗ δ' οἰκαδ' ἵκεσθαι:
 παιᾶδα δ' ἐμοὶ λύσαιτε φίλην, τὰ δ' ἄποινα δέχεσθαι,
 ἀζόμενοι Διὸς υἱὸν ἑκηβόλον Ἀπόλλωνα.
 Ἐνθ' ἄλλοι μὲν πάντες ἐπευφήμησαν Ἀχαιοὶ
 αἰδεῖσθαι θ' ἰερῆα καὶ ἀγλαὰ δέχθαι ἄποινα.

8 ἄρ-ἄρα 1., ἐπὶ τὸ διηγηματικὸν μετιῶν οὐχ ὑποβάλλει τὰς διηγήσεις αὐτομάτους, ἵνα μὴ δοκῇ τοῖς ἀκούουσι προσκορῆς εἶναι, ἀλλὰ διὰ πεύσεως καὶ ἀποκρίσεως τὴν πραγματείαν πεποίηται, τὸν τῶν ἀκροατῶν νοῦν ἀναρτῶν καὶ ὑψῶν αὐτοὺς πρότερον τῇ πεύσει, εἴτα τὴν ἀπόκρισιν ἐπάγων. ἐν δὲ τῇ εἰσβολῇ τὸν λόγον ἀναρτήσας φιλοτέχνως διηγεῖται τὴν μῆνιν. τοιοῦτος δέ ἔστι, κεφαλαιώδεις τινὰς ἐκδιδούς περιοχὰς καὶ ἔξ ἀναστροφῆς κατὰ μέρος διηγούμενος. | σφωέ ερ.-αὐτώ, σημαίνει τὸ αὐτούς. | τὸ δὲ «ἔριδοι» ἀντί τοῦ μετὰ ἔριδος, ὡς μεθ' ὅπλων. | ξυνέηκε-ξυνῆκε 3. || 9 ὁ-οὔτος 21. | βασιλῆι-βασιλεῖ 17. || 10 νοῦσον-νόσον 4. | ὀλέκοντο ερ.-ἀλέκοντο 29. | λαοί-λεω 11., καίτοι τοῦ λαός περιλημματικοῦ ὄντος πρὸς πλείονα ἔμφασιν τῷ πληθυντικῷ ἔχρήσατο. || 11 ἡτίμασεν, κατὰ συλλογισμὸν δὲ ἡ διηγησίς: εἰ γὰρ θεοφιλεῖ τις ἀνδρὶ προσκρούων τοιαύτα πάσχει, πόσῳ μᾶλλον εἰ θεῷ; καὶ εἰ βασιλέν οὕτω κολάζεται, τί ἄρα πείσεται ἴδιώτης; | ἀρητῆρα, ἵερα Hes. || 12 ὁ-οὔτος 21. | νῆας-ναῦς 16. || 13 θύγατρα-θυγατέρα 15. | ἀπερείσι' ἄποινα, ἀπειρα δῶρα. S., ταῦτα καὶ ἔσθῆς καὶ χαλκὸς ἦν, δι' οἰκετῶν προσῆγε. || 14 στέμματ' ἔχων, ἵνα, εἰ μὲν θεοσεβῆς, τὰ στέμματα αἰδεσθῇ, εἰ δὲ φιλοχρήματος, τὰ δῶρα δέξῃται. | ἑκηβόλου, τοῦ ἔκαθεν ἐπιτυγχάνοντος: πλεῖστοι ἔκαθεν βάλλουσιν, ἀλλ' οὐ τυγχάνουσι τοῦ σκοποῦ. || 15 χρυσέω-χρυσῷ 14. | λίσσετο-ἐλίσσετο 29. || 16 λαῶν-λεῶν 11. || 17 ἐύκνήμιδες, ἡ εὔοπλοι ἀπὸ μέρους τῶν ὅπλων ἤγουν τῶν κνημίδων. || 18 θεοὶ δοίεν, θεραπευτικὴ ἡ τοιαύτη ἔντευξις, τὸ ὑπερεύχεσθαι χειρῶσασθαι τοὺς ἔχθροὺς καὶ τὸ εὐθεῖαν καὶ εὐάγωγον δοθῆναι ὁδόν. οἰκεία δέ ἔστιν ἡ ἱκετεία τῷ ἵερει. ἀπασαν οὖν αὐτῶν ἐπιθυμίαν πληρωθῆναι ἐπεύχεται, τὴν παιᾶδα πρὸ δόφθαλμῶν βλέπων αἰχμάλωτον. καλῶς δὲ οὐκ ἀπὸ τῶν λύτρων ἥρξατο, ἵνα μὴ μᾶλλον αὐτοὺς ἀπηνεστέρους ποιήσῃ. ἡ ἀνάγκη δὲ αὐτὸν ποιεῖ καὶ τοῖς οἰκείοις ἐπαρᾶσθαι. ἡ εἰκότως τοὺς Τρώως ἐπαράσται, ἐπειδὴ οὕτοι καὶ αὐτῷ καὶ πᾶσι τοῖς ἀστυγείτοσιν αἴτιοι κακῶν γεγόνασιν. ἵστεον δὲ ὡς εἰς Θήβας ἥκουσα ἡ Χρυσῆτις πρὸς Ἰφινόην τὴν Ηετίωνος μὲν ἀδελφήν, Ἀκτορος δὲ θυγατέρα, θύουσαν Ἀρτέμιδη, ἥλω ὑπὸ Ἀχιλλέως. | Ὄλύμπια δῶματ' ἔχοντες, οὐκ ἐν οὐρανῷ μόνον, καὶ ἐπὶ γῆς τοὺς θεούς φησιν οἰκεῖν, ἵνα μὴ καταφρονῶσιν αὐτῶν ὡς μακρὰν ὄντων. || 19 Πριάμοιο-Πριάμου 13. | ι-κέσθαι, μέσος ἀόριστος δεύτερος. || 20 φίλην, ἐλεεινὴ δὲ ἡ προσθήκη τοῦ «φίλην» δηλοῖ γὰρ τὴν μόνην. || 22 ἐπευφήμησαν Ἀχαιοί, δεισίδαιμον γὰρ τὸ πλῆθος καὶ μισοπόνηρον. || 23 ἵερῆα-ἵερεά 17. | δέχθαι ερ.-δέξασθαι, ὡς τιμῶντες μὲν οὕτοι ἵερεά λέγοντες ὡς χρὴ τὸν ἱκέτην μετ' αἰδοῦς δέχεσθαι. ||

ἀλλ’ οὐκ Ἀτρείδη Ἀγαμέμνονι πήδανε θυμῷ,
 25   ἀλλὰ κακῶς ἀφίει, κρατερὸν δ’ ἐπὶ μῦθον ἔτελλεν·
 μή σε γέρον κοίλησιν ἐγὼ παρὰ νησὶ κιχείω
 ἢ νῦν δηθύνοντ’ ἢ ὔστερον αὔτις ιόντα,
 μή νύ τοι οὐ χραίσμῃ σκῆπτρον καὶ στέμμα θεοῖο·
 τὴν δ’ ἐγὼ οὐ λύσω· πρὶν μιν καὶ γῆρας ἔπεισιν
 30   ἡμετέρῳ ἐνὶ οἰκῷ ἐν Ἀργεῖ τηλόθι πάτρος
 ιστὸν ἐποιχομένην καὶ ἐμὸν λέχος ἀντιάουσαν·
 ἀλλ’ ίθι μή μ’ ἐρέθιζε σαώτερος ὡς κε νέηαι.
 “Ως ἔφατ’, ἔδδεισεν δ’ ὁ γέρων καὶ ἐπείθετο μύθῳ·
 βῆ δ’ ἀκέων παρὰ θῖνα πολυφλοίσβοιο θαλάσσης·
 35   πολλὰ δ’ ἔπειτ’ ἀπάνευθε κιῶν ἥραθ’ ὁ γεραιὸς
 Ἀπόλλωνι ἄνακτι, τὸν ἡύκομος τέκε Λητώ·
 κλυθῇ μευ ἀργυρότοξ’, δις Χρύσην ἀμφιβέβηκας
 Κιλλάν τε ζαθέην Τενέδοιό τε ίφι ἀνάσσεις,
 Σμινθεῦ εἴ ποτε τοι χαρίεντ’ ἐπὶ νηὸν ἔρεφα,
 40   ἢ εἰ δή ποτε τοι κατὰ πίονα μηρὶ ἔκηνα
 ταύρων ἥδ’ αἰγῶν, τὸ δέ μοι κρήγηνον ἔέλδωρ·

24 Ἀτρείδη, Ζηνόδοτος γράφει· «ἀλλ’ οὐκ Ἀτρείδεω Ἀγαμέμνονος». ὁ δὲ ποιήτης δοτικὴν ἀντὶ γενικῆς παραλαμβάνει. || 25 κρατερόν ερ.-καρτερόν, ἀντὶ τοῦ ἀπηνῆ. | ἐπὶ ... ἔτελλεν ερ.-ἐπέτελλεν 20. || 26 κοίλησιν-κοίλαις 8. | νησὶ-ναυσὶ 16. | κιχείω ερ.-κίχω 3., καταλάβω. S. || 27 αὔτις ερ.-αὔθις. || 28 τοὶ ερ.-σοὶ. | θεοῖο-θεοῦ 13. | μή ... οὐ χραίσμῃ, ἀναιρεῖ τὴν ἐλπίδα, καὶ ἔστι· μήποτε καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς οὐκ ἀνεξόμενος τῆς σῆς ἀναιδείας περιόφεται σε. || 29 τὴν-τήνδε/αὐτήν 21. | μιν ερ.-αὐτήν. | γῆρας ἔπεισιν, οὐ τοῦτο δέ λέγει, ὅτι γηράσασαν αὐτὴν τότε ἀποδώσει, ἀλλ’ ὅτι πρότερον γηράσει ἢ ἔκεινω ἀποδοθήσεται. || 30 ἐνὶ ερ.-ἐν. | τηλόθι, καὶ τηλόσε· πόρρω, μακράν. S. | πάτρης-πάτρας 10. || 31 ἀντιάουσαν-ἀντιῶσαν 32. | λέχος, ἔφυβριστος δὲ ἢ παρὰ πολεμίοις μίξις. ὅτι δὲ ἐφ’ ὕβρει φησιν αὐτῇ χρῆσθαι, δηλοῖ διὰ τοῦ ἐκφωνῆσαι τὸ «ιστὸν ἐποιχομένην» καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ συμπεριλαβεῖν τὸ λέχος. || 32 σαώτερος-σώτερος 14. | κέ ερ.-ἄν 38. | νέηαι-νέη 25., πορευθῆς, ἐπανέλθης. S. || 33 ἔφατο, ἔφη. | ἔδδεισεν ερ.-ἔδεισεν. | ἐπείθετο, ἀντὶ τοῦ οὐκ ἀντέπρασσε ... διδάσκει δὲ ὁ ποιήτης εἰκειν ταῖς ὑπερβολαῖς. οἰκείως δὲ τὸν ἡτιμασμένον καὶ φοβούμενον γέροντα καλεῖ καὶ οὐχ ἴερεα, πλέον οἰκτιζόμενος. || 34 βῆ-ἔβη 29. | ἀκέων παρὰ θῖνα, οὐκ οἰμώξας διὰ τὸν καιρὸν. | πολυφλοίσβοιο-πολυφλοίσβου 13. | θαλάσσης-θαλάττης 7. || 35 ἀπάνευθεν, μακρόθεν, ἀποθεν, προσωτέρω. S. || 36 τόν-ὄν 21. | τέκε-ἔτεκε 29. || 37 κλυθή-ἄκουσον. | μεῦ-ἔμου 14. | ἀργυρότοξε, διὰ τὴν χρείαν τῶν βελῶν τοῦτο φησιν, ἔοικε δὲ μηδὲν διαφέρεσθαι περὶ τὸν ἀργυρὸν καὶ τὸν χρυσόν. | ἀμφιβέβηκας, κατὰ μεταφορὰν ἐκ τῶν τετραπόδων, ὑπερμαχεῖς. || 38 ζαθέην-ζαθέαν 10., ἄγαν θείαν, θαυμαστήν Hes., Κιλλός ήνίοχος Πέλοπος περὶ Λέσβον ἀποθανών. ἀθυμοῦντι δὲ αὐτῷ παρέστη, κελεύων Κιλλαίω Ἀπόλλωνι θύειν διὰ τὸν αἰφνίδιον θάνατον, καὶ νικήσειν· θίεν καὶ τῆς ὄνομασίας ἔτυχεν ἡ πόλις. | Τενέδοιο -Τενέδου 13. | ίφι, ἐσχημάτισται οὖτως· ίς ίνος ίνοφι, ὡς χαλκός χαλκοῦ «χαλκόφι», καὶ κατὰ συγκοπὴν τῆς «νο» συλλαβῆς ίφι. || 39 Σμινθεῦ, ἐπίθετον Ἀπόλλωνος. | τοὶ ερ.-σοὶ. | ἐπί ... ἔρεφα-ἐπέρεφα 20., ἐστέφετο γάρ κισσῷ. | νηόν-νεών 11. || 40 τοὶ ερ.-σοὶ. | κατά ... ἔκηνα ερ.-κατέκαυσα 20. || 41 ταύρων ἥδ’ αἰγῶν, θυσίαις ταύρων καὶ αἰγῶν ἥδεται ὁ Ἀπόλλων· ὅλη γάρ τοις τόξοις τὰ κέρατα αὐτῶν. | κρήγηνον ερ.-κρήγηνος 3. | ἔέλδωρ-ἔλδωρ 3. ||

τίσειαν Δαναοὶ ἐμὰ δάκρυα σοῖσι βέλεσσιν.

“Ως ἔφατ’ εὐχόμενος, τοῦ δ’ ἔκλυε Φοῖβος Ἀπόλλων,

βῆ δὲ κατ’ Οὐλύμπιο καρήνων χωδύμενος κῆρ,

τόξ’ ὄμοισιν ἔχων ἀμφηρεφέα τε φαρέτρην·

ἔκλαγξαν δ’ ἄρ’ ὁῖστοι ἐπ’ ὄμων χωομένοιο,

αὐτοῦ κινηθέντος· δ’ δ’ ήτε νυκτὶ ἐοικώς.

ἔζετ’ ἔπειτ’ ἀπάνευθε νεῶν, μετὰ δ’ ἵὸν ἔηκε·

δεινὴ δὲ κλαγγὴ γένετ’ ἀργυρέοιο βιοῖο·

οὐρῆας μὲν πρῶτον ἐπώχετο καὶ κύνας ἀργούς,

αὐτὰρ ἔπειτ’ αὐτοῖσι βέλος ἐχεπευκὲς ἐφιεῖς

βάλλ· αἰεὶ δὲ πυραὶ νεκύων καίοντο θαμειαῖ.

Ἐννῆμαρ μὲν ἀνὰ στρατὸν ὥχετο κῆλα θεοῖο,

τῇ δεκάτῃ δ’ ἀγορήνδε καλέσσατο λαὸν Ἀχιλλεύς·

τῷ γὰρ ἐπὶ φρεσὶ θῆκε θεὰ λευκώλενος Ἡρη·

κήδετο γὰρ Δαναῶν, ὅτι φά θνήσκοντας ὄρατο.

οἵ δ’ ἔπει οὖν ἡγερθεν ὄμηγερέες τε γένοντο,

τοῖσι δ’ ἀνιστάμενος μετέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·

42 Δαναοί, Ἐλληνες οὔτως. Βῆλος ὠνόμασεν. ἴστορεῖ Ἀπολλόδωρος ... πῶς Ἐλλησιν ἐπαρᾶται τοῖς ἐπευφημήσασι δοθῆναι αὐτῷ τὴν θυγατέρα καὶ μὴ μᾶλλον Ἀγαμέμνονι. φαμὲν οὖν ὅτι, εἰ ἀπέθανεν Ἀγαμέμνων, ἀνεκζήτητος ἀν ἔμεινεν ἡ αἰτία του λοιμοῦ. ἢ πλεόντων ἐπὶ τὴν πατρίδα τῶν Ἐλλήνων ἀναπόδοτος ἔμεινεν ἡ Χρυσῆς· ἢ ὅτι αὐτοὶ Θήβας πορθήσαντες ἐξέδοντο αὐτὴν Ἀγαμέμνονι· καὶ ὅτι συμπειριλαμβάνεται καὶ αὐτὸς τοῖς Δαναοῖς· καὶ ὅτι ὡς βάρβαρος ὁ Χρύσης πᾶσιν Ἐλλησιν ἔχθρος ἔστιν. | **σοῖσι-σοῖς 12.** | **βέλεσσιν-βέλεσιν** 19., μικρῷ λόγῳ μεγάλα αἰτεῖ· ἀνταποδοίεν τοῖς βέλεσι σου ταῦτα τὰ δάκρυα, δὲ στοξεύων εἰς πράξια αὐτούς ἀπέρ ἐγὼ ἐξέχεια δάκρυα. || 43 **ἔφατο, ἔφη.** | **τοῦ-αὐτοῦ 21.** || 44 **βῆ-ἔβη 29.** | **Οὐλύμπιο-**Οὐλύμπου 4./13. | **καρήνων,** ὅτι ὄρος ὁ Ὄλυμπος· τὰ γὰρ κάρηνα ἐπὶ ὄρους. | **χωδύμενος-χωμενος 32.** | **κῆρ,** παρὰ τὴν καῦσιν. τὸ δὲ ἔμφυτον θερμόν είναι τὴν φυχήν. || 45 **ὄμοισιν-όμοις 12.** | **ἀμφηρεφέα** ερ.-ἀμφηρεφῆ 18., ἀμφοτέρωθεν ὠροφωμένην, ἐκ τοῦ ἑρέφω. | **φαρέτρην-φαρέτρων 10.** || 46 **χωδύμενοιο-χωμένου 13./32.** || 47 **ὅ-αὐτος 21.** | **ἥτε ερ.-ἥτε.** | **νυκτὶ ἐοικώς,** τὰ φοβερὰ νυκτὶ εἰκάζει. || 48 **μετά ... ἔηκεν-μεθῆκεν 3./20.** | **ιόν,** τοὺς δὲ διῆστοὺς διὰ τὸ βλαπτικὸν ιὸν ἐκάλεσεν. || 49 **γένετο-ἐγένετο 29.** | **ἀργυρέοιο βιοῖο ερ.-ἀργυροῦ βιοῦ 13.** || 50 **οὐρῆας ερ.-οὐρέας 17.,** οὐρῆες λέγονται διὰ τὸ ἄγονον, ὡς οὐρια ὡὰ καλοῦμεν. εὐπαθῆ δὲ τὰ ζῷα ταῦτα καὶ εὐάλωτα ὑπὸ νόσων· σύμμικτος γὰρ οὖσα ἡ φύσις αὐτῶν καὶ ἐκ διαφερόντων τοῖς εἰδέσιν, οὐ μεγάλης εἰς τὸ φθείρεσθαι δεῖται ἀνάγκης, οὐδὲ ἀντέχει μέχρι πολλοῦ βλαπτομένη. οἱ δὲ κύνες καθαροῦ δέονται τοῦ ἀέρος ὀξυτέρᾳ τῇ ὀσφρήσει χρώμενοι. | **ἀργούς,** ἀκούστεον τοὺς λευκούς, ὅτι ἀσθενέστερά ἔστι ταῦτα τὰ σώματα τῶν ἐναντίων ἔχόντων, ἀραιότερα δύντα καὶ εὐπαθέστερα. || 51 **αὐτοῖσι-αὐτοῖς 12., αὐτοῖς τοῖς Ἐλλησι.** | **ἔχεπευκές,** ἔχον πικρὸν· ἀπὸ τῆς πεύκης ἔστι πικρόν. || 52 **βάλλε-ἔβαλλε 29.,** ἀντὶ τοῦ ἔφόνευεν. | **αἰεὶ ερ.-αἴει.** | **καίοντο-ἐκαίοντο 29.** | **θαμειαῖ, πυκινάι.** || 53 **ἐννῆμαρ,** ἐπὶ ἐννέα ἡμέρας. | **κῆλα,** νῦν τὰ βέλη· ὅτε δὲ καὶ σημεῖα. | **θεοῖο-θεοῦ 13.** || 54 **ἀγορήνδε ερ.-ἀγοράνδε 10.** | **καλέσσατο-ἐκαλέσατο 6./29.** | **λαόν-λεών 11.** || 55 **τῷ-τούτῳ 21.** | **ἐπί ... θῆκε-ἐπεθῆκε 20./29.** | **λευκώλενος,** λευκόπτηχος. ἀπὸ μέρους, ὅλη λευκὴ καὶ καλὴ. «ἄλεναι» γάρ οἱ πήχεις. Hes. | **“Ἡρη-”Ἡρα 10.** || 56 **κήδετο-ἐκήδετο 29.** | **ῥά ερ.-ἄρα.** | **ὄρατο ερ.-έωρατο 29.,** Ζηνόδοτος «ὅρητο» γράφει. ἀγνοεῖ δὲ ὅτι Δωρικὸν γίνεται. || 57 **οἴ-οῦτοι 21.** | **ἥγερθεν-ἥγερθησαν 24.** | **όμηγερέες ερ.-όμηγερεῖς 18.** | **γένοντο-ἐγένεντο 29.** || 58 **τοῖσι-αὐτοῖς 12./21.** ||

Ατρείδη νῦν ἄμμε παλιμπλαγχέντας ὁτώ
ἄφ ἀπονοστήσειν, εἴ κεν θάνατόν γε φύγοιμεν,
εἴ δὴ ὅμου πόλεμός τε δαμᾷ καὶ λοιμὸς Ἀχαιούς·
ἀλλ' ἄγε δὴ τινα μάντιν ἐρείομεν ή̄ ιερῆα
ἡ̄ καὶ ὀνειροπόλον, καὶ γάρ τ' ὅναρ ἐκ Διός ἔστιν,
ὅς κ' εἰποι ὅ τι τόσσον ἐχώσατο Φοῖβος Ἀπόλλων,
εἴ τ' ἄρ' ὅ γ' εὐχαλῆς ἐπικέμφεται ἥδ' ἐκατόμβης,
αἱ̄ κέν πως ἀρνῶν κνίσσης αἰγῶν τε τελείων
βούλεται ἀντιάσας ἡμῖν ἀπὸ λοιγὸν ἀμῦναι.

70   "Ἡτοι ὅ γ' ὡς εἰπών κατ' ἄρο τέλεστο· τοῖσι δὲ ἀνέστη
Κάλχας Θεστορίδης οἰωνοπόλων ὃχι ἀριστος,
ὅς ηδη τά τε ἔόντα τά τε ἐσσόμενα πρό τε ἔόντα,
καὶ νήεσσ' ἥγησατ Ἀχαιῶν Ἰλιον εἴσω
ἥν διὰ μαντοσύνην, τήν οἱ πόρε Φοῖβος Ἀπόλλων·
ὅ σφιν εὐφρονέων ἀγορήσατο καὶ μετέειπεν·
75   ὁ Ἀχιλεὺς κέλεαί με Διὶ φίλε μυθήσασθαι
μῆνιν Ἀπόλλωνος ἐκατηβελέται ἄνακτος·
τοι γὰρ ἐγὼν ἐρέω· σὺ δὲ σύνθεο καὶ μοι ὅμοσσον
ἥ μέν μοι πρόφρων ἐπεσιν καὶ χερσὶν ἀρήξειν·
ἥ γὰρ ὁ δίομαι ἄνδρα χολωσάμεν, ὃς μέγα πάντων
Ἀργείων κρατέει καὶ οἱ πειθονται Ἀχαιοί·

59 ἄκμηε ερ.-ῆμᾶς. | παλιμπλαγχθέντας, ὑφ' ἐν Ἀρίσταρχος τὸ «παλιμπλαγχθέντας», τὸ πάλιν δὲ σημαίνει τὸ εἰς τούπισαν, ἥτοι μάτην ἀπράκτους ὑποστρέψαντας, μονονουχὶ πλάνην, οὐκ εἰσβολὴν ποιησαμένους. || 60 εἰ κεν ... φύγοιμεν ερ.-εἴ ... φύγοιμεν. || 61 εἰ δῆ, ἀντὶ τοῦ καὶ γάρ. | δαμᾶς ερ.-δαμῆσει 37. || 62 ἐρείσομεν ερ.-ἐρῶμεν 3./28. | ιερῆα-ιερέα 17., ὁ δὲ Πορφύριος τρία ἀποδέχεται, μάντιν λέγων τὸν διὰ οἰωνῶν ἡ σημείων ἡ τεράτων μαντευόμενον, ιερέα δὲ τὸν διὰ θυσιῶν, ὀνειροπόλον δὲ τὸν ὀνειροκρίτην. || 64 κ' εἴποι ερ.-ἄν εἴποι. || 65 ὅ-αντός 21. | εὐχωλῆς, ὥσπερ παρὰ τὸ πάνω παυσωλή καὶ ἔλπα ἐλπωρῇ, οὕτω παρὰ τὸ εὔχω εὐχωλή. | ἔκατομβης, ἀπὸ τοῦ ἔκατον καὶ τοῦ βους. || 66 αἱ κέν ερ.-έάν. || 67 βούλεται-βούληται 28. | ἀπό τοῦ ἀμῦναι-ἀπαμῦναι 20. || 68 ὅ-ουτος 21. | κατ' ... ἔξετο-ἔκαθέζετο 20./29. ὅτι Ζηνόδοτος γράφει «ἔκαθέζετο» δὲ ἐλληνίζειν τὸν Ὄμηρον. ὥσπερ γάρ οὐδὲ λέγει ἔκατέβαινεν, οὕτως οὐδὲ ἔκαθέζετο. | τοῖσι-αὗτοῖς 12./21. || 69 ὄχα, ἔξόχως. ἀπὸ τοῦ ἔξέχω, ἔξοχος, τὸ ἔξοχον, τὰ ἔξοχα, ἐπίρρημα ἔξοχα, ἀποβολῇ τῆς ἐξ προθέσεως ὄχα. ἀποβάλλεται γάρ πολλάκις ἡ πρόθεσις· ὡς ἐπὶ τοῦ καταιγίς, αἰγίς. || 70 ἐόντα-όντα 32. | ἐσσόμενα-ἐσόμενα 6. || 71 νήεσσι-ναυσὶ 16./19., ἀντὶ τοῦ νεῶν, ... Κάλχας ἡγήσατο τοῖς Ἐλλησι καὶ οὐχὶ Τήλεφος, ὡς τινες νεώτεροι, ... τὸ εἶσω ἀντὶ τοῦ εἰς. || 72 ἦν ... μαντοσύνην ερ.-μαντοσύνην αὐτοῦ. | τήν-ήν 21. | οἱ ερ.-αὐτῷ. | πόρε ερ.-ἔπορε 29. || 73 ὅ-αντός 21. | σφίν ερ.-αὗτοῖς. | εὐφρονέων, πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως ἀβελτερίαν. | μετέειπεν ερ.-μετεῖπεν 3. || 74 Ἀχιλλεῦ-Ἀχιλλεῦ 5. | κέλειει-κέλη 25., καὶ τῷ βασιλεῖ ἀπολογεῖται ὡς ἀναγκαζόμενος ὑπὸ Ἀχιλλέως, καὶ τῷ πλήθει. || 75 ἔκατηβελέταιο ερ.-ἔκατηβελέτου 13. || 76 τοὶ ερ.-σοὶ. | ἐρέω-έρῶ 32. | σύνθεο-συνθοῦ 25. | ὅμοσσον-ὅμοσον 6., οὐκ ἀπιστῶν τῷ Ἀχιλλέει προβάλλει τὸν ὄρκον, ἀλλ' ἵνα ἔχῃ πρόφασιν πρὸς τὸν βασιλέα· ὁ συνεῖς Ἀχιλλεὺς οὐκ ἀγανακτεῖ ἔξαιτούμενος, ἀλλ' ἐτοίμως ὅμνυσιν. || 77 ἡ μέν μοι, ἀντὶ τοῦ ἡμήν. ἔστι δὲ ἐπίρρημα ὄρκιον. || 78 χολωσέμεν-χολώσειν 33. || 79 κρατεῖει-κρατεῖ 32. | οἱ ερ.-αὐτῷ. ||

- 80 κρείσσων γάρ βασιλεὺς ὅτε χώσεται ἀνδρὶ χέρῃ·
εἴ περ γάρ τε χόλον γε καὶ αὐτῆμαρ καταπέψῃ,
ἀλλά τε καὶ μετόπισθεν ἔχει κότον, ὅφρα τελέσσῃ,
ἐν στήθεσσιν ἔοīσι· σὺ δὲ φράσαι εἴ με σαώσεις.
- Tὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πόδας ὡκὺς Ἀχιλλεύς·
- 85 θαρσήσας μάλα εἰπὲ θεοπρόπιον ὃ τι οἰσθα·
οὐ μὰ γάρ Ἀπόλλωνα Διὶ φίλον, ὃ τε σὺ Κάλχαν
εὐχόμενος Δαναοῖσι θεοπροπίας ἀναφαίνεις,
οὐ τις ἐμεῦ ζῶντος καὶ ἐπὶ χθονὶ δερκομένοιο
σοὶ κοίλης παρὰ νηυσὶ βαρείας χειρας ἐποίσει
- 90 συμπάντων Δαναῶν, οὐδ' ἦν Ἀγαμέμνονα εἴπης,
ὅς νῦν πολλὸν ἄριστος Ἀχαιῶν εὔχεται εἶναι.
- Καὶ τότε δὴ θάρσησε καὶ ηὗδαε μάντις ἀμύμων·
οὗτ' ἄρ' ὁ γ' εὐχωλῆς ἐπιμέμφεται οὐδ' ἐκατόμβης,
ἀλλ' ἔνεκ' ἀρητῆρος ὃν ἡτίμησ' Ἀγαμέμνων,
- 95 οὐδ' ἀπέλυσε θύγατρα καὶ οὐκ ἀπεδέξατ' ἀποινα,
τοῦνεκ' ἄρ' ἄλγε' ἔδωκεν ἐκηβόλος ἥδ' ἔτι δώσει·
οὐδ' ὃ γε πρὶν Δαναοῖσιν ἀεικέα λοιγὸν ἀπώσει
πρὶν γ' ἀπὸ πατρὶ φίλω δόμεναι ἐλικώπιδα κούρην
ἀπριάτην ἀνάποινον, ἀγειν θ' ιερὴν ἐκατόμβην
100 ἐς Χρύσην· τότε κέν μιν ἰλασσάμενοι πεπίθουμεν.
- "Ητοι ὃ γ' ὡς εἰπὼν κατ' ἄρ' ἔζετο· τοῖσι δ' ἀνέστη
ἡρως Ἀτρεΐδης εὑρὺν κρείων Ἀγαμέμνων
ἀχνύμενος· μένεος δὲ μέγα φρένες ἀμφιμέλαιναι
πίμπλαντ', δόσε δέ οἱ πυρὶ λαμπετώντι ἐίκτην·

- 80 κρείσσων-κρείττων 7. | χώσεται-χώσηται 28. | χέρηι, χείρονι, ἥττονι, ἥ ἥσσονι. Hes. || 82 ὅφρα, ὅπως, ἥ μέχρι, ἥ ἔως, ἥ ἵνα. S. | τελέσση-τελέσῃ 6., πιθανῶς τὴν εἰς τὸ μετέπειτα σωτηρίαν αἰτεῖ· εἰκὸς γάρ ἦν τὸ μὲν παρόν, αἰδεσθέντα τὸ πλήθος, παριδεῖν αὐτόν, εἰς δὲ τὸ μετέπειτα τιμωρήσασθαι. || 83 στήθεσσιν ἔοīσι ερ.-στήθεσι αὐτοῦ 12./19. | σαώσεις ερ.-σώσεις. || 84 τόν-αὐτόν 21. || 85 θαρσήσας ερ.-θαρρήσας. | εἰπέ, τρία εἰσὶ τὰ ἐν τῇ κοινῇ ἐλθέ, εὑρέ, εἰπέ. Ἀττικοὶ δὲ καὶ ... ὀξύνουσι τὸ ἴδε καὶ λαβέ. | θεοπρόπιον, τὸ ἐκ θεοῦ μάντευμα, ἥ προφήτευμα. S. || 87 Δαναοῖσι-Δαναοῖς 12. || 88 ἐμεῦ-ἐμοῦ 14. | δερκομένοιο ερ.-δερκομένου 13., δέρκειν· βλέπειν. S. || 89 κοίλης-κοιλαις 8. | νηυσί-νυασι 16. | βαρείας, τὰς ὅπλως βεβαρημένας. || 91 πολλόν ερ.-πολύ. || 92 θάρσης ερ.-θάρρηση 29. | ηὗδαε-ηὗδα 32. | ἀμύμων, ἄφογος, ἀμεμπτος. S. || 93 ὁ-αὐτός 21. || 95 θύγατρα-θυγατέρα 15. || 96 τοῦνεκα-τούτου ἔνεκα 21. | ἄλγεα-ἄλγη 18. || 97 ὁ-αὐτός 21. | Δαναοῖσιν-Δαναοῖς 12. | ἀεικέα-ἀεικῆ 18., ὀλεθρον ἀπεοικότα ... τοῦτο δέ ἐστιν ἀπεχθῆ. || 98 ἀπό ... δόμεναι-ἀποδοῦναι 20./33. | ἐλικώπιδα, τὴν μελανόφθαλμον, ὡς Καλλίμαχος. | κούρην-κόρην 4. || 99 ἀπριάτην, ἀνευ πράσεως Hes. | ιερήν-ιεράν 10. || 100 ἐς ερ.-εἰς. | κέν ερ.-ἄν. | μίν ερ.-αὐτόν. | ἰλασσάμενοι-ἰλασσάμενοι 6. | πεπίθοιμεν ερ.-πείσαιμεν 36., εἴώθε δὲ τοὺς δευτέρους ἀορίστους ἀναδιπλασιάζειν. || 101 ὁ-οὗτος 21. | κατά ... ἔζετο-ἐκαθέζετο 20./29. | τοῖσι-αὐτοῖς 12./21. || 103 μένεος-μένους 18. || 104 πίμπλαντο-ἐπίμπλαντο 29., ἥ ἀμφὶ πρὸς τὸ πίμπλαντο, ἀπὸ τῆς τῶν ὑδάτων μεταφορᾶς, ὡς γάρ ἐκ κεράμους ὑπερεξεχεῖτο ὁ θυμός. | δόσε, παρὰ τὸ δῆπτω δόσσω, ... ἐκ δὲ τοῦ δόσσω γίνεται ὄνομα δόσσος, τὸ δυϊκὸν δόσσω. | οἱ ερ.-αὐτῷ. | λαμπετάοντι-λαμπετῶντι 32. ||

105 Κάλχαντα πρώτιστα κάκ' ὀσσόμενος προσέειπεν·
μάντι κακῶν οὐ πώ ποτε μοι τὸ κρήγυον εἶπας·
αἰεὶ τοι τὰ κάκ' ἔστι φίλα φρεσὶ μαντεύεσθαι,
ἔσθλον δ' οὔτε τὸ πω εἶπας ἔπος οὔτε τέλεσσας·
καὶ νῦν ἐν Δαναοῖσι θεοπροπέων ἀγορεύεις
110 ὡς δὴ τοῦδ' ἔνεκά σφιν ἑκηβόλος ἄλγεα τεύχει,
οὕνεκ' ἐγὼ κούρης Χρυσῆδος ἄγλα' ἄποινα
οὐκ ἔθελον δέξασθαι, ἐπεὶ πολὺ βούλομαι αὐτὴν
οἴκοι ἔχειν· καὶ γάρ ὁ καὶ Κλυταιμνήστρης προβέβουλα
κουριδίης ἀλόχου, ἐπεὶ οὐ ἔθέν ἔστι χερείων,
115 οὐδέμας οὐδὲ φυήν, οὗτ' ἀρ φρένας οὔτε τι ἔργα.
ἄλλα καὶ ᾱς ἐθέλω δόμεναι πάλιν εἰ τό γ' ἄμεινον·
βούλομ' ἐγὼ λαὸν σόον ἔμμεναι ἢ ἀπολέσθαι·
αὐτὰρ ἐμοὶ γέρας αὐτίχ' ἐτοιμάσατ' ὅφρα μὴ οἷος
'Αργείων ἀγέραστος ἔω, ἐπεὶ οὐδὲ ἔοικε·
120 λεύσσετε γὰρ τὸ γε πάντες ὅ μοι γέρας ἔρχεται ἄλλη.
Τὸν δ' ἥμείβετ' ἔπειτα ποδάρκης δῖος Ἀχιλλεύς·
'Ατρεῖδη κύδιστε φιλοκτεανώτατε πάντων,
πῶς γάρ τοι δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοί;
οὐδέ τι που ἴδμεν ξυνήια κείμενα πολλά·

105 **κάκ'** ὀσσόμενος, παρατηρητέον ὅτι, ὅταν ἐκ τινὸς ἐπάγειν λόγους μέλλη τινὰς ὁ ποιητής, προσημαίνει οἶος ἔσται ὁ λόγος· οἶον εἰπόντος «τὸν δ' ἀρ' ὑπόδρα ίδων προσέφη» (148). | **προσέειπεν** ερ.-προσείπεν 3. || 106 **μάντι** **κακῶν**, εἰ γάρ καὶ ἀληθεῖς αἱ τῶν φαύλων προγνώσεις, οὐδὲν ἥπτον οἱ δυστυχοῦντες τοὺς προειρηκότας μισοῦσιν ὡς αἰτίους. | **τό-**(τοιοῦτο), ὁ 21. | **κρήγυον**, ἀληθές, ἀγαθόν, καλογήρουν. γῆρας γάρ ἡ φωνή. S., ἄπαξ εἰρηται τὸ «κρήγυον», καὶ οὐκ ἔστιν ἀληθές, ἀλλ' ἀγαθόν· ἀντιδιαστέλλει γοῦν ἐπὶ τὸ «αἰεὶ τοι τὰ κάκ' ἔστι φίλα» (107). || 107 **αἰεὶ** ερ.-ἀεί. | **τοί** ερ.-σοί. | **τά-ταῦτα** ἡ 21. || 108 **τέλεσσας**-ἔτελεσσας 6./29., καὶ ἔστιν ἐμφατικὸν τὸ «οὕτε» δις λεγόμενον. ... Κάλχας ὁ μάντις ἔξεφωνησε μὴ δύνασθαι εἰς Ἰλιον ἀλλως ἐκπλεῦσαι αὐτούς, εἰ μὴ Ἀγαμέμνων Ἰφιγένειαν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ σφαγιάσῃ Ἀρτέμιδι, διὰ τὸ φονεῦσαι αὐτὸν τὴν Ἱερὰν αἰγα. || 109 **Δαναοῖσι**-Δαναοῖς 12. | **θεοπροπέων** ερ.-θεοπροπῶν 32. || 110 **σφίν** ερ.-αὐτοῖς. | **ἄλγεα**-ἄληγη 18. || 111 **κούρης**-κόρης 4. || 113 **ὁά** ερ.-ἄρα. | **Κλυταιμνήστρης**-Κλυταιμνήστρας 10., ἔξαίρει τὸν πόθον, διπλας μεγίστην δοκῆ κατατίθεσθαι τοῖς Ἀχαιοῖς χάριν (δημαγωγικώτατος γάρ ἔστιν). ἡ ὅτι περισπούδαστος τοῖς ἐπ' ἀλλοδαπῆς ὁ τῶν γυναικῶν πόθος· ἀπάγων δὲ τοὺς Ἐλληνας τοῦ τοιούτου πόθου ἐπαινεῖ τὴν αἰχμάλωτον. || 114 **κουριδίης** ερ.-κουριδίας 10., ἐκ παρθενίας γαμετῆς. Hes. | **ἔθέν** ερ.-αὐτῆς. | **χερείων** ερ.-χείρων. || 115 **ἄρ**-ἄρα 1. | **οὐ δέμας**, δέμας ὁ ποιητῆς – σῶμα αἰσχύνομαι ... μονοστήχω πάσσαν ἀρετὴν γυναικός περιέλαβεν. καὶ ἀλλοχοῦ ... || 116 **δόμεναι**-δοῦναι 33. | **τό-τοῦτο** 21. || 117 **λαόν**-λεών 11. | **σόον** ερ.-σῶν. | **ἔμμεναι**-είναι 33., ὁ δὲ λόγος τοιοῦτος· θέλω, φησίν, ἐγὼ τὸν ὅχλον μᾶλλον σώζεσθαι καὶ αὐτὸς ἀπολέσθαι. || 118 **ὅφρα**, ἵνα. | **οίος**, μόνος. || 119 **ἴω-ώ** 32., ἰκανὸν μὲν ἦν αὐτῷ καὶ τῶν ἀριστέων μόνον εἰπεῖν. ἀλλὰ διὰ τοῦτο πάντων ἔφη, ἵνα τὴν εἰς αὐτὸν ἀτιμίαν αὐξῆσῃ. || 120 **τό-τοῦτο** 21. | **ὅ-ὅτι** 21. | **ἔρχεται** ἄλλη, ἔστιν ἀλλοσε, ὠσπερ τὸ «πάντη» (384). || 121 **τόν-αὐτὸν** 21. | **ποδάρκης**, ὡκὺς τοῖς ποσίν, ἡ ἀρκεῖν δυνάμενος. Hes. || 122 **φιλοκτεανώτατε**, οὐ γάρ γέρως Ἀγαμέμνων, κέρδους ἀντιποιεῖται. || 123 **τοί** ερ.-σοί. || 124 **ἴδμεν** ερ.-ἴσμεν. | **ξυνήια**, ξυνὸν δὲ ξυνεῖον ὡς κοινὸν κοινεῖον· καὶ διαιρέσει Ἰωνικῇ ξυνήιον. ||

- 125 ἀλλὰ τὰ μὲν πολίων ἔξεπράθιμεν, τὰ δέδασται,
λαοὺς δ' οὐκ ἐπέοικε παλιλλογα ταῦτ' ἐπαγείρειν.
ἀλλὰ σὺ μὲν νῦν τῆνδε θεῷ πρόες· αὐτὸρ Ἀχαιοὶ¹
τριπλῇ τετραπλῇ τ' ἀποτείσομεν, αἴ κέ ποθι Ζεὺς
δῷσι πόλιν Τροίην εύτείχεον ἔξαλαπάξαι.
- 130 Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη κρείων Ἀγαμέμνων·
μὴ δ' οὔτως ἀγαθός περ ἑών θεοείκελ' Ἀχιλλεῦ
κλέπτε νόφ, ἐπει οὐ παρελεύσεαι οὐδέ με πείσεις.
ἢ ἐθέλεις ὄφρ' αὐτὸς ἔχης γέρας, αὐτὸρ ἔμ' αὐτῶς
ἥσθαι δευόμενον, κέλεαι δέ με τῆνδ' ἀποδοῦναι;
135 ἀλλ' εἰ μὲν δώσουσι γέρας μεγάθυμοι Ἀχαιοὶ²
ἄρσαντες κατὰ θυμὸν ὅπως ἀντάξιον ἔσται·
εἰ δέ κε μὴ δώωσιν ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἔλωμαι
ἢ τεὸν ἢ Αἴαντος ἴων γέρας, ἢ Ὁδυσῆος
ἄξω ἐλών· ὃ δέ κεν κεχολώσεται ὅν κεν ἵκωμαι.
140 ἀλλ' ἦτοι μὲν ταῦτα μεταφρασόμεσθα καὶ αὗτις,
νῦν δ' ἄγε νῆα μέλαιναν ἐρύσσομεν εἰς ἄλα δῖαν,
ἐν δ' ἐρέτας ἐπιτηδὲς ἀγείρομεν, ἐς δ' ἐκατόμβην
θείομεν, ὅν δ' αὐτὴν Χρυστῆδα καλλιπάρηον
βήσομεν· εἰς δέ τις ἀρχὸς ἀνήρ βουληφόρος ἔστω,
145 ἢ Αἴας ἢ Ἰδομενεὺς ἢ δῖος Ὁδυσσεὺς

125 τά-ἄ 21. | πολίων ερ.-πόλεων 16. | ἔξεπράθιμεν, ἔξεπορθήσαμεν. Hes. | τά-ταῦτα 21. | δέδασται, μεμέρισται. S. || 126 λαούς-λεώς 11. | παλιλλογα, οὐ δίκαιον ἔστι εἰς τὸ αὐτὸ συναγαγεῖν τοὺς Ἐλληνας τὰ ἄπαξ φθάσαντα αὐτοῖς διαμερισθῆναι χρήματα. παρὰ τὸ λέγω, ὅθεν καὶ τὸ συλλέγω. || 127 θεῷ πρόες, πρός τὸ ἀναγκαῖον τῆς ἀποδόσεως οὐκ πατρὶ πρόες οὐδ' Ἀχαιοῖς, ἀλλὰ τῷ θεῷ. || 128 τριπλῆ, ἀντὶ τοῦ τριπλῶς. | αἱ κέ ποθι, ἔαν ποτε. S. || 129 δῷσι-δῷ 23., Ζωίλος δὲ ὁ Ἀμφιπολίτης καὶ Χρύσιππος ὁ Στωϊκὸς σολοικίζειν οἴονται τὸν ποιητὴν, ἀντὶ ἐνικοῦ πληθυντικῷ χρησάμενον ὥρματι· τὸ γάρ δῷσι φασὶ πληθυντικόν. ἀγνοοῦσι δέ· ἔστι γάρ τὸ δῷ ἐνικὸν ἐκτεταμένον, ὡς τὸ λέγη λέγησι, φέρη φέρησι. | Τροίην-Τροίαν 10., ἔξαλαπάξαι, ἐκπορθήσαι. Hes. || 130 τόν-αὐτὸν 21. || 131 ἀγαθός περ, ἀντειρωνεύεται πρός τὸ «κύδιστε» (122). δὲ «πέρ» ἐναντιωματικός ἔστιν. | ἔών-ῶν 32. || 132 κλέπτε νόφ-νῷ 14., παραλογίζομαι. S. | παρελεύσεαι-παρελεύση 25., ἀπὸ τῶν δρομέων. || 133 ὄφρα, ἵνα., ἀθετοῦνται, εὐτελεῖς τῇ συνθέσει καὶ τῇ διανοίᾳ, καὶ μὴ ἀρμόδοντες Ἀγαμέμνονι. || 134 κέλεαι-κέλη 25. || 136 ἄρσαντες, Ἀρίσταρχος δασύνει· ἔνθεν γάρ φησι γεγονέναι καὶ τὸ ὅρμα. δὲ ὁ Ἡρωδιανὸς φιλοὶ, λέγων ἀπὸ τοῦ ἄρω, οὐδὲ μέλλων Αἰολικῶς δῆσω. || 137 εἰ δέ κε ερ.-ἔαν δέ. | δῶωσι-δῷσι 3. | κέν ... ἔλωμαι 38. || 138 τεόν ερ.-σόν. | Ὁδυσῆος-Οδυσσέως 5./17. || 139 δ-αὐτός 21. | κέν κεχολώσεται-χολώσηται 28./36./38., δοκεῖ ὑπὲρ ἔαντοῦ ἀπολογεῖσθαι. | κέν ἵκωμαι 38. || 140 μεταφρασόμεσθα-μεταφρασόμεθα 26. | αὗτις ερ.-αὕθις. || 141 νῆα-νέα 16. | ἐρύσσομεν-ἐρύσωμεν 6./28. || 142 ἐν ... ἀγείρομεν-ἐναγείρωμεν 20./28. | ἐς ... θείομεν ερ.-εισθῶμεν 20./28. || 143 ἄν ... βήσομεν-ἀναβήσωμεν 1./20./28. | καλλιπάρηον ερ.-καλλιπάρειον 3., ἢ καλλίς παρειὰς ἔχουσσα. S. || 144 ἀρχός, ναύαρχος. | βουληφόρος, ὡς τὰ κοινὰ τῆς βουλῆς ἐπαναφέρεται. || 145 παραφυλακτέον δὲ ὅτι, ὅτε μὲν ἀτυμάσαι ἀπειλεῖ, προτίθησι τῶν ἀτιμαζομένων τὸν Ἀχιλλέα, «ἢ τεὸν ἢ Αἴαντος» (138), ὅτε δὲ ὑπὲρ Ἐλλήνων θῦσαι ἔδει ἀπελθόντα, τελευταῖον αὐτὸν καταλέγει καὶ μετὰ ὕβρεως. ||

ἡὲ σὺ Πηλεῖδη πάντων ἐκπαγλότατ' ἀνδρῶν,
ὅφρ' ἥμιν ἐκάεργον ἵλασσεαι Ἱερὰ ρέξας.

Τὸν δ' ἄρ' ὑπόδρα ἵδων προσέφη πόδας ὡκὺς Ἀχιλλεύς·

ῷ μοι ἀναιδείην ἐπιειμένε κερδαλεόφρον

150 πῶς τίς τοι πρόφρων ἔπεσιν πείθηται Ἀχαιῶν

ἢ ὅδὸν ἐλθέμεναι ἢ ἀνδράσιν ἵφι μάχεσθαι;

οὐ γάρ ἐγὼ Τρώων ἐνεκ' ἥλυθον αἰχμητάων

δεῦρο μαχεσσόμενος, ἐπεὶ οὗ τί μοι αἴτιοι εἰσιν·

οὐ γάρ πώποτ' ἐμὰς βοῦς ἥλασσαν οὐδὲ μὲν ἵππους,

οὐδέ ποτ' ἐν Φθίη ἐριβώλακι βωτιανείρη

καρπὸν ἐδηλήσαντ', ἐπεὶ ἢ μάλα πολλὰ μεταξὺ

οὔρεα τε σκιόεντα θάλασσα τε ἡχήεσσα·

ἀλλὰ σοὶ ὡς μέγ' ἀναιδεῖς ἄμ' ἐσπόμεθ' ὅφρα σὺ χαίρης,

τιμὴν ἀρνύμενοι Μενελάω σοὶ τε κυνῶπα

160 πρὸς Τρώων τῶν οὐ τι μετατρέπη οὐδὲ ἀλεγίζεις·

καὶ δή μοι γέρας αὐτὸς ἀφαιρήσεσθαι ἀπειλεῖς,

ῷ ἔπι πολλ' ἐμόργησα, δόσαν δέ μοι υἱες Ἀχαιῶν.

οὐ μὲν σοὶ ποτε ἵσον ἔχω γέρας ὁππότ' Ἀχαιοὶ

Τρώων ἐκπέρσωστ' εῦ ναιόμενον πτολίεθρον·

165 ἀλλὰ τὸ μὲν πλεῖον πολυάικος πολέμοιο

χείρες ἐμαὶ διέπουσ· ἀτὰρ ἦν ποτε δασμὸς ἵκηται,

σοὶ τὸ γέρας πολὺ μεῖζον, ἐγὼ δ' ὀλίγον τε φίλον τε

146 ἡέ ερ.-ῃ 3. | ἐκπαγλότατε, ύψριστικὸν γάρ τὸ ἐκπαγλον καὶ ἀεικές. || 147 ὅφρα,

ἴνα. | ἵλασσεαι-ἵλαση 6.125.128. || 148 τόν-αὐτόν 21. || 149 ἀναιδείην-ἀναιδειαν

10. | ἐπιειμένε, προφανῆ τὴν ἀναιδειαν ἔχων ἀπὸ μεταφορᾶς τῆς ἔξω καὶ πᾶσιν ὄρωμένης

ἐσθῆτος. | κερδαλεόφρον, δολιόβουλος, σκολιὰ βουλευόμενος. S. || 150 τοὶ ερ.-σοὶ.,

τοῦτο κατὰ ἀγανάκτησιν, ἦτοι ἐπιτίμησιν. || 151 ἢ ὅδόν, φασὶ μέν τινες περὶ τοῦ πλοῦ λέ-

γειν. ἐγὼ δὲ τὸν λόχον φημί, ἐπείπερ τὴν ὅδὸν λοχῶσι. | ἐλθέμεναι-ἐλθεῖν 33. || 152

ἥλυθον ερ.-ἥλθον. | αἰχμητάων ερ.-αἰχμητῶν 8., ὁ ἐπαίνος τῶν πολεμίων καὶ λυπεῖ Ἀγα-

μέμνονα καὶ Ἀχιλλεῖ δόξαν φέρει, ὡς ἐπὶ γενναίους στρατεύσαντι. || 153 μαχεσσόμενος

ερ.-μαχούμενος. | οὐ τί μοι αἴτιοι εἰσιν, ὅμα μὲν δηλοὶ ὅτι οὐκ πρόφασιν τῆς στρατιᾶς ἔχει

(ἄλλως γάρ ἀν προβάσης αἰτίας εὐλόγου ἐστράτευσεν, ἢ διὰ βοῦς ἐλαθείσας ἢ διὰ δησυμένην

γῆν, οὐχὶ δ' ὡς οἱ Ἄτρειδαι διὰ πεπορνευκὸς γύναιον), ὅμα δέ γε παρεμφαίνει ὡς βιασθεὶς

πρὸς Ἰλιον ἐπλευσεν. || 155 Φθίη ερ.-Φθία 10. | ἐριβώλακι, ἡ εὔγειος γῆ. S. | βω-

τιανείρη ερ.-βωτιανείρᾳ 10., ἡ βόσκουσα τοὺς ἄνδρας. S. || 157 οὔρεα-ὅρῃ 4.118. |

θάλασσα-θάλαττα 7. | ἡχήεσσα, ἡχώδης, εὐηχος, θορυβώδης. Hes. || 158 ὅφρα, ίνα.

|| 159 τιμὴν ἀρνύμενοι, Ζηνόδοτος γράφει «τιμὴν ἀρνύμενος», καὶ τὸν ἐξῆς ἡθέτηκεν. ἡ-

γνόηκε δὲ ὅτι ἡ τιμὴ νῦν ἀντὶ τῆς τιμωρίας κείται· καὶ τὸ ἀρνύμενος οὐκ ἔστι λαμβάνων, ἀλλ'

ἀντὶ τοῦ εἰσπραττόμενος παρὰ Τρώων. | Μενελάω-Μενελέω 11. || 160 τῶν-ῶν 21. |

τῶν οὐ τι μετατρέπη, τῶν ἀκολουθησάντων· ἢ τῶν προπεπονημένων· ἢ τῶν Τρώων, ὃν ἀ-

μελήσας περὶ παλλακιδίου διαλέγη. || 162 ὣς ἔπι ερ.-ἔφ-ὣ. | δόσαν-ἔδοσαν 29. | υἱες

ερ.-υἱοί. || 163 ὁππότε-όπότε 6. || 164 Τρώων ἐκπέρσωσι, φανερὸν ἐκ τούτου, ὡς

καὶ ἐν τοῖς ἐπάνω (129), ὅτι περὶ τινος τῶν περιχώρων ἔστι πόλεων ὁ λόγος. || 165 πλεῖον

ερ.-πλέον. | πολυάικος, πολλὰς ὄρμὰς καὶ κινήσεις ἔχοντος τῶν μαχομένων. Hes. | πολέ-

μοιο-πολέμου 13. || 167 ὀλίγον τε φίλον τε, φίλον διὰ τὸ ἐξ ἴδιων εἰναι κατωρθωμάτων·

αὕτη γάρ ἡ κτῆσις εὐφραίνει, ἢ δὲ ἐναντία ἐλέγχει. ||

170   έρχομ' ἔχων ἐπὶ νῆας, ἐπεί κε κάμω πολεμίζων.
νῦν δ' εἴμι Φθίηνδ', ἐπεὶ ή πολὺ φέρτερόν ἔστιν
οἰκαδ' ἴμεν σὺν νησὶ κορωνίσιν, οὐδέ σ' ὅτι
ἐνθάδ' ἄτιμος ἔὸν ἄφενος καὶ πλοῦτον ἀφύξειν.
Τὸν δὲ ἡμείβετ' ἐπειτα ἄναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων.
φεῦγε μάλ' εἴ τοι θυμὸς ἐπέσυται, οὐδέ σ' ἔγωγε
λίσσομαι εἰνεκ' ἐμεῖο μένειν· πάρ' ἐμοὶ γε καὶ ἄλλοι
οἵ κέ με τιμήσουσι, μάλιστα δὲ μητίετα Ζεύς.
175   ἔχθιστος δέ μοί ἔσσι διοτρεφέων βασιλήων·
αἰεὶ γάρ τοι ἔρις τε φίλη πόλεμοί τε μάχαι τε·
εἰ μάλα καρτερός ἔσσι, θεός που σοὶ τό γ' ἔδωκεν·
οἰκαδ' ἴων σὺν νησὶ τε σῆς καὶ σοὶς ἑτάροισι
180   Μυρμιδόνεσσιν ἄνασσε, σέθεν δὲ ἔγὼ οὐκ ἀλεγίζω,
οὐδὲ ὅθομαι κοτέοντος· ἀπειλήσω δέ τοι ὕδε·
ώς εἴμ' ἄφαιρεῖται Χρυσῆίδα Φοῖβος Ἀπόλλων,
τὴν μὲν ἔγὼ σὺν νηὶ τ' ἔμῃ καὶ ἐμοῖς ἑτάροισι

168 νῆας-ναῦς 16. | ἐπεί κε ερ.-ἐπεάν, ἐπὴν κεκάμω, Ἀρίσταρχος γράφει «έπει κε κάμω»
ἴνα μὴ γῇ διπλασιασμὸς ἐν τῷ ῥήματι. καὶ οὕτως ἡ συνήθης ἀνάγνωσις. οὕτω δὲ καὶ Ἡρω-
διανὸς, φάσκων ὅτι «τὸ ἐπήν ἔχει τὸν ἄν, καὶ τίς χρεία ἐν δευτέρῳ αὐτὸν κείσθαι; οὐκ ἀγνοῶ
δὲ ὅτι τινὲς ἐπήν κε γράφουσι». || 169 Φθίηνδε ερ.-εἰς Φθίαν 10. || 170 ιμεν-ιέναι 33. |
νησί-ναυσί 16. | κορωνίσιν, καμπυλόπρυμνος. Hes. || 171 ἐών-ών 32. | ἄφενος καὶ
πλοῦτον ἀφύξειν, πικρῶς φησι σκοπὸν συναγωγῆς χρημάτων αὐτῷ τὸν πόλεμον ἔξευρειν.
|| 172 τόν-αὐτόν 21. || 173 φεῦγε μάλ', τὴν ὑποχώρησιν φυγὴν ὀνομάζει καταισχύνων
αὐτόν. | τοὶ ερ.-σοὶ. | εἴ τοι θυμὸς ἐπέσυται, εἴ λίων ὥρμησαι ... θυμός, τοῦτο τὸ ὄ-
νομα παρὰ τῷ ποιητῇ - ἐπίφρονι βουλῆ. || 174 εἰνεκα-ἴνεκα 3. | ἐμεῖο ερ.-ἐμοῦ. | πάρ'
ἐμοὶ-πάρεισιν ἐμοὶ. || 175 κέ με τιμήσουσιν 38. | μητίετα ερ.-μητιέτης 9., ὡς καὶ τὸ
«ἐκ δὲ Διὸς βασιλῆες» (Hesiod. Th. 96), θαρσύνει δὲ τοὺς ἄλλους, παρατιθεὶς αὐτοῖς τὸν Δία
ἀντὶ Ἀχιλλέως. τῇ δὲ πρὸς τὸν θεὸν κοινωνίᾳ οὐχ ὑπηρέτας αὐτοὺς πεποίηκεν, εἰς δὲ τὴν ἴ-
σοθεον εὐεργεσίαν ἔξῆρε τοὺς Ἑλληνας. || 176 ἔσσι ερ.-εἱ. | διοτρεφέων ερ.-διοτρεφῶν
18., ὑπὸ Διὸς τεθραμμένος. S. | βασιλήων-βασιλέων 17. || 177 αἰεὶ ερ.-αἱ. | τοὶ
ερ.-σοὶ. | ἔρις τε φίλη, τὰ πλεονεκτήματα ὀνείδη μεθίστησιν, ὡς εἴ τις τὸν ἀνδρεῖον βίαιον
καλεῖ καὶ τὸν σιωπηλὸν δόλιον. || 178 ἔσσι ερ.-εἱ. | τό-τοῦτο 21. | θεός που σοὶ τό
γ' ἔδωκεν, εὐτυχίαν, οὐκ ἀρετὴν ἰδίαν αὐτῷ μαρτυρεῖ. πιθανῶς δὲ ἐπὶ μὲν τοῦ Ἀχιλλέως ἀ-
ορίστως ἔφη τὸ θεός, ἐπὶ δὲ αὐτοῦ ὠρισμένως φέρει τὸν Δία (175). || 179 νησί-ναυσί 16.
| σῆς-σαῖς 8. | ἑτάροισιν ερ.-ἑταίροις 12. || 180 Μυρμιδόνεσσιν-Μυρμιδόνεσι 19. |
ἄνασσε, φασὶν Αἰγίνης τῆς Ἀσώπου ἐρασθῆναι τὸν Δία καὶ τῷ τῶν φίλων παρεικασθῆναι,
καὶ εἰς Φλιοῦντα διακομίσαι, καὶ εἰθ' οὕτως αὐτῇ μιγῆναι. ἀδημονοῦντος δὲ τοῦ ἐκεῖσε βασι-
λεύοντος διὰ τὴν τῶν ἐνοικούντων σπάνιν, λέγουσι τὸν Δία τοὺς αὐτόθι μύρμηκας ἀνδρωθῆναι
ποιῆσαι, τοῦ βασιλέως Αἰγίναν αἰτησαμένου καὶ αὐτῆς τὸν Δία παραπεισάσης. ἔνθεν τοὺς
Μυρμιδόνας μυθολογοῦσι γενέσθαι. | σέθεν ερ.-σοῦ. || 181 ὅθομαι, οὐ ταράσσομαι, πα-
ρὰ τὸν διτοῦν τὸν τάραχον. | κοτέοντος ερ.-κοτοῦντος 32. || 182 Φοῖβος, πιθανῶς οὐχ
ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων φησὶν ἄφαιρεῖσθαι τὸ γέρας, ίνα μὴ ὑποπτος γένηται ὡς μισῶν αὐτούς,
διότι ἀποδίδωσιν, οὐδὲ ὑπὸ Ἀχιλλέως, ίνα μὴ οἱ «Ἐλληνες Ἀχιλλεῖ χάριν ἔχωσιν ἀλλ' ὑ-
πὸ τοῦ θεοῦ ἄφαιρεῖσθαι φησιν, ὡς οὐκ ἀνθρώπων ἥττων, ἀλλὰ θεοῦ γενόμενος. εὐ δὲ καὶ τὸ
καθ' ἔαυτὸν ηὔξησεν, ὡς τοσοῦτον Ἀχιλλέως προύχων ὅσον τοῦ θεοῦ ἀπολείπεται. || 183
τήν-αὐτήν 21. | ἑτάροισιν ερ.-ἑταίροις 12. ||

- πέμψω, ἐγὼ δέ κ' ἄγω Βρισητίδα καλλιπάρησον
185 αὐτὸς ίών κλισίηνδε τὸ σὸν γέρας ὅφρ' ἐν εἰδῆς
ὅσσον φέρτερός εἴμι σέθεν, στυγέη δὲ καὶ ἄλλος
ίσον ἔμοι φάσθαι καὶ ὁμοιωθήμενοι ἄντην.
- “Ως φάτο· Πηλεῖων δ' ἄχος γένετ', ἐν δέ οἱ ἥτορ
στήθεσσιν λασίοισι διάνδιχα μερμήριξεν,
190 ἦ δ' γε φάσγανον ὁξὺ ἐρυσσάμενος παρὰ μηροῦ
τοὺς μὲν ἀναστήσειν, δ' ὁ Ἀτρεΐδην ἐναρίζοι,
ἥε χόλον παύσειν ἐρητύσειέ τε θυμόν.
ἥος δ' ταῦθ' ὥρμαινε κατὰ φρένα καὶ κατὰ θυμόν,
195 ἔλκετο δ' ἐκ κολεοῖο μέγα ξίφος, ἥλθε δ' Ἀθήνη
οὐρανόθεν· πρὸ γὰρ ἥκε θεὰ λευκώλενος “Ἡρη
ἄμφω ὄμως θυμῷ φιλέουσά τε κηδομένη τε·
στῇ δ' ὅπιθεν, ξανθῆς δὲ κόμης ἔλε Πηλεῖωνα
οἴω φαινομένῃ· τῶν δ' ἄλλων οὖ τις ὄρατο·
θάμβησεν δ' Ἀχιλεύς, μετὰ δ' ἐτράπετ', αὐτίκα δ' ἔγνω
200 Παλλάδ' Ἀθηναίην· δεινῷ δέ οἱ ὅσσε φάκανθεν·
καὶ μιν φωνήσας ἔπεια πτερόεντα προσηύδα·
τίπτ' αὐτ' αἰγιόχοιο Διὸς τέκος εἰλήλουθας;
ἥτινα ὕβριν ἴδη Ἀγαμέμνονος Ἀτρεΐδαο;
ἀλλ' ἔχ τοι ἐρέω, τὸ δὲ καὶ τελέεσθαι ὅιω·
205 ἥτις ὑπεροπλίησι τάχ' ἄν ποτε θυμὸν ὀλέσσῃ.

- 184 **καλλιπάρησον** ep.-καλλιπάρειον 3. || 185 **κλισίηνδε** ep.-εἰς κλισίαν 10. | **ὅφρα,**
ίνα. || 186 **σέθεν** ep.-σοῦ. | **στυγέη-στυγή** 32. || 187 **φάσθαι** ep.-φάναι, ἀναιρεῖ
τὴν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἰσηγορίαν· διὸ καὶ οἱ Ἀχαιοὶ φεύγουσιν, οὐ δυνάμενοι δικαιολογεῖ-
σθαι αὐτῷ. | **όμοιωθήμενοι** ep.-όμοιωθήναι. || 188 **φάτο** ep.-ἔφη. | **γένετο-ἔγένετο**
29. | **οἱ** ep.-αὐτῷ. || 189 **στήθεσσι-στήθεσι** 19. | **λασίοισι-λασίοις** 12., σημαίνει δὲ
καὶ τοῖς θερμοῖς· ἡ θέρμη γὰρ αἰτίᾳ τῆς ἐκφύσεως τῶν τριχῶν. | **μερμήριξεν** ep.-έμερμήριξεν
29., μερίζω μερμερίζω, καὶ ἔκτάσει μερμηρίζω ὡς δάπτω δαρδάπτω. || 190 **ὅ-αὐτός** 21. |
ἐρυσσάμενος-ἐρυσάμενος 6., σπασάμενος. || 191 **ὅ-αὐτός** 21. || 192 **ἥε** ep.-ῃ., ἡ γὰρ ὕ-
βρις ἀνεξωπύρει, ἡ δὲ φρόνησις κατέστελλε. τοῦτο δὲ ὑποφαίνει διὸ τοῦ «κατὰ φρένα καὶ κατὰ
θυμόν» (193). | **ἐρητύσειε**, κωλύσειε. ἐπειδὴ τὸ μὲν (sc. χόλος) διαχέσμενόν ἐστιν, ὡς ἐπὶ ὕ-
δατος ρέοντος εἶπε παύσειν. δὲ θυμὸς ἐπειδὴ τὸ θῦόν ἐστι, τῷ **ἐρητύσειεν** ἐχρήσατο. ||
193 **ἥος**, νῦν ἀντὶ τοῦ τέως. | **ὅ-αὐτός** 21. | **ὥρμαινε**, διενοεῖτο. || 194 **ἔλκετο-εἰλκετο**
29. | **κολεοῖο-κολέου** 13. | **Ἀθήνη-Ἀθηνᾶ** 10. || 195 **πρό** ... **ἥκε-προηκε** 20.
| **“Ἡρη-**Ἡρα 10. || 196 **φιλέουσα-φιλοῦσα** 32. || 197 **στῆ-ἔστη** 29. | **ὅπιθεν**
ep.-ὅπισθεν. | **ἔλε-εἴλε** 29., **ξανθῆς κόμης**, διὰ τούτου δὲ αἰνίτεται τὸ θερμὸν καὶ ὄργιλον
τοῦ ἥρωος· οἱ γὰρ ξανθόχολοι τοιοῦτοι. || 198 **οἴω** ep.-μόνω. | **ὄρατο** ep.-έωρατο. ||
199 **θάμβησεν-θέμβησεν** 29. | **Ἀχιλεύς-Ἀχιλλεύς** 5. | **μετά ... ἐτράπετο-μετετράπετο**
20. || 200 **Ἀθηναίην** ep.-Ἀθηναίαν 10. | **οἱ** ep.-αὐτῇ. | **φάκανθεν-έφάνθησαν** 3./24./29.
|| 201 **μίν** ep.-αὐτήν. | **φωνήσας**, προσκαλεσάμενος, ἦ τὸ ὄνομα αὐτῆς εἰπών. | **ἔπεια-ἔπη**
18. || 202 **αἰγιόχοιο** ep.-αἰγιόχου 13., τοῦ ἀπὸ τῆς αἰγὸς ὥχῃ λαβόντος. | **εἰλήλου-θας-ἔληλουθας** 3. || 203 **Ἀτρεΐδαο-Ἀτρείδου** 13. || 204 **ἔχ** ... **ἐρέω-ἐξερῷ** 20./32.
| **τοὶ** ep.-σοὶ. | **τό-τοῦτο**, δ' 21. | **τελέεσθαι-τελεῖσθαι** 32. || 205 **ἥτις ὑπεροπλίησι**
ep.-ὑπεροπλίαις αὐτοῦ 8. | **ἄν** ... **ὸλέσση-ἄν** ... ὀλέσσῃ 6./38., ὃπ' ἔμοι δέ φησιν ἀπολεῖται.
||

Τὸν δ' αὗτε προσέειπε θεὰ γλαυκῶπις Ἀθήνη·
ἡλθον ἐγὼ παύσουσα τὸ σὸν μένος, αἴ κε πίθαι,
οὐρανόθεν· πρὸ δέ μ' ἦκε θεὰ λευκώλενος Ἡρη
ὅμφω δύμῶς θυμῷ φιλέουσά τε κηδομένη τε·
210 ἀλλ' ἄγε λῆγ' ἔριδος, μηδὲ ἔιφος ἔλκεο χειρὶ·
ἀλλ' ἥτοι ἔπεισιν μὲν ὄνειδισον ὡς ἔσεται περ·
ῶδε γὰρ ἔξερέω, τὸ δὲ καὶ τετελεσμένον ἔσται·
καὶ ποτέ τοι τρὶς τόσσα παρέσσεται ἀγλαὰ δῶρα
ὑβριος εἰνεκα τῆσδε· σὺ δ' ἵσχεο, πείθεο δ' ἡμῖν.

215 Τὴν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
χρὴ μὲν σφωτέρον γε θεὰ ἔπιος εἰρύσσασθαι
καὶ μάλα περ θυμῷ κεχολωμένον· ὡς γὰρ ἄμεινον·
ὅς κε θεοῖς ἐπιπείθηται μάλα τ' ἔκλυσον αὐτοῦ.
220 Ὁς δέ τοι ἔπ' ἀργυρέῃ κάπη σχέθε χεῖρα βαρεῖαν,
ἄψ δ' ἐς κουλεὸν ὡσε μέγα ἔιφος, οὐδ' ἀπίθησε
μύθῳ Ἀθηναίης· ἦ δ' Οὔλυμπόνδε βεβήκει
δώματ' ἐς αἰγιόχοιο Διὸς μετὰ δαίμονας ἄλλους.
Πηλεΐδης δ' ἔξαῦτις ἀταρτηροῖς ἐπέεσσιν
Ἄτρετίδην προσέειπε, καὶ οὐ πω λῆγε χόλοιο·

206 τόν-αὐτόν 21. | προσέειπε-προσεῖπε 3. | Ἀθήνη-Ἀθηνᾶ 10. | γλαυκῶπις, φοβε-
ρὰ ἐν τῷ ὁρᾶσθαι. λαμπρόφθαλμος. Hes. || 207 αἱ κε ερ.-έάν. | πίθαι ερ.-πειση 25.
|| 208 πρὸ ... ἥκε-προτῆκε 20. | Ἡρη-Ἡρα 10. || 209 φιλέουσα-φιλοῦσα 32., τὸ
σφριγῶν τοῦ θυμοῦ μαλακοῖς ἰάται λόγοις. δύμως ἐκδειματοῖ, καὶ τὸν ἐχθρὸν θεοφιλῇ εἶναι λέ-
γουσα. οὐ πάς δὲ ὁ φιλῶν κήδεται ὡς λύκος ἄρνα. || 210 λῆγ' ἔριδος, τεχνικῶς λίαν οὐχ
ἄμα πάσης αὐτὸν ἐκκόπτει τῆς ἐπιθυμίας, ἀλλ' ὡς ιατρὸς οἰνον ἀπαγορεύων ὕδωρ δίδωσιν,
οὐτας διὰ τὸ τοῦ μείζονος ἑκτρέφαι συγχωρεῖ τὸ ὄλιγον. | ἔκλεο-ἔλκου 25. || 211 ἔσεται
ερ.-έσται. || 212 ἔξερέω-ἔξερῷ 32. | τό δέ-τόδε 21. | τετελεσμένον ἔσται, ὃ μὲν ὡς
ἄνθρωπος «ὅτι» (204), ἡ δὲ ὡς θεὸς διαβεβαιοῦται. || 213 τοὶ ερ.-σοὶ. | τόσσα-τόσα 6.
| παρέσσεται ερ.-παρέσται, πόθεν δέ φασιν ἡ Ἀθηνᾶ οἰδεν, ὅτι ὁ Ἀχιλλεὺς λήφεται πολ-
λαπλάσια δῶρα; οὐδέπω γὰρ τῇ Θέτιδι τὴν Ἀχιλλέως τιμὴν ὑπέσχετο ὁ Ζεύς. ὅτι οὐ μόνον
θεός, ἀλλὰ καὶ ὁ τυχῶν ἄνθρωπος γνοίη, ὅτι οἱ τοὺς κρείττους ἀτιμάσαντες, εἰ κινδυνεύσειαν,
ἐπὶ τοὺς ὑβρισμένους καταφεύγουσιν. || 214 ὑβριος-ὑβρεως 16. | εἰνεκα-εἴνεκα 3. | ἴ-
σχεο-ἴσχου 25. | πείθεο-πείθου 25. || 215 τήν-αὐτήν 21. || 216 σφωτέρον, πρὸς
δύο ἀμείβεται· σφωτέρον ἐστι δυϊκόν. | εἰρύσσασθαι-ἐρύσσασθαι 3./6. || 218 κέ ερ.-ἄν. ||
219 ἦ, δηλοῦ... τὸ ἔφη· «ἥ καὶ κυανέησιν» (528)... τοῦτο φιλῶς λεγόμενον καὶ περισπωμέ-
νως δηλοῖ σύνδεσμον παραπληρωματικὸν τὸν ἥτοι, ἵσον τῷ δῆ, οἷον «έπει ἥ πολὺ φέρτερόν
ἐστι» (169), καὶ παραλλήλως «ἥ δῆ λοιγια ἔργα» (518); ἀργυρέη-ἀργυρῆ 14., ἀργυροήλω.
καπη δὲ τὸ καπίον, ἥγουν ἥ τοῦ ἔιφους λαβῆ. βαρεῖαν δὲ τὴν πρώην ἐπτερωμένην τῷ θράσει,
ἥ τὴν ἔτερους τοῖς ὅπλοις βαρύνουσαν. | σχέθε ερ.-έσχε. || 220 ἐς ερ.-εῖς. | κουλε-
όν, παρὰ τὸ κοῖλον εἴναι. | ὡσε ερ.-έωσε. | ἀπίθησεν-ἡπίθησεν 29. || 221 Ἀθηναίης
ερ.-Ἀθηναίας 10. | ἥ-αὐτή 21. | Ούλυμπόνδε-εἰς Ὄλυμπον 4. | βεβήκει-ἐβεβήκει
29. || 222 ἐς ερ.-εῖς. | αἰγιόχοιο ερ.-αἰγιόχου 13., μετά, ἀντὶ τοῦ ἐπί. || 223 ἔξαῦ-
τις-ἔξαῦθις. | ἀταρτηροῖς, ἀτηροῖς. | ἐπέεσσιν-ἐπεισιν 3./19. || 224 προσέειπε-προσεῖπε
3. | λῆγε-ἔληγε 29. | χόλοιο-χόλου 13. ||

- 225 οἰνοβαρές, κυνὸς ὅμματ' ἔχων, κραδίην δ' ἐλάφοιο,
οὗτε ποτ' ἐς πόλεμον ἄμα λαῷ θωρηχθῆναι
οὗτε λόχον δ' ἵέναι σὺν ἀριστήσσιν Ἀχαιῶν
τέτληκας θυμῷ· τὸ δέ τοι κὴρ εἰδεται εἴνοι.
ἡ πολὺ λώιόν ἔστι κατὰ στρατὸν εὔρὺν Ἀχαιῶν
230 δῶρ' ἀποιαρεῖσθαι ὃς τις σέθεν ἀντίον εἰπῆ·
δημοβόρος βασιλεὺς ἐπεὶ οὐτιδανοῖσιν ἀνάσσεις·
ἡ γάρ ἀν Ἀτρεΐδῃ νῦν ὕστατα λωβήσαιο.
ἀλλ' ἔξ τοι ἐρέω καὶ ἐπὶ μέγαν ὄρκον ὁμοῦμαι·
ναὶ μὰ τόδε σκῆπτρον, τὸ μὲν οὖ ποτε φύλλα καὶ ὅζους
235 φύσει, ἐπεὶ δὴ πρῶτα τομήν ἐν ὄρεσσι λέλοιπεν,
οὐδὲ ἀναθηλήσει· περὶ γάρ ρά ἐ χαλκὸς ἔλεφε
φύλλά τε καὶ φλοιόν· νῦν αὔτε μιν υἱες Ἀχαιῶν
ἐν παλάμης φορέουσι δικασπόλοι, οἵ τε θέμιστας
πρὸς Διὸς εἰρύαται· δὲ τοι μέγας ἔσσεται ὄρκος·
240 ἡ ποτ' Ἀχιλλῆος ποθῇ ἴξεται υἱας Ἀχαιῶν
σύμπαντας· τότε δ' οὐ τι δυνήσεαι ἀχνύμενός περ
χραισμεῖν, εὗτ' ἀν πολλοὶ ὑφ' Ἐκτορος ἀνδροφόνοιο
θηῆσκοντες πίπτωσι· σὺ δὲ ἐνδοθι θυμὸν ἀμύξεις
χωρίενος ὅ τ' ἄριστον Ἀχαιῶν οὐδὲν ἔτισας.
245   Ως φάτο Πηλεΐδης, ποτὶ δὲ σκῆπτρον βάλε γαίη

225 **κραδίην** ερ.-καρδίαν 10. | **ἐλάφοιο**-ἐλάφου 13., Ἰσοκράτης (4, 142) Κόνωνι τῷ Ἀθηναίων στρατηγῷ τρία μαρτυρεῖ, ἐπιμέλειαν, πίστιν, ἐμπειρίαν πολέμου. τούτων τὰ ἐναντία κατανοήσας Ἀγαμέμνονα ὀνειδίζει· ἐξ οἰνοποσίας μὲν γάρ ἀμέλεια, ἀπιστία δὲ ἐξ ἀναιδείας, καὶ πολέμων ἀπειρίαν ἡ δειλία ἐργάζεται ... λέγεται κραδίαν μὴ ἔχειν τὸ ἐλάφιον. || 226 ἐς ερ.-εἰς. | **λαῷ**-λεῷ 11. | **θωρηχθῆναι**, καθοπλισθῆναι. Hes. || 227 **ἀριστήσσιν**-ἀριστεῦσι 17./19., ἀνδρεῖος. Hes. || 228 **τό-**τοῦτο 21. || 229 **λώιον**-λῷον 3. || 230 **ἀποιαρεῖσθαι** ερ.-ἄφαιρεῖσθαι 3. | **σέθεν** ερ.-σοῦ. | **ἀντίον** εἰπῆ, ὡς ἀφαιροῦντα τὴν ἰσολογίαν διαβάλλει. || 231 **δημοβόρος**, κινητικὰ ταῦτα τοῦ πλήθους· μεγίστη κατηγορία τὸ σφετερίζεσθαι τὰ κοινά. | **οὐτιδανοῖσιν** ερ.-οὐτιδανοῖς 12., οὐτισί. || 233 **ἔξ** ... **ἐρέω**-ἔξερῷ 20./32. | **τοῖ** ερ.-σοί. | **ἐπί** ... **όμοῦμαι**-ἐπομοῦμαι 20., ἐπόμνυσθαί ἔστι τὸ ὑπισχνούμενον ὁμόσαι, ἀπομνύναι δὲ τὸ ἀποφάσκειν. μέγαν δὲ ὄρκον ἡ τὸν κοινὸν τῶν ὄρκων ἡ τὸν ὡς ἀληθῶς παρ' αὐτοῦ τελεσθησόμενον. || 234 **τό-**δ 21. || 235 **ὄρεσσι**-ὄρεσι 19. || 236 **ῥά** ερ.-ῥά. | **ἐ** ερ.-αὐτό. || 237 **μίν** ερ.-αὐτό. | **υἱες** ερ.-υἱοί. || 238 **παλάμης**-παλάμαις 8. | **φορέουσι**-φοροῦσι 32., **θέμιστας**, νόμους, δίκας. Hes. || 239 **εἰρύαται** ερ.-εἰρυμένοι εἰσιν 27., εἰς δικαιοσύνην παρακαλεῖ τοὺς ὄρχοντας, εἴγε τὸ δίκαιον ἐγχειρίζει αὐτοῖς ὁ Ζεύς, παραφθειρομένου δὲ αὐτοῦ δίκας δώσουσι Διῖ. ἡ δτὶ οὐπω νομογραφίας οὕσης ὁ λόγος τῶν βασιλέων νόμος ἦν. | **τοῖ** ερ.-σοί. | **ἔσσεται** ερ.-ἔσται. || 240 **Ἀχιλλῆος**-Ἀχιλλέως 17. | **ἴξεται** ερ.-ίκνεῖται. | **υἱας** ερ.-υἱούς. || 241 δυνήσεαι-δυνήσῃ 25. | **ἀχνύμενος**, λυπούμενος. Hes. || 242 **εὗτ'** ἀν ερ.-ὅταν. | **ἀνδροφόνοιο**-ἀνδροφόνου 13. || 243 **θηῆσκοντες** πίπτωσι, ἀναστροφῇ ὁ τρόπος. || 244 **χωρίενος**-χωρίενος 32. | **ὅ τ'** ερ.-ὅτι || 245 φάτο ερ.-ἔφη 29. | **ποτί**, ερ.-πρός. | **βάλε**-ἔβαλε 29. | **γαίη**, γῆ, νῦν μὲν τὸν Ἀχιλλέα, ἐν δὲ τῇ Ὁδυσσείᾳ (Π. 80-1) τὸν Τηλέμαχον ποιῶν τὸ σκῆπτρον ἀποτιθεμένους, ἐπ' ἔκείνους μὲν καὶ πλῆθος ἐξέχεε δακρύων (καὶ γὰρ νεώτερος, καὶ αἱ συμφοραὶ δειναῖ). ὁ δὲ Ἀχιλλέus οὐ μάλα ὀλοφύρεται· οὔτε γὰρ ὁμοίως νέος, καὶ περὶ γυναικὸς ἡ μάχη ... ὁ θυμὸς τὰ μετὰ κεῖρας ἔχόμενα ρίπτει. ||

χρυσείοις ἥλοισι πεπαρμένον, ἔζετο δ' αὐτός·
 Ἀτρετῆδης δ' ἐτέρωθεν ἐμήνυε· τοῖσι δὲ Νέστωρ
 ἥδυεπῆς ἀνόρουσε λιγὺς Πυλίων ἀγορητής,
 τοῦ καὶ ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ρέεν αὐδῆ·
 250 τῷ δ' ἥδη δύο μὲν γενεαὶ μερόπων ἀνθρώπων
 ἐφθίαθ', οἵ οἱ πρόσθεν ὅμα τράφεν ἥδ' ἐγένοντο
 ἐν Πύλῳ ἡγαθέη, μετὰ δὲ τριτάτοισιν ἄνασσεν·
 δο σφιν ἐν φρονέων ἀγορήσατο καὶ μετέειπεν·
 ὦ πόποι νῆ μέγα πένθος Ἀχαιΐδα γαῖαν ἵκανει·
 255 νῆ κεν γηθήσαι Πρίαμος Πριάμοιο τε παῖδες
 ἀλλοι τε Τρῷες μέγα κεν κεχαροίατο θυμῷ
 εἰ σφῶν τάδε πάντα πυθοίατο μαρναμένοιιν,
 οἵ περ μὲν βουλὴν Δαναῶν, περὶ δ' ἐστὲ μάχεσθαι.
 ἀλλὰ πίθεσθ'; ἄμφω δὲ νεωτέρω ἐστὸν ἐμεῖο·
 260 ἥδη γάρ ποτ' ἐγὼ καὶ ἀρείοσιν ἥέ περ ὑμῖν
 ἀνδράσιν ὡμίλησα, καὶ οὐ ποτέ μ' οἴ γ' ἀθέριζον.
 οὐ γάρ πω τοίους ἴδον ἀνέρας οὐδὲ ἴδωμαι,
 οἵον Πειρίθοόν τε Δρύαντά τε ποιμένα λαῶν
 Καινέα τ' Ἐξάδιόν τε καὶ ἀντίθεον Πολύφημον
 265 Θησέα τ' Αἰγεΐδην, ἐπιείκελον ἀθανάτοισιν.

246 χρυσείοις-χρυσοῖς 3./14. | ἥλοισι-ἥλοις 12. || 247 τοῖσι-αὐτοῖς 12./21. || 248
 ἀνόρουσε ερ.-ἀνόρουσε 29. || 249 τοῦ ερ.-οῦ 22. | γλώσσης-γλώττης 7. | ρέεν-ἔρει
 29./32., «μέλιτος» διὰ τὸ πείθειν, «ρέεν» δὲ διὰ τὸ ἀνεμπόδιστον. ἔοικε δὲ ἀποτείνεσθαι εἰς ἔαν-
 τὸν ὁ κατὰ συλλογισμὸν ἔπαινος. || 250 τῷ-αὐτῷ 21., γενεαί, ἡ γενεὰ τριάκοντα ἔτη ἔχει.
 δύο οὖν γενεὰς πληρώσας εἰς τὴν τρίτην κατελέγετο, ὥστε δύο γενεαὶ ἀνθρώπων ἐφθάρρησαν.
 οὐχ ὅτι δὲ ἀνθρώπους φησὶν ἀποθανεῖν, ἀλλὰ δύο περιοδικὰς γενεάς, τουτέστι τὰς καλουμένας
 δύο γενεὰς ἀνθρωπείας, ὧσει ἐλεγε δύο τριακοντατείας. οὕτω δὲ ζώντων τῶν σὺν αὐτῷ
 ἀνθρώπων, ὅμως αἱ γενεαὶ ἀν εἰεν ἐφθαρμέναι. αὐτὸς δὲ ναυάρχος ήν τῶν ἐν τῇ τρίτῃ γενεᾷ γε-
 νομένων, οἱ δέ την στρατεύσιμον ἥλικιαν. | μερόπων, ἀνθρωποι· διὰ τὸ μεμερισμένην ἔχειν
 τὴν δύα, ἥγουν τὴν φωνήν. ἡ ἀπὸ Μέροπος, τοῦ πατρὸς Φαέθοντος, Κωάφου. λέγονται δὲ καὶ
 Κῶοι Μέροπες· καὶ ὅρνεά τινα, ὡς Ἀριστοτέλης. || 251 ἐφθίατο ερ.-ἐφθιμένοι νῆσον 27. | οἱ ερ.-αὐτῷ. | ὅμα, τὸ «ὅμα» ἐπὶ καιροῦ, τὸ ὄμοιον ἐπὶ τόπου. | τράφεν-ἐτράφησαν 29./24.
 || 252 ἡγαθέη ερ.-ἡγαθέα 10. | τριτάτοισιν ερ.-τρίτοις 12., τοῖς ἀπὸ τῆς αὐτοῦ γενέσεως
 τρίτην ἥλικιαν ἀγουσιν. | ἄνασσεν-ἡνασσεν 29. || 253 ὄ-ούτος 21. | σφίν ερ.-αὐτοῖς.
 | ἀγορήσατο-ἡγορήσατο 29. | μετέειπεν-μετεῖπεν 3. || 254 Ἀχαιΐδα-Ἀχαιά 3. | γαῖαν ερ.-γῆν. || 255 κέν ερ.-ἄν. | Πριάμοιο-Πριάμου 13. || 256 κέν ερ.-ἄν. |
 κεχαροίατο ερ.-χαρείσαν 36. || 257 σφῶιν ερ.-σφῶν. | πυθοίατο-πύθοιντο 27. ||
 259 πίθεσθε ερ.-πείσασθε. | ἐμεῖο ερ.-έμοι. || 260 ἥε ερ.-ἥ. || 261 οἴ-αὐτοί 21. | ἀ-
 θέριζον ερ.-ἀθέριζον 29., ἀποδοκιμάζειν, ἀτιμάζειν. Hes. || 262 ἴδον-είδον 29. | ἀ-
 νέρας ερ.-ἀνδρας, ἀπολογούμενος ὑπέρ ὅν ἥλαττωσεν αὐτούς, οὐδὲ ἔσεσθαι τοιούτους λέγει,
 τοῖς γάρ ἀποθανοῦσιν οὐδεὶς φθονεῖ, ἐπειδὴ τὸ ἀπὸν ἀνεμποδίστω εὔνοιά τετίμηται. οὐ παρέ-
 θετο δὲ τὰ ἐν Πελοποννήσῳ πεπραγμένα ἀειτῷ ἐν τῷ πρὸς Ἡλείους πολέμῳ οὐ γάρ οὕτω
 τὸν Ἀγαμέμνονα πείθειν προηρεῖτο ὡς τὸν Ἀχιλλέα, ὃν εἰδε σπώμενον τὸ ξίφος. καλῶς οὖν
 ἀπὸ Θετταλικῶν παραινεῖ, ἐπεὶ κακένοις περὶ γυναικῶν ήν ἡ στάσις, ἵν' ἔξ ἐτοίμου τῷ μύθῳ
 τούτῳ πείση αὐτόν. || 263 λαῶν-λεῶν 11. || 265 ἀθανάτοισιν-ἀθανάτοις 12. ||

κάρτιστοι δὴ κεῖνοι ἐπιχθονίων τράφεν ἀνδρῶν·
κάρτιστοι μὲν ἔσαν καὶ καρτίστοις ἐμάχοντο
φηρσὶν ὄρεσκῷοισι καὶ ἐκπάγλως ἀπόλεσσαν.
καὶ μὲν τοῖσιν ἐγὼ μεθομίλεον ἐκ Πύλου ἐλθῶν
270 τηλόθεν ἐξ ἀπίης γαίης· καλέσαντο γὰρ αὐτοί·
καὶ μαχόμην κατ' ἔμ' αὐτὸν ἐγώ· κείνοισι δ' ἂν οὕτις
τῶν οἱ νῦν βροτοί εἰσιν ἐπιχθονίοι μαχέοιτο·
καὶ μέν μεν βουλέων ἔνυιεν πείθοντό τε μύθῳ·
ἀλλὰ πίθεσθε καὶ ὑμεῖς, ἐπεὶ πείθεσθαι ἄμεινον·
275 μήτε σὺ τόνδ' ἀγαθός περ ἐών ἀποαίρεο κούρην,
ἀλλ' ἔα ὡς οἱ πρῶτα δόσαν γέρας υἱες Ἀχαιῶν·
μήτε σὺ Πηλείδη, θελ' ἐριζέμεναι βασιλῆῃ
ἀντιβίνη, ἐπεὶ οὐ ποθ' ὁμοίης ἔμμορε τιμῆς
σκηπτοῦχος βασιλεύς, ὡς τε Ζεὺς κῦδος ἔδωκεν.
280 εἰ δὲ σὺ καρτερός ἐσσι θεὰ δέ σε γείνατο μήτηρ,
ἀλλ' ὅ γε φέρτερός ἐστιν ἐπεὶ πλεόνεσσιν ἀνάσσει.
Ἄτρετίδη σὺ δὲ παῦε τεὸν μένος· αὐτὰρ ἐγωγε
λίσσομ' Ἀχιλλῆη μεθέμεν χόλον, ὃς μέγα πᾶσιν
ἔρκος Ἀχαιοῖσιν πέλεται πολέμοιο κακοῖο.
285 Τὸν δ' ἀπαμειβόμενος προσέφη κρείων Ἀγαμέμνων·

266 κάρτιστοι ερ.-κράτιστοι. | κεῖνοι ερ.-ἐκεῖνοι. | τράφεν-ἐτράφησαν 24./29. || 267 κάρτιστοι ερ.-κράτιστοι. | ἔσαν ερ.-ῆσαν. | καρτίστοις ερ.-κρατίστοις. || 268 ὄ-ρεσκῷοισι-ὄρεσκῷοις 12. | ἀπόλεσσαν-ἀπώλεσαν 6./29., κάρτιστοι μὲν οὗτοι τῶν ἀνδρῶν· ἐκεῖνοι δὲ κράτιστοι πρὸς τὰ λοιπὰ συγχρινόμενοι θηρία. ἐκ Στίλβης μὲν οὖν τῆς Πηνειοῦ κόρης καὶ Ἀπόλλωνος γέργονε Λαπίθης, ἀφ' οὐ πολὺ πλήθος γίνεται. ὁ δὲ Χείρων δοκεῖ ἐκ Κρόνου γεγενηθῆσθαι. ἀσελγεῖς δὲ λίαν γεγόνασιν. ἐκ Φολόης δὲ αὐτοὺς Ἡρακλῆς ἔδιωξεν· εἴτα ἥκον εἰς τὸ Πήλιον. || 269 τοῖσι ερ.-αὐτοῖς 21. | μεθομίλεον ερ.-μεθωμίλουν 29./32., οὐκ εἴπεν ἐπεκούρουν οὐδὲ συνεμάχουν· οὐ γὰρ ἂν αὐτοῖς συνεμάχει μὴ ὡν καὶ παρόμοιος. || 270 ἀπίης-ἀπίας 10., ἀντὶ ἀπόύσης, τῆς πόρρωθεν οὔσης, ἐκ τοῦ ἵημι. | γαίης ερ.-γῆς. | καλέσαντο-ἐκαλέσαντο 29., δόξης ἔνεκεν τοῦτο φησιν, ὅτι μετεπέμφαντο καὶ οὕτως ἥκεν. || 271 μαχόμην-ἐμαχόμην 29. | ἔμ' αὐτὸν ερ.-έμαυτόν, οὕτως κατὰ παράθεσιν ἐν δύο ἐμὲ αὐτόν· σύνθετος γὰρ ἀντωνυμία παρὸ τῷ ποιητῇ οὐκ ἐστιν. | κείνοισι ερ.-ἐκεῖνοις 12., Κενταύροις. || 272 τῶν-τούτων 21. | μαχέοιτο ερ.-μάχοιτο 3. || 273 μεν ερ.-έμου 14. | βουλέων-βουλῶν 8. | ξύνιεν-ξυνίεσαν 24. | πείθοντο-ἐπείθοντο 29. || 274 πίθεσθε ερ.-πείσασθε. | ὑμεῖς ερ.-ὑμεῖς. || 275 ἐών-ῶν 32. | τόνδ' ... ἀποαίρεο ερ.-ἀφαιροῦ, ἀρχαῖκῶς «τόνδε» ἀφαιροῦ, ἀντὶ «τούδε»... προκαταστέλλει δὲ τὸν θυμὸν διὰ τοῦ «ἀγαθός», ὁ ἐστι μὴ θελήσης ἀνάξια σαυτοῦ ποιεῖν. τὸ δὲ «ἀποαίρεο» Αττικόν. | κούρην-κόρην 4. || 276 οἱ ερ.-αὐτῷ. | δόσαν-ἔδοσαν 29. | υἱες ερ.-νιοί. || 277 ἐριζέμεναι-ἐρίζειν 33. | βασιλῆη-βασιλεῖ 17. || 278 ἀντιβίην ερ.-ἀντιβίαν 10. | ὁμοίης-ὁμοίας 10. | ἔμμορε, ἔτυχεν, ἔλαχεν, ἐκλήρωσεν. || 280 ἐσσι ερ.-εῖ. | γείνατο ερ.-ἐγείνατο 29. || 281 ὄ-οὔτος 21. | πλεόνεσσιν ερ.-πλειόνεσιν 19. || 282 τεόν ερ.-σόν. || 283 Ἀχιλλῆη-Ἀχιλλεῖ 5./17. | μεθέμεν-μεθεῖναι 33. || 284 Ἀχαιοῖσιν-Ἀχαιοῖς 12. | πολέμοιο κακοῖο-πολέμου κακοῦ 13., ὑφοῖ δὲ Ἀχιλλέα ὡς δίχα αὐτοῦ οὐδὲν ὅντων τῶν ἄλλων Ἀχαιῶν. || 285 τόν-αὐτόν 21. ||

νοὶ δὴ ταῦτά γε πάντα γέρον κατὰ μοῖραν ἔειπες·
ἀλλ’ ὅδ’ ἀνὴρ ἐθέλει περὶ πάντων ἔμμεναι ἄλλων,
πάντων μὲν κρατέειν ἐθέλει, πάντεσσι δ’ ἀνάσσειν,
πᾶσι δὲ σημαίνειν, ἢ τιν’ οὐ πείσεσθαι δέω.
290 εἰ δέ μιν αἰχμητὴν ἔθεσαν θεοὶ αἰὲν ἔόντες
τούνεκά οἱ προθέουσιν ὄνειδεα μυθήσασθαι;
Τὸν δ’ ὅρ’ ὑποβλήδην ἡμείβετο δῖος Ἀχιλλεύς·
ἥ γάρ κεν δειλός τε καὶ οὐτιδανὸς καλεοίμην
εἰ δὴ σοὶ πᾶν ἔργον ὑπείξομαι ὅττι κεν εἴπης·
295 ἄλλοισιν δὴ ταῦτ’ ἐπιτέλλεο, μὴ γὰρ ἔμοιγε
σήμαιν· οὐ γὰρ ἔγωγ’ ἔτι σοὶ πείσεσθαι δέω.
ἄλλο δέ τοι ἐρέω, σὺ δ’ ἐνὶ φρεσὶ βάλλεο σῆσι·
χερσὶ μὲν οὖ τοι ἔγωγε μαχήσομαι εἶνεκα κούρης
οὔτε σοὶ οὔτε τῷ ἄλλῳ, ἐπεὶ μ’ ἀφέλεσθε γε δόντες·
300 τῶν δ’ ἄλλων ἂ μοι ἔστι θοῇ παρὰ νηῇ μελαίνῃ
τῶν οὐκ ἄν τι φέροις ἀνελῶν ἀέκοντος ἔμειο·
εἰ δ’ ἄγε μὴν πείρησαι ἵνα γνώωσι καὶ οἴδε·
αἴψα τοι αἴμα κελαινὸν ἐρωήσει περὶ δουρί.
“Ως τώ γ’ ἀντιβίοισι μαχεσσαμένω ἐπέεσσιν
305 ἀνστήτην, λῦσαν δ’ ἀγορήν παρὰ νησίν Ἀχαιῶν·
Πηλεΐδης μὲν ἐπὶ κλισίας καὶ νῆσις ἔίσας
ἡγε σύν τε Μενοιτιάδη καὶ οἵς ἑτάροισιν·
‘Ατρεΐδης δ’ ἄρα νῆα θοὴν ἄλα δὲ προέρυσσεν,

286 ἔειπες-εἴπεις 3. || 287 περί ... ἔμμεναι-περιεῖναι 20./33. || 288 κρατέειν-κρατεῖν
32. | πάντεσσι ερ.-πᾶσι 19., ἴδιον τῶν θυμουμένων ἐπανακυλοῦν τὰ αὐτά· οὐδέποτε γὰρ
οἰονται ίκανῶς εἰρηκέναι οἱ θυμούμενοι. καλεῖται δὲ τὸ σχῆμα ἐπιβολή, ἐν μιᾷ περιόδῳ ἀρ-
χὰς πλείους ἐπιφερόμενον ... ἐκτὸς εἰ μὴ τὸ κρατεῖν σημαίνει τὸ νικᾶν, ἀρχεῖν δὲ τὸ ἀνάσσειν,
ἐπιτάσσειν δὲ τὸ σημαίνειν. || 290 μίν ερ.-αὐτόν. | αἰέν ερ.-άει. | ἔόντες-δόντες 32.
|| 291 τούνεκα-τούτου ἔνεκα 2./21. | οἱ ερ.-αὐτῷ. | προθέουσιν ερ.-προτιθέασιν. | ὁ-
νείδεα-όνειδη 18., τοῦ δευτέρου στίχου (291.) πευστικῶς ἀναγινωσκομένου γίνεται ὁ λόγος
τοιοῦτος· εἰ δὲ πολεμικὸν αὐτὸν ἐποίησαν οἱ θεοί, ἄρα ὀφείλει διὰ τοῦτο ἄλλοις ὄνειδίζειν. ||
292 τόν-αὐτόν 21. | ὑποβλήδην, ὑποβάλλων τὸν λόγον πρὶν σιωπῆσαι τὸν λέγοντα, ἄλ-
λοι ὑπολαμβάνων. Hes. || 293 κέν ερ.-ἄν. | καλεοίμην-καλοίμην 32. || 294 ὅττι-ὅ
τι 6. | κέν ερ.-ἄν. || 295 ἄλλοσιν-ἄλλοις 12. | ἐπιτέλλεο-ἐπιτέλλου 25. || 297
τοί ερ.-σοί. | ἐρέω-ἔρω 32. | ἐνί ερ.-ἐν. | βάλλεο-βάλλου 25. | σῆσι-σαῖς 8. ||
298 μαχήσομαι ερ.-μαχοῦμαι. | εἶνεκα-ἔνεκα 3. | κούρης-κόρης 4. || 299 ἀφέλε-
σθε-ἀφεὶλεσθε 29., ἔργω δὲ κοινωνεῖ εἰς ἀπαντας, τὴν αἰτίαν τῆς ἀφαιρέσεως ἀγνοῶν. || 301
τῶν-τούτων 21. | ἀέκοντος ερ.-ἀκοντος. | ἔμειο ερ.-ἔμοι. || 302 εἰ δ’ ἄγε, εἰ δὲ βού-
λει, ἄγε. | γνώωσι-γνῶσι 3. || 303 τοὶ ερ.-σοὶ. | δουρί ερ.-δόρατι.., ἐρωήσει, παρὰ
τὴν ἐρωήν, δόρμησει. ἐναργῶς δὲ πεφάντασται τὸ περὶ τὸ δόρυ μεθ’ ὄρμῆς ἐκχεόμενον αἷμα.
καὶ ταύτας ἐμφύχους ἔλεγεν εἴναι παρ’ αὐτῷ τὰς λέξεις Ἀριστοτέλης. || 304 τῶ-αὐτῶ
21. | ἀντιβίοισι ερ.-ἀντιβίοις, ἔξ ἐναντίας. Hes. | μαχεσσαμένω ερ.-μαχησαμένω 6. |
ἐπέεσσιν-εἴπεσιν 3./19. || 305 ἀνστήτην-ἀνεστήτην 29. | λῦσαν-ἔλυσαν 29. | ἀγο-
ρήν-ἀγοράν 10. | νησίν-ναυσίν 16. || 306 νῆας-ναῦς 16. || 307 ηγε ερ.-ηει. | ηγε
σύν τε Μενοιτιάδη, εἰκότως τῷ Ἀχιλλεῖ θυμικῷ ὅντι ηπιος ὃν Πάτροκλος πάρεστι πρὸς τὸ
τὸν θυμὸν αὐτοῦ μαλάσσειν. | οἵς ἑτάροισιν ερ.-έταίροις αὐτοῦ 12. || 308 νῆα-ναῦν 16. |
προέρυσσεν-προείρυσεν 6./29. ||

- 310   ἔν δ' ἔρέτας ἔκρινεν ἑείκοσιν, ἐς δ' ἔκατόμβην
       βῆσε θεῷ, ἀνὰ δὲ Χρυσηῖδα καλλιπάρηον
       εἰσεν ἄγων· ἔν δ' ἀρχὸς ἔβη πολύμητις Ὄδυσσεύς.
       Οἴ μὲν ἔπειτ' ἀναβάντες ἐπέπλεον ὑγρὰ κέλευθα,
       λαοὺς δ' Ἀτρεΐδης ἀπολυμαίνεσθαι ἄνωγεν·
       οἱ δ' ἀπελυμαίνοντο καὶ εἰς ἄλλα λύματα βάλλον,
       315   ἔρδον δ' Ἀπόλλωνι τεληγέσσας ἔκατόμβας
       ταύρων ἥδ' αἰγῶν παρὰ θῖν' ἀλὸς ἀτρυγέτοιο·
       κνίση δ' οὐρανὸν ἵκεν ἐλισσομένη περὶ καπνῷ.
       “Ως οἱ μὲν τὰ πένοντο κατὰ στρατόν· οὐδ' Ἀγαμέμνων
       λῆγ' ἔριδος τὴν πρῶτον ἐπηπείληστος Ἀχιλῆι,
       320   ἀλλ' ὅ γε Ταλθύβιόν τε καὶ Εύρυβάτην προσέειπε,
       τώ οἱ ἔσαν κήρυκε καὶ ὀτρηρὼ θεράποντε·
       ἔρχεσθον κλισίην Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος·
       χειρὸς ἐλόντ' ἀγέμενον Βρισηῖδα καλλιπάρηον·
       εἰ δέ κε μὴ δώησιν ἐγὼ δέ κεν αὐτὸς ἔλωμαι
       325   ἐλθῶν σὺν πλεόνεσσι· τό οἱ καὶ ρίγιον ἔσται.
       “Ως εἰπὼν προτεί, κρατερὸν δ' ἐπὶ μῦθον ἔτελλε·
       τῷ δ' ἀέκοντε βάτην παρὰ θῖν' ἀλὸς ἀτρυγέτοιο,
       Μυρμιδόνων δ' ἐπὶ τε κλισίας καὶ νῆας ἴκέσθην,
       τὸν δ' εὔρον παρά τε κλισῆι καὶ νηὶ μελαίνῃ
       330   ἥμενον· οὐδ' ὅρα τῷ γε ἰδὼν γήθησεν Ἀχιλλεύς.

309 ἔν ... ἔκρινεν-ἐνέκρινεν 20. | ἑείκοσιν-εἴκοσιν 3. | ἐς ... βῆσε ερ.-εἰσέβησε 20./29.
 || 310 καλλιπάρηον ερ.-καλλιπάρειον 3. || 311 εἰσεν ερ.-ῆκε. | ἐν ... ἔβη-ἐνέβη
 20. || 313 λαούς-λεώς 11. | ἄνωγεν-ῆνωγεν 29. || 314 βάλλον-ἔβαλλον 29., ἀ-
 πεκαθαίροντο καὶ εἰς τὴν θάλατταν τὰ περιττάματα καὶ καθάρματα ἔβαλλον ... φύσει γὰρ τὸ
 ὑδωρ τῆς θαλάσσης καθαρτικόν. | λύματα, τὰ ρυπάσματα τοῦ σώματος. τὰ γὰρ τῆς νό-
 σου, τουτέστι τὰ καθάρματα. Hes. || 316 ἀτρυγέτοιο ερ.-ἀτρυγέτου 13., ἀκάρπου ἀβύσσου
 καὶ ἀπείρου. Hes. || 317 κνίση ερ.-κνίσα., ἐλισσομένη περὶ καπνῷ, ὑπ' ὅψιν ἦγαγεν
 ἄμα τῷ μέλανι τοῦ καπνοῦ συναναμισγομένην τὴν λευκότητα τῆς πιμελῆς φανταστικῶς. ||
 318 τά-ταῦτα 21. | πένοντο ερ.-ἐπένοντο 29. || 319 λῆγε-ἔληγε 29. | τήν-ήν 21. |
 'Αχιλῆι-'Αχιλλεϊ 5./17. || 320 ὅ-αὐτός 21. | προσέειπε-προσεῖπε 3. || 321 τώ-ῶ 21.
 | οἱ ερ.-αὐτῷ. | ἔσαν ερ.-ῆσαν. || 322 κλισίην-κλισίαν 10. | Πηληϊάδεω-Πηλείδου
 3./13. | 'Αχιλῆος-'Αχιλλέως 5./17. || 323 ἀγέμεν-ἄγειν 33., ἀντὶ προστακτικοῦ τοῦ
 ἄγε. | καλλιπάρηον ερ.-καλλιπάρειον 3., βασιλικὸν τὸ ἀπόλυτον τῆς φράσεως καὶ τὸ δι'
 ἄλλων πειρᾶσθαι καὶ οὕτως ἐπιχειρεῖν. ὑβριστικὸν δὲ καὶ τοῦτο οὐ γὰρ ἐντυχεῖν Ἀχιλλεῖ κε-
 λεύει, ἀλλ' ὡς κενῆς οὕσης τῆς νεώς ἄγειν αὐτήν. || 324 εἰ ... κέ ερ.-έάν. | δῶησιν
 ερ.-δῷ 23. | κέν ... ἔλωμαι 38. || 325 πλεόνεσσιν ερ.-πλειόνεσι 19. | τό-ὅ 21. |
 οἱ ερ.-αὐτῷ. || 326 προτεί, ἀντὶ τοῦ συνεχῶς ἐπέταττεν. | κρατέρον ερ.-καρτέρον. | ἐ-
 πί ... ἔτελλε-ἐπέτελλε 20. || 327 τώ-ῶ 21. | ἀέκοντε-ἄκοντε 3. | βάτην-ἔβάτην
 29., εἰκότως καὶ τὸν Ἀγαμέμνονα γὰρ δεδοίκασι καὶ πρὸς δὲν ἀποστέλλονται. | ἀτρυγέτοιο
 ερ.-ἀτρυγέτου 13. || 328 νῆας-ναῦς 16. || 329 τόν-αὐτόν 21. | κλισίη-κλισία 10. |
 νηὶ μελαίνη, διὰ τῆς μελαίνης νηὸς τὸ σκυθρωπὸν τῆς ἔδρας δῆλοι. || 330 τώ-αὐτώ 21. |
 γήθησεν-ἔγήθησεν 29., ἐκ τοῦ ἐναντίου τὸ ἐναντίον ἀκουστέον· οὐκέτι γήθησεν, ἀλλ' ἐλυπήθη
 ... ὁ τρόπος ἀντίφρασις. ||

τὰ μὲν ταρβήσαντε καὶ αἰδομένω βασιλῆα
στήτην, οὐδέ τί μιν προσεφώνεον οὐδέ ἐρέοντο·
αὐτὸρ δὲ ἔγνω ήσιν ἐνὶ φρεσὶ φώνησέν τε·
χαίρετε κήρυκες Διός ἄγγελοι ηδὲ καὶ ἀνδρῶν,
335 ὅσσον ἵτε· οὗ τί μοι ὑμμες ἐπαίτιοι ἀλλ' Ἀγαμέμνων,
ὅ σφωϊ προτεί Βριστῆδος εἴνεκα κούρης.
ἀλλ' ἄγε διογενὲς Πατρόκλεες ἔξαγε κούρην
καὶ σφωϊ δός ἄγειν· τῷ δ' αὐτῷ μάρτυροι ἔστων
πρός τε θεῶν μακάρων πρός τε θυητῶν ἀνθρώπων
340 καὶ πρὸς τοῦ βασιλῆος ἀπηνέος εἰ ποτε δ' αὔτε
χρειώ ἐμείο γένηται ἀεικέα λοιγὸν ἀμῦναι
τοῖς ἀλλοις· η γὰρ ὁ γ' ὀλοιησι φρεσὶ θύει,
οὐδέ τι οἶδε νοῆσαι ἀμά πρόσσω καὶ ὀπίσσω,
ὅπως οἱ παρὰ νηυσὶ σόοι μαχέοιντο Ἀχαιοί.
345 Ὡς φάτο, Πάτροκλος δὲ φίλω ἐπεπείθεθ' ἐταίρω,
ἐκ δ' ἄγαγε κλισίης Βριστῆδα καλλιπάρηην,
δῶκε δὲ ἄγειν· τῷ δ' αὐτὶς ἵτην παρὰ νῆας Ἀχαιῶν.

331 τώ-τούτω 21. | ταρβήσαντε καὶ αἰδομένω, δύο δὲ ταῦτα συμβαίνειν περὶ τοὺς χρηστοὺς ἀει ὁ ποιητής φησιν, αἰδῶ καὶ φόβον. | βασιλῆα-βασιλέα 17. || 332 στήτην-ἔστήτην 29. | μίν ep.-αὐτόν. | προσεφώνεον-προσεφώνουν 32. | ἐρέοντο-ἔροῦντο 32., τὸ μὲν γάρ εἰπεῖν τι παροξυντικόν, τὸ δὲ θωπεῦσαι δουλοπρεπές. πρῶτος δὲ Ὄμηρος πρόσωπα κωφὰ παρήγαγεν εἰς τὴν τραγῳδίαν. || 333 δ-αὐτός 21. | ήσιν ... φρεσὶ ep.-φρεσὶ αὐτοῦ. | ἐνὶ ep.-ἐν. | φώνησεν-ἔφωνησεν 29. || 334 Διός ἄγγελοι, η ὅτι τὰς ἑορτὰς αὐτοῦ ἄγγελλουσιν, η ὅτι ἀπὸ Ἐρμού εἰσιν, ὃς ἄγγελος Διός. καλῶς δὲ οὐκ Ἀγαμέμνονος ἔφη, ἀλλ' ἀνδρῶν καὶ Διός, οἵς δικαιώς ὑπηρετοῦσι· τούτῳ γάρ ἀδίκως. κοινὸς δὲ νόμος μὴ ἀδικεῖσθαι κήρυκα· ἴεροι γάρ οὗτοι καὶ τὰ πρὸς θυσίαν ἐτοιμάζοντες. || 335 ὑμμες ep.-ὑμεῖς. | ἐπαίτιοι, πεπαιδευμένως· οὐ γάρ δεῖ τὰς αἰτίας ἐφ' ἐτέρους μετάγειν ὡς κύνα κατὰ τοῦ βεβλημένου λίθου. || 336 δ-δς 21. | σφῶι ep.-σφῶ. | εἴνεκα-ἔνεκα 3. | κούρης-κόρης 4. || 337 κούρην-κόρην 4., Πατρόκλεες ep.-Πατρόκλεις, ἔξαίρει πάλιν τὸ πρόσωπον· τοῖς γάρ τῶν φίλων γνησιωτάτοις εἰώθαμεν πιστεύειν τὰ γύναια. || 338 καὶ σφωϊ-καὶ αὐτοῖν | τώ-τούτω 21. | μάρτυροι ἔστων, μάρτυρεται τῷ κήρυκε, ὅπως μὴ δοκῇ προδότης εἶναι ὑπερορῶν τοὺς Ἀχαιοὺς ἀναιρουμένους. τὸ δὲ ἀλλα οὐχ ἀπτεται Ἀγαμέμνονος, ὅπως μὴ δοκῇ μικροφυχεῖν ἐπὶ τῇ ἀφαιρέσει. || 340 βασιλῆος-βασιλέως 17. | ἀπηνέος-ἀπηνοῦς 18., «ἀναιρεός», εὐεπίφορον γάρ εἶναι (sc. φησί) τὸν Ἀχιλλέα εἰς τὸ ἀναιρῆ καλεῖν τὸν Ἀγαμέμνονα. || 341 χρειώ-χρέω 3. | ἐμείο ep.-ἐμοῦ. | ἀεικέα-ἀεικῇ 18. || 342 δ-αὐτός 21. | ὀλοιησι ep.-ὀλοιαῖς 8. | φρεσὶ θύει, ἐμφαντικῶς τὸ λυσσώδες αὐτοῦ καὶ ἀλογον παρέστησε. μάρτυρας οὖν ὑμᾶς σχήσω τῆς παραπλήξιας αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἶδε προνοήσαι στρατιᾶς. || 343 πρόσσω καὶ ὀπίσσω-πρόσσω καὶ ὀπίσω 6., δεῖ γάρ τὸν ὅλως ἔχοντα γνῶσιν μὴ τὰ παρόντα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα σκοπεῖν. || 344 ὅπως-ὅπως 6. | νηυσί-ναυσί 16. | σόοι ep.-σῶ. | μαχέοιντο ep.-μάχοιντο 3. || 345 φάτο ep.-ἔφη 29. | Πάτροκλος δὲ φίλω ἐπεπείθεθ' ἐταίρω, τὸ ηπιον αὐ τοῦ διὰ τῆς σιωπῆς τῆς νῦν τε κάν δὴ τῇ στάσει κάν τῷ μηνιθμῷ δείκνυται. καὶ νῦν δὲ οὐ φθέγγεται, ἵνα μὴ η παροξυντικός. || 346 ἐξ ... ἄγαγε-ἔξηγαγε 20./29. | κλισίης-κλισία 10. | καλλιπάρηην ep.- καλλιπάρειον 3. || 347 δῶκε-ἔδωκε 29. | νῆας-ναῦς 16., αὔτις ep.-αὔθις. ||

350   ή δ' ἀέκουσ' ἄμα τοῖσι γυνὴ κίεν· αὐτὰρ Ἀχιλλεὺς
δακρύσας ἐτάρων ἄφαρ ἔζετο νόσφι λιασθείς,
θιν' ἔφ' ἀλὸς πολιῆς, ὁρόων ἐπ' ἀπέιρονα πόντον·
πολλὰ δὲ μητρὶ φίλῃ ἡρήσατο χεῖρας ὥρεγνύς·
μῆτερ ἐπεὶ μ' ἔτεκές γε μινυνθάδιόν περ ἔόντα,
τιμήν πέρι μοι ὅφελλεν Ὁλύμπιος ἐγγυαλίξαι
Ζεὺς ὑψιβρεμέτης· νῦν δ' οὐδέ με τυτθὸν ἔτισεν·
355   η̄ γάρ μ' Ἀτρετός εύρυν κρείων Ἀγαμέμνων
ἡτίμησεν· ἐλῶν γὰρ ἔχει γέρας αὐτὸς ἀπούρας.
“Ως φάτο δάκρυ χέων, τοῦ δ' ἔκλυε πότνια μήτηρ
ἡμένη ἐν βένθεσσιν ἀλὸς παρὰ πατρὶ γέροντι·
καρπαλίμως δ' ἀνέδυ πολιῆς ἀλὸς ἡὗτ' ὥμιχλη,
360   καὶ ᾧ πάροιι ἀυτοῖο καθέζετο δάκρυ χέοντος,
χειρὶ τέ μιν κατέρεξεν ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόματε·
τέκνον τί κλαίεις; τί δέ σε φρένας ἵκετο πένθος;
ἔξαυδα, μὴ κεῦθε νόω, ἵνα εἰδομεν ἄμφω.
365   Τὴν δὲ βαρὺ στενάχων προσέφη πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
οἵσθα· τί η̄ τοι ταῦτα ἰδυίη πάντ' ἀγορεύω;

348 ἀέκουσα-ἄκουσα 3., ἔστι γὰρ φίλανδρος, ὡς τὸ πρόσωπον δηλοῖ. | τοῖσι-αὐτοῖς 12./21. | κίεν ep.-ἔκιεν 29. || 349 δακρύσας, ἔτοιμον τὸ ἡρωῖκὸν πρὸς δάκρυα . . . καὶ η̄ παροιμία «ἀεὶ δ' ἀριδάκρυες ἀνέρες ἐσθλοί». | ἐτάρων ep.-έταίρων. | νόσφι, ὅπως μὴ γελῷτο παρὰ τῶν ἐταίρων. η̄ τὴν διάλεξιν τῆς μητρός. || 350 πολιῆς-πολιᾶς 10. | ὁρόων ep.-ὁρῶν 32. || 351 χεῖρας ὥρεγνύς, ὕσπερ ἀσπαζόμενος ὥρεγει τὸ χείρε τῇ μητρὶ. || 352 μινυνθάδιον, τοῦτο μάλιστα δύναται λυπῆσαι μητέρα ὀλιγοχρόνιος νίσ· ὃ πρῶτον προβάλλεται. | ἔόντα-όντα 32. || 353 ὅφελλεν ep.-ώφειλεν 29., ὅφελλεν Αἰολικῶς, ὡς χεῖρες χέρρες. | ἐγγυαλίξαι, ἐγχειρίσαι, δοῦναι εἰς χεῖρας· ἐπειδὴ κοίλα γύαλα λέγεται. ὃ δὲ λαμβάνων τὴν κύλικα, τῇ χειρὶ κοίλῃ ταύτην λαμβάνει. καλοῦνται δὲ «γυναί» αἱ χεῖρες. Hes. || 354 ὑψιβρεμέτης, ὃ ἐν ὑψει βρέμων διὰ τῶν βροντῶν η̄ τῶν ἀνέμων. | οὐδέ με τυτθόν, φιλεγκλήμονες κατὰ θεῶν οἱ ἀτυχεῖς. || 357 φάτο ep.-ἔφη 29. | τοῦ-αὐτοῦ 21. || 358 βένθεσσιν-βένθεσι 19. | πατρὶ γέροντι, ἵσως τοὺς ἐν θαλάσσῃ τιμωμένους ἀλίους γέροντάς φησιν, ὡς Πρωτέα Φόρκυνα Νηρέα. || 359 καρπαλίμως, ἀντὶ τοῦ κραιπνῶς. ταχεῖα δὲ η̄ ἀνοδος ὡς μητρὸς καὶ θεοῦ. φαντασία δὲ περίκειται τῇ θεῷ διὰ τῆς ὥμιχλης. η̄ δι τηθαλασσία ἔστιν η̄ θεός. | πολιῆς-πολιᾶς 10. || 360 ᾧ-ἄρα 1. | αὐτοῖο-αὐτοῦ 13. | καθέζετο-ἐκαθέζετο 29. || 361 μίν ep.-αὐτόν. | ἐκ . . . ὀνόματε-έξουνόματε 20./29. || 363 ἔξαυδα, τῇ γὰρ τῶν λόγων <μὴ> ἀνοχῇ καὶ κουφεῖται τοῦ βάρους η̄ ψυχή. | νόῳ-νῷ 14. | εἰδομεν-εἰδωμεν 28. || 364 τὴν-αὐτήν 21. || 365 οἴσθα, ἄκρως ἐνέφηνε τὸ βαρύθυμον διὰ τοῦ προοιμίου καὶ πρὸς εἰδότας δὲ ἔθος λέγειν ἐπικουφίζοντας τὴν ὁδύνην. | τοὶ ep.-σοὶ. | ἰδυίη ep.-εἰδυίη. ||

ώχόμεθ' ἐς Θήβην ἵερὴν πόλιν Ἡετίωνος,
 τὴν δὲ διεπράθομέν τε καὶ ἥγομεν ἐνθάδε πάντα·
 καὶ τὰ μὲν εὖ δάσσαντο μετὰ σφίσιν υἱες Ἀχαιῶν,
 ἐκ δ' ἔλον Ἀτρεῖδη Χρυσηῖδα καλλιπάρηγον.
 370   Χρύσης δ' αὔθ' ἵερεὺς ἐκατηβόλου Ἀπόλλωνος
 ἥλθε θοὸς ἐπὶ νῆσας Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων
 λυσόμενός τε θύγατρα φέρων τ' ἀπερείσι' ἄποινα,
 στέμματ' ἔχων ἐν χερσὶν ἐκηβόλου Ἀπόλλωνος
 χρυσέψις ἀνὰ σκήπτρῳ, καὶ λίσσετο πάντας Ἀχαιούς,
 375   Ἀτρεῖδα δὲ μάλιστα δύω κοσμήτορε λαῶν.
 ἔνθ' ἄλλοι μὲν πάντες ἐπευφήμησαν Ἀχαιοῖς
 αἰδεῖσθαί θ' ἵερηα καὶ ἀγλαὰ δέχθαι ἄποινα·
 ἄλλ' οὐκ Ἀτρεῖδη Ἀγαμέμνονι ἦνδανε θυμῷ,
 ἄλλὰ κακῶς ἀφίει, κρατερὸν δ' ἐπὶ μῆθον ἔτελλε·
 380   χαώμενος δ' ὅ γέρων πάλιν ὠχετο· τοῦ δ' Ἀπόλλων
 εὐξαμένου ἥκουσεν, ἐπεὶ μάλα οἱ φίλοις ἦσαν,
 ἥκε δ' ἐπ' Ἀργείοισι κακὸν βέλος· οἵ δέ νυ λαοὶ
 θηῆσκον ἐπασσύτεροι, τὰ δ' ἐπώχετο κῆλα θεοῖο
 πάντῃ ἀνὰ στρατὸν εύρον Ἀχαιῶν· ἄμμι δὲ μάντις
 385   εὗ εἰδὼς ἀγόρευε θεοπροπίας ἐκάτοι·
 αὐτίκ' ἔγω πρῶτος κελόμην θεὸν ἴλασκεσθαι·
 Ἀτρεῖωνα δ' ἐπειτα χόλος λάβειν, αἴφα δ' ἀναστὰς
 ἡπείλησεν μῆθον δὲ δὴ τετελεσμένος ἐστί·
 τὴν μὲν γὰρ σὺν νηὶ θοῇ ἑλίκωπες Ἀχαιοὶ
 390   ἐς Χρύσην πέμπουσιν, ἄγουσι δὲ δῶρα ἄνακτι.

366 ἐς ερ.-εἰς. | ὡχόμεθ' ἐς Θήβην, ὁ τρόπος ἀνακεφαλαίωσις. τέσσαρες δὲ διηγήσεων
 ιδέαι· ή μὲν ὄμιλητική, ὡς ὅταν παρά τινος ἀκούσας τις αὐτῷ διηγήται ἢ ἥκουσεν, ὡς τὸ
 «πολλάκι γὰρ σέο πατρός» (396). τὸ δὲ ἀπαγγελτικόν, ὅταν ἢ παρ' ἔτέρου ἥκουσεν ἐτέρῳ διη-
 γήται, τὸ δὲ ὑποστατικόν, ὅταν τῶν πραγμάτων τινὰ ἀπαγγεῖλαι ὑποθέμενοι διηγώμεθα, τὸ
 δὲ μικτὸν ἐξ ὄμιλητικοῦ καὶ ὑποστατικοῦ, ὡς τὸ «ἄλλὰ σὺ τὸν γ' ἐλθοῦσα, θεά, ὑπελύσαο δε-
 σμῶν» (401), εἰ γὰρ ἡν ὄμιλητικόν, οὕτως ἀν εἰπεν· ἄλλὰ σὲ τῶν δεσμῶν αὐτὸν ἀπολύσαι
 καλέσασαν τὸν ἐκατόγχειρον. ὁ δὲ ἐφ' ἔτέρων πτῶσιν μετελθὼν ὡς ἰδιον ἥδη λόγον καὶ οὐχ
 ὡς παρ' ἐκείνης ἀκούσας διέξεισν. | Θήβην, Θήβη χωρίον ἔρημον πλησίον Λέσβου, ἀπὸ
 Θήβης τῆς Ἄδραμυος· ἀθλον γὰρ ταύτην ὁ πατήρ προούθετο τῷ προούχοντι γυμνικῷ ἀγῶνι, λα-
 βῶν δὲ αὐτὴν Ἡρακλῆς ἔκτισε τὴν πόλιν, ὄνομάσας ἐκ ταύτης. δοσοὶ δὲ ἀθετοῦσι τοὺς στίχους
 (366–92), οὐκ ἐώσιν ἡμᾶς μαθεῖν, ὅθεν ἥλω Χρυσηῖς. | ιερήν-ιεράν 10. || 367 τήν-ταύτην
 21. || 368 δάσσαντο-ἔδάσαντο 6./29. | σφίσιν ερ.-έαυτοῖς. | υἱες ερ.-υἱοι. || 369
 ἐκ ... ἔλον-ἔξειλον 20./29. | καλλιπάρηγον ερ.-καλλιπάρειον 3. || 371 νῆας-ναῦς
 16., χαλκοχιτώνων, λαμπρὸν ἥ πορφυροῦν ἔχόντων χιτῶνας. || 372 θύγατρα-θυγατέρα
 15. || 374 χρυσέψ-χρυσῷ 14. | λίσσετο-ἔλισσετο 29. || 375 λαῶν-λεῶν 11. ||
 377 ιερῆα-ιερέα 17. | δέχθαι ερ.-δέξασθαι. || 379 κρατερόν ερ.-καρτερόν. | ἐπὶ ... ἔ-
 τελλε ερ.-ἔπετελλε 20. || 380 χωρόμενος-χώμενος 32. | τοῖο-αὐτοῦ 13./21. || 381
 οἱ ερ.-αὐτῷ. | ἦν ερ.-ῆν. || 382 Ἀργείοισι-Ἀργείοις 12. | λαοί-λεῷ 11. || 383
 θηῆσκον-ἔθηγσκον 29. | ἐπασσύτεροι, παρὰ τὸ ἀσσον ἀσσύτεροι, ὡς παροίτεροι η ἐκάτε-
 ροι. | θεοῖο-θεοῦ 13. || 384 ἄμμι ερ.-ῆμιν. || 385 ἀγόρευε-ἡγόρευε 29. | ἐκάτοι
 ερ.-ἐκάτου 13. || 387 κελόμην ερ.-ἔκελόμην 29. || 388 λάβεν-ἔλαβεν 29. | ὅ-δε 21. ||
 390 ἐς ερ.-εἰς. ||

- τὴν δὲ νέον κλισίηθεν ἔβαν κήρυκες ἄγοντες
κούρην Βρισῆος τὴν μοι δόσαν υἱες Ἀχαιῶν.
ἀλλὰ σὺ εὶ δύνασαι γε περίσχεο παιδὸς ἥηος·
395 ἐλθοῦσ' Οὐλυμπον δὲ Δία λίσαι, εἴ ποτε δή τι
ἥ ἔπει ὄνησας κραδίην Διὸς ἡὲ καὶ ἔργῳ.
πολλάκι γάρ σεο πατρὸς ἐνὶ μεγάροισιν ἀκουσα
εὐχομένης ὅτ’ ἔφησθα κελαινεφέῃ Κρονίωνι
οἴη ἐν ἀθανάτοισιν ἀεικέα λοιγὸν ἀμῦναι,
ὅππότε μιν ξυνδῆσαι Ὄλυμπιοι ἥθελον ἀλλοι
400 “Ἡρη τ’ ἡδὲ Ποσειδάων καὶ Παλλὰς Ἀθήνη·
ἀλλὰ σὺ τόν γ’ ἐλθοῦσα θεὰ ὑπελύσαο δεσμῶν,
ὦχ’ ἔκατόγχειρον καλέσαο ἐξ μαχρὸν Ὄλυμπον,
οὗ Βριάρεων καλέουσι θεοί, ἀνδρες δέ τε πάντες

391 **κλισίηθεν** ερ.-κλισίαθεν 10. | **ἔβαν**-ἔβησαν 24. || 392 **κούρην**-κόρην 4. | **Βρι-**
σῆος-Βρισέως 17., ὁ δὲ τρόπος ἀντονομασία. | **τήν**-**ἥν** 21. | **δόσαν**-ἔδοσαν 29. | **υἱες**
ερ.-**υἱοί**. || 393 **εἰ δύνασαι γε**, οὐ διστάζων, ἀλλὰ σχετλιάζων εἴ γέ σοι καὶ τοῦτο χαρι-
εῖται ὁ Ζεύς, ἔμα δὲ καὶ κολακεύων αὐτήν, ὅπως ἐρεθίσῃ πρὸς τὸ αἰτούμενον, καὶ τὴν ἴσχὺν
ἐνδείξηται ὡς δῆθεν τοῦ παιδὸς ἀγνοοῦντος. | **περίσχεο**-περισχοῦ 25. | **έηος** ερ.-σοῦ. ||
394 **Οὐλυμπον**-”Ολυμπον 4. || 395 **κραδίην** ερ.-καρδίαν 10. | **ἥέ** ερ.-**ἥ**. || 396
πολλάκι ερ.-πολλάκις. | **σέο** ερ.-σοῦ. | **ἐνί** ερ.-**ἐν**. | **μεγάροισιν**-μεγάροις 12. | **ἀ-**
κουσα-**ῆκουσα** 29., ὁ νοῦς οὔτως, πολλάκις γάρ σου ἐν τοῖς τοῦ ἐμού πατρὸς δόμοις ἀκουσα
εὐχομένης. || 397 **κελαινεφέῃ**, πάρὸς τὸ μελαίνοντα τὸν ἀέρα νεύφειν αὐτὸν. || 398 **οἴη**
ερ.-μόνη 10. | **ἀθανάτοισιν**-ἀθανάτοις 12. | **ἀεικέα**-**ἀεικῇ** 18. || 399 **ὅππότε**-**ὅπότε**
6. | **μίν**-**αὐτόν** 21. || 400 **“Ἡρη**-”**Ἡρα** 10. | **Ποσειδάων** ερ.-Ποσειδῶν. | **Ἀθήνη**
ερ.-**Ἀθηνᾶ**., τί ποτε ἄρα βουλόμενος ταῦτα ἔπλασε, πολὺ ἔχοντα τὸ ἄλογον καὶ ἀνάρμοστον,
εἴ γε **Ἀθηνᾶ** καὶ **Ἡρα** καὶ Ποσειδῶν ἔβούλοντο συνδῆσαι τὸν Δία, ή μὲν θυγάτηρ οὕσα, οἱ
δὲ ἀδελφοί; διὸ καὶ ἀντὶ τῆς **Ἀθηνᾶς** τινες γράφουσι «καὶ Φοίβος Ἀπόλλων», ὡσπερ οὐ τοῦ
αὐτοῦ μένοντος ἀτόπου. καὶ ἄλλοι πάλιν ἐναλλάσσουσι τὰ ἔπη· «οἴη ἐν ἀθανάτοισιν ἀεικέα
λοιγὸν ἀμῦναι / **Ἡρη τ’** ἡδὲ Ποσειδάων καὶ Παλλὰς Ἀθήνη, / ὅππότε μιν ξυνδῆσαι Ὄλυμ-
πιοι ἥθελον ἄλλοι» (398. 400. 399), ἵνα οὕτοι μὲν οἱ θεοὶ φαίνωνται βοηθήσαντες αὐτῷ μετὰ
τῆς Θέτιδος, ἄλλοι δέ τινες οἱ ξυνδῆσαι θέλοντες· καὶ μύθους λέγουσιν ἐπὶ τούτοις πολλούς.
μάχεται δὲ τοῖς ἐναλλάσσουσι τὰ ἔπη τὸ «οἴη ἐν ἀθανάτοισι» (398). πῶς γάρ τοῦ ποιητοῦ λέ-
γοντος ὅτι μόνη, ἐνδέχεται καὶ ἄλλους ἐπεισάγειν βοηθούς; τίνα δὲ καὶ τὸν Βριάρεων χρὴ
νοεῖν; καὶ πῶς οὕτος «βίη οὐ πατρὸς ἀμείνων» (404); – δεῖ τοίνυν φυσικόν τινα μᾶλλον ἐν τού-
τοις ὑπονοεῖν λόγον: Δία γάρ φησι τὴν ἄκρατον θερμασίαν, τὴν καὶ τοῦ ἔζην καὶ τοῦ εἶναι ήμᾶς
αἰτίαν, Ποσειδῶνα τὸ ὕδωρ, **“Ἡραν** τὸν ἀέρα, **Ἀθηνᾶν** τὴν γῆν, Βριάρεων τὸν ἥλιον (πάντων
γάρ τῶν ἀστρών φωτεινότατός ἔστι), Θέτιν δὲ τὴν θέσιν καὶ φύσιν τοῦ παντός. τοῦ ἥλιου τοί-
νυν ἀφισταμένου ἐπὶ τὰ μεσημβρινά, φύξεως γινομένης ἐν τοῖς καθ’ ήμᾶς μέρεσι, συμβαίνει
τὸν ἀέρα, φύσιν ἔχοντα μεταβάλλειν εἰς ὕδωρ, τότε μάλιστα ἐξυγράψαντοι πλέον καὶ δυσχεί-
μερον γίνεσθαι. Ποσειδῶνα οὖν καὶ **“Ἡραν** καὶ **Ἀθηνᾶν** διὰ τοῦτο βουλομένους συνδῆσαι τὸν
Δία φησίν, ἐμφαίνων, ὡς ἔφην, τὴν χειμερινὴν κατάστασιν, ἐν ἥ συμβαίνει τὸ φυχρὸν ἐπικρα-
τέστερον εἶναι τοῦ θερμοῦ. ἀλλ’ ή Θέτις ἀνάγοντα τὸν ἥλιον ἐπὶ τὰ βόρεια φαίνεται ὡσπερ
βοηθοῦσα τῷ Δίτ. εἰκότως δὲ ἐκατόγχειρον τοῦτόν φησιν, ὅτι πάντα τρέφει καὶ αὔξει καὶ φύει,
καθάπερ πολλαῖς ὁμοῦ χερσὶν ἐργαζόμενος. «οὐ πατρὸς» δὲ «ἀμείνων», τοῦ Διός· **Ἀπόλλωνα**
γάρ φησι τὸν ἥλιον. || 401 **τόν**-**αὐτόν** 21. | **ὑπελύσασα**-**ὑπελύσω** 25. || 402 **ὦχ**, εὐθέως,
ταχέως, ὀκέως, ὁξέως. Hes. | **ἐς** ερ.-**εἰς**. || 403 **καλέουσι**-**καλούσι** 32. ||

Αἰγαίων', ὃ γὰρ αὗτε βίην οὖ πατρὸς ἀμείνων·
 405 ὃς ἡρά Κρονίωνι καθέζετο κύδει γαίων·
 τὸν καὶ ὑπέδεισαν μάκαρες θεοὶ οὐδὲ τέτ' ἔδησαν.
 τῶν νῦν μην μήσασα παρέζεο καὶ λαβὲ γούνων
 αἵ τε πᾶς ἐθέλησιν ἐπὶ Τρώεσσιν ἀρῆξαι,
 τοὺς δὲ κατὰ πρύμνας τε καὶ ἀμφ' ἄλλα ἔλσαι Ἀχαιοὺς
 410 κτεινομένους, ἵνα πάντες ἐπαύρωνται βασιλῆος,
 γνῷ δὲ καὶ Ἀτρεῖδης εὑρὺ κρείων Ἀγαμέμνων
 ἦν ἄτην ὅ τ' ἄριστον Ἀχαιῶν οὐδὲν ἔτισεν.

Τὸν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα Θέτις κατὰ δάκρυ χέουσα·
 ὡς μοι τέκνον ἐμόν, τί νῦ σ' ἔτρεφον αἰνὰ τεκούσα;
 415 αἴθ' ὄφελες παρὰ νησίσιν ἀδάκρυτος καὶ ἀπήμων
 ἥσθαι, ἐπεὶ νῦ τοι αἴσα μίνυνθά περ οὖ τι μάλα δήν·
 νῦν δ' ὅμα τ' ὠκύμορος καὶ ὁἶζυρὸς περὶ πάντων
 ἔπλεο· τῷ σε κακῇ αἰση τέκον ἐν μεγάροισι.
 τοῦτο δέ τοι ἐρέουσα ἔπος Διὸς τερπικεραύνῳ
 420 εἶμ' αὐτὴ πρὸς Ὄλυμπον ἀγάννιφον αἴ τε πίθηται.
 ἀλλὰ σὺ μὲν νῦν νησί παρήμενος ὠκυπόροισι
 μῆνιν Ἀχαιοῖσιν, πολέμου δ' ἀποπαύεο πάμπαν·
 Ζεὺς γὰρ ἐς Ὡκεανὸν μετ' ἀμύμονας Αἰθιοπῆας

404 **Αἰγαίωνα**, οὐκ ἔστι δὲ τῶν Τιτάνων ὁ Αἰγεύς, ἀλλὰ ἐνάλιος δαίμων· οὔτως γὰρ καὶ ἡ σύγχρισις λαμβανομένη πρὸς τὸν Ποσειδῶνα λόγον ἔξει. | ὅ ερ.-οῦτος 21. | **Βίην**-**βίαν** 10. | οὖς πατρός ερ.-πατρός αὐτοῦ. || 405 ῥά-ἄρα 1. | **καθέζετο**-**ἔκαθεζετο** 29. || 406 τόν-τούτον 21. || 407 τῶν-τούτων 21. | μίν ερ.-αὐτόν 21. | **παρέζεο**-**παρέζου** 25. | γούνων ερ.-γονάτων 4., κεφαλῆς μὲν λαμβανόμεθα, ἐπεὶ ἥγεμονικόν· δεξιᾶς, ἐπεὶ πρακτικόν· γονάτων (δι' αὐτῶν γὰρ ἐπικλάται τὸ σῶμα) ἐπικλάν οἰωνιζόμενοι τὴν φυχὴν τοῖς λόγοις. || 408 αἵ τε κεν ερ.-έάν. | **ἐθέλησιν**-**ἐθέλη** 23. | ἐπὶ ... ἀρῆξαι-ἐπαρῆξαι 20. | **Τρώεσσιν**-**Τρώων** 19. || 409 ἔλσαι ερ.-έλλαι 34. || 410 **ἐπαύρωνται**, κατ' εἰρωνείαν εἰρηται παρ' αὐτοῦ. **βασιλῆος**-**βασιλέως** 17. || 412 ἦν ἄτην ερ.-άτην αὐτοῦ. | ὅ τ' ερ.-ὅτι || 413 τόν-αὐτόν 21. | **κατά** ... **χέουσα**-**καταχέουσα** 20. || 414 ὡς μοι τέκνον, οὐκ εὐθὺς αὐτῶν τὴν διακονίαν ὑφίσειται, προολοφύρεται δὲ εἰδυῖα τὴν αἰτησιν πρόξενον αὐτῷ οὕσαν θανάτου. | **ἔτρεφον**, ἔθρεφα. | **αἰνά**, ἀντὶ τοῦ αἰνῶς, ἦτοι ματαίως καὶ ἀπράκτως. || 415 **ὄφελες**-**ώφελες** 29., μᾶλλον ἀν προεθέμην σε τὸν ἀπρακτὸν βίον ξῆσαι· ἐπὶ λύμη γὰρ ἐμῇ τοῦτον εἴλου τὸν βίον. | **νησίν**-**ναυσίν** 16. || 416 τοὶ ερ.-σοί. | **μίνυνθα**, ἐπ' ὀλίγον χρόνον, ἦ κατὰ ἀποκοπὴν τοῦ μινυθάδιος. || 417 **οἶζυρός**, ταλαίπωρος ... εἰ τοιαῦτα περὶ Ἀχιλλέως ὁ ποιητής φησι, τί περὶ τῶν ἄλλων εἴποιμεν; || 418 **ἔπλεο** ερ.-ἔπέλου 25. | τῷ ερ.-δὶ τοῦτο. | **τέκον**-**ἔτεκον** 29. **μεγάροισι**-**μεγάροις** 12. || 419 **ἐρέουσα**-**ἔροῦσα** 32. || 420 **ἀγάννιφον**, τὸν λίαν νιφόμενον κατὰ τὰ ὑπὸ τοῖς νέφεσι ὅρῃ· τὰ γὰρ ἄκρα τοῦ Ὄλυμπου ὡς ὑπερνεφῇ οὔτε νίφεται οὔτε κατομβρεῖται, κατ' αὐτὸν τὸν ποιητὴν... «ἀγάννιφον» οὕν ἦ τὸν πάνυ κατανιφόμενον, ἦ τὸν οὔτε δλῶς. | αἱ τε ερ.-έάν. | **πίθηται** ερ.-πείσηται. || 421 **νησίν**-**ναυσίν** 16. | **ὠκυπόροισι** ερ.-**ὠκυπόροις** 12. || 422 **Ἀχαιοῖσιν**-**Ἀχαιοῖς** 12. | **ἀποπαύεο**-**ἀποπαύου** 25., τῆς ὄργῆς δὲ αὐτὸν οὐκ ἐπέχει, εἰδυῖα τὸ φιλόνεικον αὐτοῦ καὶ φιλότιμον. καλῶς δὲ καὶ λόγοις μὲν χαρίζεται αὐτῷ, ἔργοις δὲ ἀναβάλλεται. || 423 **ἐς** ερ.-εἰς. | **Αἰθιοπῆας**-**Αἰθιοπέας** 17., δύμοιόν ἔστι τῷ ἡνιοχῆας. εὐσεβῶς φησι μηδὲ τῶν πόρωνθεν ἀνθρώπων ἀμελεῖν τὸ θεῖον. διττοὶ δέ εἰσιν οἱ Αἰθιόπες· οἱ μὲν πρὸς ἀνατολήν, οἱ δὲ πρὸς δύσιν, ὁριζόμενοι διχῇ ὑπὸ Νείλου. ||

χθιζός ἔβη κατὰ δαῖτα, θεοὶ δ' ἄμα πάντες ἔποντο·
 425 δῶδεκάτῃ δέ τοι αὔτις ἐλεύσεται Οὐλυμπὸν δέ,
 καὶ τότ' ἐπειτά τοι εἴμι Διὸς ποτὶ χαλκοβατὲς δῶ,
 καὶ μιν γουνάσσουμαι καὶ μιν πείσεσθαι δῖω.
 Ὡς ἀρά φωνήσασ' ἀπεβήσετο, τὸν δὲ λίπ' αὐτοῦ
 χωρόμενον κατὰ θυμὸν ἑγένετο γυναικὸς
 430 τήν ἥρα βίη ἀέκοντος ἀπηγύρων· αὐτῷρο 'Οδυσσεὺς
 ἐς Χρύσην ἵκανεν ἄγων ιερὴν ἐκατόμβην.
 οἵ δ' ὅτε δὴ λιμένος πολυβενθέος ἐντὸς ἵκοντο
 ίστια μὲν στείλαντο, θέσαν δ' ἐν νηὶ μελαίνῃ,
 ίστὸν δ' ίστοδόκη πέλασαν προτόνοισιν ὑφέντες
 435 καρπαλίμως, τὴν δ' εἰς ὅρμον προέρεσσαν ἐρετμοῖς.
 ἐκ δ' εὐνὰς ἔβαλον, κατὰ δὲ πρυμνήσι' ἔδησαν·
 ἐκ δὲ καὶ αὐτοὶ βαῖνον ἐπὶ ὥργυμινι θαλάσσης,
 ἐκ δ' ἐκατόμβην βῆσαν ἐκηβόλω 'Απόλλωνι·
 ἐκ δὲ Χρυσῆς νηὸς βῆ ποντοπόρῳ.
 440 τὴν μὲν ἐπειτ' ἐπὶ βωμὸν ἄγων πολύμητις 'Οδυσσεὺς
 πατρὶ φίλω ἐν χερσὶ τίθει καὶ μιν προσέειπεν·

424 **ἔποντο**-εἶποντο 29., λέξις Ἀριστάρχου ἐκ τοῦ Α τῆς Πιλάδος ὑπομνήματος: «τὸ μὲν μετ' ἄμυμονας» (423) ἐπ' ὀμώμονας, δ' ἐστι πρὸς ὀμώμονους, ἀγαθούς, τὸ δὲ “κατὰ δαῖτα” (424) ἀντὶ τοῦ ἐπὶ δαῖτα· οὕτως γὰρ νῦν Ὁμηρος τέθεικεν». || 425 **αὔτις** ερ.-αὔθις, φασὶν ἐν Διοσπόλει μέγιστον εἶναι Διὸς ιερόν, ἀφ' οὐ λαμβάνοντας τὸ ξόανον Αἰθίοπας μετὰ καὶ τῶν ἄλλων ἔγχωρίων θεῶν κατὰ τινὰ χρόνον περινοστεῖν τὰ μέρη τῆς Λιβύης καὶ πολυτελεῖς ποιεῖν πανηγύρεις ἐπὶ διώδεκα ημέρας, ὅτι καὶ τοσοῦτοι οἱ θεοί. | **Οὐλυμπον-** 'Ολυμπον 4. || 426 **ποτὶ** ερ.-πρός. | **χαλκοβατές**, στερεὰν ἔχον τὴν βάσιν. οὐκ ἀπεισι δὲ εἰς Αἰθιοπίαν ἡ Θέτις, ὅτι ἐκεῖ ήσαν οἱ Ἀχαιοίκοι θεοί, καὶ τῷ υἱῷ καιρὸν μετανοίας διδοῦσα καὶ αὐτοῖς τοῖς Ἑλλησι, καὶ ἴνα Τρώες αἰσθωνται τῆς μήνιδος καὶ τολμήσωσι λοιπὸν εἰς τὴν μάχην. | **δῶ** ερ.-δῶμα. || 427 **μίν-αὐτόν** 21. || 428 **ἀπεβήσετο**-ἀπεβήσατο 35. | **τόν** ερ.-αὐτόν 21. | **λίπε-ἔλιπε** 29. || 429 **χωρόμενον**-χώμενον 32. | **εὐζώνιοι** ερ.-εὐζώνου 13. || 430 **τήν-ήν** 21. | **βίη-βίᾳ** 10. | **ἀέκοντος-ἄκοντος** 3. | **αὐτῷρο** 'Οδυσσεύς, ὅπως μὴ τῇ τῆς Θέτιδος ἀπαλλαγῇ συνάψῃ τὴν ἐπάνοδον, διὰ μέσου βάλλει τὰ κατὰ τὸν Ὁδυσσέα, μόνον οὐχὶ λόγω καταμετρήσας τὸν ἐπὶ Χρύσην πλοῦν. ἐκατέροις δὲ μετρίως χρώμενος διαναπαύει τὸν ἀκροατήν, τῶν μὲν τὸν κόρον περιαιρῶν, τῶν δὲ τὴν ἐπιθυμίαν ἀποπληρῶν. || 431 ἐς ερ.-εἰς. | **ιερήν-ιεράν** 10. || 432 **πολυβενθέος** ερ.-πολυβενθοῦς 18. || 433 **στείλαντο-ἔστείλαντο** 29. | **θέσαν-ἔθεσαν** 29. || 434 **ιστοδόκη**, τὸ κατὰ τὴν πρύμναν ἔξ-έχον ξύλον, καθ' οὐ κλίνεται ὁ ίστος. | **πέλασαν-ἔπελασαν** 29. | **προτόνοισι-προτόνοις** 12., «προτόνοισιν ὑφέντες» Ζηνόδοτος μὲν «ὑφέντες» αἱ δὲ ἄλλαι πᾶσαι «ἔφέντες» πρότονοι δὲ τὰ ἀπὸ πρύμνης εἰς πρῷραν διήκοντα σχοινία. || 435 **τήν-αὐτήν** 21. | **προέρεσσαν** ερ.-προήρεσσαν 29., οὐ γὰρ ήδεσαν τῶν ἀνέμων τὸ παλίμβολον. ἄλλως τε ἐν Πιλάδι ταύτην μόνην ἔχων ἔκπλοιαν τρόπον ἐδίδαξε προσορμισμοῦ. || 436 **ἐκ ... ἔβαλον-ἔξβαλον** 20. | **κατά ... ἔδησαν-κατέδησαν** 20. || 437 **ἐκ ... βαῖνον-ἔξβαινον** 20./29. | **θαλάσσης-θαλάττης** 7. || 438 **ἐκ ... βῆσαν-ἔξβησαν** 20./29. **ἐκ**, πολλὴν ἔχει τὴν ήδονήν ἡ τῆς προθέσεως ἐπαγωγὴ. τὸ δὲ σχῆμα ἐπανάληψις. || 439 **νηός-νεώς** 16. | **ἐκ ... βῆ-ἔξβη** 20./29. | **ποντοπόροιο** ερ.-ποντοπόρου 13. || 440 **τήν-ήν** 21. | **ἐπὶ βωμὸν ἄγων**, προσάγει τὴν κόρην τῷ βωμῷ ὕσπερ ἀποδιδοὺς ἐπὶ τοῦ θεοῦ μάρτυρος. ἐστι δὲ ἡ ἐπὶ ἀντὶ τῆς παρός. || 441 **ἐν ... τίθει-ἔνετίθει** 20./29. | **μίν ερ.-αὐτόν.** | **προσέειπεν-προσείπεν** 3. ||

ώ Χρύση, πρό μ' ἔπειμφεν ἀναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων
παιδά τε σοὶ ἀγέμεν, Φοίβῳ θ' Ἱερὴν ἐκατόμβην
ρέξαι ὑπὲρ Δαναῶν ὅφρ' Ἰλασόμεσθα ἀνακτα,
δις νῦν Ἀργείοισι πολύστονα κήδε' ἐφῆκεν.

445   “Ως εἰπὼν ἐν χερσὶ τίθει, δ' δὲ δέξατο χαίρων
παιδα φίλην· τοὶ δ' ὥκα θεῷ Ἱερὴν ἐκατόμβην
ἔξείης ἔστησαν ἐῦδημητον περὶ βωμόν,
χερνίφαντο δ' ἔπειτα καὶ οὐλοχύτας ἀνέλοντο.

450   τοῖσιν δὲ Χρύσης μεγάλ' εὔχετο χειρας ἀνασχών·
κλῦθι μεν ἀργυρότοξ', δις Χρύσην ἀμφιβέβηκας
Κίλλαν τε ζαθένην Τενέδοιο τε ἵφι ἀνάσσεις·
ἢ μὲν δή ποτ' ἐμεῦ πάρος ἔκλυες εὐξαμένοιο,
τίμησας μὲν ἐμέ, μέγα δ' ἵψαο λαὸν Ἀχαιῶν·
ἡδ' ἔτι καὶ νῦν μοι τόδ' ἐπικρήνον εἴλιδωρ·
ἡδη νῦν Δαναοῖσιν ἀεικέα λοιγὸν ἄμυνον.

455   “Ως ἔφατ' εὐχόμενος, τοῦ δ' ἔχλυε Φοῖβος Ἀπόλλων.
αὐτὰρ ἐπεὶ δέ εὔχαντο καὶ οὐλοχύτας προβάλοντο,
αὐέρυσαν μὲν πρῶτα καὶ ἔσφαξαν καὶ ἔδειραν,
μηρούς τ' ἐξέταμον κατά τε κνίση ἐκάλυψαν
δίπτυχα ποιήσαντες, ἐπ' αὐτῶν δ' ὠμοθέτησαν.

442 πρό ... ἔπειμφεν-προύπειμφεν 20. || 443 σοί, ὡς ἀντιδιαστελλόμενον τῷ «Φοῖβῳ» δεῖ
ὅρθιοτοεῖν καὶ διὰ τὸν τέ. | ἀγέμεν-ἀγειν 33. | ιερήν-ιεράν 10. || 444 ὅφρα, ἵνα. | Ἰλα-
σόμεθα-ἱλασώμεθα 28. || 445 Ἀργείοισι-Ἀργείοις 12. | κήδεα-κήδη 18. || 446 ἐν
... τίθει-ἐνετίθει 20./29. | δέξατο-ἐδέξατο 29., περιέτεμε τὸν λόγον τοῦ γέροντος· οὕτε γάρ
ἐπαινεῖν οὕτε φέγειν ἢν τὸν ἀποδόντας· τὸ μὲν γάρ δουλοπρεπές, τὸ δὲ παροξυντικόν. ἀλλ'
οὐδὲ τοσαύτην κίνησιν ἔχει τὰ ηδέα λεγόμενα ὀπόσην τὰ λυπηρά. || 447 τοὶ δέ ερ.-οἱ δέ. |
ιερήν-ιεράν 10. || 448 ἔξείης ερ.-ἔξης, οἷμα τὴν εἰ πεπλεονακέναι ὡς ἐν τῷ ἀδελφείδῃ. |
ἐῦδημητον, δέμω δημῶ δημῆσω δέδημηται, δημητός, ἐῦδημητος, ὡς «ἔῦνητος». || 449 χερ-
νίφαντο ερ.-ἔχερνίφαντο 29., «χερνίφαμενος» τὰς χειρας νιφάμενος. | οὐλοχύτας, χριθᾶς δὲ
μετὰ ἀλῶν μεμιγμένας ἐπέχεον – αὐτάς φησιν ὁ ποιητής. | ἀνέλοντο-ἀνείλοντο 29. || 450
τοῖσιν-αὐτοῖς 12./21. | μεγάλ' εὔχετο χειρας ἀνασχών, μεγάλως ἀνασχών τὰς χειρας·
ἐπὶ σωτηρίᾳ γάρ εὐχόμενος παρρησιαν ἔγει. ὅτε δὲ κατηράτο τοὺς Ἐλληνας, ήσυχῃ ηὔχετο·
ἐπ' ὀλέθρῳ γάρ ἀνθρώπων ή αἰτησις. | εὔχετο-ηὔχετο 29. || 451 κλῦθι ερ.-ἄκουσον.
| μεῦ-μοῦ 14. | πάρος ἔκλυες, ἐλεύθερον ὅμα καὶ προσακτικὸν τὸ χάριτας εἰδέναι. φη-
σιν οὖν, εἰ προήκουσάς μου, καὶ νῦν δίκαιοις εἰ ἀκοῦσαι. || 452 ζαθένην ερ.-ζαθέαν. |
Τενέδοιο-Τενέδου 13. || 453 ἐμεῦ-ἐμοῦ 14. | εὐξαμένοιο-εὐξαμένου 13. || 454 τίμη-
σας-εἴτιμησας 29. | ἴψαο ερ.-ἴψω. | λαόν-λεών 11. || 455 ἐπικρήνον ερ.-ἐπικρήνον
3. | ἐέλιδωρ-ἔλιδωρ 3. || 456 Δαναοῖσιν-Δαναοῖς 12. | ἀεικέα-ἀεικῇ 18. | λοιγὸν
ἄμυνον, οὐ πολλῆς ἐδέσσεν εὐχῆς αὐτῷ· ἐλεῖημον γάρ ἔστι τὸ θεῖον. || 457 τοῦ-αὐτοῦ 21.
|| 458 ρά-ῥα 1. | εὔχαντο-ηὔχαντο 29. | προβάλοντο-προύβαλοντο 29., εἰς τὸν βωμόν
... ὄμοιοτελευτον τὸ σχῆμα.. || 459 αὐέρυσσαν ερ.-αὐήρυσσαν 29., τὸ αὖ τὸ πάλιν δηλοῖ. ||
460 ἐξέταμον ερ.-ἔξετεμον. | κατά ... ἐκάλυψαν-κατεκάλυψαν 20. || 461 δίπτυχα,
δύο περιβολὰς ἔχοντα, ὡστε τὸ μὲν ὑπεστρῶσθαι, τὸ δὲ ἐπιβεβλῆσθαι. Hes. | ὠμοθέτησαν,
ἀπὸ τῶν ὡμῶν ἱερείων ἀπαρξάμενοι ἔκοφαν μικρὸν ἀπὸ παντὸς μέλους, καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὰ
μηρία, ὡς δοκεῖν ὅλα τὰ μέλη τοῦ ἱερείου καρποῦσθαι. ||

καὶ εἰ δὲ ποτε σχίζης ὅ γέρων, ἐπὶ δὲ αἴθοπα οἶνον
λειβεῖ· νέοι δὲ παρ' αὐτὸν ἔχον πεμπώβολα χερσίν.
αὐτὰρ ἐπεὶ κατὰ μῆρ' ἔκάγη καὶ σπλάγχνα πάσαντο,
465 μίστυλόν τ' ἄρα τάλλα καὶ ἀμφ' ὄβελοῖσιν ἔπειραν,
ῶπτησάν τε περιφραδέως, ἐρύσαντό τε πάντα.
αὐτὰρ ἐπεὶ παύσαντο πόνου τετύκοντό τε δαιτά
δαινυντ', οὐδέ τι θυμὸς ἐδεύετο δαιτὸς ἐτσης.
αὐτὰρ ἐπεὶ πόσιος καὶ ἐδητύος ἐξ ἔρον ἔντο,
470 κοῦροι μὲν κρητῆρας ἐπεστέφαντο ποτοῖο,
νώμησαν δὲ ἄρα πᾶσιν ἐπαρξάμενοι δεπάεσσιν.
οἱ δὲ πανημέριοι μολπῇ θεὸν ἴλασκοντο
καλὸν ἀείδοντες παιήνοντα κοῦροι Ἀχαιῶν
μέλποντες ἐκάρεγον· δὲ φρένα τέρπετ' ἀκούων.
475 Ἡμος δὲ ἡέλιος κατέδυ καὶ ἐπὶ κνέφας ἥλθε,
δὴ τότε κοιμήσαντο παρὰ πρυμνήσια νηός.
ἥμος δὲ ἡριγένεια φάνη ριδοδάκτυλος Ἡώς,

462 κατε-έκατε 29. | σχίζης-σχίζαις 8. | ἐπί ... λειβε-ἐπέλειβε 20./29. || 463 ἔ-
χον-είχον 29. || 464 κατά ... ἔκάη ερ.-κατεκαύθη 20. | μῆρα, ἀπὸ τοῦ μηρία συνεχόπη,
καὶ μάλιστα τὰ ἐναγίσματα τῶν θεῶν δηλοῖ. | σπλάγχνα, ἀντὶ τοῦ τῶν σπλάγχνων, ὃ ἐστι
τῶν ἐντοσθιδίων, ἥπατος νεφρῶν καὶ τῶν ἔξης. τούτων δὲ πάντων ἀπεγεύσαντο. | πάσαντο
ερ.-ἐπάσαντο 29. || 465 μίστυλον ερ.-έμιστυλον 29., παρὰ τὸ μεῖον, μείως ἔτιλλον,
καὶ κατὰ συγκοπὴν μίστυλον. | ὄβελοῖσιν-ὄβελοῖς 12. || 466 ὕπτησαν, ἐμπειρίας γὰρ
προσδεῖ τοῖς ὄπτῶσι· καὶ ὄπταν δὲ εἰρηται διὰ τὸ πυκνότερον ἐποπτεύειν τὸν ὄπτῶντα. | πε-
ριφραδέως-περιφραδῶς 18. | ἐρύσαντο-εἰρύσαντο 29. || 467 παύσαντο-ἐπαύσαντο 29.
| πόνου, ὅτι πόνον τὸ τῆς ἱερουργίας ἔργον. οὐδέποτε δὲ τὴν ἀλγηδόνα πόνον εἰρήκεν. |
τετύκοντο ερ.-έτυχοντο 36., τεύχω ἔτυχον ἔτυχόμην ἔτυχοντο, ποιητικὸς καὶ Ἰωνικὸς διπλα-
σιασμὸς οἰκεῖος τοῖς δευτέροις ἀορίστοις. || 468 δαινυντο-ἔδαινυντο 29. | δαιτὸς ἔίτης, τῆς
όμοιώς πᾶσιν ἐπιγινομένης διὰ ἔρωτα. ἥ τῆς μεριζομένης, ἐπεὶ καν τοῖς εὔτελέσι τὴν ἵστητα
ἐτήρουν. || 469 πόσιος-πόσεως 16. | ἐξ ... ἔντο-ἔξειντο 20./29., ἀστικὸν δὲ τὸ μὴ φάναι
ὅτι μέχρι κόρου ἥσθιον· τοῦτο γὰρ δουλοπρεπές ... τὸ μὲν ἔρος ἐπὶ πάντων λέγουσι λέγεσθαι,
τὸ δὲ ἔρως ἐπὶ μόνων τῶν ἀφροδισίων, ὃ ἐστι ἀπίθανον. || 470 κοῦροι-κόροι 4., ἀρχαῖον
ἦθος οἰνοχοεῖν τοὺς νέους. | κρητῆρας-κρατῆρας 10. | ἐπεστέφαντο, ὑπὲρ τὸ χειλος ἐ-
πλήρωσαν ως δοκεῖν ἐστέφθαι τῷ ὑγρῷ. | ποτοῖο-ποτοῦ 13. || 471 νώμησαν ερ.-ένώμησαν
29. | δεπάεσσιν ερ.-δεπασι 19., ὃ δὲ νοῦς· τῇ οἰνοχόῃ ἐπιχέαντες τοῖς ποτηρίοις διέδωκαν
πᾶσιν. ἥ ἀπαρξάμενοι σπονδὴν τοῖς θεοῖς πᾶσιν ἐνώμησαν. νέμω δὲ νωμῶ, ως τρέχω τρω-
χῶ. τὸ δὲ δεπάεσσι πλεονασμῷ τοῦ ἐ ως πλέοσι πλεόνεσσι. || 472 πανημέριοι, ἀντὶ τοῦ τὸ
πᾶν τὸ λοιπὸν τῆς ἥμέρας τὴν φόδην ἀναλίσκοντες· οὐ γάρ δὲ ὅλης τῆς ἥμέρας. ἥ δὲ «μολπή»
ποτε καὶ ἐπὶ παιδιᾶς τίθεται. || 473 ἀείδοντες ερ.-ἄδοντες 3. | παιήνονα-παιᾶνα 3./10.,
παιῶν καὶ παιὰν ὄμονος ἐπὶ καταπάυσει λοιμοῦ ἥ πολέμου ἀδόμενος, πολλάκις καὶ προσδο-
κωμένου τοῦ δεινοῦ ... πέντε δὲ αἱ παρὰ τοῖς ἥρωσιν φόδαι· σωφρονιστικόν, ως τὸ τοῦ ἀοιδοῦ
Κλυταιμνήστρας· ἐγκωμιαστικόν, οἷον Ἀχιλλεὺς εὑρηται ἄδων· παιανικόν, ως νῦν θρηνητι-
κόν, ὅπερ ἐπὶ γυναικῶν μᾶλλον τάσσει, καὶ ὑπορχηματικόν. | κοῦροι-κόροι 4. || 474
τέρπετο-ἐτέρπετο 29. || 475 ἡέλιος ερ.-ἥλιος 3. | ἐπί ... ἥλθε-ἐπῆλθε 20. || 476
κοιμήσαντο-ἐκοιμήσαντο 29. | νηός-νεώς 16., ἵνα, ἐὰν εὑφορος αὔρα γένηται αἰσθωνται
κινηθείσης τῆς νεώς. || 477 φάνη-ἐφάνη 29. | ριδοδάκτυλος, πυρώδης γὰρ - ἀκτίνων
σχῆμα. συνεκδοχή, ἀπὸ μέρους τὸ ὅλον. ||

καὶ τότ' ἔπειτ' ἀνάγοντο μετὰ στρατὸν εὐρὺν Ἀχαιῶν·
τοῖσιν δὲ ἵκμενον οὔρον ἴει ἐκάεργος Ἀπόλλων·
480 οἵ δέ ἰστὸν στήσαντ' ἀνά θ' ἰστία λευκὰ πέτασσαν,
ἐν δὲ ἄνεμος πρῆσεν μέσον ἰστίον, ἀμφὶ δὲ κῦμα
στείρη πορφύρεον μεγάλ' ἵαχε νηὸς Ἱούσης·
ἡ δὲ ἔθεεν κατὰ κῦμα διαπρήσσουσα κέλευθον.
αὐτὰρ ἔπει ὅτι ἵκοντο κατὰ στρατὸν εὐρὺν Ἀχαιῶν,
485 νῆα μὲν οἴ γε μέλαιναν ἐπ' ἡπείροιο ἔρυσσαν
ὑφοῦ ἐπὶ φαμάθοις, ὑπὸ δὲ ἔρματα μακρὰ τάνυσσαν·
αὐτοὶ δὲ ἐσκίδναντο κατὰ κλισίας τε νέας τε.

Αὐτὰρ δὲ μήνιε νησὶ παρήμενος ὠκυπόροισι
διογενῆς Πηλῆος υἱὸς πόδας ὠκὺς Ἀχιλλεύς·
490 οὔτε ποτ' εἰς ἀγορὴν πωλέσκετο κυδιάνειραν
οὔτε ποτ' ἐς πόλεμον, ἀλλὰ φθινύθεσκε φίλον κῆρ
αὐθὶ μένων, ποθέεσκε δὲ ἀγτήν τε πτόλεμόν τε.

Ἄλλ' ὅτε δή ὁ ἐκ τοῦ δυωδεκάτη γένετ' ἥώς,
καὶ τότε δὴ πρὸς Ὁλυμπὸν ἴσαν θεοὶ αἰὲν ἔόντες
495 πάντες ὄμα, Ζεὺς δὲ ἡρχε· Θέτις δὲ οὐ λήθετ' ἐφετμέων
παιδὸς ἔου, ἀλλ' ἡ γ' ἀνεδύσετο κῦμα θαλάσσης.
ἡερίη δὲ ἀνέβη μέγαν οὐρανὸν Οὐλυμπόν τε.
εὗρεν δὲ εὐρύοπα Κρονίδην ἄτερ ἡμενὸν ἀλλων
ἀκροτάτη κορυφῇ πολυδειράδος Οὐλύμποιο·
500 καὶ ῥα πάροιθ' αὐτοῖο καθέζετο, καὶ λάβε γούνων
σκαιῆ, δεξιερῆ δὲ ἄρ' ὑπ' ἀνθερεῶνος ἐλοῦσα

478 ἀνάγοντο-ἀνήγοντο 29. || 479 τοῖσιν-αὐτοῖς 12./21. || 480 στήσαντο-ἔστήσαντο
29. | ἀνά ... πέτασσαν-ἀνεπέτασαν 6./20./29. || 481 ἐν ... πρῆσεν ερ.-ἐνέπρησεν
20./29., ἐφύσησεν ... Ἀριστοτέλης φησὶν ὡς κινούμενα ὀνόματα γράφει ὁ ποιητής. || 482
πορφύρεον-πορφύρουν 14. | νηός-νεώς 16. || 483 ἔθεεν-ἔθειν 32. | κατὰ κῦμα, ἀν-
τὶ τοῦ κατὰ κύματος. | διαπρήσσουσα-διαπράττουσα 7./10. || 484 ῥά ἄρα 1. || 485
νῆα-ναῦν 16. | οἴ-αὐτοί 21. | ἡπείροιο-ἡπείρου 13. | ἔρυσσαν-εἴρυσσαν 29., διδάσκει
πολὺν ἀπὸ θαλάττης νεωλκεῖν ὑφορωμένους τὴν πλήμμυραν. || 486 ὑπό ... τάνυσσαν
ερ.-ὑποτάνυσσαν 20./29. || 487 νέας-ναῦς 16. || 488 δε ερ.-αὐτός 21. | μήνιε-ἐμήνιε
29. | νησὶ-ναυσὶ 16. | ὠκυπόροισι ερ.-ὠκυπόροις 12. || 489 Πηλῆος-Πηλέως 17. ||
490 ἀγορῆν-ἀγοράν 10. | πωλέσκετο ερ.-επωλεῖτο 31. || 491 ἐς ερ.-εἰς. | φθινύθε-
σκε ερ.-ἐφθινύθε 31. || 492 ποθέεσκε-ἐπόθει 31. | πτόλεμον ερ.-πόλεμον. || 493 ῥά
ερ.-ἄρα. | τοῖο-τούτου 13./21., ἐκ τούτου δὴ τοῦ χρόνου, τοῦ μήνιδος. | γένετο-ἐγένετο 29.
|| 494 ἴσαν ερ.-ῆσαν. | αἰέν ερ.-άει. | ἔόντες-ὄντες 32. || 495 λήθετο-ἐλήθετο 29. |
ἐφετμέων-ἐφετμῶν 8. || 496 ἔοῦ ερ.-αὐτῆς. | ἦ-αὐτή 21. | ἀνεδύσετο-ἀνεδύσατο 35.
| θαλάσσης-θαλάττης 7. || 497 ἡερίη ερ.-ἡερία 10., διδάσκει δὲ καὶ τὸν τῶν ἐντεύξεων
καιρὸν· ἥσυχος γάρ καὶ νηφάλιος ὁ ἐωθινὸς καιρός. | Οὐλυμπον-”Ολυμπὸν 4. || 498
εὐρύοπα, μεγαλόφθαλμον. ἦ μεγαλόφωνον. ἦ τὸν μεγάλως ἐφορῶντα. οἱ δὲ τὸν μεγάλους
ἥχους ἀποτελοῦντα διὰ τῶν βροντῶν. Hes. || 499 Οὐλύμποιο-”Ολύμπου 4./13., παροιμία·
«τρὶς τριηκόσιαι κορυφαι νιφόεντος Όλυμπου». || 500 ῥά ερ.-ἄρα. | αὐτοῖο-αὐτοῖς 13. |
καθέζετο-ἐκαθέζετο 29. | λάβε-ἔλαβε 29. | γούνων ερ.-γονάτων, εἰκόνα δεομένου ὡς ἐν
γραφῇ. || 501 σκαιῆ-σκαιᾶ 10. | δεξιερῆ-δεξιερᾶ 10., ὑπολαβοῦσα τὸν ἀνθερεῶνα. ||

λισσομένη προσέειπε Δία Κρονίωνα ἀνακτα·
 Ζεῦ πάτερ εἴ ποτε δή σε μετ' ἀθανάτοισιν ὅνησα
 ἦ ἔπει ἦ ἔργω, τόδε μοι κρήγηνον ἔέλδωρ·
 505 τίμησόν μοι υἱὸν ὃς ὀκυμορώτατος ἄλλων
 ἔπλετ· ἀτάρ μιν νῦν γε ἀναξ ἀνδρῶν Ἀγαμέμνων
 ἡτίμησεν· ἐλῶν γὰρ ἔχει γέρας αὐτὸς ἀπούρας.
 ἀλλὰ σὺ πέρ μιν τίσον Ὁλύμπιε μητίετα Ζεῦ·
 τόφρα δ' ἐπὶ Τρώεσσι τίθει κράτος ὄφρ' ἀν Ἀχαιοῖ
 υἱὸν ἐμὸν τίσωσιν ὄφέλλωσίν τέ ἐ τιμῆ.

“Ως φάτο· τὴν δ' οὖ τι προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς,
 ἀλλ' ἀκέων δὴν ἥστο· Θέτις δ' ὡς ἥψατο γούνων
 ὡς ἔχετ' ἐμπεφυτία, καὶ εἰρετο δεύτερον αὔτις·
 νημερτές μὲν δή μοι ὑπόσχεο καὶ κατάνευσον
 515 δὴ ἀπόειπ', ἔπει οὖ τοι ἔπι δέος, ὄφρ' ἐն εἰδέω
 ὅσσον ἐγὼ μετὰ πᾶσιν ἀτιμοτάτη θεός εἰμι.

Τὴν δὲ μέγ' ὄχθησας προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς·
 ἦ δὴ λοίγια ἔργ' ὅτε μ' ἐχθοδοπῆσαι ἐφῆσεις
 “Ηρη ὅτ' ἀν μ' ἐρέθησιν ὄνειδείοις ἐπέεσσιν·
 520 δὴ καὶ αὕτως μ' αἰεὶ ἐν ἀθανάτοισι θεοῖσι
 νεικεῖ, καὶ τέ μέ φησι μάχῃ Τρώεσσιν ἀρήγειν.

502 προσέειπε-προσεῖπε 3. || 503 ἀθανάτοισιν-ἀθανάτοις 12. | ὅνησα-ῶνησα 29. ||
 504 κρήγηνον ερ.-κρήγηνον 3. | ἔέλδωρ-ἔλδωρ 3. || 505 τίμησόν μοι υἱόν, εὗ τὸ μὴ εἰπεῖν
 «Ἀχιλλέα» ἀγωγὸν γὰρ πειθοῦς μᾶλλον τὸ τῆς φύσεως ὄνομα. καὶ ἐν τοῖς ἔξης «υἱὸν ἐμὸν τί-
 σωσιν» (510). || 506 μίν ερ.-αὐτόν. || 508 μίν ερ.-αὐτόν., ἥτικὸν τὸ σύ· ὃν ἐκεῖνος ὕβρισε,
 σὺ μὴ ἔξουθενήσῃς. | μητίετα, βουλικώτατε . . . ἔστι δὲ εἰπεῖν ὅτι ἀπὸ τοῦ μητίτα κατὰ πλεο-
 νασμὸν τοῦ ε καὶ συστολῇ τοῦ ἵ . . . κλητικὴ γέργονε «μητίετα» καὶ ὁ τόνος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ τόπου
 ἔμεινε μετὰ τὸν πλεονασμόν. οὕτως Ὄρος. καὶ Ἀπολλώνιος ἐν τῷ Περὶ παρωνύμων καὶ ἀπὸ
 τοῦ μητίτα φησι τὸ μητίετα. || 509 ἐπὶ . . . τίθει-ἐπιτίθει 20. | Τρώεσσι-Τρωσί 19. | ὄ-
 φρ' ἀν ερ.-ἔως ἀν. || 510 ὄφέλλωσιν, αὐξᾶσιν. δθεν καὶ ὀφλημα τὸ χρέος διὰ τὸν τόκον. |
 ε ερ.-αὐτόν. || 511 φάτο ερ.-ἔφη 29. | τήν-αὐτήν 21. | τὴν δ' οὖ τι προσέφη μετ' ἐπι-
 σκέψεως ποιεῖσθαι τὰς ἀποκρίσεις δεῖ, ὅπου καὶ ὁ Ζεὺς σκέπτεται· ὅμα δὲ καὶ ὅτι περὶ πάσης
 ἐνθυμεῖται τῆς Ἰλιακῆς περιπετείας. | νεφεληγερέτα-νεφεληγερέτης 9. || 512 ὡς ἥψατο
 γούνων, ὡς ὥσπερ, ἀναφορικῶς. διδάσκει δὲ ἡμᾶς ὁ ποιητὴς μὴ ἀποκάμνειν ἐν ταῖς ἴκεσί-
 αις. | γούνων ερ.-γονάτων. || 513 ἔχετο-εἴχετο 29. | ἐμπεφυτία ερ.-ἐμπεφυκυτία. |
 αὔτις ερ.-αὔθις. || 514 νημερτές, ἀναμαρτές, ἀληθές, σαφές. Hes. | ὑπόσχεο-ὑπόσχον
 25. || 515 τοί ερ.-σοί. | ἔπι, ἔπεστι. | ὄφρα ερ.-ἴνα. | εἰδέω-εἰδῶ 32. || 516 ὄσ-
 σον-ὅσον 6. | ἀτιμοτάτη θεός είμι, ἦν ἔδει καὶ λίαν τιμιωτάτην παρὰ σοί. πιθανῶς δὲ
 οὐκ εἰπεν, ὅσον ἀχάριστος παρὰ πάντας εἴ, ἔαυτὴν δὲ ἀτιμοτάτην ἔσεσθαι. || 517 τήν-αὐτήν
 21. | ὄχθησας, εἰς ὄφος ἐπάρας τὸν θυμόν, παρὰ τοὺς ὄχθους ἦ παρὰ τὸ ἄχθος ἄχθησας,
 ὃ ἔστιν ἀχθεσθείς, καὶ ὄχθησας. | νεφεληγερέτα-νεφεληγερέτης 9. || 518 ἐχθοδοπῆσαι
 ἐφῆσεις, ἐντέχνως ηδῆσε τὴν χάριν, διὰ αὐτήν φάσκων τὴν εἰς τοὺς φιλτάτους παρορᾶν τι-
 μήν. || 519 “Ηρη-”Ηρα 10. | ἐρέθησιν ερ.-ἐρέθη 23. | ἐπέεσσιν-ἐπεσιν 3/19. ||
 520 αὕτως, μάτην, φευδῶς, ἐμοῦ μὴ ταῖς ἀληθείαις ἐπικουροῦντος αὐτοῖς. ἄκρως δὲ γυναι-
 κεῖον ἦθος ἐξέθετο· ὑποπτεύουσι γὰρ ἀπαντα, καὶ τοῖς ἀνδράσιν ὄνειδίζουσιν ὡς οὐ πρόττουσι
 τὰ κεχαρισμένα αὐταῖς. | αἰεὶ ερ.-ἀεί. | ἀθανάτοισι θεοῖσι-ἀθανάτοις θεοῖς 12. || 521
 Τρώεσσι-Τρωσί 19. ||

ἀλλὰ σὺ μὲν νῦν αὕτις ἀπόστιχε μή τι νοήσῃ
 Ὁρη· ἐμοὶ δέ κε ταῦτα μελήσεται ὄφρα τελέσσω·
 εἰ δ' ἄγε τοι κεφαλῆ κατανεύσομαι ὄφρα πεποίθης·
 525 τοῦτο γάρ ἔξι ἐμέθεν γε μετ' ἀθανάτοισι μέγιστον
 τέκμωρ· οὐ γάρ ἐμὸν παλινάγρετον οὐδ' ἀπατηλὸν
 οὐδ' ἀτελεύτητον ὃ τί κεν κεφαλῆ κατανεύσω.

Ὕπαρχοι καὶ κυανέησιν ἐπ' ὄφρύσι νεῦσε Κρονίων·
 ἀμβρόσιαι δ' ἄρα χαῖται ἐπερρώσαντο ἄνακτος
 530 κρατὸς ἀπ' ἀθανάτοιο· μέγαν δ' ἐλέλιξεν Ὄλυμπον.

Τώ γ' ὡς βουλεύσαντε διέτμαγεν· ή μὲν ἔπειτα
 εἰς ἄλλα ἄλτο βαθεῖαν ἀπ' αἰγλήντος Ὄλυμπου,
 Ζεὺς δὲ ἐὸν πρὸς δῶμα· θεοὶ δ' ἄμα πάντες ἀνέσταν
 ἔξι ἑδέων σφοῦ πατρὸς ἐναντίον· οὐδέ τις ἔτλη
 535 μεῖναι ἐπερχόμενον, ἀλλ' ἀντίοι ἔσταν ἀπαντες.
 ὡς δ μὲν ἔνθα καθέζετ' ἐπὶ θρόνου· οὐδέ μιν Ὅρη
 ἡγνοίησεν ἴδουσ' ὅτι οἱ συμφράσσατο βουλὰς
 ἀργυρόπεζα Θέτις θυγάτηρ ἀλίοιο γέροντος.
 αὐτίκα κερτομίοισι Δία Κρονίωνα προσηύδα·
 540 τίς δ' αὖ τοι δολομῆτα θεῶν συμφράσσατο βουλάς;
 αἰεὶ τοι φίλον ἔστιν ἐμεῦ ἀπὸ νόσφιν ἔόντα

522 αὕτις ερ.-αὔθις. || 523 "Ορη"-Ορα 10. | κέ, περισσὸς ὁ κέ. | ὄφρα ερ.-ὅπως. | τελέσσω-τελῶ 6., μελήσει δέ μοι, πῶς ταῦτα τελέσω. δωρεᾶς δὲ ἐμφήνας τὸ μέγεθος ὅτι τε τῇ γυναικὶ προσκρύψει δοὺς αὐτῆν, ὅμως ἐπὶ τελέσει ἐπινεύει, διδάσκοντος τοῦ ποιητοῦ ὡς μέγιστον ἐστιν ἀποδιδόντα χάριν ὄφειλοντα. || 524 τοὶ ερ.-σοὶ. | ὄφρα ερ.-ΐνα. || 525 ἐ-
 μέθεν ερ.-ἐμοὶ. | ἀθανάτοισ-ἀθανάτοις 12. || 527 κέν ερ.-ἄν., περιώρικε τοὺς τρόπους ... διὰ τοῦ «παλινάγρετον» (526) ἐσήμαινεν ὅτι βέβαιός ἐστιν· ὅτι φιλάγαθος διὰ τοῦ «ἀπατηλόν» (526). ὅτι τελεσιουργός διὰ τοῦ «ἀτελεύτητον» (527). || 528 κυανέησιν ερ.-κυανέαις 8. | ἐπ' ... νεῦσε-ἐπένευσε 20./29., ἐπένευσε ταῖς ὄφρύσι· μέρος γάρ αὗται τῆς κεφαλῆς. κυάνεαι δὲ αἱ μέλαιναι ... ἀπὸ τούτων λέγεται τῶν δύο στίχων Φειδίαν τὸν ἀγαλματοποιὸν ποιῆσαι τὸν ἐν Ὡλίδι χαλκοῦ ἀνδριάντα οὕτως καμπτόμενον καὶ συνωθούμενον. || 530 ἀθανάτοιο-ἀθανάτου 13. | ἐλέλιξεν, τῷ δὲ τάχει τῶν συλλαβῶν τὸν τρόμον τοῦ ὄφους διαγράφει καὶ τὸ ταχὺ τῆς κινήσεως δηλοῖ ... Εὐφράνωρ δὲ Ἀθήνησι τοὺς δώδεκα θεοὺς γράφων ἐν τῇ στοᾷ ὡς ἡ πόρει ποιον ἀρχέτυπον περιθείη Διῖ, παριών ἐν διδασκάλου τῶν ἐπῶν τούτων ἥκουσε, κεκραγώς τε ὡς ἔχοι τὸ ἀρχέτυπον ἀπίων ἔγραφεν. || 531 τῶ-τούτω 21. | διέτμαγεν ερ.-διέτμαγησαν 24., διεχωρίσθησαν. ή μεταφορὰ ἀπὸ τῶν τεμνομένων σωμάτων. || 532 ἄλτο ερ.-ἡλατο. | αἰγλήντος, λαμπροῦ. Hes. || 533 ἐόν ... δῶμα ερ.-δῶμα αὐτοῦ. | ἀνέσταν-ἀνέστησαν 24. || 534 ἑδέων-ἕδῶν 18. | σφοῦ πατρός ερ.-πατρός αὐτῶν, συγκοπὴ τοῦ σφετέρου. || 535 ἔσταν-ἔστησαν 24., ἀπὸ τούτων τῶν δύο στίχων λέγουσι γέροντας τιμῆσαι τὸν Λυκοῦργον τὸν τῶν Λακεδαιμονίων γράφαντα νόμουν ἐπανίστασθαι τοὺς νέους τοῖς πρεσβυτέροις. || 536 καθέζετο-έκαθέζετο 29. | μίν ερ.-αὐτόν. | "Ορη"-Ορα 10. || 537 ἡγνοίησεν-ἡγνόησεν 3. | οἱ ερ.-αὐτῷ. | συμφράσσατο ερ.-συνεφράσατο 6./29. || 538 ἀργυρόπεζα ερ.-ἀργυροπέζης 9., κόρσυν περὶ τάξ φοις ἔχουσα· ή διὰ τοὺς αἴγιαλούς. | ἀλίοιο-ἀλίου 13. || 539 κερτομίοισι ερ.-κερτομίοις 12., τοῖς τὸ κέαρ βάλλουσι. γυναικεῖα δὲ ὄμφω, τό τε ὑπονοῆσαι καὶ τὸ μὴ ἐπισχεῖν τοῦ λόγου ... τοῖς τὸ κέαρ τέμνουσιν, ὅ ἐστι τὴν φυχήν, καὶ λυποῦσιν, οἵονει κεαροτομίοις. || 540 τοὶ ερ.-σοὶ. | συμφράσσατο ερ.-συνεφράσατο 6./29. || 541 αἰεὶ ερ.-ἀεί. | τοί ερ.-σοί. | ἐμεῦ-ἐμοῦ 14. | ἔόντα-δόντα 32. ||

κρυπτάδια φρονέοντα δικαζέμεν· ούδέ τί πώ μοι
πρόφρων τέτληκας εἰπεῖν ἔπος ὅττι νοήσῃς.

Τὴν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε·
545   “Ηρη μὴ δὴ πάντας ἐμοὺς ἐπιέλπειο μύθους
εἰδῆσειν· χαλεποὶ τοι ἔσοντ’ ἀλόχῳ περ ἐούσῃ·
ἀλλ’ ὅν μέν κ’ ἐπιεικές ἀκουέμεν οὕτις τις ἔπειτα
οὔτε θεῶν πρότερος τὸν εἴσεται οὗτ’ ἀνθρώπων·
ὅν δέ κ’ ἔγων ἀπάνευθε θεῶν ἐθέλωμι νοῆσαι
550   μή τι σὺ ταῦτα ἔκαστα διείρεο μηδὲ μετάλλα.

Τὸν δ’ ἡμείβετ’ ἔπειτα βοῶπις πότνια “Ηρη·
αἰνότατε Κρονίδη ποῖον τὸν μῦθον ἔειπες;
καὶ λίγην σε πάρος γ’ οὗτ’ εἴρομαι οὔτε μεταλλῶ,
ἀλλὰ μάλ’ εὔκηλος τὰ φράζεαι ἄσσος’ ἐθέλησθα.
555   νῦν δ’ αἰνῶς δείδοικα κατὰ φρένα μή σε παρείπη
ἀργυρόπεζα Θέτις θυγάτηρ ἀλίοιο γέροντος·
ἡερίη γάρ σοι γε παρέζετο καὶ λάβε γούνων·
τῇ σ’ ὁτίω κατανεῦσαι ἐτήτυμον ὡς Ἀχιλῆα
τιμῆσης, ὀλέσης δὲ πολέας ἐπὶ νηυσίν Ἀχαιῶν.

Τὴν δ’ ἀπαμειβόμενος προσέφη νεφεληγερέτα Ζεύς·
560   δαιμονίη αἱεὶ μὲν ὁτεῖαι οὔδέ σε λήθω·

542 φρονέοντα-φρονοῦντα 32. | δικαζέμεν-δικάζειν 33., ἀντὶ τοῦ πράττειν. | ούδέ τί πώ
μοι, δυσχεραίνουσιν αἱ γυναικεῖς, εἰ μὴ πάντα αὐταῖς ἀνακοινοῖντο οἱ ἄνδρες. || 543 ὅττι-ὅ
τι 6. || 544 τήν-αὐτήν 21. | πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε, διὰ τί τὸν Δία μόνον τῶν θεῶν
οὔτε καλεῖ; ὅτι τὸ συναμφότερον ἔχει οὔτος μόνος· θεῶν μέν ἔστι πατήρ καθ’ Ὁμηρον
Ἀπόλλωνος, Ἡφαίστου, Ἄρεος, Ἐρμοῦ, Διονύσου, Χαρίτων, Μουσῶν, Ἀφροδίτης, καὶ
πολλῶν θυητῶν, Σαρπηδόνος, Αἰακοῦ, Ζήθου, Ἀμφίονος, Μίνωος, Ῥαδαμάνθυος, Ῥακλέ-
ους, Περσέως καὶ ἑτέρων πολλῶν. οἱ δὲ ἄλλοι πολλοὶ καθ’ Ὁμηρον πατέρες εἰσὶ μόνως ἢ
θυητῶν ἢ ἀθανάτων, οἵον Κρόνος μὲν Διός, Ἡρας, Ἄιδου, Ποσειδῶνος, θυητοῦ δὲ οὐδενός·
καὶ Ποσειδῶν πάλιν θεοῦ μὲν οὐδενός, θυητοῦ δὲ Κύκλωπος, Ἐφιάλτου, Ὄτου. || 545
“Ηρη-”Ηρα 10. | ἐπιέλπεο-ἐπιέλπου 25. || 546 εἰδῆσειν ερ.-εἰσεσθαι. | τοι ερ.-σοί. |
ἐούση-ούση 32. || 547 κέ ερ.-ἄν. | ἐπιεικές, πράως διαλεγόμενος ὡς τιμὴν αὐτῇ περιά-
πτει, ἔστι δὲ καὶ βιωτικὰ μιμήματα, πρῶτον ἡπίως ἀρξάμενον ἐπάγειν τὰς ἀπειλὰς ὑστερον. |
ἀκουέμεν-ἀκούειν 33. || 548 τόν-τούτον 21. || 549 κέ ερ.-ἄν. | ἐθέλωμι-ἐθέλω 23.
|| 550 διείρεο-διείρου 25. || 551 τόν-αὐτόν 21. | “Ηρη-”Ηρα 10. || 552 τόν-τούτον
21. | εἱπες-εἱπες 3. || 553 λίην-λίαν 10. | καὶ λίην σε πάρος, ἔθος γυναικίν ἀρνεῖ-
σθαι, ὅτι ποτε παρηνώχλησαν τοῖς ἀνδράσιν. || 554 εὔκηλος, ἥσυχος, πρῷος, σῶος. Hes.
| τά-ταῦτα 21. | φράζεαι-φράζῃ 25. | ἄσσα, Ἀρίσταρχός φησι τοια σημαίνειν τὴν λέξιν,
τὸ τινά, τὸ ἀτινά, τὸ ὅσα. καὶ ἀεὶ φιλοῦται, πλὴν τοῦ ὅτε δηλοῖ τὸ ἀτινά· τότε γάρ δασύνε-
ται. καὶ ἔστι κατὰ Ἡρωδιανὸν δύο μέρη λόγου, τὸ ἀ ἀρθρον καὶ τὸ σά Μεγαρικὸν δηλοῦν
τὸ τινά. ἐν δὲ τῷ προκειμένῳ στίχῳ φιλοῦται τὸ ἀσσα, καὶ φησιν αὐτὸ δηλοῦν τὸ ὅσα. | ἐ-
θέλησθα-ἐθέλη 23. || 555 δεῖδοικα-δέδοικα 3., ἡθικῶς δεδοικέναι φησί, μὴ πλεονεκτηθῆ
ὑπὸ Θέτιδος. || 556 ἀργυρόπεζα ερ.-ἀργυροπέζης 9. | ἀλίοιο-ἀλίου 13. || 557 ἡερίη
ερ.-ἡερία 10. | λάβε-ἔλαβε 29. | γούνων ερ.-γονάτων. || 558 τῇ-αὐτῇ 21. | ἐτήτυ-
μον, ἀληθές ἢ ἀληθῶς. Hes. | Ἀχιλῆα-Ἀχιλλέα 5./17. || 559 πολέας ερ.-πολλούς. |
νηυσίν-ναυσίν 16. || 560 τήν-αὐτήν 21. | νεφεληγερέτα-νεφεληγερέτης 9. || 561 δαι-
μονίη-δαιμονία 10., μακαρία, ἐν σαρκασμῷ. | οἰσαι-οἴη 25., ὑπονοεῖς τὰ ἐμὰ βουλεύματα.
||

πρῆξαι δ' ἔμπης οὕ τι δυνήσεαι, ἀλλ' ἀπὸ θυμοῦ
μᾶλλον ἐμοὶ ἔσεαι· τὸ δέ τοι καὶ ρίγιον ἔσται.
εἰ δ' οὔτω τοῦτ' ἔστιν ἐμοὶ μέλλει φίλον εἶναι·
565 ἀλλ' ἀκέουσα κάθησο, ἐμῷ δ' ἐπιπείθεο μύθῳ,
μή νύ τοι οὐ χραίσμωσιν ὅσοι θεοί εἰσ' ἐν Ὄλύμπῳ
ἀσσον ίόνθ', ὅτε κέν τοι ἀάπτους χεῖρας ἔφειώ.

“Ως ἔφατ’ ἔδδεισεν δὲ βιωπῖς πότνια Ἡρη,
καὶ ὅτι ἀκέουσα καθῆστο ἐπιγνάμφασα φίλον κῆρ·
570 ὄχθησαν δ' ἀνὰ δῶμα Διὸς θεοὶ Οὐρανίωνες·
τοῖσιν δὲ Ἡφαιστος κλυτοτέχνης ηρχ' ἀγορεύειν
μητρὶ φίλῃ ἐπὶ ήρα φέρων λευκωλένῳ Ἡρη·
ἥ δὴ λοίγια ἔργα τάδ' ἔσσεται οὐδ' ἔτ' ἀνεκτά,
εἰ δὴ σφῷ ἔνεκα θνητῶν ἐριδαίνετον ὥδε,
575 ἐν δὲ θεοῖσι κολωδὸν ἐλαύνετον· οὐδέ τι δαιτὸς
ἐσθλῆς ἔσσεται ηδος, ἐπεὶ τὰ χερείονα νικᾷ.
μητρὶ δ' ἐγὼ παράφημι καὶ αὐτῇ περ νοεούσῃ
πατρὶ φίλῳ ἐπὶ ήρα φέρειν Διί, ὅφρα μὴ αὗτε
νεικείησι πατήρ, σὺν δὲ ήμιν δαῖτα ταράξῃ.

- 562 πρῆξαι-πρᾶξαι 10. | ἔμπης ερ.-ἔμπας. | δυνήσεαι-δυνήσῃ 25. || 563 ἔσεαι-ἔσῃ 25. | τό-τοῦτο 21. | τοί ερ.-σοί. | ρίγιον, φοβερώτερον. χαλεπώτερον. φρικτόν. Hes. || 564 εὶ δ' οὔτω τοῦτ' ἔστι, εὶ συνεθέμην δέ, πάντως τοῦτο κατὰ τὸ ἀρέσκον μοι ἐποίησα. ἀρχοντικῶς δὲ οὔτε συντίθεται οὔτε ἀρνεῖται. || 565 κάθησο, ἀποπαύει δὲ διὰ τούτου καὶ τὴν τῶν λοιπῶν πολυπραγμοσύνην. | ἐπιπείθεο-ἐπιπείθου 25. || 566 τοί ερ.-σοί. | οὐ χραίσμωσι, νῦν μὲν λόγοις αὐτὴν ἀποκρούεται, ἔτερωθι δὲ καὶ ἔργῳ κολάζει, διδάσκοντος ἵσως τοῦ ποιητοῦ διτὶ ἀφόρητον ἀν εἴη γυνὴ μὴ ἐπηρεαζομένη. || 567 κέν ερ.-ἄν. | ἀ-πτούς, εἰσὶ δὲ οἱ ἀπροσπελάστους ἀποδιδόσιν, ἀπὸ τοῦ ἄφασθαι, ὃν οὐδεὶς ἀν ἄφαιτο δι' ἴσχυν. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ παρὰ τὸ ιάπτω γεγενῆσθαι, ὃ σημαίνει τὸ διαφθείρω καὶ βλάπτω· ἔνθεν τὸ «πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς Ἀΐδι προτίαφεν» (3). | ἐφείω ερ.-ἔφω 3./38. || 568 ἔδδει-σεν-ἔδεισεν 6. | Ἡρη-Ἡρα 10. || 569 ρά ερ.-ἄρα. | καθῆστο, τοῦ ἔξω ἔστιν ἡ κλίσις, ἥσμαι ἥσμην καὶ ἐν συνθέσει «καθῆστο», οἱ δὲ τοιοῦτοι παρακείμενοι καὶ ὑπερσυντέλικοι δι-σύλλαβοι, ἔχοντες δύο σύμφωνα ἐν τῇ συνθέσει, φυλάσσουσι τὸν τόνον, εἰργματι καθειργματι, ἥγματι κατῆγματι. οὕτως οὖν καὶ τὸ «καθῆστο». | ἐπιγνάμφασα, τὴν ἀκουσίως πεισθεῖσαν δηλοῖ. || 570 ὄχθησαν ερ.-ώχθησαν 29. || 571 τοῖσιν-αὐτοῖς 12./21. || 572 ἐπὶ ... φέρων-ἐπιφέρων 20. | ήρα, ἔστιν ήρη ἡ ἐπικουρία, καὶ ὀξύνεται ἡ γενική, ήρός· καὶ ἡ αἰ-τιατικὴ ήρα καὶ ἐν συνθέσει «ἐπίηρα». Ἀρίσταρχος δὲ ὑφ' ἐν κατ' ὄρθην σημασίαν τὸ ἐπίηρα. καὶ ἐπεκράτησεν ἡ Ἀρίσταρχον, καίτοι λόγον οὐκ ἔχουσα. | Ἡρη-Ἡρα 10. || 573 ἔσσε-ται ερ.-ἔσται. || 574 σφῶ, τοῦτο πρὸς ἔμφασιν τῶν προσώπων. τὸ δὲ «ἔνεκα θνητῶν» πρὸς εὐτελισμὸν τῆς αἰτίας. τὸ δὲ «ώδε» πρὸς τὴν αὐξῆσιν τῆς ἔριδος. || 575 θεοῖσι-θεοῖς 12. || 576 ἔσσεται ερ.-ἔσται. | ηδος, κατὰ μετασχηματισμὸν ἔστι τὸ ηδος τοῦ ηδονῆ· δασύνομενον γὰρ μετασχηματίζεται εἰς τὸ ηδος φιλούμενον, ὃς τὸ ήμέρᾳ μετασχηματίζεται εἰς τὸ «ῆμαρ». | χερείονα-χρείονα 3. || 577 παράφημι, τὸ ημί καὶ φημί καὶ εἰμὶ ἐν τῇ συνθέσει ἀναβιβά-ζει τὸν τόνον. | νοεούση-νοούσῃ 32., οὐ δεομένη παραινέσεώς τινος. ἀνθρωπίνως κοινῇ μὲν ἀμφοτέροις ἐπιπλήττει ἔνεκεν ἀνθρώπων διαφερομένοις, ιδίᾳ δὲ τῇ Ἡρᾳ είκειν τῷ Διὶ παραι-νεῖ. || 578 ὅφρα ερ.-ἴνα. || 579 νεικείησι-νεικῆ 3./23. | σύν ... ταράξη-συνταράξη 20. ||

- 580 εἰ περ γάρ κ' ἐθέλησιν Ὄλύμπιος ἀστεροπητής
 ἐξ ἑδέων στυφελίξαι· δὲ γάρ πολὺ φέρτατός ἐστιν.
 ἀλλὰ σὺ τὸν ἐπέεσσι καθάπτεσθαι μαλακοῖσιν·
 αὐτίκ' ἔπειθ' Ἰλαος Ὄλύμπιος ἔσσεται ήμιν.
- 585 “Ως ἄρ’ ἔφη καὶ ἀναιξας δέπας ἀμφικύπελλον
 μητρὶ φίλῃ ἐν χειρὶ τίθει καὶ μιν προσέειπε·
 τέτλαθι μῆτερ ἐμή, καὶ ἀνάσχεο κηδομένη περ,
 μή σε φίλην περ ἕοῦσαν ἐν ὄφθαλμοῖσιν ἴδωμαι
 θεινομένην, τότε δ’ οὐ τι δυνήσομαι ἀχνύμενός περ
 χραισμεῖν· ἀργαλέος γάρ Ὄλύμπιος ἀντιφέρεσθαι·
 ηδη γάρ με καὶ ἄλλοτ’ ἀλεξέμεναι μεμαῶτα
 ρίψε ποδὸς τετάγων ἀπὸ βηλοῦ θεσπεσίοιο,
 πᾶν δ’ ἡμαρ φερόμην, ἄμα δ’ ἡλίω καταδύντι
 κάππεσον ἐν Λήμνῳ, ὀλίγος δὲ τι θυμὸς ἐνῆν·
 ἔνθά με Σίντιες ἄνδρες ἀφαρ κομίσαντο πεσόντα.
- 590 595 “Ως φάτο, μείδησεν δὲ θεὰ λευκώλενος Ἡρη,
 μειδήσασα δὲ παιδὸς ἑδέξατο χειρὶ κύπελλον·
 αὐτὰρ δὲ τοῖς ἄλλοισι θεοῖς ἐνδέξια πᾶσιν
 οἰνοχόει γλυκὺν νέκταρ ἀπὸ κρητῆρος ἀφύσσων·
 ἀσβεστος δὲ ἄρ’ ἐνῶρτο γέλως μακάρεσσι θεοῖσιν

580 ἐθέλησι-ἐθέλη 23., θωπευτικῶς τὰ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ προβάλλεται, ἄμα δὲ καὶ πρὸς κατάπληξιν τῆς μητρός. τὸ δὲ ὅλον· εἰ θέλοι καταβαλεῖν ήμας ὁ Ζεύς (δυνήσεται γάρ), σὺ δὲ θωπεύσεις αὐτόν, εὐθέως ήμερωθήσεται. | ἀστεροπητής, ἀστραπὰς ποιῶν. || 581 ἑδέων-ἐδῶν 18. | δ-αὐτός 21. || 582 τόν-αὐτόν 21. | ἐπέεσσι-ἔπει 19. | μαλακοῖσιν-μαλακοῖς 12. || 583 Ἰλαος-ἴλεως 11. | ἔσσεται ερ.-ἔσται. || 584 ἀναιξας, γέλωτα κινεῖ τὸ «ἀναιξας» ἐπὶ τοῦ χωλοῦ τιθέμενον· γελοῖος γάρ ἐστι μιμούμενος τοὺς καλλίστους οἰνοχόους, Ἡβῆν καὶ Γανυμήδεα, καὶ μεμνημένος, πῶς ὁ Ζεύς τοῦ ποδὸς λαβόμενος ἔρριψεν αὐτὸν οὐρανόθεν. || 585 ἐν ... τίθει-ἐνετίθει 20./29. | μίν ερ.-αὐτήν. | προσ-έειπε-προσείπε 3. || 586 ἀνάσχεο-ἀνάσχου 25. | κηδομένη, λυπουμένη. || 587 ἕοῦσαν-οῦσαν 32. | ὄφθαλμοῖσιν-ὄφθαλμοῖς 12. || 588 οὕτι δυνήσομαι, κωμικῶς τὴν ιδίαν πήρωσιν προτίθησι. || 590 ἀλεξέμεναι-ἀλεξεῖν 33. || 591 ρίψε-ἔρριψε 29., δύο ρίψεις Ἡφαίστου, προτέρα μὲν ὑπὸ τὴν γένεσιν ὑπὸ τῆς Ἡρας, δευτέρα δὲ ἡ ὑπὸ Διὸς διὰ τοὺς τῆς Ἡρας δεσμούς. | τετάγων ερ.-λαβών 36. | θεσπεσίοι ερ.-θεσπεσίου 13., θείον. Hes. || 592 φερόμην-ἔφερόμην 29., πῶς Ἡφαίστος δι’ ὅλης ήμέρας φέρεται; φαμὲν οὖν ὅτι τὸ πᾶν ήμαρ οὐ δηλοῖ τὸν ἀπὸ πρωτίας ἔως ἐσπέρας καιρὸν, ἀλλὰ τὴν πελάζουσαν τῇ νυκτὶ ὥραν, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ (472) «οἱ δὲ πανημέριοι μολπῆι θὲὸν ἵλασκοντο» καὶ ἔξῆς (601-2) «πρόπαν ἡμαρ ἐς ἡλίον καταδύντα / δαίνυντο». | ἡελίω-ἡλίω 3. || 593 κάππεσον ερ.-κατέπεσον. | ἐνῆν ερ.-ἐνήν. || 594 Σίντιες ἄνδρες, Φιλόχορος Πελασγούς αὐτοὺς ὄντας οὕτω προσ-αγορευθῆναι, ἐπει πλεύσαντες εἰς Βραχυρῶνα κανηφόρους παρθένους ἥρπασαν· σίνεσθαι δὲ τὸ βλάπτειν λέγουσιν. Ἐρατοσθένης δέ, ἐπει γόργες ὄντες εύρον δηλητήρια φάρμακα. ὁ δὲ Πορφύριος, ἐπει πρῶτοι τὰ πολεμιστήρια ἐδημιούργησαν ὅπλα, ἀ πρὸς βλάβην ἀνθρώπων συντελεῖ. ἦ ἐπει πρῶτοι ληστήρια ἔξεύρον. | κομίσαντο-ἔκομίσαντο 29. | 595 φάτο ερ.-ἔφη. | μείδησεν-ἔμείδησεν 29. | Ἡρη-Ἡρα 10. || 597 δ-αὐτός 21. | ἄλλοισι-ἄλλοις 12. | ἐνδέξια, ἐπιδεξίως. || 598 οἰνοχόει-ώνοχόει 29. | κρητῆρος-κρατῆρος 10. || 599 μακάρεσσι-μακάρεσι 19. | θεοῖσι-θεοῖς 12. ||

- 600 ώς ἴδον "Ηφαιστον διὰ δώματα ποιπνύοντα.
 Ως τότε μὲν πρόπταν ἥμαρ ἐς ἡέλιον καταδύντα
 δάινυντ', οὐδέ τι θυμὸς ἐδεύετο δαιτὸς εἴσης,
 οὐ μὲν φόρμιγγος περικαλλέος ἦν ἔχ' Ἀπόλλων,
 Μουσάων θ' αὖ ἀειδόν ἀμειβόμεναι ὅπι καλῇ.
- 605 Αὐτὰρ ἐπεὶ κατέδυ λαμπρὸν φάος ἡέλιοιο,
 οἵ μὲν κακκείοντες ἔβαν οίκον δὲ ἔκαστος,
 ἥχι ἐκάστῳ δῶμα περικλυτὸς ὄμφιγυήεις
 "Ηφαιστος ποίησεν ἰδυίησι πραπίδεσσι·
 Ζεὺς δὲ πρὸς ὃν λέχος ἦι' Ὄλύμπιος ἀστεροπητής,
 610 ἐνθα πάρος κοιμᾶθ' ὅτε μιν γλυκὺς ὕπνος ἵκάνοι·
 ἐνθα καθεῦδ' ἀναβάς, παρὰ δὲ χρυσόθρονος "Ηρη.

600 ἴδον-εῖδον 29. | ποιπνύοντα, «ποιπνύσαντα», ἔστι δὲ παρὰ τὸ πονῶ, πονύω, πνύω, ποπνύω καὶ ποιπνύω. || 601 ἐς ερ.-εἰς. | ἡέλιον-ἥλιον 3. || 602 δανίνυτο ερ.-έδαινυντο. || 603 περικαλλέος-περικαλλούς 18. | ἔχε-είχε 29. || 604 Μουσάων-Μουσῶν 8. | ἀειδόν-ἥδον 3./29., εὗ τὸ μὴ ἀπειροκάλως ἐπιμηκῦναι, τίνα ἥδον αἱ Μουσαὶ, ώς Ἡσίοδος «ἀειδόν δ' οὓς Γαῖα καὶ Οὐρανὸς εύρὺς ἔτικτεν, / οἴ τ' ἔκ τῶν ἐγένοντο». || 605 φάος ερ.-φῶς. | ἡέλιοιο-ἥλιον 3./13. || 606 κακκείοντες ερ.-κατακείοντες. | ἔβαν-ἔβησαν 24. || 608 ποίησεν-ἐποίησεν 29. | ἰδυίησι ερ.-εἰδύταις 8. | πραπίδεσσι-πραπίσι 19., ἡ φρήν. S. || 609 ὃν λέχος ερ.-λέχος αὐτοῦ. | ἥιε ερ.-ἥει. || 610 κοιμᾶτο-ἔκοιματο 29. | μιν ερ.-αὐτόν. || 611 καθεῦδε-ἐκαθεῦδε 29., ἀνέβῃ καθευδήσων . . . διδάσκει δὲ ὁ ποιητὴς μὴ χωρίζεσθαι ἄνδρα γυναικὸς ἐν κοίτῃ, ώς μὴ τῇ ἀπουσίᾳ λυπήσῃ αὐτόν. | "Ηρη-Ηρα 10.

Igeszótár

Az igekötőket az igétől és egymástól kötőjellel választjuk el; a szótári alakok általában az alapige alatt találhatók. (Létezik néhány olyan ige is, melynek simplexe nem használatos, például ἀπο-λαύω, ἀν-αλίσκω.)

Ha az ige az augmentumot vagy a reduplikációt az igekötőn veszi föl (vagy azon is), akkor a kötőjelet zárójelbe tesszük.

Nem írjuk ki a „szabályos” igék szótári alakjait, mivel a nyelvtanokban leírtak szerint az alakok kikövetkeztethetők.

Ebbe a körbe tartoznak az -εύω, -άω, -έω, -όω, -άζω, -ίζω, -αίνω, -ύνω, -είρω, a több-szótágú tövű -έλλω, ill. a deponens -άομαι, -έομαι, -όομαι végű igék.

praes.	fut.	ao.	perf.	pf. M.	ao. P.	adj. verb.
[1] παιδεύω	παιδεύσω	ἐπαιδεύεσα	πεπαιδεύκα	πεπαιδεύμαι	ἐπαιδεύθην	παιδευτός
[1b] ἰδρύω	ἰδρύσω	ἰδρύσα	ἴδρυκα	ἴδρυμαι	ἰδρύθην	ἰδρυτός
[2] τιμάω	τιμήσω	ἐτιμήσα	τετίμηκα	τετίμημαι	ἐτιμήθην	τιμητός
[2b] πειράω	πειράσω	ἐπείρασα	πεπείρακα	πεπείράμαι	ἐπειράθην	πειρατός
[3] ἀδικέω	ἀδικήσω	ἡδικήσα	ἡδίκηκα	ἡδίκημαι	ἡδίκηθην	ἀδικητός
[4] δηλώω	δηλώσω	ἐδηλώσα	δεδήλωκα	δεδήλωμαι	ἐδηλώθην	δηλωτός
[5] ὀνομάζω	ὄνομάσω	ῳνόμασα	ῳνόμακα	ῳνόμασμαι	ῳνομάσθην	ὄνομαστός
[6] ἐλπίζω	ἐλπιῶ	ἥλπισα	ἥλπικα	ἥλπισμαι	ἥλπισθην	ἐλπιστός
[7] ἀγγέλω	ἀγγελῶ	ἥγγειλα	ἥγγελκα	ἥγγελμαι	ἥγγέλθην	ἀγγελτός
[8] σημαίνω	σημανῶ	ἐσήμηνα	σεσήμαγκα	σεσήμασμαι	ἐσημάνθην	σημαντός
[8b] κραίνω	κρανῶ	ἔκρανα		κέκρασμαι	ἔκραնθην	κραντός
[8c] αἰσχύνω	αἰσχυνῶ	ἥσχυνα	ἥσχυγκα	(ἥσχυμμαι)	ἥσχύνθην	αἰσχυντός
[9] σπείρω	σπερῶ	ἔσπειρα	ἔσπαρκα	ἔσπαρμαι	ἔσπάρην	σπαρτός

Az ezekre a típusokra való utalás nem feltétlenül jelenti azt, hogy az itt felsorolt alakok minden elő is fordulnak, de az előfordulók a minta szerint képezhetők.

A deponens igék esetében értelemszerűen medialis illetve passzív alakok képezhetők a szabályos igékből.

A szám mellett egy vagy két s betű s passzív szigma (gyakran ingadozó) betoldására utal, mégpedig egy s azt jelenti, hogy megjelenik az ao. P.-ban és az adiectivum verbalé(k)-ban, kettős ss pedig azt, hogy emellett még a pf. M.-P.-ben is.

A személytelen igéket sg. 3. személyben vesszük föl (például δεῖ).

A -σσω / -ττω párok esetében általában az attikaiban szokásosabb -ττω végű változatokat vesszük föl (pl. ἀντι-τάσσω → τάττω).

A tőkezdő ḥ- az igekötők végmagánhangzója után megkettőződik (pl. ἀπο-ρρήγνυμι → ῥῆγνυμι).

A

àγανακτέω [3] méltatlankodik
 àγγέλλω [7] hírül ad
 àγνοέω [3] nem tud, nem ismer
 àγορεύω fut. stb. ld. légyw beszél
 àγχω fut. àgyék ao. ḥγξα szorít, fojt
 àγω fut. àgxaw ao. ḥγχagov pf. ḥγχa pf. M.
 ḥγμai ao. P. ḥχθηn adj. verb. àktós ūz, vezet
 àγωνίζομαι [6] küzd
 àδω ao. ḥsa énekel
 àδικέω [3] jogtalankodik
 àθλέω [3] sportol
 àθροίζω, àθροίζω [6] összegyűjt
 àιματόω [4] összevérez, vérrel kever
 àινέω fut. ainvéso ao. ḥnvesa pf. ḥnveka pf.
 M. ḥnηmai ao. P. ḥnēthηn dicsér
 àιρέω fut. aírjósaw ao. eílön pf. ḥrjha pf.
 M. ḥrjmaai ao. P. ḥrééthηn adj. verb. aírteós
 megfog, elér, elfoglal, M. elvesz, megszerez,
 választ
 àισθάνομαι fut. aisthήsomaai ao. ḥstómηn
 pf. ḥsthemai észlel, érzékel
 àισχύνω [8c] csúfit, szégyenít
 àitén [3] kér, követel
 àκμάζω [5] a csúcson van
 àκολούθεω [3] kísér, követ
 àκούω fut. àkouúsomaai ao. ḥkousa pf. à-
 kήkoxa hall
 àληθεύω [1] igazat mond
 àλλάζτω fut. àlláázxa ao. ḥllázxa pf. ḥlla-
 xha pf. M. ḥllazgmai ao. P. ḥllázghn vál-
 toztat
 àμελέω [3] nem törödik
 àμύνω [8c] elhárít, bosszul; segít, véd
 (dat.)
 àμφι(-)énnymai ao. ḥmfíesxa pf. M. ḥmfíe-
 smai felöltözöt, M. felölt
 àμφi-λégyw vitázik
 àμφi(-)σβητέω [3] vitat, vitázik
 àνα-βάλλω földob, halaszt
 àνα-βαίνω föllép, -száll (acc.)
 àνα-βιβάζω fölléptet, -vezet; partra vonat
 (hajót)
 àνα-βιώσκομαι ao. ànevbiow föléleszt, föl-
 éled

àνα-γi(γ)vώσκω fölismér, -olvas, meg-
 győz
 àναγκάζω [5] kényszerít
 àναγκοτροφέω [3] szigorúan diétázik
 àν-άγω fölvezet, kivezet (hajót a nyílt ten-
 gerre); kifut (hajóval)
 àνα-δέχομαι fölvállal, jótáll vkiért (acc.)
 àνα-ζητέω [3] felkutat
 àν-αιρέω fölvesz; jósol; elvesz, elpusztít
 àνα-κηρύττω kihirdet
 àνα-κοινόω [4] közöl, tanácsot kér
 àνα-κράζω fölkált
 àνα-λαμβάνω átvesz, maga mellé vesz,
 visszakap
 àν-αλίσκω fut. ànaláwsa ao. ànaláwsa,
 ànηlásxa pf. ànηlawa pf. M. ànήlāwmai
 ao. P. ànηláwthηn adj. verb. elkört
 àνα-μιμησκω emlékezett
 àνα-παύω kipihentet
 àνα-πτερόω [4] fölszárnnyaz
 àνα-πτύσσω föltép
 àνα-στομόω [4] fölnyit
 àνα-στρέφω fölfordít, M. P. „belekap”
 àνα-τίθημι fölállít, fölajánl; tulajdonít
 àνα-τρέπω fölfordít, fejre állít, elpusztít
 àνα-φέρω fölvisz; jobban van
 àν-έραμαι P. újra szeret
 àν-ερευνάω [2a] fölkutat, kikutat
 àν-ευρίσκω megtalál
 àν-ιστημι fölállít; fölkél
 àν(-)οίγω (praet. ànéwgyon, ḥnoiγov) fut.
 ànoīxaw ao. ànēwξa, ḥnoīxa pf. ànēwχa pf.
 M. ànēwgmai, ḥnoīgmai ao. P. ànēwχthηn,
 ḥnoīchηn fölnyit, (teret) föltár, utat csinál
 àντι-λégyw ellentmond, tagad
 àντ-εχ-κόπτω viszontkiiüt
 àντ-εράω viszontszeret
 àντι-τάσσω szemben fölállít
 àντι-παρα-τίθημi mellé állít (összehason-
 lítva)
 àξιόω [4] méltányosnak, igaznak tart
 àπ-αγγέλλω hírül ad, jelent
 àπ-αγορεύω megtilt, visszautasít
 àπ-άγχω megfojt, fölakaszt
 àπ-άγω elvezet
 àπ-αιτέω [3] kikövetel, behajt

ἀπ-αλλάττω *elválaszt, megszabadít vmitől* (gen.)
 ἀπ-αντάω [2] *szembe jön*
 ἀπ-αράσσω *szétver*
 ἀπειλέω [3] *feneget*
 ἀπ-ειμι *elmegy*
 ἀπ-έρχομαι *elmegy*
 ἀπ-έχω *távol tart*
 ἀπιστέω [3] *nem bízik, nem hisz, kétségbbe von*
 ἀπο-γεννάω [2] *eredményez*
 ἀπο-δείκνυμι *fölmutat, „beállít”, bizonyít*
 ἀπο-δημέω [3] *eltávozik, távol van*
 ἀπο-διδωμι *megad*
 ἀπο-διδράσκω *elszökik*
 ἀπο-θνήσκω *meghal, megöletik, elesik*
 ἀπο-λαμβάνω *elvesz, részesül vmben (acc.)*
 ἀπο-καθ-ίστημι *visszahelyez, -változtat*
 ἀπο-κείρω *levág, lenyír*
 ἀπο-κοτταβίζω [6] *kiloccsant*
 ἀπο-κτείνυμι *megöl*
 ἀπο-κτείνω fut. ἀποκτενῶ ao. ἀπέκτεινα pf. ἀπέκτονα *megöl*
 ἀπο-λαμβάνω *elvez*
 ἀπο-λαύω [1] *élvez vmit (gen.)*
 ἀπο-λείπω *elhagy, P. lemarad*
 ἀπ-όλλυμι fut. ἀπολῶ ao. ἀπώλεσα, M. ἀπωλόμην pf. ἀπολώλεκα, ἀπόλωλα *elpusztít; elveszt; intr. elvész; M. elpusztul*
 ἀπ-όμυνμι *eskiuszik; esküvel megtagad*
 ἀπο-νέμω *kioszt*
 ἀπο-πειράσμωi *megpróbál, -vizsgál*
 ἀπο-πλέω *elhajózik*
 ἀπο-πνέω *kilehel, kifűj; szaglik vmitől (gen.)*
 ἀπο-πνίγω *megföjt*
 ἀπο-ρρήγνυμι *letép, leszakít*
 ἀπο-σβέννυμι *kiolt, P. kialszik, meghal*
 ἀπο-σπένδω *kiönt (italáldozatot)*
 ἀπο-στέλλω *elküld, levélben megír*
 ἀπο-στερέω [3] *megfoszt*
 ἀπο-τρέπω *elterít*
 ἀπορέω [3] *tanáctalalan; szükölködik*
 ἀπτώ fut. ἄφω ao. ἄφα pf. M. ἄμμαι ao. P. ἄφθην adj. verb. ἀπτός *ráerősít, M. meg-*

fog, érint, megtámad vmit (gen.), belefog
 ἀπάσσω fut. ἄράξω ao. ἄραξα ao. P. ἄράχθην *iút*
 ἀρέσκω fut. ἄρέσω ao. ἄρεσα *terszik*
 ἀριθμέω [3] *(össze)számol*
 ἀρμόττω fut. ἄρμόσω ao. ἄρμοσα pf. ἄρμοκα pf. M. ἄρμοσmai ao. P. ἄρμόσθην adj. verb. ἄρμοστός *illeszt; intr. illik, alkalmas vmirre (dat.)*
 ἀρνέομαι [3] *tagad*
 ἀρπάζω [5] *elragad, rabol*
 ἀρχω fut. ἄρξω ao. ἄρξα pf. ἄρχα pf. M. ἄργμαι ao. P. ἄρχθην *vezető; elkezd, elindít; M. (bele)kezd, megpróbál; P. alattvaló, engedelmeskedik*
 ἀσεβέω [3] *istentelen(iül viselkedik)*
 ἀσκέω [3] *gyakorol*
 ἀσχολέω [3] *elfoglalt*
 ἀφ-αιρέω *elvesz, eltávolít; M. megfoszt vkit (acc.) vmitől (acc.)*
 ἀφ-ίημι *elküld, M. elenged vmit (gen.)*
 ἀφ-ικνέομαι fut. ἀφίξομαι ao. ἀφικόμην pf. ἀφίγμai *megérkezik*
 ἀφ-ίστημι *félreállít; intr. eltávolodik vmitől (gen.), külömbözik*
 ἀφ-ομοιόω [4] *hasonít*

B

βαδίζω [6] fut. βαδιοῦμαι ao. ἔβαδισα *bandukol*
 βαίνω fut. βήσω ao. ἔβην, ἔβησα pf. βέβηκα adj. verb. βατός *lép(tet)*
 βάλλω fut. βαλῶ ao. ἔβαλον pf. βέβληκα pf. M. βέβλημai ao. P. ἔβλήθην adj. verb. βλητός *dob*
 βαρέω [3] *elnehezít, elnyom*
 βαστάζω [5] *fólemel, elbír, elvisel*
 βιαζόμαι [5] *kényszerít*
 βιβάζω [5] fut. βιβásω, βιβῶ *szállít, emel*
 βláptaw fut. βlápkw ao. ἔβλαψka pf. βέβλαψka pf. M. βέβλαψmai ao. P. ἔβλάψην, ἔβláψthηn árt
 βοάω [2] *kiált*
 βοηθέω [3] *segít*
 βουθυτέω [3] *ökröt áldoz*

βουλεύω [1] *tanácsol, kitalál, megfontol, dönt*

βούλομαι fut. βουλήσομαι ao. ἔβουλήθην, ἤβουλήθην pf. βεβούλημαι *akar*

Γ

γαμέω fut. γαμῶ (-εῖς) ao. ἔγημα pf. γεγάμηκα pf. M. γεγάμημαι *feleségül vesz, M. férjhez megy vkihez (dat.)*

γελάω fut. γελάσομai ao. ἔγέλασα pf. γεγέλακα pf. M. γεγέλασμai ao. P. ἔγελάσθη adj. verb. γελαστός *nevet*

γενεαλογέω [3] *származást megadni, kutatni*

γεννάω [2] *nemz*

γεωργέω [3] *földet művel*

γί(γ)νομαι fut. γενήσομai ao. ἔγενόμην pf. γέγονα pf. M. γεγένημai *születik, lesz, válik*

γι(γ)νώσκω fut. γνώσομai ao. ἔγνων pf. ἔγνωκα pf. M. ἔγνωσμai ao. P. ἔγνώσθην adj. verb. γνω(σ)τός (*meg*)ismer, (*meg*)tud

γράφω fut. γράψω ao. ἔγραψa pf. γέγραφa pf. M. γέγραμmai ao. P. ἔγραφηn adj. verb. γραπτός (*meg*)ír, betereszt

γυμnázkω [5] *edz*

Δ

δακρύω [1b] *sír, sirat*

δανείζω [5] *kölcsön vesz*

δαρθάνω fut. καθευδήσω ao. ἔδαρθον pf. δεδάρθηκa *alszik*

δεῖ fut. δεήσei ao. ἔδέησe *kell, szüksége van vkinék (dat.) vmire (gen.)*

δείδω fut. δείσομai ao. ἔδεισa pf. δéδoiκa *fél, tart vkitől (+ acc.)*

δείκνυμi, δείκνύω fut. δείξω ao. ἔδειξa pf. δéδéixa pf. M. δéδéiyumai ao. P. ἔδείχθηn adj. verb. δεíktóς (*meg*)mutat, *bizonyít*

δειπνέω [3] *vacsorázik*

δέομai fut. δεήσomai pf. δédénmai *hiján van vminek, szüksége van vmire (gen.), kér vkitől (gen.)*

δέχομai fut. δéxomai ao. ἔδεξáμηn pf. δé-degmai ao. P. ἔδéχthēn adj. verb. δéktóς *el-fogad*

δέω fut. δήσω ao. ἔδησa pf. δédékai pf. M. δédēmai ao. P. ἔδéthēn adj. verb. δétoś (*meg*)köt

δηλώω [4] *megvilágít, bizonyít*

δημηγορέω [3] *nyilvános beszédet tart*

δια-βαίνω átkel *vmin (acc.)*

δι-αγγέλλω *kihirdet*

δι-άγω átvezet, odavezet; időt tölt, él

δι-αιρέω elkülönít, feloszt

διά-κειμai *valamilyen állapotban van, viszonyul*

διακονέω [3] *szolgál; elvégez*

δια-κρίνω *elválaszt, megkülönböztet, el-dönt*

δια-λέγομai P. *megfontol, (meg)beszél vkivel (dat., πρός acc.), megvitat*

δια-λείπω közte (*ki*)hagy

δι-αλλάττω megváltoztat, kicserél; összebékít, M. P. *kibékül, kiegyezik vkivel (dat., πρός acc.)*

δια-λύω *felold, megsemmisít; M. P. kibékül*

δια-μένω *marad, tart*

δια-νοέομai [3] P. *(át)gondol, megfontol*

δια-πímpλημi *tele tölt vmiel (gen.)*

δια-πίπτω *szétesik, nem sikerül*

δια-πράττομai M. *véghoz visz*

δι-αρθróω [4] *tagol, M. tagolva létrehoz*

δι-αριθμéω [3] *megszámol*

δια-ρρινάω [2] *átfür*

δια-ρρíptω *szétdobál*

δια-τíthēm *vmilyen állapotba, helyzetbe hoz*

δια-τeínw *kitár, M. megfeszül, erölködik, minden erejével alkot*

δια-τeléw *bevégez; kitart, folyton tesz vmit (pt.)*

δια-φéρω *külbözik, jobb vmiel (gen.)*

δια-φθeírō *elpuszstít*

δια-φηφízomai [6] *szavaz*

διδászkω fut. δidán̄xω ao. ἔδiδáxā pf. δédiðaxa pf. M. δédiðaxumai ao. P. ἔdiðáxhthēn adj. verb. δidáktóς *tanít vmire (acc.)*

διδrásskω → τréχω

δíðawm fut. δáwsa ao. ἔdáwka, ἔdómuēn pf. δéðawka pf. M. δéðomai ao. P. ἔdóthēn adj.

verb. δοτός *ad*

δι-έξ-ειμι *végig megy, előad*

δι-εξ-έρχομαι *végig megy, előad*

δι-έρχομαι *keresztiúlmegy, átolvas; életet leél*

δι-ηγέομαι [3] *elmagyaráz, előad, leír*
δικάζω [5] *ítélezik, M. pereskedik v kivel (dat.)*

δι-օρθώω [4] *helyesbít, javít*

διώκω fut. διώξω ao. ἔδιωξα úz, kerget

δοκέω fut. δόξω ao. ἔδοξα pf. M. δέδοκται vél; látszik; helyesnek látszik vmi vki-nek (dat.)

δουλεύω [1] *szolgál*

δραμ- → τρέχω

δράω [2bs] *cselekszik, tesz vmit v kivel (acc.)*

δύναμαι (praet. ἥδυνάμην, ἐ-) fut. δυ-nήσομai ao. ἔδυνήθην, ἦ- pf. δεδύνημai adj. verb. δυνατός képes, hatalma van; ér v mennyit; jelent vmit; hatása van

δυσημερέω [3] *rossz napja van, peches*

δυσκολαίνω *elégedetlen*

δύω fut. δύσω ao. ἔδυσα, ἔδυ pf. δέδυκa pf. M. δέδυμai ao. P. ἔδύθην adj. verb. δυ-tócs merít, M. merüll, felölt

E

έάω (praet. εἴων) fut. έάσω ao. εἴασσa pf. εἴαχa hagy, (át)enged

έγ-γράφω beír

έγκωμαιάζω [5] *dicsőít*

έγχειρέω [3] *megkísérel*

έγ-χέω beleönt, italáldozatot önt, beleke-ver

έθέλω fut. έθελήσω ao. ήθέλησa pf. ή-θéληkha akar, kíván, szándékozik

είδοποιέω [3] *alakít, ábrázol*

εικάζω [5] *hasonít, hasonlít; vél*

είλεγ- → λέγω

είμι fut. έσομai ao. έγενόμην pf. γέγονa van, lehet

εῖμi megy

εῖργω fut. εἰρξω ao. εἰρξa pf. M. είρgmaai ao. P. είρχθηn adj. verb. είρχtócs nyomaszt, bezár

είσ-αγγέλλω *feljelent*

είσ-άγω *bevezet*

είσ-βάλλω *beledob*

είσ-δέχομai *befogad, fölvesz*

είσ-ειμi *bemegy*

είσ-έρχομai *bemegy*

είσ-ηγέομai [3] *beterjeszt, javasol*

είσ-πίπτω *beesik, betör, ráveti magát*

είσ-πλέω *oda-, elhajózik*

είσ-τρέχω *belefut, behatol*

είσ-φέρω *behoz, bevisz, betterjeszt; hozzá-járul, adakozik*

έκ-βάλλω *kidob, -szór, elválik (asszony-tól), kificamít (izületet)*

έκ-βοάω *(ingerülten) kiszól*

έκ-δέχομai *átvesz*

έκ-διδόμai *kiházasít, férjhez ad*

έκ-καλύπτω *felfed, feltár*

έκ-κλινω *elhajlít; kitér vmi elől (acc.)*

έκ-κομίζω *utolsó útjára kísér*

έκ-κόπτω *kiüt*

έκ-λέγω *kiválogat*

έκ-λείπω *elhagy*

έκ-πέμπω *kiküld*

έκ-πίνω *kiiszik, folhajt*

έκ-πλήσσω *megijeszt, megdöbbent*

έκ-τείνω *kinyújtóztat (halottat)*

έκ-τρίβω *felmorzsol; intr. elemészti magát*

έκ-φέρω *kivisz; áttesz, kiterjeszt*

έλαύνω fut. έλάσω, έλω ao. ήλασa pf.

έλήλαchha pf. M. έλήλāmai ao. P. ήλάθēn

adj. verb. έλαtócs úz, vezet; intr. vonul

έλάώ → έλαύnω

έλέγχω fut. έλέγξω ao. ήλεγξa pf. M. ή-λήλεγmai ao. P. ήλέγχθēn adj. verb. έλεg-któcs (meg)cáfol

έλεééω [3] *(meg)sajnál, megszán*

έλκω (praet. είλκον) fut. έλξω ao. είλ-κussa pf. είλκuska pf. M. είλκusmai ao. P. είλkusθēn adj. verb. έλk(υs)téos húz, von-

sziol, „molesztál”

έλ-λείπω *hátrahagy, intr. hátramarad, hi-ányos*

έλπίζω [6] *remél, sejt, vél, gondol*

έμ-βάλλω *beleejt, beledob*

έμ-μένω *megmarad, kitart*

- éμ-παλάσσω *belebonyolít, belegabalyít*
 éμ-πίμπρημι *felgyűjt, feléget*
 éμ-πίπτω *beleesik*
 éμ-ποιέω [3] *elér, szerez, teremt (iadőt)*
 éμ-φαίνω *megmutat*
 ἐν-άπτω *ráerőst, M. meggyűjt*
 ἐν-δέχομαι *befogad, intr. beleillik*
 ἐν-δύω *felöltözötet, M. felölt vmit, belemerül vmbibe*
 ἐν-ειμι *bent van*
 ἐνεχ- → φέρω
 ἐν-θυμέομαι [3] *megfontol*
 ἐν-ίστημι *beállít, M. szembe helyezkedik*
 ἐν-νοέω [3] *meggondol*
 ἐννυμι *fut. ἔσ(σ)ω ao. ἔσ(σ)α pf. M. εἰ-μαι, ἔσμαι öltöztet, M. ölt*
 ἐν-οράω *észrevesz, ránéz*
 ἐν-τέλλομαι *parancsol*
 ἐν-τεύχω *fölkeres*
 ἐν-τίθημι *betesz, berak*
 ἐν-τυγχάνω *találkozik vkel (dat.)*
 ἐξ-αγγέλω *kibirdet, kinyilatkoztat*
 ἐξ-αδυνατέω [3] *nem képes*
 ἐξ-ακούω *hall, észlel*
 ἐξ-αν-ίστημι *felállít, intr. feláll*
 ἐξ-απατάω [2] *becsap*
 ἐξ-αριθμέω [3] *kiszámol*
 ἐξ-ειμι *lehetősége van*
 ἐξ-είργω *kiszorít, kizár, elűz*
 ἐξ-ελάω *kiúz*
 ἐξ-ελέγχω *(meg)cáfol*
 ἐξ-έρχομαι *kimegy, megszökik*
 ἐξ-ετάζω [5] *megvizsgál*
 ἐξ-ηγέομαι *vezet, elővezet, említ, megtár-gyal*
 ἐξ-ίστημι *elterít, intr. megváltozik*
 ἐξ-οπλίζω [6] *fölfegyverez*
 ἐξ-οστρακίζω [6] *száműz*
 ἔοικα (pf.) *hasonlít*
 ἐπ-άγω *odavezet, előidéz, M. segítségül hív*
 ἐπ-αινέω *elégedett, dicsér*
 ἐπ-ακολουθέω [3] *kísér, követ*
 ἐπ-αμύνω [8c] *véd, segít*
 ἐπείγω *fut. ἐπείξομai ao. ἡπειξα pf. M. ἡπειγμai ao. P. ἡπείχθηn adj. verb. ἐπει-*
- χτέon *nyom, szorít, úz; M. nyomul, siet*
 ἐπ-ειμι *odamegy, előre indul*
 ἐπ-εισ-πίπτω *betör*
 ἐπ-έρουμαι *visszakerdez*
 ἐπ-έρχομαι *közeledik*
 ἐπ-ερωτάω *(rá)kérdez*
 ἐπι-βαίνω *belép*
 ἐπι-βοάω [2] *felkiált, odakiált*
 ἐπι-βούλεύω [1] *csele vki ellen (acc.)*
 ἐπι-δείκνυμι *bebizonít*
 ἐπι-δέω *beköt(öz)*
 ἐπι-δημέω [3] *külföldön van*
 ἐπι-θυμέω [3] *vágódik, kíván vmit (gen.)*
 ἐπι-καλέω *segítségül hív*
 ἐπι-κατα-βαίνω *levonul*
 ἐπι-κειμαι *rátámad, szorongat*
 ἐπι-κλείω *rázár*
 ἐπι-κουρέω [3] *segít(ségül siet)*
 ἐπι-κρατέω [3] *legyőz*
 ἐπι-λαμβάνω *A. megragad, M. fog, tart, megtámad*
 ἐπι-λανθάνομαι *elfelejt, elhallgat*
 ἐπι-λέγω *kiválogat*
 ἐπι-μελέομαι *P. törödik, foglalkozik vmi-vel (gen.)*
 ἐπι-օρχέω [3] *hamisan eskiüsszik*
 ἐπι-πίπτω *rátör, kitör, rázuhan, ráveti magát*
 ἐπι-πλήρτω *megdöbbent*
 ἐπι-ρράπτω *közeledik*
 ἐπι-σκέπτομαι *megvizsgál*
 ἐπι-σκήπτω *vádol, M. vádat emel*
 ἐπι-σπάω *meghúz*
 ἐπίσταμαι *fut. ἐπιστήσοmai ao. ἡπιστήθηn adj. verb. ἐπιστητός tud, ismer, képes*
 ἐπι-στατέω [3] *élén áll, vezet, irányít*
 ἐπι-τέμνω *megvág, megrövidít, összevon*
 ἐπι-τίθημi *rátesz, M. rátámad, törekszik*
 ἐπι-τρέπω *átenged, megenged, eltür, rábíz*
 ἐπι-φέρω *odavisz, rávisz*
 ἐπι-φωνέω [3] *rámond*
 ἐπι-χειρέω [3] *megpróbál*
 ἐπι-χωρέω [3] *előrevonul, menetel*
 ἐπομαι (praet. εἰπόμην) *fut. ἔφομai ao. ἐ-σπόμηn követ*
 ἐράω *ao. D. ἡράσθηn szeret*

έρευνάω [2] *feltár, kitűr*

έρο- → **έρωτάω**

έρχομαι fut. *έλευσομαι, εἰμι, ἥξω, ἀφίξομαι* ao. *ἥλθον* pf. *έλήλυθα (ἥκω) jön, megy, érkezik*

έρωτάω [2] fut. *έρήσομαι* is ao. *ήρόμην* is kérdez

έσ- → **εἰσ-**

έσθιω fut. *έδομαι* ao. *ἔφαγον* *eszik*

έστιάω [2b] (praet. *είστιων, ἡστίων*) *megvendégelek*

εύδαιμονέω [3] *boldog*

εῦδω fut. *εὐδήσω* ao. *εὐδήσα, ηὕ- alszik*

εύδοκιμέω [3] *jó híre, tekintélye van*

εὔεργετέω [3] *jót tesz*

εὔηκοσέω [3] *szívesen engedelmeskedik*

εύλαβέομαι [3] *óvatos*

εύνομέομαι [3] *jól kormányoztatik*

εύπορέω [3] *bővében van*

εύρίσκω fut. *εύρήσω* ao. *ηύρον, eúrōn* pf.

εύρηκα ao. P. *εύρεθην* *talál*

εύρύνω *szélesít*

εύτακτέω [3] *rendet tart, engedelmes*

εύφημέω [3] *magasztal*

εύχομαι fut. *εὐξομαι* ao. *ηύξαμην, εύ- pf.*

M. *ηύγμαι* adj. verb. *εύκτός kér, imádkozik*

έφ-έπομαι *követ, sarkában van*

έφ-έλκω *ráhúz, rátol*

έφ-ίστημι *intr. odaáll, élére áll*

έχω (praet. *είχον*) fut. *ἔξω, σχήσω* ao. *ἔ-*

σχον (imper. σχές) pf. *ἔσχηκα* pf. M. *ἔσχη-* *mai* ao. P. *ἔσχεθην* *bír, van*

Z

ζάω fut. *βιώσομai* ao. *ἔβίων* pf. *βεβίωκα* *él*

ζητέω [3] *keres*

ζωγρέω [3] *élve elfog*

H

ήβάω [2] *felserdül*

ήβουλήθην → **βούλομai**

ήγειομai [3] *vezet, irányít, vél, gondol*

ήδω ao. P. *ἥσθην* *örvendeztet*

ήκω fut. *ἥξω* ao. (*ἥξα*) pf. (*ἥκα*) *érkezik*

ήρεμέω [3] *nyugodt, megnyugszik*

Θ

θάλλω ao. *ἔθαλον* pf. *τέθηλα virágzik, ki-virul*

θάπτω fut. **θάψω** ao. *ἔθαψα* pf. *τέταφα* pf. M. *τέθαμμαi* ao. P. *ἔταφην* adj. verb. *θαπτέον temet*

θαρρύνω [8c] *bátorít, bátor*

θαυμάζω [5] *csodálkozik, csodál, elámul, meggondol, belegondol*

θεάομαι [2b] *néz, meglát*

θέλω → **έθέλω**

θεραπεύω [1] *gondoz, gondoskodik*

θέω (vö. *τρέχω*) fut. *θεύσομai* *fut*

θεωρέω [3] *tekint*

θηήσκω fut. *θανοῦμai* ao. *ἔθανον* pf. *τέθηκα (τεθνάναι, τεθνεώς)* adj. verb. *θηητός meghal, megöletik, elesik*

θορυβέω [3] *zajong*

θύω fut. *θύσω* ao. *ἔθυσα* pf. *τέθυκα* pf. M. *τέθυμai* ao. P. *ἔτύθην* adj. verb. *θυτέος áldozik*

I

ιδ- → **όράω**

ιζάνω, ίζω fut. (*ίζήσω*) ao. (*ίζησα*) *ültet, ül*

ΐημι fut. *ἥσω* ao. *ἥκα, εἴμεν* pf. *είκα* pf. M. *είμαι* ao. P. *είθην* adj. verb. *έτός küld, dob*

ΐδρυω [1b] *létesít*

ΐστημι fut. *στήσω* ao. *ἔστην, ἔστησα* pf. *ἔ-* *στηκα, ἔσταμεν* ao. P. *ἔστάθην* *állít*

ΐστορέω [3] *feljegyez*

K

καθ(-)έζομai (praet. *ἐκαθεζόμην*) fut. *καθεδοῦμai* ao. *καθεῖσα, ἐκαθεισάμην* pf. (*κάθημai*) adj. verb. *καθεστέος leültet, M. leil*

καθ-έλκω *lehúz, vízre bocsát*

καθ(-)εύδω *alszik*

κάθ(-)ημai *üll, tartózkodik*

καθ-ιερόω [4] *szentel, áldoz*

καθ-ιζάνω *ráüll, rátelepszik*

καθ-ίζω *leüll, ráüll*

καθ-ίημι *leejt, ledob*
καθ-ιστάω vő. *καθίστημι* *állít*
καθ-ιστημι *beiktat, M. létrejön, kirobban,*
kitör
καθ-οράω *néz, tekint, meglát, észlel, ki-*
kémlel
καίω fut. *καύσω* ao. *ἔκαυσα A. gyűjt, P. ég*
καλέω fut. *καλέσω*, *καλῶ* ao. *ἐκάλεσα*
 pf. *κέκληκα* pf. M. *κέκλημαι* ao. P. *ἐκλή-*
θην adj. verb. *κλητός hív, szólít, nevez*
καλινδέομαι P. [3] *hentereg; foglalkozik*
vmivel
καλύπτω fut. *καλύψω* ao. *ἔκαλυψα* pf. M.
κέκαλυμμαι ao. P. *ἐκάλυφθην* adj. verb.
καλυπτός takar, rejt
κάμπτω fut. *κάμψω* ao. *ἔκαμψα* pf. M.
κέκαμψαι ao. P. *ἐκάμψθην* adj. verb. *καμ-*
πτός hajlít, görbít
καρπόω [4] *M. szüretel*
κατα-βαίνω *lejön, átterjed*
κατα-βάλλω *ledob, megöl*
κατα-βιβάζω *levezet, leereszkedni* *paran-*
csol
κατα-δαρθάνω *alszik, aludni megy*
κατα-δύω *lemerít*
κατ-αισχύνω [8c] *megszégyenít, szégyent*
hoz vmire (acc.)
κατα-κλείω *bezár, beszorít*
κατα-κλίνω *mellé fektet*
κατα-κρίνω *elítél*
κατ-ακοντίζω [6] *ledárdáz*
κατα-κρύπτω *elrejt; intr. elrejtőzik*
κατα-κωλύω [1b] *visszatart, akadályoz*
κατα-λαμβάνω *megfog, elér (célt), elfog-*
lal, rátalál, megtalál
κατα-λείπω *elhagy*
κατα-λύω [1c] *felold, megdönt, véget vet,*
megszűntet
κατα-μανθάνω *kiismer, megismer*
κατα-μείγνυμι *elkever*
κατα-μέμφομαι M. *gyaláz, hibáztat*
κατα-νοέω [3] *megért, megfigyel, kiismer*
κατα-πατέω [3] *széttapos, lenéz*
κατα-πίνω *iszik, lenyel*
κατα-πλήριττω *lesújt, megrémít*
κατα-πέτομαι *le-, rárepül*

κατα-ρρέω *lefelé folyik, lerohan, tódul*
κατ-άρχω *elkezd, megkezdi az áldozatot*
κατα-στρέφω *felforgat, M. leigáz*
κατα-τίθημι *lehelyez, megad*
κατα-φεύγω *el-, bemenekül*
κατα-χωρίζω *elkülönnit, „elvonatkoztat”*
κατα-φεύδομαι M. *hazudik, hazugságot*
előad
κατα-Φηφίζομαι [6] *ellene szavaz, elítél*
κατ-εσθίω *elfogyaszt*
κατ-έχω *lefog, visszatart*
κατ-ηγορεύω [1] *vádol*
κατ-οικέω [3] *lakik*
κατ-ορθόω [4] *kiegyenesít*
κατ-ορύττω *elás, eltemet*
κείμαι *fekszik, van*
κείρω fut. *κερῶ* ao. *ἔκειρα* pf. *κέκαρκα* pf.
 M. *κέκαρμαι* ao. P. *ἐκάρην* adj. verb. *καρ-*
tócs nyír, kopaszít
κελεύω [1ss] *parancsol*
κηδεύω [1] *gondoz, eltemet, végtisztessége-*
ben részesít
κήδω fut. *κηδήσω* ao. *ἐκήδησα* pf.
κέκηδα sért, bánt, búsisít; M. *törődik* *vmivel*
(gen.)
κηρύττω fut. *κηρύξω* ao. *ἐκήρυξα* pf.
κεκήρυχα pf. M. *κεκήρυγμαι* ao. P. *ἐκηρύ-*
χθην adj. verb. *κηρουχτός kihirdet*
κινδυνεύω [1] *kockán forog*
κλάω fut. *κλαύσομai* ao. *ἔκλαυσα* pf.
 M. *κέκλαυμai* ao. P. *ἐκλαύσθην* adj. verb.
κλαυ(σ)τόcs sír, sirat
κλείω fut. *κλείσω* ao. *ἔκλεισα* pf. *κέ-*
κλεικα pf. M. *κέκλειμai* ao. P. *ἐκλείσθην*
 adj. verb. *κλειστόcs (be)zár*
κληρονομέω [3] *örököl*
κλίνω fut. *κλινῶ* ao. *ἔκλινα* pf. *κέκλικα*
 pf. M. *κέκλιμai* ao. P. *ἐκλίθην* adj. verb.
κλιτέos hajlít
κοιμάω [2] *altat*
κοινώ [4] *közösen tesz, közöl*
κοινωνέω [3] *részt kap vmiben (gen.)*
κοιτάζω [5] *megszáll*
κολάζω [5] *biültet, fenyít*
κομίζω [6] *visz, M. vendégül lát, magával*
visz

χόπτω fut. χόφω ao. ἔκοφα pf. κέκοφα pf. M. κέκομμαι ao. P. ἐκόπην adj. verb.
χοπτός *üt, lök*

χραίνω [8b] *uralkodik, parancsol*

χράζω ao. ἔχραγον pf. κέχραγα *kiált*

χρατέω [3] *uralkodik, uralmon van vmi felett (gen.)*

χρίνω fut. χρινῶ ao. ἔχρινα pf. κέχρικα pf. M. κέχριμαι ao. P. ἐχρίθην *ítél*

χρούνω [1s] fut. χρούσω ao. ἔχρουσα pf. κέχρουκα pf. M. κέχρουμαι ao. P. ἐχρουσθην adj. verb. κρουστέος *üt, lök*

χρύπτω fut. χρύψω ao. ἔχρυψα pf. κέχρυψα pf. M. κέχρυμμαι ao. P. ἐχρύψθην adj. verb. κρυπτός *rejt, dug, titkol*

χτάσμαι ao. ἐκτησάμην pf. κέχτημαι *szererez*

χτίζω fut. χτίσω ao. ἔκτισα pf. κέκτικα, κέκτικα pf. M. ἔκτισμαι ao. P. ἐκτίσθην adj. verb. κτιτός *alapít*

χυβίστάω [2] *fejest ugrik*

χυέω [3] *teherbe esik, állapotos*

χυρόω [4] *érvényesít, jóváhagy, eldönt*

χωλύω [1b] *akadályoz*

χωμάζω [5] *tivornyázik, szerenádot ad*

Λ

λαγχάνω fut. λήξομαι ao. ἔλαχον pf. εἴληχα pf. M. εἴληγμαι ao. P. ἐλήγθην adj. verb. ληκτέος *sorsolás útján elnyer, kisorsol*
λαμβάνω fut. λήφω ao. ἔλαβον pf. εἴληφα pf. M. εἴλημμαι ao. P. ἐλήφθην *fog, vesz, (meg)szerez*

λανθάνω fut. λήσω ao. ἔλαθον pf. λέληθα pf. M. λέλησμαι ao. P. (ἐλάσθην) *rejtve van*
λέγω fut. λέξω, ἐρῶ ao. ἔλεξα, εἴπον, εἴπα pf. εἴρηκα pf. M. εἴρημαι ao. P. ἐλέχθην, ἐρρήθην *mond, beszél*

λείπω fut. λείψω ao. ἔλιπον pf. λέλοιπα pf. M. λέλειμμai ao. P. ἐλείφθην *hagy*

λογίζομαι [6] *számba vesz*

λοιδορέω [3] *gyaláz, szidalmaz*

λοιμώττω fut. λοιμώξω ao. ἔλοιμωξα *pestises*

λούω [1] *mos, M. mosakszik*

λυπέω [3] *szomorít, bosszant*

λυσιτελέω [3] *használ, előnyös*
λύω [1] *old*

M

μανθάνω fut. μαθήσομαι ao. ἔμαθον pf. μεμάθηκα *tanul*

μακρολογέω [3] *hosszan beszél, szót szaporít*

μαρτυρέω [3] *tanúskodik vki/vmi mellett (dat.)*

μαρτύρομαι *tanúul hív*

μαστιγόω [4] *korbácsol, fenyít*

μάχομαι fut. μαχοῦμαι ao. ἔμαχεσάμην pf. μεμάχημai *harcol vki ellen (dat.)*

μεθ-ίστημι *átfordít, megváltoztat, intr. elhagyja a várost, eltávozik*

μεθύω ao. ἔμεθύσθην *részeg*

μείγνυμι fut. μείξω ao. ἔμειξα pf. μέμειχα pf. M. μέμειγμai ao. P. ἔμείχθην, ἐμígyηn adj. verb. μεικτός *kever, egyesít*

μειδιάω [2b] *mosolyog, kacag*

μέλω fut. μελήσω ao. ἔμέλησα pf. μεμέληκα, μέμηλα pf. M. μεμέλημai ao. P. ἔμελήθηn adj. verb. μεληtéon *gond tárgya, sziven fekszik; impers. gondoskodik vki (dat.) vmiről (gen.)*

μέλλω fut. μελλήσω ao. ἔμέλλησα pf. μεμέλητéon *készül, szándékozik, azon van*

μέμφομαι fut. μέμφομai ao. ἔμεμφάμηn ao. P. (ἐμέμφθηn) adj. verb. μεμπtós *szid, gyaláz, szemére hányn*

μένω fut. μενῶ ao. ἔμεινα pf. μεμένηka *marad, vár*

μετα-βάλλω *átváltoztat, intr. átváltozik*

μετα-μορφόω [4] *átváltoztat*

μετ-α-μφι-έννυμι *átöltözötet, M. átöltözik, ruhát csérél vkel (dat.)*

μετα-φέρω *átvisz, alkalmaz*

μετα-χειρίζω [6] *A. M. kezel, ápol*

μετα-πέμπω *hivat*

μέτ-ειμι *ott van, benne van; vkinék (dat.) része, beleszólása van vmben (gen.)*

μετ-έχω *része van, részt szerez vmben (gen.)*

μετα-τυπόω [4] *átváltoztat*

μετ-αλλάττω megváltoztat, fölcserél
μεγ- → **μειγ-**
μιμέομαι M. [3] utánoz
μιμήσκω fut. μνήσω ao. ἔμνησα pf. M.
 mélmennemai ao. P. ἔμνήσθη emlékeztet; P.
megemlékezik vmiról (gen.)
μισθόω [4] bérbe ad
μισθιφορέω [3] zsoldot kap
μισέω [3] utál
μιημονεύω [1] említ, főlidéz
μιλύνω [8c] beszennyez

N

ναυμαχέω [3] tengeri ütközetet vív
νεμεσάω [2] megharagszik, zokon vesz, *haragos*
νέμω fut. νεμῶ ao. ἔνειμα pf. νενέμηκα
 pf. M. νενέμημai ao. P. ἔνεμήθη adj. verb.
 νεμptéos oszt, *birtokol*
νικάω [2] győz
νομίζω [6] vél, gondol, tart
νομοθετέω [3] törvényt hoz
νοσέω [3] beteg

Ξ

ξυμ- → **συμ-**
ξυν- → **συν-**

O

όδηγέω [3] utat mutat
οἶγω fut. οἶξω ao. ἔρεξα nyit
οἶδα tud, ismer
οἰκέω [3] lakik
οἰμώζω, οἰμώττω fut. οἰμώξω ao.
 ὠμωξα pf. M. ὠμωγμai ao. P. ὠμώχθηŋ
jajong
οἴμαι, οῖμαι fut. οἱήσομai ao. P. ὠήθηŋ
 adj. verb. οἱητέōn vél(ekedik), gondol
οἴχομαι fut. οἰχήσομai pf. ὠχημai (οἰ-
 χωκa) eltávozik
όκνεω [3] habozik, aggódik
όμιλέω [3] együtt van, társalkodik, érint-
 kezik
όμνυμι fut. ὁμοῦμai ao. ὠμοσa pf. ὁμώ-
 muoxa esküszik, esküt tesz
όμυνώ [1b] esküszik

όμοιόω [4] hasonít
όμολογέω [3] egyetért, elismer
όμονοέω [3] egyetért
όνειδίζω [6] ócsárol, kárhoztat, szemrehá-
 nyást tesz
όνομάζω [5] nevez
όντ- → εἰμί
όπλιζω [6] fölszerel, -fegyverez
όπωρίζω [6] betakarít
όράω fut. ὄφομai ao. εἶδον pf. ἔώρακa, ὄ-
 πωπa pf. M. ἔώραμai, ὠμμai ao. P. ὄφθηŋ
 adj. verb. ὄρατός lát, néz
όργιζω [6] dühhít
όρέζω fut. ὄρέξω ao. ὠρεξa pf. M. ὄρώ-
 regmai ao. P. ὠρέχθηŋ adj. verb. ὄρεκτός
nyújt, M.P. törekszik
όρυττω fut. ὄρύξω ao. ὠρυξa pf. ὄρώρυ-
 χa pf. M. ὄρώρυgmai ao. P. ὠρύχθηŋ adj.
 verb. ὄρυktóς ás
όρχέομαι M. [3] táncol
όστραχιζω [6] cserépszavazással számüze-
 tésbe küld
οὖσ- → εἰμί
όφλισκάνω fut. ὄφλήσω ao. ὠφlon pf. ὠ-
 φληŋa pf. M. ὠφληmai *elítélt, pervesztes*

Π

παιδεύω [1] nevel, kiművel
παιδοποιέω [3] A. M. gyermeket nemz
παίζω [5] fut. παίσομai játsz(ado)zik
παίω [1ss] üt, ütést mér vkiře
παλάζω, παλάττω, πάλλω ao. ἔπηλα
 pf. pépηla ao. P. πέπαλμai, πεπάλαsmai
lendít, ráz
παρα-βοηθέω [3] segítő szándékkal oda-
 vonul
παρα-γί(γ)νομαι odajön, ott terem, jelen
 van
παρ-άγω rávezet, rávesz
παρα-δίδωμι átad, rábíz
παρ-αινέω tanácsol, buzdít vkit (dat.)
vmire (inf.)
παρ-αιτέομαι [3] M. kér vkit, kér magá-
 nak vkitől (acc.) vmit (acc., inf.)
παρα-χαλέω felhív, -szólít, buzdít, kér
vmire (eiç, épl, inf.)

- παρα-κατα-βάλλω** *mellette ledob*
- παρά-κειμαι** *mellette van*
- παρα-κελεύομαι** *parancsol, tanácsol, buzdít*
- παρα-λαμβάνω** *átvesz*
- παρα-λείπω** *mellőz*
- παρα-λύω** *megszabadít*
- παρα-νομέω** [3] *törvénytelenséget követ el, szokást, törvényt tipor, vét vmi ellen (εἰς)*
- παρα-σιωπάω** [2] *elhallgat vmit*
- παρα-σκευάζω** [5] *előkészületeket tesz, megtérítm, megszerez; nyújt, készít*
- παρα-τίθημι** *mellé helyez, M. letesz, biztonságba helyez*
- παρα-τυγχάνω** *éppen jelen van*
- παρ-εγγυάω** [2] *parancsot ad; egymásnak tovább ad (jelszót)*
- πάρ-ειμι** *jelen van*
- πάρ-ειμι** *odamegy, mellette elmegy*
- παρ-ελαύνω** *mellette, előtte (acc.) elvonul*
- παρ-épormai** *mellékesen követ*
- παρ-έρχομαι** *bemegy, belép vhouá (εἰς)*
- παρ-έχω** *átad, (át)nyújt, mutat*
- παρ-ίστημι** *oda állít, M. maga mellé állít, fölléptet*
- παρ-օρύττω** *szemben ás (küzdőteret előkéyszít)*
- πάσχω** fut. *πείσομai* ao. *ἐπαθον* pf. *πέ-πονθα* *elszenved (bántalmazást, stb.) vkitől (únó gen.)*
- πατάσσω** fut. *πατάξω* ao. *ἐπάταξα* pf. M. *πεπάταγμai* ao. P. *ἐπατάχθην agyonüt*
- παύω** [1s] ao. P. *ἐπαύ(σ)θην szüntet, M. szünik, abbahagy, félhagy vmiel (gen.)*
- πειθαρχέω** [3] *engedelmeskedik, hallgat vniire (dat.)*
- πείθω** fut. *πείσω* ao. *ἐπεισα* pf. *πέπεικα, πέποιθα* pf. M. *πέπεισμai* ao. P. *ἐπείσθην adj. verb. π(ε)ιστ- meggyőz, rábeszél, (erős pf.) bízik, M. enged a rábeszélésnek, engedelmeskedik*
- πειράω** [2b] *megkísérel*
- πέμπω** fut. *pémpω* ao. *ἐπεμφα* pf. *πέπομφa* pf. M. *πέπεμpmai* ao. P. *ἐπέμφθηn adj. verb. πεμπtós kiuld*
- πενθέω** [3] *meggyászol*
- περι-άγομai** M. *mindenhová magával visz*
- περι-βάλλω** *körüldob; megöl*
- περί-ειμi** *fölbülmül vkit (gen.) vmben (dat.)*
- περι-ίστημi** *körbe állít, M. körbe vesz*
- περι-οδεύω** [1] *áttanulmányoz*
- περι-οράω** *elnéz, megenged*
- περι-στέλλω** *véd, ragaszkodik vmihez (acc.)*
- περι-σώζω** *megment (haláltól)*
- πέτομai** fut. *π(ε)τήσomai* ao. *ἐπτόμηn, ἔ-πτηn repül*
- πιέζω** [5] *nyom, szorít*
- πίμπλημi** vö. *πλήθω* fut. *πλήσω* ao. *ἐ-πλησia pf. πέπληρka pf. M. πέπλησmai ao. P. *ἐπλήσθηn adj. verb. πλησtéos tölt**
- πίμπρημi** vö. *πρήθω* fut. *πρήσω* ao. *ἐπρησia pf. πέπρηρka pf. M. πέπρηsmai ao. P. *ἐπρήσθηn fűj, lángra lobbant**
- πίνω** fut. *πίomai* ao. *ἐπιον* pf. *πέπωka pf. M. πέπomai ao. P. *ἐπόθηn adj. verb. ποtós iszik**
- πιπrásxω** pf. *πέπrákha pf. M. πέπrámai ao. P. *ἐπráthēn adj. verb. πrátós elad**
- πίπτω** fut. *πεσoñmai* ao. *ἐπeson* pf. *πέ-πtowka lehullik, elesik, elpusztul*
- πιστεύω** [1] *megbízik vkitben (dat.); elhisz, elfogad*
- πλάττω** fut. *πλásow* ao. *ἐπlásaa pf. πé-πlakha pf. M. πéplásmai ao. P. *ἐplásθēn adj. verb. πlásstós kohol**
- πλéχω** fut. *πléξow* ao. *ἐpléξa pf. πéploxa* pf. M. *πéplégehmai ao. P. *ἐplákhēn adj. verb. πlaktós fon, kiesz**
- πλéω** fut. *πlénsoñmai, πlénsoñmai* ao. *ἐ-πlénsoa pf. πéplénukha pf. M. πéplénusmai ao. P. *ἐplénsthēn adj. verb. πlénstéos hajójzik**
- πληρów** [4] *megtolt, P. megtelik*
- πλήttw** fut. *πlérξow* ao. *ἐplérξa pf. πé-πlérγa pf. M. πéplérγmai ao. P. *ἐplérγn, -eplágyen, ἐplérγthēn adj. verb. πlérktós (meg)üt, sebet iüt**
- πλoutéw** [3] *vagyos, gazdag*
- πnéw** fut. *πnénsoñmai* ao. *ἐpnénsoa pf. πé-*

πνευχα pf. M. πέπνυμαι ao. P. ἐπνεύσθην
fűj

πνίγω fut. πνίξω ao. ἔπνιξα pf. M. πέ-
πνιγμαι ao. P. ἐπνίγην adj. verb. πνικτός
fojt, fullaszt

ποιέω [3] *tesz, csinál (kettős acc.), készít*

πολεμέω [3] *háborút indít, visel vki ellen*
(πρός + acc.)

πολιτεύομαι [1] *államférfiként működik*

πορεύομαι [1] *megy, vonul*

πορούνω [8c] *elkészít, elrendez*

πορίζω [6] *előteremt*

πράττω fut. πράξω ao. ἔπραξα pf. πέ-
πραχα pf. M. πέπραγμαι ao. P. ἐπράχθην
(meg)tesz, cselekszik, véghez visz

προ-αιρέομαι *kiválaszt, kitűz magának*

προ-βάλλομαι *előrevet, -szegez*

προ-βουλεύω *előzetes határozatot hoz,*
törvényjavaslatot készít elő

προ-γίγνομαι *korábban történik*

προ-δίδωμι *elárul*

πρό-ειμι *előremegy, halad, nyomul*

προ-έχω *fölülmül vkit (gen.)*

προ-ίημι *előreküld, átenged, M. eltékozol,*
elhanyagol, kiszolgáltat

προ-ίστημι *élére állít*

προ-λέγω *megparancsol, korábban említ,*
jövendöl

πρό-οιδα *előre tud*

προ-χειροτονέω [3] *előzetesen szavaz*

προ-օράω *előre lát*

προ-πίπτω *kiesik, kifordul*

προσ-αγγέλλω *jelent*

προσ-αγορεύω *szól vkihez, (meg)szólít,*
nevez

προσ-άγω *odavezet, odavisz*

προσ-αιτέω [3] *ráadásul kér, koldul*

προσ-δέχομαι *házába fogad; beenged*

πρόσ-ειμι *odamegy, odavonul, bejön, tá-
mad*

προσ-έρχομαι *odajárul, megkeres*

προσ-έχω *figyel vkiire (dat.), húz vkihez*

προσ-ήκω *köze van vkinek (dat.) vmihez*
(gen.); illik; rokon kapcsolatban áll

προ-σημαίνω *előre jelez*

προσ-χάθημαι *ostromzár alatt tart*

πρόσ-κειμαι *nekifekszik, szorongat*

προσ-χρούω *megsért, összekülönbözik*
vkivel

προσ-ποιέομαι [3] *színlel, tettet*

προσ-τάττω *megparancsol*

προσ-τίθημι *hozzátesz, kiegészít, becsuk*

προ-χαλéομai *felhív, felszólít*

προ-πέμπω *előreküld*

προ-τρέπω *sarkall, bíztat*

πτύσσω fut. πτύξω ao. ἔπτυξα pf. M.
ἐπτυγμαι ao. P. ἐπτύχθην (ἐπτύγην) adj.
verb. πτυκτός (össze)*hajt*

πυνθάνομαι fut. πεύσομai ao. ἐπυθόμην
pf. πέπυσμai *tudakol vkitől (gen.) vmit, ér-
tesül, megtud, tudomást szerez*

πυρέττω fut. πυρέξω ao. ἐπύρεξα pf. πε-
πύρεχa lázas beteg

πωλέω [3] *elad*

P

ράπτω fut. ράψω ao. ἔρραψα pf. M.
ἐρραμμai ao. P. ἐρράφην adj. verb. ράπτός
varr

ρέω fut. ρεύσομai, ρύήσομai pf. ἔρρυηκa
ao. P. ἐρρύηn adj. verb. ρύτός *folyik*

ρήγνυμι fut. ρήξω ao. ἔρρηξα pf. ἔρρωγα
pf. M. ἐρρηγmai ao. P. ἐρράγηn adj. verb.
ρήktóς (szét)tör

ρήθ- → λέγω

ρίπτω fut. ρίψω ao. ἔρριψα pf. ἔρριφa pf.
M. ἐρριpmai ao. P. ἐρρίφ(θ)ηn adj. verb. ρί-
πtός *dob, elszór*

S

σαλπίζω ao. ἐσάλπιγξa *trombitál (harci
jelet ad), (fel)harsan (a kürt)*

σβέννυμi fut. σβέσω ao. ἔσβεσα, ἔσβηn pf.
ἔσβηκa pf. M. (ἐσβεσμai) ao. P. ἐσβέσθηn
adj. verb. σβεστός (ki)olt, intr. *kialszik*

σημαίνω [8] *jelez, jelent*

σιωπάω [2] *(el)hallgat*

σκεδάννυμi fut. σκεδάσω, σκεδῶ ao. ἐ-
σκέδασa pf. M. ἐσκέδασmai ao. P. ἐσκεδά-
σθηn adj. verb. σκεδασztósz

σκέπτομαι fut. σκέφομαι ao. ἐσκεφάμην
pf. M. ἔσκεψμαι adj. verb. σκεπτέος *tekint*,
megvizsgál

σκήπτω fut. σκήψω ao. ἐσκηψα pf. ἐσκηψα
pf. M. ἔσκηψμαι ao. P. ἐσκήψθην adj.
verb. σκηπτός *támaszt*

σκοπέω vő. σκέπτομαι *megnéz*, -*vizsgál*,
iügyel, *tekint*

σπάω fut. σπάσω ao. ἐσπασα pf. ἐσπακα
pf. M. ἔσπασμαι ao. P. ἐσπάσθην adj. verb.
σπαστός *húz*, *tép*

σπένδω fut. σπείσω ao. ἐσπεισα pf. ἐ-
σπεικα pf. M. ἔσπεισμαι ao. P. ἐσπείσθην
italt áldoz, *szerződést köt*

σπουδάζω [5] *igyekezik*

στα- → *ístetű*

στασιάζω [5] *fölkel*, *pártot üt*

στέλλω [9] *felöltözhet*, *elküld*

στέργω fut. στέρξω ao. ἐστέρξα pf. ἐ-
στοργα pf. M. ἔστεργμαι ao. P. ἐστέρχθην
adj. verb. στερxhtóς *szeret*

στερέω [3] *megfoszt*

στέρομαι *meg van fosztva*

στεφανόω [4] *koszorúz*

στη- → *ístetű*

στοιχέω [3] *hadi sorban áll*

στοχάζομαι M. [5] *törekzik*, *eltalál*

στρατηγέω [3] *hadvezérként vezet*

στρέφω fut. στρέψω ao. ἐστρεφα (*ki*)*fordít*

συγ-γίγνομαι *találkozik*

συγ-γράφω *megír*

συγ-καλέω *összehív*

συγ-κάμπτω *behajlít*, *felhúz*

συγ-κατα-μίγνυμι *belevegyít*, *belemerít*

συγ-κλείω *bezár*

συγ-κόπτω *összever*

συγ-κρούω *összeüt*, *csikorgat*, *összeütközésbe visz*, *összezavar*

συγ-χωρέω [3] *enged*, *beleegyezik*

συκοφαντέω [3] *rosszindulatúan bírál*

συλάω [2] *elvesz*, -*rabol*

συλ-λέγω *összegyűjt*, *összeszed*

συμ-βαίνει *történik*

συμ-βάλλω *összecsap*

συμ-βουλεύω *tanácsot ad*

συμ-παρ-ακολουθέω [3] *kísér*

συμ-πλάττω *összetákol*, *hamisít*

συμ-φέρω *hasznos*, *előnyös*

σύμ-φημι *helyesel*, *elismér*

συν-αγορεύω *egyetért*, *támogat*

συν-ακολουθέω [3] (*el*)*kísér*, *vele megy*

συν-απο-θυήσκω *együtt meghal*

συν-απο-φέρω *elsodor*, *elragad*, *magával sodor*

σύν-ειμι *együtt van*, *tartózkodik*

συν-εισ-πίπτω *együtt bezúdul*, *rátör*

συν-εχ-βάλλω *együtt kihajt*, *száműz*

συν-έρχομαι *összejön*, *találkozik*

συν-εξ-ομοιώω *hasonít* *vmihez*

συν-ιστημι *mellé állít*, *M. fölsorakozik*

συν-τάττω *parancsot ad*

συν-τίθημι *összeállít*, *megír*, *M. megegyezik*

συν-τρέχω *összefut*

συν-ίημι (*meg*)*ért*

συν-οικέω [3] *együt él*, *házasságban él*

συν-ομοπαθέω [3] *együttérez*, *rokonszenvet érez*

συν-τρίβω *összever*, *betör*

συρ-ρέω *összefolyik*, *összesereglék*

συ-σκοτάζει [5] *besötétedik*

συ-σπάω *összehúz*, *összevon*

σφάζω fut. σφάξω ao. ἐσφάξα pf. ἐσφακα
pf. M. ἔσφαγμai ao. P. ἐσφάγηn adj. verb.
σφakhtóς *lemészárol*

σφάζω fut. σώσω ao. ἐσώσα pf. σέσωσα pf.
M. σέσωσα, σέσωsmai ao. P. ἐσώθηn adj.
verb. σφatéos *egment*

T

ταράττω fut. ταράξω ao. ἐτάραξα pf. τε-
τάραχα pf. M. τετάραχμai ao. P. ἐταράχθηn
adj. verb. ταρaktóς *összezavar*

τάττω fut. τάξω ao. ἐτάξα pf. τέταχα pf.
M. tétaγmai ao. P. ἐτάχθηn adj. verb. τα-
któς *elrendez*, *hadrendbe állít*

τείνω fut. τενῶ ao. ἐτείνα pf. τέταχα pf.
M. tétaumai ao. P. ἐτάθηn adj. verb. τatóς
feszít, nyújt

τεκμαίρομαι M. [8] *megítél*, *következett*

τελευτάω [2] *bevégez*

τελέω fut. τελέσω, τελῶ ao. ἐτέλεσα pf. τετέλεκα pf. M. τετέλεσμαι ao. P. ἐτελέσθην adj. verb. τελεστέος *bevégez, véghez visz, M. végbe megy*

τέλλω fut. τελῶ ao. ἔτειλα pf. τέταλκα pf. M. τέταλμαι ao. P. ἐτάλθην *beteljesít, bevégez*

τέμνω fut. τεμῶ ao. ἔτεμον pf. τέμηκα pf. M. τέτμημαι ao. P. ἐτμήθην (*ki*)vág, *elpuszít*

τερατεύομαι [1] *csodás történeteket beszél el*

τεύχω fut. τεύξω ao. ἔτευξα pf. τέτευχα pf. M. τέτυγμαι ao. P. ἐτ(ε)ύχθην adj. verb. *tuktós készít*

τίθημι fut. θήσω ao. ἔθηκα, ἔθεμεν pf. τέθηκα pf. M. κεῖμαι ao. P. ἐτέθην adj. verb. *θεtócs tesz, helyez*

τίκτω fut. τέξομαι ao. ἔτεκον pf. τέτοκα pf. M. (τέτεγμαι) ao. P. (ἐτέχθην) *szüll*

τίλλω fut. τιλῶ ao. ἔτιλα pf. M. τέτιλμaii *térp, húz*

τιμάω [2] *tisztel*

τιμωρέω [3] *A. M. bosszul*

τιτρώσκω fut. τρώσω ao. ἔτρωσα pf. τέτρωκα pf. M. τέτρωμaii ao. P. ἐτρώθην adj. verb. *tratótós átfür, megsebesít*

τολμάω [2] *merészel*

τραγωδέω [3] *tragédiaíróként ír*

τρέπω fut. τρέψω ao. ἔτρεψα pf. τέτρωκα pf. M. τέτρωμaii ao. P. ἐτρώθην adj. verb. *tratótós átfür, megsebesít*

τρέφω fut. θρέψω ao. ἔθρεψα pf. τέτροφα pf. M. τέθρωμaii ao. P. ἐτράπην adj. verb. *trópetós fordít*

τρέφω fut. θρέψω ao. ἔθρεψα pf. τέτροφα

pf. M. τέθρωμaii ao. P. ἐτράπην adj. verb.

θreptéos táplál

τρέχω fut. δραμοῦμaii ao. ἔδραμον pf. δεδράμηκα *fut, rohan, nyomul*

τρίβω fut. τρίψω ao. ἔτριψα pf. τέτριψα pf.

M. τέτρωμaii ao. P. ἐτρίβην adj. verb. *tróptós dörzsöl*

τροχίζω [6] *kerékbe tör, kínoz*

τρυπάω [2] *für*

τυγχάνω fut. τεύξομaii ao. ἔτυχον pf. τεύχηκa pf. M. (τέτευγμaii) ao. P. (ἐτύχθην) *eltalál vmit (gen.), történetesen van ihogy*

(pt.)

τύπτω fut. τυπτήσω ao. ἔτυψα pf. M. τέτυμμaii ao. P. ἐτύπην *üt, levág*

Υ

ὑβρίζω [6] *erőszakot követ el*

ὑπ-άρχω *megan, rendelkezésre áll, lehetősége van*

ὑπ-εκ-ρέω *kifolyik*

ὑπερ-βάλλω *fölötte átdob, túltesz, túlhalad, felülműl*

ὑπερ-έχω *föliulkerekedik*

ὑπ-έργομαι *kedvez, meghunyászkodik*

ὑπο-βάλλω *bedob, beejt*

ὑπό-κειμαι *alapul szolgál, tárgya vminek*

ὑπο-κρίνομαι M. *válaszol*

ὑπο-λαμβάνω *gyanít, foltételez*

ὑπο-νοέω [3] *gyanít*

ὑπ-οπτεύω [1] *gyanít*

ὑπο-σιωπάνω [2] *gyáván hallgat*

ὑπο-τίθημι *alátesz, megalapoz*

ὑφ-ίστημι *szembeállít, szembeszáll*

Φ

φαγ- → ἐσθίω

φαίνω [8] pf. πέφηνα is *mutat, jelez, intr., P. túnik*

φάσκω *mondogat*

φέρω fut. οἴσομaii ao. ἤνεγκα pf. ἐνήνοχa pf. M. ἐνήνεγμaii ao. P. ἤνέχθην adj. verb. *oistós visz, mozgat, P. zúdul*

φεύγω fut. φεύξομaii ao. ἔφυγον pf. πέφευγα adj. verb. *φeuktós menekül*

φημί vö. λέγω *mond*

φθείρω fut. φθερῶ ao. ἔφθειρα pf. ἐφθαρκa pf. M. ἐφθαρμaii ao. P. ἐφθάρην adj. verb.

phiartós elpusztít

φθονέω [3] *irigyel*

φιλέω [3] *kedvel*

φιλομαθέω [3] *szívesen tanul*

φιλοσοφέω [3] *szívesen bölcselkedik*

φιβέομaii [3] *fél, tart vmitől (acc.)*

φοιτάω [2] *fel-alá jár, bejár*

φονεύω [1] *meggyilkol*

φορέω [3] *hordoz*

φράζω [5] *mond, beszél, közöl*

φράσσω fut. φράξω ao. ἔφραξα pf. M. πέ-
φραγμαι ao. P. ἐφράχθην adj. verb. φρακτός
bekerít

φρονέω [3] *gondolkodik*

φροντίζω [6] *megfontol, törődik + gen.*

φυλάττω fut. φυλάξω ao. ἐφύλαξα pf.
πεφύλαχχα pf. M. πεφύλαγμαι ao. P. ἐφυλά-
χθην adj. verb. φυλακτέος ὄριζ

φύω fut. φύσω ao. ἔφυσα, ἔφυν pf. πέφυκα

adj. verb. φυτός *növeszt, teremt, intr. válik*

φωνέω [3] *hangot ad*

X

χαιρώ fut. χαιρήσω ao. ἐχάρην pf.
κεχάρηκα adj. verb. χαρτός ὥριλ, ὥρομöt
lel, örvend

χαλεπαίνω [8] *neheztel*

χειμάζω [5] *gyötör*

χειροτονέω [3] *(kézfeltartással) szavaz*

χειρουργέω [3] *kivitelez*

χέω fut. χέω ao. ἔχει pf. κέχυκα pf. M.

κέχυμαι ao. P. ἔχυθην adj. verb. χυτός önt
χράομαι M. [2as] *él vmiivel, (fel)használ,
kezel*

χράω [2as] *jóslatot ad*

χρή fut. χρήσται *kell*

χρηματίζω [6] *tárgyal*

χωρέω [3] *kitér, visszavonul*

Ψ

φεύδω fut. φεύσω ao. ἔφευσα pf. M. ἔφευ-
σμαι ao. P. ἔφεύσθην *hazuggá tesz, becsap;*
M. hazudik

φηφίζω [6] *szavaztat, M. szavaz, dönt*

φιμυθιόω [4] *fehérre sminkel*

φοφέω [3] *zajt csinál, csikorog*

ψυχαγωγέω [3] *vonz, szórakoztat*

Ω

ώρυομαι *iüvölt*

ώφελέω [3] *segít, használ*

ώχριάω [2b] *sápadt*

Nyelvtani összefoglaló

1.§ Rövidítések: Ebben a nyelvtani összefoglalóban (általában) a Györkösy-Kapitánffy-Tegyey-féle szótárban használt rövidítéseket alkalmazzuk. A leggyakoribbak: sg. = singularis, pl(ur). = pluralis, ipf. = imperfectus/a/um, pf. = perfectus/a/um, pr. = praesens, praet. = praeteritum, fut. = futurus/i/um, A. = activum/i, M. = medium, P. = passivum, nom. = nominativus, acc. = accusativus, gen. = genitivus, dat. = dativus, ind. = indicativus, coni. = coniunctivus, opt. = optativus, imper. = imperativus, ao. = aoristos, pt. = participium, sim. = simuló(szó).

A kötet elején szereplő olvasmányok anyagára Olv. rövidítéssel és lapszámmal hivatkozunk.

1 Írás

2.§ Az ógörög szövegek szedésére használt ábécé alapjául a könyvnyomtatás kezdetekor használatos kódexírás szolgált. A betűnevek többsége sémi eredetű, a maradék bizánci. Kézírásban a nyomtatott betűket szoktuk utánozni (s nem a jelenlegi görög folyóírást); érdemes megfigyelni a középkori írás duktusát (ld. pl. kötetünk borítóján és MORAVCSIK GYULA könyvében: *Bevezetés a bizantinológiaiba*. Bp. 1966. 74–79. és a táblák).

3.§ A hehezesetet mássalhangzók egyetlen hangnak ejtendők és számítanak.

4.§ A kis szigma két változata közül σ használatos szó elején és belsejében, ζ pedig szó végén; az összetett szavakban a végszigma nemcsak az utolsó elem végén állhat, például προσαγγέλλω avagy προσαγγέλλω.

5.§ A veláris nazálist a görögben a gamma jelöli, melyet tehát orrhangnak kell ejteni ς, γ, χ és ξ előtt.

6.§ A klasszikus attikaiban az ει ejtése hosszú zárt é volt (így érthető a pótlónyújtás és az augmentálás), az η-é pedig hosszú nyílt e, mint a magyar ‘bee’ szóban.

7.§ Az α, ι, υ betűk jelölhetnek rövid és hosszú magánhangzót egyaránt; ha hosszú voltukat jelölni akarjuk, a (modern) felső vonás alkalmazható: ᄀ, ᄁ, ᄂ.

8.§ A szóhangsúlyt háromféle hangsúlyjellel jelöljük; nevük éles (‘), hajtott (~) ill. tompa (‘). (Vannak, akik „hangsúlyjel” helyett az „ékezet” elnevezést használják.)

9.§ A hangsúlyjel helye a kisbetűk esetében fölöttük, a nagybetűk esetében előttük van. A közönséges kettős magánhangzóknak a második eleme kapja a hangsúlyt, a hosszúaknak az első (ꝑ).

10. § A szókezdő magánhangzók hehezet(jel)et kapnak, mely lehet erős (‘) vagy gyenge (‘). A kettőshangzók hehezetét ugyanazon szabályok szerint kell elhelyezni, mint a hangsúlyjeleket.

11. § Ha egy magánhangzó hehezetet és hangsúlyjelet is kap, akkor az éles és a tempa a hehezet után, a hajtott pedig fölötté nyer elhelyezést.

12. § A szókezdő ρ minden erős hehezetet kap. Szó belsejében -ρρ- vagy -ρ̄ρ- írható.

A görög ábécé				
érték	betű	név	kiejtés	
1	A α	ἄλφα	alpha	a, á
2	B β	βῆτα	béta	b
3	Γ γ	γάμμα	gamma	g
4	Δ δ	δέλτα	delta	d
5	E ε	ὲ φιλόν	epszilon	e
7	Z ζ	ζήτα	dzéta	dz (zd)
8	H η	ήτα	éta	é (ē)
9	Θ θ	θήτα	théta	th
10	I ι	ἰώτα	ióta	i, í
20	K κ	κάππα	kappa	k
30	Λ λ	λάμβδα	lambda	l
40	M μ	μῦ	mű	m
50	N ν	νῦ	nű	n
60	Ξ ξ	ξῖ	kszí	x
70	O ο	ὸ μικρόν	omikron	o
80	Π π	πῖ	pí	p
100	P ρ	ῥῶ	ró	r
200	Σ σ	σίγμα	szigma	sz
300	T τ	ταῦ	tau	t
400	Y υ	ዩ φιλόν	űpszilon	ü ū u
500	Φ φ	φῖ	phí	ph, f
600	X χ	χῖ	khí	kh
700	Ψ ψ	ψῖ	pszí	psz
800	Ω ω	ὦ μέγα	ómega	ó

csak számíráshoz használt betűk

6	—ς	στῖ	sztí	(szt)
90	Ϙ	ϙόππα	koppa	(k)
900	Ϻ	ϻαμπεῖ	szampí	(sz)

az attikaiban nem használt betű

(6)	F	δίγαμμα	digamma	v (w)
-----	---	---------	---------	-------

kettős magánhangzók		
Aι	αι	ai (aj)
Eι	ει	ei (ej)
Oι	οι	oi (oj)
Aυ	αυ	au
Eυ	ευ	eu
Oυ	ου	ú
hosszú kettős magánh.		
Aι	ᾳ	á
Hι	ῃ	é
Ωι	ῳ	ó

példák hangsúlyjelekre		
hehezes magánh.		
Ἄ	ὰ	a, á
Ἄ	ὰ	ha, há
kettős magánh.		
Αι	ᾳ	ai (aj)
Αι	ᾳ	hai (haj)
hosszú kettős magánh.		
Aι	ᾳ	á
Ἄι	ὰ	á
Ἄι	ὰ	á
mellékjeles magánh.		
Ἄ	ᾶ	ά
Ἄ	ᾶ	ᾶ
Ἄ	ᾶ	ᾶ
Ἄ	ᾶ	ά
Ἄ	ᾶ	ά

Aѣ	ᾳѣ	ai (aj)
Aѣ	ᾳѣ	hai (haj)
Aѣ	ᾳѣ	ai (aj)

13.§ Csupa nagybetűs írásban nem tesszük ki sem a hangsúlyjeleket, sem a hehezeteket.

14.§ Ha két olyan magánhangzó áll egymás mellett, melyek kettőshangzót alkothatnak, de külön szótagban ejtendők, akkor a második fölét dupla pont tehető a diairesis jelölésére, például *'Ατρεΐδης*. Az első elemen lévő hangsúlyjel vagy hehezet fölöslegessé teheti a dupla pontot a második elem fölött.

15.§ A tagmondatok közé a latin kettőspontéhoz vagy a pontosvesszőéhoz hasonló helyzetben fel(emelt) pontot (·) teszünk, a kérdőjel görög alakja pedig a pontosvessző-höz hasonló.

2 Hangtan

Időmérték, hangsúly, elválasztás, szótagolás

16.§ A hosszú kettős magánhangzók minden hosszú magánhangzók, a közönséges kettős magánhangzók viszont csak általában hosszú magánhangzók.

17.§ A szóvégi -αι, -οι a névszói és igei végződésekben az optativus kivételével rövid magánhangzónak számít. A ritka υἱός és τῷ diphthongusok hosszú magánhangzók.

18.§ Hangsúly a szavak utolsó három magánhangzója egyikén lehet. Helyét hátulról számos a vég-, másod-, harmad- előtaggal jelöljük. A nem véghangsúlyos szavakat tomphangúaknak is nevezzük. Hajtott hangsúlya csak hosszú magánhangzónak lehet, éles és tompa bármilyennek.

19.§ Tompa hangsúly önállóan nem létezik, viszont tagmondat belsejében másik szó előtt a végéles szavak hangsúlya tomprá változik. Ez a hangsúly elvesztését vagy legalábbis lényeges csökkenését jelölte.

20.§ Az ókori hangsúly valószínűleg zenei volt, azaz a szavak hangsúlyos részét magasabban ejtették. Hosszú magánhangzó esetében a hajtott hangsúlyjel a magánhangzó első felének hangsúlyosságát, az éles pedig a magánhangzó második felének hangsúlyosságát jelölte, azaz az utóbbi hangsúly emelkedő, az előbbi pedig eső.

21.§ Harmadéles vagy másodhajtott csak akkor lehet egy szó, ha az utolsó magánhangzója rövid. Ha egy szó másodhangsúlyos („másodékes”), utolsó magánhangzója rövid, az utolsó előtti pedig hosszú, akkor a szó hangsúlya hajtott, például πολίτης – πολίται, φεύγων – φεῦγον.

22.§ A szótagolás során általában egy mássalhangzó kerül a következő szótagba a szóhatárt is figyelmen kívül hagyva. Már Homérosnál előfordul, hogy a *muta cum liquida* kapcsolat minden tagja átkerül a következő szótagba (azaz nem képeznek pozíciót), az attikai drámában pedig igen gyakori (*correptio Attica*).

23.§ A ξ, ψ, ζ betűk két mássalhangzónak számítanak.

24.§ Valamely szótag természeténél fogva hosszú, ha hosszú a magánhangzója; helyzeténél fogva, ha mássalhangzóra végződik (azaz zárt). Ha egyik eset sem áll fonn, akkor rövid.

25.§ A daktylikus végződésű szavak végéles helyett gyakran másodélesek, például γυψί – πατράσι, στρατηγός – βουκόλος, majd ezek mintájára δρυοτόμος.

26.§ Az amphibrachysre (ti-tá-ti) végződő szavak hangsúlya másodhajtott helyett gyakran harmadéles, például ἀρχαῖος – τέλειος, ἐγώ + γε > ἐγωγε.

27.§ Az összetett szavakat lehetőleg alkotóelemeik szerint választjuk el, nem pedig a szótárolási szabályok szerint. Írásban minden szókezdő mássalhangzócsoporthoz átvihető az elválasztó kötőjel utánra.

28.§ Nincs saját hangsúlya a következő egyszótágúaknak: ó, ń, oī, aī, eīc, ēc, ēv, ēx, ēξ, eī, óc, oū, oūχ; de a tagadószó tagmondat végén éles hangsúlyt kap.

Simulószók

29.§ Néhány egy- és kétszótágú szó a megelőzővel egyetlen hangsúlyozási egységet alkothat; ezt nevezzük simulásnak.

30.§ A simulók közé tartozik a τις, τι határozatlan névmás valamennyi alakja, kivéve ἄττα-t; az (egyszótágú) határozatlan névmási határozószók (ποτὲ stb.); a személyes névmások egyszótágú alakjai, kivéve σύ; az εἰμί, φημί igék kétszótágú alakjai praes. ipf. ind.-ben és néhány particula (τέ, γέ, νύν, τοί, πέρ, πώ).

31.§ Véghangsúlyos szó után a simuló elveszti a hangsúlyát, a megelőző szó megtartja (éles nem tompl).

32.§ Másodéles szó után az egyszótágú simuló elveszíti, a kétszótágú megtartja a hangsúlyát.

33.§ Harmadéles és másodhajtott szó után a simuló átadja hangsúlyát a megelőzőnek, amely tehát kéthangsúlyú lesz, ha nem simuló, s hangsúlyos, ha az is simuló; az átadott hangsúly végéles.

34.§ Ha a simulószó nyomatékos, megtarthatja hangsúlyát.

Magánhangzók változásai

35.§ Eredetileg hosszú magánhangzó másik magánhangzó vagy -ντ- előtt megrövidül, például γνω + ντ + ος > γνόντος.

36.§ Zárt szótag végén kieső mássalhangzó helyett a szótag rövid magánhangzója pót-lónyújtást kap, melynek során α, ι, υ hosszú lesz, ε, ο pedig ει-be ill. ου-ba nyúlik.

37.§ A szó belsejében találkozó magánhangzók gyakran összevonatnak, az alábbiak szerint (az első magánhangzó α, ε, ο).

	α	αι	ε	ει	η	ηι	ι	ο	οι	ου	υ	ω	ῳ
α	α	αι	α	α	α	α	αι	ω	ω	ω	αυ	ω	ῳ
ε	η	ηι	ει	ει	η	ηι	ει	ου	οι	ου	ευ	ω	ῳ
ο	ω	ῳ	ου	οι	ω	οι	οι	ου	οι	ου	ω	ῳ	ῳ

38.§ Az összevonás eredményén akkor van hangsúly, ha az egyik alkotóelemen volt, mégpedig ha az elsőn volt, akkor hajtott, ha a másodikon, akkor éles a keletkezett magánhangzó hangsúlyjele.

39.§ Szó(elem)ek határán az első elem rövid végmagánhangzója kieshet; ez az *elisio*, jele különírt szavaknál az apostrophos ('). Elisiót szenvedhetnek például a praepositiók (kivéve περί, πρό), valamint sok kötőszó és határozószó (ἄλλα, δέ, ὅτε, ἀμα stb.) és egyebek (φημί, ἔστι, -α végű semleges szavak).

40.§ Az elisio során a végeles szavak hangsúlya megváltozik, mégpedig a praepositiók és kötőszavak elveszítik, az egyéb szavak pedig a megelőző szótágra vonják vissza.

41.§ Egy magánhangzóra végződő és egy magánhangzával kezdődő szó vagy szóelem

összeolvadását krasisnak (*κρᾶσις*) nevezük: *κάκείνας* ← *καὶ ἔκείνας*. A krasis jele a korónis, melynek alakja megegyezik a gyenge hehezetével.

2.1 Magánhangzóváltakozás (ablaut)

42. § A ragozás és szóképzés során a szóelemek magánhangzója különféle változatokban jelenhet meg; ezt nevezzük (újabb két szóval) hangmásulásnak vagy apophóniának. Ebben történeti okból az μ , ν mássalhangzók is olykor részt vesznek ($\tau\epsilon\bar{\omega}$: $\tau\alpha\text{-t}\bar{\omega}\varsigma$).

43. § Az ablaut alaptípusában (legföljebb) öt szóelemváltozatot figyelhetünk meg; ezeket fokoknak nevezzük, mégpedig a szótág magánhangzója szerint e-foknak ($\tau\epsilon\rho$), o-foknak ($\tau\omega\rho$), null-foknak ($\tau\rho$), nyújtott e-foknak ($\tau\eta\rho$) ill. nyújtott o-foknak ($\tau\omega\rho$).

44. § A görögben gyakran (már) nem látszanak ilyen tisztán a különféle fokok, hanem elmosdítak, s vannak például ún. nehéz tövek, melyeknek már az e-fokában is hosszú magánhangzó áll; ld. a táblázatot az Olv. 87. lapján.

45. § A következő alakokban általában e-fok áll:

A képző nélküli ipf. tövekben: φέρω, ἔχω, ἔπομαι, εἰμί, az ipf. reduplicatiós tövek prae. ipf. sg.-ában: τίθημι, ἵημι, ἴστημι, δίδωμι, hasonlóképp a -νῦ-μι igevégződésben a prae. és praet. ipf. ind. sg.-ban, a fut. és a szigmatikus ao. A. és M. alakjaiban: δεῖξω, πείσομαι, λήφομαι, a semleges sigma-tövű főnevekben: εἶδος, κλέος, ρέος, βέλος, ἔδος, ἔπος, a semleges -μα végű főnevekben: πνεῦμα, ρεῦμα, χεῦμα, φλέγμα, δέρμα, σπέρμα, λῆμμα.

46. § A következő alakokban általában o-fok áll:

Igetövekből képzett végéles nőnemű főnevek: βολή, δορά, πομπή, ποτή, ροή, σπονδή, τομή, χοή, a prae. perfectum ind. sg.-ában: οἴδα és ennek mintájára a plur.-ban is: λέλοιπα, πέποιθα, kauzatív és iteratív -έω végű igék tövében: φορέω, φοβέω, τροπέω, igetövekből képzett -έυς végű főnevek: φορεύς, γονεύς, ἡνιοχεύς, sok, igetőből képzett utótagú összetett mellék- és főnévben: ἄ-φρον-, τρί-ποδ-, δημο-βόρος, δρυο-τόμος, s végül a thematicus igék kötőhangzója -μ-, -ν-, -ντ-, -ι- előtt.

47. § A következő alakokban általában null-fok áll:

Az erős, kötőhangzós ao.-ban: ἰδεῖν, λιπεῖν, φυγεῖν, βαλεῖν, παθεῖν, az athematikus igék prae. és praet. ipf. ind. plur.-ában: ἴμεν, δείκνυμεν, τίθεμεν, δίδομεν, ὕσταμεν, hasonlóképp a prae. perf. A. plur.-ában az ὕστεmen alakban, az athematikus igék A. coniunctivusában és optativusában, valamint az egész mediumban διδοίην, δείκνυμαι, δίδομαι, főleg az erős ao. P.-ban: δαρῆναι, κλαπῆναι, φθαρῆναι, az adiectivum verbalékban: πιστός, ἵτος, κλυτός, βατός, θετός, στατός, δοτός, a -τις, -σις képzők déverbatív nőnemű főnevekben: πίστις, φύσις, χύσις, βάσις, θέσις, στάσις, πρόφασις, az -ίω és a -σκω képzők imperfectum-tövekben: βαίνω, πάσχω.

2.2 Mássalhangzók és változásai

48. § A szavak végén a mássalhangzók közül csak háromféle állhat: ν, ρ és ζ (ξ, ψ), kivétel ἔχ, οὐκ, οὐχ. Az eredeti szóvégi -m helyén -ν áll, a többi mássalhangzó pedig lekopik: χειμ-ών – χιών, σώματος – σῶμα, μέλιτος – μέλι, παιδός – (ώ) παι, παντός – πᾶν.

49. § Az εἴκοσι számnév és néhány rag végén ún. mozgó nū (ν ἐφελκυστικόν) állhat, melynek kitétele magánhangzó előtt és tagmondat végén kötelező.

50. § Mozgó nű járulhat a következő ragokhoz: a plur. dat. ($\pi\alpha\sigma_i$, $\gamma\nu\nu\alpha\xi_i$) és locatívus ('Aθήνησι), s a sg. és plur. 3. személy (δίδωσι, φέρουσι, εἰσι) -σι ragja (hasonlóképp ἔστι(ν)); a sg. 3. személyű -ε végződés (ἔφερε, ἐτίμησε, τέθηνχε). (A könyv táblázataiban nem tesszük ki minden egyes alkalommal a mozgó nűt.)

51. § Az οὐ tagadószó gyenge hehezetű magánhangzó előtt οὔχ, erős hehezetű előtt pedig οὐχ alakot vesz föl; mássalhangzó előtt οὐ, tagmondat végén pedig hangsúlyos οὐ.

52. § A οὔτω adverbium ill. az ἐκ praepositio magánhangzó előtti alakja οὔτως ill. ἐξ.

53. § Szó(elem)ek határán a zöngélt zárhangok hehezetessé lesznek erős hehezetű magánhangzó előtt: ἀπό + οῦ → ἀφ' οῦ, ἀντί + ων → ἀνθ' ων, ἐπί + ὁδός → ἐφοδος, οὐ(x) + οὔτος → οὐχ οὔτος.

54. § Ha szóelemek határán két mássalhangzó találkozik, akkor az első gyakran megváltozik az alábbi szabályok szerint:

	σ, ς	$\sigma\theta, \theta$	τ	δ	μ	π	β	φ	χ	γ	χ	j	ρ	λ
$\tau, \theta - \delta$	σ, ς	$\sigma\theta$	$\sigma\tau$		$\sigma\mu$			(x)				$\tau\tau - \zeta$		
π, β, φ	ψ	$\varphi\theta$	$\pi\tau$	$\beta\delta$	$\mu\mu$							$\pi\tau$		
$\chi, \chi - \gamma$	ξ	$\chi\theta$	$\chi\tau$	$\gamma\delta$	$\gamma\mu$							$\tau\tau - \zeta$		
ν	$\nu\sigma, \nu,$ $\sigma(\sigma)$	$\nu\theta$	$\nu\tau$	$\nu\delta$	$\sigma\mu, \mu\mu$	$\mu\pi$	$\mu\beta$	$\mu\varphi$	$\gamma\chi$	$\gamma\gamma$	$\gamma\chi$	$\nu\omega$	$\nu\delta\rho, \rho\rho, \nu\rho$	$\lambda\lambda$

55. § A foghangú tövek gyenge pf.-ában a foghang nyom nélkül kiesik ($\pi\epsilon\iota\theta\omega - \pi\epsilon-\pi\epsilon\iota\kappa\alpha$).

56. § Nem jelöljük a hasonulást vagy összeolvadást az ἐκ igekötő esetében (ἐκδέρω, ἐκθύω, ἐκστασις).

57. § Az ν + μ kapcsolat igető és személyrag vagy képző találkozásakor σμ, igekötő és utótag találkozásakor μμ kapcsolatot eredményez: φάινω – πέφασμαι φάσμα, ἐμμένω.

58. § A ν az igetők végén a σαι személyrag előtt valamint az ἐν igekötőben σ- előtt megmarad (πέφανσαι, ἐνεσίω), névszótő és pl. dat. rag találkozásakor nyomtalanul kiesik (δαίμοσι). A συν igekötő vége teljesen hasonul a rákövetkező σ, ζ hangokhoz (σύσ-σιτος, συ-σπάω, συ-ζυγία). A gyenge ao.-ban a ν, μ, ρ és λ után a σ pótlónyújtással kiesik.

59. § Az ν + ρ kapcsolat (ἀνήρ – ἀνδρός), igekötő és utótag találkozásakor ρρ kapcsolatot eredményez (συρρέω), kivéve az ἐν igekötőt (ἐνρίπιτω).

60. § Az ντ, νδ kapcsolat pótlónyújtással esik ki az σ, ζ előtt (λέοντ + σι → λέουσι, σπενδ + σω → σπείσω, φερ + οντ + ια → φερ + ονσα → φέρουσα).

61. § Az ión és korai attikai -σσ- kapcsolatnak az újjattikai nyelvjárásban -ττ- felé meg (πράσσω – πράττω).

62. § Ha szomszédos szótagok egyaránt hehezes hanggal kezdődnének, akkor az egyik (átalában az első) elveszítheti a hehezetét: θι + θι → τιθη-μι, χε + χρη → κέχρη-μαι, θυ + θη → ἐ-τύθη-ν, θε + θη → ἐ-τέ-θη-ν, θη + θι → παιδεύ-θητι. A többi olyan esetben, amikor tőbeli és ragbeli hehezes mássalhangzó kerül egymás szomszédságába, minden két hehezet megmarad (γράφηθι).

63. § Ha egy tőnek az elején és a végén is hehezes hang van, akkor az a látszat, hogy a hehezet a tő végéről az elejére ugrik: thrikh – τριχός – θρίξ, thakh – ταχύς – θάττων, thaph – ἐτάφην – θάπτω, threp – τρέφω – θρέψω, hekh – ἔχω – ἔξω. Hehezetet tartalmazó tövekkel összetéve vesztette el eredeti hehezetét az alpha copulativum ('együtt'): ha – ἀ-παξ, ἀ-πλόος – ἀκόλουθος, ἀδελφός, ἀλοχος.

64. § A szókezdő ρ összetételekben rövid magánhangzó után megkettőződik: φίπτω – ἔρριψθα, φέω – καταρρέω.

65. § Két magánhangzó között és szó elején magánhangzó előtt a σ hehezetté lesz vagy elvész (γένος – γένει, ἥστη-μι, ἔξω), azonban a medialis sg. 2.-ben gyakran helyreállítatik (λέλυσαι, δίδοσαι, ἐδίδοσο).

66. § A j hang pl. az -ιω ipf.-, az -ια nőnem-, az -ιος melléknév- és az -ιων középfok-képzőben léphet föl (φύλακ-ος – φυλάττω, ἔκραγον – κράζω, μέλιτ-ος – μέλιττα, ποδ-ός – τράπεζα πεζός, ἐλάχιστος – ἐλάττων, μέγας – μείζων). Kissé rendhagyó a τάττω ipf. a ταγ- től és az υυ végű igetővek ipf.-a (ἀμυν + ιω → ἀμύνω).

3 Alaktan

3.1 Névszók

67. § A görög főnevek három nem egyikébe tartoznak: hímnem, nőnem és semleges; állhatnak egyes (kettős = dualis, ld. 125. §) vagy többes számban, mégpedig alany-, tárgy-, birtokos- vagy részesesetben. (Az utóbbi három esetet összefoglalóan függő eseteknek is nevezik.) A névelő, a melléknév, a számnév és a névmás többnyire egyeztethető nemben, számban és esetben a megfelelő főnévvel.

68. § A főnevek szótári alakja a nemet jelölő névelő, s az egyes (vagy ha ez nincs, akkor többes) alany- és birtokoseset. A melléknevek, számnevék és névmások szótári alakja az egyes alanyeset a különböző nemekben; az egyszerű típusoknál elegendő a különböző egyes alanyesetű alakok számát megadni. Ha egy névszó hangsúlyáról beszélünk, akkor ezen az első szótári alakét kell érteni, például a γλυκύς melléknevet végélesnek mondjuk, noha a nőnemben sg. nom.-a másodhajtott, a pl. gen.-a pedig véghajtott.

69. § Nemi szabályok: hímneműek az illeténi élőlényeken kívül a folyók, szelek és hónapok; nőneműek a megfelelő élőlények, s a fák, országok, szigetek és városok (ld. még lentebb); többnyire semlegesek a kicsinyítő-képzős szavak (például παιδίον ‘gyermekcse’).

70. § Az egyesszámban a főnevek és a melléknevek egy részének külön vocativusi alakja is van, például ὦ φίλε. Néhány ilyen szó vocativusában a hangsúly előrevonatik, például ὦ πάτερ, ὦ Σώκρατες.

71. § A semleges szavak alany- és tárgyesete (s vocativusa) minden számban egymás között azonos, s többes számban mindig -α- ragot kap.

72. § A hangsúlyos általában az első szótári alakban meglévő helyén igyekszik maradni; a szóvégi -αι és -οι rövid.

73. § A hangsúlyos végszótágok alany- és tárgyesetben általában élesek, birtokos- és részesesetben viszont, ha csak lehet, minden hajtottak. (Kivétel az attikai ragozás!)

3.2 A névelő

74. § A határozott névelő (324. §) a szótárakban és a nyelvtanokban a főnevek nemének jelölésére is szolgál; határozatlan névelő nincs a görögben.

sg. nom.	ó	ή	tó	pl. nom.	οί	αι	τά
sg. acc.	τόν	τήν	tó	pl. acc.	τούς	τάς	τά
sg. gen.	τοῦ	τῆς	τοῦ	pl. gen.	τῶν	τῶν	τῶν
sg. dat.	τῷ	τῇ	τῷ	pl. dat.	τοῖς	ταῖς	τοῖς

3.3 Első avagy alpha tövű névszók declinatioja

75. § Az ide tartozó nőnemű névszók szótári alakjai végződése -α, -ας (alpha purum), -α, -ης (alpha impurum) vagy -η, -ης; a csekélyebb számú hímnemű szónál -ας, -ou vagy -ης, -ou.

76. § Ha az -α végződés előtt ε, ι vagy ρ áll, akkor a szó a tiszta alphás csoportba tartozik. (Emlékezetető: ρεῖ.)

77. § Az egyes alany- és tárgyesetben az alpha purum többnyire hosszú, az alpha impurum pedig minden rövid; az egyes birtokos és a többes tárgyesetben az alpha minden hosszú.

78. § Rövid az alpha purum például a μοῖρα, ἔνδεια, ὀφέλεια, εὐγένεια szavakban, de hosszú az ἀλαζονεία, πολιτεία szavakban.

79. § Az alpha tövű névszók többes genitivusa minden véghejtott, kivéve az -ος, -α/-η, -ον háromvégű melléknevek közül a nem véghangsúlyosakat (például δικαίων), valamint a μεγάλων és τούτων alakokat, melyek a három nemben egyformák.

tompahangú					
	f.	f.	f.	m.	m.
sg. nom.	-α	-ά	-η	-ας	-ης
acc.	-αν	-άν	-ην	-αν	-ην
gen.	-ᾶς	-ης	-ης	-ου	-ου
dat.	-α	-η	-η	-α	-η
pl. nom.	-αι	→			
acc.	-ᾶς	→			
gen.	-ῶν	→			
dat.	-αῖς	→			
sg. voc.	-α	-ά	-η	-ά	-η -ά

véghangsúlyos					
	f.	f.	m.	m.	
sg. nom.	-ά	-ή	-άς	-ής	
acc.	-άν	-ήν	-άν	-ήν	
gen.	-ᾶς	-ῆς	-ού	-ού	
dat.	-ά	-ή	-ά	-ή	
pl. nom.	-αί	→			
acc.	-άς	→			
gen.	-ῶν	→			
dat.	-αῖς	→			
sg. voc.	-ά	-ή	-ά	-ή -ά	

80. § A nőneműek vocativusa azonos az alanyesettel; a hímneműek sg. vocativusa általában úgy kapható, hogy a nom.-ból levágjuk a szigmát (ὦ Σιμωνίδη), azonban -η helyett rövid alphára végződik például a -της végűek voc.-a: ὦ πολίτα.

81. § Némely dór és nem görög -ας végű hímnemű tulajdonnével gen.-a -ά-ra végződik (<-αο>: Εὑρώτας – Εύρωτα, Σύλλας – Σύλλα; ezek mintájára μαρτιχόρας – μαρτιχόρα).

3.4 Második avagy omikron tövű declinatio

82. § Az ide tartozó hím- és csekélyebb számú nőnemű névszó sg. nom. és gen. végződése -ος, -ου, a semlegeseké -ον, -ον.

tompahangú			véghangsúlyos		
	m. f.	n.		m. f.	n.
sg. nom.	-ος	-ον	sg. nom.	-ός	-όν
acc.	-ον	-ον	acc.	-όν	-όν
gen.	-ου	→	gen.	-οῦ	→
dat.	-ῷ	→	dat.	-ῷ	→
plur. nom.	-οι	-α	plur. nom.	-οί	-ά
acc.	-ους	-α	acc.	-ούς	-ά
gen.	-ων	→	gen.	-ῶν	→
dat.	-οις	→	dat.	-οῖς	→
sg. voc.	-ε	-ον	sg. voc.	-έ	-όν

83.§ Nőnemű például θεός (ha istennő), πλίνθος, φάμυος, ἥπειρος ‘szárazföld’ (vö. ἥπειρωτης), κέλευθος, ὀτραπός, βάσανος, δρόσος ‘harmat’ (vö. Olv. 65.).

84.§ A sg. voc. hím- és nőnemben -ε-ra végződik: ὥ ἄνθρωπε.

Az első-másodikos (*alpha* és *omikron* tövű) melléknevek

85.§ Ezen melléknevek hímneme -ος-ra, semlegese -ον-ra végződik. Lehetnek háromvégűek, ekkor a nőnem vagy -α purumra, vagy pedig -η-ra végződik; s lehetnek kétvégűek, ekkor a nőnem azonos a hímnemmel.

86.§ A háromvégű harmadéles melléknevek többes nőnemű alanyesete a hímnemet követve szintén harmadéles. A nem-véghangsúlyos melléknevek nőnemű többes birtokosesete másodéles, mint a hímnemben.

87.§ A mellékneveket követik a -μενος 3 végű participiumok, a sorszámnevek, kétszártól a ragozható tőszámnevek, és a névmások egy része.

Összevontak

88.§ Az -eo-, -oo- tövű szavak némelyikében a magánhangzók összevonatnak. Eltérides az általános szabályuktól, hogy a többes semlegesben εα > α, οα pedig összevonatlan marad. Nincs összevonás például a νέος 3 melléknében (Olv. 15.).

89.§ Az egyszerű (*simplex*) szavak hangsúlya mindenütt véghajtott; az összetettek hangsúlya ott marad, ahol az egyes alanyesetben van.

Lásd a νόος > νοῦς, ὀστέον > ὀστοῦν, εὔνοος > εὔνους névszók ragozását (223. o.).

Attikai ragozás

90.§ Néhány szóban (a magánhangzó-hosszúság átvetése miatt) az omikron tőhang megnyúlik. A hangsúly rendhagyó módon megmarad olyannak, mint amilyen az első szótári alakban volt. Ld. az Ἱεως 2 melléknév ragozását a 223. o. Rendhagyó ἦ ἔως, ἔω, ἔω, ἔω ‘hajnal’ acc.-a.

3.5 Harmadik avagy mássalhangzós tövű declinatio

91.§ Ide tartozik az összes többi főnév és az egyéb névszók alakjainak egy része; egyes birtokosesetük -ος, -ους vagy -ως végződésű.

92. § A hím- és nőnemű szavak egyes alanyesete vagy -ς raggal, azaz szigmatikusan, vagy az utolsó szótag magánhangzójának megnyújtásával, azaz aszigmatikusan képeztek.

93. § A többes dat. ragjához mozgó nű (-ν) járulhat.

94. § Azok a főnevek és névmások, melyeknek töve egyszótagú, gen.-ban és dat.-ban véghangsúlyosak, s így többes birtokosban véghajtottak.

95. § Ha a sg. voc. nem egyezik meg a nominativussal, akkor a pusztta tőből áll, a szokásos mássalhangzó-lekopással, például ḡ γέρον.

96. § A zárhangú tövek közül a ς, γ, χ tövűeknél a -K-, a π, β, φ tövűeknél a -Π-, a τ, δ, θ tövűeknél pedig a -T- jelölést alkalmazzuk a tőhangzóra. A szigmával kezdődő ragokkal való összeolvadás után rendre ξ, ϕ ill. ζ/σ az eredmény (sg. nom., pl. dat.).

97. § A semleges alakok az egyes alany- és tárgyesetben ragtalanok, s a tővégi mássalhangzó(k) is elmarad(nak), kivéve a -ν, a -ρ és a -ς betűt.

98. § Az -ις és -υς végű, hím- és nőnemű T-tövek egyes tárgyesete α-ra végződik, ha az alanyeset véghangsúlyos, s ν-re, ha nem.

	mf.	n.	mf.	mf.	m.	n.
tővég			-K-	-Π-	-T-	
sg. nom.	-ς	∅	-ξ	-ψ	-ς	∅
acc.	-α	∅	-Κα	-Πα	-Τα -ν	∅
gen.	-ος		-Κος	-Πος	-Τος	
dat.	-ι		-Κι	-Πι	-Τι	
pl. nom.	-ες	-α	-Κες	-Πες	-Τες	-Τα
acc.	-ας	-α	-Κας	-Πας	-Τας	-Τα
gen.	-ων		-Κων	-Πων	-Των	
dat.	-σι(ν)	-ξι(ν)	-Φι(ν)	-Ψι(ν)	-Σι(ν)	

	mf.	n.	m.	n.	m.	n.	m.	n.
tővég	-αντ-				-οντ-		-εντ-	
sg. nom.	-ς	∅	-ας	-αν	-ους -ων	-ον	-εις	-εν
acc.	-α	∅	-αντα	-αν	-οντα	-ον	-εντα	-εν
gen.	-ος		-αντος		-οντος		-εντος	
dat.	-ι		-αντι		-οντι		-εντι	
pl. nom.	-ες	-α	-αντες	-αντα	-οντες	-οντα	-εντες	-εντα
acc.	-ας	-α	-αντας	-αντα	-οντας	αντα	-εντας	-εντα
gen.	-ων		-αντων		-οντων		-εντων	
dat.	-σι(ν)	-ξι(ν)	-ασι(ν)		-ουσι(ν)		-εισ(ι)	

99. § A part. perf. A. τ-tüvű, de a hímnemű egyes alanyesete -ώς-ra, a semleges pedig -ός-ra végződik.

100. § A -ντ-tüvű névszók esetében a szigmatikus alanyesetben és a többes dativusban nemcsak a -τ-, hanem a -ν- is kiesik, de (általában) póttonyújtással; például az ὁδοντ- tő-

ből a sg. nom. ὁδούς, a pl. dat. ὁδοῦσι(ν). Aszigmatikus például a λέων alanyesete, de a pl. dat. itt is λέουσι(ν). A -ντ- tövű főnevek mind hímneműek.

101.§ A hímnemben és semlegesben -ντ- tövű melléknevek és participiumok mind háromvégűek, s nőnemük alpha impurumra végződik.

102.§ Az -εις -εσσα -εν háromvégű melléknevek többes dativusa hímnemben és semlegesben -εσι(ν) végű (szemben az -εις végű participiumok szabályos -εισι(ν) alakjával).

103.§ Rendhagyó a ἡ γυνή, γυναικός főnév alanyesete és voc.-a (ὦ γύναι).

Folyékonyhangú tövek

104.§ A hím- és nőnemű szavak egyes alanyesete általában aszigmatikus. Kivételek: az egyetlen λ-tó, ὁ ἄλς, ἄλος, ἡ Σαλαμίς, -ῆνος.

105.§ A többes részeseset ragja előtt a ν nyom nélkül kiesik.

106.§ N tövűek az -ων -ον (-ovoς) kétvégű melléknevek. Ezek hangsúlya minden a lehető legelőrébb van, még az első szótári alakénál is előbbre mehet: εὐδαιμων – n. εὐδαιμον.

107.§ Az -ιον- képzős középfokú melléknevek mellékalakjai m.f. sg. acc. és n. pl. nom.-acc.-ova helyett -ω és m.f. pl. nom.-acc. -ονες ill. -ονας helyett -ονς.

108.§ A háromvégű μέλας (μέλανος), μέλαινα (μελαίνης), μέλαν (μέλανος) melléknév hímneme és semlegese is ν- tövű.

109.§ Rendhagyó ὁ πατέρ, ἡ μήτηρ, ἡ θυγάτηρ; ezek hárman egyformán ragoztatnak, kissé eltér tőlük ὁ ἀντίρ.

Szigma tövek

110.§ Ide tartozik a nagyszámú -ος végű (és a kisszámú -ας végű) semleges főnév. A tőhang csak az egyes nom.-acc.-ban marad meg, különben kiesik; a találkozó magánhangzók összevonatnak.

111.§ A szigma-tövű semleges főnevek hangsúlya elől van.

112.§ A szigma-tövű melléknevek a hím- és nőnemű alanyesetet tőnyújtással képezik, s kétvégűek: -ης, -ες, genitivusuk mindhárom nemben -ονς.

113.§ Hangsúlyuk vagy a τό végén van, s ekkor a magánhangzón kezdődő ragokkal való összevonás után hajtottá lesz, vagy pedig a lehető legelőrébb van, még az összevonást is figyelmen kívül hagyva.

114.§ A hímnemű személynevek ragozása olyan, mint a mellékneveké, azonban az egyes tárgyesetben van -ην végű mellékalakjuk is; külön csoportot alkotnak a -χλῆς <-χλέης végű nevek: Περικλῆς Περικλέα Περικλέους Περικλεῖ.

Az ún. -ι tövek

115.§ Közéjük csak főnevek tartoznak, szótári alakjaik -ις, -εως végűek, s nagyrészt -σις végű nőneműek (φύσις, μετοίκησις, ἔμφασις). Lásd ὄφις ragozását (224.o.).

116.§ Hangsúlyuk elől van, s az egyes és többes genitivusban harmadélesek.

117.§ Rendhagyó a ἡ οἰς ‘juh’: οἰς οἶν οἰός οἴες οἴας οἴῶν οἴσι.

Az -υ-tövek

118.§ Az -υ-tövű hím- és nőnemű főnevek végződése -υς, -υος, lássd μῆς ragozását. Az ide tartozó háromvégű (-υς, -εια, -υ) melléknevek nőneme alpha purum ragozású,

a hímnem és a semleges genitivusa -εος; a hímnemű és a semleges alanyeset általában végéles, a nőnem pedig másodhajtott. Lásd ἡδύς ragozását (224.o.).

119. § Az -ις, -εως csoport ragozását követi ὁ πῆχυς: πῆχυς, πῆχυν πήχεως πήχει πήχεις πήχεων πήχεστ. A csoport egyetlen gyakoribb semleges főneve, ἄστυ, ὄστεως ehhez hasonló, csupán a nom.-acc. tér el (pl. ἄστη).

120. § Külön alcsoportot alkotnak az -εύς, -έως végű, hímnemű főnevek, lásd ἵππεύς ragozását (224.o.).

121. § Szintén rendhagyó a ὁ, ἡ βοῦς, βοός főnév (lásd 224), valamint Ζεύς Δία Διός Διύ (voc. Ζεῦ) és ναῦς.

Egyéb rendhagyók

122. § Ugyan a ὁ ἥρως, ἥρωος szóban a tővégi υ-nak már semmi nyoma nincsen, ez is – különben szabályosan – a mássalhangzós tövek szerint ragozódik.

123. § Csak néhány alak mássalhangzós a υιός ‘fia’ szóból: sg. gen. υιέος, dat. υιεῖ, pl. υιεῖς υιέις υιέων υιέσι.

124. § A szigma tövekéhez hasonló a kevés nőnemű -ώ végű tulajdonnév ragozása: Λητώ Λητώ Λητοῦς Λητοῖ; ettől csak nom.-ban (és az acc. hangsúlyában) tér el ἡ αἰδῶς αἰδῶ αἰδοῦς αἰδοῖ.

3.6 A kettős szám

125. § A kettős szám már a klasszikus attikaiban is ritka. Csak két különböző alakja van, az egyik a nom., az acc. és a vocativus, a másik pedig a gen. és a dat. számára.

126. § A dualis végződései az α-tüveknél -ᾱ, -αιν, az ο-tüveknél -ω, -οιν, a többi névszónál -ε, -οιν; a névelő és a névmások nőnemben (is) megegyeznek a hímnemmel. Pl. τὼ θεώ ‘két isten(nő)’, ἄμφω, ἄμφοιν, ἐν δυοῖν χώραιν, ἀνδρε, ἀνδροῖν.

3.7 A helyhatározó eset illetve végződések

127. § Néhány α-tövű, többesszámú helynévnek még használatos ‘hol?’ kérdésre felelő önálló helyhatározó esete (azaz locativusa): Πλαταιᾶσι(ν), Ἀθήνησι(ν). Az ο-tüveknél hasonló jelenség egyesszámban fordul elő: οἴκοι ‘otthon’, Πυθοῖ ‘Pythóban’, Ἰσθμοῖ.

128. § ‘Hová?’ kérdésre felelő helyhatározó kifejezésére a -δε végződéssel találkoztunk: οἴκαδε ‘haza’, Ἀθήναζε ‘Athénba’. Viselkedhet simulószóként is: Μέγαράδε ‘Megarába’.

129. § ‘Honnan?’ kérdésre felelő helyhatározó kifejezésére a -θεν végződéssel találkoztunk: οἴκοθεν ‘hazulról’, Μεγαρόθεν ‘Megarából’, Ἀθήνηθεν ‘Athénból’.

3.8 A melléknevek áttekintése

Háromvégűek

130. § A háromvégűek hímneme és semlegese mindenkorban azonos tövű, a nőnem pedig alpha tövű.

131. § A magánhangzós tövek első-másodikosak, végződésük -ος -η -ον vagy -ος -α -ον. (Igen ritkák az attikai ragozásúak.) Az összes felsőfokú melléknév -ος, -η, -ον végű, s a középfokúak jó része -τερος, -α, -ον végű.

132.§ Az összevontak nőneme szintén vagy -η végű (*χαλκοῦς χαλκῆ χαλκοῦν*), vagy tiszta alpha végű (*πορφυροῦς πορφυρᾶ πορφυροῦν*). Ezek összevontatlanul is gyakoriak, ekkor a hangsúlyozásuk általában eltérő (*πορφύρεος πορφύρεα πορφύρεον*).

133.§ Az aktív (és ao. P.) participiumok hímnemű és semleges alakjai -ντ- tövűek; a valódi melléknevek ritkák (*πᾶς, χαρίεις*).

134.§ Csnakm minden τ τövű melléknév végéles (-ύς, -εῖα, -ύ), tompahangú például *γῆμισυς* ‘fél’, *θῆλυς* ‘nő(stény)’.

135.§ Az egyetlen gyakoribb -ν- tövű háromvégű: *μέλας*, *μέλαινα*, *μέλαν* ‘fekete’.

Kétvégűek

136.§ A kétvégűek mindenhangom nemben azonos tövűek, a hím- és a nőnem minden alakja azonos.

137.§ Az összetett omikron tövűek általában kétvégűek, s több egyszerű melléknév is csak kétvégű. (Bizonyos esetekben ingadozik némely melléknév a két- és a háromvégűség között, *ἀνάξιος*, *βέβαιος* ‘szilárd’, *ῳφέλιμος* ‘hasznos’).

138.§ Az összevont kétvégűek tompahangúak (*εὔνους* 2).

139.§ Van néhány attikai ragozású kétvégű is (*ἴλεως* 2).

140.§ Gyakoriak a -ν- tövű melléknevek (*εὐδαιμων* 2, *σώφρων* 2, *ἄρρην* 2 ‘hím’), melyekhez járul a „ritkább” képzésű középfokú melléknevek jelentős csoportja (*βελτίων* 2 stb.).

141.§ Általában összetettek, s nagyobb részben végelések, kisebb részben tompahangúak a szigma tövű kétvégűek (*εὐειδής* 2); egyszerű például a *σαφής* 2 melléknév (további példák Olv. 77.).

142.§ Ritkák az -ις -ι kétvégű foghangú tövek, például *εὔελπις* 2, m.f. acc. *εὔελπιν*, n. acc. *εὔελπι*, m.f.n. gen. *εὔελπιδος*.

Egyvégűek

143.§ Az egyvégű melléknevek ritkák, semlegesben nem nagyon fordulnak elő, sőt némelyek csak hím- vagy csak nőnemben. Példák: *πένης* ‘szegény’, *μάκαρ* ‘boldog’.

Szabálytalan melléknevek

144.§ Igen gyakori a háromvégű melléknevek közül e kettő, mely a m.n. sg. nom. és acc. alakjait eltérőleg képezi: *μέγας*, *μεγάλη*, *μέγα* és *πολύς*, *πολλή*, *πολύ*. A hím-nemű acc. *μέγαν*, *πολύν*, a semleges azonos a nom.-szal, az összes többi alak szabályosan a *μεγάλο-*, *πολλό-* töbör képeztetik (*μεγάλου*, *πολλοῦ* stb.). Megjegyzendő a *μεγάλοι*, *μεγάλαι*, *μεγάλα* alakok hangsúlya.

3.9 A melléknevek fokozása

145.§ A fokozás során a képzők az alapfok hímneme tövéhez járulnak.

146.§ minden közép- és felsőfokú melléknév hangsúlya a lehető legelőrébb van, még a hím-nemű alakénál (*βελτίων* – *βέλτιον* vö. 106.§) vagy az alanyeseténél (*δικαιοιτέρα* – *δικαιαιότεραι*) is előbbre mehet.

147.§ A melléknevek számszerű többségénél az ún. szokottabb képző használatos, mely középfokban -τερος, -τέρα, -τερον, fölsőfokban -τατος, -τάτη, -τατον.

alapfok	tő	alapf. adverbium	középfok	felsőfok
δίκαιος μέλας σαφής βραχύς	δικαιο- μελαν- σαφεσ- βραχυ-	δικαίως — σαφῶς βραχέως	δικαιότερος μελάντερος σαφέστερος βραχύτερος	δικαιότατος μελάντατος σαφέστατος βραχύτατος
νέος σοφός	νεο- σοφο-	— σοφῶς	νεώτερος σοφώτερος	νεώτατος σοφώτατος
παλαιός γεραιός φιλός	παλαι(ο)- γεραιο- φιλο-	(παλαιῶς) — φίλως	παλαι(ό)τερος γεραίτερος μᾶλλον φιλός	παλαι(ό)τατος γεραίτατος φίλτατος
εὐδαιμων εὔνους ἀπλοῦς	εὐδαιμον-εσ- εὔνοο-εσ- ἀπλοο-εσ-	εὐδαιμόνως εὔνως ἀπλῶς	εὐδαιμονέστερος εὔνοούστερος ἀπλούστερος	εὐδαιμονέστατος εὔνοούστατος ἀπλούστατος
σοφός			μᾶλλον σοφός	μάλιστα σοφός

148. § Az omikron tövűek omikronja, ha a megelőző szótag rövid, ómegává nyúlik.

149. § Néhány omikron tövű melléknév esetében az omikron elmarad(hat) a közép- és a felsőfokban.

150. § A melléknevek két csoportja -εσ- bővítményt kap a tő és a (közép- és felső-)fok jele között. Az egyik csoport az -ων 2 kétvégűeké, a másik pedig az összevont omikron tövűek.

151. § A körülírt fokozásban μᾶλλον áll a középfokban, μάλιστα pedig a felsőfokban. A tulajdonság csökkenő fokait ἥττον ill. ἥχιστα fejezi ki.

152. § A melléknevek számszerint kisebb, de igen gyakran előforduló csoportja az ún. ritkább képzőkkel fokoztatik, mely középfokban -ίων, -ιον (gen. -ίονος), felsőfokban pedig -ιστος 3. (Önálló főnévként ismert a régies ὁ βραχίων ‘(fel)kar’ középfok.) A középfok képzőjének iótája j-vel váltakozva összeolvadhat a tővégi mássalhangzóval (vö. a 66. o.-t.).

alapfok	adv.	középfok	felsőfok
ἥδυς	ἥδεως	ἥδίων (ἥδύτερος)	ἥδιστος (ἥδύτατος)
ταχύς	ταχέως, ταχύ, τάχα	θάττων (ταχίων)	τάχιστος
αἰσχρός	αἰσχρῶς	αἰσχίων	αἴσχιστος
ἐχθρός	ἐχθρῶς	ἐχθίων (ἐχθρότερος)	ἐχθιστος (ἐχθρότατος)
καλός	καλῶς	καλλίων	κάλλιστος

153. § A fönti melléknevekből előfordulhatnak „szabályosan” képzett alakok, s ritkán egyéb melléknevekből is előfordulnak ritkább képzős alakok, pl. μακρός – μάσσων – μάκιστος.

154. § Még több a rendhagyóság néhány igen gyakori melléknévnél; a jó–derék–erős, rossz–silány–gyenge, kicsi–csekély–kevés jelentéssel több tő is keveredik (suppletiva).

alapfok	adv.	középfok	felsőfok
ἀγαθός	εὖ (ἀγαθῶς)	ἀμείνων, βελτίων	ἄριστος, βέλτιστος
ἀγαθός		χρείτων	χράτιστος
κακός	κακῶς	κακίων, χείρων	κάκιστος, χείριστος
κακός		ῆττων	(ῆκιστος) ἦκιστα adv.
μέγας	μεγάλως, μέγα, μεγάλα	μείζων	μέγιστος
μικρός	μικρῶς, μικρόν	μικρότερος	μικρότατος
όλιγος	(όλιγως)	(όλιζων) μείων, ἐλάττων	όλιγιστος, ἐλάχιστος
πολύς	πολύ, πολλά	πλείων πλέον	πλεῖστος
ράδιος	ράδιώς	ράφων	ράστος

155.§ A tulajdonság lehető legnagyobb mértékét a felsőfok elé tett ώς vagy ὅτι fejezi ki: ώς πλεῖσται νῆες ‘a lehető legtöbb hajó’.

156.§ (Nemcsak körülírtan) fokozott alakok participiumokból és adiectivum verba-lekból is előfordulnak.

3.10 Az adverbiumok

Alapfok

157.§ A szokásos végződés -ως; hangsúlya megegyezik a pl. gen. m.-ével, úgyhogy a gyakorlatban ezen alak utolsó betűjének -ς-ra cserélésével nyerhető. Például συνεχής – συνεχῶς.

158.§ Ilyen -ως végű adv. névmásokból és participiumokból is képezhető: ἄλλως, οὕτως (rendhagyóan ἀνω stb. mintájára οὕτω).

159.§ Nem ritkán a semleges acc. is betölthet adverbialis szerepet, például πολύ ‘nagyon’, ταχύ ‘gyorsan’.

160.§ Az εὖ alak használatos ἀγαθός adverbiumaként.

Közép- és felsőfok

161.§ A középfokban általában a semleges sg. acc. szolgál adverbiumként.

162.§ A középfokban ritka az -ως végű adverbium, pl. μειόνως, μειόνως, καλλιόνως.

163.§ A felsőfokban a semleges plur. acc. szolgál adverbiumként.

164.§ A felsőfokban ritka és késői az -ως végű adverbium.

3.11 Névmások

165.§ A ragozható névmások közül a háromvégűek hímnemben és semlegesben o-tövűek, nőnemben α-tövűek. Kétvégű csupán a τίς, τί, mely ν-tövű. Egyvégűek és rendhagyók a személyes névmások.

166.§ Néhány háromvégű, főnévileg is használható névmás semlegesének sg. nom.-acc. végződése („névmási”) -o, mint a névelőnek (τό, αὐτό, ἄλλο, τοῦτο, ἐκεῖνο, ὃ és összetételeik). Ingadozó a τοιοῦτο(v), a τοσοῦτο(v) és a τηλικοῦτο(v) összetételek végződése, a többi háromvégű pedig teljesen az -ος, -α/η, -ον végű melléknevek szerint

ragozódik.

A személyes névmások és αὐτός

	én	te	ő	mi	ti	ők
nom.	ἐγώ	σύ		ἡμεῖς	ὑμεῖς	σφεῖς
acc.	ἐμέ, μέ	σέ (ξ)		ἡμᾶς	ὑμᾶς	σφᾶς
gen.	ἐμοῦ, μοῦ	σοῦ (οῦ)		ἡμῶν	ὑμῶν	σφῶν
dat.	ἐμοί, μοί	σοί οἴ		ἡμῖν	ὑμῖν	σφίσι(ν)

167. § A μέ, μοῦ, μοί, σέ, σοῦ, σοί, οἴ simulók használatosak, ha a névmáson nincsen nyomaték.

168. § A táblázatbeli harmadik személyű névmások mellékmondatban, a főmondat alanyára visszahatólag fordulnak elő.

169. § A harmadik személyre vonatkoztatva bármely esetben használható az ἐκεῖνος 3 és a οὗτος 3 mutatónévmás; alanyesetben kapcsolatosan még ό δέ 'ő pedig' és αὐτός δέ 'ő (maga) pedig' is használható.

170. § A harmadik személyben, függő esetekben, rendesen az αὐτός 3 névmás használatos.

171. § Az αὐτός 3 névmás jelentése nom.-ban, acc.-ban és dat.-ban, állítmányi szórendben (328. §) 'ő maga, ők maguk', pl. αὐτὸν τὸν λέοντα 'magát az oroszlánt'.

172. § Az αὐτός 3 névmás jelentése jelzői szórendben (326. §) 'ugyanaz'.

Az összetett visszaható névmások

173. § Az alanti visszaható névmások a személyes névmások és αὐτός részben összeolvadt összetételei. A különböző nemű alakok eltérnek, kivéve a plur. gen.-t.

	én magam		te magad		(ő) maga		
	m.	f.	m.	f.	m.	f.	n.
sg. acc.	ἐμαυτόν	-ήν	σ(ε)αυτόν	-ήν	ἐαυτόν, αὐτόν	-ήν	-ό
gen.	ἐμαυτοῦ	-ῆς	σ(ε)αυτοῦ	-ῆς	ἐαυτοῦ, αύτοῦ	-ῆς	-οῦ
dat.	ἐμαυτῷ	-ῇ	σ(ε)αυτῷ	-ῇ	ἐαυτῷ, αύτῷ	-ῇ	-ῷ
pl. acc.	ἡμᾶς αὐτούς	-άς	ὑμᾶς αὐτούς	-άς	σφᾶς αὐτούς,	-άς	-ά
					ἐαυτούς, αύτούς	-άς	-ά
gen.	ἡμῶν αὐτῶν		ὑμῶν αὐτῶν		σφῶν αὐτῶν,		
					ἐαυτῶν, αύτῶν		
dat.	ἡμῖν αὐτοῖς	-αῖς	ὑμῖν αὐτοῖς	-αῖς	σφισί(ν) αὐτοῖς	-αῖς	-οῖς
					ἐαυτοῖς, αύτοῖς	-αῖς	-οῖς

174. § A második személyben σεαυτόν vagy σαυτόν egyaránt lehetséges; a többi változatot kiírtuk.

A kölcsönös névmás

175.§ Az ἄλλος ‘más(ik)’ névmásnak önmagával való összetételeből származik ἀλλήλους 3 ‘egymást’, melynek nincsen sg.-a és nom.-a, különben szabályos a ragozása.

A birtokos névmások

176.§ Ha a birtokos az első vagy a második nyelvtani személy, akkor a birtokviszony nemcsak a személyes vagy a visszaható névmások gen.-ával fejezhető ki, hanem mellék-névi jelzőként viselkedő birtokos névmásokkal is, melyek nemben, számban és esetben egyeznek a birtokkal, pl. τὸνς ὑμετέρους ὁφθαλμούς ‘a ti szemeiteket’.

177.§ A birtokos névmások: ἐμός 3 ‘az (én) ... -om/-em, enyém’, σός 3 ‘a (te) -od/-ed, tiéd’, ὑμέτερος 3 ‘a (mi)... -unk/-ünk’, ὑμέτερος 3 ‘a (ti)... -tok/-tek’.

178.§ Harmadik személyben, visszaható értelemben s többnyire többes számú birtokos esetén használható a σφέτερος 3 ‘a saját... -uk/-ük; a saját ... -a/-e’ névmás.

A mutató névmások

179.§ Közelre mutat ὅδε, ἥδε, τόδε és οὗτος, αὕτη, τοῦτο, távolra pedig ἐκεῖνος 3. A ὅδε névmás ὡ ἥ τó összetétele és eszerint is ragozódik; a οὗτος látszólag hangzóilleszkedést mutat; az ἐκεῖνος szabályos (166.§).

sg. nom.	οὗτος	αὕτη	τοῦτο	pl. nom.	οὗτοι	αὕται	ταῦτα
sg. acc.	τοῦτον	ταύτην	τοῦτο	pl. acc.	τούτους	ταύτας	ταῦτα
sg. gen.	τούτου	ταύτης	τούτου	pl. gen.	←	τούτων	→
sg. dat.	τούτῳ	ταύτῃ	τούτῳ	pl. dat.	τούτοις	ταύταις	τούτοις

180.§ A mutatónévmások állítmányi szórendben (328.§) állnak.

181.§ A mutatónévmásokhoz nyomatékosítóul -ί járulhat: Θηραμένην τουτοί ‘ezt a Théramenést itt’. Ezen ún. *iota demonstrativum* előtt a rövid magánhangzó kiesik (39.§).

Vonatkozó, kérdő és határozatlan névmások

182.§ A ὅς, ᾧ, ὃ ‘aki, ami, amely’ vonatkozó névmás semlegese „névmási” (166.§); a többi vonatkozó névmás ragozása szabályos, a melléknevek szerint.

183.§ A főnévi kérdő és határozatlan névmások ragozása igen hasonló; a semleges sg. nom. „névmási” jellegű.

	ki? mi?		valaki, valami		hogy ki/mi? aki/mi csak		
	m. f.	n.	m.f.	n.	m.	f.	n.
sg. nom.	τίς;	τί;	τὶς	τὶ	ὅστις	ἥτις	ὅ τι
acc.	τίνα;	τί;	τινὰ	τὶ	ὅντινα	ἥντινα	ὅ τι
gen.	τίνος;		τινὸς		οὕτινος	ἥστινος	οὔτινος
dat.	τοῦ;		τοῦ		ὅτου		ὅτου
	τίνι;		τινὶ		ἥτινι	ἥτινι	ἥτινι
	τῷ;		τῷ		ὅτῳ		ὅτῳ
pl. nom.	τίνες;	τίνα;	τινές	τινὰ	οἵτινες	αἵτινες	ἄτινα
				ἄττα			ἄττα
acc.	τίνας;	τίνα;	τινὰς	τινὰ	οὕστινας	ᾶστινας	ἄτινα
				ᾶττα			ᾶττα
gen.	τίνων;		τινῶν			ῶντινων	
dat.	τίσι(ν);		τισὶ(ν)		οἵστισι(ν)	αἵστισι(ν)	οἵστισι(ν)

184. § A határozatlan névmásnak **ἄττα** kivételével minden alakja simuló.

185. § Egyéb fontos kérdő- és határozatlan névmások a 294. o.-on lévő táblázatban találhatók.

3.12 Számnevek

186. § A tőszámnevek közül az első négy ragozása:

	egy			kettő	három	négy		
	m.	f.	n.	m.=f.=n.	m. f.	n.		
nom.	εἷς	μία	ἕν	δύο	τρεῖς	τρία	τέτταρες	τέτταρα
acc.	ἐνα	μίαν	ἔν	δύο	τρεῖς	τρία	τέτταρας	τέτταρα
gen.	ἐνός	μιᾶς	ἐνός	δυοῖν, δυῶν	τριῶν		τεττάρων	
dat.	ἐνι	μιᾷ	ἐνι	δυοῖν, δυσί(ν)	τρισί(ν)		τέτταρσι(ν)	

Az οὐδείς összetétel ragozását ld. Oly. 47.

187. § A négy nél nagyobb tőszámnevek közül csak a kétszáznál nem kisebb százzal oszthatók ragozhatók, mégpedig az -α/o-tövű háromvégű melléknevek mintájára.

188. § Az összes sorszámnév az -α/o-tövű háromvégű melléknevek mintájára ragozható.

3.13 Összefoglaló táblázatok

Alpha és omikron tövűek

	ή	ή	ό	(ό)	ό
sg. nom.	δείλη	ἀρχή	λόγος	μῶρος	θυμός
acc.	δείλην	ἀρχῆν	λόγον	μῶρον	θυμόν
gen.	δείλης	ἀρχῆς	λόγου	μῶρου	θυμοῦ
dat.	δείλῃ	ἀρχῇ	λόγῳ	μῶρῳ	θυμῷ
plur. nom.	δεῖλαι	ἀρχαί	λόγοι	μῶροι	θυμοί
acc.	δείλας	ἀρχάς	λόγους	μῶρους	θυμούς
gen.	δείλῶν	ἀρχῶν	λόγων	μῶρων	θυμῶν
dat.	δείλαις	ἀρχαῖς	λόγοις	μῶροις	θυμοῖς
sg. voc.	δείλη	ἀρχή	λόγε	μῶρε	θυμέ

Összevont és attikai omikron tövűek

	ό	τὸ	(ό ή)	(τὸ)	(ό ή)	(τὸ)
sg. nom.	νοῦς	όστοῦν	εὖνους	εὖνουν	ἴλεως	ἴλεων
acc.	νοῦν	όστοῦν	εὖνουν	εὖνουν	ἴλεων	ἴλεων
gen.	νοῦ	όστοῦ	εὖνου	εὖνου	ἴλεω	ἴλεω
dat.	νῷ	όστῷ	εὖνῳ	εὖνῳ	ἴλεῷ	ἴλεῳ
plur. nom.	νοῖ	όστᾶ	εὖνοι	εὖνοα	ἴλεῳ	ἴλεα
acc.	νοῦς	όστᾶ	εὖνους	εὖνοα	ἴλεως	ἴλεα
gen.	νῶν	όστῶν	εὖνων	εὖνων	ἴλεων	ἴλεων
dat.	νοῖν	όστοῖς	εὖνοις	εὖνοις	ἴλεῳς	ἴλεῳς
sg. voc.	νοῦ	όστοῦν		εὖνουν	ἴλεως	ἴλεων

Zárhangú tövűek

	ό	ό	ό	τὸ	ό
sg. nom.	κήρυξ	σφῆξ	γύψ	σῶμα	λέων
acc.	κήρυκα	σφῆκα	γύπα	σῶμα	λέοντα
gen.	κήρυκος	σφηκός	γυπός	σώματος	λέοντος
dat.	κήρυκι	σφηκί	γυπί	σώματι	λέοντι
plur. nom.	κήρυκες	σφῆκες	γύπεις	σώματα	λέοντες
acc.	κήρυκας	σφῆκας	γύπας	σώματα	λέοντας
gen.	κηρύκων	σφηκῶν	γυπῶν	σώματων	λεόντων
dat.	κήρυξι	σφηξί	γυψί	σώμασι	λέουσι
sg. voc.	κήρυξ	σφῆξ	γύψ	σῶμα	λέον

Szigma tövűek

	τὸ	(ό ἡ)	(τὸ)	ό	ό	τὸ
sg. nom.	ἴχνος	εὐειδής	εὐειδές	Σωκράτης	Περικλῆς	γέρας
acc.	ἴχνος	εὐειδῆ	εὐειδές	Σωκράτη(ν)	Περικλέα	γέρας
gen.	ἴχνους	εὐειδοῦς	εὐειδοῦς	Σωκράτους	Περικλέους	γέρως
dat.	ἴχνει	εὐειδεῖ	εὐειδεῖ	Σωκράτει	Περικλεῖ	γέρᾳ
plur. nom.	ἴχνη	εὐειδεῖς	εὐειδῆ			γέρα
acc.	ἴχνη	εὐειδεῖς	εὐειδῆ			γέρα
gen.	ἴχνῶν	εὐειδῶν	εὐειδῶν			γέρων
dat.	ἴχνεσι(ν)	εὐειδέσι	εὐειδέσι			γέρασι(ν)
sg. voc.	ἴχνος	εὐειδές	εὐειδές	Σώκρατες	Περίκλεις	γέρας

Folyékony hangú tövűek

	ό	ό	ό	ό	ό
sg. nom.	δαίμων	Ἔλλην	ρήτωρ	πατήρ	ἀνήρ
acc.	δαίμονα	Ἐλληνα	ρήτορα	πατέρα	ἀνδρα
gen.	δαίμονος	Ἐλληνος	ρήτορος	πατρός	ἀνδρός
dat.	δαίμονι	Ἐλληνι	ρήτορι	πατρὶ	ἀνδρὶ
plur. nom.	δαίμονες	Ἐλληνες	ρήτορες	πατέρες	ἀνδρες
acc.	δαίμονας	Ἐλληνας	ρήτορας	πατέρας	ἀνδρας
gen.	δαίμονων	Ἐλλήνων	ρήτορων	πατέρων	ἀνδρῶν
dat.	δαίμοσι	Ἐλληνι	ρήτορσι	πατράσι	ἀνδράσι
sg. voc.	δαῖμον	Ἕλλην	ρῆτορ	πάτερ	ἄνερ

Félhangzó tövűek

	ό	ό	ό ἡ	ἡ	(ό)	(τὸ)	ό
sg. nom.	ὅφις	μῆν	βοῦς	ναῦς	ἡδύς	ἡδύ	ἱππεύς
acc.	ὅφιν	μῆν	βοῦν	ναῦν	ἡδύν	ἡδύ	ἱππέα
gen.	ὅφεως	μαύρος	βοός	νεώς	ἡδέος	ἡδέος	ἱππέως
dat.	ὅφει	μαύρῳ	βοόι	νηί	ἡδεῖ	ἡδεῖ	ἱππεῖ
plur. nom.	ὅφεις	μάνες	βόες	νῆες	ἡδεῖς	ἡδέα	ἱππεῖς
acc.	ὅφεις	μῆν	βοῦς	ναῦς	ἡδεῖς	ἡδέα	ἱππεῖς
gen.	ὅφεων	μαύρων	βοόων	νεών	ἡδέων	ἡδέων	ἱππέων
dat.	ὅφεσι	μαύροις	βοόσι	ναυσί	ἡδεῖσι	ἡδεῖσι	ἱππεῦσι
sg. voc.	ὅφι	μῆν	βοῦ	ναῦ	ἡδύ	ἡδύ	ἱππεῦ

3.14 Az igeragozásról általában

189.§ Akárcsak a névszónak, az igének is háromfélé száma lehet: egyes, kettős és többes (de a kettős szám itt is ritka, és alakjai nem mindenkor különülnek el). A görög is megkülönbözteti a három személyt (de a kettős szám alakjai nem mindenkor különülnek el). A három igenem az activum (cselekvő), a medium és a passivum (szenvédő).

190.§ A cselekvő igenem használata olyan, mint a magyarban. A medium általánosságban azt hangsúlyozza, hogy az alany érintett a tényállásban, vagy hogy tárgy nem érintett benne (408.§). A szenvédő alakok használata a görögben kiterjedtebb mint a magyarban (416.§).

191.§ A többi igei kategória nem csoportosítható homogén dimenziókba, azonban ha az egy-egy igenembe tartozó alakokat a síkon kétdimenziós táblázatba szeretnénk rendezni, ez a következőképp tehető meg:

	praesens	praeteritum	coniunctivus	optativus	imperativus	infinativus	participium
imperfectum	+	+	+	+	+	+	+
futurum	+	-	-	+	-	+	+
aoristos	-	+	+	+	+	+	+
perfectum	+	+	+	+	+	+	+

192.§ A táblázatban „+” jelöli, ha az illető két kategória kombinálható, „-” pedig, ha nem. A kombinálhatóság mindenkor igenemben azonos, kivéve, hogy a perfectumnak activumban nincsen imperativusa.

193.§ A latinhoz képest újdonság az ao. és az opt., s föltűnő, hogy a futurum nem ugyanabba a dimenzióba tartozik, mint a praesens és a praeteritum. A tempusok, modusok és „actiók” viszonya más mint a latinban, vagyis a latinból vett terminusok jelenése is más a görög igére alkalmazva.

194.§ A vízszintesen fölösleges kategóriák közül az első kettőt az indicativus tempusainak nevezik, s így négy módról beszélnek: indicativus, coniunctivus, optativus és imperativus. Tág értelemben modusnak vagy tempus-modusnak nevezhetjük a megfelelő igei dimenziót, akár még az igeneveket is beleérte.

195.§ A függőlegesen fölösleges kategóriákkal kapcsolatban az actio és az aspectus terminust, vagy ezek valamely változatát használják. Az aspectus (a tényállásnak a kontexttől függő szemlélete) szempontjából az egyik csoportot egyedül az ao. alkotja, mely az eseményt teljességében (kezdet–vég) ragadja meg, vagyis befejezettnék vagy perfektívnek is nevezhető. Mint folyót ábrázolja a tényállást az imperfectum, mely tehát folyamatosnak vagy imperfektívnek is nevezhető. Aspectus szempontjából imperfektív a perfectum is, mely a görögben a cselekvés következtében beállt állapotot jelöl (hasonlóan a latin pf. logicumhoz). A szűkebb értelemben vett imperfectumtól az különbözteti meg, hogy jelöli a tényállásnak azt az objektív jellemzőjét is, hogy az állapot valamilyen eseménynek a következménye. Végül, a futurum a jövőbeli tényállást jelöli; aspectus szempontjából eredetileg szintén imperfektív volt, de a görögben e szempontból már semleges (vagyis jelöletlen). Mindezen kategóriák dimenzióját általánosságban az actio névvel illetjük, anélkül hogy e terminusnak egyéb értelmet tulajdonítanánk, hiszen inhomogén kategóriákat fog össze.

196.§ Az imperfecta és a perfecta actiónak egyaránt van praesense és praeterituma; a futurumot és az aoristost néha egy instans actióba foglalják össze, azonban ez a szóhasználat az előbbiek szerint inkább megtévesztő.

197.§ A főnévi és a melléknévi igenéven kívül a görög igének kétféle adiectivum verbaléja lehet, mely az ige tövéről képzett, egyik igei dimenzióhoz sem kötődő melléknév.

198.§ A medium és a passivum csak a futurumban és az aoristosban különbözik, másutt medio-passivumként is említhjük. A futurum passivi mediális, az aoristos passivi pedig aktív végződésekkel kap.

199.§ Az álszenvedő igéket attól függően, hogy aoristosuk milyen, a deponentia medialia vagy a deponentia passiva csoportba soroljuk; a futurumuk általában mediális.

200.§ Az imperativusnak nincsenek első személyei; alkalmassint használható a coniunctivus hortativus (441.§).

201.§ Indicativusban a két praeteritum és az aoristos ún. augmentumot kap, mely az igető elé kerül.

202.§ Sok ige esetében a különféle alakokat lényegesen különböző tövekből kell képezni, ezért a görög igének hat, egyes szám első személyű szótári alakja lehet: a praesens imperfectum activi, a futurum activi, az aoristos activi, a praesens perfectum activi, a praesens perfectum medio-passivi és az aoristos passivi; hetedikként említhető a -τός végű (vagy ha ilyen nincs, akkor a -τέος végű) adiectivum verbale.

203.§ Az igék többségének első szótári alakja -ω-ra vagy -ομαι-ra végződik, ezek ragozása az imperfecta actioban kötőhangzós vagy thematikus; a többiek -μι-re (vagy ha álszenvedő, akkor például -αμαι-ra) végződnek, s ipf. actiójuk kötőhangzó nélküli avagy athematikus.

204.§ Tágabb értelemben -ω-végűeknek mondjuk az -ω-ra vagy -ομαι-ra végződő igéket, sőt ide tartozik néhány sing. 3.-ban személytelenül használt ige, mint δεῖ, ὕει; az athematikus imperfectumú igéket pedig -μι-végűeknek mondjuk.

205.§ Az aoristos A. és M., a perfectum A. és az ao. és futurum P. képzése több típusba sorolható, melyeket a gyenge ill. erős jelzővel illetünk. A gyenge alakokra jellemző egy olyan képzőelem (-σ-, -χ- ill. -θ-), mely nincs meg az erős alakokban.

206.§ A coniunctivust általában hosszú kötőhangzó jellemzi mind a thematikus, mind az athematikus ragozásban.

207.§ Az optativus módjele -ι-, -ιη- vagy megrövidülve -ιε-.

Személyragok

208.§ A praesensek és a futurum ragjait priméreknek is, a praeteritumokéit és az aoristoséit pedig szekundéreknek is nevezzük. A coniunctivus primér, az optativus pedig szekundér személyragokat kap.

209.§ Az alanti táblázat összefoglalja a ragsorokat, figyelmen kívül hagyva néhány különösséget.

	Activum			Medium		
	primér	szekundér	imperat.	primér	szekundér	imperat.
sg. 1.	-ω -μι -α	-ν -α	—	-μαι	-μην	—
	-ις -σ(ι)	-ς	-θι -ς -∅	-(σ)αι	(σ)o	(σ)o
	-ι -τι -σι -(ν)	-∅ -(ν)	-τω	-ται	-το	-σθω
pl. 1.	-μεν	-μεν	—	-μεθα	-μεθα	—
	-τε	-τε	-τε	-σθε	-σθε	-σθε
	-ντι - (ν)σι(ν)	-ν -σαν	-ντων -τωσαν	-νται	-ντο	-σθω(σα)v

210.§ Az -ω végű igék egyesszámú primér végződései nem különíthetők tisztán el a kötőhangzók, s a többes harmadik személyben a -σι előtti ν pólónyújtással ki szokott esni. Az optativus néhány sg. 1. alakja -μι ragot kap.

211.§ Az aktív praes. perfectum és gyöngé aoristos végződései egyesszámban -α -ας -ε(ν). Ugyanezen végződésekkel kapja három rendhagyó ige ao.-a, úgymint ἔδωκα, θήκα és ῥξα. Ezen alakokat alpha-thematikusknak is nevezik, de megjegyzendő, hogy a 3. személyben nincs alpha.

212.§ A plur.-ban az alpha-thematikus szekundér végződések -αμεν, -ατε, -αν (gyöngé ao.), a primér végződések -αμεν, -ατε, -ασι(ν) (praes. pf.). A három rendhagyó ige athematikusan képezi az ao. többesét.

213.§ Néhány sg. 2. ragja -(σ)θα: οἵσθα, ἥσθα, ἔφησθα.

214.§ Az sg. 2. imperativus végződése a gyenge aoristosban aktív -σον és mediális -σαι.

215.§ Az aktív infinitivusok végződése -εν, -ναι, a gyenge aoristosban -σαι; a medio-passzívaké -σθαι.

216.§ A participiumok mind háromvégűek, aktívumban hímnemben és semlegesben -ντ- tövűek, kivéve a perfectumot, ahol -οτ- a tő; a nőnem -σα végű és az alpha imppurum csoport szerint ragozódik, kivéve a pf.-ot, ahol -υια végű és így tiszta alphás. Medio-passivumban minden participium végződése -μενος, -μένη, -μενον.

217.§ Az igeragozásban a hangsúly többnyire a lehető legelőrébb van; a szóvégi -αι, -οι csak az optativusban számít hosszúnak. Nem mehet azonban előbbre, mint a prefixum utolsó szótágra (beleértve az augmentum temporale-t és a perfecta reduplicatio „temporalis”-t is): ἀπόδος, περίθες, κατέσχε, ἀπῆγον, ὀνηγματι.

218.§ A „lehető legelőrébb” szabály alól további kivételek a μι-végű igék között is vannak.

219.§ A kötőhangzót hangsúlyozza a (kötőhangzós) erős aoristos néhány alakja, ld. 293.

220.§ A -ναι, -σαι végű infinitivusok másodékesek.

221.§ A participiumok hangsúlya – miként a mellékneveké – lehetőleg a hímnemű egyes alanyesetet követi; itt a part. perf. activi végéles, a part. perf. medii pedig másodékes.

222.§ Az adiectiva verbalia hangsúlya -τός, -τέος.

Ragozási típusok

223.§ A föntiek szerint tehát háromféle ragozási típus létezik: athematikus, thematikus (ε/o kötőhangzóval) és alpha-thematikus.

224.§ Az athematikus típus szerint ragoztatik:

- a) a -μι végű igék imperfectuma (bizonyos kivételekkel)
 b) néhány ige kötőhangzó nélküli erős ao.-a (ἔστην, ἔβην stb.)
 c) a perf. A. infinitivusa és participiuma
 d) néhány rendhagyó perf. A. (ἔσταμεν, τέθναμεν, οἶδα) szinte összes alakja, köztük kivételesen létező imperativusa (vö. § 306)
 e) a perf. M–P. összes alakja
 f) az ao. P. összes alakja.

225. § A thematikus típus szerint ragoztatik:

- a) az -ω végű igék imperfecta actioja
 b) a thematikus erős ao. minden alakja
 c) minden coniunctivusi alak
 d) a futurum minden alakja
 e) a -νυμι végű igék és εἰμι ipf.-ának optativusa
 f) a szintetikus pf. A. opt.-a (πεπαιδεύκοιμι)
 g) az ὄν és az ιών participiumok (de a hangsúlyuk az athematikusok szerint; ide tartozik az elárvult ἔχών is).

226. § Az alpha-thematikus típus szerint ragoztatik:

- a) a szigmatikus vagy gyenge ao., kivéve a coni.-t és az imperat. A. S. 2.-t
 b) a ritka aszigmatikus alpha-thematikus ao. (εἴπα, ἤνεγκα, ἔχεα)
 c) az említett (§211) három ige ao. indicat. A. sg.-a
 d) a pr. perf. A. (amely tulajdonképpen a praet. pf. A.-nek is alapja volt).

227. § Az athematikus ragozású alakoknak van néhány közös vonása, melyekben eltérnek a thematikus ragozás szabályaitól:

228. § Az aktív part. m. sg. nom.-a szigmatikus és végéles. Ragozása során általában a -ντ- előtti magánhangzó-rövidülés, s a pótlónyújtás szabályai érvényesülnek (διδούς, γνούς, στάς, λυθείς). A part. perf. A. sima -τ- tövű, de a m. sg. N. még nyújtást is kap (λελυχώς).

229. § Az -ω végű igék ragozásától eltérő aktív személyragok a praesensben sg. 1. -μι, 2. -ς, 3. -σι(ν), pl. 3. -ᾶσι(ν), a praet.-ban pl. 3. többnyire -σαν.

230. § Az aktív inf. képzője másodhangsúlyos -ναι.

231. § Az athematikus képzésű optativusban a hangsúly a módjelen van (διδοῖεν, λυθεῖεν, viszont thematikus δεικνύοιεν). Hasonló ezek összevont coniunctivusa (διδῶσι, λυθῶσι, viszont összevonatlan δεικνύωσι).

232. § Az előző szabály alól medium beli kivételek a „kisebb” -ημι, -αμαι végű igék (vagyis ἵστημι kivételével az összes: δύνωμαι, δύναιτο, ὀνίναιτο, πίμπλαιτο, κρέμαιτο), valamint a „kisebb” mediális ao.-ok (πρίαιτο, ὄναιτο).

233. § Az igekötős igék hangsúlya általában olyan, mint az alapigéké (coni.-ban és opt.-ban már az előző pont szerint is, az igeneveknél pl. ἀποδόσθαι, καθ(-)ησθαι, κατακείσθαι, παρ-ών, ἀπ-ιών, ἀπο-βάς, μετα-στῆναι), csak az indicativusban és az imperativusban vonható előre (πάρειμι, ἀπόφημι, ὑπόκειμαι, κάθημαι, πάρισθι, ἀπιθι, κάθησο, ἀπόδος, μετά-στηθι).

Az augmentum

234. § A múlt idők (praeteritum imperfectum, aoristos, praeteritum perfectum) személyragos, kijelentő módú alakjai az igető elején (az esetleges igekötő és az esetleges

reduplicatio között) augmentumot kapnak.

235.§ Mássalhangzóval kezdődő tövek szótágos augmentumot (augmentum syllabicum) kapnak, azaz egy ē- praefixumot. A szókezdő ō-t az augmentum után meg kell kettőzni.

236.§ A magánhangzóval kezdődő igék időbeli *augmentum temporalet* kapnak, azaz általában megnyúlik a kezdőmagánhangzó.

tőkezdet	α	ε	η	ο	ω	ι	υ	αι	ᾳ	αυ	οι	ου	ει	ευ	
augmentálva	η	η	η	ω	ω	ι	υ	η	η	ηυ	ω	ου	ει	η	ηυ ευ

237.§ A két utolsó esetben ingadozik az augmentálás. Az augmentálás során a hehezetesség jellege nem változik.

238.§ A fönti szabályuktól többféle eltérés is előfordul. Négy ige ű-val is augmentálható: θέλω, βούλομαι, δύναμαι, μέλλω.

239.§ Néhány ige az ε-t nem η-ba, hanem ει-be augmentálja. (Nem ebbe a csoportba tartozik az εἴπον ao., melynek inf.-a εἰπεῖν.)

240.§ További rendhagyóságot mutat ὄράω és ἀνοίγω. Az utóbbi ige egyike azoknak, melyek az igekekötőn (is) kaphatnak augmentumot (ekkor a fönti *Igeszótár*ban a kötőjelet zárójelbe tesszük).

pr. ipf.	praet. ipf.	ao. ind.	ao. inf.	ao. P.	ao. P. inf.
ἐάω→εῶ	εἴων	εἴασα	εᾶσαι	είάθην	έαθῆναι
ἔλκω	είλκον	εῖλκυσα	έλκυσαι	είλκυσθην	έλκυσθῆναι
ἔπομαι	είπόμην	εσπόμην	(έ)σπέθαι		
ἐστιάω→ἐστιῶ	είστιων	είστιασα	έστιάσαι	είστιαθην	έστιαθῆναι
ἔχω (αἱρέω)	είχον	ἔσχον	σχεῖν	έσχέθην	(σχεθῆναι)
ὄράω→ὄρῶ	έώρων	είδον	ἰδεῖν		
ἀν(-)οίγω	ἀνέψαγον	ἀνέψξα	ἀνοίξαι	ἀνεώχθην	ἀνοιχθῆναι
ἀμφιέννυμι	ἡνοιγον	ἡνοιξα		ἡνοίχθην	
καθέζομαι	ἐκαθεζόμην	ἡμφίεσα	ἀμφιέσαι	ἡμφιέσθην	(ἀμφιεσθῆναι)
καθεύδω	ἐκάθευδον	καθεῖσα			
ἵημι, ἀφίημι	ἵειν	ἥκα, εἰμεν	εῖναι	εῖθην	έθῆναι

241.§ Az akciórendszerbe illeszkedő igealakok tehát a következő elemeket tartalmazhatják, éspedig a következő sorrendben: igekekötő(k)-augmentum-reduplicatio-gyök (benne esetleg infixum)-akcióhoz kötődő tőképző-kötőhangzó-módjel-személyrag (vagy az utóbbi kettő helyett igenévképző).

Az igekekötők és a tő

242.§ Az igekekötők és a tő találkozásakor az igekekötő vége módosulhat az általános hangtani szabályok szerint, azaz elveszítheti végmagánhangzóját (*περι-*, *προ-* és ritkán *ἀμφι-* kivételével) vagy hasonulhat végmássalhangzója.

243.§ Ez az augmentált (vagy reduplikált) tőre is érvényes, így az első szótári alakhoz képest meg változhat az igekötő alakja. Például:

ps. ipf.	ἐκστρα-	ἐμβα-	ἐγγρα-
praet. i.	ἐξεστρα-	ἐνεβα-	ἐνεγρα-

244.§ Az egyes igék a különféle actiókban más-más módon képezhetik a tövüket. A helyzet tehát nemiképp hasonló a latinhoz, ahol az imperfecta actio alapján négy coniugatiót különítenek el, de ezektől a perfectum-tő képzése általában független: azonos coniugatiohoz tartozó igék is képezhetik egymástól eltérően a perfectum-tövüket (laudavi, dedi, domui), s különböző coniugatiohoz tartozók is képezhetik hasonlóan (domui, habui, gemui).

245.§ Szintén eltérő lehet a M-P. perf. és az ao. P. képzése. Az igék a tő vége szerint több csoportba oszthatók, melyeknek közös vonásai vannak. Néhány példa:

ps. ipf.	παιδεύω	τιμάω	λείπω	δίδωμι	δείκνυμι
futurum	παιδεύσω	τιμήσω	λείψω	δώσω	δείξω
aoristos A.	ἐπαιδεύσα	ἐτίμησα	ἔλειπον	ἔδωκα	ἔδειξα
perf. A.	πεπαιδεύκα	τετίμηκα	λέλοιπα	δέδωκα	δέδειχα
perf. M-P.	πεπαιδεύμαι	τετίμημαι	λέλειμμαι	δέδομαι	δέδειγμαι
aor. P.	ἐπαιδεύθην	ἐτίμηθην	ἔλειφθην	ἔδόθην	ἔδείχθην
puszta tő	παιδεύ-	τιμη-	λείπ-	δω-	δεικ-

246.§ A különféle actio-tövek alapjául egy azokból több-kevesebb sikkerrel elvonható ún. puszta igető szolgált, mely ritkán azonos az ipf. tővel, mint például a παιδεύω esetében. A bonyolult képzési folyamatok helyett (az -ω végű futurumok és a -μαι végű perf. M-P. kivételével) elégsges a szótári alakok ismerete; ezeknek pontosan ez a szerepük.

247.§ Mindazonáltal a szótári alakok megértéséhez és megjegyzéséhez segítségül lehet a puszta igető és főleg véghangzójának ismerete. E szempontból megkülönböztetünk magánhangzós (ideértve az -υ-diphthongusokat is, [1]–[4] csoportok az Igeszótárban, verba vocalia) és mássalhangzós töveket.

magánhangzós tövek							
tő	praes.	fut.	ao.	perf.	pf. M.	ao. P.	adj. verb.
ευ	παιδεύω	παιδεύσω	ἐπαιδεύσα	πεπαιδεύκα	πεπαιδεύμαι	ἐπαιδεύθην	παιδευτός
ū	ἰδρύω	ἰδρύσω	ἴδρυσα	ἴδρυκα	ἴδρυμαι	ἴδρυθην	ἰδρυτός
η	τιμάω	τιμήσω	ἐτίμησα	τετίμηκα	τετίμημαι	ἐτίμηθην	τιμητός
ā	πειράω	πειράσω	ἐπείρασα	πεπείρακα	πεπείραμαι	ἐπειράθην	πειρατός
η	ἀδικέω	ἀδικήσω	ἡδίκησα	ἡδίκηκα	ἡδίκημαι	ἡδίκηθην	ἀδικητός
ω	δηλώω	δηλώσω	ἐδήλωσα	δεδήλωκα	δεδήλωμαι	ἐδηλώθην	δηλωτός

248.§ A mássalhangzós tövek egyik csoportja zárhangra vagy némahangra, a másik folyékonyhangra (λ μ ν ρ) végződik.

249.§ A zárhangokon belül a képzés helye szerint megkülönböztetünk ajak- vagy P- (π β ϕ), fog- vagy T- (τ δ θ) és torok- vagy K-hangokat (χ γ χ).

foghangú avagy T-tövek							
tő	praes.	fut.	ao.	perf.	pf. M.	ao. P.	adj. verb.
τ	πλάττω	πλάσω	ἐπλασα	πέπλακα	πέπλασμαι	ἐπλάσθην	πλαστός
δ	όνομάζω	όνομάσω	ώνόμασα	ώνόμακα	ώνόμασμαι	ώνομάσθην	όνομαστός
δ	ἐλπίζω	ἐλπιῶ	ῆλπισα	ῆλπικα	ῆλπισμαι	ῆλπισθην	ἐλπιστός
θ	πείθω	πείσω	ἐπεισα	πέπεικα	πέπεισμαι	ἐπείσθην	πειστόν
				πέποιθα			πιστός

ajakhangú avagy P-tövek							
tő	praes.	fut.	ao.	perf.	pf. M.	ao. P.	adj. verb.
π	λείπω	λείψω	ἔλιπον	λέλοιπα	λέλειψμαι	ἐλείφθην	
β	τρίβω	τρίψω	ἔτριψα	τέτριψα	τέτριψμαι	ἐτρίβην	τριπτός
φ	γράφω	γράψω	ἔγραφα	γέγραφα	γέγραψμαι	ἐγράφην	γραπτός

torokhangú avagy K-tövek							
tő	praes.	fut.	ao.	perf.	pf. M.	ao. P.	adj. verb.
χ	δείκνυμι	δείξω	ἔδειξα	δέδειχα	δέδειγμαι	ἐδείχθην	δεικτός
γ	πράττω	πράξω	ἔπραξα	πέπραχα	πέπραγμαι	ἐπράχθην	πρᾶκτός
γ	ζεύγνυμι	ζεύξω	ἔζευξα		ἔζευγμαι	ἐζύγην	
χ	τυγχάνω	τεύξομαι	ἔτυχον	τετύχηκα	(τέτευγμαι)	(ἐτύχθην)	

250.§ Csökevényes a -σ-tövű igék csoportja; ragozásuk a perf. M–P.-ben a többi foghangú tővel azonos.

-σ-tövek							
tő	praes.	fut.	ao.	perf.	pf. M.	ao. P.	adj. verb.
σ	τελέω		τελῶ	ἐτέλεσα	τετέλεκα	τετέλεσμαι	ἐτελέσθην
σ	ἀμφι(-)έννυμι	ἀμφιῶ	ἡμφίεσα		ἡμφίεσμαι		

251.§ A folyékonyhangra végződő tövek közül a λ- és a ρ-tövek esetében a tővég nem szorítja a szavakat, míg a ν-tövek esetében a szavakat. A μ-tövek esetében nem fordul elő másallatot találkozás.

folyékonyhangú tövek							
tő	praes.	fut.	ao.	perf.	pf. M.	ao. P.	adj. verb.
λ	ἀγγέλλω	ἀγγελῶ	ἡγγειλα	ἡγγελκα	ἡγγελμαι	ἡγγέλθην	ἀγγελτός
ρ	σπείρω	σπερῶ	ἔσπειρα	ἔσπαρκα	ἔσπαρμαι	ἔσπάρην	σπαρτός
ν	σημαίνω	σημανῶ	ἔσήμηνα	σεσήμαγκα	σεσήμασμαι	ἔσημάνθην	σημαντός
ν	χραίνω	χρανῶ	ἔχρανα		κέχρασμαι	ἔχρανθην	χραντός
ν	αἰσχύνω	αἰσχυνῶ	ἥσχῦνα	ἥσχυγκα		ἥσχύνθην	αἰσχυντός
μ	νέμω	νεμῶ	ἔνειμα	νενέμηκα	νενέμημαι	ἔνεμήθην	νεμητός
μ	τέμνω	τεμῶ	ἔτεμον	τέτμηκα	τέτμημαι	ἔτμήθην	τμητός

3.15 Az imperfecta actio

252.§ Mint láttuk, itt az igék két csoportra avagy coniugatióra oszlanak, a thematikus és az athematikus igékére.

Az -ω, -ομαι végű igék ragozása

253.§ Az első szótári alak -ω vagy -ομαι végződésének levágása után az imperfectum tövet kapjuk. Ebből az ipf. tőből képeztetnek az ipf. actio alakjai, azaz a praesens, a praeteritum, a coniunctivus, az optativus, az imperativus és az igenevek.

254.§ A tő és a személyragok ill. igenévképzők közötti kötőhangzó μ, ν és az opt. ι-ja előtt ο, a τ és a magánhangzók között gyakran kieső σ ill. ο előtt pedig ε.

255.§ Az inf. activi képzője a kötőhangzóval -ειν-be vonatik össze. Úgyszintén szabályos a mediális egyes 2. személyekben az összevonás a σ kiesése után.

256.§ A part. activi hímnemben és semlegesben a -ντ- tövek szerint ragozódik; semlegese a hímnevet követve másodékes.

257.§ A medialis sg. 2. thematikus primér végződése ind.-ban főleg bizonyos igéknél -η mellett -ει is lehet: βούλει, οἴει, hasonlóképp fut. ὄψει.

activum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	λύω	ἔλυον	λύω	λύοιμι			λύων
	λύεις	ἔλυες	λύης	λύοις	λύε		(λύοντος)
	λύει	ἔλυε(ν)	λύη	λύοι	λυέτω	λύειν	λύουσα
pl. 1.	λύομεν	ἔλυομεν	λύωμεν	λύοιμεν			(λυούστης)
	λύετε	ἔλυετε	λύητε	λύοιτε	λύετε		λύον
	λύουσι(ν)	ἔλυον	λύωσι	λύοιεν	λυόντων		(λύοντος)

258.§ A táblázatokban kerek zárójelben az opcionális mozgó nű, valamint a participiumok genitivusa áll.

medio-passivum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	λύομαι	ἐλυόμην	λύωμαι	λυοίμην			λυόμενος
2.	λύῃ (-ει)	ἐλύου	λύῃ	λύοιο	λύου		(λυομένου)
3.	λύεται	ἐλύετο	λύηται	λύοιτο	λυέσθω	λύεσθαι	λυομένη
pl. 1.	λυόμεθα	ἐλυόμεθα	λυώμεθα	λυοίμεθα			(λυομένης)
2.	λύεσθε	ἐλύεσθε	λύησθε	λύοισθε	λύεσθε		λυόμενον
3.	λύονται	ἐλύοντο	λύωνται	λύοιντο	λυέσθων		(λυομένου)

verba contracta

259. § A szótárban -άω, -έω, -ώ ill. -άομαι, -έομαι, -όομαι végű igék a találkozó magánhangzókat az általános szabályok (ld. §37 sk.) szerint összevonják. Ezen igéket a föntő *Igeszótár*ban a [2], [3] és [4] csoportba soroljuk.

260. § Külön megjegyzendő az aktív infinitivus, mely az -άω, -ώ végűeknél nem tartalmaz -t, azaz -ᾶν, -օν végződésű.

261. § Sajátos az aktív opt. egyesszáma, mely a hosszabb -ιη- jelet tartalmazza, s a sg. 1. a szabályos -ν személyragot kapja (ún. attikai képzés).

activum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	τιμῶ	ἐτίμων	τιμῶ	τιμώην			τιμῶν
2.	τιμᾶς	ἐτίμας	τιμᾶς	τιμώης	τίμα		(τιμῶντος)
3.	τιμᾶ	ἐτίμα	τιμᾶ	τιμώη	τιμάτω	τιμᾶν	τιμῶσα
pl. 1.	τιμῶμεν	ἐτιμῶμεν	τιμῶμεν	τιμώμεν			(τιμῶσης)
2.	τιμᾶτε	ἐτιμᾶτε	τιμᾶτε	τιμῶτε	τιμᾶτε		τιμῶν
3.	τιμῶσι(ν)	ἐτίμων	τιμῶσι	τιμῶν	τιμῶντων		(τιμῶντος)

medio-passivum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	τιμῶμαι	ἐτιμώμην	τιμῶμαι	τιμώμην			τιμῶμενος
2.	τιμᾶ	ἐτιμῶ	τιμᾶ	τιμῶ	τιμῶ		(-ωμένου)
3.	τιμᾶται	ἐτιμάτο	τιμᾶται	τιμῶτο	τιμάσθω	τιμᾶ-	τιμωμένη
pl. 1.	τιμῶμεθα	ἐτιμώμεθα	τιμῶμεθα	τιμώμεθα		σθαι	(-ωμένης)
2.	τιμᾶσθε	ἐτιμάσθε	τιμᾶσθε	τιμῶσθε	τιμᾶσθε		τιμῶμενον
3.	τιμῶνται	ἐτιμῶντο	τιμῶνται	τιμῶντο	τιμᾶσθων		(-ωμένου)

262. § Néhány α-törvű ige, pl. ζάω és χράομαι α helyett η-ba von össze. Így ζῆς ζῇ ζῆτε ζξης ζῆν, ill. χρῆ χρῆται έχρητο.

activum

	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	ξητῶ	ἔξητουν	ξητῶ	ξητοίην			ξητῶν
	ξητεῖς	ἔξητεις	ξητῆς	ξητοίης	ξήτει		(-οῦντος)
	ξητεῖ	ἔξητει	ξητῇ	ξητοίη	ξητείτω	ξη-	ξητοῦσα
pl. 1.	ξητοῦμεν	ἔξητοῦμεν	ξητῶμεν	ξητοῖμεν		τεῖν	(-ούσης)
	ξητεῖτε	ἔξητεῖτε	ξητῆτε	ξητοῖτε	ξητεῖτε		ξητοῦν
	ξητοῦσι(ν)	ἔξητουν	ξητῶσι(ν)	ξητοῖεν	ξητούντων		(-οῦντος)

medio-passivum

	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	ξητοῦμαι	ἔξητούμην	ξητῶμαι	ξητοίμην			ξητούμενος
	ξητῇ (-εῖ)	ἔξητοῦ	ξητῇ	ξητοῖο	ξητοῦ	ξη-	(-ουμένου)
	ξητείται	ἔξητεῖτο	ξητῆται	ξητοῖτο	ξητείσθω	τεῖ-	ξητουμένη
pl. 1.	ξητούμεθα	ἔξητούμεθα	ξητῶμεθα	ξητοίμεθα		σθαι	(-ουμένης)
	ξητεῖσθε	ἔξητεῖσθε	ξητῆσθε	ξητοῖσθε	ξητεῖσθε		ξητούμενον
	ξητοῦνται	ἔξητοῦντο	ξητῶνται	ξητοῖντο	ξητείσθων		(-ουμένου)

263. § Az egyszótagú -ε- tövek csak az ει-be való összevonást türik. Tehát πλέω πλεῖς πλεῖ, de πλέομεν ellenére.

activum

	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	δηλῶ	ἔδηλουν	δηλῶ	δηλοίην			δηλῶν
	δηλοῖς	ἔδηλους	δηλοῖς	δηλοίης	δηλου		(-οῦντος)
	δηλοῖ	ἔδηλου	δηλοῖ	δηλοίη	δηλούτω	δη-	δηλοῦσα
pl. 1.	δηλοῦμεν	ἔδηλοῦμεν	δηλῶμεν	δηλοῖμεν		λοῦν	(-ούσης)
	δηλοῦτε	ἔδηλοῦτε	δηλῶτε	δηλοῖτε	δηλοῦτε		δηλοῦν
	δηλοῦσι(ν)	ἔδηλουν	δηλῶσι(ν)	δηλοῖεν	δηλούντων		(-οῦντος)

medio-passivum

	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	δηλοῦμαι	ἔδηλούμην	δηλῶμαι	δηλοίμην			δηλούμενος
	δηλοῖ	ἔδηλοῦ	δηλοῖ	δηλοῖο	δηλοῦ	δη-	(-ουμένου)
	δηλοῦται	ἔδηλοῦτο	δηλῶται	δηλοῖτο	δηλούσθω	λοῦ-	δηλοῦμένη
pl. 1.	δηλούμεθα	ἔδηλούμεθα	δηλῶμεθα	δηλοῖμεθα		σθαι	(-ουμέնης)
	δηλοῦσθε	ἔδηλοῦσθε	δηλῶσθε	δηλοῖσθε	δηλοῦσθε		δηλοῦμενον
	δηλοῦνται	ἔδηλοῦντο	δηλῶνται	δηλοῖντο	δηλούσθων		(-ουμέնου)

A -μι végű igék ragozása

264. § Az athematicus igék végződése M–P.-ban -αμαι, -εμαι vagy -νυμαι. Egyedülálló a δίδομαι, κάθημαι és κείμαι alakok végződése.

265.§ Az athematicus igék imperf.-tövének véghangzója csak a praes. és praet. indicat. A. sg.-ában valamint az imperat. S. 2. A.-ben hosszú; bizonyos alakokban a hosszú magánhangzó helyett diphthongus áll.

266.§ A többi alakban az ipf. tő véghangzója rövid, kivéve az említett κάθημαι és κείμαι igéket.

267.§ A part. imperfect. A. ragozása során a pótlónyújtás szabályai érvényesülnek, s a m. sg. nom. szigmatikus és végéles.

268.§ Az -ω végű igék ragozásától eltérő aktív személyragok a praesensben sg. 1. -μι, 2. -ς, 3. -σι(ν), pl. 3. -ᾶσι(ν), a praet.-ban pl. 3. -σαν.

269.§ Az aktív inf. képzője másodhangsúlyos -ναι.

270.§ A hangsúlyozási főszabályuktól (217.§) való eltérések a személyragos igealakokban:

a) Az athematicus képzésű optativusban a hangsúly a módjelen van (διδοῖεν, λυθεῖεν, viszont thematicus δεικνύοιεν). Hasonló ezek összevont coniunctivusa (διδῶσι, λυθῶσι, viszont összevonatlan δεικνύωσι);

b) az igeökötős igék hangsúlya általában olyan, mint az alapigéké (καθ(-)ῆσθαι, κατακεῖσθαι, παρ-ών, ἀπ-ιών), csak az indicativusban és az imperativusban vonható előre (πάρειμι, ἀπόφημι, ὑπόκειμαι, κάθημαι, πάρισθι, ἀπιθι, κάθησο).

271.§ Igen hasonló négy gyakori imperfecta-reduplicatiós ige (az ún. nagy igék) ragozása:

activum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	δίδωμι	ἔδιδουν	διδῶ	διδοίην			διδούς
	δίδως	ἔδιδους	διδῷς	διδοίης	δίδου	διδότω	(διδόντος)
	δίδωσι(ν)	ἔδιδου	διδῷ	διδοίη	διδότω	διδόναι	διδοῦσα
pl. 1.	δίδομεν	ἔδιδομεν	διδῶμεν	διδοῖμεν			(διδούσης)
	δίδοτε	ἔδιδοτε	διδῶτε	διδοῖτε	δίδοτε		διδόν
	διδόασι(ν)	ἔδιδοσαν	διδῶσι(ν)	διδοῖεν	διδόντων		(διδόντος)

medio-passivum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	δίδομαι	ἔδιδόμην	διδῶμαι	διδοίμην			διδόμενος
	δίδοσαι	ἔδιδοσο	διδῷ	διδοίο	δίδοσο		(διδομένου)
	δίδοται	ἔδιδοτο	διδῶται	διδοῖτο	διδόσθω	δίδο-	διδομένη
pl. 1.	διδόμεθα	ἔδιδόμεθα	διδῶμεθα	διδοίμεθα			(διδομένης)
	δίδοσθε	ἔδιδοσθε	διδῶσθε	διδοῖσθε	δίδοσθε		διδόμενον
	δίδονται	ἔδιδοντο	διδῶνται	διδοῖντο	διδόσθωσαν		(διδομέնou)

activum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	τίθημι	έτιθην	τιθῶ	τιθείην			τιθεῖς
	τίθης	έτιθεις	τιθῆς	τιθείης	τίθει		(τιθέντος)
	τίθησι(ν)	έτιθει	τιθῆ	τιθείη	τιθέτω	τιθέναι	τιθεῖσα
pl. 1.	τίθεμεν	έτιθεμεν	τιθῶμεν	τιθείμεν			(τιθείσης)
	τίθετε	έτιθετε	τιθῆτε	τιθεῖτε	τίθετε		τιθέν
	τίθεασι(ν)	έτιθεσαν	τιθῶσι(ν)	τιθεῖεν	τιθέντων		(τιθέντος)

medio-passivum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	τίθεμαι	έτιθέμην	τιθῶμαι	τιθείμην			τιθέμενος
	τίθεσαι	έτιθεσο	τιθῆ	τιθεῖο	τίθεσο		(τιθεμένου)
	τίθεται	έτιθετο	τιθῆται	τιθεῖτο	τιθέσθω	τίθεσθαι	τιθεμένη
pl. 1.	τιθέμεθα	έτιθέμεθα	τιθώμεθα	τιθείμεθα			(τιθεμένης)
	τίθεσθε	έτιθεσθε	τιθῆσθε	τιθεῖσθε	τίθεσθε		τιθέμενον
	τίθενται	έτιθεντο	τιθῶνται	τιθεῖντο	τιθέσθων		(τιθεμένου)

activum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	ἴημι	ἴειν	ἴω	ἰέτην			ἰεῖς
	ἴης	ἴεις	ἴης	ἰέτης	ἴει		(ἰέντος)
	ἴησι(ν)	ἴει	ἴη	ἰέτη	ἴέτω	ἴέναι	ἰεῖσα
pl. 1.	ἴεμεν	ἴεμεν	ἴωμεν	ἰέμεν			(ἰελσης)
	ἴετε	ἴετε	ἴητε	ἰέτε	ἴετε		ἴεν
	ἴασι(ν)	ἴεσαν	ἴωσι	ἰεῖν	ἴεντων		(ἰέντος)

medio-passivum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	ἴεμαι	ἴέμην	ἴωμαι	ἰέμην			ἴέμενος
	ἴεσαι	ἴεσο	ἴη	ἰέτιο	ἴεσο		(ἴεμένου)
	ἴεται	ἴετο	ἴηται	ἰέτιο	ἴέσθω	ἴεσθαι	ἴεμένη
pl. 1.	ἴεμεθα	ἴέμεθα	ἴωμεθα	ἰέμεθα			(ἴεμένης)
	ἴεσθε	ἴεσθε	ἴησθε	ἰέσθε	ἴεσθε		ἴεμενον
	ἴενται	ἴεντο	ἴωνται	ἰεῖντο	ἴεσθων		(ἴεμένου)

activum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	ἴστημι	ἴστην	ἴστω	ἴσταίην	ἴστη		ἴστας
	2. ίστης	ἴστης	ἴστῃς	ἴσταίης	ίστη		(ίστάντος)
	3. ίστησι(ν)	ἴστη	ἴστῃ	ίσταίη	ίστάτω	ίστάναι	ίστασα (ίστάσης)
pl. 1.	ἴσταμεν	ἴσταμεν	ἴστῶμεν	ίσταίμεν	ίστατε		ίστάν
	2. ίστατε	ἴστατε	ἴστῃτε	ίσταίτε	ίστατε		(ίστάντος)
	3. ίστάσι(ν)	ἴστασαν	ἴστῶσι	ίσταίεν	ίστάντων		

medio-passivum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	ἴσταμαι	ἴστάμην	ἴστῶμαι	ίσταίμην			ίστάμενος
	2. ίστασαι	ίστασο	ίστῃ	ίσταιο	ίστασο		(ίσταμένου)
	3. ίσταται	ίστατο	ίστῆται	ίσταϊτο	ίστασθω	ίστα-	ίσταμένη (ίσταμένης)
pl. 1.	ίστάμεθα	ίστάμεθα	ίστώμεθα	ίσταίμεθα			ίστασθαι (ίσταμένης)
	2. ίστασθε	ίστασθε	ίστῆσθε	ίσταϊσθε	ίστασθε		ίστάμενον
	3. ίστανται	ίσταντο	ίστῶνται	ίσταϊντο	ίστασθων		(ίσταμένου)

272.§ Hasonló a ragozása három másik, fontos igének, melyeknek csak A.-uk van:

'mond' activum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	φημί	ἔφην	φῶ	φαίην			φάς
	2. φής	ἔφησθα	φῆς	φαίης	φάθι		(φάντος)
	3. φησί(ν)	ἔφη	φῆ	φαίη	φάτω	φάναι	φᾶσα (-)
pl. 1.	φαμέν	ἔφαμεν	φῶμεν	φαῖμεν			φάν
	2. φατέ	ἔφατε	φῆτε	φαῖτε	φάτε		(φάντος)
	3. φασί(ν)	ἔφασαν	φῶσι	φαῖεν	φάντων		

'van' activum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	εἰμί	ἢν	ῶ	εἴην			ῶν
	2. εἰ	ἢσθα	ἢς	εἴης	ίσθι		(όντος)
	3. ἐστί(ν)	ἢν	ἢ	εἴη	ἐστω	εἴναι	ούσα (ούσης)
pl. 1.	ἐσμέν	ἢμεν	ῶμεν	εἴμεν			ጀν
	2. ἐστέ	ἢ(σ)τε	ἢτε	εἴητε	ἐστε		
	3. εἰσί(ν)	ἢσαν	ῶσι	εἴεν	ἐστῶν		(όντος)

'(majd) megy' activum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	εῖμι	ἥσα	ἴω	ἴοιμι			ἰών
	εῖ	ἥεις	ἴης	ἴοις	ἴθι		(ἰόντος)
	εῖσι(ν)	ἥει	ἴη	ἴοι	ἴτω	ἴέναι	ἰοῦσα
pl. 1.	ἴμεν	ἥμεν	ἴωμεν	ἴοιμεν			(ἰούσης)
	ἴτε	ἥτε	ἴητε	ἴοιτε	ἴτε		ἰόν
	ἴάσι(ν)	ἥσαν	ἴωσι	ἴοιεν	ἴόντων		(ἰόντος)

273. § Két állapotot jelölő igének deponens (M–P) a ragozása, és nagyon ritka a coni.-a és az opt.-a:

deponens					
	praes.	praet.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	κάθημαι	ἐκαθήμην			καθήμενος
	κάθησαι	ἐκάθησο	κάθησο		(καθημένου)
	κάθηται	ἐκάθητο καθῆστο	καθήσθω	καθῆσθαι	καθημένη
pl. 1.	καθήμεθα	ἐκαθήμεθα			(καθημένης)
	κάθησθε	ἐκάθησθε	κάθησθε		καθήμενον
	κάθηνται	ἐκάθηντο	καθήσθων		(καθημένου)

deponens					
	praes.	praet.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	κείμαι	ἔκείμην			κείμενος
	κείσαι	ἔκεισο	κείσο		(κειμένου)
	κείται	ἔκειτο	κείσθω	καθῆσθαι	κειμένη
pl. 1.	κείμεθα	ἔκείμεθα			(κειμένης)
	κείσθε	ἔκεισθε	κείσθε		κείμενον
	κείνται	ἔκειντο	κείσθωσαν		(κειμένου)

274. § A -νυμ végű igék (és ἀπ-όλλημ) coni.-a és opt.-a minden, egyéb alakjai a klasszikus kor után növekvő gyakorisággal thematikusan képeztetnek, azaz mintha -νύω végek lennének.

activum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	δείκνυμι	ἔδείκνυν	δείκνυώ	δείκνυοιμι			δείκνυς
	δείκνυς	ἔδείκνυς	δείκνυης	δείκνυοις	δείκνυν		(-νύντος)
	δείκνυσι(ν)	ἔδείκνυ	δείκνυη	δείκνυοι	δείκνυτω	δείκ-	δείκνυσα
pl. 1.	δείκνυμεν	ἔδείκνυμεν	δείκνυώμεν	δείκνυοιμεν			(-νύσης)
	δείκνυτε	ἔδείκνυτε	δείκνυτε	δείκνυοιτε	δείκνυτε	δείκ-	δείκνυ
	δείκνυασι(ν)	ἔδείκνυσαν	δείκνυώσι	δείκνυοιεν	δείκνυτων		(-νύντος)

(A táblázatokban néhol vonás jelöli a hangsúlytalan δεικ γραμμák gyököt.)

medio-passivum							
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf.	pt.
sg. 1.	δείκνυμαι	έδεικνύμην	-νύωμαι	-νυοίμην			-νύμενος
2.	δείκνυσαι	έδεικνυσο	-νύῃ	-νύοιο	δείκνυσο	δείκ-	(-νυμένου)
3.	δείκνυται	έδεικνυτο	-νύηται	-νύοιτο	δείκνυσθω	νυ-	-νυμένη
pl. 1.	δείκνυμεθα	έδεικνύμεθα	-νυώμεθα	-νυοίμεθα		σθαι	(-νυμένης)
2.	δείκνυσθε	έδεικνυσθε	-νύησθε	-νύοισθε	δείκνυσθε		-νύμενον
3.	δείκνυνται	έδεικνυντο	-νύωνται	-νύοιντο	δείκνυσθωσαν		(-νυμένου)

275.§ Csupán néhány összeolvadt alakja van a χρή (ἐστι) kapcsolatnak, sg. 3. praet. ἐχρῆν vagy χρῆν, coni. χρῆ, opt. χρείη, inf. χρῆναι.

3.16 A futurum A. és M.

276.§ A futurum tövét a második szótári alakból kapjuk, levágva az általában -ω vagy -ομαι végződést, mely előtt -σ-, -ξ- vagy -φ- áll.

277.§ A pusztai igetőből tehát a futurum-tövet általában egy -σ-val kapjuk.

278.§ A futurumnak nincsen praeteritura, coniunctivusa és imperativusa.

279.§ A verba vocalia (contracta) esetében általában -ᾶσ- ([2b] csoport), -ησ-, -ωσ- a futurum-tő végződése, pl. πειράσω, τιμήσω, δηλώσω.

	futurum							
	activum				medium			
	indicat.	opt.	inf.	pt.	indicat.	opt.	inf.	pt.
sg. 1.	λύσω	λύσοιμι		λύσων	λύσομαι	λυσοίμην		λυσό-
2.	λύσεις	λύσοις			λύσῃ (-ει)	λύσοιο	λύ-	μενος
3.	λύσει	λύσοι	λύ-	λύ-	λύσεται	λύσοιτο	σε-	λυσο-
pl. 1.	λύσομεν	λύσοιμεν	σειν	σουσα	λυσόμεθα	λυσοίμεθα	σθαι	μένη
2.	λύσετε	λύσοιτε		λύσον	λύσεσθε	λύσοισθε		λυσό-
3.	λύσουσι(ν)	λύσοιεν			λύσονται	λύσοιντο		μενον

Futurum contractum

280.§ A folyékony hangra végződő tövek és néhány más ige futuruma hajtott (fut. Atticum vagy contractum), -ῶ ill. M. -οῦμαι végződésű. Nagy többségük -έω ill. -έομαι összevonásaként keletkezett (s így ragozásuk azonos a ζητέω ipf.-áéval).

<i>-ῶ < -έω futurum</i>				
	activum			
	indicat.	opt.	inf.	pt.
sg. 1.	στελῶ	στελοίην		στελῶν (στελοῦντος)
2.	στελεῖς	στελοίης		
3.	στελεῖ	στελοίη	στελεῖν	στελούσα (στελούσης)
pl. 1.	στελοῦμεν	στελοῖμεν		
2.	στελεῖτε	στελοῖτε		στελοῦν
3.	στελοῦσι(ν)	στελοῖεν		(στελοῦντος)

<i>-ῶ < -έω futurum</i>				
	medium			
	indicat.	opt.	inf.	pt.
sg. 1.	στελοῦμαι	στελοίμην		στελούμενος
2.	στελῆ (-εῖ)	στελοῖο		
3.	στελεῖται	στελοῖτο	στελεῖσθαι	στελουμένη
pl. 1.	στελοῦμεθα	στελοίμεθα		
2.	στελεῖσθε	στελοῖσθε		στελούμενον
3.	στελοῦνται	στελοῖντο		

281.§ Egy kisebb csoport -άω összevonásaként keletkezett (s így ragozása azonos a τιμάω ipf.-áéval); ezeket külön meg kell jegyezni. A jelenség oly ritka, hogy teljes paradigmát nem is lehet összeállítani. Néhány példa: βιβάζω – fut. βιβῶ, βιβᾶς, βιβᾶ, κεράννυμι – κερῶ, κερᾶς inf. κερᾶν, κρεμάννυμι – κρεμῶμεν, σκεδάννυμι – σκεδῶ, σκεδᾶ.

Más futurumok

282.§ Eredetileg is aszigmatikus az ἔδομαι (ἐσθίω-hoz) és πίομαι (πίνω-hoz) futurum.

283.§ Szintén jövő időt fejez ki az εἴμι praes. ipf.-a. Jövőre és jelenre egyaránt vonatkozhatnak opt.-a és igenevei.

284.§ Sok cselekvő igének mediálisan deponens a futuruma, pl. ἀπαντάω – ἀπαντήσομαι, σιωπάω – σιωπήσομai.

3.17 Az aoristos A. és M.

A gyenge, alpha-thematikus aoristos

285.§ A pusztta igetőből a gyenge aor. tövét általában egy -σ-val kapjuk, melyet többszörre egy α is követ.

286.§ A ragozási tövet a harmadik szótári alakból az -α (ill. mediális alak esetében az -άμην) végződés levágásával kapjuk.

287.§ Az aoristosnak van coniunctivusa, de abban nincs α, hanem ugyanazokat a végződéseket kapja, mint az ipf. coni.

288.§ A medialis egyes 2. személyben -σασο > -σω.

289.§ Sajátos az aktív és mediális imperat. sg. 2. ragja, s az aktív inf.

290.§ A három -σαι (ao.) és a két -σον végű (ao. és fut.) alak gyakran megkülönböztethető a hangsúly alapján (ld. 244.o.).

Erős, kötőhangzós aoristos

291.§ Az erős, kötőhangzós ao. ragozási tövét a harmadik szótári alakból az -ον (ill. mediális alak esetében az -όμην) végződés levágásával kapjuk.

292.§ Az erős, kötőhangzós aoristosok ragozása általában megegyezik a thematicus igék ipf.-ának ragozásával.

293.§ A hangsúlyozási főszabálytól (217.§) eltérően a kötőhangzó hangsúlyos néhány alakban: imperat. M. sg. 2. (λιποῦ), inf. A. (λιπεῖν) és M. (λιπέσθαι), pt. A. (λιπών) és néhány aktív imperativus sg. 2. (pl. εἰπέ, ἴδε, λαβέ, σχές[!]).

Erős, kötőhangzó nélküli aoristos

294.§ Az erős, kötőhangzó nélküli ao. ragozási tövét a harmadik szótári alakból az -ν (ill. mediális alak esetében a -μην) végződés levágásával kapjuk.

295.§ Ez a tő az aktív alakok esetében minden hosszú magánhangzóra végződik, mely magánhangzók (coni. és opt.) és -ντ- előtt rövidre változik; a coni. minden összevon.

296.§ Az erős, kötőhangzó nélküli aoristosok aktívumban úgy ragoztatnak, mint az erős ao. P. (néhány gyakori alakot l. az Olv. 31. és 35. lapján). A rövid magánhangzós gyökváltozat α-ra végződik ἵστημι – ἔστην, βαίνω – ἔβην és φθάνω – ἔφθην esetében, ezért az opt. végződése -οίην stb., az imperat. pl. 3.-é -άντων, a pt.-é pedig -άς (-άντος), -άσα, -άν. A γιγνώσκω – ἔγνων és a hasonlók esetében e végződések rendre -οίην, -όντων, -ούς (-όντος), -ούσα, -όν, a coni.-ban pedig végig ω/ω az összevonás eredménye. Az ӯ tövűeknek nincsen coni.-a és opt.-a.

297.§ A δίδωμι, ἵημι és τίθημι további eltérést mutat: a rövid magánhangzós gyökváltozat (δο, έ, θε) található az ind. kappátlan alakjaiban és az imperat.-ban is, és rendhagyók az imperat. sg. 2. (δός, ές, θές) és az inf. (δοῦναι, εῖναι, θεῖναι), ld. Olv. 33., 35. és 239.§ is.

298.§ Az attikai nyelvben az athematicus ao. M. alakjai csak öt igéből fordulnak elő: ἐδόμην, εῖμην, ἐθέμην, ἐπριάμην és (ονίνημι-ből) ὠνάμην. A gyök rövid magánhangzós, azaz nullfokú. Az első három ige ragozása olyan, mint az ipf.-ban, de eltér az ind. sg. 2. (ἔδου, εῖσο, ζθου), az imperat. sg. 2. (δοῦ, οῦ, θοῦ), és έ végig ει-be augmentál.

Kappás aoristos

299.§ A δίδωμι, τίθημι, ἵημi igék ao. ind. A.-je sg.-ban kappával képezi alakjait (Olv. 33. és 35. l.). Ritkábban az ind. A. pl.-ban is előfordulnak kappás alakok (-καμεν, -κατε, -καν, pl. ἀφῆκαν).

3.18 A perfectum activi

300.§ Tövét a negyedik szótári alak -α-ja levágásával kapjuk.

A perfecta reduplicatio

301.§ A perfecta actio minden alakja reduplicatiót kap az igető elején.

302.§ Ha a tő egy mássalhangzóval kezdődik (mely nem ρ), vagy pedig kettővel, me-

lyek közül az első zárhang, a második pedig folyékony (*muta cum liquida*), akkor a reduplicatio szótágos, azaz a tőkezdő mássalhangzóból és egy ε-ból álló szótag kerül a tő elé; ha ez a mássalhangzó hehezes, akkor elveszíti hehezetét.

303. § Minden más esetben a reduplicatio megegyezik az augmentummal. (Két más-salhangzónak számít a ζ, ξ, ϕ is.) Az ilyen szavak esetében a praeteritum perfectumban már nincs tőváltozás a praesens perfectumhoz képest.

Például:

tő perf.	πα- πεπα-	χο- κεχο-	φυ- πεφυ-	θη- τεθη-	κλε- κεκλε-	δρα- δεδρα-	ρι- έρρι-	ζη- έζη-	στη- έστη-	σιγη- σεσιγη-
-------------	--------------	--------------	--------------	--------------	----------------	----------------	--------------	-------------	---------------	------------------

304. § Rendhagyó pl. az εἴληφα, εἰρηκα alakok reduplicatiója. Ezek praeteritum pf.-a nem kap látható augmentumot.

305. § A pusztai igetőből a gyenge pf. tövét általában egy -x-val kapjuk, melyet praesens-ben többnyire egy α is követ. Az erős (vagy 2.) pf. nem tartalmazza a x bővítményt; a labialis vagy veláris zárhangra végződő gyökökből csak ilyen erős pf. képezhető (vö. Olv. 85. és 87.).

306. § A perfectumnak nincsen aktív imperativusa.

307. § A coni. és az opt. mind szintetikusan (egy szóval), mind pedig összetetten (kö-rülírtan) képezhető.

308. § Gyakori rendhagyó, erős képzésű és athematikus alakok τεθνάναι τεθνεώς (τεθνε-ωτος).

309. § Az egyetlen reduplicatio nélküli perfectum: οἶδα, οἶσθα, οἶδε(ν), ἴσμεν, ἴστε, ἴ-σασι(ν), praet. ἤδειν, coni. εἰδῶ, opt. εἰδείη, inf. εἰδέναι, pt. εἰδώς, fut. εἰδομαι, fut. opt. sg. 3. εἴσοιτο.

310. § A praeteritum pf. és a futurum perfectum (pl. τεθνήξω) meglehetősen ritka.

3.19 Perfectum medio-passivi

311. § Tövét az ötödik szótári alak -μαι-ja levágásával kapjuk.

312. § A pusztai igetőből a pf. MP. tövét általában változtatás nélkül kapjuk.

313. § Ha az igető mássalhangzóra végződik, akkor az 54. § beli szabályokat kell alkalmazni.

314. § A coni. és az opt. csak összetetten (kö-rülírtan) képezhető.

315. § A mássalhangzós tövű igék esetében az ind. pl. 3. személyű alakjai is csak kö-rülírtan képezhetők (pt. pf. MP. + εἰσι(ν) / ἤσαν).

316. § A praeteritum pf. MP. is meglehetősen ritka.

317. § Az inf. és a part. másodhangsúlyos.

3.20 Aoristos passivi

318. § Az ao. P. tövét a hatodik szótári alak -ν ragját levágva kapjuk.

319. § A pusztai igetőből a gyenge ao. P. tövét -θη- képzővel kapjuk, az erős (vagy 2.) ao. P. esetében csak -η- a képző; ragozásuk különben majdnem azonos.

320. § Az erős ao. P. imperat. S. 2. személyragja -θι.

321.§ Az erős P. aor. jelentése nagyon gyakran tárgyatlan (intr.); eredetileg valamilyen állapotba kerülést jelentett, pl. *πήγνυμι* ‘megerősít’ – ἐπάγη ‘megszilárdult’, *χαίρω* – ἐχάρη ‘megörült’ (utóbb erős athematicus ao.-nak értelmeztetett, melytől alakilag nem különböztethető meg).

3.21 *Futurum passivi*

322.§ Tőképzése megegyezik az ao. P.-vel, ezért általában nem szerepel mint külön szótári alak; tövét az aor. P.-v ragját levágva kapjuk.

323.§ A fut. P. mediális ragokat kap.

3.22 Az igeragozás összefoglaló táblázatai

Activum						
	praes.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf. és pt.
imperfectum						
sg. 1.	λύω	ἔλυον	λύω	λύοιμι		
2.	λύεις	ἔλυες	λύης	λύοις	λῦε	λύειν
3.	λύει	ἔλυε(ν)	λύη	λύοι	λυέτω	
pl. 1.	λύομεν	ἔλύομεν	λύωμεν	λύοιμεν		λύων
2.	λύετε	ἔλύετε	λύητε	λύοιτε	λύετε	λύουσα
3.	λύουσι	ἔλυον	λύωσι	λύοιεν	λυόντων	λῦον
futurum						
sg. 1.	λύσω			λύσοιμι		
2.	λύσεις			λύσοις		λύσειν
3.	λύσει			λύσοι		
pl. 1.	λύσομεν			λύσοιμεν		λύσων
2.	λύσετε			λύσοιτε		λύσουσα
3.	λύσουσι			λύσοιεν		λῦσον
aoristos						
sg. 1.		ἔλυσα	λύσω	λύσαιμι		
2.		ἔλυσας	λύσης	λύσαις, λύσειας	λῦσον	λύσαι
3.		ἔλυσε(ν)	λύσῃ	λύσαι, λύσειε	λυσάτω	
pl. 1.		ἔλύσαμεν	λύσωμεν	λύσαιμεν		λύσας
2.		ἔλύσατε	λύσητε	λύσαιτε	λύσατε	λύσασα
3.		ἔλυσαν	λύσωσι(ν)	λύσαιεν, λύσειαν	λυσάντων	λῦσαν
perfectum						
sg. 1.	λέλυκα	ἔλελύκειν	λελύκω	λελύκοιμι		
2.	λέλυκας	ἔλελύκεις	λελύκης	λελύκοις		λελυκέναι
3.	λέλυκε	ἔλελύκει	λελύκη	λελύκοι		
pl. 1.	λελύκαμεν	ἔλελύκειμεν	λελύκωμεν	λελύκοιμεν		λελυκώς
2.	λελύκατε	ἔλελύκειτε	λελύκητε	λελύκοιτε		λελυκυῖα
3.	λελύκᾶσι	ἔλελύκεσαν	λελύκωσι	λελύκοιεν		λελυκός

	ao. opt. A. sg. 3.	ao. inf. A.	ao. imperat. M. sg. 2.	ao. imperat. A. sg. 2.	pt. fut. A. n.
παιδεύω	παιδεύσαι	παιδεῦσαι	παιδευσαι	παιδευσον	παιδεῦσον
ἀπολύω	ἀπολῦσαι	ἀπολῦσαι	ἀπόλυσαι	ἀπόλυσον	ἀπολῦσον
λύω	λύσαι	λύσαι		λῦσον	
συγγράφω	συγγράψαι	σύγγραψαι	σύγγραφον	συγγράφον	
γράφω		γράψαι		γράψον	

	pr. ind.	praet.	coni.	opt.	imper.	inf. és pt.
imperfectum Medii & Passivi						
sg. 1.	λύομαι	ἔλυόμην	λύωμαι	λυοίμην		
2.	λύῃ (-ει)	ἔλύου	λύῃ	λύοιο	λύου	λύεσθαι
3.	λύεται	ἔλύετο	λύηται	λύοιτο	λυέσθω	
pl. 1.	λυόμεθα	ἔλυόμεθα	λυώμεθα	λυοίμεθα		λυόμενος
2.	λύεσθε	ἔλύεσθε	λύησθε	λύοισθε	λύεσθε	λυομένη
3.	λύονται	ἔλύοντο	λύωνται	λύοιντο	λυέσθων	λυόμενον
futurum Medii						
sg. 1.	λύσομαι			λυσοίμην		
2.	λύσῃ (-ει)			λύσοιο		λύσεσθαι
3.	λύσεται			λύσοιτο		
pl. 1.	λυσόμεθα			λυσοίμεθα		λυσόμενος
2.	λύσεσθε			λύσοισθε		λυσομένη
3.	λύσονται			λύσοιντο		λυσόμενον
aoristos Medii						
sg. 1.		ἔλυσάμην	λύσωμαι	λυσαίμην		
2.		ἔλύσω	λύσῃ	λύσαιο	λύσαι	λύσασθαι
3.		ἔλύσατο	λύσηται	λύσαιτο	λυσάσθω	
pl. 1.		ἔλυσάμεθα	λυσώμεθα	λυσαίμεθα		λυσάμενος
2.		ἔλύσασθε	λύσησθε	λύσαισθε	λύσασθε	λυσαμένη
3.		ἔλύσαντο	λύσωνται	λύσαιντο	λυσάσθων	λυσάμενον
perfectum Medii & Passivi						
sg. 1.	λέλυμαι	ἔλελύμην	λελυμένος ὥ	λελυμένος εἴην		
2.	λέλυσαι	ἔλελυσο	λελυμένος ής	λελυμένος εἴης	λέλυσο	λελύσθαι
3.	λέλυται	ἔλελυτο	λελυμένος ή	λελυμένος εἴη	λελύσθω	
pl. 1.	λελύμεθα	ἔλελύμεθα	λελυμένοι ὥμεν	λελυμένοι εἴμεν		λελυμένος
2.	λέλυσθε	ἔλελυσθε	λελυμένοι ήτε	λελυμένοι εἴητε	λέλυσθε	λελυμένη
3.	λέλυνται	ἔλελυντο	λελυμένοι ὥσι	λελυμένοι εἴεν	λελύσθων	λελυμένον
	fut. ind.	ao. ind.	coni.	opt.	imper.	inf. és pt.
futurum Passivi						
sg. 1.	λυθήσομαι			λυθησοίμην		
2.	λυθήσῃ (-ει)			λυθήσοιο		λυθήσεσθαι
3.	λυθήσεται			λυθήσοιτο		
pl. 1.	λυθησόμεθα			λυθησοίμεθα		λυθησόμενος
2.	λυθήσεσθε			λυθήσοισθε		λυθησόμενη
3.	λυθήσονται			λυθήσοιντο		λυθησόμενον
aoristos Passivi						
sg. 1.		ἔλύθην	λυθῶ	λυθείην		
2.		ἔλύθης	λυθῆς	λυθείης	λύθητι	λυθῆναι
3.		ἔλύθη	λυθῆ	λυθείη	λυθήτω	
pl. 1.		ἔλύθημεν	λυθῶμεν	λυθείμεν, λυθείημεν		λυθείς
2.		ἔλύθητε	λυθῆτε	λυθείτε, λυθείητε	λύθητε	λυθεῖσα
3.		ἔλύθησαν	λυθῶσι	λυθείεν, λυθείησαν	λυθέντων	λυθέν

4 Mondattan

Az alábbiakban a magyar és más nyelvek nyelvtanából többé-kevésbé ismert hagyományos fogalmakat további magyarázat nélkül alkalmazzuk. Ezek mindenekelőtt a következők: mondat, szintaktikai (mondattani) viszony és szerkezet (alárendelő, mellérendelő és predikatív szerkezet), szófaj, mondatrész (alany, állítmány, tárgy, jelző, határoz és számos fajtája), mondatfajták modalitás szerint (kijelentő, kérdő, felszólító, óhajtó, felkiáltó).*

A rendszerezés alapja gyakran nem tartalmi, hanem formai; ez különösen szembeötlő az esettan tárgyalásában, ahol az eset, és az alárendelt mellékmondatok tárgyalásában, ahol a kötőszó és a mellékmondati módhasználat a csoportosítás alapja.

4.1 A névelő, a jelző és az állapothatározó

324.§ A névelővel az azt követő (melléknévi, igenévi, határozói) kifejezés főnevesíthető, s a hímnenemű névelő embereket, a semleges pedig dolgokat jelöl: τὸ ἀληθές 'az igazság', τὰ συμφέροντα 'a hasznos dolgok'.

φοβεῖται καὶ αὐτοὺς τούς φυλάττοντας	fél maguktól a testőröktől is
τὸ ἐμὲ τετιμῆσθαι	az, hogy megbecsülésben van részem
τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου	a tanács háza előtti terület

325.§ A névelő a ὁ μέν... ὁ δέ 'az egyik... a másik', ὁ δέ 'ő pedig' stb. kapcsolatokban még őrzi eredeti mutató névmási jelentését.

A jelzői szórend

326.§ A jelző szokásos helyzete névelős főnév mellett vagy a névelő és a főnév között, vagy pedig a főnév és a megismételt névelő után van. Az utóbbi egyúttal az értelmezőre is érvényes.

327.§ Jelzői helyzetben határozói kifejezések is jelzői funkciót töltenek be.

ἡ διὰ τῆς πόλεως ὁδός	a városon keresztsüli (át vezető) út
μετοίκησις τῇ ψυχῇ τοῦ τόπου τοῦ ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον	a lélek átköltözése az itteni helyről egy másik helyre

* Bizonyos fogalmak és terminusok használatában Töttössy Csaba felfogását igyekeztünk követni.

Az állítmányi szórend

328.§ Ha egy melléknév vagy melléknévi igenév az állítmányhoz tartozik, azaz határozói funkciót tölt be, akkor vagy a főnév névelője előtt áll, vagy pedig – szintén névelő nélkül – a főnév után. A hagyományos magyar nyelvtanban az állítmányhoz tartozó névszót állítmánykiegészítőnek, az állítmány névszói részének, vagy – ha az állítmány a hangsúlytalan (azaz nem létezést jelentő) és elhagyható létige – névszói állítmánynak nevezik. A hagyományos latin terminus *attributum praedicativum*. Mi minden esetben inkább állapothatározóról beszélünk.

Xαλεπὰ τὰ καλά.	A szép dolgok nehezek.
Οἱ ὅμοιοι τοῖς ὄμοιοις εὗνοι εἰσιν.	A hasonlók a hasonlók iránt jóindulatúak.

329.§ Állapothatározó főnév is lehet. A hagyományos latin terminus *appositio praedictiva*.

Ἡ φιλοσοφία ἐπιστήμη τῆς ἀληθείας ἐστίν.	A filozófia az igazság ismerete.
--	----------------------------------

330.§ Noha nem az állítmányhoz tartozik, „állítmányi” a szórendje a genitivus partitivusnak (364.§), a személyes névmások genitivusának, és néhány szónak, melyeknek jelentése a szórendtől is függ (ld. alant és a szótárban s. v. πᾶς, ἄπας, σύμπας, ὅλος, αὐτός).

Fordított jelzős szerkezet

331.§ Az „állítmányi szórendben” álló és főleg bizonyos jelentéstani csoportokhoz tartozó melléknév bizonyos esetekben se jelzői, se állapothatározói szerepet nem tölt be.

πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης	a phalanx közepe előtt
------------------------	------------------------

Az ilyen szerkezetet fordított jelzős szerkezetnek nevezzük. A fordított jelzős szerkezet magyarra birtokos jelzős szerkezettel fordítható, melyben a görög jelzőnek megfelelő magyar főnév a birtok, a görög főnév magyar megfelelője pedig a birtokos jelző.

332.§ Fordított jelzős szerkezetben gyakran szerepel az ἄκρος, μέσος, ἔσχατος melléknév.

333.§ Némileg hasonló μόνος használata, melynek jelentése jelzői szórendben ‘egyenlen, egyedüli’, állítmányiban ‘egyedül, csak’.

ἴχνη μόνα ζητῶ	csak a nyomokat keresem
----------------	-------------------------

4.2 Egyeztetés

- 334.§ Az igei állítmány az alannal számban és személyben egyezik.
- 335.§ A létige jelen idejű harmadik személyű alakja gyakran elmarad.
- 336.§ A többesszámú semleges alany mellett az állítmány egyes számban áll.
- 337.§ A jelző, az értelmező és az állapothatározó („jelzőfélék”) lehetőleg nemben, számban és esetben egyezik azzal a szóval, melyre vonatkozik.
- 338.§ Mellérendelt egyesszámú alanyok mellett az ige többesszámban is állhat.
- 339.§ Mellérendelt főnevek közös jelzőféléje többesszámban áll, éspedig az „erősebb” főnév nemében. A nemek csökkenő erősorrendje hímnem, nőnem, semleges.
- 340.§ Élettelen dolgokat jelölő szavak közös jelzőféléje semlegesben is állhat.
- 341.§ Kettősszámban csak összetartozó, párt alkotó dolgok állhatnak, pl. páros testrések, testvérek, anya és leánya (Démétér és Persephoné).
- 342.§ A nyelvtani szabályoktól eltérően a jelzőféle és az állítmány hímnemben ill. többesszámban is állhat gyűjtőfogalmak, személyt jelölő többes semleges szavak valamint egyesszámú, de általánosító értelmű névmások mellett. A latin szakkifejezés *constructio ad sensum* vagy *ad intellectum*.

Αθηναίων τὸ πλῆθος οἴονται Ἰππαρχον τύραννον ὄντα ἀποθανεῖν.

Az athéniak többsége úgy gondolja, hogy Hipparchos tyrannusként halt meg.

4.3 Esettan

- 343.§ A névszók körében a legtöbb nehézséget a puszta (elöljáró nélküli) függő esetben álló kifejezések helyes értelmezése okozhatja. Az elöljárós kifejezések értelméről a szótárok alapján (az elöljárók ill. az elöljárós kifejezéssel álló igék címszavaiban) jól lehet tájékozódni. (Ld. az Olvasókönyv 59–81. páratlan oldalán alul lévő táblázatokat is.)

A nominativus

- 344.§ Nominativusban nemcsak az alanya vonatkozó jelző és állapothatározó, hanem az eredményhatározó is állhat, különösen a valaminek nevezést, tartást, valamivé tevést, választást jelentő igék (*λέγω, καλέω, ὅνομάζω, νομίζω, χρίνω, αἱρέομαι* stb.) szenvendő alakja mellett. Ilyenkor kettős nominativusról beszélünk.

ἡ Σπάρτη δυνατωτάτη τε καὶ ὄνομαστοτάτη ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐφάνη

Spárta a leghatalmasabbnak és a legnevezetesebbnek bizonyult (egész) Hellában.

αὐτοὶ νομοθέται κληθήσονται

Ők maguk törvényhozóknak fognak neveztetni.

- 345.§ Szintén kettős nom. áll a vmilyenné válást, vminek levést stb. jelentő aktív és mediális igék (*εἰμί, πέφυκα, ἀκούω* ‘mondatik, hírében áll’, *δοκέω* ‘tűnik’, *ζοιχα*, ‘tűnik, olyan mint’) mellett.

τύραννος ἐγενόμην	(én) tyrannossá lettem
-------------------	------------------------

346.§ Az olyan előrevetett értelmezőt, amely egy vagy több tagmondatra vonatkozik, vonatkozó mellékmondattal fordíthatjuk magyará.

τὸ πάντων θαυμαστότατον	– (ami) mindenek közül a legcso-dálatosabb (dolog) –
-------------------------	--

Az accusativus

347.§ Különben tárgyatlan (intransitív) igék is vehetnek magukhoz olyan ún. belső tárgyat, mely az igével azonos tőből van képezve (vö. ‘életet él’). Ezen szerkezet latin neve *figura etymologica*: μάχην μάχομαι ‘csatát vív’. Kissé tágabb értelemben az igével rokon jelentésű tőből képzett tárgyat is ide érthetjük.

348.§ A belső tárgynak általában jelzője van (éppen ez ad jelentésbeli többletet az igéhez képest), s a jelzett szó el is maradhat. Ekkor a jelző semlegesben áll: τῆρος γελάω ‘édesen nevet’ (vö. latin *dulce ridens*), Ὀλύμπια νικάω ‘olympiai győzelmet arat’.

349.§ Accusativusban nemcsak valamely igealak tárgya (és annak jelzője) állhat, hanem az arra vonatkozó állapothatározó és eredményhatározó is, különösen a valaminek nevezést, tartást, valamivé tevést, választást jelentő igék (λέγω, καλέω, ὀνομάζω, νομίζω, χρίνω, αἱρέομαι) mellett (vö. 344.§). Ilyenkor kettős accusativusról beszélünk.

αὐτὸν φαλακρὸν ἐποίησαν	megkopasztották
-------------------------	-----------------

350.§ Tágabb értelemben kettős acc.-nak nevezzük azon igék vonzatát is, melyek mellett külső tárgyként ált. személy, tágabb értelmű belső tárgyként dolog áll. Passzív szerkesztés esetén a két tárgy közül a belső acc.-ban marad, ami mutatja, hogy a tárgy esetben álló dolog a mondatban határozó.

351.§ A külső és belső tárggyal álló igék magyarára fordításánál gyakran kétféle szerkezet áll rendelkezésünkre: διδάσκω ‘tanít vkit vmire, vkinek vmit’, αἰτέω ‘kér vkit vmire, vkitől vmit’, πράπτω ‘behajt vkitől vmit’, χρύπτω ‘eltitkol vki elől vmit’, ἐνδύω ‘beöltözött vkit vmibe’, ἀφαιρέω A.M. ἀποστέρέω ‘megfoszt vkit vmitől, elvesz vkitől vmit’.

352.§ A külső tárgya mellett szűkebb értelemben vett (347.§) belső tárgya tárgyas igéknek is lehet (τύπτω ‘sújt vkit ütéssel’, γράφομαι ‘vádol vkit vmivel’, ἀναγκάζω ‘kényszerít vkit vmire’, ἀδικέω ‘károsít vkit vmivel’ stb.). Passzív szerkesztés esetén a két tárgy közül a belső itt is acc.-ban marad.

Toῦτον ἀνέκραγον ὡς ὀλίγας παι-σειεν·	Azt kezdték el kiabálni, hogy kevés
---------------------------------------	-------------------------------------

Tύπτομαι πληγὴν βαρυτάτην	Nagyon súlyos ütést kapok.
---------------------------	----------------------------

353.§ A magyartól eltérően tárgyesettel álló igék pl.: ὄνινημι ὥφελέω ‘használ vkinet’, βλάπτω ‘árt vkinet’, κακῶς λέγω ‘szid’, κακῶς ποιέω ‘rosszat tesz vkel’, φοβέομαι δέδοικα ‘fél vkitől’, φεύγω menekül vki elől, αἰσχύνομαι ‘szégyelli magát vki előtt’, λανθάνω ‘rejtve marad vki előtt’, ἔχω ‘van neki’, θαυμάζω ‘csodálkozik valamin’, νομίζω ‘hisz vmiben/vkiben’, τιμωρέομαι ‘bosszút áll vkin’.

μέθην δὲ καὶ ὅπνον φυλάπτομαι	óvakodom a bódulattól és az alvástól
-------------------------------	--------------------------------------

354.§ Puszta tárgyesetben áll a ‘mennyire?’ kérdésre felelő mértékhatarozó (*accusativus spati*): τριάκοντα στάδια ‘harminc stadionnyira’.

355.§ Puszta tárgyesetben áll a ‘meddig?’ kérdésre felelő időhatározó (*accusativus temporis*): ὀλην τὴν νύκτα ‘egész éjjel’. Megjegyzendő: ἐθδομήκοντα ἔτη γεγονοῖα ‘hetvenéves (nő)’.

356.§ Igen gyakori és jellegzetes a tekintet- avagy korlátozóhatározói *accusativus respectivus* avagy egyszerűen *accusativus Graecus* avagy *acc. limitationis*.

κόρη Θελξινόη τὸ ὄνομα	nevéré nézve Th. / Th. nevű leány
συνέκαμψε τὸ σκέλος ἀνήρ	lábszárat illetően összeréndult a férfi (megrángott a lába)

357.§ Néhány semleges szó esetében (dat. helyett: 402.§) acc. (mensurae) használatos fokhatározóként: πολύ ‘sokkal’, ὀλίγον ‘kevessel’, τι ‘mennyivel?’, τι ‘valamennyivel’, οὐδέν μηδέν ‘semennyivel’.

ἥπτόν τι ἀπέθανεν;	valamennyivel is kevésbé halt meg?
--------------------	------------------------------------

358.§ Sok intranzitív jelentésű egyszerű ige tranzitívvá lesz, ha igekötőt kap, pl.: διαβαίνω ‘átkel vmin’, περί-ειμι ‘körbe-, végigjár vmit’.

πάντας παρήλασε	az összes előtt elvonult
-----------------	--------------------------

359.§ A melléknevek közép- és felsőfokában rendszeresen, alapfokában nem ritkán az egyes vagy többes semleges acc. adverbiális értelemben szerepel; hasonló acc.-ok főnevekből is vannak: τὰ πρῶτα ‘eleinte’, τέλος τελευταῖον ‘végül’, τὸ νῦν ‘most’.

360.§ Az ún. *accusativus absolutus*-t a participiumoknál tárgyaljuk (563.§).

A genitivus

361.§ Mint mondják, a genitivus a főnévi jelző esete, használata azonban ennél kiterjedtebb: egyaránt függhet főnévtől, melléknévtől, igétől, határozószótól, és persze előjárószótól.

362.§ Főnév mellett jelölheti a gen. az illető dolog anyagát (*genitivus materiae*): τεῖχος λιθοῦ ‘kőfal’, γέρρα δασειῶν βοῶν ‘szőrös ökörbőrből készült pajzsok’.

363.§ Cselekvést jelentő főnév mellett a gen.-ban álló szó egyaránt lehet a cselekvés alanya vagy (tág értelemben vett) tárgya. Az előbbi eset a *gen. subiectivus*, az utóbbi a *gen. obiectivus*. A ὁ τῶν βαρβάρων φόβος kifejezés jelentése tehát vagy ‘a barbárokban lévő félelem’ (gen. subi.), vagy ‘a barbároktól való félelem’ (gen. obi.).

364.§ Valamely nagyobb egység vagy mennyiség gen.-ban (és állítmányi szórendben) áll az annak egy részét jelölő szó mellett (*gen. partitivus*): τις θεῶν ‘valamelyik az istenek közül’, τὸ ἔτερον τῶν ὑποδημάτων ‘az egyik saru’, εἷς ἡμῶν ‘egy közülünk’, μηδένα ἀνθρώπων ‘egyetlen embert sem’, δυοῖν γὰρ θάτερού ‘két dolog közül az egyik’, ποῦ γῆς; ‘a föld mely részén?’, ἐνθα τοῦ Παρνασσοῦ ‘a Parnassosnak azon a részén, ahol’.

365.§ Genitivusban áll az az időtartam, melynek során a cselekvés történik: θέρους ‘nyáron, a nyár folyamán’, νυκτὸς καὶ ἡμέρας ‘éjjel-nappal’.

366.§ Genitivus áll a középfokú melléknevek és azon kifejezések mellett, melyek jelentése összehasonlítást implikál (*gen. comparationis*): ἐμοῦ δικαιότερος ‘nálam igazságosabb’, τῶν ἴδιωτῶν περιειναι ‘fölkülműlni a közembereket’.

367.§ Hasonlóképp genitivus áll a vmi/vki fölött uralkodást jelentő kifejezések mellett (χρατέω, βασιλεύω, ἄρχω stb.).

368.§ Genitivusban áll a vágolást, rajtakapást, elítélést és fölmentést jelentő igék és melléknevek mellett a vág tárgya (*gen. criminis*): ἀπέψυγε κακηγορίας ‘fölmentették a rágalmazás vágja alól’, κατεψηφίζοντο μου καὶ κατηγόρουν ‘elítélték és vágoltak engem’.

369.§ Genitivusban áll az emlékezés és feledés tárgya (*gen. memoriae*): ἐπιλαθομένη τῶν παρόντων ‘elfeledkezvén a körülményekről’.

370.§ Genitivusban áll az érzékelést, értésülést jelentő igék mellett a személy, akitől megtudunk vmit.

371.§ Genitivusban áll a vásárlást, eladást, értékelést jelentő kifejezések mellett az ár vagy érték (*gen. pretii*): ἀξιος ἐπάτειον ‘dicséretré méltó’.

372.§ Genitivus áll az érintést, megfogást, elérést, eltalálást, vmi után törekvést, vágyakozást, szeretést, törődést, rászorulást jelentő igék mellett.

373.§ ‘Honnan?, mitől?’ kérdésre felelő genitivus áll az elválasztást, eltávolítást, megfosztást jelentő kifejezések mellett (*gen. separationis*): ἐξελθεῖν Λακεδαιμονος ‘eltávozní Spártából’, ἀπηλλάχθαι πραγμάτων ‘megszabadulni az (ügyes-bajos) dolguktól’.

374.§ Genitivus áll a vmben bővelkedést (*gen. copiae*) és hiányt szenvedést (*gen. inopiae*) jelentő igék és melléknevek mellett.

375.§ ‘Kitől?’ kérdésre felelő genitivus áll a születést, származást, létezést jelentő igék mellett (*gen. originis*).

376.§ Méret, mennyiség megadására használatos az ún. *gen. qualitatis*: πένθ’ ἡμερῶν σιτία ‘öt napra való élelem’.

377.§ A családi és tulajdoni kapcsolatok kifejezésére kihagyásosnak (is) értelmezhető (*ellipticus*) szerkezet állhat: Διὸς Ἀρτεμις, ἐν Ἁϊδου ‘Hádésében / az alvilágban’, εἰς διδασκάλου ‘a tanáréba / az iskolába’.

378.§ Az ún. *gen. explicativus*-ban álló szó közelebbről meghatároz, értelmez egy főnevét: Τροίας πτολεθρον ‘Trója városa’.

379.§ Településnév mellett a vidék, melyen fekszik, ún. *gen. chorographicus*-ban áll: Πλαταιαι τῆς Βοιωτίας ‘a boiotiai Plataiai’.

380.§ Az érzelmi- vagy kedélyállapotot kifejező igék (verba affectuum) mellett – egyik

lehetőségek – ún. *gen. causae*-ban állhat az előidéző ok (és acc.-ban a személy): πολλάχις σε ηὐδαιμόνισα τοῦ τρόπου ‘sokszor boldognak tartottalak a jellemed miatt’.

381.§ A *verba affectuum* mellett ritkábban a személy, akinek valamely tulajdonsága kiváltja az érzelmet, szintén gen.-ban áll: Θαυμάζω δὲ μάλιστα τούτου τῆς διανοίας. ‘Ezen az emberen leginkább a lelkülete miatt csodálkozom / Ebben az emberben leginkább a lelkületét csodálom’. Ha a tulajdonság mellékmondattal van kifejezve, a rámutató névmás acc.-ban áll: τοῦτο πρῶτον θαυμάζω Μελήτου ‘ezt csodálom először is Melétosban’.

382.§ A létiéghez tartozó ún. *gen. proprietatis* kifejezi vkinek a sajátosságát vagy kötelességét.

<p>οὐ γὰρ τοῦ αὐτοῦ ἔστιν ἐρᾶν τε καὶ συκοφαντεῖν, ἀλλὰ τὸ μὲν τῶν εὐηθεστέρων, τὸ δὲ τῶν πανουργοτάτων.</p>	<p>Ugynis nem ugyanannak az embernek a sajátja a szeretet és a feljelentgetés, hanem az egyik a jólélkübbeké, a másik pedig a legalávalóbbaké.</p>
--	--

383.§ Genitivust vonz sok, az ἀπό, ἐκ, πρό, κατά, ὑπέρ igekötőkkel összetett ige.

384.§ Genitivus áll néhány egyéb melléknévvel, pl. Ἱερός ‘vkinkek szentelt’, ἔμπειρος ‘jártas vmben’, ἀντίος ἐναντίος ‘szemközti, ellentétes, ellenséges’.

385.§ Az ún. *genitivus absolutus*-t a participiumoknál tárgyaljuk (555.§).

4.4 A dativus

386.§ A magyarban részesesettel álló (ad, tetszik, segít stb.) megfelelőkkel rendelkező igéken kívül dativussal állnak a találkozást, közeledést, illést, jóindulatot, egyetértést, haragvást, szemrehányást, bizalmat, bíztatást, imádkozást stb. jelentő igék (pl. εὐχομαι ‘imádkozik vkihez’, προσήκει ‘illik, tartozik vkihez’, ὄνειδίζω ‘szid’).

<p>τοῦτο αὐτοῖς ἄξιον μέμφεσθαι</p>	<p>jogos ezt nekik fölhánnytorgatni / ezért szemrehányást tenni nekik</p>
-------------------------------------	---

387.§ Az εἰμι és a γίγνομαι igék mellett ún. *dativus possessivus*ban állhat az alany tulajdonosa: πολλοί μοι φίλοι εἰσίν ‘sok barátom van’, ὅνομα τῷ ὅρει ἦν Θήγης ‘a hegysége volt’.

388.§ Főleg személyes névmások dativusa kifejezheti az illető személyes érdekeltséget (*dat. ethicus*): μή μοι θορυβήσῃτε ‘nekem ne zajongjatok’.

389.§ Szenvedő (jellegű) igealak mellett a végrehajtóhatározó (*dat. auctoris*) dativusban is állhat. Ez a szokásos a -τέος végű adi. verbale mellett, és nem ritka a perf. P. mellett: ἔμοι πολεμητέον ἔστιν ‘harcolnom kell’, καὶ τοῖς παλαιοῖς ποιηταῖς δεδήλωται ‘a régi költők által is világossá van téve’.

390.§ A -τός végű adi. verbaléhoz hasonló jelentésű (-ható) -σιμος végű melléknevek mellett is dat. állhat: ἡ ὁδὸς πορεύσιμος ἀνθρώποις ἐγίγνετο ‘az út emberek számára/által járhatóvá vált’.

391.§ Főleg a közlekedést és a véleményalkotást jelentő igék participiumának dativusa jelölheti azt az személyt, akinek a szempontjából érvényes egy kijelentés (*dat. iudicandi*): ἐν δεξιᾳ ἐσπλέοντι ἐς τὸν Ἰόνιον κόλπον ‘jobbra annak, aki behajózik az ión öbölbe’.

392.§ A (baráti vagy ellenséges) közösködés, összekeverés, összehasonlítás stb. kifejezései mellett, valamint főleg katonai csapatokat jelölő kifejezések esetében használatos a társasározói *dat. societas*: τὰ ἔργα οὐ σωφρονεῖ τοῖς λόγοις ‘a tettek nem csengenek össze a szavakkal’, οἱ Λοχροὶ τῷ πεζῷ ἀπεχώρησαν ‘a lokrasiak a gyalogsággal visszavonultak’, ὁ αὐτός τινι ‘ugyanaz, mint’, ἐν ταύτῳ μοι ‘ugyanott mint/ahol én’, σύν: τῷ σφηκὶ συναπέθανεν ‘együtt halt meg a darázzsal’, ἡμῖν ἐφείποντο ‘üldöztek, nyomunkban voltak’.

393.§ A pusztai dativus kifejezheti az eszközhatározót (*dat. instrumenti*). τῷ κέντρῳ πλήσσει ‘fullánkjával bántja’.

Dativus instrumentalis áll a megtörtéést, mérést, büntetést, megítélest, használást (él vmiel) jelentő igék mellett: γιγνώσκω, τεκμαίρομαι, ὅτῳ ποτὲ γνοὺς ‘vajon honnan tudva’, φωναῖς τεκμαίρονται ‘hangokból következtetnek’.

394.§ Dat. áll a χράομαι ‘használ’ ige és igekekötő összetételei mellett. Például: εὑφροσύναις χρώμενος ‘élvezve az öröömöket’.

395.§ A pusztai dativus kifejeszheti az okhatározót (*dat. causae*), különösen gyakran a *verba affectuum* mellett.

396.§ A felülműl, kárt szenved, csalódik jelentésű igék mellett, majd egyre tágabb körben fejezhet ki ‘mely téren?’ kérdésre válaszoló korlátozó határozót a pusztai *dat. limitationis* az acc. helyébe lépve (vö. 356.§), pl.:

ἀνδρεὶς περιεῖναι ‘bártorságban fölülüműlni’,
ἀρετῇ διαφέρει ‘erényben kitűnik’,
μήκει σύμμετροι ‘hosszukra nézve összemérhetők’.

ἐγὼ δ’, ἔφη, οὕτε ποσὶν εἰμι ταχὺς
οὕτε χερσὶν ἰσχυρός

én sem gyorslábú nem vagyok, sem
erős kezű

397.§ Módhatározóként csak névszók egy meghatározott körénél állhat a pusztai dativus (*dat. modi*): οὐδενὶ τρόπῳ ‘semmiképpen’, σιωπῇ ‘csöndben’, βίᾳ ‘erőszakkal’, λόγῳ ‘szóval, színleg’, ἔργῳ ‘tettel, valójában’; δημοσίᾳ ‘államilag’, πεζῇ ‘gyalog’, δρόμῳ ‘futva’, ταύτῃ ‘így’.

οἱ δὲ Κῦρος ἐπιμελεῖς τοῦτο ἐποίει

Kyros szándékosan tette ezt

398.§ Ritka, és szintén inkább csak szavak bizonyos körére korlátozódik a helyhatározói ‘hol?’ kérdésre felelő pusztai dativus (*dat. loci*): Μαραθῶνι ‘Marathónban’, κύκλῳ ‘körben’ (vö. 127.§ is).

399.§ Helyhatározóként pusztai dat. jelölheti a mozgás végpontját is (pl. πίπτω πέδῳ ‘ földre esik’), különösen igekekötő igék mellett: εἰσέρχεται αὐτῷ δέος ‘félelem érkezik belé / elfog a félelem’.

τὴν κεφαλὴν τῷ τροχῷ ὑπέθηκε

elhelyezte a fejét a kerék alatt

400.§ Igekötős igék mellett a dat. jelölheti a nyugalmi helyzetet is: ἐνῶν ταῖς φυχαῖς ('mint' amely benne van a lelkekkben').

401.§ Az időhatározói, 'mikor?' kérdésre felelő puszta dativus (*dat. temporis*) többnyire jelzős: τῇ οὐτεραίᾳ (ἡμέρᾳ) 'másnap', τρίτῳ μηνὶ 'a harmadik hónapban / két hónap múlva', Παναθηναῖοις 'a Panathénaia ünnepen'.

402.§ Összehasonlítás kifejezései mellett 'mennyivel?' kérdésre válaszol a mértékhatározó (*dativus mensurae*, vör. 357. §):

πολλῷ μείζων ἐγίγνετο ἢ βοὴ ὅσῳ δὴ πλείους ἐγίγνοντο	egyre nagyobb lett a lárma, ahogy egyre többen lettek
---	--

4.5 Az igenemek

Az activum

403.§ Jónéhány igének mind tárgyas, mind pedig tárgyatlan jelentése lehet: ἔχω 'fog, birtokol – vhogyan van', πράττω 'tesz, cselekszik – vmilyen sorsa van', ἄγω 'vezet – vonul' stb.

404.§ Egyes igéknek kétféle aktív aoristosa vagy perfectuma van; ilyenkor általában a gyenge képzésű alak tárgyas, az erős képzésű pedig tárgyatlan (intranzitív vagy „mediális”) jelentésű (pl. πέπεικα 'meggyőzte' – πέποιθα 'bízik').

405.§ Az activum lehet műveltető értelmű: Ξέρξης τὸν 'Ελλήσποντον ἔζευξε 'X. hidat veretett a Helléspontoson'.

406.§ A tárgyas, aktív igék esetében a visszaható jelentést általában a tárgyesetű visszaható névmással fejezik ki, pl.: ἐπαινῶ ἐμαυτόν 'dicsekszik', ἐστείλαμεν ἑαυτοὺς 'beöltözünk'.

407.§ Néhány cselekvő ige betöltheti valamely másik ige passivumának szerepét, és még végrehajtóhatározót is vehet maga mellé: ἀποθνήσκω 'megöletik', φεύγω 'vádolataik'.

A medium

408.§ Általánosságban a medium az alanynak az igei tartalomban való valamiféle belső, személyes részesedését fejezi ki (vör. 190. §).

409.§ Visszaható értelemben (*medium directum*: a cselekvés tárgya „közvetlenül” az alany) kevés igéből használatos: λούομαι 'mosakodik', ἀμφιέννυμαι 'öltözködik', γυμάζομαι 'gyakorlatozik', ὀπλίζομαι 'fegyverkezik', φαίνομαι 'mutatkozik', φυλάττομαι 'óvakodik', ἀπέχομαι 'tartózkodik'.

410.§ A medium jelölheti az alany érdekében, az alany részére kifejtett cselekvést (*medium indirectum*): αἰρέομαι 'választ magának', μεταπέμπομαι 'magához hívat', αἰτέομαι 'kér magának', εὑρίσκομαι 'kiderít magának', pl.: ἄγομαι γυναῖκα 'feleséget vesz magának', νόμους τίθημαι '(a nép) törvényt hoz magának' de: νόμους τίθημι '(a törvényhozó) törvényt alkot másnak', ὀμόνομαι κίνδυνον 'elhárítja magától a veszélyt'.

411.§ Ritka a medium kölcsönös (*reciprocum*) értelme; ilyenkor maga az igei jelen-tés kölcsönösséget hordoz, és főleg a többesszám használható: διαλέγομαι 'beszélget', ὁμολογέομαι 'megegyezik', μάχομαι 'küzd', διανεμόμεθα 'osztozkodunk egymás között'.

412.§ Dinamikusnak nevezzük a mediumot (*dynamicum* avagy *subiectivum*), ha az alany a maga erejéből, a maga eszközeivel végzi a cselekvést: πόλεμον ποιέομαι ‘háborúzik’ (de: πόλεμον ποιέω ‘háborút okoz’), παρέχομαι ‘a magáéból ad’, ἐνέδραν ποιησάμενοι ‘csapdát állítva’.

413.§ A mediumnak is lehet műveltető (*causativum*) értelme; ekkor az alany a maga érdekében tétet valamit: διδάσκομαι τὸν γίνοντα ‘taníttatja a fiát’, ποιέομαι ὅπλα ‘fegyvert készítet magának’.

414.§ Bizonyos esetekben az aktív és a mediális alakok között semmiféle jelentésküllönbség nem állapítható meg, pl. εἰμί – ἔσομαι, σπέρχω – σπέρχομαι ‘siet’.

415.§ Mediális futurumnak lehet passzív a jelentése, pl. τρέφω ‘táplál’ – θρέφομαι ‘táp-lálatni fog’.

A passivum

οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτου πράγματα

s az ilyen ember dolgai nem hanya-goltatnak el az istenek által / s az ilyen ember sorsával nagyonis tö-rődnek az istenek

416.§ A szenvedő szerkezetben az ún. logikai alany, azaz a cselekvés végrehajtója vagy ágense (végrehajtó határozó) ὑπό + gen.-szal fejezhető ki.

417.§ A végrehajtó határozó az ἐξ, πρός, παρά, ὡπό (+gen.) igekötőkkel is állhat, s kifejezheti a *dat. auctoris* (389.§).

418.§ A végrehajtó határozó nélküli passivum az általános alany kifejezésének gyakori módja: λέγεται δ' ἐν φῆμα καὶ τοῦτο αὐτοῦ ‘emlegettetik ez az egy mondása is / emlegetik ezt a mondását’.

Καὶ αἱ μὲν τάφροι ἥδη ὄρωρυγμέναι ἔσον. ‘És az árkok már ki voltak ásva.’

419.§ A végrehajtó határozó szenvedő igenevek mellett is állhat: τὸ πραχθὲν ὑπὸ τοῦ ὄρνιθος ‘a madár által csinált dolog / a madár tette’.

420.§ Különféle határozók kifejezésére szenvedő igealak mellett is állhat puszta tárgy-esetben álló névszó (vö. 350.§):

ο παις διδάσκεται τὴν μουσικήν

a gyermek zenére taníttatik

421.§ Személyes passivuma olyan igéknek is lehet, melyek cselekvő alakja genitivust vagy dativust vonz: ἄρχω + gen. ‘uralkodik vkin’ – ἄρχομαι ‘alá van vetve’, ἐπιβουλεύω + dat. ‘ármánykodik vki ellen’ – ἐπιβουλεύομai ‘ármánykodnak ellene’.

422.§ Passzív képzésű ao.-nak lehet „mediális” a jelentése: αἰσχύνω ‘szégyenít’ – ἤσχύνθην ‘szégyenkezik’, κινέω ‘mozdít’ – ἐκινήθην ‘mozdul’.

423.§ Néhány igének nemcsak a passzív képzésű ao.-a, hanem a passzív fut.-a is mediális jelentésű: σήπω ‘rothaszt’ – σαπήσομαι ἔσάπην ‘rothad’.

Hiányzó aktívum

424.§ Bizonyos igéknek nincsenek aktív képzésű alakjaik, jelentésükben pedig nem minden érzékeljük (már) a medialitást. Ezeket „csak mediális” (*media tantum*), vagy a

latin nyelvtanból átvett felfogás szerint álszenvedő (*deponens* = D.) igéknek nevezik. Van köztük olyan, amelyiknek minden alakja mediális (pl. ἔπομαι DM.), s olyan is, melynek aoristosa passzív (δύναμαι DP.), magyarul viszont mindegyiket álszenvedőnek mondjuk.

425. § A ἥδουμαι ‘örvendezik’ és a ἤττασμαι ‘veszít, legyőzetik’ igének mind fut.-a, mind ao.-a passzív.

426. § Vannak olyan igék is, melyek csak fut.-ban deponensek, azaz aktív ipf.-ukhoz társul mediális, cselekvő értelmű futurum (pl. τίκτω).

4.6 Az ún. akciók, az idők és a módok főmondatban

Az *indicativus*

427. § A praesens imperfectum jelöli a jelenben folyamatos vagy bármikor ismétlődő (pr. *iterativum*) cselekvést.

428. § A pr. ipf. használható élénkebb előadásban múlt idejű események „megjelenítésére” (pr. *historicum*), főleg az aoristos helyett.

429. § A praeteritum imperfectum jelöli a múltban folyamatos vagy ismétlődő cselekvést.

430. § Az imperfectummal (főleg a praet. ipf.-mal) kifejezett cselekvés befejezetlensége lehet oly mértékű, hogy a fordításban jelezhető, hogy csupán a megkísérésről van szó (ipf. *de conatu*).

<p>πρῶτος δὲ Κλέαρχος τοὺς αὐτοῦ στρατιώτας ἐβιάζετο λέναι· οἱ δὲ αὐτόν τε ἔβαλλον καὶ τὰ ὑποζύγια τὰ ἐκείνου</p>	<p>Klearchos először megpróbálta kényszeríteni a katonáit, hogy tavábbmenjenek; ők azonban őt is meg az igásállatait is (kövekkel) dobálták meg.</p>
---	--

431. § A futurum imperfektív és perfektív értelemben egyaránt használható (195. §), s jelentheti azt ami meg fog történni, ami várhatóan megtörténik, s lehet fölszólító értelme is.

432. § Az ao. általában a múltra vonatkozik, s használata meglehetősen széles körű. Ha nincs különös hangsúly perfektív voltán, ábrázolhatja a múltbeli történéseket egyszerűen mint megtörténteket.

433. § Az ao. hangsúlyozhatja az esemény perfektív voltát; ez a fordításban a befejezettséget kifejező igekötős igével érzékelhető, pl. ἔβαλον ἀνδρα ‘megdobta / eltalálta a férfit’.

434. § Az ao. jelölheti az állapot változását s így valamely más állapot kezdetét (ingresszív ao.): ἐβασίλευσα ‘királyá lett’, ἐνόσησα ‘megbetegedett’.

435. § Az ao. időtől független, általános érvényű gnómákban (szólások, közmondások) is használatos (ao. *gnomicus*).

436. § A pr. perfectum valamely a jelenben fennálló állapotot jelöl, mégpedig akár az alanyét (τέθνηκα ‘halott vagyok’), akár a tárgyat (κατέκτονα ‘megöltem / az illető halott’).

437. § A praet. pf. valamely (már) a múltban fönnálló állapotot jelöl.

438. § Az ἄν partikulával a praeteritum ipf. a jelenre vonatkozó lehetetlen feltételességet fejezi ki, az ao. pedig a múltra vonatkozót.

A coniunctivus

439.§ A coni. -ban az akciókhöz nem társul valamely meghatározott idő; többnyire mindhárom akció a jelenre vonatkozik.

440.§ A coniunctivus μή-vel tagadható.

441.§ Csak az első személyben használható buzdítás, ösztönzés kifejezésére a *coni. hortativus*: ἡωμεν ‘menjünk!’, Ἐννοήσωμεν ‘vegyük észbel!', Τὴν ἀρετὴν μὴ μόνον λόγοις ἐπιτηδεύωμεν, ἀλλὰ καὶ ἔργοις ἐπιδεικνυώμεθα. ‘Az erényt ne csak szavakban gyakoroljuk, hanem tettekkel is bizonyítsuk!', Μήποτε ἀποβάλλωμεν τὴν δόξαν, ἦν οἱ πρόγονοι μετὰ πολλῶν καὶ μεγάλων κινδύνων ἥμεν ἐκτήσαντο. ‘Soha ne vessük el azt a dicsőséget, melyet őseink sok és nagy veszély árán szereztek nekünk’.

442.§ Csak az ao. második és harmadik személyében használható tiltás kifejezésére a *coni. prohibitus*: μὴ ποιήσῃς ‘ne tess!

443.§ Felszólítást váró jelen idejű kérdést fejez ki a *coni. dubitativus*: τί ποιῶ; ‘mit tegyek?’.

Az optativus

444.§ Az opt. fut. csak mellékmondatokban fordul elő, különben az opt.-ban az akciókhöz nem társul valamely meghatározott idő; többnyire a jelenre (vagy jövőre) vonatkozik.

445.§ Az opt. használatos a jelenre vonatkozó lehetséges óhaj kifejezésére, gyakran az εἴθε vagy εἰ γάρ partikulákkal bevezetve, pl.: Ὡ ποιί, μήποτε τὸν πλοῦτον περὶ πλείονος ποιοῦ τῆς ἀρετῆς. ‘Gyermekek, bárcsak sosem becsülnéd többre a vagyont az erélynél!’ 446.§ Az ἄν partikulával (mely nem lehet a mondat első szava) az opt. a jelenre vonatkozó lehetséges (feltételes) közlésekben és kérdésekben használható (*potentialis*): τοῦτο γένοιτο ἂν ‘ez esetleg megtörténhet’, τίς ἂν νομίζοι; ‘ki hinné esetleg el?’.

447.§ Az opt. potentialis oú-val tagadható, pl.: Τίς οὐκ ἂν ἐπαινέσειε τοὺς εἰς τὴν κοινὴν τῆς πόλεως σωτηρίαν τὰς φυχὰς ἀναλώσαντας; ‘Ugyan ki ne dicsérné azokat, akik a város közös üdvéért életüket áldozták?’

448.§ Az opt. potentialis kifejezhet szerény állítást (*opt. urbanitatis*): Ἀρετὴ μὲν ἀρα, ως ἔοικεν, ὑγιειά τις ἂν εἴη φυχῆς ‘nemde úgy tűnik, hogy az erény a lélek valamilyen egészséges állapota lenne’.

Az imperativus

449.§ Az imperat. ipf. hosszabb érvényű utasítást vagy általános érvényű törvényt fejez ki.

450.§ Az imperat. ao. azonnal végrehajtandó parancsban használható, pl.: ἀκούσατε ‘hallgassátok meg’.

451.§ Az imperat. ao. második személyben nem tagadható (helyette coni. ao. állhat).

Az igenevek

452.§ Az inf. actioja általában az aspektust fejezi ki, de a verba dicendi mellett kifejezheti az előidejűséget.

453.§ A participium actioja általában időviszonyt fejez ki, mégpedig a pt. ao. előidejűséget, a pt. ipf. egyidejűséget, a pt. fut. pedig utóidejűséget.

4.7 Az alárendelt mellékmondati módhasználat

454.§ Az alárendelt mellékmondatok szerkesztése szempontjából a főmondatban használt igeidők és módok két csoportba sorolhatók, melyek hagyományos elnevezése főidők illetve mellékidők.

455.§ Főidőnek számít a pr. ipf., a pr. pf., a fut. ind., az ao. gnomicus, az opt. potentialis, az imperat., valamint az olyan coni.-ok és igenevek, melyek maguk is valamely főidejű igétől függenek.

456.§ Mellékidőnek számít a praet. ipf., az ao. ind., a praet. pf., a praes. historicum, valamint az olyan coni.-ok, opt.-ok és igenevek, melyek maguk is valamely mellékidejű igétől függenek.

Optativus obliquus

457.§ A mellékmondatok bizonyos típusaiban főmondati mellékidő után – a főidő után szokásos puszta coni., coni.+ἄν vagy puszta ind. helyett is – puszta opt., ún. *opt. obliquus* állhat.

458.§ Az opt. obliquusnak háromféle értelme lehet, óhajtó, potenciális és szubjektív, melyek nem minden különíthetők el tisztán.

459.§ Ritkán főmondati főidő után is áll puszta opt., ekkor csak óhajtó vagy potenciális értelmű lehet.

460.§ Az opt. obliquus – elnevezéséhez hűen – kifejezheti a beszélő óhaját (ez a használat *cupitivusnak* is nevezhető).

οἴομαι γὰρ ἀν ήμας τοιαῦτα παθεῖν
οἴα τοὺς ἐχθροὺς οἱ θεοὶ ποιήσειαν.

Úgy gondolom ugyanis, hogy olyanokat kellene (tőlük) elszenvednünk, amilyeneket az istenek (kívánom) az ellenségeinkkel tegyenek!

461.§ Az opt. obliquus kifejezhet potentialitást; ebben az értelemben az ἄν particulás opt. is szerepelhet.

462.§ Harmadszor, az opt. obliquus kifejezheti azt a szubjektív színezetet, mellyel a beszélő vagy a főmondat alanya viszonylik a mellékmondat tartalmához; ezt a fő- és a mellékmondat közti belső függésnek is nevezik.

Προκλῆς καὶ Γλοῦς ἔλεγον ὅτι Κύρος μὲν τέθνηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ εἴη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων ὅθεν τῇ προτεραιᾳώρῳ πέμψαντο.

Proklés és Glus jelentették, hogy Kyros halott, Ariaios pedig megmenekülve (állítólag) ugyanazon a szálláshelyen van a többi barbárral, ahonnan előző nap elindultak.

463.§ További példák: Οἱ πρέσβεις ἔλεγον, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐν βραχεῖ ηξει / ηξοι. ‘A követek azt mondta, hogy a király rövid időn belül megjön.’, ‘Ο τύραννος τοὺς πρέσβεις ἀνηρώτα, τι βούλονται / βούλοιντο. ‘A tyrannos megkérdezte a követeket, hogy mit akarnak’.

464.§ Ritkán a mellékmondat állítmánya a fönti szabályoktól függetlenül átveheti a főmondat állítmányának módját. Ezt a jelenséget *attractio modi*-nak hívják.

4.8 Prolepsis

465.§ A prolepsis a következő szerkezeti átalakítással értelmezhető:

Ἴσμεν τὴν γῆν, ὅτι σφαιρική ἐστιν = "Ισμεν, ὅτι ἡ γῆ σφαιρική ἐστιν
Tudjuk a földről, hogy gömb alakú = Tudjuk, hogy a föld gömb alakú.

Οἰσθα δήπου τὴν τοῦ νεῖν ἐπιστήμην, ὅτι τοὺς ἀνθρώπους ἔχ θανάτου σώζει, ὅταν εἰς τοιαῦτα ἐμπέσωσιν, ὅπου ταύτης τῆς ἐπιστήμης δεῖ.

Nyilván tudod, hogy az úszás tudománya az embert megmenti a haláltól, amennyiben olyan helyzetbe kerül, ahol szükség van erre a tudományra.

466.§ További példák: Τοὺς τυράννους ῥᾳδίως ἀν τις μάθοι, ὡς ὑποπτοί εἰσι, λογιζόμενος, ὅτι κελεύουσι τοὺς διακόνους πρώτους γεύσασθαι τῶν σιτίων καὶ ποτῶν, ἵνα μὴ ἐν αὐτοῖς κακόν τι φάγωσιν ἢ πίωσιν.

Könnyen beláthatja az ember, hogy a tyrannusok gyanakvóak, számbavéve, hogy szolgáknak megparancsolják, hogy elsőként kóstolják meg az ételeket és italokat, ne hogy bennük valami rosszat megegyenek vagy megigyanak.

Τοὺς θεοὺς οὐκ ἀν ἔλεγομεν, ὅτι μοναρχίᾳ χρῶνται, εἰ μὴ ἐνομίζομεν ταύτην τῶν ἀλλων πολὺ διαφέρειν.

Nem állítanánk (irrealis), hogy az istenek monarchiában élnek, ha nem tartanánk ezt a többi (államformánál) sokkal jobbnak.

Ὀτάνης πρῶτος ὑπάπτευε τὸν μάγον, ὃς τελευτήσαντος Καμβύσου ἐβασίλευσεν, ὡς οὐκ εἴη Σμέρδις ὁ Κύρου.

Otanés elsőként gyanította, hogy a mágus, aki Kambysés halála után uralkodott, nem Smerdis, Kyros fia.

4.9 Alanyi és tárgyi kijelentő mellékmondatok

467.§ Az alanyi és tárgyi kijelentő mellékmondatok kötőszava őti vagy ως, tagadásuk οὐ. Főmondati főidő után indicativusban van a mellékmondat állítmánya, mellékidő után pedig vagy indicativusban, vagy opt. obliquusban.

468.§ Az alanyi kijelentő mellékmondat személytelen kifejezéstől (δῆλόν ἐστι, σαφές) és szenvedő igéalaktól függhet.

σαφές, ὅτι παλαιότατοι οὗτοι οἱ νόμοι εἰσι

nyilvánvaló, hogy ezek a törvények szerfölött régiek

469.§ A tárgyi kijelentő mellékmondat a mondást (*verba dicendi*), közlést, tudást, érzékelést (*verba sentiendi*), érzelmi állapotot (*verba affectuum*) jelentő igéktől függhet (pl. δηλώω, λέγω, ἀγγέλω, ἀγνοέω, διανοέομαι).

4.10 Függő kérdések

470. § A függő kérdések vagy kötőszó nélkül, közvetlenül a kérdő névmásokkal, vagy pedig kérdőszókkal kapcsoltatnak a főmondathoz.

471. § Függő kérdés állhat pl. a mondást, tudást, kérdezést, bizonytalanságot, tanácskozást, nemtudást jelentő kifejezések után (ἐρωτάω, βουλεύομαι, οὐ δῆλον, φροντίζω).

472. § A függő kérdések módhasználata ugyanolyan, mint a kérdő mondatoké, de főmondati mellékidő után gyakori az opt. obliquus.

473. § Függő kérdésben mind az egyszerű kérdő névmások (*τίς*, *ποῖος*, *ποῦ*, *πῶς* stb.), mind pedig a ó- előtaggal összetettek (*ὅστις*, *όποῖος*, *ὅπου*, *όπως* stb.) használhatók.

ἄλλους δ' ἐκέλευε λέγειν διὰ τί ἔκαστος ἐπλήγη.

a többiekkel pedig elmondatta,
hogy ki-ki miért kapott ütést

474. § A függő kérdések kérdőszói: εἰ ‘vajon’, πότερον...ἢ, εἰ...ἢ, εἴτε...εἴτε ‘vajon...vagy’.

ὁ δὲ ἐκέλευσε σκέψασθαι εἰ πορεύσιμον εἴη τὸ ἔδαφος τοῦ ποταμοῦ

megvizsgáltatta, hogy járható-e a
folyómeder?

4.11 Okhatározói mellékmundatok

475. § Az érzelmi állapotot kifejező igék (*verba affectuum*) után ὅτι mellett εἰ is lehet a kötőszó, különösen, ha az érzelem oka csak feltételezett.

πάνυ γὰρ αὐτῷ ἐδόξει θαυμαστὸν εἶναι εἰ οἱ μὲν βάναυσοι ἵσασι τῆς αὐτοῦ τέχνης ἔκαστος τῶν ἐργαλείων τὰ ὄνόματα

szerfölött furcsának gondolta,
hogy a mesteremberek közül
mindegyik ismeri a saját mestersége szerszámainak a nevét

4.12 Célhatározói mellékmundatok

476. § A célhatározói mellékmundatok kötőszói: ἵνα, ὡς, ὅπως, tagadásnál ugyanezek + μή, ritkán pusztta μή.

477. § A mellékmundatban főidő után coni., mellékidő után opt. obliquus vagy coni. áll.

ἡνάγκασσα δὲ σὲ τοῦτον ἄγειν, ὡς μὴ ἀπόλοιτο

rákényszerítettelek, hogy támosgasd, nehogy elpusztuljon

ηὕξατο τῇ Ἀφροδίτῃ, ὅπως αὐτὴν μεταμορφώσῃ εἰς γυναῖκα

könyörgött Aphroditéhoz, hogy változtassa asszonnyá

4.13 Célzatos mellékmondatok

478.§ A célzatos mellékmondatok a főmondat alanyának szándékát, óhaját és hasonlókat fejeznek ki. Abból a szempontból, hogy milyen mondatrészt fejez ki, vegyes csoport, többnyire tárgyi vagy véghatározói. Szerkesztésük a főmondat igéjétől függ, mely vagy törekvést, vagy félést jelenthet.

479.§ A törekvést, törődést, gondoskodást (*verba studii / curandi*), óvakodást jelentő igék után a kötőszó ὅπως, ως (tagadva μή-vel), a mellékmondat állítmánya pedig többnyire fut. ind.-ban áll.

χρὴ ναύτην σκοπεῖσθαι, ὅπως μηδεὶς ἀνατρέψει τὸ σκάφος

kell, hogy a hajós ügyeljen, hogy senki se borítsa föl a hajót

480.§ A félelem és aggódás kifejezéseitől (*verba timendi*, pl. δείδω, φοβέομαι, φόβος ἔστι) függő mellékmondatok kötőszava μή ‘hogy’, tagadása οὐ-val történik a mellékmondat valamely helyén.

481.§ A mellékmondatban főidő után coni., mellékidő után opt. obliquus vagy coni. áll.

Ἄθηναῖοι φοβοῦνται, μὴ Βοιωτοὶ δηγώσωσι τὴν Ἀττικήν

Az athéniak félnek, hogy a boiótok földúlják Attikát.

4.14 Következményes mellékmondatok és szerkezetek

482.§ A következményes mellékértelmi mellékmondatok és inf.-os szerkezetek a főmondat tartalmának következményét fejtik ki. Mondatrész szempontjából többfélék, kötőszavuk ωστε vagy ritkábban ως. A főmondatban gyakori valamilyen mutatónévmás.

483.§ Ha a következmény valóságos és a tényleges bekövetkeztén van a hangsúly, akkor a mellékmondat állítmánya indicativusban áll, tagadása οὐ.

οἱ γείτονες οὔτως ὑπ’ αὐτοῦ δεινὰ πάσχουσιν, ωστ’ ἐκλιπόντες τὰς αὐτῶν οἰκίας ἐτέρας πόρρω μισθοῦνται

A szomszédaival oly rosszul bánik, hogy azok elhagyván saját házukat távol bérelnék másikat.

484.§ Ritkán ind. irrealis + ἄν vagy opt. potentialis vagy opt. obliquus is állhat a következményes mellékmondatban.

αὐτῷ ἐδόκει θαυμαστὸν εἶναι, εἰ ὁ στρατηγὸς οὔτως ἡλίθιος ἔσοιτο, ωστε οὐκ εἴσοιτο τῶν ἡγεμόνων τὰ ὄνόματα

Meglepőnek találta (volna), ha a hadvezér annyira együgyű lenne, hogy ne tudná a tisztek nevét.

485.§ Ha a következmény nem valóságos vagy nincsen hangsúly a tényleges bekövetkeztén, akkor rendszerint infinitivuszos szerkezet használatos.

οὕτω κατέδαρθεν ὅστε μηδὲ ὄναρ ἰδεῖν	úgy aludt, hogy még álmot sem látott
---	---

486.§ Középfokú melléknév után álló ἢ ὅστε fordítása ‘annál, (mintsem/semmint) hogy’.

σωφρονέστερον παιδευόμεθα, η̄ ὅστε τῶν νόμων ἀνηκουστεῖν	Józanabbal nevettünk, mint- sem hogy ne engedelmeskedjünk a törvényeknek.
---	---

487.§ A következményt kifejező tagmondat önállóvá is válhat, ekkor a ὅστε fordítása ‘úgyhogy, így tehát’.

ἢδίκουν ἀλλήλους, ὅστε σκεδαν्नύ- μενοι διεφθείροντο	Jogtalanságokat követtek el egy- más ellen, úgyhogy szétszóródva elpuszstultak.
---	---

4.15 Feltételes mondatok

488.§ A feltételes mondatoknak többnyire a mellékmondata áll elől, ezért ennek neve előtag (*πρότασις*), a főmondatnak pedig utótag (*ἀπόδοσις*).

489.§ A feltételes mellékmondatok kötőszava εἰ (az ἄν partikulával összeolvadva ἔάν, ἄν, ήν) vagy εἴπερ, tagadásuk μή.

490.§ A fő- ill. a mellékmondatokban elkülöníthető szerkesztési módokat eseteknek (latinul *casus*) nevezzük, melyek általában kapcsolatot mutatnak az eseményeknek a valósághoz illetve a beszélőhöz való viszonyával.

491.§ A *casus realis* esetében a beszélő tárgyszerűen, „hidegen” tekinti az eseményeket, a *casus potentialis* esetében személy szerint lehetségesnek tartja, a *casus unrealis* esetében pedig lehetetlennek állítja be bekövetkeztüket.

492.§ A feltételes főmondatban a realitást (ind.), potentialitást (lehetséges feltétel, 446.§) ill. irrealitást (lehetetlen feltétel, 438.§) a főmondatokban szokásos módon fejezik ki.

493.§ A feltételes mellékmondatokban a realitást ind. (vagy imperativus) fejezi ki.

εἰ τοιοῦτον ὁ θάνατός ἐστιν, χέρδος ἔγωγε λέγω	Ha ilyen a halál, én bizony haszon- nak mondom.
---	--

494.§ A feltételes mellékmondatokban a potentialitást *puszta optativus* fejezi ki.

495.§ A mellékmondatokban az irrealitást *puszta praet.* vagy *ao. indicativus* fejezi ki. Az *ao.* többnyire a múltra vonatkozik, ritkábban a jelenre, a *praet.* pedig többnyire, de nem mindenkor a jelenre: a választást az aspektus befolyásolja.

496.§ További lehetőség az ún. *casus eventualis*: a feltétel nem bizonyos ugyan, de várható, s – bármikori vagy jövőbeli – teljesültével a következmény bizonyos. A mellékmondatban coni. +ἄν, a főmondatban praesens ind. illetőleg fut. ind. vagy imperat. áll.

Ἄν σιωπῶ, οὐκ οἰμώξομαι;	Ha hallgatok, nem lesz nekem jáj?
--------------------------	-----------------------------------

497.§ A mellékmondatban ritkán (és inkább más nyelvjárásokban) puszta coni. is állhat.

498.§ A casus eventialis múlt idejű változatának is lehet tekinteni azt, amikor a mellékmondatban puszta opt. (ún. *opt. iterativus*), a főmondatban pedig többnyire praet. áll. Annak kifejezésére, hogy mind a feltétel, mind a következmény ismétlődött a múltban, a kötőszó fordítása ‘valahányszor’ is lehet.

	casus realis		casus potentialis	
	πρότασις	ἀπόδοσις	πρότασις	ἀπόδοσις
jelen	ind.	ind., imper.	opt.	opt.+ἄν
múlt	praet., ao. ind.	ind.	–	(praet., ao.+ἄν)
	casus irrealis		casus eventialis	
jelen	praet. ipf. ind.	praet.ipf.ind.+ἄν	ἄν+ coni.	ind.
múlt	ao. ind.	ao.ind.+ἄν	ipf./ao. opt.	praet./ao.(+ἄν)

499.§ Gyakori, hogy a fő- és a mellékmondat a feltételesség más-más árnyalatát hangsúlyozza, ezért a két tagmondat szerkesztése különböző; ezen eseteket a *casus mixtus* elnevezéssel illetik.

Θηραμένης, εἰ μὴ σιωπήσειεν, οἰμώξεται.	Théramenésnak jáj lesz, ha nem hallgat el.
--	---

Az előtag potentialis, az utótag reális.

εἰ οἵον ἀποδημῆσαι ἔστιν ὁ θάνατος, τί μεῖζον ἀγαθὸν τούτου εἴη ἄν;	Ha a halál olyan, mint (valami) elköltözés, ugyan mi lehetne na- gyobb jó annál?
--	--

Az előtag reális, az utótag potenciális.

500.§ Az érzelmi állapotot kifejező igék (verba affectuum) utáni εἰ-es mellékmondatokat az okhatározóiaknál tárgyaltuk (475.§).

501.§ A megengedő mellékmondatok kötőszava εἰ καὶ ‘noha, ámbár’, καὶ εἰ ‘még ha... is’, avagy ezek összeolvadása az ἄν-nal, szerkesztése pedig a feltételesekével azonos.

τοῦ φρονεῖν εὖ, εἰ καὶ τις ἀγροικότε- ρον εἴναι φήσει τὸ ὅγθεν, ἀμφισβητῶ	a helyes gondolkozást, még ha valaki bárdolatlannak is mondja e kijelentésemet, a magaménak tulajdonítom
--	---

4.16 Időhatározói mellékmondatok

502.§ Az időhatározói mellékmondatok kötőszavai:

ἐπει, ἐπειδή ‘miután’,

ώς, ὅτε, ὅπότε, ἥνικα ‘midőn, amikor’,

ἐπει/ἐπειδὴ/ώς τάχιστα, ἐπειδή πρῶτον ‘mihelyt’,

ἔξι/ἄφι οὖ ‘miótá’,

ἐν φῖ ‘mialatt’,

ἔως, ἔστε, μέχρι οὖ ‘ameddig, amíg’,

πρὶν ‘mielőtt’, οὖ πρότερον/πρόσθεν πρὶν ‘nem előbb, mint’.

503.§ Ha az időhatározói mellékmondatban az hangsúlyos, hogy (múlt vagy jelen) tényről, megtörtént eseményről szól, állítmánya indicativusban van, s tagadása οὐ.

504.§ Az előidejű időhatározói mellékmondatokban gyakran ao. áll, például

ἐπειδὴ τύραννος ἐγενόμην	miután tyrannosszá lettem
--------------------------	---------------------------

505.§ További példa:

Κῦρος, ἐπειδὴ τάχιστα συνεσκότασε, ἀνεστόμωσε τὰς τάφρους ‘Kyros, mihelyt besötétedett, megnyittatta az árkokat’.

506.§ Ha a mellékmondat eventualis vagy iteratív mellékértelmű, akkor főmondati jelen után coniunctivus + ἂν (‘eventualis’), főmondati múlt után pedig pusztta optativus (‘opt. iterativus’) használható:

ξυνῆν ἐμαυτῷ, ὅπότε ἡσυχίας ἐπιθυμήσαιμι	magamban voltam, amikorcsak magányra vágytam
---	---

507.§ A πρὶν-nel bevezetett indicativuszos mellékmondat csak tagadó főmondat után használatos, állító főmondat után helyette πρὶν + (acc. c.) inf. áll.

οὕπω γέδει ὑπὸ τῆς μητριοῦς τῆς ἐ- μῆς ἐξαπατωμένη, πρὶν ἐν τῷ κακῷ γῆδη γέν	egyáltalán nem tudta, hogy a mos- tohám becsapja, amíg már bajban nem volt
--	--

4.17 Helyhatározói mellékmondatok

508.§ A helyhatározói mellékmondatok kötőszavai: ὅθεν, ἐνθεν ‘ahonnan’, οὖ, γέ, ὅπῃ, ἐνθα, ἵνα (költ.), ὅπου(περ) ‘ahol’, οἶ, ὅποι, γή, ὅπη ‘ahová’.

509.§ A módhasználat olyan, mint az időhatározói és a feltételes mellékmondatok esetében, azaz tény esetében indicat., általános, potenciális vagy iteratív mellékértelelem esetén főidő után coni. eventualis, mellékidő után opt. obl. vagy iterativus.

”Οπου ἄν ὦμεν, ὑμῶν μεμνήμεθα.	Bárhol is vagyunk, emlékezetünk- ben őrzünk titeket.
--------------------------------	---

4.18 Hasonlító mellékmundatok

510.§ A hasonlító mellékmundatok kötőszavai: ὡς, ὡσπερ, ὥπως; állítmányukra ugyanaz érvényes, mint az időhatározóiakra.

ὡς ἐγὼ οἴμαι	amint vélem
--------------	-------------

4.19 Vonatkozó mellékmundatok

511.§ Általánosságban vonatkozó mellékmundatok azok, amelyeket vonatkozó névmás (kül. ὅς, ὅστις, οἵος, ὅποῖος, ὅσος, ὅπόσος) vezet be.

512.§ A vonatkozó névmás nemben és számban megegyezik azzal a szóval, amelyre vonatkozik, esete és esetleges előjárója pedig a mellékmundat állítmányától függ.

513.§ Ha a névmás a főmundatnak genitivusban vagy dativusban álló szavára vonatkozik, akkor a vonatkozó névmás átveheti annak esetét is; ez az ún. *attractio*.

Μέμνησθε τοῦ ὄρκου, οὐ δύμωμόκατε.	Emlékezzetek az esküre, melyet esküdtetek.
---------------------------------------	---

514.§ Ha a főmundatbeli szó, melyre a vonatkozó névmás vonatkozik, mutató névmás, akkor ez attractio esetén elmarad.

Πολλοἱ Ἰσασι οὐδὲν ὃν λέγουσι	Sokan semmit sem tudnak abból, amit/amiről beszélnek
-------------------------------	---

515.§ A vonatkozó mellékmundatok általában a főmundati mód- és időhasználatot követik.

Κῦρος ἦρχε πολλῶν ἐθνῶν, ὃν οὐδὲ ἄν τὰ ὄνόματα ἔχοι τις εἰπεῖν.	Kyros sok népnek parancsolt, me- lyeknek még a nevét sem tudná az ember fölsorolni.
--	---

516.§ Az okhatározói vagy következményes mellékértelmű mellékmundatok állítmánya indicativusban van, tagadásuk oὐ.

Θαυμαστὸν ποιεῖς, ὃς τῆς σοφίας καταφρονεῖς.	Csodás dolgot művelsz, aki/mivel lebecsülök a bölcsességet.
---	--

Τίς οὕτω μαίνεται, ὃστις οὐ βούλε- ται φίλος σοι εἶναι;	Ugyan ki annyira űrült, hogy nem akar veled jó viszonyban lenni?
--	---

517.§ A következményes mellékértelmű mellékmundatokban a fut. ind. várható következményt fejez ki.

Παιδές μοι οὐκ εἰσίν, οἵ με θεραπεύσουσιν.	Nincsenek gyermekem, akik majd gondoskodhatnának rólam.
--	---

518.§ A célhatározói mellékértelmű mellékmondatok állítmánya fut. ind.-ban áll, tagadásuk μή.

Δώσω ὑμῖν ἡγεμόνα, δος ὑμᾶς διὰ τῶν ὄρῶν ἀξει.	Majd adok nektek vezetőt, hogy átvezessen titeket a hegyeken.
--	---

519.§ A feltételes mellékértelmű mm.-ok a feltételes mm.-ok mintájára szerkesztetnek, tagadásuk is μή. Állhat tehát bennük ind., opt. potentialis, coni. eventualis vagy opt. iterativus.

4.20 A participium

520.§ A görög melléknévi igenévre igei jellegéből fakadóan vonatkoznak az igenem (diathesis) és az akció kategóriái. Így egy igének e két dimenzió szerint (legföljebb) tíz különféle participiuma lehet:

	Activum	Medium	Passivum
imperfectum	γράφων		γραφόμενος
futurum	γράψων	γραφόμενος	γραφησόμενος
aoristos	γράψας	γραφάμενος	γραφείς
perfectum	γεγραφώς		γεγραμμένος

521.§ A part. ao. kifejezhet előidejűséget, a part. futuri pedig szándékot.

522.§ Igei jellegéből fakadóan a melléknévi igenév olyan vonzatokat vehet maga mellé, mint maga az ige, azaz tárgyat és határozót.

523.§ Feltételes, megengedő, okadatoló mellékértelelem kifejezésére partikula (ἄν, καίπερ, ἀτε stb.) járulhat a participiumhoz.

524.§ Névszói, melléknévi jellege folytán a participiumok melléknévként ragozhatók. minden participium háromvégű, s nőnemben α-tövű. A névelővel a participium is főnevesíthető.

525.§ A participium tagadása οὐ-val történhet. Ritkábban, pl. feltételes mellékértelelem esetén μή-val tagadható.

4.21 A participium jelzői és főnévi használata

526.§ A jelző szokásos helyén participium is állhat jelzőként.

εἴποντο γὰρ ὅπισθεν ἐκ τῆς καιομένης χώρας	követték ugyanis hátról az égő föld felől
--	---

Nόμους γεγραμμένους Λυκοῦργος οὐκ ἔθηκεν.	Leírt (tehát írva lévő) törvényeket nem alkotott Lykurgos.
---	--

527.§ Főnévként használt participium bármely nembén és számban előfordulhat, pl. *οἱ παρόντες* ‘a jelenlévők’, *τὰ λεγόμενα* ‘a mondottak’.

528.§ A főnévként használt participium nemcsak meghatározott személyekre vagy dolgokra vonatkozhat, hanem meghatározatlan, általános értelme is lehet; ilyenkot μή a tagadása.

Kίμων ἐν τοῖς ἀγροῖς οὐδένα τοῦ καρποῦ καθίστα φύλακα, ὅπως οἱ βουλόμενοι τῶν πολιτῶν ὀπωρίζωνται.	Kimón videki birtokain senkivel sem őriztette a termést, hogy a polgárok közül aki csak akar, szedjen.
--	--

4.22 A participium használata határozóként

529.§ A főnévvel egyeztetett, arra vonatkozó participium általában nem valamely, (legalábbis a mondatban) állandó tulajdonságot fejez ki, hanem a főnévvel jelölt személy vagy doleg adott állapotát. Ilyenkor a participium valamely igéhez tartozik, annak többszörösen állapothatározója, s a *participium coniunctum* terminussal illetjük.

Tαῦτ' εἴπε γελῶν.	Ezeket nevetve (nevetőként) mondta.
-------------------	-------------------------------------

530.§ A határozóként használt participium időviszonyt, okot és célt is kifejezhet, ezért magyarázatban alárendelt idő-, ok- vagy célhatározói mellékmondattal is fordítható:

Tαῦτ' εἴπε γελῶν.	Ezeket mondta, miközben nevetett.
-------------------	-----------------------------------

531.§ A participium ao. előidejűséget fejez ki, a pt. ipf. és pf. egyidejűséget, a pt. fut. szándékot vagy célt.

τινὰς ἐζώγρησαν ἐνέδραν ποιησάμενοι	néhányat élve elfogtak, miután csapdát állítottak
ἀναβὰς ἐφ' ἵππον παρεβοήθει	miután lóra szállt, segíteni igyekezett
ώρα (ἐστί) ἀπιέναι, ἐμοὶ μὲν ἀποθανουμένῳ, ὑμῖν δὲ βιωσομένοις	itt az idő a távozásra/ideje menni, nekem, hogy meghaljak, nektek, hogy éljetek

532.§ A participium coniunctum feltétel- és megengedőhatározói szerepet is betölthet.

οὐκ ἔν δύναιο μὴ καμῶν εὐδαιμονεῖν	nem élhetsz boldogul, ha nem fáradtál
------------------------------------	---------------------------------------

τινὲς τὰ κακὰ γιγνώσκοντες, ὅτι κακά ἔστιν, ὅμως ἐπιθυμοῦσιν αὐτῶν	sokan, noha fóliismerik a rosszról, hogy rossz, mégis vágynak rá
--	--

533.§ A participium által betöltött szerepet világosabbá teheti egy elétett particula. Az időbeli jelleget határozza meg ἄμα, εὐθύς és μεταξύ.

ἄμα ἀπιόντες διελέγοντο πρὸς ἀλλήλους	miközben elmentek, beszélgettek egymással
---------------------------------------	---

οἱ μὲν εὐθὺς ἔξαναστάντες μεταξὺ δειπνοῦντες τὰ γέρρ' ἐνεπίμπρασαν	egyesek, mihelyt fölugrottak étkezés közben, meggyújtották a kerítéseket
--	--

534.§ A participium megengedő értelmét emeli ki a καί, καίπερ vagy καὶ ταῦτα kifejezés.

συμβουλεύω σοι καίπερ νεώτερος ὁν	tanácsot adok neked, noha fiatalabb vagyok
-----------------------------------	--

535.§ A ἄτε (δή) particula(k) a tényleges, objektív okot fejezik ki, a ὡς vagy ὥσπερ pedig a vélű vagy egyenesen valótlan okot.

ἡδίκουν ἀλλήλους ἄτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην	jogtalanságokat követteltek el egymás ellen, minthogy nem volt meg benneük a közösséggalkotó képesség
---	---

οἱ παραγενόμενοι ὡς ἀδικουμένοις ἡμῖν ἀπόντες ἐπεκούρουν	a jelenlévők mindenjában segítettek nekünk, minthogy (véleményük szerint) mi voltunk a sérтettek
--	--

ὥσπερ οὐκ ἔχοντες, ὃ πράττωμεν	mintha nem lenne, amit csináljunk
--------------------------------	-----------------------------------

536.§ A melléknévi igenév gyakran alkot szerkezetet igék jól körülhatárolható csoport-jainak tagjaival, s találó fordításuk eltérhet a fönti sémától.

537.§ Határozóval is fordítható a participium a következő igék (vagy predikatív szerkezetek) mellett: τυγχάνω ‘történetesen/éppen van’, διαγίγνομαι διατελέω διάγω διαμένω, λανθάνω+acc., φαίνομαι ‘bizonyul’ (inf.-szal ‘tűnik’), φανερός είμι, δηλός είμι, οīχομαι, φθάνω ‘megelőz’, ύπάρχω.

οὐκ ἔτυχον οἰκήσαντες νῆσον	nem voltak éppen szigeten lakókként
οὐκ ἔτυχον οἰκήσαντες νῆσον	történetesen nem szigeten települtek meg

τὸ τεθνάναι μεταβολή τις τυγχάνει οῦσα	a halál éppenséggel valamiféle átváltozás
---	---

θύων τε γὰρ φανερός ἦν	látható volt ugyanis áldozóként is
θύων τε γὰρ φανερός ἦν	látható volt ugyanis, hogy áldozik is
θύων τε γὰρ φανερός ἦν	nyilvánvalóan áldozatot is szokott bemutatni

οὐδεπώποτε φευσάμενος ἐφάνην	még sohasem bizonyultam hazugnak
------------------------------	----------------------------------

μαντική χρώμενος οὐκ ἀφανῆς ἦν.	nagyonis közismert volt róla, hogy szokott jóslattal élni
---------------------------------	---

538.§ Az ősiak (pf.) ige mind pt.-mal, mind inf.-szal szerkeszthető azonos értelemmel.

εἰδότι ᷂οικας	tudónak tűnsz
εἰδότι ᷂οικας	olyan vagy, mint aki tudja

539.§ Szintén participiummal áll: ἀνέχομαι καρτερέω ύπομένω ‘kitartó, türelmes’, κάμω ἀπαγορεύω ‘kifárad, nem győzi’, παύομαι λήγω ‘abbahagy’.

ἐπαύσατο κλαον	abbahagyta a sírást
----------------	---------------------

μὴ κάμης φίλον ἄνδρα εὐεργετῶν	ne fáradj el barátoddal jót téve
μὴ κάμης φίλον ἄνδρα εὐεργετῶν	ne fáradj bele, hogy jót teszel a barátoddal
μὴ κάμης φίλον ἄνδρα εὐεργετῶν	ne sajnáld a fáradságot attól, hogy jót tegyél a barátoddal

καρτερῶ ἀκούων	türelmesen hallgatok
----------------	----------------------

540.§ Szintén participiummal áll: εὖ/καλῶς ποιέω ‘jól teszi, helyesen cselekszik, szerecsére’, ἀδικέω ‘vétkezik’, ἀμαρτάνω ‘bűnt követ el’.

ἀδικεῖ Σωκράτης θεοὺς οὐ νομίζων	Vétkezik Sókratés, amikor/mivel nem hisz istenekben
----------------------------------	---

541.§ Szintén participiummal áll: νικάω χρατέω περιγίγνομαι ‘felülműl’, ἡττάομαι λείπομαι ‘alulmarad’.

περιγίγνεται σου καὶ λόγω καὶ ἔργω εὖ ποιῶν	felülműl téged mind szóban, mind tettben jótevőként
---	---

542.§ Az érzelmi- vagy kedélyállapotot kifejező igék (verba affectuum) mellett – egyik lehetőséggént (vö. 380.§) – szintén participium állhat. Ilyenek: χαίρω ἥδομαι ‘örül’, ἀγαπάω ‘elégedett’, ἀγανακτέω ἀχθομαι χαλεπῶς φέρω ‘méltatlankodik, bosszankodik, elégedetlenkedik, nehezen tűr’, ὀργίζομαι ‘dühös’, λυπέομαι ἀλγέω ‘bánkódik’, μεταμελέομαι ‘megbán’, αἰσχύνομαι ‘szégyenkezik’ stb.

‘Αλλὰ διὰ τί δή ποτε μετ’ ἐμοῦ χαίρουσί τινες πολὺν χρόνον διατριβοντες;	Dehát miért örülnek egyesek, ha sok időt tölthetnek velem?
--	--

Participium függő esetben álló fónév mellett

543.§ A pt. nemcsak az alanyra vonatkozhat, hanem bármely más függő esetben álló fónévre (vagy azt helyettesítő szóra) is.

544.§ Különösen gyakran fordul elő egyeztetett fónév és pt. az érzékelést jelentő igék (*verba sentiendi*) mellett. Ezt a szerkezetet *accusativus cum participio*-nak is nevezik.

545.§ Az érzékelést vagy megismerést jelentő igék (*verba sentiendi*) mellett általában acc.pt. áll: ὄφα ‘lát’, ἀκούω ‘hall’, πυνθάνομαι ‘értesül, megtud’, αἰσθάνομαι ‘észlel, fölfog’, μνηθάνω ‘megtud’, εὑρίσκω καταλαμβάνω φωράω ‘talál, rajtakap, leleplez’, γιγνώσκω ‘megismer’, οἶδα ἐπίσταμαι ‘tud’, ἀγνοέω ‘nem tud’.

καταλαμβάνω όρυττοντα	(σε)	βόθρον	rajtakaplak, amint gödröt ásol
--------------------------	------	--------	--------------------------------

546.§ A participium futuri szándékot, célt fejez ki.

καταλαμβάνω ὡς κατορύξοντα τὸν ἄνθρωπον	Rajtakaplak, amint el akarod te- metni az illetőt
--	--

547.§ Az ἀκούω, αἰσθάνομαι és πυνθάνομαι igék mellett többféle szerkezet is állhat. Közvetlen érzékelés ill. ismeretszerzés esetén a főnév és a vele egyező pt. gen.-ban áll, mivel e jelentésben ez az igék szokásos vonzata (vö. §370.). A szerkezetet *genitivus cum participio*-nak nevezzük.

ἀκούουσι βοώντων τῶν στρατιωτῶν Θάλαττα θάλαττα	hallják, hogy a katonák azt kiáltozzák: „tenger, tenger”
--	--

548.§ Ha az ismeretszerzés közvetett, de biztos értesülésen alapszik, akkor az ἀκούω, αἰσθάνομαι és πυνθάνομai igék mellett is acc.c.pt. használatos.

549.§ Accusativus cum participio áll az (ἀπό)δεικνυμι (ἀπό)φαίνω δηλόω ‘kimutat, bizonyít’, ἐλέγχω ‘rábizonyít’ és ritkábban az ἀγγέλω ‘jelent’ ige mellett.

ἐπιδείξω τοῦτον παραβάντα τοὺς νόμους	Be fogom bizonyítani, hogy ez az ember áthágta a törvényeket.
--	---

550.§ A pt. függő esetben nemcsak a felsorolt igecksoportok tagja mellett, hanem szinte bármely „közönséges” ige mellett is állhat.

οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν οὔτε ζῶντι οὔτε τελευτήσαντι	az igaz embert nem érheti semmi baj, sem ha él, sem ha meghalt / sem éltében, sem holta után
---	--

Személyes szerkesztés

551.§ Abban az esetben, amikor a vezérige alanya azonos azzal a grammaticai személlyel, melyre a pt. vonatkozik, a pt.-ot az alannyal kell egyeztetni. Ezt személyes szerkesztésnek is nevezzük.

οἶδα θνητὸς ὅν	Tudom, hogy halandó vagyok.
----------------	-----------------------------

οἱ ἄνθρωποι ἵσσοι θνητοὶ ὅντες	Az emberek tudják, hogy halandók.
--------------------------------	-----------------------------------

αισθάνομαι στερόμενος αὐτῶν	Érzékelem, hogy meg vagyok tőlük fosztva.
οἱ Θηβαῖοι ἔδειξαν ἐτοῖμοι ὅντες ἀμύνεσθαι.	A thébaiak nyilvánvalóvá tették, hogy készek (egy támadás ellen) védekezni.

552. § Figyeljük meg, hogy formailag ez a személyes szerkezet azonos a 537. §-ban fel-sorolt igék melletti szerkezettel!

553. § A *participium nominativus*ban szenvédő vezérige mellett is állhat.

ὁ βασιλεὺς ἡγγέλθη τετελευτηκώς.	A király halottként jelentetett.
ὁ βασιλεὺς ἡγγέλθη τετελευτηκώς.	Jelentették, hogy a király halott.

Feltételes értelmű particula participium mellett

554. § Az ᾧ partikulával a *participium* (lehetséges vagy lehetetlen) feltételes mellékér-telmet nyerhet.

εὑρίσκω ταύτην ἃν μόνην γενο- μένην τῶν μελλόντων κινδύνων ἀποτρόπην	Úgy találom, hogy egyedül ezzel le- hetne esetleg elhárítani a tornyo- suló veszélyeket.
--	--

Kῦρος εὶ μὴ ἀπέθανεν, ἄριστος ἃν ἄρχων γενόμενος φανερὸς ἦν.	Kyrosból, ha nem halt volna meg, nyilvánvalóan a legjobb vezető vált volna.
---	---

Participium független fordított jelzős szerkezetben

πολλῶν παρόντων ἀνεῖλεν ὁ Ἄπολλων	sokak jelenlétében válaszolt
--------------------------------------	------------------------------

555. § A fönti példamondatban a *παρόντων* alakilag jelzője a *πολλῶν* főnévként használt szónak, azonban utóbbi semmilyen módon nem tekinthető valamely mondatrész vonzatának (ellentétben a 547. §-beli gen.c. *participioval*). Ezért ezt a szerkezetet függetlennek, latinul *participium absolutum*nak, vagy ha az esetét is meghatározzuk, *genitivus absolutus*nak (gen. abs.) nevezzük.

556. § A *genitivus absolutus* a mondatban határozói szerepet tölt be, mégpedig legyakrabban idő-, ok-, mód- vagy megengedőhatározó.

557. § A *genitivus absolutus* kétféléképp fordítható: vagy jelzős szerkezettel, vagy alárendelt mellékmondattal.

558.§ A genitivus absolutust jelzős szerkezettel úgy fordíthatjuk, hogy a participiumból cselekvést kifejező főnevet alkotunk, a genitivusban álló főnévből pedig ennek birtokos jelzője lesz. A magyar főnevet olyan raggal, névutóval vagy hasonlóval kell ellátni, ami kifejezi azt a határozót, amit a gen. abs. képvisel a görög mondatban.

559.§ A genitivus absolutus mellékmondattal való fordításakor a görög főnévből lesz a mellékmondat alanya, a participiumból pedig az állítmánya. A participium fordításakor ügyeljünk az igenem megtartására! Minthogy ezen a ponton még nem tudjuk, miféle határozó is a gen.abs., először időhatározói mellékmondattal fordítjuk. Ha a szerkezetben pt. ipf. szerepel, akkor az 'amikor, miközben' kötőszók egyikét használjuk, ha pedig pt. ao., akkor a 'miután' kötőszót. Ha a magyar főmondat jelen idejű és a pt. egyidejűséget fejez ki (azaz ipf.), akkor a mellékmondat állítmánya is jelen idejű legyen, ha pedig a főmondat múlt idejű vagy jelen, de a pt. előidejűséget fejez ki (azaz ao.), akkor a mellékmondat állítmánya múlt idejű legyen.

πολλῶν παρόντων ἀνεῖλεν ὁ Ἄπολλων	válaszolt Apollón, miközben sokan voltak jelen
--------------------------------------	---

560.§ A nyersfordítás segítségével állapítsuk meg, hogy milyen határozó a gen.abs. a görög mondatban, s eszerint finomítsuk fordításunkat.

561.§ A pt. pf. szintén egyidejűséget fejez ki, de ügyelni kell a fennálló következmény találó fordítására.

παρεστηκότων ἡμῶν συνέχαμψε τὸ σκέλος ἀνήρ	miközben ott álltunk körben, az il- lető lába megrángott
---	---

562.§ A pt. mellől hiányozhat a gen.-ban álló főnév (vagy azt helyettesítő szó), amennyiben az könnyen odaérthető, fölösleges avagy mellékmondattal van kifejtve. E csonka szerkezetet *genitivus absolutus sine genitivo*-nak is lehet nevezni.

ἀκριβῶς οἶδα καὶ ὅσα ἀπελθόντος (ti. ἐμού) ἐρεῖν ἔμελλεν	Pontosan tudom azt is, hogy mit akart mondani eltávozásom után.
---	--

ἡδη δὲ ἐν ὄρμῃ ὄντων (ti. αὐτῶν) ἥλθε Προκλῆς	Megérkezett Proklés, amikor már indulóban voltak.
--	--

Σημανθέντων δὲ τῷ Ἀστυάγει ὅτι πολέμιοι εἰσιν ἐν τῇ χώρᾳ, ἐξεβοή- θει καὶ αὐτὸς	Miután jelentetett Astyagésnak, hogy ellenség van a videken, maga is kivonult segíteni.
---	---

Accusativus absolutus

563.§ A genitivus absolutushoz különben mindenben hasonló szerkezet ritkán semleges accusativusban is előfordul.

δόξαντα δὲ ταῦτα καὶ περανθέντα, τὰ στρατεύματα ἀπῆλθε	miután ezek a dolgok elhatározattak és bevégeztettek, a seregek elvonultak
---	--

564.§ Bizonyos személytelen vagy szenvédő kifejezésekkel gyakoribb az acc. abs. csonka változata, amikor hiányzik a főnévi accusativus. A főnevet helyettesítheti mellékmondat, infinitivus vagy infinitivusos szerkezet.

οὐδεὶς ἔξὸν εἰρήνην ἄγειν πόλεμον αἱρήσεται	ha lehetséges békében élni, senki sem fogja a háborút választani
--	--

565.§ A teljes acc. absolutus mindhárom nemben előfordul a ώς vagy ὥσπερ partikulával.

Σωκράτης ηὔχετο πρὸς τοὺς θεοὺς ἀπλῶς τάγαθὰ διδόναι, ώς τοὺς θεοὺς κάλλιστα εἰδότας ὅποια ἄγαθά ἐστι.	Sókratés pusztán azért imádkozott az istenekhez, hogy jót adjanak neki, minthogy szerinte az istenek tudják a legjobban, hogy mi is a jó.
---	---

4.23 Az infinitivus

566.§ A görög főnévi igenévre igei jellegéből fakadóan vonatkoznak az igenem (diathesis) és az akció kategóriái. Így egy igének e két dimenzió szerint (legföljebb) tíz különféle infinitivusa lehet:

	Activum	Medium	Passivum
imperfectum	γράφειν	γράφεσθαι	
futurum	γράψειν	γράψεσθαι	γραφήσεσθαι
aoristos	γράφαι	γράφασθαι	γραφῆναι
perfectum	γεγραφέναι		γεγράφθαι

567.§ Az inf. ao. időviszony szempontjából lehet semleges, vagy kifejezhet előidejűséget.

568.§ Igei jellegéből fakadóan a főnévi igenév olyan vonzatokat vehet maga mellé, mint maga az ige, azaz tárgyat és határozót.

569.§ Feltételes mellékértelem kifejezésére ἅν partikula járulhat az infinitivushoz.

570.§ A τό névelővel az infinitivus is főnevesíthető, s mint ilyen, ragozható.

571.§ Az infinitivus tagadása általában μή-val történhet. Ritkábban, mondást és vélést jelentő igék mellett οὐ-val tagadható.

572.§ A főnévi igenév valamelyen igealaktól vagy igei szerkezettől függ, melyet vezérigének nevezünk.

573.§ Az infinitivussal kifejezett cselekvés végrehajtója (ágense) és az ezen ágenssel egyeztetendő szavak (jelző, értelmező, állapothatározó stb.) tárgyesetbe kerülnek,

amennyiben az inf. ágense nem fordul elő a fölérendelt szerkezetben. Ezt a szerkezetet *accusativus cum infinitivo*-nak nevezzük.

574.§ Minthogy az inf.-től függhet tárgy, akkor, ha valamely tárgyesetben álló névszó az inf.-hoz képest alanszerű (azaz az inf. cselekvésének a végrehajtója), megkülönböztetésül *accusativus subiectivusról* beszélünk.

575.§ Ha az inf. ágense (explicite vagy implicite) előfordul a fölérendelt szerkezetben, akkor nem kell külön kitenni; a vele egyeztetendő szavak abba az esetbe kerülnek, amiben a fölérendelt szerkezetben van az inf. ágense.

Főnévi igenév névelővel

576.§ A főnévként használt infinitivus bármely esetben előfordulhat.

μέχρι τοῦ ἐπιλαθέσθαι	a feledésig
διὰ τὸ μηκέτι δύνασθαι πορεύεσθαι	mivel már nem tudott menni

577.§ Az általános szabály szerint a főnevesített inf. ágense is accusativusban áll.

Főnévi igenév névelő nélküli

578.§ Az inf. tárgyként vagy határozóként igéknek és kifejezéseknek több jelentéstani csoportja mellett használatos.

579.§ Inf. áll a δύναμαι oἶός τέ εἰμι ‘képes’, πέφυκα ‘természettől alkalmas’, ἐπίσταμαι oἶδα ‘ért vmihez’, εἴωθα φιλέω ‘szokott’, πειράω ‘megpróbál’, φοβέομαι ‘fél, vonakodik’ és más, hasonló jelentésű kifejezések mellett.

οἱ ἀνὴρ μηκέτι ἥδυνατο πορεύεσθαι	Az illető már nem tudott járni.
ἔχω ἀμύνεσθαι	távol tudom tartani
οἱ πολέμιοι οὐχ ἴκανοι ἦσαν ἡμᾶς ἔξελαύνειν	Az ellenség nem volt rá képes, hogy elűzzön bennünket.

580.§ Szenvedő inf.-szal álló δύναται magyarra ‘-ható’ képzős melléknévvel is fordítható.

οὐ δύναμαι πεισθῆναι	nem vagyok meggyőzhető
----------------------	------------------------

581.§ Accusativus subiectivust is vehetnek maguk mellé a következő igék melletti infinitivusok: κελεύω ‘utasít’, παρατίνω προτρέπω πείθω ‘rábeszél’ (a parancsolást jelentő igéket *verba iubendi*-nek nevezzük), συγχωρέω ἐπιτρέπω ἔχω ‘hagy, enged’, κωλύω εἴργω ‘akkadályoz’, ἀναγκάζω ‘kényszerít’, βούλομαι ἔθέλω ‘ákar’ (*verba voluntatis* ezen igék másik neve), ἐπιθυμέω ‘vágynik’, σπεύδω προθυμέομαι ‘törekszik, igyekszik’.

ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὅπλα ὅλην τὴν φάλαγγα	Megparancsolta, hogy az egész phalanx szegezze előre a fegyvereit.
---	--

A fönti mondatban tehát a φάλαγγα *acc. subiectivus*, a τὰ ὅπλα pedig az inf. tárgya, mondhatjuk, hogy *acc. obiectivus*.

Βούλομαι δέ σοι κάκείνας τὰς εὐφροσύνας δηλῶσαι	meg kívánom neked azokat az örömöket is mutatni
---	---

582.§ Az ἐπιτρέπω mellett accusativus helyett – az ige saját vonzatának megfelelően – többnyire dativusban áll az inf.-hoz képest alanszerű névszó (az inf. ágense). Az ilyen szerkezetet *dativus cum infinitivo*-nak is lehet nevezni.

οὐδενὶ ἐπιτρέπω κακῷ εἴναι	Senkinek sem engedem meg, hogy gonosz(ként) legyen.
----------------------------	---

583.§ A *verba iubendi* és társaik mellett inf. ipf. vagy ao. állhat; ez a kétactíós (acc.) cum inf. Logikailag mindenki egy- vagy utóidejűségre használatos, hiszen amire parancsot adunk vagy amit megengedünk, nem lehet előidejű. Az inf. ipf. hosszadalmas vagy ismétlődő cselekvést fejez ki, az inf. ao. pedig mozzanatosat.

ἐπιθυμῶ τοὺς μὲν ἔλευθέρους δούλους ἔχειν, τοὺς δὲ δούλους ἀναγκάζομαι ποιεῖν ἔλευθέρους	Arra vágyom, hogy a szabadok a szolgáim legyenek, a szolgáimat meg kénytelen vagyok szabadokká tenni.
--	---

584.§ Általában inf. futuri áll a μέλλω ‘szándékozik’ mellett.

οἶδα καὶ ὅσα ἔρειν ἔμελλεν	Azt is tudtam, hogy mit szándékozik mondani.
----------------------------	--

585.§ A mondást (*verba dicendi*), közlést és vélést jelentő igék mellett szintén acc.c.inf. állhat. Ilyenek: λέγω, νομίζω, ἡγέομαι.

ὁ Ξενοφῶν καὶ οἱ ὄπισθοφύλακες ὡήθησαν ἔμπροσθεν ὅλλους ἐπιτίθεσθαι πολεμίους	X. és az utóvéd tagjai úgy gondolták, hogy az ellenség másik része elölről támad
---	--

586.§ A *verba dicendi* mellett az inf. bármely actióban előfordulhat, s ilyenkor négy-actíós (acc. cum) inf.-ról beszélünk. Az inf. fut. utóidejűséget fejez ki.

τινὲς δεινόν τι φόντο πείσεσθαι εἰ
ἀποθανοῦνται

egyesek azt gondolták, hogy valami szörnyűséget fognak elszabadni, ha meg fognak halni

587.§ Acc.c.inf. áll az értesülést jelentő igék (548.§) mellett, amennyiben az alany nem biztos hírt kap.

Κύρος ἔορτὴν ἐν τῇ Βαβυλῶνι ἤκου-
σεν εἶναι

Kyros úgy hallotta, hogy van B.-ban egy ünnep

588.§ Számos ige egyaránt kifejezhet közlést és utasítást, s mellette az inf. egyaránt kifejezheti a közlés (valós vagy vélt) tartalmát és az utasításét. Így tehát ugyanaz a görög ige tartozhat egyik jelentésében a *verba dicendi*, másik jelentésében a *verba iubendi* csoportjába. Ezek a terminusok tehát tulajdonképpen szerkesztésmódokat, nem pedig pontosan körülhatárolt szócsoportokat jelölnek.

589.§ Alanyaként inf. vagy acc.c. inf. állhat sok személytelen ige és kifejezés mellet: ἔξεστι ‘lehetséges’, πρέπει προσήκει ‘illik’, χρή δεῖ ‘kell’, συμβάίνει ‘megtörténik’, δοκεῖ ‘helyesnek tűnik, elhatározatik’, δίκαιον ἔστι ‘jogos’, δυνατόν ἔστι ‘lehetséges’, ἀνάγκη ἔστι ‘szükséges’, ὡρα ἔστι ‘ideje van’, εἰκός ἔστι ‘elvárható, valószínű’.

ὢρα (ἔστι) ἀπιέναι

itt az idő a távozásra/ideje menni

590.§ Mint láttuk, ha az inf. ágense (explicite vagy implicite) előfordul a fölérendelt szerkezetben, akkor nem kell külön kitenni:

νομίζω νενικηέναι

Úgy gondolom, hogy győztes vagyok.

ὑπέσχετο παρέσεσθαι εἰς τὴν
ἔσπέραν

Azt ígérte, hogy estére itt lesz.

ἔδοξας γάρ μοι εἰδότι ἐοικέναι

úgy tüntél nekem, hogy tudóhoz hasonlítasz / úgy tünt nekem, hogy olyan vagy mint, aki tudja

591.§ Ha az inf. ágense a vezérigének az alanyával azonos, akkor az inf. ágensének jelzője és állapothatározója is alanyesetbe kerül. Ezt személyes szerkezetnek vagy (tágabb értelemben vett) *nominativus cum infinitivo*-nak nevezzük.

592.§ A nom. c. inf. használatos szerevedő igealakok mellett, a latinhoz hasonlóan: νομίζομαι, κελεύομαι, κωλύομαι, λέγομαι, φαίνομαι ‘mutatkozik, tűnik’.

οἱ Φοίνικες νομίζονται εύρειν τὰ γράμματα	Általános vélemény, hogy a föníciaiak találták föl a betűket.
---	---

Περικλῆς, ὅτε δημηγοροῖτο, ἐλέγετο βροντᾶν καὶ ἀστράπτειν.	Azt mondják, hogy Periklés, miközben szónokolt, dörgött és villámokat szort.
--	--

593.§ A fönti szenvédő igékkel azonos δοκέω és ξουκα ‘tűnik, látszik’ szerkesztése:

ἐδόκει δὴ μεῖζον τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι	Xenophón úgy látta, hogy valami komolyabb dologról van szó.
--	---

594.§ A görögben (a latintól eltérően) cselekvő vezérige mellett is használatos a személyes szerkesztés, ha az inf. ágense azonos a vezérige alanyával.

ὁ Ἀλέξανδρος ἔφασκεν εἶναι Διὸς ὑιός	Nagy Sándor azt mondogatta, hogy Zeus fia.
--------------------------------------	--

ἔλπιζε τιμῶν τὸν θεὸν πράξειν καλῶς	Biztos lehetsz, ha féled az istent, jól fog menni a sorod.
-------------------------------------	--

δίκαιος εἰ ἄγειν ὀνθρώπους	jogosult vagy embereket vezetni / jogos, hogy embereket vezess
----------------------------	--

Infinitivusok mellékmondati kötőszóval

595.§ Bizonyos esetekben névelő nélküli (acc.c.) inf. használatos két mellékmondati kötőszóval, ti. ώστε (vagy ως, ἐφ' ω, ἐφ' ώτε) után, ha nincs hangsúly a következmény ténylegesen bekövetkező voltán, és πρίν után, ha a fölérendelt mondat állító.

4.24 Az adiectiva *verbalia*

596.§ A -τός végű adi. verbale szenvédő értelmű; jelölhet befejezettséget vagy lehetőséget: λυτός ‘oldott, oldható’, ὀρατός ‘látható’.

597.§ A -τέος végű adi. verbale szenvédő értelmű és szükségességet fejez ki: λυτέος ‘oldando’, ποιητέον ἔστι ‘tenni kell’. Mellette a végrehajtóhatározó dativusban áll (389.§).

598.§ A tranzitív igékből képzett -τέος végű adi. verbale személyesen és személytelenül is, az intranzitív igékből képzett csak személytelenül szerkeszthető.

599.§ Személytelen szerkesztés esetén az adi. verbale egyesszám semlegesben áll, s az acc.c.inf. mintájára a végrehajtóhatározó acc.-ban is állhat.

4.25 Függő beszéd

600.§ Az idézésnek azt a módját, amikor az író valakinek a mondatait szó szerint idézi, egyenes beszédnek (*oratio recta*) nevezzük, azt pedig, amikor valamilyen mondást vagy hasonlót jelentő igétől van az idézet függővé téve, függő beszédnek (*oratio obliqua*) mondjuk.

601.§ A függő beszédben (többnyire) érvényesül a módok és a személyek „eltolódása”, valamint meghatározott esetekben az inf.-os szerkezetté alakulás.

602.§ A függő beszéddé alakítás során kijelentő főmondatból vagy ὅτι, ως kötőszavas kijelentő mellékmondat (467.§), vagy infinitivusos szerkezet (585.§) lesz; a parancsot vagy kívánságot tartalmazó főmondat minden infinitivusos szerkezettel (581.§) lesz; kérdő főmondatok a függő kérdés (470.§) alakját veszik föl.

603.§ Főmondati mellékidő után érvényesülhet a módok „eltolódása”, azaz praesens ind. és coni. helyett többnyire (puszta) opt. obliquus áll.

604.§ A személyek „eltolódása” értelemszerűen, a magyar használathoz hasonlóan érvényesül(het).

Az alábbi részletben a triérarchos számol be Kallippos és a kormányos vitájáról:

λέγω τῷ κυβερνήτῃ ἀποπλεῖν εἰς τὴν Θάσον. ἀντιλέγοντος δὲ τοῦ Καλλίπου καὶ κελεύοντος πλεῖν εἰς τὴν Μακεδονίαν, οἱ προσέταξεν ὁ στρατηγός, ἀποκρίνεται αὐτῷ Ποσείδιππος ὁ κυβερνήτης ὅτι τριήραρχός τε ἐγὼ τῆς νεῶς εἴην καὶ ὑπεύθυνος, καὶ τὸν μισθὸν παρ' ἐμοῦ λαμβάνοι· πλεύσοιτο οὖν οἱ ἐγὼ κελεύω, εἰς Θάσον ως τὸν στρατηγόν.

Utasítom a kormányost, hogy induljon el Thasos felé. Midőn pedig Kallippos ellentmondott és arra utasította, hogy Makedónia felé hajózzék, amerre a stratégos rendelte, Poseidippus kormányos azt válaszolta, hogy én vagyok a hajó triérarchosa és én felelek érte, s a bért tőlem kapja; arra fog tehát hajózni, amerre én mondomb, Thasosra, a stratégoshoz.

605.§ A vezérigétől való függés fokozatai keveredhetnek, sőt az is előfordul, hogy az egyáltalán nem érvényesül, vagyis az idézetet bevezető kötőszó csupán idézőjel szerepét tölti be; ez az ún. ὅτι *recitativum*.

Igealak-meghatározó analitikus gyakorlat

Az igék és igenevek elemzésekor, a szótári alak megállapítása során a görög igéknek három, egymást bizonyos mértékben átfedő felosztását kell együttesen figyelembe venni. A három hagyományos csoportosítási szempont a következő:

I. Az imperfecta actio képzése szerint:

1. Thematikus (kötőhangzós) ω-végű. Az ω-végű igék további csoportosítása megfelel az alábbi, II. és III. felosztás szempontjainak.
2. Általában athematikus (kötőhangzó nélküli) μι-végű igék csoportjai:
  - a, -(ν)υ suffixummal képzett imperfecta tő, pl.: δείχνυμι.
  - b, Puszta imperfecta reduplicatióval képzett imperfecta tő, pl.: τίθημι.
  - c, Az igető azonos az imperfectum tővel, pl.: εἴμι.

II. A tő- ill. gyökvégi hangzó milyensége szerint:

1. Magánhangzós tövek – verba pura
  - a, Félhangezős tövek (ι, υ) – παιδεύω, λύω.
  - b, Valódi magánhangzós tövek (α, ε, ο) – verba pura contracta:
τιμῶ (← τιμάω), ποιῶ (← ποιέω), δουλῶ (← δουλόω).
2. Mássalhangzós tövek
  - a, Néma mássalhangzós tövek – verba muta
    - α, T-hangú tövek, pl.: πείθω.
    - β, K- és P-hangú tövek, pl.: πράττω, κρύπτω.
  - b, Folyékony mássalhangzós tövek – verba liquida: βάλλω
  - c, szigma (és egyéb) tövek, pl.: σκεδάννυμι, πλέω.

III. Az igető (gyök) és az imperfectum tő viszonya szerint hat osztályt különböztetnek meg.

1. Első vagy jeltelen: imperfectum tő = igető, pl.: παιδεύω.
2. Második vagy i (j) képzős: imperfectum tő = igető + i (j),
pl.: φυλακ- + (j) = φυλάττω.
3. Harmadik vagy orrhangú: az imperfectum tő = igető + n
(önmagában vagy magánhangzóval), pl.: τί-νω, αὖξ-άνω.
4. Negyedik vagy kezdő igék: imperfectum tő = igető + σκ
(közvetlenül vagy i -val), pl.: γηρά-σκ-ω, εύρ-ί-σκ-ω.
5. Ötödik vagy E : az imperfectum tő és az igető közötti különbözet
az E hang (ε, η), amely vagy az imperfectum tőhöz, vagy az igetőhöz járul,
miközben a másikból hiányzik,
pl.: γαμ-έ-ω (tő: γαμ) ill. μέλλω (tő: μελλ-η), fut. μελλήσω.
6. Hatodik vagy vegyestövű igék – verba suppletiva.

A töveket (ipf.-tő, illetve igető) érintő vizsgálatot meg kell előznie a következők felismerésének: a kitett vagy elmaradó esetragok, személyragok, igenévképzők, módjelek, kötőhangzók, képzők, illetve reduplikációk, augmentumok, igekötők. A hangmásulások sikeres feloldása mellett az ige szótári alakjának meghatározása feltételezi a harmadik felosztás 2–6. osztályaihoz tartozó igék alapalakjainak, az úgynevezett ‘averbók’ (*a verbo*) ismeretét.

Elemezze az alábbi igéket a táblázatban látható példák alapján (lehetőség szerint tüntesse fel a hangmásulás előtti állapotot is)!

augm. igekötő	redupl. (ipf., pf., att.) tő (gyök, ipf., perf.)	képző (fut., ao., perf.)	kötő- hangzó	módjel, igenév- képző	rag (személy, eset)	ποῦ κεῖται;	
Ø	πε- παιδεύ	-x	-o	-t	-μι	παιδεύω: pr. pf. opt. A. sg. 1.	πεπαιδεύκοιμ
Ø	(πειθ) πεισ	(-θη) -θε	Ø	-ιη	-μεν	πείθω: ao. opt. P. pl. 1.	πεισθείμεν
Ø	ποιη	-σ	-α	-ντ	-ες	ποιέω: ao. pt. A. m. pl. nom.	ποιήσαντες
χατ(α)- ε-	γνω	Ø	Ø	Ø	-ν	χατα- γιγνώσκω ao. ind. A. sg. 1.	χατέγνων
Ø	πε- (πραγ) πραχ	Ø	Ø	οτ	α	πράττω pf. pt. m. sg. acc.	πεπραχότα

Az igealakok meghatározására szolgáló latin nyelvű műszavak javasolt sorrendje:

1. ragozott ige – verbum finitum

(tempus,) actio, modus, genus, numerus, persona,
pl.: praesens perfectum optativi Activi singularis prima

2. igenév – verbum infinitum

a) actio, „modus”, genus

pl.: aoristi infinitivus Activi

b) actio, „modus”, genus verbi, genus nominis, numerus, casus

pl.: aoristi participium Activi, masculini pluralis nominativus

Az itt fölsorolt ezerhatszáz igealakot és igenevet eredeti szövegek átalakításával MAYWALD JÓZSEF adaptálta olvasókönyvébe, hogy a görög igeragozás minden jelenségére főlhívja a figyelmet. Az egyes alakok gyakorisága a ránkmaradt attikai prózában változó, néha elenyésző. Az elemző gyakorlatozásra azonban a legritkább alakok is jó alkalmat teremtenek.

1. συμβουλεύοντος 2. ἀκούειν 3. παρακελευοίμην 4. δουλεύωμεν 5. λέγοιμι 6. οἴοιτο
 7. τυραννεύοιτο 8. δουλεύετω 9. βασιλευέτω 10. πιστεύειν 11. ἀλήθευε 12. ἔλεγες
 13. ἐφεύδου 14. πιστεύοιεν 15. παύοι 16. κωλύουσι 17. πείθεσθε 18. πυνθανομένου
 19. νομίζοι 20. πράττοι 21. ἐπιτηδεύοιεν 22. βουλώμεθα 23. φέρη 24. βλέπωσιν
 25. νικῶντος 26. ἔχθαιρων 27. γίγνησθε 28. ζώητε 29. νικᾶ 30. τελευτᾶ 31. ἐσιώπα
 32. ἐρωτώμενος 33. σιωπῶν 34. ἐρωτῶντος 35. ζῷμεν 36. ἐπιτιμῶμεν 37. δρῶμεν
 38. χρῆτο 39. ἔχοι 40. ἀγορεύοντας 41. σιγῶν 42. κτῶ 43. ἀγάπα 44. ἐξαπάτα 45. ἐκτῶ
 46. ἔχρητο 47. ἥσθιε 48. ζῆν 49. ἐσθίοιεν 50. ζῷη 51. λοιδόροῦντες 52. ποιοῦσιν
 53. πειρῶμαι 54. ποιεῖν 55. κατηγοροῦσιν 56. φοβεῖτο 57. φοβοῖτο 58. ἐπαινοῦντος
 59. ήγοιμην 60. ἐπιστρατεύσαντος 61. ἀπειλοῦντος 62. ἀπειλῶν 63. φοβώμεθα
 64. ἀδικεῖ 65. ποιῶμεν 66. ἀπειλεῖ 67. συνέπλει 68. χειμαζούμενης 69. ἐπικαλούμενών
 70. σιγάτε 71. πλέοντας 72. ὁρῶσα 73. χρώμενον 74. δυστυχεῖ 75. εὔτυχῃ 76. φρόνει
 77. μιμοῦ 78. ἀδικῶν 79. δεῖται 80. ἡβούλετο 81. βεβαιοῦσθαι 82. ἀδικῶσιν
 83. ζημιούσθωσαν 84. μαστιγούντων 85. ἐμαστίγουν 86. ἡναντιοῦντο 87. μαστιγούμενοι
 88. ἐκαρτέρουν 89. ὁρῶντες 90. καρτεροῦντα 91. ζηλοῦσιν 92. ἀξιοῦσιν 93. ἐκαρποῦτο
 94. ἐμείουν 95. ἐχειροῦντο 96. ἡλευθέρουν 97. μισθοῦν 98. πολεμεῖν 99. κατεδουλοῦτο
 100. ἐδήλου 101. βεβαιοίτη 102. ζήλου 103. δουλοῦται 104. στρατεύσων 105. ἐποίησατο
 106. παρόντων 107. συνέλεξα 108. βουλευσαίμεθα 109. ἐνίκησαν 110. ἐδούλωσαν
 111. ἐφρόντιζον 112. λείφομαι 113. προσκτήσομαι 114. γεφυρώσας 115. στρατεύσειν
 116. τιμωρησόμενος 117. ἐποίησαν 118. δουλώσωμεν 119. κτησόμεθα 120. φθονήσαιεν
 121. δηλώσατε 122. ἀκούσαντες 123. ἐτόλμησεν 124. ἀποφαίνεσθαι 125. σιωπώντων
 126. ἡκροασάμεθα 127. ἐβουλεύσω 128. ποιήσειν 129. παρεκελεύσω 130. δηλῶσαι
 131. χρήσομαι 132. δηλώσω 133. ἀκουσον 134. λέγοντι 135. στρατεύσοιτο
 136. συνεβούλευσα 137. στρατεύσασθαι 138. καταδουλώσεσθαι 139. στρατεύσαμενος
 140. προσέπταισεν 141. συμβουλεύσαιμι 142. ἐννόησον 143. χρησάμενοι 144. ἐνίκησαν
 145. κατανοήσειας 146. κινδυνεύσῃς 147. πείθου 148. συμβουλεύσοντι 149. διάλυσον
 150. βούλευσαι 151. προτιμήσαι 152. ποιήσαιτο 153. συμβουλεύσαντι 154. ἐστρατεύσατο
 155. ἡττώμενος 156. κατενόησεν 157. ἡλήθευσεν 158. κτήση 159. ἐλέήσον
 160. δυστυχοῦντας 161. εὔτυχῶν 162. τυραννεύθεισης 163. ἐπολιτεύθησαν
 164. φυγαδεύθείς 165. ἐτυράννευσεν 166. πολιτεύθηναι 167. φοβούμενος
 168. φονεύθείη 169. βεβαιωθήσεται 170. ἐκόσμησεν 171. καταφυτεύθηναι
 172. ἐκέλευσεν 173. ἐπεμελήθη 174. θεραπεύθησονται 175. τελευτήσαντος
 176. ἡδίκησεν 177. ἀδικηθείσης 178. ἡδικήθης 179. πειράθητι 180. τιμωρήσασθαι
 181. βοηθήσω 182. ἐλευθερωθῇ 183. τιμηθήσεσθαι 184. ζημιωθήτω 185. ώμολόγησεν
 186. ἐφόνευσαν 187. ἐφονεύθησαν 188. φυγαδεύθηναι 189. θανατωθῆναι 190. ἐμαίνετο
 191. ἐστέρησαν 192. ἐλευθερωθῆναι 193. ὑμνήθησαν 194. ιδρύθησαν 195. παιδεύθεισι
 196. βούλευθέντων 197. ἐπιμελοῦνται 198. ἔσονται 199. πεποίηται 200. κεκοσμημένοι
 201. ἐνεφάνιζον 202. πιστεύσαι 203. ἡδικηκέναι 204. πεποιηκέναι 205. πεφύκασιν
 206. πεποιησθαι 207. ἀγαπᾶσθαι 208. ἐπιθυμεῖς 209. τιμᾶσθαι 210. βουλεύου
 211. βεβουλευμένα 212. βεβουλεῦσθαι 213. πεπιστευκόσι 214. πεφυκώς 215. ἐβασίλευε
 216. ἐνδεδυκύια 217. φέρουσα 218. κεκλημένων 219. ἐκλήθη 220. παρήνεσεν
 221. ὠνείσθαι 222. ἐθέλοντος 223. ὠνήσασθαι 224. ἀπέσπασε 225. ἐφλέγετο
 226. τυθῆναι 227. κατέκαυσε 228. ἐπώλει 229. γελασθείσα 230. αἰτεῖ 231. ἥτει
 232. ἐγέλασεν 233. αἰδεσθείς 234. προσεκαλέσατο 235. ἡρώησεν 236. ἐκέλευσαν
 237. ἀποτελέσαι 238. περιόντας 239. ὠνείσθαι 240. κεκελευσμένα 241. ἐτέλεσεν
 242. ἐνεκλείσθησαν 243. ἐκελεύσθησαν 244. κατελύθη 245. διασεισθείσης

246. χρησθέντα 247. ἐτρέποντο 248. ἔρευνῶντες 249. ἀρκέσειαν 250. λύσειαν
 251. ἔπλευσεν 252. κομίζοι 253. ἀποπλεύσεσθαι 254. ἔπνευσε 255. φοβούμενοι
 256. καταδυθείη 257. ὕκνησαν 258. ἐτρεσεν 259. κελεύσας 260. ἐλκυσθῆναι
 261. ἀνασπασθῆναι 262. ἀνεβόησεν 263. πλεῖ 264. πείσει 265. συμφέροντα
 266. φηφίσασθαι 267. ἥθροισεν 268. ἥθροισμένοι 269. ἐδημηγόρει 270. προσεῖχον
 271. πεπλασμένω 272. ὡργίσθη 273. ἥτησεν 274. φράσαι 275. προτρεπόντων
 276. ἔφρασε 277. ἔκομίσθησαν 278. ἔρωτησάσης 279. πετομένη 280. βαδιοῦμαι
 281. διανεύσομαι 282. φράσας 283. ἐσιώπησεν 284. θαυμασάντων 285. ὡργίσθαι
 286. λογισάμενοι 287. σωθήσεται 288. μεθήρμοσεν 289. ἥρισε 290. ηὔξησεν
 291. ἐμήνισαν 292. συνοργισθείς 293. κατέκλυσε 294. ἔπεμφεν 295. ἐπιέσθησαν
 296. ἔχρησθη 297. παύσεται 298. σωθεῖεν 299. προβάλληται 300. ἀναγκασθείς
 301. πεπιεσμένων 302. προσέδησε 303. ἔκομίσθη 304. θεασάμενος 305. δεδεμένην
 306. ἀγωνιεῖσθαι 307. πέπεισμαι 308. φονεύσειν 309. σώσειν 310. σωθεῖσαν
 311. συνοικιεῖν 312. ὁμολογήσαντος 313. ἥγωνίσατο 314. ἐφεύσθη 315. ἐφόνευσε
 316. σεσωσμένη 317. συνφάσισθη 318. γυμνάσεις 319. φράσης 320. πείση 321. φιλῆσαι
 322. δικάσης 323. ἀκούσης 324. ἀπαλλάξεσθαι 325. ποιῆσαι 326. μετεπέμφατο
 327. παρῆσαν 328. καλυφθήσομαι 329. καταλείψω 330. συνηκται 331. κέκρυπται
 332. ἔκρυψα 333. κλέψειεν 334. κεκρυμένα 335. ἔξορύξητε 336. ὑπάρξει 337. πράξετε
 338. ἔξετε 339. ταραχθείητε 340. βλάφαι 341. μακαριοῦσι 342. εὗξονται 343. χρῆσθαι
 344. παρέξει 345. ἐτελεύτησεν 346. ἀπέπλευσαν 347. ἔθαψαν 348. πραχθέντων
 349. ἥρξατο 350. ἀπήλλαχται 351. τέθαπται 352. καταλέλειπται 353. κατασκάφωμεν
 354. κλέψῃ 355. ἔπραξαν 356. ἔπραξας 357. κατέσκαψαν 358. ἐφαίνετο
 359. λυπούμενοι 360. βεβλάμμεθα 361. φυλαχθέντα 362. ἔξορύξας 363. ἔκλεψεν
 364. νομίσαντες 365. κεκλέψθαι 366. ἐφεύσθησαν 367. ἐργασθείσα 368. ἔβλεψαν
 369. κατελείψθη 370. κατασκάψαντες 371. ἐκτήσαντο 372. καταπράξαντος
 373. ἔχαιρεν 374. συντρεφομένης 375. ἀπολείψει 376. διαπέρακται 377. πράξω
 378. ἄλλαξον 379. ἐδάχρυσε 380. ἐνίκησε 381. πέπρακται 382. ἐρρίφθω
 383. γεγραμμένους 384. ἐνσείσαντα 385. φύλαξαι 386. πλήξας 387. πονήσης
 388. πεπραγμένου 389. κατελίπετο 390. δηλοῖ 391. πεποιθέναι 392. ἀποφυγεῖν
 393. ἔκρατησεν 394. ἐτράπετο 395. ἐτρέψθατο 396. ἔβλάζῃ 397. κατεκόπησαν
 398. κατελελοίπει 399. δεδεμένους 400. ἀπήγαγεν 401. σκαφῆναι 402. στρατεύσατο
 403. ἀπέβαινεν 404. ἐπεπράχει 405. ἐπελαγεῖς 406. ἀκοῦσαι 407. ἥγαγον
 408. τέτροφε 409. ἀνῆχεν 410. ἔκφύγης 411. τραποῦ 412. ἀπόρριψον 413. βλαβείη
 414. ἐπεφυλάχει 415. κλαπείη 416. ἀπορρῆψαι 417. πληροῖ 418. ἀναγαγεῖν
 419. ρίφας 420. ἐπανέρχεται 421. βεβλαφώς 422. διηλλαχώς 423. τραφέντα
 424. ἐγράφη 425. δεξάμενος 426. κατεπλάγη 427. ἐννοῶν 428. μεταλλαγῆναι
 429. πεπιεσμένος 430. ἀνατραπήσεται 431. διέλυσε 432. κατετρίβη 433. ἐστερήθη
 434. ἔψυγε 435. ἐτελεύτησαν 436. ἔμαντεύσατο 437. κεκλοφότας 438. ἐκεκλόφει
 439. ἔμαστίγουν 440. κεκλοφέναι 441. πεφωρᾶσθαι 442. θεώμενον 443. πληγέντος
 444. ἐκεκλόφειν 445. ὀνέκραγε 446. πεπληγμένου 447. κεκράγασιν 448. φέγειν
 449. ἀνακληθείς 450. κελευσθείς 451. ἐπήνεσεν 452. ἔψεξεν 453. ἀπάγαγε
 454. ἐπνίγη 455. ἐποιήσατο 456. ἄφασθαι 457. τεκοῦσαν 458. νομίσασα 459. τέξεται
 460. πεποίηκεν 461. ἔτεκεν 462. ἐπιθυμοῦντες 463. διέφθαρτο 464. ἔκριθη 465. ἐσήμηνε
 466. τελευτήσει 467. βληθείς 468. ἔξεγέρθη 469. ταραχθείς 470. ἐλογίσατο 471. ὅμυνει
 472. λογισάμενος 473. ἔκρινεν 474. ἀποστεῖλαι 475. ἀφικνεῖται 476. μεμιασμένον
 477. ἐδεῖτο 478. καθαρθῆναι 479. καθήρας 480. ἥρωτησεν 481. ἥκοι 482. ἀπεκρίνατο

483. κέκλημαι 484. ἀποκτείνασαν 485. πέφευγε 486. ἐκβεβλημένον 487. ἐστερημένος
 488. ἀπορήσεις 489. κερδανεῖς 490. ἔμεινεν 491. διέφθειρεν 492. ἀγρεύειν
 493. ἀπέστειλαν 494. ἐστάλμεθα 495. αἰτήσοντες 496. διαφθείρει 497. συναπόστειλον
 498. ἀποκτείνωμεν 499. μνημονεύων 500. ἀποστελῶ 501. ἐντελοῦμαι 502. ἄμνοι
 503. ἀποστείλαιμι 504. ἐβαρύνθη 505. ἥθελε 506. ἀποφῆναι 507. ἀποφηγάμενος
 508. συναποστελῶ 509. διεφθαρμένον 510. προσημῆναι 511. βληθήσεσθαι 512. βληθῶ
 513. ἀπεφήνατο 514. ἔπεισε 515. συναπέστειλε 516. ἐνετείλατο 517. ἐπαγγειλάμενος
 518. ποιήσεσθαι 519. περανεῖ 520. ἐντεταλμένα 521. ὠρμήθη 522. ἥκοντες 523. ἐζήτουν
 524. ἵχνεύσαντες 525. ἐκυκλοῦντο 526. ἀνατεταμένοι 527. εἰσηκόντιζον 528. καθαρθείς
 529. ἀπέστειλαν 530. ἀγγελοῦντα 531. συντεταραγμένος 532. ὠδύρατο 533. ἀπέκτεινεν
 534. ἐκάθηρεν 535. ἀράμενοι 536. ἐπιτρέψων 537. προτείνας 538. ἐπισφαγῆναι
 539. τετελευτηκότι 540. ὤκτιρε 541. ἐπέρανας 542. προεσήμηνε 543. ἔσεσθαι
 544. ἐπέσφαξε 545. κατακλιθείς 546. βεβαιῶσαι 547. ἀρπασθείη 548. ἐγκεκρίσθαι
 549. ἐγκριθείς 550. προκεκρινταί 551. χαλεπήνας 552. ἀγωνίσασθαι 553. ἔκρινεν
 554. νενικηκέναι 555. ἐξέδειρε 556. ἥσχυνεν 557. μανείς 558. ἀπεκτονώς 559. διεβαλεν
 560. ἐπιβουλεύοι 561. πιστεύσας 562. διαβαλούσῃ 563. διαφθαρείη 564. ἐκβαλεῖν
 565. ἐβούλετο 566. φανήσεται 567. ἐκβαλών 568. ἐμηχανᾶτο 569. ἀπαλλαγείη
 570. γράφας 571. ἐγχειρίσας 572. ἀπεστάλη 573. ἐπεχείρησε 574. ἐγέγραπτο
 575. ἀποκτεῖναι 576. τολμήσας 577. πρᾶξαι 578. ἐπέταξεν 579. κατακανεῖν
 580. διαφθαρήσεσθαι 581. διεφθάρησαν 582. ἔπνει 583. ἐφάνη 584. διέφθειρε
 585. διαφθαρήσεται 586. ἐσφάλη 587. ἀναβιβάσας 588. ἀρθείς 589. κατέκανε
 590. σφαλείς 591. συμβαλέσθαι 592. συμβαλόμενος 593. ἐνέβαλεν 594. ἐκπλαγέντας
 595. διασπαρῆναι 596. περιβάλοι 597. ἀγωνίσασθαι 598. συλλέξας 599. θαυμάσας
 600. ἔφηνε 601. μένειν 602. ἡξίωσε 603. ἥγάγετο 604. τελευτήσαντος 605. ἥξεν
 606. ἐρωτηθείς 607. φθονοῦντας 608. τιμωρησαΐμην 609. φανῆς 610. μεμηνότος
 611. κόφας 612. κατέβαλε 613. ἐπεκαλεῖτο 614. φανέντος 615. παρακαλεῖται 616. ἄρης
 617. μεταβαλεῖν 618. φθαρήσεται 619. δαρείς 620. κτίσαντος 621. μεμνησθαι 622. ἐώκει
 623. ἐκέκτητο 624. εἰώθει 625. κατεστρέψατο 626. ἀκτηρόαμεν 627. μεμνήμεθα
 628. καλούμενων 629. ἐβασίλευσεν 630. ἡνείχοντο 631. ἐπιστρατευόμενοι 632. εἴων
 633. ἡναντιοῦτο 634. συνειλοχώς 635. ἀπεωθείτο 636. κεκτημένος 637. ἀπειργάσατο
 638. εύδοκιμησάντων 639. ἐφείλκετο 640. εἴποντο 641. εἶχεν 642. ὁρωρυγμένους
 643. εἰργασμένους 644. κατεσκευάστο 645. ἀνήπτετο 646. ἐώρων 647. ἀνεῳχθησαν
 648. συνειλεγμέναι 649. παρείχε 650. ιδρύθη 651. κεκοσμημένην 652. εἰλκον
 653. εἴπετο 654. ἐφυλάχθη 655. ἀπειργάσθη 656. ἐτάφη 657. εἰώθασι 658. ἥσκουν
 659. ἐωνημένοι 660. ἔκτισαν 661. συνειστιῶντο 662. ἥκηκόει 663. κατεσκαμμέναι
 664. προσέταξεν 665. παρεσκευασμένου 666. προσβοήσαι 667. μέμνησο 668. ἔγραφε
 669. εἰθισαι 670. εἰθίσμεθα 671. κρατήσαι 672. εἰωθότος 673. ἐξεγερθείς
 674. ἐκάθευδον 675. ἐγρηγόρει 676. ἐλιχθέντος 677. ἐοικέναι 678. ἐοικεν
 679. περιειλίχθη 680. ἔμαστίγου 681. κλέφαι 682. δαρῆναι 683. θεασάμενος
 684. ἐκαθέζετο 685. πληγῶ 686. πεπλευκώς 687. ἐώρακεν 688. ἐγκαλύπτει
 689. εἰργασμένα 690. ἐοικότες 691. ἐπιδεικνύντες 692. ἀγείροντες 693. διεσκεδασμένα
 694. πηγνύασι 695. ἀποδεικνύναι 696. ἀπαντήσας 697. διέτεινε 698. δείκνυ
 699. ἐδείκνυν 700. δείξω 701. ἔρρωτο 702. ἐπεπήγει 703. ἀπέσβη 704. ἐνεδείκνυτο
 705. συνέμιξαν 706. διαρρήξαντες 707. διασκεδάσαντες 708. καταστορέσας
 709. ἀπώλετο 710. πεπταμέναις 711. συνεκεράσατο 712. ἀνεπέτασεν 713. ἀπολεῖ
 714. ἐπιρρώσει 715. ἐθέλης 716. πορεύθητι 717. ἔρρωσο 718. ἀναζεύξειν

719. ἐπιδειχθείς 720. μεῖναι 721. συνέμιξαν 722. ἀνέζευξεν 723. ἀνεδείκνυ
 724. ἔγίγνετο 725. ποιοῖτο 726. ὅμοσε 727. σβέσειν 728. ἀποδεδειγμένον 729. ἀπολεῖν
 730. κατεστρώθησαν 731. ἀπώλοντο 732. ἐκάλεσε 733. ἀπώλεσε 734. ὄμωμοκώς
 735. βλάφειν 736. ἀπωλώλεσαν 737. ἀπολώλεκεν 738. ἀπόλοιτο 739. συνεκάλεσε
 740. κελεύσαντος 741. ἀπεδείχθησαν 742. ἡγεῖσθαι 743. ἐκελεύσθη 744. μεμιγμένη
 745. ἀναπεπταμένης 746. πήξαντες 747. ἐξεύγνυσαν 748. ἀποπεπηγότες 749. ἀπολέσθαι
 750. ἐπικρεμασθέντα 751. ἀποφυγόντες 752. διεσώθησαν 753. ἐπιδέδειχν 754. ἔκτήσατο
 755. ἀπέσβηκεν 756. ἀπολεῖται 757. ἐπιρρωνύναι 758. καταγύναι 759. μετεπέμφατο
 760. μετεῖχε 761. ἡναγκάσθη 762. ἐμάρχετο 763. ἐπεμίγνυτο 764. κατᾶξαι
 765. ἐπεχείρησας 766. ἀποπέμψαι 767. ἐτίμησαν 768. ἐκβληθέντα 769. ὑπεδέξαντο
 770. ἐδωρήσαντο 771. διετέλει 772. κατοικῆσαι 773. συγχραθῆναι 774. ἀποβέσσειαν
 775. στρατευσομένους 776. ἐνδειξάμενος 777. ἀπώλετο 778. ἡγγέλθη 779. ἡμφιεσμένος
 780. ἐστεμένος 781. ἀπολωλέναι 782. ἀπεστεφανώσατο 783. ἐστεφανώσατο
 784. συνέγραψε 785. κεκραμένη 786. ἐκαλεῖτο 787. ὄμινης 788. ὅλοιτο 789. ἥσθενει
 790. ὑπώπτευε 791. ἐνίστασθαι 792. διαδιδοίη 793. διατιθείη 794. κατεστάθη
 795. ἡκουσε 796. συνέθετο 797. ἐτίθετο 798. ἔσπευδε 799. διατιθέναι 800. ἀπόντος
 801. ἀναστάντες 802. διασταῖεν 803. διαστῶσιν 804. διέθηκε 805. προσκαλεσάμενος
 806. διέδωκεν 807. κατέστησε 808. ὑπέστησεν 809. διαθείς 810. κατέστη 811. ἐφίειτο
 812. ἐνδίδωσι 813. ἐντίθησι 814. συνεικώς 815. διδῷ 816. ἐφίλει 817. συνεῖσα
 818. ἵετο 819. παραστᾶσα 820. μεθεῖναι 821. μεθήσειν 822. μεθειμένος 823. ἐπιθείη
 824. μετέθετο 825. ἀφέμενος 826. μεθῆκε 827. κατέστησεν 828. κινδυνεύσας
 829. διατεθείς 830. καθίστατο 831. καταστάς 832. ἀφείθη 833. ἐποίει 834. ἀφικνεῖτο
 835. διατιθείς 836. ἀφίει 837. συνίστατο 838. ἐπιθεῖτο 839. ἐποιεῖτο 840. ἐφεστηκόσι
 841. ἐδίδου 842. δεδομέναι 843. ἀφειστήκεσαν 844. ἐκώλυσεν 845. ἀποστῆναι
 846. προσθέσθαι 847. συνῆκεν 848. ἀποστήσεσθαι 849. παραδώσειν 850. ἔξανεστηκότες
 851. συστησάμενος 852. ἐπειρᾶτο 853. κατάγειν 854. ἐπέθετο 855. συνιστάναι
 856. ἐνδιδοίη 857. ἡξίου 858. δοθῆναι 859. παρεστηκέναι 860. ὑποστάς
 861. ἀπεδεδώκει 862. ἐξηπάτησε 863. πολεμοῦντα 864. δαπανᾶν 865. ἥχθετο
 866. πολεμούντων 867. συνέστη 868. ἀνέπεισε 869. δοῦναι 870. ἐπιθῆ 871. διατιθέασι
 872. ἔξέπλευσεν 873. μεθεστηκότες 874. ἀποστάντα 875. ἀνθίσταται 876. ἔθανατώθη
 877. ἀπειθῶν 878. παρίσταται 879. μεταστῆναι 880. ἀφίησι 881. δίδωσι
 882. ὑποθέμενος 883. συνίστη 884. ἐπιθῆς 885. ἀφίεσαν 886. παράδος 887. ἀπόσθητι
 888. ποίησον 889. συνέλεξε 890. ἐπιθέμενος 891. διετεθήκεσαν 892. ὠφέλησεν
 893. ἐδίδοσαν 894. τρεφόμενον 895. δράσειν 896. δίωκε 897. δοῦσα 898. τεθέν
 899. προδῷς 900. διδόντος 901. μοχθήσασι 902. ἔθηκαν 903. ἐδόκει 904. ἥδύνατο
 905. ἥθροιζε 906. βούλεσθαι 907. ἐνέπρησαν 908. ἐνέπλησαν 909. δύνωνται
 910. προειστήκει 911. ἀγοντα 912. δύναντο 913. ἐμπλήσας 914. ὅνατο 915. ὄνήσειν
 916. δυνθείη 917. διαπρᾶξαι 918. παύσεσθαι 919. καταγάγοι 920. ὄνήσεσθαι
 921. ἐπείθοντο 922. ἡγάσθησαν 923. δυνάμενον 924. ἀποπλῆσαι 925. ἡπίστατο
 926. ἐμπιμπλάναι 927. παρῆσαν 928. κατανοήσαντι 929. ἐνεπλήσθης 930. ἡπιστήθητε
 931. ἡγησαμένω 932. ἐδύνατο 933. ἐπικρέμασθαι 934. ἀντιπαρεσκευάζετο 935. ὠρμάτο
 936. ἥδυνήθησαν 937. ἐζευγμένη 938. οἰκονυμένην 939. ἥκε 940. πεπλησμένος
 941. ἐθήρευεν 942. γυμνάσαι 943. βούλοιτο 944. ὄνινησιν 945. ὕνητο 946. ἐκδαρηναι
 947. ἐπιστάμενος 948. ἥθελεν 949. φάναι 950. ἡττημένον 951. διαθήσει 952. ὄμολογεῖς
 953. στρέφας 954. ἥγωνίζετο 955. ἐπίστασαι 956. αὐλεῖν 957. ἐφησθα 958. δυνήσεσθαι
 959. ἥδύνω 960. ἐπίστω 961. δώσεις 962. ἔξεδειρε 963. ἐκρέμασεν 964. κρεμαμένου

965. καλεῖται 966. πρόσεισιν 967. ίέναι 968. χρῆγαι 969. διάκειται 970. διακέοιτο
 971. ίοῦσα 972. ἀγγελοῦσαν 973. διακεῖσθαι 974. ἐσόμεθα 975. ἔσει 976. παρόντι
 977. ἐπιόντι 978. διακείσεται 979. ἔδωκεν 980. ἐσομένης 981. ἥσθη 982. ἀποδοῦναι
 983. ἀπέδωκεν 984. εἴησαν 985. προϊοῦσι 986. συνείπετο 987. καθημένη 988. καθῆσθαι
 989. ἐνέκειτο 990. ἐπιδεῖξαι 991. συνῆσαν 992. ταχθῆναι 993. στῆναι 994. ἐθέωρει
 995. παριών 996. ἐκκεκαλυμμένας 997. παρήγει 998. στήσας 999. ἴθι 1000. λέξον
 1001. δρώην 1002. προβάλοιντο 1003. ἐπίοι 1004. παρήγγειλαν 1005. ἐσάλπιγξε
 1006. προβαλόμενοι 1007. ἐπῆσαν 1008. προϊόντων 1009. ὄρδωντες 1010. καταλιπόντες
 1011. ἐφοβήθησαν 1012. οἰόμενοι 1013. ἥσαν 1014. προίσαιν 1015. ἐπέτρεψε
 1016. διαρπάσαι 1017. οῦσαν 1018. χρείη 1019. ἀπιέναι 1020. θάρρει 1021. κτήση
 1022. ἥσθα 1023. παρούσης 1024. νουθετεῖν 1025. ἔφασαν 1026. ἵσμεν 1027. ἔσται
 1028. ἔφυ 1029. δεδιώς 1030. καταλίποιεν 1031. ἔβιάζετο 1032. ἥρξατο 1033. ὠετο
 1034. ἐνδύντας 1035. ἔπεσθαι 1036. ἐνέδυσαν 1037. ἔβαλλον 1038. ἔξεφυγε
 1039. καταπετωθῆναι 1040. ἥδει 1041. ἔσβη 1042. δυνήσεται 1043. βιάσασθαι
 1044. συνήγαγεν 1045. ἀμφέστασαν 1046. ἐστώς 1047. παρεστῶσι 1048. θαυμάζοι
 1049. ἵστω 1050. ὕνησε 1051. φεύγοντα 1052. ἐπιράμην 1053. ἐδαπάνων 1054. οἴδεν
 1055. ἐποίουν 1056. συνειδότων 1057. ἔβιώσαν 1058. ἐδέδισαν 1059. ἐσώσαμεν
 1060. ἥδειτε 1061. ἥστε 1062. πεφυκέναι 1063. εἰδέναι 1064. πεφυκώς 1065. πρίαιτο
 1066. φανῆναι 1067. πρίασθαι 1068. ἐπρίω 1069. εἰσονται 1070. ἀπεσβήκεναι
 1071. δοκεῖ 1072. παρεστῶτα 1073. συμπορεύεσθαι 1074. προδοῦναι 1075. φύναι
 1076. ποιήσω 1077. βιῶναι 1078. ὑποδύναι 1079. εἰδῆτε 1080. ὅντα 1081. ἀκούσαντες
 1082. φαίη 1083. ἀπέστησαν 1084. ἀπορῶν 1085. δεδοικώς 1086. ἀφεστῶσιν
 1087. οἴσθα 1088. πεφυκότα 1089. ὑποδύσομαι 1090. πεῖσαι 1091. πρόοιδα
 1092. μενοῦσιν 1093. συναγαγών 1094. ἀφεστῶτας 1095. ἐσμέν 1096. συνεπόμεθα
 1097. ἀδικεῖσθαι 1098. μεταπεμπομένου 1099. ἐπιθῆ 1100. ἐνεστώς 1101. εἰδέιη
 1102. δεδιέναι 1103. βλάφη 1104. παρεστάναι 1105. ἵσασιν 1106. ἐστᾶσιν
 1107. λεγέτω 1108. εἰδῆ 1109. ἐπαύσατο 1110. ἀνίσταντο 1111. προσποιούμενοι
 1112. ἔξελάσας 1113. ἀφίκετο 1114. λάβοιεν 1115. ἥσθετο 1116. κεχμήκασι
 1117. ἔμαθεν 1118. ἀφιγμέναι 1119. ἔφθασαν 1120. ἀφικόμεναι 1121. παρῆσαν
 1122. ἐποιλιόρκει 1123. τίσασθαι 1124. ἔτυχε 1125. παρών 1126. συνέβη
 1127. ἀποστάντας 1128. προσβῆναι 1129. ἀπήγχθετο 1130. προύβησαν 1131. ῥεῖ
 1132. παρελάσαι 1133. ἔξικνούμενα 1134. διαβαίη 1135. ἔλαθε 1136. ὑποτημηθείη
 1137. ὑπολαβών 1138. φυλάξειν 1139. ἐφεύσθη 1140. ἐνέτυχεν 1141. κατέλαβεν
 1142. μαθών 1143. ἀφίκοιτο 1144. ἔφθη 1145. ἀπέβη 1146. ἀφικόμενος
 1147. κεχμηκότες 1148. ἐλογίζοντο 1149. ἀποβαίεν 1150. κατέδαρθον 1151. ἐμβάντες
 1152. ἐνθέμενοι 1153. ἔλαθον 1154. ἀποπλεύσαντες 1155. συμβεβήκότα
 1156. ἐπύθοντο 1157. ὑπέλαβον 1158. διώξει 1159. καταλήφεται 1160. ἐδόκουν
 1161. ἡμαρτηκέναι 1162. εὔχοντο 1163. ληφθῆναι 1164. ὠκτιρον 1165. κατειλημμένοι
 1166. ὠφληκότες 1167. ζημιωθεῖεν 1168. αἰσθόμενος 1169. ἀποβεβήκότας 1170. ἐδήγχθη
 1171. συγκαλέσας 1172. ἀπεληλάκασιν 1173. λήσειν 1174. λέληθε 1175. τισαίμην
 1176. καταλαβεῖν 1177. ἀποτετμημένοι 1178. ἀποτίσειαν 1179. διώξω 1180. συλλαβών
 1181. καταμεμάθηκα 1182. τεύξομαι 1183. παρέβησαν 1184. ἐπελάθοντο 1185. ἔτυχον
 1186. ἐπιλέλησμαι 1187. ἔκαμον 1188. ἀποτίνων 1189. καμοῦμαι 1190. ἴόντων
 1191. τίσουσι 1192. δήξεται 1193. αἰσθωνται 1194. ἀμαρτόντες 1195. ἔλαχε
 1196. ηὑξήθην 1197. εἰλήχασι 1198. συλλαβεῖν 1199. ἀδικεῖν 1200. ἀπεχθήσεσθαι
 1201. ἔξελαύνων 1202. ἄρχοντος 1203. φύουσιν 1204. ἔξέτεμε 1205. κατέκαυσεν

1206. προβάς 1207. ωκεῖτο 1208. ἀναβήσοιτο 1209. συναναβῆναι 1210. ποιήσαντες
 1211. ἀπήγγελλον 1212. προαισθόμενοι 1213. λάβωσιν 1214. ἔλαθεν 1215. καμοῦνται
 1216. πυθόμενος 1217. ὑποτεμεῖν 1218. ηὔξησαν 1219. καταληφθείσης 1220. λήφοιτο
 1221. καταστήσῃ 1222. μαθόντες 1223. αὐξήσεθαι 1224. συναναβήσεσθαι
 1225. δημιλῶν 1226. ἐκβήσῃ 1227. δύναιο 1228. ἐξαμαρτεῖν 1229. ἀμαρτών
 1230. βούλου 1231. λήψῃ 1232. δούς 1233. ἐπιλαθοῦ 1234. ἐπιορκῶν 1235. δράσας
 1236. τεύξῃ 1237. ἐξήλαυνον 1238. ἀνέμνησεν 1239. εὔρον 1240. εὑρέθη 1241. εὑρεῖν
 1242. φόντο 1243. ἀλῶναι 1244. ἐδίδαξεν 1245. ἀπέδρασαν 1246. ἀπεγνωκότες
 1247. διέστησαν 1248. ἐθήρων 1249. διαδεχόμενοι 1250. ἐάλωσαν 1251. ἀλόντων
 1252. ἐάλω 1253. ἐτρώθη 1254. ἀνήλωσαν 1255. ἐτρεχε 1256. αἰρουσα 1257. χρωμένη
 1258. ζήρεσεν 1259. πορευόμενοι 1260. ἐγνώσθη 1261. καθέξεσθαι 1262. ἐπισιτισάμενοι
 1263. ἀπέθανεν 1264. ἐνοικοῦντες 1265. ἐπώλουν 1266. ἔζων 1267. ἐπέλιπε
 1268. πρίασθαι 1269. ἐπράθη 1270. ἀπέδοντο 1271. ἀναλῶσαι 1272. ἐσθίοντες
 1273. διεγίγνοντο 1274. προσεποιεῖτο 1275. ἀποθάνοιεν 1276. γνῶναι 1277. εῦροι
 1278. λαβόντας 1279. ήβήσαντας 1280. ἀπήρεσε 1281. διδάξειν 1282. συνεπισπεῦσαι
 1283. ἔγνω 1284. ρίψαντες 1285. ἡμφιεσμένοι 1286. ἀμελοῦντες 1287. εἰσεπήδησαν
 1288. ἐξεκόμισαν 1289. ἐψεύσθη 1290. εὑρήσειν 1291. μνησθῶμεν 1292. κελεύση
 1293. τραθησομένους 1294. ἀποθανουμένους 1295. δεδιδαγμένοι 1296. ήβήσαντες
 1297. γηράσαντες 1298. εὑρεθεῖεν 1299. ἡγέραζον 1300. διαβαίνοντες 1301. ἐπίμπλασαν
 1302. συνῆγον 1303. συνέσπων 1304. ἀπτεσθαι 1305. ἐπράθησαν 1306. ἐνοικούντων
 1307. πεποιημένος 1308. ἀμφιλεξάντων 1309. προσήρει 1310. γνωσόμενος
 1311. ἔγνωκέναι 1312. ἑαλωκότος 1313. κατέγνω 1314. ἐδιδάχθησαν 1315. ἔγνωσαν
 1316. ἀπήρεσεν 1317. ὠργίζοντο 1318. μεταγνώσεται 1319. ἐξιλάσεται
 1320. ἀδικηθέντα 1321. ἐξιλάσατο 1322. μεταγνῶναι 1323. συνέγνω 1324. μεμνήσονται
 1325. διήλασε 1326. διελαύνοντα 1327. μεμνημένος 1328. ἀλούς 1329. ίησι
 1330. ζημαρτε 1331. ἐτρωσεν 1332. μεθυσθέντες 1333. γνούς 1334. ἀποδρᾶναι
 1335. τραθῆναι 1336. ἀποθανεῖν 1337. ἀπέδρα 1338. ζῶν 1339. γνῶθι
 1340. ἔκμάθη 1341. μεμνῆσθαι 1342. ἡμέλησεν 1343. γεγονώς 1344. ἔγήματο
 1345. ἐδέησε 1346. ἐπιμεληθῆναι 1347. ἐγένετο 1348. ἐπεμνήσθη 1349. συνθέμενος
 1350. ἐμαχέσατο 1351. περιεγένετο 1352. παύσασθαι 1353. αἰσθόμενος 1354. ἐρρύη
 1355. ἐδεήθη 1356. ὅμόσας 1357. βουλήσεσθαι 1358. μαχεῖσθαι 1359. ἔχάρη
 1360. φήθη 1361. μεταμελήσαι 1362. ήβουλήθη 1363. ποιήσασθαι 1364. ἔλαβε
 1365. ἐμμείναι 1366. ἐξερρύησαν 1367. ήχθεσθη 1368. ἀπολιπών 1369. ἀπέστη
 1370. διακεψέμενους 1371. μαχούμενος 1372. παροξυνθέντες 1373. ἡμέλλησαν
 1374. συνερρύήκεσαν 1375. ἐπιπτόμενοι 1376. ἡδύναντο 1377. προσέπτετο
 1378. ἐξέωσεν 1379. ἀπωσθένθων 1380. ἐπιμελησόμενος 1381. κατέφυγε
 1382. πέμφας 1383. γεγονέναι 1384. ὕφελον 1385. μετεμελήθην 1386. ἀδικήσας
 1387. ὠφείληκα 1388. προγεγενημένων 1389. οἰηθῆς 1390. ἐξερρυηκέναι
 1391. δέδοκται 1392. γενήσεσθαι 1393. διαπήσεται 1394. χαιρήσει 1395. ὄφειλήσει
 1396. ἀπεώσατο 1397. ἐφαίνετο 1398. ἐπήλαυνεν 1399. ἐμέλησεν 1400. δεήσεται
 1401. γεγενημένα 1402. προκατακαίοντες 1403. ήχθεσθη 1404. ἀπέπτοντο
 1405. ἀχθεσθέντα 1406. ἐπιμελήσομαι 1407. δυνήσονται 1408. προκατακαύσαι
 1409. ἐπιγενησόμενον 1410. διαγγεῖλαι 1411. ἐρομένου 1412. μέλλοι 1413. ἔθελησαι
 1414. ἐνεδρεύσας 1415. ζῶντας 1416. κεχαρηκώς 1417. οἰηθείς 1418. δεηθῆναι
 1419. ἐπενενέμητο 1420. ὄφειλήσας 1421. ήβουλήθη 1422. διεγίγνετο 1423. ἐπισκοπῶν
 1424. γενήσεται 1425. ήξοι 1426. δύνηται 1427. διαπεφύλαχεν 1428. ἐπιμεμέληται

1429. δίδωσιν 1430. ἀναγνούς 1431. ἡχθέσθημεν 1432. διαγένηται 1433. μελλήσας
 1434. συγκαλεῖ 1435. γένοιτο 1436. ἀγαγόντες 1437. προτιμηθῆναι 1438. ἥρχε
 1439. ἥβουλήθην 1440. παραγενέσθαι 1441. πράξω 1442. ἐγκαλέσας 1443. ἔρεσθαι
 1444. ἀδικηθεῖς 1445. γέγονας 1446. ἀποκριναμένου 1447. ἥρετο 1448. γεγενῆσθαι
 1449. ἐρήσομαι 1450. γένοιο 1451. γενοίμην 1452. δόξαιμι 1453. προελθών
 1454. εἰσέπεσεν 1455. ἔσπετο 1456. ἐπέσχε 1457. προεῖπε 1458. συνελθεῖν
 1459. ὠφθησαν 1460. διηλθεν 1461. ἀπόσχοι 1462. ἐπιούσῃ 1463. ἐπιπέσοι
 1464. συνεληλύθεσαν 1465. προερρήθη 1466. διελών 1467. εἴλετο 1468. σπέσθαι
 1469. διέχοντας 1470. προσέδραμον 1471. ἀνθέξειν 1472. συνοίσειν 1473. ἔλωνται
 1474. προσενεχθῆναι 1475. προδεδραμηκότες 1476. ὑπέσχοντο 1477. συνέφεσθαι
 1478. ἔρειν 1479. εἶδον 1480. παθεῖν 1481. προσηνέχθη 1482. ἐωράκασιν
 1483. τεταγμένη 1484. ἥρημένοι 1485. ταχθήσονται 1486. ἐπιπεσοῦνται
 1487. εἰπεῖν 1488. προσπεσούσης 1489. συνεκάλεσε 1490. σπέσθαι 1491. μετασχεῖν
 1492. εἰσῆλθε 1493. συγκρούοι 1494. προήρημαι 1495. πέποιθα 1496. διάγοντας
 1497. διενεγκεῖν 1498. ἔώρακα 1499. παρέξετε 1500. κέκτησθε 1501. ἐλοίμην
 1502. εἰδῆτε 1503. εἰδώς 1504. προεροῦντα 1505. ὅφεσθε 1506. ἐπιφερομένους
 1507. ἴδωσιν 1508. ἀνασχομένους 1509. προσενεχθησομένους 1510. ἀνθέξουσιν
 1511. ἀντισχήσουσιν 1512. ἀποδραμοῦνται 1513. πάθωσιν 1514. ἀναιρήσεσθε
 1515. πείσεσθε 1516. παράσχητε 1517. ἀνέλησθε 1518. ὑπέσχημαι 1519. ὑπισχοῦμαι
 1520. ἐπανελθεῖν 1521. ἀφήσειν 1522. οἴσονται 1523. ἔσονται 1524. δεήσει
 1525. πίονται 1526. ἔδονται 1527. αἱρήσονται 1528. ὥρθεντα 1529. εἴρηται
 1530. οἴσεσθαι 1531. περιπεπτώκαμεν 1532. προσελθόντα 1533. συνοίσειν 1534. οἴει
 1535. γένηται 1536. μεμνήσεσθαι 1537. μεμνήσο 1538. βούλοιο 1539. δύνασθαι
 1540. ἀποδοῦναι 1541. ὑπέσχου 1542. παρεληγυθότι 1543. ἡνέγκαμεν 1544. ἐπάθομεν
 1545. περιεπέσομεν 1546. φαγεῖν 1547. πιεῖν 1548. ἔσχομεν 1549. ὁφόμεθα
 1550. εἰπέ 1551. παράσχες 1552. ἐνηνόχατε 1553. πεπόνθατε 1554. κατεδηδόκατε
 1555. καταβεβρώκατε 1556. ἐπιμελήσομαι 1557. ἔξετε 1558. δυνήσομαι 1559. ἐρῶ
 1560. δύνανται 1561. ἀνελώμεθα 1562. προσπέσῃ 1563. παρέξω 1564. αἱρήσομαι
 1565. μετεσχηκότες 1566. μετάσχητε 1567. οἴσεται 1568. ὑποσχόμενος 1569. ἐνέπλησεν
 1570. παρεκελεύοντο 1571. τάττεσθαι 1572. ἐπιδεῖν 1573. εἰσῆλθε 1574. ἐνεχθεῖς
 1575. περιπέσοι 1576. πάθοι 1577. ἀφαιρεθεῖεν 1578. ἀνθέξειν 1579. περιόφεται
 1580. ἀφελομένους 1581. καθέξεις 1582. ἀμνημονεῖ 1583. πάθοις 1584. ζῶντα
 1585. πείσομαι 1586. παραδράμης 1587. ίδων 1588. ἔνεγκε 1589. δίδου 1590. ἀπόσχου
 1591. ὑπερβῆς 1592. δείξων 1593. ὁφόμενος 1594. πιών 1595. φαγών 1596. εἰπών
 1597. κεῖται 1598. καταπηδήσας 1599. ἀπέγνω 1600. διαρρήξοντα.

Mondattani gyakorlatok

1 Kijelentő alanyi és tárgyi mellékmondatok

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Euandros bűnlajstromát, amit Lysias olvastat a fejére, hogy megakadályozza archónná választását!

Ἐγὼ δὲ περὶ τούτου τρία ἔξω εἰπεῖν τηλικαῦτα τὸ μέγεθος, ὥστ’ ἄξιον εἶναι ἔκαστον ἔργον θανάτου· πρῶτον μὲν ὅτι τὴν ἐν Βοιωτοῖς πολιτείᾳ χρήματα λαβὼν μετέστησε καὶ τῆς συμμαχίας ἡμᾶς ταύτης ἀπεστέρησεν, ἔπειτα ὅτι τὰς ναῦς προῦδωκε καὶ τὴν πόλιν περὶ σωτηρίας βουλεύεσθαι πεποίηκεν, ἔπειτα ὅτι παρὰ τῶν αἰχμαλώτων, οὓς αὐτὸς ἀπώλεσε, τριάκοντα μνᾶς ἐσυκοφάντησεν, οὐ φάσκων αὐτοὺς λύσεσθαι, εἰ μὴ τοῦτο αὐτῷ παρὰ σφῶν αὐτῶν παράσχοιεν. συνειδότες οὖν ἡμῶν ἔκατέρῳ τὸν βίον, πρὸς ταῦτα βουλεύεσθε ὅποτέρῳ χρὴ πιστεύειν περὶ τῆς Εὐάνδρου δοκιμασίας, καὶ οὕτως οὐκ ἐξαμαρτήσεσθε.

A kijelentő alanyi és tárgyi mellékmondatok ötje vagy ως ‘hogy’ kötőszó vezeti be. Tagadása οὐ-val történik. E mellékmondat állhat: 1. személytelen kifejezések után, pl.: ἔστι, δεῖ, χρή, συμφέρει; δυνατόν / καλόν / ἀναγκαῖον / δίκαιον / αἰσχρόν (ἐστιν); νόμος / ὥρα (ἐστιν) stb. 2. mondást jelentő igék (verba dicendi) után, pl.: λέγω, φθέγγομαι, φράζω, ἀγγέλω λαb. 3. észlelést, észrevevést jelentő igék illetve ezek műveltelő alakjai után, pl.: ὄράω, ἀκούω, οἴδα, γιγνώσκω, δηλώω, ἀποφαίνω, σημαίνω stb. 4. olykor érzelmet, illetve érzelemkifejezést jelentő igék után, pl.: θαυμάζω, ἀχθάνομαι stb. (cf.: okhatározói mellékmondatok).

Főmondati praesenszt követően a mellékmondatban a kijelentő főmondatok módjai állnak. Főmondati praeteritumot követően a mellékmondatban megmaradhatnak a kijelentő főmondatok módjai; de az indicativus helyett gyakran optativus obliquus áll.

Δῆλον ὅτι οὕτως ἔχει.	Világos, hogy így van.
Tῇ δ' ὑστεραίᾳ ἦκεν ἀγγελος λέγων ὅτι λελοιπὼς εἴη Συέννεσις τὰ ἄκρα.	A következő napon megjött a hírnök, aki jelentette, hogy Syenessis elhagyta a magaslatokat.
Ἄνδρες στρατιῶται, μὴ θαυμάζετε ὅτι χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν.	Katonák, ne csodáljátok, hogy nehezen viselem a mostani helyzetet.

A gondolkodás, vélekedés igéi után, pl.: δοκέω, δοξάζω, νομίζω, ήγεομαι, stb. gyakran ως kötőszó vagy infinitivus áll:

‘Ικανὰ νομίζω τὰ εἰρημένα.	Elegendőnek tartom az elmondottat.
‘Ηγοῦμαι δέ, ὃ ἀνδρες, τοῦτο με δεῖν ἐπιδεῖξαι, ως ἔμοιχευεν Ἐρατοσθένης τὴν γυναικα τὴν ἐμήν.	Úgy gondolom, férfiak, ezt kell nem kemp bebizonyítanom, hogy tudni-illik Eratosthenés elcsábította a félsegemet.

A φημί ige alakjai után minden infinitivus áll:

Τὰ ὄνόματα οὐκ ἔφη αὐτῶν ἔρειν.	Azt mondta, hogy a nevüket nem mondja meg.
---------------------------------	--

A mellékmondatot kiváltó, rövidítő szerkezetként, de különösen a mondást jelentő igék után gyakran áll accusativus vagy nominativus cum infinitivo, az észrevevést, érzékelést jelentő igék után pedig accusativus cum participio.

Megjegyzendő, hogy a felszólító tárgyi mellékmondatokat a görög minden infinitivusos szerkezzel fejezi ki.

‘Υπέσχετο ταῦτα ποιήσειν.	Megígérte, hogy meg fogja ezt tenni.
Λέγεται τοὺς κακῶς πεπονθότας με- μνῆσθαι μᾶλλον ἢ τοὺς εὖ.	Azt mondják, hogy akiket baj ért, jobban emlékeznek, mint akiket szerencse ért.
‘Ελέγετο ἐν Φλειοῦντι σῖτος εῖναι.	Úgy hírlett, hogy Phliusban van élelem.
‘Ως ἥσθετο Κῦρον πεπτωκότα, ἔφυ- γεν.	Amint rájött, hogy Kyros elesett, elmenekült.
Ποιεῖν ἐκέλευεν ὅ τι βούλομαι.	Fölszólított, hogy tegyek, amit akarok.

A kijelentő alanyi- és tárgyi mellékmondatokhoz szorosan kapcsolódnak az értelmezői mellékmondatok. Kötőszó- és módszernálatuk egyezik:

Περὶ μὲν οὖν τοῦ ζεύγους τῶν ἵππων, ως οὐκ ἀφελόμενος ὁ πατήρ Τεισίαν εἶχεν, ἀλλὰ πριάμενος παρὰ τῆς πόλεως τῶν Ἀργείων, ἀκηχόατε τῶν μαρτυρούντων.	A versenyfogattal kapcsolatban tehát, hogy (tudniillik) apám nem Teisiártól lopta és bitorolta, hanem az argosiak városától vette, hallottatók a tanúkat.
---	---

II. Fordítsa az alábbi mondatokat görögre!

A görögre fordítandó magyar mondatok szövegében kerek zárójelek közé tettük azokat a szavakat ill. betűket, amelyeket nem kell görögre fordítani. Hegyes zárójelben szerepelnek a görög mondatban álló, tükörfordításban megadott szavak.

1. Gyanú(s) volt, hogy a nagykirály ellen vezet, mégis úgy gondoltuk, hogy követjük.
2. Megmondtam, hogy ez az, aki bezár(atos) a feleségemhez.
3. Elterjedt a hír, hogy Kyros hadihajókkal üldöz(tet)i őket.
4. Azt azonban jól véssék a fejükbe <tudják>, hogy nem nyertek egérutat <elszöktek, biztonságban vannak>.
5. Soha nem szűnt meg ismételgetni, hogy véleménye szerint az istenek ugyanúgy <nemkevésbé> örülnek a jámbor tetteknek, mint a szent áldozatoknak.
6. Azt (szokta) mondani, hogy az athéniak nyelvében a lakkomázást hívják evésnek.
7. Én pedig azt mondjam, hogy nem én foglak téged megölni, hanem a város törvénye.
8. Azt mondta, hogy útjuk a nagykirály ellen, Babilónba fog vezetni, és megparancsolja, hogy mondják meg ezt a katonáknak, és győzze meg őket, hogy kövessék (őt).
9. Elmondtam, hogy mindenről tudok, (ami) a házamban folyik.
10. Közli (velem), hogy bent van.
11. Tudtam, hogy nem ismer se is-tent, se embert.
12. Gondoljuk meg <meg kell fontolni>, senki sincs az emberek között, aki természettől fogva oligarchikus vagy demokrata (beállítottságú).
13. Azt mondta, hogy nem kell nekik ezt tenni.
14. Eratosthenésnek szabad lett volna azt mondania, hogy nem találkozott (vele), vagy teszem azt <azután>, hogy nem láttá.
15. Tudom, hogy úgy gondolja, hogy sérelmet szenvedett tőlünk.
16. Azt mondta, nincs.
17. Talán azt mondhatná, hogy félt, és ez néhányotknak elég lesz.
18. Nem szabad elfelejteni <emlékezni kell>, hogy nem azért vagytok itt, hogy törvényeket hozzatok róluk, hanem hogy a hatályos törvények alapján szavazzatok.
19. Szerintem tudjátok, hogy hadvezér volt.
20. Azt mondta, hogy valamelyiknek a kettő közül (be) kell (következnie), vagy ők nem laknak Olynthosban, vagy ő nem (lakik) Makedoniában.
21. A vezetés (kér-déséről) tehát, hogy (tudniillik) városunkat (illetné) jog szerint, az elmondottak alapján könnyű meggyőződni.
22. Világos, hogy ez igaz.

III. Egészítse ki az alábbi mondatokat a megadott igék megfelelő alakjaival!

1. Ἐκεῖνος γὰρ ὅτι ἥλθεν αὐτῷ ἐπιστολὴ παρὰ βασιλέως, ἦν ὁ μετὰ Καλλία τοῦ Λακεδαιμονίου Πλέρσης ἔγειρε, περὶ ἔνιας τε καὶ φιλίας, ταύτην μὲν οὐκ ἐδέξατο, τῷ δὲ φέροντι εἴπεν (ἀπαγγέλλω) ... βασιλεῖ ὡς ἴδιᾳ μὲν πρὸς αὐτὸν οὐδὲν (δεῖ) ... ἐπιστολὰς πέμπειν, ἦν δὲ φίλος τῇ Λακεδαιμονίῳ καὶ τῇ Ἑλλάδι εὔνους ὃν φαίνηται, ὅτι καὶ αὐτὸς φίλος ἀνὰ κράτος αὐτῷ (εἰμί) ... · ἦν μέντοι, ἔφη, ἐπιβουλεύων ἀλίσκηται, μηδὲ ἀν πάνυ πολλὰς ἐπιστολὰς δέχωμαι, φίλον ἔξειν με οἰέσθω.

2. Ἐδόκει μοι ταύτη (πειράματι) ... σωθῆναι, ἐνθυμουμένω ὅτι, ἐὰν μὲν λάθω, (σώζω P.) ... , ἐὰν δὲ ληφθῶ, ἥγονύμην μέν, εἰ Θέογνις εἴη πεπεισμένος ὑπὸ τοῦ Δαμνίππου χρήματα λαβεῖν, οὐδὲν ἥττον (ἀφίημ P.) ... , εἰ δὲ μή, ὄμοιώς (ἀποθνήσκω P.) ...

3. Καὶ μὲν δή, ὡς ἀνδρες δικασταί, πᾶσιν ἥγονμαι φανερὸν (εἰμί) ... ὅτι οἱ περὶ τῶν τοιούτων ἀγῶνες κοινότατοι (τυγχάνω) ... ὅντες τοῖς ἐν τῇ πόλει, ὡστε πεύσονται ἥντινα γνώμην περὶ αὐτῶν ἔχετε.

4. Καὶ οὐ τοῦτο λέξων ἔρχομαι, ὡς πολὺ μὲν ἐλάττους πολὺ δὲ χείρονας ἔχων ὅμως (συμβάλλω sg. 3.) . . . εἰ γὰρ ταῦτα λέγοιμι, Ἀγησίλαόν τ' ἄν μοι δοκῶ ἀφρονα (ἀποφαίνω) . . . καὶ ἐμαυτὸν μωρόν, εἰ ἐπαινοίην τὸν περὶ τῶν μεγίστων εἰκῇ κινδυνεύοντα· ἀλλὰ μᾶλλον ταῦτα ἀγαμαι, διτὶ πλῆθος τε οὐδὲν μεῖον ἢ τὸ τῶν πολεμίων (παρασκευάζομαι) . . . , (όπλίζω) . . . τε οὕτως ὡς ἀπαντα μὲν χαλκόν, ἀπαντα δὲ φοινικᾶ φαίνεσθαι· ἐπεμελήθη δ' ὅπως οἱ στρατιῶται τοὺς πόνους δυνήσοιντο ὑποφέρειν· ἐνέπλησε δὲ καὶ φρονήματος τὰς φυχὰς αὐτῶν, ὡς ἴκανοι εἶεν πρὸς οὕτινας δέοι μάχεσθαι· ἔτι δὲ φιλονικίαν ἐνέβαλε πρὸς ἀλλήλους τοῖς μετ' αὐτοῦ ὅπως ἔκαστοι αὐτῶν ἀριστοι φαίνοιντο. ἐλπίδων γε μὴν πάντας ἐνέπλησεν ὡς πᾶσι πολλὰ κάγαθα ἔσοιτο, εἰ ἀνδρες ἀγαθοὶ γίγνοιντο, νομίζων ἐκ τῶν τοιούτων ἀνθρώπους προθυμότατα τοῖς πολεμίοις (μάχομαι) . . . καὶ μέντοι οὐκ ἔφεύσθη.

5. Ὅτι μὲν οὖν, ὡς βουλή, οὐδενὸς αἰτιός εἰμι τῶν γεγενημένων, ἴκανῶς (ἀποδείκνυμι pf.P.) . . . νομίζω.

6. Πρότερον μέν, ὡς βουλή, ἐνόμιζον (ἔξεστι) . . . τῷ βουλομένῳ, ἡσυχίαν ἀγοντι, μήτε δίκαιας ἔχειν μήτε πράγματα.

2 Függő kérdések

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre a jámbor Xenophón istenfélelemre intő szavait, majd Sókratés gondolatait az önismeret fontosságáról!

Πρῶτον μὲν γὰρ καὶ μέγιστον οἱ θεῶν ἡμᾶς ὄρκοι κωλύουσι πολεμίους εἶναι ἀλλήλοις· ὅστις δὲ τούτων σύνοιδεν αὐτῷ παρημεληκώς, τοῦτον ἐγὼ οὕποτ' ἂν εὐδαιμονίσαιμι. τὸν γὰρ θεῶν πόλεμον οὐκ οἶδα οὔτ' ἀπὸ ποίου ἢν τάχους οὕτε ὅποι ἢν τις φεύγων ἀποφύγοι οὔτ' εἰς ποῖον ἢν σκότος ἀποδραίη οὕθ' ὅπως ἢν εἰς ἔχυρὸν χωρίον ἀποσταίη. πάντη γὰρ πάντα τοῖς θεοῖς ὑποχα καὶ πάντων ἵσον οἱ θεοὶ κρατοῦσι. ....

Πότερα δέ σοι δοκεῖ γιγνώσκειν ἔαυτόν, ὅστις τούνομα τὸ ἔαυτοῦ μόνον οἶδεν, ἢ ὅστις, ὥσπερ οἱ τοὺς ἵππους ὀνούμενοι οὐ πρότερον οἴονται γιγνώσκειν ὃν ἢν βούλωνται γνῶναι, πρὶν ἢν ἐπισκέψωνται πότερον εὑπειθής ἐστιν ἢ δυσπειθής, καὶ πρότερον ἴσχυρὸς ἢ ἀσθενῆς, καὶ πρότερον ταχὺς ἢ βραδύς, καὶ ταῦλα τὰ πρὸς τὴν τοῦ ἵππου χρείαν ἐπιτήδειά τε καὶ ἀνεπιτήδεια ὅπως ἔχει, οὕτως ἔαυτὸν ἐπισκεψάμενος, ὅποιός ἐστι πρὸς τὴν ὀνθρωπίνην χρείαν, ἔγνωκε τὴν αὐτοῦ δύναμιν. Οὕτως ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὁ μὴ εἰδὼς τὴν αὐτοῦ δύναμιν ἀγνοεῖν ἔαυτόν.

A kérdő alanyi és tárgyi mellékmondatok kötőszó nélkül, közvetlenül kapcsolódnak a főmondathoz.

Kiegészítendő (vagy egytagú) kérdés bevezetésére egyenes vagy függő (ö- előtagú) kérdő névmások, illetve kérdő határozószók szolgálnak:

Egyenes	Függő	
τίς	ὅστις	ki / mi – hogy ki / mi
πότερος	ὅπότερος	melyik – hogy melyik
ποῖος	ὅποιος	milyen – hogy milyen
πόσος	ὅπόσος	mekkora – hogy mekkora
πηλίκος	ὅπηλίκος	milyen korú – hogy milyen korú
ποῦ	ὅπου	hol – hogy hol
πόθεν	ὅπόθεν	honnán – hogy honnan
ποῦ	ὅποι	hová – hogy hová
πότε	ὅπότε	mikor – hogy mikor
πηνίκα	ὅπηνίκα	(hogy) milyen időszakban
πῶς	ὅπως	hogyan – hogy hogyan
πῇ	ὅπῃ	merre – hogy merre

Eldöntendő (vagy többtagú, választó) kérdés bevezetésére:

<i>εἰ</i>	(vajon) ... -e, (vajon) nem ... -e
<i>μή</i>	(hogy) nem ... -e
<i>πότερον - ἢ</i>	vajon ... vagy
<i>πότερα - ἢ</i>	vajon ... vagy
<i>εἰ - ἢ</i>	vajon ... vagy
<i>εἰ - εἴτε</i>	(vajon) ... -e ... vagy pedig ... -e
<i>εἴτε - εἴτε</i>	(vajon) ... -e ... vagy pedig ... -e
<i>εἰ / πότερον ... ἢ οὐ / ἢ μή</i>	(vajon) ... -e ... vagy nem / sem

A mellékmondat állítmánya megmaradhat a függő kérdésnek megfelelő egyenes kérdés módjában, tehát feltétlen kérdés esetében indicativusban, feltételes kérdés esetében coniunctivus dubitativusban (ritkábban optativus potentialisban). Gyakran azonban a főmondat múlt idejű állítmányához igazodva a mellékmondat állítmánya optativus obliquus-ba kerül. A két lehetőség közötti választás a szövegkörnyezettől, végső soron az író stílusától függ.

<i>Κῦρος ἦρετο τίς ὁ θόρυβος εἴη.</i>	Kyros megkérdezte, (hogy) mi ez a láarma.
<i>Ἔτοι πότερος ἔσται ὁ τὸ στράτευμα ἄγων, ὁ παῖς ἢ αὐτός.</i>	Megkérdezte, hogy melyikük vezeti majd a sereget, a fia, vagy ő.
<i>Κῦρος ἐρώτᾷ πότερον βούλεται εἰ-ρήνην ἢ πόλεμον ἔχειν.</i>	Kyros azt kérdezi, vajon békét akar, vagy háborút.

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Seuthés megkérdezte Xenophónról, hogy miféle ember.
2. Bajban ismerszik meg a barát <hogy milyen>.
3. Egyébként, bíráskodó férfiak, méltányos (lenne) azt meggon-dolni, hogy közületek hányan is tartották Kleophónit rossz polgárnak.
4. Megkérdezte, hogy mi a jelszó.
5. Sókratés megkérdezte az athéniakat, milyen ló vagy milyen fogat olyan hasznos, mint a jó barát, másfelől milyen rabszolga olyan jószándékú és állhatatos, vagy milyen más szerzemény alkalmas ennyire mindenre.
6. Nem tudom megmondani, hogy mikor halt meg.
7. Először is azt kell megvizsgálnunk, hogy ki ura a hasának, az italozásnak, a bujaságnak, az alvásnak és a lustaságnak.
8. Megkérdezték, hogy kinek adják át városukat.
9. (Abban az esetben,) ha megkérdezné, hol vagyok, mondd az igazat, hogy a határon.
10. Megkérdezték, hogy jövök-e magam is, ez esetben is az igazat mondd, hogy nem tudod.
11. Ha pedig megkérdezné, hogy érdeklődne, hogy hányan vagyunk, tanácsold azt, hogy küldjön el valakit veled, és tudja meg.
12. Megkérdeztem, hogy hol harcolnak.

11. Mond meg nekem, mennyire széles a folyó! 12. Sokat bolyong a nyúl, (mert / ha) nem tudja eldönteni, hogy hol feküdjön le. 13. Azt is vizsgáljuk meg, vajon a vezetők vagy az alattvalók élnek-e boldogabban. 14. Megpróbáltuk kifürkészni <megalálni>, hogy hol táborozott le az ellenség. 15. Mondja meg, (hogy) mi lesz a katonákkal. 16. Vizsgáljuk meg (tüzetesen) mindenkit tetteit, hogy megtudjuk, vajon ugyanazok-e, vagy némileg különböznek. 17. mindenki más mond, mond meg hát nekünk, (hogy) mit mondasz te. 18. Valaki azt kérdezgette, vajon Themistoklés valamelyik bölcs tanítása <együttléte> révén vagy természetéből (fakadóan) különbözött ennyire polgártársaitól. 19. Nem tudom, hogy hová fussak. 20. Nem tudom biztosan, vajon a sereg elindult vagy a táborban maradt. 21. Megtudtuk, hogy hogyan nevelik a spártaik gyermekeit. 22. Nem tudtuk, vajon ezek barátok vagy ellenségek. 23. Mond meg nekem, mit válaszoljak. 24. Megkérdeztem, hány íjásza van. 25. Próbáljuk kitálni, vajon nincs-e itt valamilyen folyó! 26. Kérdezik, (ugyan) hová mennénk. 27. Mond meg nekem, hogyan tudtad meg ezeket! 28. Kérdezem őt, hogy hová hajózik, és kihez. 29. Megtudtuk, hogy miért voltak olyan erősek a spártaik. 30. (Miután) ezt elmondta, megkérdezte Médosadést, igaz-e ez. 31. Először megkérdezte, vajon menni vagy maradni jobb-e neki. 32. Agésilaos gyakran homályba burkolódzott <nem volt világos>, hogy hol is van, hogy hová is megy, hogy mit is csinál.

III. Fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi mondatokat!

1. Κατέμαθες οὖν πρὸς τῷ ναῷ που γεγραμμένον τὸ Γνῶθι σαυτόν· Ἔγωγε. Πότερον οὖν οὐδέν σοι τοῦ γράμματος ἐμέλησεν ἢ προσέσχες τε καὶ ἐπεχείρησας σαυτὸν ἐπισκοπεῖν ὅστις εἴης.

2. Ἀν τὰ ὄμοια ποιῶσιν ὃ τε ἴδιώτης καὶ ὁ τύραννος, ἐννόει πότερος μείζω ἀπὸ τῶν Ἰσων κτᾶται χάριν.

3. Ἐπεὶ δὲ θορύβου τε ἥσθετο καὶ σημαιινόντων ἀλλήλοις τῶν περὶ Σεύθην, κατέμαθεν ὅτι τούτου ἔνεκα τὰ πυρὰ κεκαυμένα εἴη τῷ Σεύθῃ πρὸ τῶν νυκτοφυλάκων, ὅπως οἱ μὲν φύλακες μὴ ὄρωντο ἐν τῷ σκότει ὄντες μήτε ὅπου εἴεν, οἱ δὲ προσιόντες μὴ λανθάνοιεν, ἀλλὰ διὰ τὸ φῶς καταφανεῖς εἴεν.

4. Ἀλλὰ γάρ, ἔφην ἔγώ, τούτων οὐ σὺ αἰτίᾳ, ἀλλ᾽ ἔγώ οὐ τάξις σοι παρέδωκα ὅπου χρὴ ἔκαστα κεῖσθαι, ὅπως εἰδῆς ὅπου τε δεῖ τιθέναι καὶ ὅπόθεν λαμβάνειν. ἔστι δὲ οὐδέν οὕτως, ὡς γύναι, οὔτ᾽ εὑχρηστον οὕτε καλὸν ἀνθρώποις ὡς τάξις.

5. Τὸν δὲ τοῦ κυβερνήτου διάκονον, ὃς πρωρεὺς τῆς νεώς καλεῖται, οὕτως ηὔρον ἐπιστάμενον ἔκάστων τὴν χώραν ὡς καὶ ἀπὸν ὃν εἴποι ὅπου ἔκαστα κεῖται καὶ ὅπόσα ἔστιν οὐδὲν ἥττον ἢ ὁ γράμματα ἐπιστάμενος εἴποι ἂν Σωκράτους καὶ ὅπόσα γράμματα καὶ ὅπου ἔκαστον τέτακται.

6. Δεῖ δὲ καὶ εἴ τινα χαλεπότητα ἔχοι ὁ ἵππος καταμανθάνειν, εἴτε πρὸς ἵππους εἴτε πρὸς ἀνθρώπους, καὶ εἰ δυσγάργαλίς γε εἴη· πάντα γάρ ταῦτα χαλεπὰ τοῖς κεκτημένοις γίγνεται.

7. Θαυμάσας δέ, ἔφη, τὴν ἐπίσκεψιν αὐτοῦ ἡρόμην τί πράττοι. ὁ δ' εἶπεν· Ἐπισκοπῶ,
ἔφη, ὃ ξένε, εἴ τι συμβαίνοι γίγνεσθαι, πῶς κείται, ἔφη, τὰ ἐν τῇ νηὶ, ἢ εἴ τι ἀποστατεῖ
ἢ εἰ δυστραπέλως τι σύγκειται. οὐ γάρ, ἔφη, ἐγχωρεῖ, ὅταν χειμάζῃ ὁ θεὸς ἐν τῇ θα-
λάτῃ, οὔτε μαστεύει ὅτου ἀν δέη οὔτε δυστραπέλως ἔχον διδόναι. ἀπειλεῖ γάρ ὁ θεὸς
καὶ κολάζει τοὺς βλᾶκας.

8. Καὶ νῦν ἐθυόμην περὶ αὐτοῦ τούτου, εἰ ἄμεινον εἴη ἀρχεσθαι λέγειν εἰς ὑμᾶς καὶ
πράττειν περὶ τούτων ἢ παντάπασι μηδὲ ἀπτεσθαι τοῦ πράγματος.

9. Ἐπεὶ ἦχθησαν παρὰ Ξενοφῶντα, ἐρωτᾷ αὐτοὺς εἰ που ἥσθηται ἄλλου στρατεύματος
ὄντος Ἑλληνικοῦ.

10. Τὰ δὲ μέγιστα τῶν ἐν τούτοις ἔφη τοὺς θεοὺς ἔαυτοῖς καταλείπεσθαι, ὃν οὐδὲν
δῆλον εἶναι τοῖς ἀνθρώποις. οὔτε γάρ τῷ καλῶς ἀγρὸν φυτευσαμένῳ δῆλον ὅστις καρπώ-
σεται, οὔτε τῷ καλῶς οἰκίαν οἰκοδομησαμένῳ δῆλον ὅστις ἐνοικήσει, οὔτε τῷ στρατηγικῷ
δῆλον εἰ συμφέρει στρατηγεῖν, οὔτε τῷ πολιτικῷ δῆλον εἰ συμφέρει τῆς πόλεως προστα-
τεῖν, οὔτε τῷ καλὴν γῆμαντι, ἵν' εὐφραίνηται, δῆλον εἰ διὰ τούτην ἀνιάσεται, οὔτε τῷ
δυνατούς ἐν τῇ πόλει κηδεστὰς λαβόντι δῆλον εἰ διὰ τούτους στερήσεται τῆς πόλεως. τοὺς
δὲ μηδὲν τῶν τοιούτων οἰομένους εἶναι δαιμόνιον, ἀλλὰ πάντα τῆς ἀνθρωπίνης γνώμης,
δαιμονῶν ἔφη.

3 Időhatározói mellékmundatok I.

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Xenophón emlékeit, amelyekben Sókratés törvénytisztelő magatartását idézi fel!

Αλλὰ μὴν καὶ περὶ τοῦ δικαίου γε οὐκ ἀπεκρύπτετο ἦν εἶχε γνώμην, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ ἀπεδείχνυτο, ... καὶ ὅτε ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐπιστάτης γενόμενος οὐκ ἐπέτρεψε τῷ δῆμῳ παρὰ τοὺς νόμους φηφίσασθαι, ἀλλὰ σὺν τοῖς νόμοις ἡναντιώθη τοιαύτῃ ὁρμῇ τοῦ δήμου ἦν οὐκ ἄν οἷμαι ἄλλον οὐδένα ἄνθρωπον ὑπομεῖναι· καὶ ὅτε οἱ τριάκοντα προσέταττον αὐτῷ παρὰ τοὺς νόμους τι, οὐκ ἐπείθετο· τοῖς τε γὰρ νέοις ἀπαγορευόντων αὐτῶν μὴ διαλέγεσθαι καὶ προσταξάντων ἐκείνῳ τε καὶ ἄλλοις τισὶ τῶν πολιτῶν ἀγαγεῖν τινα ἐπὶ θανάτῳ, μόνος οὐκ ἐπείσθη, διὰ τὸ παρὰ τοὺς νόμους αὐτῷ προστάττεσθαι· καὶ ὅτε τὴν ύπὸ Μελήτου γραφὴν ἔφευγε, τῶν ἄλλων εἰωθότων ἐν τοῖς δικαστηρίοις πρὸς χάριν τε τοῖς δικασταῖς διαλέγεσθαι καὶ κολακεύειν καὶ δεῖσθαι παρὰ τοὺς νόμους, καὶ διὰ τὰ τοιαῦτα πολλῶν πολλάκις ύπὸ τῶν δικαστῶν ἀφιεμένων, ἐκεῖνος οὐδὲν ἥθελησε τῶν εἰωθότων ἐν τῷ δικαστηρίῳ παρὰ τοὺς νόμους ποιῆσαι, ἀλλὰ ῥᾷδίως ἄν ἀφεθεὶς ύπὸ τῶν δικαστῶν, εἰ καὶ μετρίως τι τούτων ἐποίησε, προείλετο μᾶλλον τοῖς νόμοις ἐμμένων ἀποθανεῖν ἢ παρονομῶν ζῆν.

Ha tényről, valóban bekövetkező, megtörtént eseményről van szó, az állítmány indicatusban áll.

Kötőszók:

ἐπεί, ἐπειδή ‘miután; azt követően, hogy’

Az események egymásutániságát hangsúlyozzák, egyben okhatározói mellékértelemben is rendelkeznek. Ha hangsúlyozott az előidejűség, akkor ἐπειδή szerepel.

Φίλιππος ἐπει ἐγκρατής πολλῶν ἐγένετο χρημάτων, ἐξέβαλε καὶ ἔριψε.	Fülöp azt követően, hogy sok pénzt szerzett, elszórta, kidobta az ablakon.
Ἐπει ἐπύθετο, προσῆλθε τῇ πόλει.	Miután (mivel) megtudta, odavonult a városhoz.
Ἐπειδὴ ἐγένοντο ἐπὶ τῇ διάβασει ...	Miután (azt követően, hogy) elértek az átkelőt...

ὅτε, ὅπότε, ἦνικα ‘amikor, midőn’

ώς ‘(abban a pillanatban,) amikor’

Az események egyidejűségét hangsúlyozzák.

Ξέρξης, ὅτε ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἤτη θεὶς τῇ μάχῃ ἀπεχώρει, ὥκοδόμησε βασίλεια.	Xerxés, miközben háborús veressége után Hellásból visszavonulóban volt, palotát építetett.
---	--

”Οτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο, αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγίγνοντο.	Ahogy egyre közeledtek, a csatasorok fokozatosan láthatóvá váltak.
--	--

ἐπεὶ τάχιστα, ἐπειδὴ τάχιστα, ὡς τάχιστα, ἐπειδὴ πρῶτον
 ‘mihelyt; amint; legott; nyomban; alighogy ... márás’

A hangsúly az események közvetlen egymásutániságán van. Ha múltbeli események leírásáról van szó, aoristos indicativusa vagy perfectum áll.

Ἐπειδὴ τάχιστα ἀπέσπεισαν, ἐκπίνουσι οὐστάτην πόσιν.	Nyomban azután, hogy áldoztak, kiíssák utolsó poharukat.
Ἐπεὶ δὲ ἦλθε τάχιστα, τοὺς ἔχθρους ἀπέκτεινεν.	Amint eljött, az ellenségeit nyomban megölte.

ἢξ οὖ, ἀφ' οὖ ‘mióta; amióta; attól fogva, hogy’ (cf.: vonatkozó mellékmondatok). Ebben az értelemben: ως.

Ἐξ οὗ τὰ ξενικὰ στρατεύεται, τοὺς φίλους νικᾷ.	Mióta zsoldosokat vezet hadba, legyőzi barátait.
Ημέρᾳ τρίτῃ ως οἰκοθεν ὥρμησαν.	A harmadik napon, hogy otthonról eljöttek.

ἔως ‘míg; amíg ... (nem)’

ἔστε ‘(egészen addig,) míg ... (nem)’

μέχρι (οὗ) ‘ameddig ... (nem)’

Az időtartam hangsúlyozására szerepelhet még: ὅσον χρόνον ‘(mindazon ideig,) amíg.’

Ο δὲ Κλέαρχος ἵσχυρῶς κατέτεινεν, ἔστε διεπράξατο πέντε μὲν στρατηγούς ιέναι, εἴκοσι δὲ λοχαγούς.	Klearchos szívósan kitartott, (egészen addig) míg el (nem) érte, hogy öt vezér és húsz alvezér menjen vele.
Ἄλκιβιάδης δὲ ἐδίωκεν ἔχων τούς τε ἱππέας καὶ τῶν ὄπλιτῶν εἴκοσι καὶ ἑκατόν, μέχρι σκότος ἀφείλετο.	Alkibiadés a lovasokkal és százhúsz nehézfegyverzetű gyalogossal addig üldözte őt, amíg el nem nyelte a sötétségét.
Οσονπερ χρόνον ἔβοήθει, τοσοῦτον καὶ τὸ κέρας ἐφθέγγετο αὐτῷ.	(Azalatt az idő alatt) míg segítségre volt, mindenkor a kürtöt is fújták.

ἐν ὦ, ἐν ὅσῳ ‘mialatt; miközben’

ἐν ὦ ἢ πεστι	amíg nincs itt
--------------	----------------

Az időhatározói mellékmondatokat gyakran participialis szerkezetek rövidítik, amelyekhez időhatározói particulák járulhatnak:

<p>Σχολῆς δὲ γενομένης ἀμφοῖν εἶπεν ὁ Σιμωνίδης: Ἐρ' ἂν μοι ἔθελήσαις, ὡς Ἱέρων, διηγήσασθαι ἢ εἰκὸς εἰδέναι σε βέλτιον ἐμοῦ;</p>	<p>Mivel pedig (miután ráérő idejük támadt) mindenkiten ráértek, azt mondta Simónidés: Nem lenne kedved, Hierón, elmondani nekem azt, amit te minden bizonnal jobban tudsz, mint én?</p>
<p>Τέως μὲν ἐμάχοντο ἄμα πορευόμενοι οἱ Ἑλληνες.</p>	<p>Ezidáig a hellének menet közben harcoltak.</p>

II. Fordítsa az alábbi mondatokat görögre!

1. Várj, míg felkel a nap.
2. Miután Dareios meghalt, Artaxerxés lett a király.
3. Amikor Perzsiában voltam, sok különös dolgot ismertem meg.
4. Amikor alkonyodott, láthatóvá vált egy porfelhő, (amely olyan volt,) mint egy fehér felhő.
5. Miután (minthogy) úgy tűnt, hogy itt a megfelelő alkalom, elindította <kezde> a támadást.
6. Nem mertek addig háborút indítani ellenünk, míg el (nem) fogták a vezéreinket.
7. Mi történt, miután a városokat felprédálták?
8. Barátunknak hívták <neveztetett>, míg be (nem) vette Olynthost.
9. Addig küzdöttek a hajókról és a szárazföldről, míg az athéniak el (nem) hajóztak.
10. Ezt csinálták, míg sötét (nem) lett.
11. Még beszélt, amikor megérkeztek a követek.
12. Amikor meghalt, körülbelül 30 éves volt.
13. Mihelyt ezt elrendezték, elmentek.
14. Amint az ellenség Attika közelébe került <állt>, békét javasoltam.
15. Athéni férfiak, amíg épsegben vagyunk és hatalmas a városunk, mit tegyünk!?
16. Miután összegyűlt a sereg, elhajózott.
17. Azt követően, hogy lerombolták a hosszú falakat és a peiraieusi (védműveket), rögtön megválasztották a Harmincakat.
18. Attól fogva ugyanis, hogy Sínis, Skeirón és Prokrystés is meghalt, senki sem bántja már az idegeneket.
19. Mialatt ezek történtek, Epameinondás kivonult az összes boióttal.
20. Miután pedig úgy gondolták, hogy távozásuk nem lesz feltűnő, akkor mentek el vacsorázni.

III. Egészítse ki a mondatokat a zárójelben megadott igék megfelelő alakjaival!

1. "Οτε ὁ δῆμος τοὺς τυράννους (καταλύω) ... , Κλεισθένης ἐνομοθέτησε.
2. Ἀπὸ τούτου δὴ ἔφερε καὶ ἦγε τούτους καὶ πολεμῶν διεγένετο μέχρι Κῦρος (δέομαι) ... τοῦ στρατεύματος.
3. Ἐπει δὲ ἑγγὺς (γίγνομαι) ... τοῦ χωρίου, ἐκδραμόντες τρέπονται αὐτούς, καὶ ἀπέκτειναν συχνοὺς τῶν βαρβάρων καὶ τῶν ξυναναβάντων Ἑλλήνων τινάς, καὶ ἐδίωκον μέχρι οὗ (όράω) ... τοὺς Ἑλληνας βοηθοῦντας.
4. Ἀλλ' οὖ πολλαὶ ἡμέραι ἀφ' οὗ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς ἐκείνων ἐκγόνοις πολλα-πλασίους ὑμῶν αὐτῶν (νικάω pl. 2.) ... σὺν τοῖς θεοῖς.
5. Λακεδαιμόνιοι, καίπερ εὐνοϊκῶς ἔχοντες τοῖς φυγάσιν, ὅσον χρόνον (ἔχω) ... αὐτῶν τὴν πόλιν, οὐδὲ ἐμνήσθησαν παντάπασι περὶ καθόδου φυγάδων, ἀλλ' ἐπεὶ ἀναθαρρήσαι (δοκέω) ... ἡ πόλις, (ἐξέρχομαι) ... καὶ τὴν πόλιν καὶ τοὺς νόμους παραδόντες οἴ-ανπερ καὶ παρέλαβον.
6. Ἐπει δὲ ἥσαν ἐπὶ θύραις ταῖς Τισσαφέρνους, οἱ μὲν στρατηγοὶ (παρακαλέω) ... εἶσα, Πρόξενος Βοιώτιος, Μένων Θετταλός, Ἄγιας Ἀρκάς, Κλέαρχος Λάκων, Σω-χράτης Ἀχαιούς· οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς θύραις (μένω) ... .
7. Οἱ δὲ ἄλλοι στρατιῶται παίουσι καὶ βάλλουσι καὶ λοιδοροῦσι τὸν Σωτηρίδαν, ἔστε (ἀναγκάζω) ... λαβόντα τὴν ὀσπέδα πορεύεσθαι. ὁ δὲ ἀναβάς, ἔως μὲν βάσιμα ἦν, ἐπὶ τοῦ ἵππου ἦγεν, ἐπεὶ δὲ ἄβατα ἦν, καταλιπὼν τὸν ἵππον ἔσπευδε πεζῇ.
8. Ἡν δὲ ὅτε (τελευτάω) ... ἀμφὶ τὰ πεντήκοντα ἔτη.
9. Ὁ δὲ Κῦρος ἐπειδὴ ἐορτὴν τοιαύτην ἐν τῇ Βαβυλῶνι (ἀκούω) ... εἶναι, ἐν ἥ πάντες Βαβυλώνιοι ὅλην τὴν νύκτα πίνουσι καὶ κωμάζουσιν, ἐν ταύτῃ, ἐπειδὴ τάχιστα (συνσκοτάζω) ... , λαβῶν πολλοὺς ἀνθρώπους ἀνεστόμωσε τὰς τάφρους πρὸς τὸν πο-ταμόν.
10. Ἐπεὶ δὲ τάχιστα (διαβαίνω) ... τὰ ὅρια, ἐκεῖ αὖ καὶ Γῆν ἰλάσκετο χοαῖς καὶ θεοὺς θυσίαις καὶ ἥρωας Ἀσσυρίας οἰκήτορας ηύμενίζετο.
11. Ἰππεῖς βοηθόσαντες τῶν μὲν πολεμίων οὐδένα ἔτι εἶδον, προσμείναντες δὲ ἔως τοὺς νεκροὺς (ἀναιρέω) ... οἱ προσήκοντες (ἀναχωρέω) ... εἰς ἄστυ.
12. Νῦν δ' ὁπότε περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας ὁ ἀγών (εἰμί) ... , πολὺ δήπου ὑμᾶς προσήκει καὶ ἀμείνονας καὶ προθυμοτέρους εἶναι.

IV. Egészítse ki a mondatokat a megfelelő időhatározói kötőszóval!

1. ... δ' ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν καὶ ἐλείπετο τῆς νυκτὸς ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδίον, τηνικαῦτα ἀναστάντες ἀπὸ παραγγέλσεως πορευόμενοι ἀφικνοῦνται ἄμα τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸ ὄρος.

2. Οἱ δ' ἐν τῇ Χίῳ μετὰ τοῦ Ἐτεονίκου στρατιῶται ὄντες, ... μὲν θέρος ἦν, ἀπό τε τῆς ὥρας ἐτρέφοντο καὶ ἔργαζόμενοι μισθοῦ κατὰ τὴν χώραν· ... δὲ χειμῶν ἐγένετο καὶ τροφὴν οὐκ εἶχον γυμνοί τε ἡσαν καὶ ἀνυπόδητοι, συνίσταντο ἀλλήλοις καὶ συνετίθεντο ὡς τῇ Χίῳ ἐπιθησόμενοι.

3. Ὡς δὲ Αἰολὶς αὔτῃ ἦν μὲν Φαρναβάζου, ἐσατράπευε δ' αὐτῷ ταύτης τῆς χώρας, ... μὲν ἔξη, Ζῆνις Δαρδανεύς· ... δὲ ἐκεῖνος νόσῳ ἀπέθανε, παρεσκευάζετο Φαρναβάζης ἄλλωρ δοῦναι τὴν σατραπείαν.

4. Οἱ δὲ πολῖται, ... μὲν νὺξ ἦν, ἀπιστοῦντες ἡσυχίαν εἶχον· ... δ' ἡμέρα τ' ἦν καὶ φανερὸν ἦν τὸ γεγενημένον, ταχὺ δὴ καὶ οἱ ὄπλιται καὶ οἱ ἵππεῖς σὺν τοῖς ὅπλοις ἔξεβοήθουν.

5. Διὸς δ' ἐτελείετο βουλή,

... δὴ τὰ πρῶτα διαστήτην ἐρίσαντε

Ἄτρετῶν τε Ἀναξ ἀνδρῶν καὶ διὸς Ἄχιλλεύς.

6. ... γάρ τοι ἔφυσέ σε δεκάτῳ μηνὶ ἐγένου.

7. Ἄξιον λογίσασθαι τὰ πράγματ' ... καθέστηκε νυνὶ τὰ Φιλίππου.

4 Időhatározói mellékmondatok II.

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi görög szöveget! Sókratés bebizonítja Aristodémosnak, hogy istentagadó álláspontja tarthatatlan. Az ember mindenki nagy adományból, a gondolkodás képességből és a testi ügyességből is részesült.

Σὺ δ' ἀμφοτέρων τῶν πλείστου ἀξιῶν τετυχηκὼς οὐκ οἰεὶ σοῦ θεοὺς ἐπιμελεῖσθαι· ἀλλ' ὅταν τί ποιήσωσι, νομιεῖς αὐτοὺς σοῦ φροντίζειν· Ὅταν πέμπωσιν, ὥσπερ σὺ φῆς πέμπειν αὐτούς, συμβούλους ὃ τι χρὴ ποιεῖν καὶ μὴ ποιεῖν. Ὅταν δὲ Ἀθηναίοις, ἔφη, πυνθανομένοις τι διὰ μαντικῆς φράζωσιν, οὐ καὶ σοὶ δοκεῖς φράζειν αὐτούς, οὐδὲ ὅταν τοῖς Ἐλλησι τέρατα πέμποντες προσημαίνωσιν, οὐδὲ ὅταν πᾶσιν ἀνθρώποις, ἀλλὰ μόνον σὲ ἔξαιροῦντες ἐν ἀμελείᾳ κατατίθενται· οἰεὶ δ' ἂν τοὺς θεοὺς τοῖς ἀνθρώποις δόξαν ἐμφῦσαι ὡς ἴκανοι εἰσιν εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν, εἴ μὴ δυνατοὶ ησαν, καὶ ἀνθρώπους ἔξαπατωμένους τὸν πάντα χρόνον οὐδέποτ' ἂν αἰσθέσθαι· οὐχ ὁρᾶς ὅτι τὰ πολυχρονιώτατα καὶ σοφώτατα τῶν ἀνθρωπίνων, πόλεις καὶ ἔθνη, θεοσεβέστατά ἐστι, καὶ αἱ φρονιμώταται ἡλικίαι θεῶν ἐπιμελέσταται;

Ha a mellékmondat általánosságban vagy feltételes mellékértelemmel jelöl időt, érvényesül(het) a consecutio modorum.

1. Főmondati praesens után, ha az időhatározói mellékmondat ismétlődő, a jövendőben várhatóan (de nem bizonyosan) bekövetkező cselekvést fejez ki, az állítmány ἀν + coniunctivusban áll. Az ἀν particula gyakorta összeolvad a kötőszóval. A tagadás μὴ-vel történik.

ὅταν, ὁπόταν ‘amikor (majd, esetleg); hogyha (majd, esetleg); valahányszor; mindenannyiszor (ahányszor),’

ἐπειδάν, ἐπήν, ἐπάν ‘valahányszor; mindenannyiszor (azt követően, hogy)’

ἐπειδὰν τάχιστα ‘nyomban azután, hogy (mindannyiszor); mihelyt azután, hogy (majd, esetleg),’

ἔως ἀν, μέχρι ἀν, ἔστε ἀν ‘amíg (majd, esetleg)’

‘Οπόταν δοῦλοι παραγένωνται τοὺς δούλους βασανίζοντες ζητεῖτε εὔρεϊν τὴν ἀλήθειαν.	Valahányszor rendelkezésre állnak szolgák, úgy igyekeztek kideríteni az igazságot, hogy a szolgákat kínnozzátk meg.
‘Οταν ἀποθάνης, τάφος σε δέξεται.	Hogyha (majd) meghalsz, a sír befogad.
Méne ἔως ἀν μάθης.	Várj, míg (majd, esetleg) megtudod.

A II/1.-ban tárgyalt időhatározói mellékmondatok feltételes jelentésárnyalatát a görög a feltételes mondatok eventualis, gyakorító értelmű alesetével (cf.: casus eventualis és casus iterativus) is ki tudja fejezni. Utóbbi csak az időhatározói kötősző hiányában különbözik az időhatározói mellékmondattól.

<p>”Οταν ὑμεῖς πλήρη ἔχητε τὰ ἐπιτήδεια, τότε καὶ ἐμὲ ὅφεσθε ἀφθονώτερον διαιτώμενον· ὃν δὲ ἀνεχόμενόν με ὥρατε καὶ φύχη καὶ θάλπη καὶ ἀγρυπνίαν, οἵεσθε καὶ ὑμεῖς ταῦτα πάντα καρτερεῖν.</p>	<p>Amikor (majd / mindannyiszor) bőven van elemőzsiátor, akkor láttok majd engem is bőségesen táplálkozni; ha pedig azt látjátok, hogy én tűrom a hideget, a meleget és az álmatlanságot, tekintsétek úgy, hogy nektek is mindezt el kell viselnetek.</p>
---	---

2. Főmondati praeteritum után, ha az időhatározói mellékmondat ismétlődő, a (múlt részét képező) jövőben várható (de nem bizonyosan) bekövetkező cselekvést fejezi ki, az állítmány pusztta optativus (iterativus)-ban áll. A tagadás μὴ - vel történik.

όπότε, ὅτε amikor (csak); hogyha; valahányszor; mindannyiszor (ahányszor) ἔως, μέχρι, ἕστε amíg (majd, esetleg); míg (nem / majd, estleg); hogy (majd)

<p>Ἄγησίλαος, ὁπότε εὐτυχοίη, θεοῖς χάριν ἢδει.</p>	<p>Agésilaos, ahányszor csak szerencsével járt, hálát adott az isteneknek.</p>
---	--

A főmondati praeteritum után a ‘míg’ jelentésű kötőszavak esetében az optativus helyett gyakrabban fordul elő, hogy ἂν + coniunctivus áll.

<p>Ἡσύχαζον ἔως οἱ πολέμιοι ἐπίοιεν.</p>	<p>Nyugton maradtak, míg az ellenseg támad. (=Azt várták, hogy majd támadni fog, de nem biztos, hogy támadott.)</p>
<p>Ὦιοντο γὰρ ἀνδραποδισθήσεσθαι, καὶ ἔως ὃν πέμπωσιν ἐτέρους πρέσβεις, πολλοὺς τῷ λιμῷ ἀπολεῖσθαι.</p>	<p>Azt gondolták ugyanis, hogy el fogják adni őket rabszolgának, és míg (majd) más követeket küldenekek, sokan éhen fognak halni.</p>

A II/2.-ban tárgyalt időhatározói mellékmondatok feltételes jelentésáryalatát a görög a feltételes mondatok gyakorító, potenciális mellékértelmű alesetével (cf.: casus potentialis és casus iterativus) is ki tudja fejezni. Utóbbiban az időhatározó kötőszó helyett εἰ feltételes particula áll a feltételes mellékmondat előtagjában.

<p>... χώπότ' εὖ πράσσοι πόλις, ἔχαιρε, λυπρῶς δ' ἔφερεν, εἴ τι δυστυχοῖ.</p>	<p>... és valahányszor a város virágzott, örölt; azt viszont nehezen viselte, ha a várost valami balszerencse érte</p>
---	--

II. Fordítsa az alábbi mondatokat görögre!

1. Míg élek, remélek.
2. Az istenek, amikor csak akarják, képesek a nagyokat ki-
- csikké tenni, a kicsiket pedig nagyokká.
3. Amikor havon vonulnak, a lovak és az igásállatok patát zsákokkal kell bebugyolálni.
4. Amikor majd nyugodt (lesz) a tenger, behajzok.
5. Azt mondják, amikor az északi szél fúj, kedvező a hajózás Hellás felé.

6. Valahányszor vihar van és föltornyosulva zúdul ránk a tenger, a kormányos méltatlankodik. 7. Mindazok, akik tudatában vannak, hogy a halál minden ember számára egyformán és szükségszerűen bekövetkezik <közös és szükségszerű>, ameddig élnek, boldogabban töltik idejüket. 8. A törvény előírja: jogfosztott legyen, míg (esetleg, majd) ki-(nem) fizeti a pénzrt. 9. Valahányszor egy hídon, vagy valamelyen más átkelőn kellett átmenni, mindenki sietett, mert meg akarta elözni (a többöt). 10. Bizony, ha addig várunk, míg (esetleg, majd) el (nem) ismeri, hogy hadban áll velünk, mindenki közül mi vagyunk a legostobábbak. 11. Amikor nyilaztak, (úgy) ajzották fel íjaikat, hogy bal lábukkal ráléptek az íj alsó részére. 12. A kikötőt is (mindannyiszor) megtámadta, amikor (csak) a vihar nem akadályozta meg (ebben). 13. Kritón, amikor gabonát, olajat, bort, gyapjút, vagy valami más mezőgazdasági <a földön keletkező> terményt hozott magával, (amely) a megélhetéshez szükséges <hasznos>, elvett és adott belőle, sőt, valahányszor áldozott, meghívott, és minden ilyesmire gondja volt. 14. A színészek nem sértődnek meg <nehezen viselik>, amikor a tragédiákban a legdurvább (dolgokat) mondják egymásnak. 15. Amikor valakinek barátja akarsz lenni, mondd meg neki, hogy csodálod, és szeretnél a barátja lenni. 16. Világos, hogy amikor majd öregebb leszel, szükséged lesz pénzforrásra. 17. Amikor egy pásztornak jó kutyája van, a többi pásztor is a közelében akarja terelgetni <megállítani> a nyáját. 18. Amikor a zsarnok egyeseket meggyanúsít és kivégeztet, tudja, hogy a város egészét nem gyarapítani fogja, érti, hogy kevesebb felett fog uralkodni. 19. Ahogy az atlétákat nem teszi boldoggá az, amikor amatőröket <magánzók> győznek le <válnak erősebbekké>, az viszont, amikor ellenfelek kerekednek föléjük, bosszantja őket, így a zsarnok sem akkor vígad, (ha) a magánembereknél egyértelműen nagyobb a vagyona <többet bírva látszik>, azon viszont szomorkodik, ha más zsarnokoknál kevesebbje van. 20. Amikor egy ló haragszik egy lóra, vagy lovassági gyakorlat közben makrancoskodik, jobban kitágítja az orrlyukait.

III. Egészítse ki a mondatokat a zárójelben megadott igék megfelelő alakjaival!

1. Ἔως ἂν (σώζομαι) ... τὸ σκάφος, ἂν τε μεῖζον ἂν τ' ἔλαττον οὐ, τότε χρὴ καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην καὶ πάντ' ἄνδρ' ἔξῆς προθύμους είναι.

2. Οἱ φάσκοντες κάλλιστα τοὺς υἱεῖς παιδεύειν, ἐπειδὴν τάχιστα αὔτοῖς οἱ παῖδες τὰ λεγόμενα (ξυνίημι) ... , εὐθὺς μὲν ἐπ' αὐτοῖς παιδιάγωγοὺς θεράποντας (ἐφσίτημι) ... , εὐθὺς δὲ πέμπουσιν εἰς διδασκάλων μαθησομένους καὶ γράμματα καὶ μουσικὴν καὶ τὰ ἐν παλαιστρᾷ.

3. Νῦν μὲν οὖν στρατοπεδευσώμεθα προελθόντες ὅσον ἀν (δόκει) ... καιρὸς εἶναι εἰς τὸ δειπνονοποιεῖσθαι· ἔως δ' ἂν (πορεύμεθα) ... , Τιμασίων ἔχων τοὺς ἵππεας (προελαύνω) ... ἐφορῶν ἡμᾶς καὶ σκοπείτω τὰ ἔμπροσθεν, ὡς μηδὲν ἡμᾶς λάθη.

4. Πᾶς οὖν μίαν γνώμην (ἔχω) ... ὡς Ἀθηναῖοι, πῶς (δύμονοέω) ... ἀπαντες ὑπὲρ τῶν κοινῇ συμφερόντων, ὅταν οἱ ἡγεμόνες καὶ οἱ δημιαγωγοὶ χρήματα λαμβάνοντες (προίεμαι) ... τὰ τῆς πατρίδος συμφέροντα, καὶ ὑμεῖς μὲν καὶ ὁ δῆμος ἄπας (χινδυνεύω) ... περὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ τῆς πόλεως καὶ τῶν Ἱερῶν τῶν πατρώων καὶ παῖδων καὶ γυναικῶν, οἱ δὲ διηλλαγμένοι πρὸς αὐτοὺς ἐν μὲν ταῖς ἐκκλησίαις (λοιδοροῦμαι) ... καὶ (προσκρούω) ... ἀλλήλοις ἔξεπίτηδες.

5. Ο δ' ὑπέσχετο ἀνδρὶ ἕκαστῳ δώσειν πέντε ἀργυρίου μνᾶς, ἐπὰν εἰς Βαβυλῶνα (ῆκω) ... , καὶ τὸν μισθὸν ἐντελῇ μέχρι ἀν (καθίστημι) ... τοὺς Ἐλληνας εἰς Ἰωνίαν πάλιν.

6. Παρήγγειλεν ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἐκατέρωθεν τοὺς ὄπλίτας ἀναπτύσσοντας τὴν φάλαγγα

ἀπιέναι παρὰ τὸ ἔστηκός του στρατεύματος, ᾧς (γίγνομαι) ... ἐκατέρωθεν τὸ ἄκρον κατ' αὐτὸν καὶ κατὰ τὸ μέσον.

7. Ἐπειδὴν δ' ἡ θάλαττα (ὑπερέχω) ... , μάταιος ἡ σπουδή.
 8. Καὶ γὰρ ὅπότε (ἐλαύνω) ... τὰ θηρία τοῖς ἵππεῦσιν εἰς τὰ πεδία, φέρεσθαι σῖτον εἰς θήραν τούτοις ἐπέτρεπε, τῶν δὲ ἐλευθέρων οὐδενί· καὶ ὅπότε πορεία (εἰμί) ... , (ἄγω) ... αὐτοὺς πρὸς τὰ ὕδατα ὥσπερ τὰ ὑποζύγια. καὶ ὅπότε δὲ ὥρα (εἰμί) ... ἀρίστου, (ἀναμένω) ... αὐτοὺς ἔστ' (ἐνεσθίω) ... τι.

9. Καὶ ὅπότε δέ τις (ἀσθενέω) ... τῶν θεραπεύεσθαι ἐπικαιρίων, ἐπεσκόπει καὶ παρεῖχε πάντα ὅτου ἔδει. καὶ τοῖς ιατροῖς δὲ χάριν ἥδει, ὅπότε τις (ἰάομαι) ... τινα τῶν παρ' ἔκεινου λαμβάνων.

10. Οὐκοῦν, ἔφη, καὶ τὸ ὑγιαίνειν καὶ τὸ νοσεῖν, ὅταν μὲν ἀγαθοῦ τινος αἴτια (γίγνομαι) ... , ἀγαθὰ ἀν εἴη, ὅταν δὲ κακοῦ, κακά. Πότε δ' ἂν, ἔφη, τὸ μὲν ὑγιαίνειν κακοῦ αἴτιον γένοιτο, τὸ δὲ νοσεῖν ἀγαθοῦ. "Οταν νὴ Δι!, ἔφη, στρατείας τε αἰσχρᾶς καὶ ναυτιλίας βλαβερᾶς καὶ ἄλλων πολλῶν τοιούτων οἱ μὲν διὰ ῥώμην μετασχόντες (ἀπόλλημα!) ... , οἱ δὲ δι' ἀσθένειαν ἀπολειφθέντες (σώζω Ρ.)

IV. Egészítse ki a mondatokat a megfelelő kötőszavakkal!

1. ... μὲν ἀν ἐγὼ ζῶ, ἐμὴ γίγνεται ἡ ἐν Πέρσαις βασιλεία· ... δ' ἐγὼ τελευτήσω, δῆλον ὅτι Κύρου, ἐκαὶ ζῆ. καὶ ... μὲν οὗτος ἀφίκηται εἰς Πέρσας, δοσίως ἀν ὑμῖν ἔχοι τοῦτον θύειν τὰ ἱερὰ ὑπὲρ ὑμῶν ἀπερ νῦν ἐγὼ θύω· ... δ' οὗτος ἔκδημος ή, καλῶς ἀν οἴμαι ὑμῖν ἔχειν εἰ ἐκ τοῦ γένους ὃς ἀν δοκῇ ὑμῖν ἄριστος είναι, οὗτος τὰ τῶν θεῶν ἀποτελοίη.

2. Κάγὼ μὲν ἡξίουν αὐτοὺς μαστιγοῦν τὸν ἐκδοθέντα καὶ στρεβλοῦν ... τὰληθῆ δόξειεν αὐτοῖς λέγειν.

3. Καὶ γὰρ ἐπὶ θήραν τοὺς μὲν ἄλλους ἔξηγεν, ... μὴ μένειν ἀνάγκη τις εἴη· αὐτὸς δὲ καὶ ... ἀνάγκη εἴη, οἵκοι ἐθήρα τὰ ἐν τοῖς παραδείσοις θηρία τρεφόμενα· καὶ οὕτ' αὐτός ποτε πρὶν ίδρωσαι δεῖπνον ἥρειτο οὔτε ἵπποις ἀγυμνάστοις σῖτον ἐνέβαλλε.

4. ... ἡσυχίας ἐπιθυμήσαιμι, διῆγον δ' ἐν συμποσίοις πολλάκις μὲν ... ἐπιλαθέσθαι πάντων εἰ τι χαλεπὸν ἐν ἀνθρωπίνῳ βίῳ ἦν, πολλάκις δὲ ... ὡδαῖς τε καὶ θαλίαις καὶ χοροῖς τὴν φυχὴν συγκαταμιγνύναι, πολλάκις δὲ ... κοίτης ἐπιθυμίας ἐμῆς τε καὶ τῶν παρόντων.

5 Időhatározói mellékmondatok III.

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Isokratés elismerő szavait Euagorasról, a kyprosi királyról! A szigetállam uralkodója korának minden két nagyhatalmát, a perzsákat és a spártaiakat is féken tudta tartani.

Τελευτῶν δ' οὕτως ἐνέπλησεν αὐτοὺς τοῦ πολεμεῖν ὥστ', εἰθισμένων τὸν ἄλλον χρόνον τῶν βασιλέων μὴ διαλλάττεσθαι τοῖς ἀποστᾶσιν πρὶν κύριοι γένοιντο τῶν σωμάτων, ἀσμενοὶ τὴν εἰρήνην ἐποιήσαντο, λύσαντες μὲν τὸν νόμον τοῦτον, οὐδὲν δὲ κινήσαντες τῆς Εὐαγόρου τυραννίδος. Καὶ Λακεδαιμονίων μὲν τῶν καὶ δόξαν καὶ δύναμιν μεγίστην ἔχόντων καὶ ἔκεινον τὸν χρόνον ἐντὸς τριῶν ἑτῶν ἀφείλετο (ὁ Πέρσης) τὴν ἀρχὴν, Εὐαγόρα δὲ πολεμήσας ἔτη δέκα τῶν κύριον αὐτὸν κατέλιπεν ὅνπερ ἦν καὶ πρὶν εἰς τὸν πόλεμον εἰσελθεῖν. “Ο δὲ πάντων δεινότατον· τὴν γὰρ πόλιν, ἣν Εὐαγόρας ἐτέρου τυραννοῦντος μετὰ πεντήκοντ' ἀνδρῶν εἶλεν, ταύτην βασιλεὺς ὁ μέγας τοσαύτην δύναμιν ἔχων οὐχ οἷός τ' ἐγένετο χειρώσασθαι.

πρὶν ‘mielőtt; még ... nem’

πρὶν ἤ ‘mielőtt még ...’

A kötőszók után álló kijelentő értelmű mellékmondatok szerkesztése

1. Állító mondatokban szinte kivétel nélkül acc. cum inf. szerkezet követi a πρὶν kötőszót.

Διέβησαν πρὶν τοὺς ἄλλους ἀποκρίνασθαι.	Átkeltek, mielőtt a többiek választottak (volna).
---	---

Ha a főmondat alanya azonos a mellékmondat alanyával, az infinitivusos szerkezetek mintájára a mellékmondat alanya nominativusban áll.

Πρὶν δὲ τόξευμα ἔξικνεῖσθαι ἐκκλινούσιν οἱ βάρβαροι καὶ φεύγουσι.	Mielőtt lőtávolba érnek, a barbárok kitérnek és elmenekülnek.
---	---

Ezzel a szerkesztéssel találkozunk jellegzetesen a φθάνω participiuma és verbum finitum után.

Βρασίδας Θεσσαλίαν φθάσας διέδραμε πρὶν τινα κωλύειν παρασκευάσασθαι, καὶ ἀφίκετο ὡς Περδίκκαν καὶ ἐς τὴν Χαλκιδικήν.	Brasidas gyorsan átrohant Thessalián, mielőtt valaki megakadályozta (volna) előkészületeiben és megérkezett Perdikkashoz a Chalkidikrére.
---	---

2. Tagadó értelmű főmondat után:

a, Ha a főmondatban viszonyítva a hangsúly a mellékmondat feltételes/általános mellékértelmű utóidejűségén van, akkor főmondati praesens után, akárcsak a ἔως, μέχρι esetében, (ἄν) + coniunctivus, főmondati praeteritum után optativus (is) áll:

Oὐ χρή με ἐνθένδε ἀπελθεῖν πρὶν ἀν δῶ δίκην.	Ne menjek el innen, míg (mielőtt) meg-(nem) bűnhődöm.
Ἡμεῖς δὲ κακοί, πρὶν ἐν τῷ παθεῖν ὥμεν, προφυλάξασθαι.	Mi képtelenek vagyunk vigyázni, míg benne (nem) vagyunk a pácban.
Απηγόρευε μηδένα βάλλειν, πρὶν Κῦρος ἐμπλησθείη θηρῶν.	Megtiltotta, hogy bárki lőjön, mielőtt Kyros be (nem) telik a vadásztálat.

b, Ha azonban mind a főmondat, mind a mellékmondat cselekménye által meghatározott idő az elbeszélt múlthoz tartozik, mintegy két tény pusztá összekapcsolásáról, szinte mellérendeléséről van szó, – amelyek közül az egyik történetesen halasztást szenvedett, míg a másik bekövetkezett –, pusztá indicativus használatos.

Oὐ πρότερον ἐνέδοσαν πρὶν ἢ ἵππος αὐτοὺς ἔτρεψαν.	Nem hátráltak meg addig, amíg (mielőtt) a lovasság meg nem futamította őket.
---	--

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Mielőtt válaszolsz, gondolkozz! 2. Azt kéri tőle, míg (nem) tanácskozott vele, ne béküljön ki a pártütőkkel. 3. Az ellenség nem üzент előbb ellenünk hadat, míg úgy (nem) gondolták, hogy jól előkészültek. 4. Megpróbáltak azelőtt odaérni, hogy az ellenség elfoglalja a magaslatokat. 5. Ne hívasd az orvost, amíg meg nem betegedsz. 6. Nem mertek előbb ellenünk háborút indítani, amíg el nem fogták vezéreinket. 7. A vadászkutyák remegnek, amikor látják a nyulat, de nem támadnak, amíg mozdulni nem látják. 8. Meggyőzték őket, hogy ne bocsátkozzanak ütközethez, mielőtt (majd) ott (nem) lesznek a thébaiak. 9. Megparancsolta, hogy vonuljanak vissza, mielőtt a nehézfegyverzetű gyalogosok összegyülekeznek. 10. Csaknem megöltem őt, míg meg (nem) láttam, hogy kicsoda. 11. Le akarták gázolni a lovassággal a helléneket, mielőtt még nehéz terepre (nem) érnek. 12. Nem szabad előtérrel ellenük ezeket, amíg (nem) hallottátok, mi mondanivalójuk van. 13. Alkibiadés, mielőtt húsz éves (nem) lett, engedelmeskedett gyámjának, Periklésnek. 14. Nem megyek el (addig), míg végképp be (nem) zár a piac. 15. Közelharcba keveredtek, mielőtt készen álltak (volna). 16. Fölkerekedtek, mielőtt reggeliztek (volna). 17. Előbb ölték meg őket, mint a többiek segísgükre siettek (volna). 18. Azt mondomb tehát, hogy (addig) nem szabad vándolni senkit, míg úrrá (nem) lesztek a helyzeten. 19. Az eseményeket megelőzően semmit nem láttok előre, míg (az) nem jut tudomásotokra, hogy megtörtént, vagy hogy éppen történik valami. 20. Nem lehet (addig) a város külső ellenségei fölé kerekedni, míg magában a városban lévő ellenséget meg nem zabolázzátok.

III. Egészítse ki a mondatokat a zárójelben megadott szavak megfelelő alakjaival, illetve a megfelelő particulákkal!

1. Ἀπολέξας τριακοσίους τοῦ στρατοῦ, πρὶν (ἐκπυστος, γίγνομαι) ... , προσῆθε τῇ τῶν Μεγαρέων πόλει λαθὼν τοὺς Ἀθηναίους ὅντας περὶ τὴν θάλασσαν.
2. Ἐγὼ δὲ αὐτῷ οὐκ ἀποκρινοῦμαι πρότερον εἴτε καλὸν εἴτε αἰσχρὸν ἥγοῦμαι εἶναι τὴν ρήτορικὴν πρὶν (πρῶτον, ἀποκρίνομαι sg. 1.) ... ὅτι ἐστίν.
3. Τῇ δ' ὑστεροίᾳ ἐδόκει πορευτέον εἶναι ὅπῃ δύναιντο τάχιστα πρὶν (συλλέγω) ... τὸ στράτευμα πάλιν καὶ (καταλαμβάνω) ... τὰ στενά.
4. Ὁ δ' οὗτε πρότερον οὐδενί πω κρείττονος ἔαυτοῦ εἰς χειρας ἐλθεῖν ἔφη οὕτε τότε Κύρωιέναι ἦθελε, πρὶν (ἡ γυνή) ... αὐτὸν (πείθω) ... καὶ πίστεις (λαμβάνω) ...
5. Ἐκέλευον δ' οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὶν (τέλος τι) ... αὐτῶν (ἔχω) ... , ἥκειν ἔς τὰς Υακίνθια τοὺς ὄρκους ποιησομένους.
6. Φημὶ δὴ δεῖν εἰσφέρειν χρήματα, αὐτοὺς ἐξιέναι προθύμως, μηδέν' αἰτιασθαι πρὶν (τῶν πραγμάτων κρατέω pl. 2.) ... , τηνικαῦτα δ' ἀπ' αὐτῶν τῶν ἕργων κρίναντας τοὺς μὲν ἀξίους ἐπαίνου τιμᾶν.
7. Ἐπὶ μὲν τὸ ὄχρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος πρὶν (τις, αἰσθάνομαι) ... τῶν πολεμίων· ἔπειτα δ' ὑφηγεῖτο.
8. Αἱ κύνες μαλκίουσαι τὰς ρίνας οὐ δύνανται αἰσθάνεσθαι ὅταν ἡ τοιαῦτα, πρὶν (ὁ ἥλιος, διαλύω) ... αὐτὰ ἡ (ἡ ἡμέρα προϊοῦσα) ...
9. Ἄνδρες, ἐμοὶ μὲν ἐνθάδε καλὸν ἀποθανεῖν· ὑμεῖς δὲ πρὶν (συμμείγνυμι)... τοῖς πολεμίοις σπεύδετε εἰς τὴν σωτηρίαν.

IV. Egészítse ki az alábbi történetet a hiányzó kötőszavakkal, illetve a zárójelben megadott szavak megfelelő alakjaival!

„A kergemarhakór hiteles eredete”

Οὐ πολλῷ δὲ ὑστερον, ... ὁ Ἡρακλῆς σχεδὸν ἀφικόμενος πρὸς τὰς Μυκήνας παρὰ τὴν ἀκτὴν (πορεύομαι) ... , Ἡρα μέγαν τινὰ κώνωπα ἔπεμψεν ὃς περὶ τὰ κτήνη πετόμενος ἔδακνεν ... ὅλλα ὅλλοσε (ἀποτρέχω) ... πολλῶν δὲ εἰς τὴν θάλασσαν εἰσαλομένων ὁ Ἡρακλῆς καὶ αὐτὸς εἰσαλόμενος πάντα ὅσα λαβεῖν δύναιτο ἀπήγαγε, τὰ μὲν ἐπισπῶν τοῖς κέρασι τὰ δὲ πρὸ ἔαυτοῦ ἐλαύνων· τὰ δὲ πολλὰ εἰς τὸν πόντον ἐκνεύσαντα ἀπώλετο πρὶν (ἐκεῖνος, δύναμαι, αὐτός, καταλαμβάνω) ... ἔπειτα (πειράομαι) ... ἀγείρειν, πάνθ' ὅσα καταλάβοι πρὸς τὰς Μυκήνας ἀγαγὼν τῇ Ἡρᾳ ἔθυσεν.

6 Feltételes mellékmondatok I.

A feltételes összetett mondat (periódus) két tagból (tagmondatból) áll: a. előtag (prothesis), amely a feltételelt tartalmazza, b. utótag (apodosis), amely az előtagból származó következményt adja meg. A feltételes körmondatnak mind elő-, mind utótagjára sajátos igemódhasználat jellemző, amelynek szabályait az egyes alesetek (casus) jellegzetességei határozzák meg.

Az előtag kötőszavai:

εἰ, ἐάν, (ἢν) 'ha'

εἰ μή, ἐὰν μή 'ha nem'

εἴπερ 'ha ugyan; ha valóban'

εἰ μὴ ἄρα 'hacsak nem'

Az utótagban áv feltételes particula szerepelhet.

Tagadás az előtagban *μή*-vel, az utótagban *οὐ*-val történik.

A feltételes periódusnak, a casus mixtus-t leszámítva öt alesetét különböztetik meg:

1. casus realis, 2. casus eventualis, 3. casus potentialis, 4. casus unrealis, 5. casus iterativus. A feltételes előtagot participialis-, illetve infinitivusos szerkezetekkel lehet rövidíteni.

Casus realis – valós (tényleges) feltétel

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi beszédrészletet, amelyben Lysias a fokázás eszközével megsemmisítő csapást mér az ifjabb Alkibiadésra!

Καὶ τὸ τελευταῖον, ὃ ἀνδρες δικασταὶ, ὑπερβολὴν ποιησάμενος τῆς προτέρας πονηρίας ἔτολμησε τὰς ναῦς Λυσάνδρῳ μετὰ Ἀδειμάντου προδόῦναι. ὅστε εἰ τις ὑμῶν ἢ τοὺς τεθνεῶτας ἐν τῇ ναυμαχίᾳ ἐλεεῖ, ἢ ὑπὲρ τῶν δουλευσάντων τοῖς πολεμίοις αἰσχύνεται, ἢ τῶν τειχῶν καθηρημένων ἀγανακτεῖ, ἢ Λακεδαιμονίους μισεῖ, ἢ τοῖς τριάκοντα ὄργιζεται, τούτων ἀπάντων χρὴ τὸν τούτου πατέρα αἴτιον ἡγεῖσθαι, καὶ ἐνθυμηθῆναι ὅτι Ἀλκιβιάδην μὲν τὸν πρόπατόν τοῦ αὔτοῦ καὶ τὸν πρὸς μητρὸς πάππον Μεγαχλέα οἱ ὑμέτεροι πρόγονοι διές ἀμφοτέρους ἐξωστράκισαν, τοῦ δὲ πατρὸς αύτοῦ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν θάνατον κατέγνωσαν· ὅστε νῦν χρὴ ἡγησαμένους πατρικὸν ἐχθρὸν τοῦτον είναι τῇ πόλει καταφέρισασθαι, καὶ μήτε ἔλεον μήτε συγγράμμην μήτε χάριν μηδεμίαν περὶ πλείονος ποιήσασθαι τῶν νόμων τῶν κειμένων καὶ τῶν ὄρκων οὓς ὠμόσατε.

Az elő- és utótag állítmánya indicativusban áll.

Az előtag kötőszava: *εἰ*.

Eἰ τοῦτο λέγεις, ὀμαρτάνεις.	Ha ezt mondod, tévedsz.
"Αλλοις στρατηγοὺς χρὴ ἐλέσθαι, εἰ μὴ βούλεται Κλέαρχος ἀπάγειν.	Más hadvezéreket kell választani, ha Klearchos nem akar elvezetni.

II. Fordítsa az alábbi mondatokat görögre!

1. Ha megparancsoljátok, hogy én legyek a hadvezér, nem (fogom) kifogásként említeni életkoromat. 2. Ha nem tetszettek neked a törvények, megvolt a lehetőséged, hogy elmenj a városból. 3. Ha szükségszerűen harcolnunk kell, erre kell fólkészülni. 4. Ha minden ember halandó, (akkor) ti is meg fogtok halni. 5. Nincs hadtáp a seregnak, ha nem foglaljuk el a területet. 6. Ha nem fékezed meg a nyelvedet, pórul fogsz járni. 7. Ha nem akadályoz meg semmi <valami>, meg akarom beszélni velük. 8. Ha nincs semmi a rovásodon <nem tettél semmi rosszat>, mitől félél? 9. A hóvakság ellenszere <a szemek számára a hó elleni védelem> az volt, ha az ember (úgy) ment, (hogy) valami feketét tartott a szemei előtt. 10. Ha ezt mondod, ostoba vagy. 11. Ha pedig valaki közületek (amiatt) csüggéd, mert nekünk nincsenek lovasaink, az ellenségnak viszont sok van, fontoljátok meg, hogy a rengeteg lovas semmi más, mint rengeteg ember. 12. Ha akarod, maradj a seregnél, én szívesen megyek, ha viszont azt kívánod, menj a hegymezőre, én pedig majd itt maradok. 13. Ha most Fülöp kezén van Thermopylei, képes bevonulni Attikába (úgy, hogy) senki nem akadályozza meg. 14. Egyetértek veled, ha akarod. 15. Nem az államforma, hanem a testi épsegeket lesz a (kérdés), ha nem fogjátok azt tenni, amit Théramén parancsol. 16. Ha valaki úgy gondolja, hogy a büntetés nagy és a törvény túl szigorú, emlékezzetek <emlékezni kell> arra, hogy nem azért vagytok itt, hogy a bűnösöket megszánjátok. 17. Ha valaki akar, tegyen tanúvallomást az én beszédidőm terhére <beszédemben>! 18. Ha egyesek ellenesen viselkedtek <váltak> a ti hatalmatokkal szemben, vagy hátrányos <nem megfelelő> javaslatot mondtak, nem a távollevők felelősök ezért, hiszen ti a jelenlévőket is felmentették. 19. Ha valaki az itt jelenlévők közül nem a legjobbat javasolja (és) meggyőző benneteket, nem ti vagytok a felelősök, hanem az, aki félrevezet benneteket. 20. Ha nincs bűnük, nem szabad (megengedni), hogy bírósgági eljárás nélkül elpusztuljanak.

III. Fordítsa az alábbi mondatokat szabatos magyar nyelvre!

1. Τίνα γὰρ αὐτῶν ἐγὼ κωλύω ἢ λέγειν εἴ τις τι ἀγαθὸν δύναται ἐν ὑμῖν, ἢ μάχεσθαι εἴ τις ἔθελει ὑπὲρ ὑμῶν τε καὶ ἔαυτοῦ, ἢ ἐγρηγορέναι περὶ τῆς ὑμετέρας ἀσφαλείας ἐπιμελούμενον.

2. Εἴ δὲ καὶ σὺ πολεμικῶν ἔμπειρος εἴ, ὡς Σιμωνίδη, καὶ ἥδη ποτὲ πολεμίᾳ φάλαγγι πλησίον ἀντετάξω, ἀναμνήσθητι ποιὸν μέν τινα σίτον ἥροῦ ἐν ἔκεινῳ τῷ χρόνῳ, ποιὸν δέ τινα ὅπνον ἔκοιμω. οἷα μέντοι σοὶ τότ’ ἦν τὰ λυπηρά, τοιαῦτά ἔστι τὰ τῶν τυράννων καὶ ἔτι δεινότερα.

3. Καὶ πῶς, ἔφη, ὡς Ἰέρων, εἰ οὕτως πονηρόν ἔστι τὸ τυραννεῖν καὶ τοῦτο σὺ ἔγνωκας, οὐκ ἀπαλλάττῃ οὕτω μεγάλου κακοῦ, ἀλλ’ οὕτε σὺ οὕτε ὅλλος μὲν δὴ οὐδεὶς πώποτε ἔκδων εἶναι τυραννίδος ἀφεῖτο.

4. Εἰ δ’ ἐγὼ ταῦτα φεύδομαι ἀντία τῆς Ἐλλάδος ἐπισταμένης ἔκεινον μὲν οὐδὲν ἐπαινῶ, ἔμαυτὸν δὲ φέγω.

5. Ἐνθυμεῖσθαι δὲ χρὴ ὅτι ἀδύνατον ὑμῖν ἔστιν ἀποφηφίσασθαι. εἰ γὰρ ἀπογνώσθη ὄμοιογούντων αὐτῶν ἐπὶ τοὺς ἔμπόρους συνίστασθαι, δόξεθ’ ὑμεῖς ἐπιβουλεύειν τοῖς εἰσπλέουσιν.

7 Feltételes mellékmondatok II.

Casus eventualis – valószínű, várhatóan bekövetkező feltétel

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre az athéni nép rendelkezéseit, amelyekkel a szónkokat és a politikusokat igyekezett kordában tartani!

Tῶν ῥητόρων ἐάν τις λέγῃ ἐν τῇ βουλῇ ή ἐν τῷ δῆμῳ μὴ περὶ τοῦ εἰσφερομένου, η̄ μὴ χωρίς περὶ ἑκάστου, η̄ δις περὶ τοῦ αὐτοῦ ὁ αὐτὸς τῆς αὐτῆς, η̄ λοιδορῆται, η̄ κακῶς ἀγορεύῃ τινά, η̄ ὑποχρούῃ, η̄ χρηματιζόντων μεταξὺ ἀνεστηκὼς λέγῃ περὶ του μὴ ἐπὶ τοῦ βήματος, η̄ παρακελεύηται, η̄ ἔλκῃ τὸν ἐπιστάτην, ἀφειμένης τῆς ἐκκλησίας η̄ τῆς βουλῆς κυριευέτωσαν οἱ πρόεδροι μέχρι πεντήκοντα δραχμῶν εἰς ἑκαστὸν ἀδίκημα ἐγγράφειν τοῖς πράκτορσιν. Ἐὰν δὲ πλέονος ὅξιος η̄ ζημίας, ἐπιβαλόντες μέχρι πεντήκοντα δραχμῶν εἰσφερέτωσαν εἰς τὴν βουλὴν η̄ εἰς τὴν πρώτην ἐκκλησίαν. Ὅταν δ' ἔξιώσιν αἱ κλήσεις, κρινάτωσαν· καὶ ἐάν καταγνωσθῇ αὐτοῦ κρύβδην φηφιζομένων, ἐγγραφάτωσαν οἱ πρόεδροι τοῖς πράκτορσιν.

Ha az előtag feltétele teljesül, akkor az utótag cselekménye bizonyosan bekövetkezik. Az előtagban éán (εἰ ἀν = ην, ἀν) kötőszó után coniunctivus áll. Az utótagban futurum, imperativus vagy általános kijelentést kifejező praesens indicativus áll. Az előtagban az aorítos coniunctivusa általában a cselekvés befejezettségét, lezártsgát fejezi ki, míg a coniunctivus imperfectus a befejezetlenséget, egyidejűséget jelzi. Az utótag futurumát a magyarban jelen idővel fordít(hat)juk.

Ἐὰν τοῦτο εἴπης, ἀμαρτήσῃ.

Ha (esetleg) ezt mondod, (egész biztosan) tévedsz.

II. Fordítsa az alábbi mondatokat görögbe!

1. Ha még egy ütközetben legyőznek bennünket, (biztos, hogy) teljesen elveszünk.
2. Férfiak, ha hallgattok rám, Kyros szemében <Kyros által> sokkal nagyobb becsben fogtok állni, mint a többi katona.
3. Ha igazat mondasz, tíz talentum üti a markodat <fogok adni>.
4. Ha minden halottatok, döntsetek.
5. minden beszéd hiábavaló, ha a tettek elmaradnak.
6. Én már (biztosan) nem leszek öregebb, ha ma átadom magam az ellenségnek.
7. A spártaiak számára törvény<es>, (hogy) ha lopás közben rajtakapják, megkorlátsolják őket.
8. Szépszőrűek a vadászkutyák, ha a szőrük finom, sűrű és puha.
9. Ha tétlenkedtek és minden megengedtek, végül majd ő jön el ellenetek.

10. Ha hagyjuk, meglesz. 11. Ha valaki rámbizonítja, hogy hazudok, tegyetek velem, amit akartok. 12. Ha nem jössz rögtön, nem várlak meg. 13. Ha most engem megöltök, senki sem marad már nemzetsegünkbeli, bizony írmagja sem marad. 14. Ha nem jönnek el, legyen a miénk az ajándékuk. 15. Ha írok neked, nyomban indulj el. 16. Jól tudom, ha meglátsz valahol egy (jó) ácsot, azt megpróbálod megszerezni. 17. Megszavazták és megesküdtek, ha valaki zsarnokuralomra tör, vagy elárulja a várost, vagy megdönti a nép (uralmát), az (aki) észleli ezt és megöli (őt), bűntelen. 18. Ha ezt megvizsgáljátok, athéni férfiak, úgy fogjátok találni, hogy a lehető legjobb. 19. Ha a lovasok közül mindegyik havonta harminc drachmát kap, (minthogy) kétszázan vannak, (az összesen) tizenkét talentum. 20. Ha az utak mentén álló műhelyek egyikébe orvos költözik be, rendelőnek hívják, ha pedig ez kiköltözök, és ugyanebbe a műhelybe egy kovács költözik be, kovácműhelynek (szokás) elnevezni, ha viszont kallós, kallós-műhelynek, ha ács, ácsműhelynek, ha pedig egy bordélytulajdonos és kéjnők, (akkor) erről a tevékenységről rögtön bordélynak (szokás) titulálni <elnevezni>.

III. Tegye a zárójelben megadott igéket a megfelelő coniunctivusi alakba!

1. Εὕψυχοι μὲν οὖν ἔσονται (αἱ κυνέες), ἐὰν μὴ (λείπω πλ. 3.) ... τὰ κυνηγέσια ὅταν (εἰμί) ... πνίγη· εὔρινες δέ, ἐὰν τοῦ λαγῶ (όσφραίνομαι) ... ἐν τόποις φιλοῖς, ἔηροῖς, προσηλίοις τοῦ ἀστρου ἐπιόντος· εὔποδες δέ, ἐὰν τῇ αὐτῇ ὥρᾳ μὴ (καταρρήγνυμαι) ... αὐτῶν οἱ πόδες τὰ ὄρη θεουσῶν· εὔτριχες δέ, ἐὰν (ἔχω) ... λεπτὴν καὶ πυκνὴν καὶ μαλακὴν τὴν τρίχα.

2. Τὸν κυνηγέτην ἔξιέναι χρὴ ἐὰν μὲν (εἰμί) ... χειμών, ἄμ' ἥλιῳ ὀνίσχοντι, ἐὰν δὲ θέρος, πρὸ ἡμέρας, τὰς δὲ ἄλλας ὥρας μεταξὺ τούτου.

3. Διὰ χρόνου δὲ δικάσαι δεῖ στρατιᾶς καὶ ἔαν τι ἄλλο ἔξαπιναῖον ἀδίκημα (γίγνομαι) ... , ἐάν τε (ὑβρίζω) ... τινες ἄγθες ὑβρισμα ἐάν τε (ἀσεβέω)...

4. Ἐὰν οὖν (κελεύω) ... , ὡς ἀνδρες Ἀθηναῖοι, γράφω, καθάπερ αἱ συνθῆκαι κελεύουσι, πολεμεῖν τοῖς παραβεβήκοσιν.

5. Ἄκοντες, Αἰσχίνη, τοῦ νόμου λέγοντος σαφῶς, «πλὴν ἔαν τινας ὁ δῆμος ἢ ἡ βουλὴ (φηφίζομαι) ... · τούτους δ' ἀναγορευέτω.» τί οὖν, ὡς ταλαίπωρε, συκοφαντεῖς· τί λόγους πλάττεις.

6. Ὁ Φιλοκράτης ἐγγράφει τοῦτ' εἰς τὸ φήφισμα, «ἐὰν δὲ μὴ (ποιέω) ... Φωκεῖς ἀδεῖ καὶ (παραδίδωμι) ... τοῖς Ἀμφικτύοις τὸ ἱερόν, ὅτι βοηθήσει ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς διακωλύοντας ταῦτα γίγνεσθαι.»

7. Δέομαι δ' ὑμῶν ὡς Ἀθηναῖοι, ἀκοῦσαι μου τῆς κατηγορίας διὰ τέλους, καὶ μὴ ἄχθεσθαι, ἐὰν (ἀρχομαι) ... ἀπὸ τῶν τῇ πόλει τότε συμβάντων.

8. Ἐὰν μὲν οὖν αὐτὸν (ἀποκτένω) ... , δόξετε πᾶσιν τοῖς Ἐλλησι καὶ ὑμεῖς τὰ τοι-αὐτὰ τῶν ἔργων μισεῖν· εἰ δὲ μή, καὶ τοὺς προγόνους τῆς παλαιᾶς δόξης ἀποστερήσετε, καὶ τοὺς ἄλλους πολίτας μεγάλα βλάφετε.

9. Ἐὰν μὲν Λεωκράτην (ἀπολύω) ... , προδιδόναι τὴν πόλιν καὶ τὰ ἱερὰ καὶ τὰς ναῦς φηφιεῖσθε· ἐὰν δὲ τοῦτον (ἀποκτένω) ... , διαφυλάττειν καὶ σώζειν τὴν πατρίδα καὶ τὰς προσδόους καὶ τὴν εὐδαιμονίαν παρακελεύσεσθε.

10. Καίτοι σε ἔχρην, ἐπείπερ προηρησαι πολιτεύεσθαι, καὶ νὴ Δία καὶ δύνασαι, μὴ τοὺς ἴδιώτας κρίνειν μηδ' εἰς τούτους νεανιεύεσθαι, ἀλλὰ τῶν ῥητόρων ἔαν τις (ἀδίκει) ... , τοῦτον κρίνειν, στρατηγὸς ἐάν τις μὴ τὰ δίκαια (πράττω) ... , τοῦτον εἰσαγγέλλειν.

11. Ἐάν τις κακῶς (λέγω) ... τινὰ τῶν κατοιχομένων, κανὸν ὑπὸ τῶν ἐκείνου παιδῶν (ἀκούω). . . κακῶς, πεντακοσίας καταδικασθεὶς ὥφλε τῷ δημοσίῳ.

12. Ἀλκιβιάδην δὲ τὸν στρατηγὸν ἀποδεῖξω ὑμῖν τὰ μυστήρια ποιοῦντα ἐν οἰκίᾳ μεθ' ἔτερων, καὶ ἐδὲν (φηφίζομαι) . . . ἄδειαν ᾧ ἐγὼ κελεύω, θεράπων ὑμῖν ἐνδός τῶν ἐνθάδε ἀνδρῶν ἀμύνητος ὡν ἐρεῖ τὰ μυστήρια· εἰ δὲ μή, χρῆσθε μοι ὅ τι ἀν ὑμῖν δοκῇ, ἐὰν μὴ τὰληθῆ (λέγω) . . .

13. Ἐὰν γὰρ μὴ (μεταλαμβάνω) . . . τὸ πέμπτον μέρος τῶν φήφων καὶ (ἀτιμώ pass.) . . . ὁ ἐνδείξας ἐμὲ Κηφίσιος οὔτοσί, οὐκ ἔξεστιν αὐτῷ εἰς τὸ ἱερὸν τοῖν θεοῖν εἰσιέναι, η̄ ἀποθανεῖται.

14. Ἡ δὲ στήλη παρ' η̄ ἔστηκας χιλίας δραχμὰς κελεύει ὀφείλειν, ἐάν τις ἵκετηρίαν (τίθημι) . . . ἐν τῷ Ἐλευσινίῳ.

15. Οἶδε γὰρ ἀκριβῶς ὅτι δουλεύειν μὲν ὑμεῖς οὔτ' ἐθελήσετε, οὔτ', ἐὰν (ἐθέλω) . . . , ἐπιστήσεσθε – ἀρχειν γὰρ εἰώθατε –, πράγματα δὲ παρασχεῖν αὐτῷ, ἀν καιρὸν (λαμβάνω) . . . , πλείω τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἀπάντων δυνήσεσθε. Διὰ ταῦθ' ὑμῶν οὐχὶ φείσεται, εἴπερ ἐγκρατής γενήσεται.

8 Feltételes mellékmondatok III.

Casus potentialis - a feltétel lehetséges, elköpzelhető

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Simonidés és a tyrannos Hierón beszélgetésének alábbi részletét! Ha megfontolnád tanácsaim, Hierón, ...

'Αλλ' ἔγω σοί φημι, ὃ Ιέρων, πρὸς ἄλλους προστάτας πόλεων τὸν ἀγῶνα εἶναι, ὃν ἐὰν σὺ εὐδαιμονεστάτην τὴν πόλιν ἡς προστατεύεις παρέχης, κηρυχθήσῃ νικῶν τῷ καλλίστῳ καὶ μεγαλοπρεπεστάτῳ ἐν ἀνθρώποις ἀγωνίσματι. καὶ πρῶτον μὲν εὐθὺς κατειργασμένος ἀν εἰης τὸ φιλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἀρχομένων, οὐδὲ σὺ ἐπιθυμῶν τυγχάνεις· ἔπειτα δὲ τὴν σὴν νίκην οὐκ ἀν εἰς εἴη ὁ ἀνακηρύττων, ἀλλὰ πάντες ἀνθρώποι οὐκοῦν ἀν τὴν σὴν ἀρετήν. περιβλεπτος δὲ ὃν οὐχ ὑπὸ ίδιωτῶν μόνον ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πολλῶν πόλεων ἀγαπῶ ὃν, καὶ θαυμαστὸς οὐκ ίδια μόνον ἀλλὰ καὶ δημοσίᾳ παρὰ πᾶσιν ἀν εἰης, καὶ ἔξειη μὲν ὃν σοι ἔνεκεν ἀσφαλέις, εἰ ποι βούλοιο, θεωρήσοντι πορεύεσθαι, ἔξειται δὲ ὃν αὐτοῦ μένοντι τοῦτο πράττειν. ἀεὶ γάρ ἀν παρὰ σοι πανήγυρις εἴη τῶν βουλομένων ἐπιδεικνύναι εἰ τίς τι σοφὸν ἢ καλὸν ἢ ἀγαθὸν ἔχοι, τῶν δὲ καὶ ἐπιθυμούντων ὑπηρετεῖν. πᾶς δὲ ὁ μὲν παρὼν σύμμαχος ἀν εἴη σοι, ὁ δὲ ἀπὼν ἐπιθυμοίη ἀν ίδειν σε. ὅστε οὐ μόνον φιλοῖο ὃν, ἀλλὰ καὶ ἐρῶ ὑπὸ ἀνθρώπων, καὶ τοὺς καλοὺς οὐ πειρᾶν, ἀλλὰ πειρώμενον ὑπὸ αὐτῶν ἀνέχεσθαι ὃν σε δέοι, φόβον δὲ οὐκ ἀν ἔχοις ἀλλ' ἄλλοις παρέχοις μή τι πάθης, ἔκόντας δὲ τοὺς πειθομένους ἔχοις ὃν καὶ ἐθελουσίως σου προνοοῦντας θεῶσο ὃν, εἰ δέ τις κίνδυνος εἴη, οὐ συμμάχους μόνον ἀλλὰ καὶ προμάχους καὶ προθύμους ὁρώης ὃν, πολλῶν μὲν δωρεῶν ἀξιούμενος, οὐκ ἀπορῶ δὲ ὅτω τούτων εὑμενεῖ μεταδώσεις, πάντας μὲν συγχαίροντας ἔχων ἐπὶ τοῖς σοῖς ἀγαθοῖς, πάντας δὲ πρὸ τῶν σῶν ὥσπερ τῶν ίδιων μαχομένους. Θησαυρούς γε μὴν ἔχοις ὃν πάντας τοὺς παρὰ τοῖς φίλοις πλούτους.

A feltétel és a következmény a beszélő véleménye szerint lehetséges. Előtagban: εἰ feltételes particula után az állítmány optativusban áll. Utótagban: ὃν feltételes particula után az állítmány optativusban áll.

Eἰ τοῦτο λέγοις, ἀμαρτάνοις ὃν.	Ha ezt mondanád, tévednél.
---------------------------------	----------------------------

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

- Mert ha bebizonyosodnék <tűnnék>, hogy ez is lehetséges, ezekből is sok bevétel származna.
- Ha valami rosszat terveznél ellenem, úgy tűnik nekem <tűnsz nekem>, hogy magadnak is rosszakarója lennél.
- Ha úgy gondolnám, hogy az istenek fikarcnyit is gondolkodnak az emberek felől, nem hanyagolnám el őket.
- Ha szükségünk lenne egy jó barátra, hogyan próbálnánk keresni?
- Ha te beszélnél, hallgatnálak.
- Úgy gondolom, athéni férfiak, sokért nem adnátok <sok pénz helyett választanátok>, ha ismertté válna a jövendő.

7. Ha megtudná, hol rejtőzik a pénz, ellopná. 8. Igen igazságtalan lennél, ha szemrehányást tennél nekem. 9. Ha választásom lenne <valaki adna>, a mi városunk szerencséjét választanám. 10. Ha nagyon szeretne <igyekezne> (vele) enni, azt mondanám, hogy a nőknél van. 11. Én a helyedben <ha én volnék te>, mondta Kyros, a lehető leggyorsabban fegyvereket gyártatnék minden perzsának. 12. Hát nem legeltetnétek biztonságban, ha a magaslatok a ti kezeteikben <szövetségesek> lennének? 13. Örömest elfogadnám, ha adna. 14. Ha most elvonulnátok, egy istenség akaratának tekinteném <mondanám>. 15. Ha veszve látnám ezeket, úgy gondolnám, megszabadultam a szolgáságtól. 16. Sok minden tudnék mondani ennek a szavaira, ha lehetőségem volna. 17. Ha ez megtörténne, gondolod, hogy belepusztulna? 18. Ha uralkodni akarnék, mindenki nekem engedelmeskedne és a leghatalmasabb lennék az emberek (között). 19. Ha ezt mondanám, azt hiszem Agésilaost is esztelennek, és magamat is bolondnak nyilvánítanám. 20. Ha részletesen kellene beszélnem, nem lenne elég a rendelkezésre álló idő.

III. Egészítse ki a zárójelben megadott igék megfelelő optativusi alakjaival, majd fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi mondatokat!

1. Ἀλλὰ μὴν ἐν γε τοῖς πέριξ οἰκοῦσι σὺ εὶ μὲν (βούλομαι) ... φίλος ὡς μέγιστος ἀν (εἰμί) ... , εὶ δέ τίς σε (λυπέω) ... , ὡς δεσπότης ἀν (ἀναστρέφομαι) ... ἔχων ἡμᾶς ὑπηρέτας, οἱ σοι οὐκ ἀν μισθοῦ ἔνεκα (ὑπηρετέω) ... ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος ἦν σωθέντες ὑπὸ σοῦ σοι ἀν (ἔχω) ... δικαίως.

2. Ἐὰν δὲ ἐπ' ὄλιγων τεταγμένοι ὅμεν, οὐδὲν ἀν (εἰμί) ... θαυμαστὸν εὶ (διακόπτω P.) ... ἡμῶν ἡ φάλαγξ ὑπὸ ἀθρόων καὶ βελῶν καὶ ἀνθρώπων πολλῶν ἐμπεσόντων εὶ δέ πῃ τοῦτο ἔσται, τῇ δὲ φάλαγγι κακὸν ἔσται.

3. Ἄνευ ὁμονοίας οὔτ' ἀν πόλις εὖ (πολιτεύω P.) ... οὔτ' οἴκος καλῶς (οἰκέω P.) ...

4. Ὡσπερ γε καὶ ἵππος εὶ ἀγαθὸς μὲν (εἰμί) ... , φοβερὸς δὲ μὴ ἀνήκεστόν τι ποιήσῃ, χαλεπῶς μὲν ἀν τις αὐτὸν ἀποκτείναι διὰ τὴν ἀρετήν, χαλεπῶς δὲ ζῶντι (χράομαι) ...

5. Ἄνδρες φίλοι, ἔστι μὲν τὰ ὅρη ταῦτα ἢ ὄρωμεν Χαλδαίων· εὶ δὲ ταῦτα (καταλαμβάνω) ... καὶ ἐπ' ἄκρου (γίγνομαι) ... ἡμέτερον φρούριον, σωφρονεῖν ἀνάγκη ἀν (εἰμί) ... πρὸς ἡμᾶς ἀμφοτέροις, τοῖς τε Ἀρμενίοις καὶ τοῖς Χαλδαίοις.

6. Οὐκοῦν, ἔφη, εὶ μὲν ἀργύριον (δεῖ) ... ἀρπάζειν, τοὺς φιλαργυρωτάτους πρώτους καθιστάντες ὄρθως ἀν (τάττω pl. 1.) ...

7. Δοκεῖ γοῦν, ἔφη ὁ Κριτόβουλος, οἰκονόμου ἀγαθοῦ εἶναι εὖ οἰκεῖν τὸν ἔαυτοῦ οἶκον. Ἡ καὶ τὸν ἄλλου δὲ οἶκον, ἔφη ὁ Σωκράτης, εὶ (ἐπιτρέπω) ... τις αὐτῷ, οὐκ ἀν (δύναμαι) ... , εὶ (βούλομαι) ... , εὖ οἰκεῖν, ὕσπερ καὶ τὸν ἔαυτοῦ;

8. Ὡς δὲ τῆς Ἐλλάδος ἐδόκουν ἐγγὺς γίγνεσθαι, ηδη μᾶλλον ἢ πρόσθεν εἰσήγει αὐτοὺς ὅπως ἀν καὶ ἔχοντές τι οἴκαδε ἀφίκωνται. ἡγήσαντο οὖν, εἰ ἔνα (αἱρέω Μ.) ... ἄρχοντα, μᾶλλον ἀν ἢ πολυαρχίας οὕσης δύνασθαι τὸν ἔνα χρῆσθαι τῷ στρατεύματι καὶ νυκτὸς καὶ ἥμερας, καὶ εἴ τι (δεῖ) ... λαυθάνειν, μᾶλλον ἀν χρύπτεσθαι, καὶ εἴ τι αὖ δέοι φθάνειν, ηττον ἀν ὑστερίζειν· οὐ γὰρ ἀν λόγων δεῖν πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ τὸ δόξαν τῷ ἐνὶ περαίνεσθαι ἀν· τὸν δ' ἔμπροσθεν χρόνον ἐκ τῆς νικώσης ἐπραττον πάντα οἱ στρατηγοί. ὡς δὲ ταῦτα διενοοῦντο, ἐτράποντο ἐπὶ τὸν Ξενοφῶντα.

9. Περὶ ὧν εἰ δεήσειε καθ' ἔκαστον διελθεῖν, οὐκ ἀν πάνυ μικρὸν ἔργον (γίγνομαι!) ... Ἐὰν μὲν οὖν ὑμεῖς κελεύητε, περὶ ἐνίων μνησθείην ἀν αὐτῶν· εἰ δέ τισιν ὑμῶν ἀηδές ἀκούειν ἐστίν, ὕσπερ ἐμοὶ λέγειν τι περὶ τούτων, αὐτὰς τὰς μαρτυρίας ὑμῖν παρέξομαι τὰς μαρτυρηθείσας ἐν τῇ προτέρᾳ δίκῃ, ὧν οὐδεμιᾷ ἐπισκήψασθαι ηξίωσαν οὗτοι.

9 Feltételes mellékmondatok IV.

Casus irrealis – a feltétel lehetetlen

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Démosthenés megsemmisítő véleményét Philipposról!

Καὶ μὴν κἀκεῖνό γ' ἴστε, ὅτι ὅσα μὲν ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἦν ὑφ' ἡμῶν ἔπασχον οἱ Ἐλληνες, ἀλλ' οὖν ὑπὸ γηγενίων γ' ὅντων τῆς Ἐλλάδος ἥδικουντο, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀντιστήθειν τοῦτο, ὡσπερ ἀν εἰ υἱὸς ἐν οὐσίᾳ πολλῇ γεγονὼς γηγενίος διώκει τι μὴ καλῶς μηδ' ὄρθως, κατ' αὐτὸν μὲν τοῦτ' ἄξιον μέμφεως εἶναι καὶ κατηγορίας, ὡς δ' οὐ προσήκων ἢ ὡς οὐ κληρονόμος τούτων ὧν ταῦτ' ἔποιει, οὐκ ἐνείναι λέγειν. εἰ δέ γε δοῦλος ἢ ὑποβολιμαῖος τὰ μὴ προσήκοντ' ἀπώλλυνε καὶ ἐλυμαίνετο, Ἡράκλεις ὅσῳ μᾶλλον δεινὸν καὶ ὄργης ἄξιον πάντες ἀν ἔφησαν εἶναι. ἀλλ' οὐχ ὑπὲρ Φιλίππου καὶ ὧν ἐκείνος πράττει νῦν, οὐχ οὔτως ἔχουσιν, οὐ μόνον οὐχ Ἐλληνος ὄντος οὐδὲ προσήκοντος οὐδὲν τοῖς Ἐλλησιν, ἀλλ' οὐδὲ βαρβάρου ἐντεῦθεν ὅθεν καλὸν εἰπεῖν, ἀλλ' ὀλέθρου Μακεδόνος, ὅθεν οὐδὲν ἀνδράποδον σπουδαῖον οὐδὲν ἦν πρότερον πρίασθαι.

A feltétel biztosan nem igaz, tehát a következmény sem. Az előtagban εἰ és praeteritum indicativusa (praet. ipf., ao.), az utótagban ἂν és praeteritum indicativusa áll. Általában a praeteritum imperfectum jelen idejű, az aoristaszt múlt idejű irrealitást fejez ki.

Eἰ τοῦτο ἔλεγες, ἡμάρτανες ἂν.	Ha ezt mondanád, tévednél.
Eἰ τοῦτο εἴπεις, ἡμαρτεῖς ἂν.	Ha ezt mondtad volna, tévedtél volna.

II. Fordítsa görögöre az alábbi mondatokat!

1. Ha nem volnánk emberek, nem lenne a lelkünk halhatatlan. 2. Mindenesetre ha vártatok volna egy kis ideig, magától megtörtént volna ez <nektek>. 3. Az ellenség elmenekült volna, ha a szövetségeink időben megjöttek volna. 4. Ha nem érkezett volna meg a hadvezér, elesett volna a város. 5. Ha képes volna a sokaság a legnagyobb jótéteményeket véghezvinni, (bizony) rendjén is volna. 6. Nem mondta volna előre, ha nem bízott volna abban, hogy igaza lesz. (ipf.!) 7. Ha valami hitványságot tenne, mél-tán tűnne gazembernek. 8. Ha személyesen ott lett volna, ez nem történt volna meg. 9. Nem volna rendjén, ha az istenek jobban örülnének a nagy áldozatoknak, mint a kicsiknek. 10. Ha így viselkedtek <tettek> volna, most nem volnának biztonságban. 11. Ha te jelen lettél volna, senki nem mert volna szólni. 12. Ha nem Brasidas lett volna Thrákiában, az athéniak győztek volna. 13. Ha Démosthenés beszélne, hallanám. 14. Ha megérkeztek volna a hírnökök, minden rendben volna.

15. Hihetetlen dolgokat mondasz, mondta Simonidés, mert ha ez így volna, miért <hogyan> vágyakoznának sokan a zsarnokuralomra! 16. Ha ármánykodtál volna a város ellen, áruló volnál. 17. Ha hallgattál volna, bőlcs maradtál volna. 18. Ha látták volna előre, nem vesztek volna (oda). 19. Ha tudnám, elmondanám nektek. 20. Ha ez a per a város színe előtt folyna, bizony én benneteket szólítottalak volna föl, hogy legyetek tanúim, (hiszen) ti tudjátok a legjobban, hogy igazat beszélek. 21. Ha nem kerestem volna, soha nem találtam volna rá. 22. Sokért nem adnám <sok miatt szeretném>, ha életben volna az az Anagyrasios! 23. Ha futva nagynehezen el nem menekültünk volna Delphoiba, az életünket kockáztattuk volna <az a veszély fenyegetett volna bennünket, hogy odaveszünk>.

III. Egészítse ki az alábbi mondatokat a megadott igék megfelelő alakjaival!

1. Eἰ μὲν ὑπέρ ιδίου τινὸς ἦν ὁ ἀγών, (δέομαι sg. 1.) ... ἀν ὑμῶν μετ' εὐνοίας ἀκούσαι μου.

2. Ὁσμῶν γε μήν, εἰ μὴ ρῖνες (προστίθημι P.) ... , τί ἀν ἡμῖν ὅφελος ἦν· τίς δ' ἀν αἰσθησις ἦν γλυκέων καὶ δριμέων καὶ πάντων τῶν διὰ στόματος ἥδεων, εἰ μὴ γλῶττα τούτων γνώμων (ἐνεργάζομαι) ... ;

3. Ἡ τε γάρ ἀγορὰ μεστὴ ἦν παντοδαπῶν καὶ ὅπλων καὶ ἵππων ὠνίων, οἵ τε χαλκοτύποι καὶ οἱ τέκτονες καὶ οἱ σιδηρεῖς καὶ σκυτεῖς καὶ γραφεῖς πάντες πολεμικὰ ὅπλα κατεσκεύαζον· ὥστε τὴν πόλιν ὄντως ἀν (ἡγέομαι sg. 2.) ... πολέμου ἐργαστήριον εἶναι. (ἐπιτρρώνυμι P.) ... δ' ἀν τις κάκεινο ιδών, Ἀγησίλαον μὲν πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἐστεφανωμένους.

4. Ἐν τοῖς μεγίστοις δὲ ὧφελήμασι τῆς πατρίδος καὶ τόδε ἐγὼ τίθημι αὐτοῦ, ὅτι δυνατώτατος ὁν ἐν τῇ πόλει φανερὸς ἦν μάλιστα τοῖς νόμοις λατρεύων. τίς γάρ ἀν (ἐθέλω) ... ἀπειθεῖν ὄρῶν τὸν βασιλέα πειθόμενον· τίς δ' ἀν ἡγουμένος μειονεκτεῖν νεώτερόν τι (ἐπιχειρέω) ... ποιεῖν εἰδῶς τὸν βασιλέα νομίμως καὶ τὸ κρατεῖσθαι φέροντα;

5. Εἰ μὲν τοίνυν, ὡς Ἀθηναῖοι, Τίμαρχος οὗτοσι (διαμένω) ... παρὰ τῷ Μισγόλᾳ καὶ μηκέτι ὡς ἄλλον ἥκε, μετριώτερ' ἀν (διαπράττω pf. P.) ... , εἰ δή τι τῶν τοιούτων ἐστὶ μέτριον, καὶ ἔγωγε οὐκ ἀν (όκνέω) ... αὐτὸν οὐδὲν αἰτᾶσθαι ή ὅπερ ὁ νομοθέτης παρηρησάζεται, ἡταιρηκέναι μόνον.

6. Πῶς ἀν τὸ πρᾶγμα (σιγάρω P.) ... · εἰ δ' ἄρα ἐγὼ (τολμάω) ... τοῦτο ποιεῖν, (ἐπιτρέπω) ... ἀν, ὡς Δημόσθενες, καὶ οὐκ (ἐμπίμπλημι) ... βοῆς καὶ κραυγῆς τὴν ἀγοράν, ὄρῶν με, ὡς ἐφησθ' ἀρτίως, ωθουντα ἀπὸ τῶν Ἱερῶν τὸν πρεσβευτήν;

7. Ὅμιν γάρ (ἐκγίγνομαι) ... ἀν, ὡς ἀνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν προτέραν ἐκείνην εἰρήνην ποιήσασθαι μετὰ κοινοῦ συνεδρίου τῶν Ἑλλήνων εἴ τινες ὑμᾶς (έάω)... περιμεῖναι τὰς πρεσβείας δις ἢτε ἐκπεπομφότες κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

8. Ὡ άνδρες Ἐλληνες, εἰ (σωφρονέω pl.2.) . . . , οὐδὲ ἀν (όνομάζω P.) . . . τοῦνομα τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων ἐν ταῖσδε ταῖς ἡμέραις, ἀλλ’ ὡς ἐναγεῖς (ἐξείργω pl.2.) . . . ἀν ἐκ τοῦ Ἱεροῦ.

9. Οὐδὲ ἀν ὑμεῖς (ἐθέλω) . . . δήπου σῷζειν αὐτούς, εἰ τοῦτο προύλεγον ὑμῖν, ὅτι σωθέντες, ἔαν μὴ ποιεῖν ὃ τι βούλονται πάλιν αὐτοὺς ἔτεις καὶ ἀδικεῖν, οὐδεμίαν ὑμῖν χάριν ἔξουσι τῆς σωτηρίας.

IV. Fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi részletet Aischinésnek a feslett erkölcsű Timarkhos ellen elmondott beszédéből!

Φέρε δὴ πρὸς τοῦ Διός, εἰ, ὥσπερ περὶ τοῦ γένους, οὕτω καὶ περὶ τοῦ ἐπιτηδεύματος τούτου ἐδέησε δοῦναι φῆφον, εἴτ' ἔνοχός ἐστιν εἴτε μῆ, ἐκρίνετο δὲ τὸ πρᾶγμα ἐν τῷ δικαστηρίῳ, εἰσήγετο δ' εἰς ὑμᾶς ὥσπερ νυνί, μὴ ἐξῆν δ' ἐκ του νόμου ἢ φηφίσματος μήτε ἐμοὶ κατηγορεῖν μήτε τούτῳ ἀπολογεῖσθαι, ὁ δὲ κῆρυξ οὔτοις ὁ νυνὶ παρεστηκὼς ἐμοὶ ἐπηρώτα ὑμᾶς τὸ ἐκ τοῦ νόμου κήρυγμα: «τῶν φῆφων ἢ τετρυπημένη, ὅτῳ δοκεῖ πεπορνεῦσθαι Τίμαρχος, ἢ δὲ πλήρης, ὅτῳ μῆ,» τί ἀν ἐψηφίσασθε· ἀκριβῶς οἶδ' ὅτι κατέγνωτ' ἀν αὐτοῦ. Εἰ δή τις με ἔροιτο ὑμῶν· «σὺ δὲ τί οἰσθα εἰ ἡμεῖς ἀν τούτου κατεψηφισάμεθα·» εἴποιμ' ἄν· «διότι πεπαρρησίασθέ μοι καὶ διείλεχθε.»

10 Feltételes mellékmondatok V.

Casus iterativus – ismétlődő feltétel

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Xenophón dicsérő szavait Agésilaosról, aki, szokásához híven, minden alkalommal kiváló vezetőnek bizonyult!

„Ος καὶ πρὸς τοὺς διαιφόρους ἐν τῇ πόλει ὥσπερ πατὴρ πρὸς παῖδας προσεφέρετο. ἐλοιδορεῖτο μὲν γὰρ ἐπὶ τοῖς ἀμαρτήμασιν, ἐτίμα δὲ εἰ τι καλὸν πράττοιεν, παρίστατο δὲ εἰ τις συμφορὰ συμβαίνοι, ἐχθρὸν μὲν οὐδένα ἡγούμενος πολίτην, ἐπαινεῖν δὲ πάντας ἔθέλων, σώζεσθαι δὲ πάντας κέρδος νομίζων, ζημίαν δὲ τιθεῖς εἰ καὶ ὁ μικροῦ ἀξιος ἀπόλοιτο· εἰ δὲ ἐν τοῖς νόμοις ἡρεμοῦντες διαιμένοιεν, δῆλος τὴν εὐδαίμονα μὲν αἱεὶ ἔσεσθαι τὴν πατρίδα λογιζόμενος, ἴσχυρὸν δὲ τότε ὅταν οἱ Ἑλληνες σωφρονῶσιν. εἰ γε μὴν αὖ καλὸν Ἑλληνας ὄντα φιλέλληνα εἶναι, τίνα τις οἴδεν ἀλλον στρατηγὸν ἢ πόλιν οὐκ ἔθέλοντα αἱρεῖν, ὅταν οἴηται πορθήσειν, η̄ συμφορὰν νομίζοντα τὸ νικᾶν ἐν τῷ πρὸς Ἑλληνας πολέμῳ.

1. Utótagban praesens, előtagban éán / ἄν és coniunctivus. (Cf.: a casus eventualis ‘általános’ értelmű praesens használata.)

2. Utótagban praeteritum (ipf.), előtagban εἰ és optativus. Az ao. + ἄν particula az utótagban a múltban lezajlott, meghatározatlan ismétlődést jelöli. A görögől magyarra történő fordítás során elsősorban e múltbeli iterativitás okozhat nehézséget, amely formailag megfelel a gyakorlatban nem létező múltra vonatkozó potentialitásnak („ha úgy hozta a sors . . .“).

Az előtagokban az imperfecta actio általában a cselekvés egyidejűségét, az aoristos az előidejűséget jelöli.

Ἐὰν τοῦτο λέγης, ἀμαρτάνεις.	Valahányszor ezt mondod, tévedsz.
Εἰ τοῦτο λέγοις, ἡμάρτανες.	Valányszor ezt mondtad, tévedtél.
Εἰ τοῦτο λέγοις, ἡμάρτες (ἄν).	Valányszor ezt mondtad, (előfordult, hogy) tévedtél.

Cf.: az időhatározói mellékmondatok gyakorító értelmű alfaját, ahol az ἄν összeolvad az időhatározói kötőszóval (jelenre, illetve a jövőre vonatkozó iterativ értelelem), vagy az időhatározói kötőszó mellett pusztai optativus iterativus áll (múltra vonatkozó iterativ értelelem). A múlt idejű iterativitás kifejezésében láthatóan igen közel áll egymás-hoz a sokkal gyakoribb ὅπότε időhatározói kötőszó és a feltételes szerkesztés jellegzetes bevezető particulái: εἰ δέ ποτε:

Μαινόμεθα πάντες, ἐὰν ὄργιζώμεθα.	Μαινόμεθα πάντες, ὅπόταν ὄργιζώμεθα.
Ἄγησίλαος, εἰ εὔτυχοίη, θεοῖς χάριν ἥδει.	Ἄγησίλαος, ὅπότε εὔτυχοίη, θεοῖς χάριν ἥδει.

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Kyros gyakran, amikor tábor történt és észrevette, hogy kicsiny gyermeket hagyott hátra, róluk is gondoskodott. 2. Agésilaos nem röstellt hadvezér helyett követként szolgálni <kivonulni>, amikor (csak) hazájának lehetett hasznára <hazáját készült szolgálni>. 3. Kyros amikor vonult, és egyértelmű volt, hogy sokan fogják látni, magához hívta a barátait, és komolyan elbeszélgetett velük, hogy kinyilvánítsa, kiket tisztelettel. 4. A tanárok megdicsérítik tanítványait, amikor csak lájtják, hogy szorgalmasan tanulnak. 5. A sereg, amikor csak olyasmire bukkant, amit megkímélik, minden felperzselt, amiről láttá, hogy éghető. 6. Agésilaos amikor csak láttá, hogy az ifjak szorgalmasan gyakorlatoznak, (előfordult, hogy) megdicsérte őket. 7. Amikor csak előolvassom leveledet, szemeim könnybe borulnak <megtelnek könnyekkel>. 8. A lábakon az segített <a lábak segítsége> (az volt), ha az ember mozgatta őket, soha nem maradt nyugton, és éjszakára lehúzta lábbelijét. 9. Csakugyan, valahányszor előfordult, hogy a sereg gyötörött, Agésilaos önként küszködött a többiektől mellett, mert úgy tartotta, hogy minden ilyen (tett) bátorításért hat <van> a katonára. 10. Agésilaos valahányszor láttá, hogy katonái vitézül harcolnak, alkalmassint megdicsérte vitézségüket, ha viszont jogtalanságot követtek el, megfeddezték őket. 11. Kyrosnak volt ott egy palotája és egy nagy vadasparkja teli vadakkal, amikre lóhátról <ő> szokott vadászni, amikor (csak) magát és a lovait edzeni akarta. 12. Ha valaki, (bár) semmi értelmes mondandójára nem volt, ellentmondott neki valamivel kapcsolatban, jobbára visszavezette az egész beszélgetést az alaptémára. 13. A vacsorákra is, aholára csak ment, és ahol ivott, magával vitte őt, (tivornyázni) is vele tivornyázott mindig (Neaira), és amikor csak megkívánta, együtt is hálta <volt> vele mindenütt, mindenki szeme láttára. 14. Ha valaki csak ellentmondott, rögtön halál fia volt egy alkalmas pillanatban <módon>. 15. Rajta állt, hogy jó anyagi helyzetét kihasználva <meggazdagodva>, amikor csak akarja, megadja nekünk a pénzt. 16. Valahányszor valami rossz fát tett a tűzre, <tett> lakolt (érte), és megbűnhődött. 17. Amikor valakinek elkonfiskálták a vagyonát, odajárulhatott <szabad volt annak> (az), aki azt állította, hogy hitelezője ennek az embernek. 18. Valahányszor akart valamit, az összes hellént és barbárt rávette, (hogy) bátran kössenek vele megállapodást.

III. Egészítse ki a mondatokat a megadott igék megfelelő alakjával!

1. Καὶ ἐνταῦθα ἦν Κλέαρχον καταμαθεῖν ὡς ἐπεστάτει, ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ τὸ δόρυ ἔχων, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ βακτηρίαν· καὶ εἴ τις αὐτῷ (δοκέω) . . . τῶν πρὸς τοῦτο τεταγμένων βλαχεύειν, ἐκλεγόμενος τὸν ἐπιτήδειον (παίω) . . . ἄν.

2. Ἐθαύμαζε δ' εἴ τις ἀρετὴν ἐπαγγελόμενος ἀργύριον (πράττομαι) . . . καὶ μὴ (νομίζω) . . . τὸ μέγιστον κέρδος ἔξειν φίλον ἀγαθὸν κτησάμενος, ἀλλὰ (φοβέομαι) . . . μὴ ὁ γενόμενος καλὸς κακοθός τῷ τὰ μέγιστα εὐεργετήσαντι μὴ τὴν μεγίστην χάριν ἔξοι.

3. Ἀπατεῶνα δ' ἔκάλει οὐ μικρὸν μὲν οὐδὲ εἴ τις ἀργύριον ἢ σκεῦος παρά του πειθοῖ λαβών (ἀποστερέω) . . . , πολὺ δὲ μέγιστον ὅστις μηδενὸς ἄξιος ὄν (ἔξαπατάω pf.) . . . πειθῶν ὡς ἴκανὸς εἴη τῆς πόλεως ἡγεῖσθαι.

4. Οὐδὲ τῆς ἐπιμελείας ἔφησθα ὅφελος οὐδὲν γίγνεσθαι, εἰ μή τις (ἐπίσταμαι) . . . ἀδεῖ καὶ ὡς δεῖ ποιεῖν.

5. Πότερα δέ, ὡς Ἰσχόμαχε, ὀπόσους ἔξειργάσατο χώρους ὁ πατήρ πάντας ἔχεκτητο ἥ καὶ (ἀποδίδομαι) . . . , εἰ πολὺ ἀργύριον (εὑρίσκω) . . . Καὶ ἀπεδίδοτο νὴ Δι!, ἔφη ὁ

Ίσχόμαχος· ἀλλὰ ἄλλον τοι εὐθὺς ἀντεωνεῖτο, ἀργὸν δέ, διὰ τὴν φιλεργίαν.

6. Ἀλλὰ μήν εἴ τις γέ τι αὐτῷ προστάξαντι καλῶς (ύπηρετέω) ... , οὐδενὶ πώποτε ἀχάριστον (έάω) ... τὴν προθυμίαν. τοιγαροῦν δὴ κράτιστοι παντὸς ἔργου Κύρω ἐλέχθησαν γενέσθαι. εἰ δέ τινα (όράω) ... δεινὸν ὅντα οἰκονόμον ἐκ τοῦ δικαίου καὶ κατασκευάζοντά τε ἡς ἄρχοι χώρας καὶ προσόδους ποιοῦντα, οὐδένα ἂν πώποτε (ἀφαιρέω) ... , ἀλλ' ἀεὶ πλείω (προσδίδωμι)...

7. Ὁπότε μὲν (καταμένω) ... τὸ στράτευμα ἀναπαινόμενον, ἐξῆν ἐπὶ λείαν ἰέναι, καὶ ἐλάμβανον οἱ ἔξιόντες· ὅπότε δὲ ἔξιοι πᾶν τὸ στράτευμα, εἴ τις χωρὶς ἀπελθὼν (λαμβάνω) ... τι, δημόσιον ἔδοξεν εἶναι.

8. Ἀντασπαζόμενος δὲ ὁ πάππος αὐτὸν καὶ στολὴν καλὴν ἐνέδυσε καὶ στρεπτοῖς καὶ φελτοῖς ἑτίμα καὶ ἐκόσμει, καὶ εἴ ποι (ἔξελαύνω) ... , ἐφ' ἵππου χρυσοχαλίνου (περιάγω) ... , ὥσπερ καὶ αὐτὸς εἰώθει πορεύεσθαι.

9. Εἰ δέ ποτε θυσίαν (ποιέομαι) ... καὶ ἑορτὴν (ἄγω) ... , καὶ ἐν ταύτῃ ὅσα πολέμου ἔνεκα μελετῶσιν ἀνθρώποι πάντων τούτων ἀγῶνας (ποιέω) ... καὶ διθλα τοῖς νικῶσι μεγαλοπρεπῶς (δίδωμι) ... , καὶ (εἰμί) ... πολλὴ εὐθυμία ἐν τῷ στρατεύματι.

10. Εἰ δέ ποτε κληθεῖς (ἐθέλω) ... ἐπὶ δεῖπνον ἐλθεῖν, ὁ τοῖς πλείστοις ἐργωδέστατόν ἔστιν, ὥστε φυλάξασθαι τὸ ὑπέρ τὸν κόρον ἐμπίμπλασθαι, τοῦτο ἡφαδίως πάνυ (φυλάττομαι) ...

11 Megengedő mellékmondatok

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Xenophón emlékezéseinek alábbi részletét! Sókratés egyik fiatal barátját ugratja, aki egy szofistától kitanulta a hadvezetés tudományát.

Ἐπεὶ δὲ μεμαθηκὼς ἦκε, προσέπαιζεν αὐτῷ λέγων· Οὐ δοκεῖ ὑμῖν, ὡς ὄνδρες, ὡσπερ
 Ὅμηρος τὸν Ἀγαμέμνονα γεραρὸν ἔφη εἶναι, οὕτω καὶ ὅδε στρατηγεῖν μαθὼν γεραρώ-
 τερος φαίνεσθαι· καὶ γάρ, ὡσπερ ὁ κιθαρίζειν μαθών, καὶ ἐὰν μὴ κιθαρίζῃ, κιθαριστής
 ἐστι, καὶ ὁ μαθὼν ἰᾶσθαι, καὶ μὴ ἰατρεύῃ, ὅμως ἰατρός ἐστιν, οὕτω καὶ ὅδε ἀπὸ τοῦδε
 τοῦ χρόνου διατελεῖ στρατηγὸς ὅν, καὶ μηδεὶς αὐτὸν ἔληται. ὁ δὲ μὴ ἐπιστάμενος οὕτε
 στρατηγὸς οὕτε ἰατρός ἐστιν, οὐδὲ ἐὰν ὑπὸ πάντων ὀνθρώπων αἰρεθῇ. ἀτάρ, ἔφη, ἵνα καὶ,
 ἐὰν ἡμῶν τις ἢ ταξιαρχῆ ἢ λοχαγῆ σοι, ἐπιστημονέστεροι τῶν πολεμικῶν ὅμεν, λέξον ἥ-
 μιν πόθεν ἤρξατο σε διδάσκειν τὴν στρατηγίαν. καὶ ὅς, Ἐκ τοῦ αὐτοῦ, ἔφη, εἰς ὅπερ καὶ
 ἐτελεύτᾳ· τὰ γὰρ τακτικὰ ἐμέ γε καὶ ἄλλ’ οὐδὲν ἐδίδαξεν.

A megengedő mellékmondat főmondatával egy feltételes periódust alkot. Az ilyen összetett mondat azt fejezi ki, hogy ha az előtag (megengedő mellékmondat) feltétele meg is valósul, a főmondat cselekménye – éppen ellenkezőleg – nem következik be.

Kötőszók: εἰ καὶ, ἐὰν καὶ ‘ámbár; noha; habár; ha ... is; jóllehet’; καὶ εἰ (κεί), καὶ ἐ-
 ἀν (κἄν) ‘még ha ... is; akkor is, ha;’ εἰ καὶ μή, ἐὰν καὶ μή ‘(még) ha nem ... is’; οὐδ’ εἰ
 ‘akkor sem, ha’.

A megengedő mellékmondatok idő és mód tekintetében követik a feltételes mellék-
 mondatok egyes casusait.

Eἰ καὶ τῷ σώματι βούλει δυνατὸς εἰ- ναι, τῇ γνώμῃ ὑπηρετεῖν ἔθιστέον τὸ σῶμα.	Jöllehet a testeddel akarsz hatal- mas lenni, a testet hozzá kell szok- tatni, hogy engedelmeskedjen az értelelmnek.
Οὔτως ἥδη τότε πόρρω τῆς ἡλικίας ἦν, ὡστ’, εἰ καὶ μὴ τότε, οὐκ ἀν πολλῷ ὑστερον τελευτῆσαι τὸν βίον.	Akkor már olyan hajlott korban volt, hogy ha akkor nem is, nem sokkal később meghalt volna.
Ἐνιοι λέγουσι οὐδ’ εἰ μεμνῆσθαι τε καὶ βούλοιο δύνασθαι ἀν ἀποδούναι ὅσα ὑπισχνῆ.	Néhányan azt mondják, még ha emlékeznél és akarnál is, akkor sem tudnál megadni minden, amit ígérsz.

A megengedő értelelm gyakori kifejezési módja a καὶ illetve καίπερ partikulákkal nyomátkosított partiicipialis szerkezet.

Ο δὲ καίπερ πολλὰ τραύματα ἔχων ἐκέλευσε προπέμψαι τοὺς ἄμφ’ αὐτὸν ἴππεῖς.	Ő pedig, bár sok sebből vér- zett, megparancsolta, hogy küldjék előre a mellette lévő lovasokat.
Απέπλει οἴκαδε καίπερ μέσου χει- μῶνος ὅντος.	Bár a tél közepén jártunk, hazaha- jözött.

II. Fordítsa görögöre az alábbi mondatokat!

1. Először is tehát, tűnjék bár nagyon rossznak <akkor sem, ha>, nem (szabad) csüggedni a jelenlegi helyzet miatt. 2. Jól tudom, hogy most is, (bár) hallgatok, gyorsabban rávehetném itt ezt a fiúcskát és e lánykát, hogy megcsókoljon, mint te, Sókratés, még ha rengeteg bölcs dolgot mondánál is. 3. Az apák fiaikat, még ha (azok) megfontoltak is, távol tartják <elzárják> a hitvány emberektől. 4. Akik törbe esnek, megriadnak, még (akkor) is, ha sokkal többen vannak. 5. A hellének, ha volt is (olyan), aki kevésbé lelkesebbet a fölvonulásért, értesülve Kyros kiváloságáról nagyobb örömmel és elszántabban vonultak vele. 6. Még ha el is jönnének, hogyan tudnának maradni, ha nincs élelmük? 7. Bár azt gondolod, hogy valami van a rovásomon <jogtalanságot követek el>, én nem ütöttem meg senkit és nem is löttem. 8. Sőt, még ha esdekelve könyörögnek is hozzátok, (akkor) sem lenne jogos megszánnotok őket. 9. Azt azonban jól vésd az eszedbe, mondta Kyros, hogy ha az összes perzsa eljönne, akkor sem lennének túlerőben <ennen túl számban az ellenségen>. 10. Nos hát, mi (lenne), még ha történetesen a testvérei, vagy a fiai is volnátok? Fölmenthetnétek? 11. Még ha meg is történt, nem tudok róla. 12. Akkora tömeg embert tud (ellenetek) vezetni, amekkorát akkor sem tudnátok megölni, ha erre lehőségetek lenne. 13. Jóllehet nincs erre félelmetes (képességem), (rávisz) a kényszer, hogy apámon és magamon úgy segítsek, ahogyan csak tőlem telik. 14. Ha más nem is volna a rovásán, csupán ezek miatt jogos lenne az elutasítása. 15. Mások, még ha valakit törvény szerint el is ítélnek, (soha) nem végzik ki ünnep alatt. 16. Ha a csataló minden más tekintetben kiváló is lenne, de a lába gyenge lenne, vajmi keveset érne <semmi haszna nem lenne>. 17. Akkor sem tekintenél <túnnék neked> már barátodnak, Kyros, ha azzá lennék. 18. Ha nagyon kiválóak lennétek, az éhséggel akkor sem tudnátok megküzdeni. 19. Ha az ökörnek emberi értelme lenne, akkor sem tudná megenni, amit akar. 20. Még ha valaki szükséget is szenved, a törvény elég hozományt biztosít.

III. Egészítse ki a zárójelben megadott igék mondatba illő alakjaival az alábbi mondatokat!

1. Ἄλλ' εὶ καὶ ἐρμηνεύειν τοιαῦτα (μελετάω sg. 2.) ... , τοῦτο μοι, ἔφην ἐγώ, ἔτι, ω̄ Ισχόμαχε, δήλωσον.

2. Ἄλλ' εὶ καὶ μηδὲν αὐτὸς πονηρὸν ποιῶν ἐκείνους φαῦλα πράττοντας ὄρῶν (ἐπαινέω) ... , δικαίως ἀν̄ ἐπιτιμῷτο.

3. Καὶ ἔξδον αὐτῷ τὴν οὐσίαν ἀφανῆ καταστήσαντι μηδὲν ὑμᾶς ὠφελεῖν, εἴλετο μᾶλλον συνειδέναι ὑμᾶς, ἵν', εὶ καὶ (βούλομαι) ... κακὸς εἶναι, μὴ ἔξείη αὐτῷ, ἀλλ' εἰσφέροι τε τὰς εἰσφορὰς καὶ λητουργοίη.

4. Ἡγοῦντο, οὐδὲ̄ εὶ δεκάκις Φίλιππος αὐτοὺς (ἔξαπατάω) ... , οὐδέποτ' ἀν̄ τούς γ' Ἀθηναίων πρέσβεις Ἀθηναίους ἔξαπατῶν τολμῆσαι, ἀλλ' εἶναι ταῦτ' ἀληθῆ ἢ οὗτος ἀπήγγελε πρὸς ὑμᾶς.

5. ΟΡΚΟΣ ΗΛΙΑΣΤΩΝ. Ψηφιοῦμαι κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ϕηφίσματα τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων καὶ τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων. καὶ τύραννον οὐ ϕηφιοῦμαι εἶναι οὐδὲ̄ ὀλιγαρχίαν· οὐδὲ̄ ἔαν τις (καταλύω) ... τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων ἢ (λέγω) ... ἢ (ἐπιψηφίζω) ... παρὰ ταῦτα, οὐ πείσομαι.

6. Ὁρᾶς γὰρ ὅτι καὶ τῶν βρωμάτων τὰ ἥδιστα, ἐὰν μέν τις προσφέρῃ πρὶν ἐπιθυμεῖν, ἀηδῆ φαίνεται, κεκορεσμένοις δὲ καὶ βδελυγμίαν παρέχει, ἐὰν δέ τις προσφέρῃ λιμὸν

έμποιήσας, καν φαυλότερα (εἰμί) ... , πάνυ ἡδέα φαίνεται.

7. Ἐννόει δ' ὅτι καὶ αἱ σύες ἐπειδὰν ὀφθῶσι, φεύγουσι, καν πολλαὶ (εἰμί) ... , σὺν τοῖς τέχνοις· ἐπειδὰν δέ τις αὐτῶν θηρᾶ τι τῶν τέχνων, οὐκέτι φεύγει οὐδὲ ἦν μία τύχη οὖσα, ἀλλ' ἔται ἐπὶ τὸν λαμπράνειν πειρώμενον.

8. Σῶφρον δὲ καὶ τὸ ἐκεῖσε ὄρμαν ὃπου ἀν ἀσθενῆ τὰ τῶν πολεμίων ἦ, καν πρόσω δοντα (τυγχάνω) ... τὸ γὰρ σφόδρα πονῆσαι ἀκινδυνότερον ἦ πρὸς τοὺς κρείττους ἀγωνίζεσθαι. ἦν δέ πη εἰς μέσον φιλίων τειχέων εἰσίωσιν οἱ πολέμοι, καν πολὺ κρείττους δοντες, καλὸν μὲν ἐντεῦθεν ἐπιχειρεῖν ὁποτέρωθι ἀν λελήθης παρών, καλὸν δὲ καὶ ἄμα ἀμφοτέρωθεν.

9. Τοὺς μὲν σφίσιν αὐτοῖς ἐπιτηδείους καὶ συμφόρους φιλοῦσι, καν πονηροὶ (εἰμί) ... , τοὺς δὲ χρηστοὺς μισοῦσι μᾶλλον· οὐ γὰρ νομίζουσι τὴν ἀρετὴν αὐτοῖς πρὸς τῷ σφετέρῳ ἀγαθῷ πεφυκέναι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κακῷ.

10. Ἄλλ', ὁ Κλεώνυμε, ἵσθι μὲν ὅτι ἐγὼ τῷ ἐμῷ πατρὶ οὐδὲ ἀντιβλέπειν δύναμαι, ἀλλὰ καν τι (βούλομαι sg.1.) ... διαπράξασθαι ἐν τῇ πόλει, πάντων μᾶλλον ἦ τοῦ πατρὸς δέομαι· ὅμως δ', ἐπεὶ σὺ κελεύεις, νόμιζε πᾶσάν με προθυμίαν ἔξειν ταῦτα σοι πραχθῆναι.

12 Hasonlító mellékmundatok

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi szöveget! Góbryas, asszír főember Kyros pártjára áll, mert, ahogy panaszolja, az ifjú asszír uralkodó megölte egyetlen fiát:

Ἡκω πρὸς σὲ καὶ ἵκέτης προσπίπτω καὶ δίδωμι σοι ἐμαυτὸν δοῦλον καὶ σύμμαχον, σὲ δὲ τιμωρὸν αἴτοῦμαι ἔμοι γενέσθαι· καὶ παῖδα οὔτως ὡς δύνατόν σε ποιοῦμαι· ἀπαῖς δ' εἰμὶ ἀρρένων παῖδων. ὃς γὰρ ἦν μοι μόνος καὶ καλὸς καγάθος, ὃ δέσποτα, καὶ ἔμὲ φιλῶν καὶ τιμῶν ὥσπερ ἀν εὐδαίμονα πατέρα παῖς τιμῶν τιθείη, τοῦτον ὁ νῦν βασιλεὺς [ἀπέκτεινε] οὗτος καλέσαντος τοῦ τότε βασιλέως, πατρὸς δὲ τοῦ νῦν, ὡς δώσοντος τὴν θυγατέρα τῷ ἔμῷ παιδί, ἔγὼ μὲν ἀπεπεμψάμην μέγα φρονῶν δι τῇδεν τῆς βασιλέως θυγατρὸς ὄφοιμην τὸν ἔμὸν υἱὸν γαμέτην· ὃ δὲ νῦν βασιλεὺς εἰς θήραν αὐτὸν παρακαλέσας καὶ ἀνεὶς αὐτῷ θηρᾶν ἀνὰ κράτος, ὡς πολὺν κρείττων αὐτοῦ ἵπτεὺς ἡγούμενος εἶναι, ὃ μὲν ὡς φίλω συνεθήρα, φανείσης δ' ἀρκτου διώκοντες ἀμφότεροι, ὃ μὲν νῦν ἀρχων οὗτος ἀκοντίσας ημαρτεν, ὡς μήποτε ὥφελεν, ὃ δ' ἔμὸς παις βαλών, οὐδὲν δέον, καταβάλλει τὴν ἀρκτον. . .

ἐν τούτῳ δὴ οὐκέτι κατίσχει ὁ ἀνόσιος τὸν φθόνον, ἀλλ' αἰχμὴν παρὰ τινος τῶν ἐπομένων ἀρπάσας, παίσας εἰς τὰ στέρνα τὸν μόνον μοι καὶ φίλον παιδα ἀφείλετο τὴν φυχήν. καὶ γὰρ μὲν ὁ τάλας νεκρὸν ἀντὶ νυμφίου ἐκομισάμην καὶ ἔθαφα.

A hasonlító mellékmundat a főmundat valamelyik mondatrészét (gyakran a módhatározót, hasonlító határozót, minőségjelzőt) a könnyebb megértés elősegítésére hasonlat formájában fejti ki.

A főmundatban kitett, vagy odaérthető névmási határozószók οὔτω(ς), ὡς, ὃδε ‘úgy, oly módon, (a)mint’ után kötőszóként állnak:

1. ὡς, ὥσπερ, ὃπως ‘(a)hogy; (a)mint; mintha; miként’, amelyek után az ige módja vagy indicativus (reális kijelentés) vagy ἀν particulával bevezetett optativus potentiális, vagy általános értelmű éventuális feltételes előtag gyanánt ἀν és coniunctivus. Ide tartozik az a különösen gyakori szerkesztés, amelyben a ὡς particula mellett felsőfokú melléknév vagy határozószó áll.

2. ὥσπερ ἀν εἰ (← ὥσπερ ἀν πράττοι τις, εἰ τις) – mintha; mintha csak – feltételes értelmű kötőszó-particula együttes, amely egy elliptikusan szerkesztett feltételes periódust vezet be, vagy optativusszal (potentialitás), vagy indicativusszal (ipf.– jelen idejű, ao.– múlt idejű irrealitás) áll.

A hasonlító mellékmundatok körébe tartoznak a οὔτως – ὡς típusú τοιοῦτος – οἵος (mint amilyen) és τοσοῦτος – ὅσος (mint ahány) és egymásra vonatkozó névmások függő esetei által ‘keretezett’ összetett mondatok is.

Oύτως ἐπισταμενῶς εἴπε ώς οὐδεὶς ἄν ἄλλος δύναιτο.	Olyan frappánsan megmondta, ahogy senki más nem tudná.
Ἄγησίλαος ἦγε τὸ στράτευμα ἡσύ- χως ὥσπερ ἀν παρθένος ἡ σωφρονε- στάτη προβαίνοι.	Agésilaos óvatosan vezette seregét, mintha csak egy igen szemérmes szűzlány haladna előre.
Οόποτε γε μὴν οἱ ἵπποι εἰσὶν οἵους δεῖ ώς ἀν αὐτοὶ οἱ ἵππεῖς ἔριστοι γί- γνοιντο, τοῦτο διηγήσομαι.	Azt fogom elmondani, hogy amikor a lovak csakugyan olyanok, amilyennek lenniük kell, hogyan válhatnak a lovasok maguk is a leg- jobbakká.
Φέρε δὴ καὶ περὶ Θηραμένους ώς ἀν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων διδάξω.	Nosza, amennyire tőlem telik, igen röviden Théramenés felől is fölvilágosítalak benneteket.
Ομοιον γὰρ ὥσπερ ἀν εἰ φαίη εἰ- δέναι, καὶ μὴ παραγενόμενος, ὅσα ὑμεῖς πάντες πράττετε.	Hiszen hasonló ez ahhoz, mintha azt mondaná, hogy tudja, mi minden csináltok ti mindannyian, jól- lehet ő nincs jelen.

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

- Ha az ezüstbányákról csakugyan (úgy) gondoskodnának, ahogy kell, úgy gondolom, a többi bevétel nélkül is bőséges jövedelem <pénz> származna belőlük. 2. Hasonlóan tesznek, mintha valaki Pheidiast, Athéna szobrának készítőjét terakotta-készítőnek merné nevezni. 3. Az ilyenekkel majdnem ugyanaz történik, mintazzal, aki hitvány lovas <lovagolni tudó> létére paripára tenne szert. 4. Jobb, ha abban <úgy> a csatarendben vonulnak, mint (amiben) a legjobban harcolnának, ha szükség lenne rá. 5. Hasonlóan tesznek, mintha valaki Zeuxisról és Parrhasiosról azt mondaná, hogy művészetük egyenlő a piktorokéval <táblafestők>. 6. A jelenlévő chaldeusok, amikor közeledtek az örmények, ahogy szokták, csatakiáltásban (törtek ki), és rajuk rohantak. Az örmények viszont szokásukhoz híven <ahogy szokták> nem várták be őket. 7. Szinte ugyanúgy tesznek, mintha valaki a legerősebb atlétának kiáltaná ki magát <tet-tetné> ott lépve küzdőtérrre, ahol senki más nem méltatná (válaszra). 8. Hogy lehetne tehát vétkes a vádban(?), aki ahelyett, hogy tagadta (volna) az isteneiket, ahogy (tudnillik) a vádiratban szerepelt, nyilvánvalóan a többi embernél sokkal jobban tisztelte az isteneiket. 9. Mindenesetre úgy élsz, ahogy egy szolga sem bírná, (aki) urának van alávetve. 10. Amennyire tőlem telik mégis megpróbálom tömören elmagyarázni <nektek> (a történetet).

11. Leókratés hosszú éveken át bitorolta <bírta és örökölte> Archiadés vagyonát örökség (gyanánt), mintha adoptált fia (lenne). 12. Bármi tűnjék <ami csak> föl váratlanul, a csökönyös lovát, ahogy az embert, a váratlan látnivalók, zajok, események megzavarják. 13. Védőbeszédemet, amennyire tőlem telik, a legrövidebben fogom megtartani. 14. Ahogy az illő volt, gyászruhát <fekete> öltve érkezett a férje miatt, akit ilyen csapás sújtott. 15. (Olyan) jóindulattal vagyok irántatok, amilyennel, azt kívánnám, ti legyetelek irántam <jóindulat tekintetében úgy ..., mint>. 16. Szinte ugyanazt teszik, mintha valakiról kiderülne <mutatkoznék>, hogy az ő kezében vannak az istenek (kincsei), (bár éppen) másról templomrablással. 17. Ugyanazt teszik, mintha a spártaik nekilátnának megbüntetni a hivatásos hadfiakat <a hadi dolgokat gyakorlókat>. 18. Majdnem ugyanazt teszik, mintha a thessálok elhatároznák, hogy felelősségre vonják a „huszárokat” <a lovaglást gyakorlókat>. 19. Hasonlóan tesznek, mintha Phrynóndas valakinek a szemére vetté a gonoszságát. 20. Hasonlóan tesznek, mintha Philourgos, aki ellopta a Gorgóneiont, azt mondaná, hogy a többiek a templomrablók.

III. Fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi mondatokat!

1. Μειδίας, θυγατρὸς ἀνὴρ αὐτῆς ὁν, ἀναπτερωθεὶς ὑπό τινων ὡς αἰσχρὸν εἴη γυναικα μὲν ἄρχειν, αὐτὸν δ' ἴδιωτην εἶναι, τοὺς μὲν ἄλλους μάλα φυλαττομένης αὐτῆς, ὥσπερ ἐν τυραννίδι προσῆκεν, ἔκεινω δὲ πιστευούσης καὶ ἀσπαζομένης ὥσπερ ἂν γυνὴ γαμβρὸν ἀσπάζοιτο, εἰσελθῶν ἀπονιᾶξαι αὐτὴν λέγεται.

2. Δοκεῖς μοι, ἔφη ὁ Σωκράτης, τὸ εὑρυθμὸν οὐ καθ' ἔαυτο λέγειν, ἀλλὰ πρὸς τὸν χρώμενον, ὥσπερ ἂν εἰ φαίης ἀσπίδα, φῶτὸν ἄρμοττη, τούτῳ εὑρυθμὸν εἶναι, καὶ χλαμύδα, καὶ τάλλα ὠσαύτως ἔοικεν ἔχειν τῷ σῷ λόγῳ.

3. Νῦν ἡμῖν λέγεις περὶ τῶν παρεληλυθότων· ὥσπερ ἂν εἴ τις ιατρὸς ἀσθενοῦσι μὲν τοῖς κάμνουσιν εἰσὶων μὴ λέγοι μηδὲ δεικνύοι δι' ὅν ἀποφεύξονται τὴν νόσον, ἐπειδὴ δὲ τελευτήσειε τις αὐτῶν καὶ τὰ νομιζόμεν' αὐτῷ φέροιτο, ἀκολουθῶν ἐπὶ τὸ μνῆμα διεξίοι «εἰ τὸ καὶ τὸ ἐποίησεν ἀνθρωπος οὗτοσί, οὐκ ἂν ἀπέθανεν.»

4. Ὡμῆν δοκεῖ, εἰ μέν τις ἔχεις ἡμᾶς ἀπιέναι οἰκαδε, διαπορεύεσθαι τὴν χώραν ὡς ἂν δυνάμεθα ἀσινέστατα· ἦν δέ τις ἡμᾶς τῆς ὁδοῦ ἀποκωλύῃ, διαπολεμεῖν τούτῳ ὡς ἂν δυνάμεθα κράτιστα.

5. Ὡς δὲ ἀφίκετο τόχιστα καὶ ἔγνω ὁ Κῦρος τὸν Ἀστυάγην τῆς μητρὸς πατέρα ὅντα, εὐθὺς οἴα δὴ παῖς φύσει φιλόστοργος ὁν ἡσπάζετο τε αὐτὸν ὥσπερ ἂν εἴ τις πάλαι συντεθραμμένος καὶ πάλαι φιλῶν ἀσπάζοιτο.

6. Ὁ δὲ Λυκοῦργος, κατασκευάσαι βουλόμενος ὡς ἂν μηδὲν βλάπτοντες ἀπολαύοιεν τι οἱ πολῖται ἀλλήλων ἀγαθόν, ἐποίησε παίδων ἔκαστον ὄμοιώς τῶν ἔαυτοῦ καὶ τῶν ἀλλοτρίων ἄρχειν. ὅταν δέ τις εἰδῇ ὅτι οὗτοι πατέρες εἰσὶ τῶν παίδων, ὡν αὐτὸς ἄρχει ἀνάγκη οὕτως ἄρχειν ὥσπερ ἂν καὶ τῶν ἔαυτοῦ ἄρχεσθαι βούλοιτο. ἦν δέ τις παῖς ποτε πληγὰς λαβὼν ὑπὸ ἄλλου κατείπῃ πρὸς τὸν πατέρα, αἰσχρόν ἐστι μὴ οὐκ ἄλλας πληγὰς ἐμβάλλειν τῷ νίεῖ. οὕτω πιστεύουσιν ἀλλήλοις μηδὲν αἰσχρὸν προστάττειν τοῖς παισίν.

7. Εἰς φωρῶν δὲ λιμένα ὁρμίζονται, ὃς ἐστιν ἔξω τῶν σημείων τοῦ ὑμετέρου ἐμπορίου, καὶ ἐστιν ὅμοιον εἰς φωρῶν λιμένα ὁρμίσασθαι, ὡσπερ ἀν εἴ τις Αἴγιναν ἢ εἰς Μέγαρα ὁρμίσαιτο.

8. Νῦν δ' εἰς μὲν οὐδεὶς ὅλον τὸ πρᾶγμα' ἀνεδέξατο, οὐδὲ μεμαρτύρηκεν ἀπλῶς, ὡς ἂν τις τάληθῇ μαρτυρήσειεν, μέρος δ' ἔκαστος, ὡς δὴ σοφὸς καὶ διὰ τοῦτ' οὐ δώσων δίκην, ὁ μὲν γραμματεῖον ἔχειν ἐφ' ὧ γεγράφθαι «διαθήκη Πασίωνος», ὁ δὲ ...

9. Ὡσπερ ἀν εἴ τις ναύκληρον πάντα ἐπὶ σωτηρίᾳ πράξαντα καὶ κατασκευάσαντα τὸ πλοϊον ἀφ' ὧν ὑπελάμβανε σωθήσεσθαι, εἴτα χειμῶνι χρησάμενον καὶ πονησάντων αὐτῷ τῶν σκευῶν ἢ καὶ συντριβέντων ὅλως, τῆς ναυαγίας αἰτιῷ.

10. Ἐγὼ μὲν οὖν τοιαῦτα ἐπαινῶ Ἀγησίλαιον. ταῦτα γάρ οὐχ ὡσπερ εἰ θησαυρῷ τις ἐντύχοι, πλουσιώτερος μὲν ἄν εἴη, οίκονομικώτερος δὲ οὐδὲν ἄν, καὶ εἰ νόσου δὲ πολεμίοις ἐμπεσούσης κρατήσειεν, εὔτυχέστερος μὲν ἄν εἴη, στρατηγικώτερος δὲ οὐδὲν ἄν· ὁ δὲ καρτερία μὲν πρωτεύων ἔνθα πονεῖν καιρός, ἀλκῆ δὲ ὅπου ἀνδρείας ἀγών, γνώμῃ δὲ ὅπου βουλῆς ἔργον, οὗτος ἔμοιγε δοκεῖ δικαίως ὀνήρῳ ἀγαθὸς παντελῶς ἀν νομίζεσθαι.

13 Okhatározói mellékmondatok

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Xenophón lovaglásról szóló írásának bevezető sorait!

Ἐπειδὴ διὰ τὸ συμβῆναι ἡμῖν πολὺν χρόνον ἵππεύειν οἰόμεθα ἔμπειροι ἵππικης γεγενῆσθαι, βουλόμεθα καὶ τοῖς νεωτέροις τῶν φίλων δηλῶσαι ἢ ὃν νομίζομεν αὐτοὺς ὄρθότατα ἵπποις προσφέρεσθαι. συνέγραψε μὲν οὖν καὶ Σίμων περὶ ἵππικης, ὃς καὶ τὸν κατὰ τὸ Ἐλευσίνιον Ἀθήνησιν ἵππον χαλκοῦν ἀνέθηκε καὶ ἐν τῷ βάθρῳ τὰ ἔαυτοῦ ἔργα ἔξετύπωσεν. ἡμεῖς γε μέντοι ὅσοις συνετύχομεν ταῦτα γνόντες ἐκείνῳ, οὐκ ἔξαλείφομεν ἐκ τῶν ἡμετέρων, ἀλλὰ πολὺ ὕδιον παραδώσομεν αὐτὰ τοῖς φίλοις, νομίζοντες ἀξιοπιστότερα εἶναι ὅτι κάκεινος κατὰ ταῦτα ἡμῖν ἔγνω ἵππικὸς ὅν· καὶ ὅσα δὴ παρέλιπεν ἡμεῖς πειρασόμεθα δηλῶσαι.

Az alarendelt mellékmondaton kívül az ok kifejezésének egyéb, gyakori módjai: a, genitivus absolutussal, participium coniunctummal, a szerkezetek particulákkal bővülhetnek. A ἄτε (οἷον, οἵα δή) particula általában az ok valós, tényleges voltát emeli ki, míg a ως, ὡσπερ ürügyként használt képzelt okot jelölnek:

Προσδεόμενοι οἱ Ἀθηναῖοι χρημάτων ἐς τὴν πολιορκίαν ἔξεπεμφαν ἐπὶ τοὺς ξύμμαχους ἀργυρολόγους ναῦς δώδεκα καὶ Λυσικλέα πέμπτον αὐτὸν στρατηγόν.	Minthogy az athéniaknak szüksége volt még pénzre az ostromhoz, kiküldtek tizenkét pénzbehajtó hajót a szövetségesekhez, hadvezérként pedig Lysiklést ötödmagával.
Ο δὲ Κῦρος ἄτε παῖς ὁν ὥδετο τῇ στολῇ.	Kyros pedig, minthogy gyerek volt, örült a ruhának.

b, praepositiókkal: κατά, διά (+ acc.), ἐνεκα (+ gen.), ἐπί (+ dat.)

Οι ξύμμαχοι κατά τὴν παλαιὰν ξύμμαχίαν πείθουσι τοὺς Ἀθηναίους πέμφαι σφίσι ναῦς.	A szövetségesek ősi szövetségük okán meggyőzik az athéniakat, hogy küldjenek nekik hajókat.
---	---

gyakorta főnevesült acc.cum inf. szerkezzettel:

Πολλὰ ὑπισχνῇ νῦν διὰ τὸ ἐν τοιούτῳ εái.	Sokat ígérsz most, mert ilyen helyzetben vagy.
--	--

Az okhatározói mellékmondatok idő és mód tekintetében úgy tekintendők, mint független kijelentő főmondatok, tehát indicativus áll a mellékmondatban. Abban az esetben, ha az író azt sugallja, hogy az ok mások értelmezése szerint ok, akkor ez szinte már függő beszédnek értelmezhető, és főmondati praeteritum után optativus obliquus állhat.

Ennek megfelelően Thukydidés alábbi állítása elsősorban az athéniak véleményét tolmacsolja:

(Οἱ Ἀθηναῖοι) τὸν Περικλέα ἐν δόργῃ εἶχον, καὶ ἐκάκιζον ὅτι στρατηγὸς ὃν οὐκ ἐπεξάγοι.	Az athéniak haragudtak Periklésre és szüntelen gyaláztták, mert hadvezér létere nem vezette őket hadba az ellenség ellen.
--	---

Még hangsúlyosabban állhatna még - akárcsak a függő beszédben – praesens ind.: (Οἱ Ἀθηναῖοι) τὸν Περικλέα ... ἐκάκιζον ὅτι ... οὐκ ἐπεξάγει. Ha ezzel Thukydidés egyetértett volna, talán így fogalmazott volna: (Οἱ Ἀθηναῖοι) τὸν Περικλέα ... ἐκάκιζον ὅτι ... οὐκ ἐπεξῆγε.

Kötőszavak: 1. ἐπεί, ἐπειδή, ως, ritkábban ὅτε, ὅποτε, amelyek időhatározói kötőszavak is egyben, ennek megfelelően a hangsúly a főmondatban álló tényen van:

Ἄγησίλαος, ἐπεὶ ὥρα ἦν, ἐστρατοπεδεύσατο.	Agésilaos, minthogy elérkezett az ideje, letáborozott.
Ἐπειδὴ ἀπορία ἦν, συνήγαγον τὸ στράτευμα οἱ ἄρχοντες.	(Minekutána) mivel nem tudták, mit tegyenek, a vezérek összehívták a sereget.

2. ὅτι, διότι ha a hangsúly az okon, magyarázaton van (legtöbbször a főmondat után következik):

Οἱ δὲ Μιλήσιοι ὅτι οὐκ ἤθελε τοὺς φεύγοντας προέσθαι ἐφοβοῦντο Κύρουν.	A milétosiak tartottak Kyrostól, mert nem akarta elárulni a száműözötteket.
--	---

3. Érzelmet jelentő igék és kifejezések után, így pl.: θαυμάζω, ἔχθομαι, αἰσχύνομαι, ἀγαπάω, ἀγανακτέω; δεινόν / αἰσχρόν / ἀγαπητόν ἐστιν, stb. előfordul, hogy ὅτι helyett εἰ áll, amely esetben a körfülményt, aminek alapján az adott érzellem létrejöhet, feltételezett (réalis), elképzelt okként fogjuk fel:

Μὴ θαυμάσῃς, εἰ πολλὰ τῶν λεγομένων ἐστὶν ἀ καὶ σὺ γιγνώσκεις.	Ne csodálkozz, ha (mert) mondandómiban sok minden van, amit te is ismersz.
Πάντες δ' ἡγανάκτουν, εἰ δειλὸν εἰναῖ τινα δοκεῖ αὐτῷ.	Mindenki méltatlankodott, hogy (mert / ha) úgy gondolja, hogy valamelyikük gyáva.

II. Fordítsa az alábbi mondatokat görögre!

1. Mivel pedig Lysandros nem szállt vele szembe mert sokkal kevesebb hajója volt, elhajózott Samos felé. 2. Kleónt nevezték ki hadvezérnek, mivel a korábban kinevezettek nem voltak képesek elfoglalni a szigetet. 3. Mivel már dél felé járt az idő, kihajóztak a kikötőből. 4. Megvádolták Miltiadést, mert (ahogyan állították) megvesztegették. 5. A

szövetségesek fellázadtak <elszakadtak>, mert nem akarták fizetni az adót. 6. Életem, pénzem és minden más vagyonom kockán forog, mert követtem <engedelmeskedtem> városunk törvényeit. 7. Elhajították a fegyvereket, mert már nem tudtak ellenállni az ellenségnak. 8. Mivel – mondta –, Sókratés, tudatlan vagy, a következő könnyebben megtanulható dolgot parancsoljuk meg neked: egyáltalán ne beszélges a fiatalokkal. 9. Ti is a cinkosai vagytok <jogtalanságot követtek el>, mert a ti polgárotok. 10. A hellének, mivel úgy tünt, hogy elegendő hajó áll (rendelkezésükre), behajóztak, (majd) kedvező széllel egy nap és egy éjszaka hajóztak. 11. Ami engem illet, meggyőződésem, hogy (azért) haragudott meg, mert nem választják meg hadvezérnek. 12. Megharagudtak Themistoklészra, mert rávette őket, hogy hagyják el a várost. 13. Quae cum ita sint <minthogy így áll a dolog>... 14. A szigetet leigázták, mert elszakadt az athéniaktól. 15. Hibáztatták a hadvezért, mert nem parancsolta meg, hogy büntessék meg a fellázadt törzseket. 16. Kisstílű az, aki méltatlankodik <méltatlankodó>, mert <ha> másoknak jobban megy, mint neki. 17. A milétosiak fellázadtak, mert elnyomták őket a perzsák. 18. A milétosiak (azzal az ürüggel) lázadtak föl, hogy elnyomják őket a perzsák. 19. Sok egyéb mellett (különösen azért) jogos <sok más miatt is, és ...>, hogy leszavazzátok őt, mert hőstetteitekkel példálózik saját hitványságával kapcsolatban <vitázségeiteket használja példaként>. 20. Kinevezték hadvezérnek, mert a megelőző háborúban megmentette a sereget. 21. A milétosiak kivándoroltak, mert tudták, hogy a médek nem fogják kímélni őket. 22. Dögész támadt a hellének seregében, mert az istenek haragudtak rájuk. 23. Mivel régóta nem válaszoltak, kivártam. 24. Homéros dicsőítette Agamemnónit, mert jó király.

III. Fordítsa az alábbi mondatokat szabatos magyar nyelvre!

1. Λοκροὶ μὲν Συρακοσίων ἥσαν, Ῥηγῖνοι δὲ κατὰ τὸ ξυγγενὲς Λεοντίνων. ἐς οὓν τὰς Ἀθήνας πέμφαντες οἱ τῶν Λεοντίνων ξύμμαχοι κατά τε παλαιὰν ξύμμαχίαν καὶ ὅτι Ἰωνες ἥσαν πείθουσι τοὺς Ἀθηναίους πέμψαι σφίσι ναῦς.

2. Νὴ Δία καλῶς γε, ὡς ἔγωγέ φημι. Διὰ τί: ὅτι εἴ τις, οὓς ἔξ ίσου δεῖ τιμᾶν τοῖς θεοῖς, εἰς τούτους ἐστὶ φαῦλος, τί ποτε, φησίν, ὑπ’ αὐτοῦ πείσονται οἱ ἀλλότριοι καὶ η πόλις.

3. Ἀχθομαι δὲ καὶ νυκτὶ καὶ ὑπνῳ ὅτι ἐκεῖνον οὐχ ὄρῶ, ἥμέρᾳ δὲ καὶ ἡλιῷ τὴν μεγίστην χάριν οἴδα ὅτι μοι Κλεινίαν ἀναφαίνουσιν.

4. Οἱ δὲ Ἀσσύριοι, ἄτε καὶ τεθνηκότος τοῦ ἄρχοντος καὶ σχεδὸν σὺν αὐτῷ τῶν βελτίστων, ήθύμουν μὲν πάντες, πολλοὶ δὲ καὶ ἀπεδίδρασκον αὐτῶν τῆς νυκτὸς ἐκ τοῦ στρατοπέδου.

5. Οὐ γὰρ ἀν καλῶς ἔχοι εἰ ὅτι τελέως ἀνήρ ἀγαθὸς ἐγένετο, διὰ τοῦτο οὐδὲ μειόνων ἀν τυγχάνοι ἐπαίνων.

6. Ἀγησίλαος δὲ μάλα φαιδρῷ τῷ προσώπῳ ἀπαγγεῖλαι τῷ Τισσαφέρνει τοὺς πρέσβεις ἐκέλευσεν ὡς πολλὴν χάριν αὐτῷ ἔχοι ὅτι ἐπιορκήσας αὐτὸς μὲν πολεμίους τοὺς θεοὺς ἐκτίσατο, τοῖς δ’ Ἐλλησι συμμάχους ἐποίησεν.

7. Καὶ μὴ θαυμάσῃς, ἀπερ ἐπέστειλα καὶ πρὸς Διονύσιον τὴν τυραννίδα κτησάμενον, εἰ μήτε στρατηγὸς ὢν μήτε ῥήτωρ μήτ’ ἄλλως δυνάστης θρασύτερόν σοι διείλεγμαι τῶν ἄλλων.

8. Τὰ δὲ γένη τῶν κυνῶν διττά, αἱ μὲν καστόριαι, αἱ δὲ ἀλωπεκίδες. ἔχουσι δ’ αἱ μὲν καστόριαι τὴν ἐπωνυμίαν ταῦτην ὅτι Κάστωρ ἡσθεὶς τῷ ἔργῳ μάλιστα αὐτὰς διεφύ-

λαξεν· αἱ δ' ἀλωπεκίδες διότι ἐκ κυνῶν τε καὶ ἀλωπέκων ἐγένοντο· ἐν πολλῷ δὲ χρόνῳ συγκέκραται αὐτῶν ἡ φύσις.

9. Διὰ τοῦτ' οὖν Ἰσηγορίαν καὶ τοῖς δούλοις πρὸς τοὺς ἐλευθέρους ἐποιήσαμεν – καὶ τοῖς μετοίκοις πρὸς τοὺς ἀστούς, διότι δεῖται ἡ πόλις μετοίκων διά τε τὸ πλῆθος τῶν τεχνῶν καὶ διὰ τὸ ναυτικόν· διὰ τοῦτο οὖν καὶ τοῖς μετοίκοις εἰκότως τὴν Ἰσηγορίαν ἐποιήσαμεν.

10. Ἐγὼ δ' ἥγοῦμαι διὰ τοῦθ' ὑμᾶς δικαίως ἂν αὐτῷ ὄργίζεσθαι, ὅτι τοῦ νόμου κελεύοντος, ἔάν τις ἀδοκίμαστος ἴππεύῃ, ὅπιμον εἶναι, ἐτόλμησεν ἀδοκίμαστος ἴππεύειν.

11. Καὶ πολλάκις ἥδη παρ' ἐκείνων πολιτῶν ὅντων δίκην τὴν μεγίστην ἐλάβετε, ὅτι οὐχ οἷοί τ' ἥσαν τῆς τούτων πονηρίας ἐπικρατῆσαι.

12. Ἀλλὰ μὴν τὰ περὶ Θηβαίους οὐδὲ σὲ λέληθεν. Καλλίστην γὰρ μάχην νικήσαντες καὶ δόξαν ἔξ αὐτῆς μεγίστην λαβόντες, διὰ τὸ μὴ καλῶς χρῆσθαι ταῖς εύτυχίαις οὐδὲν βέλτιον πράττουσιν τῶν ἥττηθέντων καὶ δυστυχησάντων.

14 Célhatározói mellékmondatok

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Lysiasnak a házasságötörő Eratosthenés megyilkolása ügyében írt védőbeszédéből azt a részletet, amelyben a megcsalt férj felesége csaláságát ecseteli!

Kαὶ οὕτως ἥδη συνειθισμένον ἦν, ὡστε πολλάκις ἡ γυνὴ ἀπήρει κάτω καθευδήσουσα ὡς τὸ παιδίον, ἵνα τὸν τιτθὸν αὐτῷ διδῷ καὶ μὴ βοᾷ. καὶ ταῦτα πολὺν χρόνον οὕτως ἐγίγνετο, καὶ ἐγὼ οὐδέποτε ὑπώπτευσα, ἀλλ’ οὕτως ἡλιθίως διεκείμην, ὡστε ὠόμην τὴν ἔμαυτοῦ γυναῖκα πασῶν σωφρονεστάτην εἶναι τῶν ἐν τῇ πόλει. Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, ὃ ἄνδρες, ἥκον μὲν ἀπροσδοκήτως ἔξ ἀγροῦ, μετὰ δὲ τὸ δεῖπνον τὸ παιδίον ἐβόα καὶ ἐδιυσκόλαινεν ὑπὸ τῆς θεραπαίνης ἐπίτηδες λυπούμενον, ἵνα ταῦτα ποιῇ· ὅ γάρ ἄνθρωπος ἔνδον ἦν· ὕστερον γάρ ἀπαντα ἐπυθόμην. καὶ ἐγὼ τὴν γυναῖκα ἀπιέναι ἐκέλευον καὶ δούναι τῷ παιδίῳ τὸν τιτθόν, ἵνα παύσηται κλαῖν. ἡ δὲ τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἥθελεν, ὡς ἂν ἀσμένη με ἐωρακυῖα ἥκοντα διὰ χρόνου· ἐπειδὴ δὲ ἐγὼ ὡργιζόμην καὶ ἐκέλευον αὐτίκα ἀπιέναι, «ἵνα σύ γε» ἔφη «πειρᾶς ἐνταῦθα τὴν παιδίσκην· καὶ πρότερον δὲ μεθύων εἰλκες αὐτήν».

A cél kifejezésének egyéb gyakori módjai: a, a futurum participiumával, ως particula a participium mellett a cél esetlegességét, feltételességet hangsúlyozza.

“Ηλθον λυσόμενος τούς πολίτας.	(Azzal a szándékkal) jöttem, hogy megszabadítom a polgárokat.
Παρεσκευάζοντο ως πολεμήσοντες.	Készülődtek, (hogy) mint akik harcolnak akarnak.

b, ὅστις vonatkozó névmás és futurum indicativussal, még abban az esetben is, ha praeteritum áll a főmondatban (cf.: vonatkozó mellékmondatok).

Πρέσβεις ἔπειμψαν οἵτινες ταῦτα ἀπαγγελοῦσι τῷ βασιλεῖ.	Követeket küldtek, hogy jelentsék ezeket a királynak (akik majd jelen-teni fogják).
---	---

c, főnevesült infinitivusos szerkezet (acc. cum inf.) genitivusban:

‘Ο νόμος ὕστερον οὐκ ἔᾳ γίγνεσθαι Ἀθηναῖον ἔξειναι, ὃς ἂν μὴ νῦν γένηται, τοῦ μὴ πολλοὺς κατασκευάζειν αὐτοῖς πολιτείαν.	Ha valaki most nem lesz athéni, annak nem engedi meg a törvény, hogy a későbbiekbén azzá váljék, nehogy sokan kaparintsák meg maguknak a polgárjogot.
--	---

A célhatározói alárendelt mellékmondat kötőszavai: ἵνα, ως, ὅπως, amelyek esetében főmondati praesens után a mellékmondatban coniunctivus áll. Főmondati praeteritum után a mellékmondatban többnyire optativus, ritkábban coniunctivus áll. Tagadószó: μή. A coniunctivussal használt ως, ὅπως kötőszavak után álló ἂν particula a cél esetlegességét, a körülményektől való függését jelöli.

Mάχονται ὅπως τὴν πόλιν λάβωσιν.	Küzdenek, hogy bevegyék a várost.
Ἄπεφευγον ἵνα μὴ ληφθεῖεν, (λη- φθῶσιν).	Elmenekültek, hogy el ne fogják őket.

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Lapítottam <nyugalomban voltam>, nehogy lebukjak. 2. minden eszközzel élni kell, hogy megtéveszd Brasidast. 3. Könyörgött és esedezeit, hogy ne öljék meg <haljon meg>. 4. Hívd meg a tanácsba Brasidast, hogy tanácskozzunk vele! 5. Remélem, Démostenés itt lesz, hogy beszéljen az érdekemből. 6. Siettem, hogy jelen legyek. 7. A győztesek visszatértek, hogy emlékoszlopot állítsanak. 8. Megvádoltuk, hogy ne <lehessen neki> hagyassa el a várost. 9. Háromszázat hagytak hátra, hogy eltemessék a halottakat. 10. Azt kérem hát tőletek, férfiak, figyeljetek a tanúval-lomásra, nehogy megtévesszenek benneteket. 11. Bevezette őt, hogy részese legyen a társaságnak. 12. Csatába vezette a katonáit, (azzal a szándékkal) hogy megütközön. 13. Azért mondomb ezt, hogy megismerjétek őt, hogy kicsoda (valójában). 14. Küldj szolgákat, hogy jelentsék neki ezeket! 15. Hívatták az orvost, hogy lássa el őt <aki majd el fogja látni>. 16. Themistoklés követeket küldött, hogy azok megtévessék a spár-taiakat <akik majd meg fogják téveszteni>. 17. Elfogatja Kyrost, (azzal a szándékkal) hogy megölesse. 18. Felderítőket küldünk mindenhol, hogy megtudják, mi törté-nik. 19. Magához szólítva a barátait komolyan elbeszélgetett velük, hogy megmutassa, kiket tisztel. 20. A hajókat elégették, nehogy Kyros átkeljen a folyón. 21. Küldj egy spártait, hogy ő vezesse a sereget <aki majd vezetni fogja>! 22. A vezér hírnököket küldött, hogy találják meg, hol ütött táborot az ellenség. 23. Gyorsan előre kell nyomulnunk, nehogy valaki meglásson benneteket. 24. Béketeremtő szándékkal vagyunk itt. 25. Neki fogunk indulni hajóinkkal, hogy új földeteket találunk. 26. Hogy ne sértsék meg a megállapodást, a hellének egész nap a táborban maradtak. 27. Ezeket nem azzal a szándékkal mondta, hogy bennünket becsapjanak, hanem hogy meggyőz-zék a vezetőket. 28. A vezér elküldött néhány katonát, hogy temessék el a halottakat és állítsanak győzelmi oszlopot. 29. Hamis váddal illettek bennünket, hogy a javainkat megszerezzek. 30. A spártaiak lerombolták Athén falait, hogy az athéniak soha többé ne legyenek hatalmasak. 31. Ezek a hajók azért érkeznek, hogy bort és gabonát hozzanak Athénbe. 32. Sokan mentek Delphoiba, hogy megkérdezzék az istent. 33. A satrapa magához hívatta Alkibiadést, hogy megtudja, mi történik Athénban. 34. Árkot (ástat) és falat emeltek, hogy megvédjék a várost. 35. Elküldtünk az orvosért, nehogy úgy tűnjék, hogy mi öltük meg. 36. Elrejtettük az ezüstöt, hogy becsapjuk a bírót.

III. Egészítse ki az alábbi mondatokat a megadott igék megfelelő alakjaival!

1. Πότερον συνηγόρευες τοῖς κελεύουσιν ἀποκτεῖναι ἡ ἀντέλεγες: Ἀντέλεγον. Ἰνα (ἀ-ποθνήσκω pl.1.) ... ἡ μὴ (ἀποθνήσκω pl.1.) ... . Ἰνα μὴ (ἀποθνήσκω pl.2.) ... . Ἡγούμενος ἡμᾶς ἄδικα πάσχειν ἡ δίκαια· Ἅδικα. Εἰτ̄ ὃ σχετλιώτατε πάντων, ἀντέλε-γες μὲν Ἰνα (σώζω sg.2.) ... , συνελάμβανες δὲ Ἰνα (ἀποκτείνω sg.2.) ...
2. Ἀπαιδα δὲ τὸν τελευτήσαντα καὶ ἀνώνυμον βούλεται καταστῆσαι, Ἰνα μήτε τὰ ιερὰ τὰ πατρῷα ὑπέρ ἔκεινου μηδεὶς (τιμάω) ... μήτ̄ (ἐναγίζω) ... αὐτῷ καθ' ἔκαστον ἐ-νιαυτόν, ἀλλὰ (ἀφαιρέομαι) ... τὰς τιμᾶς τὰς ἔκεινου· ἢ προνοηθεῖς ὁ Μενεκλῆς, κύριος ὃν τῶν ἔκαυτοῦ, ἐποιήσατο ὑὸν ἔκαυτῷ, Ἰνα τούτων ἀπάντων (τυγχάνω) ... .

3. Οὕτω τοίνυν περιφανῶς παράνομα γεγραφώς, παραταχθεὶς μετὰ Δημοσθένους ἐποίσει τέχνας τοῖς νόμοις· ἀς ἔγω δηλώσω καὶ προερῶ ὑμῖν, ἵνα μὴ (λανθάνω)…ἐξαπατηθέντες.

4. Ἐγραφας τοὺς διούλους ἐλευθέρους εἴναι· ἔγραφα, ἵνα μὴ οἱ ἐλεύθεροι (διουλεύω)

5. Ἐβούλοντο οὖν ἄκοντα δοκεῖν αὐτὸν καὶ μὴ ἐκόντα μηνύειν, ὅπως πιστοτέρα ἡ μήνυσις (φαίνομαι) ... .

6. Εἰπὲ σὺ ἐμοί, μέτοικος εἶ· Ναι. Μετοικεῖς δὲ πότερον ὡς (πείθομαι part.) ... τοῖς νόμοις τῆς πόλεως, ἢ ὡς (ποιέω part.) ... ὅ τι ἂν βούλῃ· Ως (πείθομαι part.) ...

7. Ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν ὅτι πλείστους, ὡς (πολεμέω part.) ... Τισσαφέρνει.

IV. Néhány jellegzetes szónoki fordulat a terjengősség, bőbeszédű részletezés mentégetésére, amely gyakran a παρασιώπησις alakzatot vezeti be:

Amphipoliról én is tudtam (volna) beszálni / Amphipolissal kapcsolatban nekem is lett volna mondani valóm, de hogy Démosthenésnek alkalma legyen beszálni róla, (ezért) mellőztem.	Περὶ δὲ Ἀμφιπόλεως εἶχον μὲν κάγῳ λέγειν· ἵνα δὲ ἐγγένηται Δημοσθένει περὶ αὐτῆς εἰπεῖν, παρέλιπον.
De, hogy el ne kalandozzam, fogd a rendeleteket ...	Ἄλλ' ἵνα μὴ πόρρω τοῦ παρόντος γένωμαι, λαβὲ τὰ φηφίσματα
... hogy másról ne mondjak ...	ἵνα μηδὲν ἄλλ' εἴπω
De, hogy szavaimat egymásba ne öltsem és el ne térjek a tárgytól, ezeket mellőzni fogom ...	Ἄλλ' ἵνα μὴ λόγον ἐκ λόγου λέγων τοῦ παρόντος ἐμαυτὸν ἐκκρούσω, παραλείψω ταῦτα.
nehogy elvesszem a részletekben ...	ἵνα μὴ καθ' ἔκαστα λέγων διατρίβω
Hogy ne nyújtsam hosszúra ...	"Ινα δὲ μὴ μακρολογῶ
De, hogy a végére járjak és több időt már ne veszegessék, tekintsétek azt ...	"Ινα δὲ παύσωμαι λέγων καὶ μηκέτι πλείω χρόνον διατρίβω, σκέψασθε
De, hogy benneteket a tárgytól el ne téritselek ...	"Ινα δὲ μὴ ἀποπλανῶ ὑμᾶς ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως
De, hogy a tárgynál maradjak, fogd (olvasd) a rendeletet ...	"Ινα δὲ εἰπὲ τῆς ὑποθέσεως μείνω, λαβέ μοι τὸ φήμισμα
Nehogy azonban, athéni férfiak, túl hosszú beszédemmel untassalak benneteket, miután összefoglaltam javaslataim lényegét, le fogok lépni (a szónoki emelvényről).	"Ινα δέ, ὡς ἀνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ μακρὰ λίαν λέγων ἐνοχλῶ, τὰ κεφάλαια' ὧν συμβουλεύω φράσας ἀπειμι.

15 A törekvés, gondoskodás, előkészítés (verba studii et curandi) igéi után álló mellékmondatok

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Sókratés vitaindító kérdéseit a jó hadvezér mindenlétéről!

Ἐντυχῶν δέ ποτε στρατηγεῖν ἡρημένω τῷ, Τοῦ ἔνεκεν, ἔφη, Ὅμηρον οἴει τὸν Ἀγαμέμνονα προσαγορεῦσαι ποιμένα λαῶν ἀρά γε ὅτι, ὥσπερ τὸν ποιμένα δεῖ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως σῶαί τε ἔσονται αἱ οἰες καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔξουσι καί, οὐ ἔνεκα τρέφονται, τοῦτο ἔσται, οὕτω καὶ τὸν στρατηγὸν ἐπιμελεῖσθαι δεῖ, ὅπως σῶοι τε οἱ στρατιῶται ἔσονται καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔξουσι καί, οὐ ἔνεκα στρατεύονται, τοῦτο ἔσται στρατεύονται δεῖ, ἵνα κρατοῦντες τῶν πολεμίων εὐδαιμονέστεροι ὁσιν . . . καὶ γὰρ οὔτε κάλλιον τούτου ἄλλο ῥάδιον εὑρεῖν οὔτε αἰσχιον τοῦ ἐναντίου. καὶ οὕτως (Ὅμηρος) ἐπισκοπῶν τίς εἴη ἀγαθοῦ ἡγεμόνος ἀρετὴ τὰ μὲν ἄλλα περιήρει, κατέλιπε δὲ τὸ εὐδαιμονας ποιεῖν ὃν ἂν ἠγγῆται.

φροντίζειν, ἐπιμελεῖσθαι, μέλει μοι ‘gondolkodik; töri a fejét; törődik; gondja van’ σπουδάζειν, προθυμεῖσθαι ‘igyekszik; törekszik; lelkedeszik; óhajt’ βουλεύομαι ‘tervez; latolgat; kieszel; fondorkodik’ παρασκευάζεισθαι, μηχανᾶσθαι, πράττειν ‘előkészít; ügyeskedik; kieszközöl’ σκοπεῖν, σκοπεῖσθαι, σκεπτέον ἔστι ‘tekint; szemügyre vesz; megvizsgál; meggondol; meg kell gondolni’

A törekést, gondoskodást, előkészítést jelentő igék és kifejezések után a célhatározói mellékmondat ismert módjai állhatnak, de legtöbbször futurum ind. áll, ὅπως kötőszó után. Az állító mellékmondat jelentése közel áll a (függő) kérdő értelemekhez. Tagadás: μή-vél.

A fentiekhez jelentésében közel álló φυλάττεσθαι, εὐλαβεῖσθαι ‘óvakodik, tartózkodik, őrizkedik, elkerül, óvatosan jár el, lelkében megőriz, ügyel, aggályosan jár el’ igék és kifejezések után gyakrabban áll a (ὅπως) μή és coniunctivus, illetve (μή és) pusztta infinitivus, mint a ὅπως μή utáni futurum indicativus. A kötőszó fordítása: ‘hogy, hogy ne’.

Πάντα ποιοῦσιν ὅπως ὑμείς τοῖς εὖ πεποιηκόσιν ὄργισθήσεσθε.	Mindent elkövetnek, hogy megharagudjatok jótevőitekre.
---	--

Ha a főmondat állítmánya imperativus második személye és a mellékmondat állítmánya is második személyben van, a főmondat elmaradhat:

“Οπως οὖν ἔσεσθε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας.	Legyetek hát méltók a szabadságra!
Φυλάττου ὅπως μή καὶ σὺ ἐλάττους τὰς βοῦς ποιήσης.	Őrizkedj attól, hogy te is csök-kentsd a tehenek (számát)!

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Arra kell törekedni, hogy a barátság a lehető leghosszabb ideig megmaradjon. 2. Törekedj arra, hogy ne légy kontár <magánzó> ebben a dologban. 3. Nem akarnak gondoskodni (arról), hogy melegyen nekik, amit akarnak. 4. Feltett szándékom,

hogy a jövőben őrizkedem és óvakodom attól, hogy ilyen (emberekkel) érintkezzem.

5. Mi azon fondorkodunk, hogy inkább megcsókoljunk valakit, mint hogy harcoljunk.

6. Arra kell törekedni, hogy megszabaduljunk (a köztünk) lévő gyűlölködéstől.

7. El kell kerülni, hogy a királynak ürügyet szolgáltassunk.

8. Azt tervez(get)i, hogy testvérenek soha többé ne legyen már kiszolgáltatva, sőt, ha lehetséges, uralkodjék helyette.

9. A hősök inkább a dicsőségre törekzenek, mint arra, hogy éljenek <életre>, és minden elkövetnek, hogy emlékezetük halhatatlan legyen <hátrahagyák>.

10. A lovas parancsnoknak nem szabad arra törekednie, hogy egyedül ő legyen nyalka <ragyogó>, arra azonban sokkal inkább, hogy az egész osztag <a követő> lássék megtekintésre méltónak.

11. Óvakodjatok attól, hogy miközben a háborútól igyekeztek megszabadulni, egy zsarnokot szerezzenek.

12. Senki nem készül arra és nem is foglalkozik azzal, hogy megvédjük (magunkat).

13. Gondom lesz rá, hogy ti is dicsérjetek engem, vagy ne legyen többé Kyros a nevem <tartsatok!>

14. Mindent meg kell tenni, hogy ne legyünk neki kiszolgáltatva.

15. Akkor ez vakmerő (dolognak) túnt, óvakodtak is megtenni.

16. Gondoskodni kell arról, hogy a páncélzat <védfegyver> a ló pofája körül puha legyen.

17. Ideje tanácskozni, hogy a lehető legjobban harcoljunk.

18. Ha elkerülhetetlenül <kényszer> harcolni kell, azt kell előkészíteni, hogy a lehető legeredményesebben <erősen> harcoljunk.

19. Vigyázni kell, hogy váratlanul rajtunk ne üssön az ellenség.

20. Figyelni kell, hogy veletek semmi ilyesmi ne történjék meg, és az se derüljön ki <mutatkozzatok>, hogy magatok estek azokba (a hibákba), amiket esetleg a többiek szemére vettek.

21. Vigyázunk kell, hogy a szónok ne vádoljon bennünket.

22. Gondjuk volt rá, hogy senki ne csapja be őket.

23. Vigyázni kell arra, hogy semmi ilyesmit ne kövessetek el magatokkal szemben.

24. Ne szidalmazd a tanárokat!

III. Egészítse ki az alábbi mondatokat a megadott igék egy-egy lehetséges alakjával!

1. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐκκλησία Μουνιχίασιν ἐν τῷ θεάτρῳ ἔγινετο, οὕτω σφόδρα τινὲς ἐπεμελοῦντο ὅπως καὶ ἐν τῷ δήμῳ περὶ τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν ταξιάρχων μήνυσις (γιγνομαι) ... — περὶ δὲ τῶν ἄλλων ἀπέχρη ἐν τῇ βουλῇ μόνη γεγενημένη —, ὥστε καὶ ἐκεῖ παράγουσιν αὐτὸν εἰς τὸν δῆμον.

2. Ἐνθυμεῖσθε δ', ὃ ἀνδρες Ἀθηναῖοι, ὅπως μὴ πάντων ἔργον σχετλιώτατον (ἔργάζομαι) ...

3. Εἰκὸς γάρ, ὃ βουλή, πάντας τοὺς ἔχοντάς τι δυστύχημα τοῦτο ζητεῖν καὶ τοῦτο φιλοσοφεῖν, ὅπως ὡς ἀλυπότατα (μεταχειρίζομαι) ... τὸ συμβεβηκός πάθος.

4. Τῆς ἑορτῆς ἐπιμελήσεται μυστηρίοις, ὅπως ὃν μηδεὶς (ἀδικέω) ... μηδὲ (ἀσεβέω) ... περὶ τὰ ἱερά.

5. Οὔτως οὐχ ὑπὸ τῶν πολεμίων μόνον ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τούτων πολιτῶν ὅντων ἐπεβουλεύεσθε ὅπως μήτ' ἀγαθὸν μηδὲν (ψηφίζομαι pl.2.) ... πολλῶν τε ἐνδεεῖς (εἰμί pl.2.) ...

6. Καίτοι σφόδρ' ἂν αὐτὸν οἶμαι μετὰ Θεμιστοκλέους πολιτευόμενον προσποιεῖσθαι πράττειν ὅπως (οἰκοδομέω pass.) ... τὰ τείχη, ὁπότε καὶ μετὰ Θηραμένους ὅπως (καθαιρέω pass.) ...

7. Οὕτως τοίνυν οὐχ ὅπως (ώφελέω) ... τὴν πόλιν ἐν τοιούτῳ καιρῷ καὶ τοιαύτῃ καταστάσει διενοήθη, ἀλλ' ὅπως τι (κερδαίνω) ... ἀπὸ τῶν ὑμετέρων συμφορῶν παρεσκευάσσατο.

8. Τούτων τῶν ἀρχόντων ἐπιμελεῖσθε οὐχ ὅπως νομίμως (ἀρχω) ... , ἀλλ' ὅπως (δύναμαι) ... βίᾳ κατέχειν τὰς πόλεις. ὥστ' ἔοίκατε τυραννίσι μᾶλλον ἢ πολιτείαις ἢ δόμενοι.

9. Ούκοῦν, ἔφη, σὺ τὴν μητέρα, εὖνουν τέ σοι οὓσαν καὶ ἐπιμελομένην ὡς μάλιστα δύναται κάμνοντος ὅπως (ύγιαίνω) ... τε καὶ ὅπως τῶν ἐπιτηδείων μηδενὸς ἐνδεής (εἰμί) ... , καὶ πρὸς τούτοις πολλὰ τοῖς θεοῖς εὐχομένην ἀγαθὰ ὑπὲρ σου καὶ εὐχὰς ἀποδιδοῦσαν, χαλεπὴν εἶναι φῆς;

10. Ούκοῦν δεῖ παντὶ τρόπῳ διατειναμένους φεύγειν ὅπως μὴ ἀνδράποδα (εἰμί pl.1.) ...

11. Ἀλλὰ σωφρόνων τοί ἔστι καὶ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς οὔτω ποιεῖν, ὅπως τά τε ὅντα ὡς βέλτιστα (ἔχω) ... καὶ ἄλλα ὅτι πλεῖστα ἐξ τοῦ καλοῦ τε καὶ δικαίου (προσγίγνομαι) ...

12. Ἔως γε μένομεν αὐτοῦ σκεπτέον μοι δοκεῖ εἶναι ὅπως ἀσφαλέστατα (μένω) ... , εἴ τε ἦδη δοκεῖ ἀπιέναι, ὅπως ἀσφαλέστατα (ἄπειμι) ... , καὶ ὅπως τὰ ἐπιτήδεια (ἔχω) ... ἀνευ γὰρ τούτων οὔτε στρατηγοῦ οὔτε ἰδιώτου ὄφελος οὐδέν.

13. Ἐπεμελήθη δὲ τίς ἄλλος πώποτε πλὴν Ἀγησίλαος ἢ ὅπως φῦλόν τι (ἀφίσταμαι) ... τοῦ Πέρσου ἢ ὅπως τὸ ἀποστὰν μὴ (ἀπόλλυμαι) ... ἢ τὸ παράπαν ὡς καὶ βασιλεὺς κακὰ ἔχων μὴ (δύναμαι) ... τοῖς Ἐλλησι πράγματα παρέχειν· ὃς καὶ πολεμούσης τῆς πατρίδος πρὸς Ἐλληνας ὅμιως τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ τῇ Ἐλλάδι οὐκ ἡμέλησεν, ἀλλ' ἐξέπλευσεν ὃ τι δύναιτο κακὸν ποιήσων τὸν βάρβαρον.

14. Τῶν δέ γε μὴν αὐτῷ ἥδη μέλειν δεῖ τῷ ἵππαρχῳ· πρῶτον μὲν ὅπως (καλλιερέω) ... τοῖς θεοῖς ὑπὲρ τοῦ ἵππικοῦ, ἔπειτα ὅπως τὰς πομπὰς ἐν ταῖς ἑορταῖς ἀξιοθεάτους (ποιέω) ... , ἔτι δὲ καὶ τάλλα ὅσα ἐπιδεικνύναι δεῖ τῇ πόλει ὅπως ἢ δυνατὸν κάλλιστα (ἐπιδείκνυμι) ... , τά τε ἐν Ἀκαδημείᾳ καὶ τὰ ἐν Λυκείῳ καὶ τὰ Φαληροῖ καὶ τὰ ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ. καὶ ταῦτα μὲν ἄλλα ὑπομνήματα· ὡς δὲ τούτων ἔκαστα κάλλιστ' ἀν πράττοιτο, νῦν αὐτὰ ταῦτα λέξω.

15. Ἐτι τοίνυν ὑμᾶς κάκειν' εὐλαβεῖσθαι δεῖ, ὅπως μηδὲν ὥν ἴδιᾳ φυλάξαισθ' ἄν, τοῦτο δημοσίᾳ ποιοῦντες (φαίνομαι) ...

16. Πολλῶν δὲ πραγμάτων ἡμῖν καὶ δεινῶν ἐφεστώτων ἢ δεῖ διαφυγεῖν, ἐκεῖνο μάλιστα φυλακτέον, ὅπως μηδὲν ἀνάνδρως (φαίνομαι) ... διαπραττόμενοι μηδὲ συγχωροῦντες τοῖς πολεμίοις παρὰ τὸ δίκαιον.

16 A félelem és aggódás igéi (verba timendi) után álló mellékmondatok

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Hierón tyrannos panaszát: a zsarnoknak félne kell a derék emberektől!

Χαλεπὸν δ' ἔρω σοι καὶ ἄλλο πάθημα, ὃ Σιμωνίδη, τῶν τυράννων. γιγνώσκουσι μὲν γὰρ οὐδὲν ήττον τῶν ἴδιωτῶν τοὺς ἀλκίμους τε καὶ σοφοὺς καὶ δικαίους. τούτους δ' ἀντὶ τοῦ ἄγασθαι φοβοῦνται, τοὺς μὲν ἀνδρείους, μή τι τολμήσωσι τῆς ἐλευθερίας ἔνεκεν, τοὺς δὲ σοφούς, μή τι μηχανήσωνται, τοὺς δὲ δικαίους, μή ἐπιθυμήσῃ τὸ πλῆθος ὑπ' αὐτῶν προστατεῖσθαι. ὅταν δὲ τοὺς τοιούτους διὰ τὸν φόβον ὑπεξαιρῶνται, τίνες ὄλλοι αὐτοῖς καταλείπονται χρῆσθαι ἀλλ' ἢ οἱ ἄδικοι τε καὶ ἀκρατεῖς καὶ ἀνδραποδώδεις· οἱ μὲν ἄδικοι πιστεύομενοι, διότι φοβοῦνται ὡσπερ οἱ τύραννοι τὰς πόλεις μήποτε ἐλεύθεραι γενούμεναι ἐγκρατεῖς αὐτῶν γένωνται, οἱ δ' ἀκρατεῖς τῆς εἰς τὸ παρὸν ἔξουσίας ἔνεκα, οἱ δ' ἀνδραποδώδεις, διότι οὐδὲντος ἀξιοῦσιν ἐλεύθεροι εἶναι. χαλεπὸν οὖν καὶ τοῦτο τὸ πάθημα ἔμοιγε δοκεῖ εἶναι, τὸ ὄλλοις μὲν ἥγεισθαι ἄγαθοὺς ἄνδρας, ὄλλοις δὲ χρῆσθαι ἀναγκάζεσθαι.

A félelmet jelentő igék és kifejezések, így φοβεῖσθαι, δεδιέναι, ὀχνεῖν, φόβος ἔστι, κίνδυνός ἔστι stb. után rendszerint érvényesül a consecutio modorum. A főmondati praesens után coniunctivus, főmondati praeteritum után optativus áll(hat). Kötőszavak: μή – hogy, μὴ οὐ – hogy nem. A mellékmondatban ritkán ind. is állhat, mely azt az éppen folyamatában megvalósuló vagy már megvalósult cselekvést jelzi, amitől a beszélő tart.

Δείδω μὴ ἀποθάνη.	Félek, hogy meghal.
Δείδω μὴ δή μοι τελέσῃ ἔπος ὅβριος Ἐκτωρ.	Félek, hogy végül beteljesíti szavát a hatalmas Hektór.
Ἐφοβοῦντο μὴ ἐπιθοῖντο αὐτοῖς διαβαίνουσιν οἱ πολέμιοι.	Féltek, hogy átkelés közben rajtuk üt az ellenség.

Ahol a magyar a ‘félni’ (szégyenkezem, restellem, ódkodom) ige után főnévi igenevet használ, ott a görög is:

Πολλὰ εἴπε, ἂ γράφειν αἰσχύνομαι.	Sok minden mondott, amit szégyellek leírni.
-----------------------------------	---

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Nem attól félek, hogy nem tudok (majd) mit adni minden egyes barátomnak, ha sikerül (a vállalkozásom), hanem hogy nem lesznek elegen, akiknek adjak. 2. A barárok hatvan stadionnyira táboroztak le a hellén seregtől, (mert) féltek, hogy az éjszaka a hellének rajtuk ütnek. 3. Féltettem, hogy a bírák (majd) elítélik őt. 4. Félek, hogy senki sem siet segítségünkre. 5. Megrettentek, hogy mint a kutyákban, valamilyen veszettség támadt bennünk. 6. Engedelmeskedtek neki, mert féltek, hogy megbűnhődnek. 7. Félek, hogy az ellenség rendezi sorait, összegyülekezik valahol, és valami bajt okoz. 8. Félek, hogy éppen az ellenkezőjét teszem annak, amit akarok. 9. Leírtam, mert féltem, hogy nem (fogok) emlékezni. 10. Mivel féltem, hogy valaki megtudja, az volt a szándékom <vágayakoztam>, hogy megölöm őt. 11. Ódzkodtam elkérni tőle a pénzt. 12. Féltettem, hogy ismét ugyanaz történik velünk. 13. Félek, hogy egyesek a szemükre hányják ... 14. Félek, hogy nem tudunk (majd) hazatérni. 15. Félek, hogy a költői fecsegés rabjává válva hosszan beszélek. 16. Féltünk éjszaka utazni. 17. Félnek, hogy a vezér halott. (Tény!) 18. Hiszen mi van annál fájdalmasabb dolog, mint örökös félelemben élni, hogy valaki a környzetünkben meggyilkol, ráadásul <és> ugyanúgy <nemkevésbé> félni az őröktől, mint a cselszövőktől? 19. Féltünk, hogy bántani akarnak minket. 20. Jogos a félelem, hogy most is ilyen meggondolatlanság áldozataivá <rabjaivá> várunk. 21. Félek, hogy nagyon messzire kalandozom a tárgytól. 22. Féltettem, hogy egyszer maga a király indít hadjáratot, és hatalmába keríti a területet. 23. Tartok tőle, hogy az ilyen beszéd falra hányt borsó <Félek, hogy az ilyesféléket hiába mondunk>. 24. Nagyon tartok tőle, hogy ez igaz. (Tény!)

III. Egészítse ki az alábbi mondatokat a megadott igék megfelelő alakjaival!

1. Ὁ δὲ Σιλανὸς δεδιώς μὴ (γίγνομαι) ... ταῦτα καὶ (καταμένω) ... που ἡ στρατιά, ἐκφέρει εἰς τὸ στράτευμα λόγον ὅτι Ξενοφῶν βούλεται καταμεῖναι τὴν στρατιὰν καὶ πόλιν οἰκίσαι καὶ ἔκπτω ὄνομα καὶ δύναμιν περιποιήσασθαι.

2. Ἐγὼ δ' αὐτὸ τοῦτο φοβοῦμαι, μὴ διὰ τὴν ἀπειρίαν οὐ (δύναμαι) ... δηλῶσαι περὶ τῶν πραγμάτων ὑμῖν.

3. Φοβοῦμαι μὴ τῇ προθυμίᾳ τούναντίον οῦ δεῖ (ποιέω sg. 1.) ...

4. Ἄλλὰ μήν, εἰ τοῦτο γενήσεται, δέδοικ', ὥστηρες Ἀθηναῖοι, μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι ράδιως ἐπὶ τοῖς μεγάλοις τόκοις μικρὸν εὐπορήσαντες χρόνον ὕστερον καὶ τῶν ἀρχαίων ἀπέστησαν, οὕτω καὶ ἡμεῖς ἐπὶ πολλῷ (φαίνω) ... ἐρραθυμηκότες, καὶ ἀπαντα πρὸς ἡδονὴν ζητοῦντες πολλὰ καὶ χαλεπὰ ὅντα οὐκ ἐβούλόμεθ' ὕστερον εἰς ἀνάγκην (ἔρχομαι) ... ποιεῖν, καὶ (κινδυνεύω) ... περὶ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ.

5. Ἐκπεπληγμένος καὶ περιπαθῶν ἦν, μὴ τις ὑποφία προδοσίας ἐπ' αὐτὸν (ἔρχομαι) ... τοσούτων ἀμα καὶ τοιούτων πολιτῶν ἀπολογένων.

6. Ἐφοβήθην μὲν γάρ, καὶ ἔπι καὶ νῦν τεθορύβημαι μή τινες ὑμῶν (ἀγνοέω) ... με φυχαγωγηθέντες τοῖς ἐπιβεβουλευμένοις καὶ κακοήθεσι τούτοις ἀντιθέτοις.

7. Ταῦτα μὲν οὖν μοι δοκῶ καὶ τάλλα τὰ τούτοις ὅμοια ὑπερβήσεσθαι, οὐ προδιδοὺς ὑμᾶς οὐδὲ τὸν ἀγῶνα καταχαριζόμενος, ἀλλ' ἐκεῖνο φοβούμενος μή μοι παρ' ὑμῶν (ἀπαντάω) ... τὸ δοκεῖν μὲν ἀληθῆ λέγειν, ἀρχαῖα δὲ καὶ λίαν ὁμολογούμενα.

8. Ταῦτα δὲ ποιεῖν ἐτόλμων οὐχ οὕτω τῶν πολεμίων καταφρονοῦντες ὡς πρὸς ἀλλήλους ἀγωνιῶντες, Λακεδαιμόνιοι μὲν ζηλοῦντες τὴν πόλιν τῆς Μαραθῶνι μάχης καὶ ζητοῦντες αὐτοὺς ἔξισῶσαι καὶ δεδιότες μὴ δις ἐφεξῆς ή πόλις ἥμῶν αἰτίᾳ (γίγνομαι) ... τοῖς Ἑλλησιν τῆς σωτηρίας.

9. Οὐ δέδοικα μὴ (φαίνω sg.1.) ... μείζω λέγων τῶν ἐκείνω προσόντων, ἀλλὰ μὴ πολὺ λίαν (ἀπολείπω P.sg.1.) ... τῶν πεπραγμένων αὗτῷ.

10. Δέδοικα μὴ τάναντία πράττοντες (φαίνω pl.1.) ...

11. Μᾶλλον δὲ καὶ περὶ τούτων βούλομαι μικρὰ προειπεῖν· δέδοικα γάρ μὴ διὰ τὸ πολλοῖς ἐπιτιμῶν (δοκέω sg.1.) ... τισὶν προηρῆσθαι τῆς πόλεως κατηγορεῖν.

12. Ἐχοι δ' ἂν τις πλείω περὶ τούτων εἰπεῖν· ἀλλὰ γάρ ἦν πολλὰ λίαν λέγω περὶ τῶν παρὰ τοῖς πλείστοις ὁμολογουμένων, δέδοικα μὴ περὶ τῶν ἀμφισβητουμένων ἀπορεῖν (δοκέω) ...

17 Következményes mellékmundatok

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Lysiasnak egy gátlástan alakról adott jellemzést!

Oι δὲ γείτονες οὕτως ὑπ' αὐτοῦ δεινὰ πάσχουσιν ὥστ' ἐκλιπόντες τὰς αὐτῶν οἰκίας ἔτέρας πόρρω μισθοῦνται. ὅσους δ' ἔρανους συνείλεκται, τὰς μὲν ὑπολοίπους φορᾶς οὐ κατατίθησιν, ἀλλὰ περὶ τοῦτον τὸν κάπηλον ὡς περὶ στήλην διαφθείρονται. τοσοῦτοι δὲ ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἄμα τῇ ἡμέρᾳ ἀπαιτήσοντες τὰ διφειλόμενα ἔρχονται ὥστε οἰεσθαι τοὺς παριόντας ἐπ' ἔκφορὸν αὐτοὺς ἡκειν τούτου τεθνεῶτος. οὕτω δ' οἱ ἐν τῷ Πειραιεῖ διάκεινται ὥστε πολὺ ἀσφαλέστερον εἶναι δοκεῖν εἰς τὸν Ἀδρίαν πλεῖν ἢ τούτῳ συμβάλλειν. πολὺ γὰρ μᾶλλον ἢ ἀν δανείσηται αὐτοῦ νομίζει εἶναι ἢ ὁ πατὴρ αὐτῷ κατέλιπεν. ἀλλὰ γὰρ οὐ τὴν οὔσιαν κέκτηται· Ἐρμαίου τοῦ μυροπώλου, τὴν γυναῖκα διαφθείρας ἐβδομήκοντα ἔτη γεγονυῖαν; ἡς ἔραν προσποιησάμενος οὕτω διέθηκεν ὥστε τὸν μὲν ἄνδρα αὐτῆς καὶ τοὺς γίνοντας πτωχοὺς ἐποίησεν, αὐτὸν δὲ ἀντὶ καπήλου μυροπώλην ἀπέδειξεν· οὕτως ἔρωτικῶς τὸ κόριον μετεχειρίζετο τῆς ἡλικίας αὐτῆς ἀπολαύων, ἡς ἤδη τοὺς ὀδόντας ἀριθμήσαι ἢ τῆς χειρὸς τοὺς δαχτύλους, καὶ μοι ἀνάβητε τούτων μάρτυρες.

A következményes mellékmondatokban általában ὥστε, (ός) kötőszóval infinitivust (acc. cum inf.) használnak, a tagadás μή-vel történik, de ha a következményképpen be-következő esemény különösen hangsúlyos, akkor indicativus áll, a tagadás pedig οὐ-val történik. Tagadott οὕτω után a mellékmondatban mindig infinitivus áll.

Oὐχ οὕτω μῶρος ἦν ὥστε ἐκείνῳ πείθεσθαι.	Nem voltam olyan bolond, hogy engedelmeskedjem neki.
Οὕτω ταχέως ἔδραμον ὥστε μηδένα αὐτοὺς λαβεῖν.	Olyan gyorsan futottak, hogy senki nem fogta el őket.
Οὐκ ἥλθεν· ὥστε πάντες ἐθαύμαζον.	Nem jött el, így mindenki csodálkozott.

A ὥστε kötőszó minden esetben indicativussal áll a τοσούτου δέω, εἰς τοσοῦτον ... (gen.) ἐλθεῖν kifejezések után:

Τοσούτου δέω ὑμᾶς ἐπαινεῖν, ὥστε πάνυ μέμφομαι.	Oly távol áll tőlem, hogy dicsérjék titeket, hogy bizony kárhoztatlak benneteket.
Εἰς τοσοῦτον ὕβρεως ἥλθον ὥστ' ἐπεισαν ὑμᾶς καὶ τιμᾶν αὐτόν.	A gőg olyan fokára jutottak, hogy meggyőztek benneteket arról, hogy tiszteljétek is őt.

A ὥστε helyett áll ἐφ' ὡς, ἐφ' ὡς ‘azzal a feltétellel’ jelentésben vagy infinitivussal (acc.c.inf.), vagy a futurum indicativusával, tagadása mindig μή-vel.

Συνέβησαν ἐφ' ὡς τε ἐξίεναι (ἐξίασιν) ἐκ Πελοποννήσου.	Megegyeztek azzal a feltétellel, hogy elhagyják a Peloponnesost.
--	--

Megjegyzendő, hogy az ἢ ὥστε által kifejezett összehasonlítás ‘(nagyobb / kisebb) ... mintsem, hogy ...’; ‘semmint, hogy ...’ mindig infinitivussal áll.

Mεῖζόν ἐστι τὸ κακὸν ἡ ὥστε φέρειν δύνασθαι.	A baj nagyobb, mintsem el lehetne viselni.
--	--

II. Fordítsa az alábbi mondatokat görögre!

1. A tanárok olyan szegények voltak, hogy minden pénzt akartak kapni. 2. Közelebb vagyunk az ellenséghöz, mintsem hogy itt letáborozzunk. 3. Bárki érkezett hozzá a nagykirálytól, mindenivel úgy bánt, hogy amikor visszaküldte <olyan állapotba hozva küldte vissza> őket, inkább voltak az ő, mint a nagykirály barátai. 4. Azzal a feltétellel fogom ezt megtenni, hogy nem mondod el senkinék. 5. Nagy fahasábokat dobáltak felülről, így maradni is és elmenni is nehéz volt. 6. Józanabb volt annál, (mintsem) hogy gyalázza a bírót. 7. Amiképpen a nemzetiségek hazájukban a legelőkelőbb, úgy városuk is a legfényesebb Hellásban, így hát nem a másodrendűek <másodikok> között elsők, hanem a vezetőket vezetik. 8. Kimenekültek a házból, (így) nem égtek meg. 9. Sokan, akik a szabadságra vágyakoztak, át is álltak hozzá, így Agésilaos már nemcsak a helléneknek, hanem sok barbárnak is vezére volt. 10. Soha senkit nem hallottam és nem is láttam, aki olyan gőgös lett <gőg olyan fokán állt> (volna), hogy ilyesmit tegyen. 11. Vitézébbek voltak, mintsem hogy féljék a halált. 12. Olyan kapzsi volt, hogy még a tanárokat is megfosztotta bérüktől. 13. Azzal a feltétellel fogom megengedni, hogy használ ezeket a könyveket, (ha) hamarosan visszaadod őket nekem. 14. Olyan szívós volt, hogy képes volt elviselni az összes megpróbáltatást. 15. Árulónak bizonyult, így a hadvezér megparancsolta, hogy öljék meg. 16. Néhányan oly bátrak, hogy nem félnek a farkastól. 17. Annyira rettegett a sereg, hogy a vezér nem mert támadni. 18. Előfordult olykor az is, hogy a barbárok éppen azoknak okoztak nagy nehézségeket (amikor) ismét leereszkedtek, akik (korábban) fölkapászkodtak, ugyanis fürgék voltak, így ha közelről futottak meg, akkor is elmenekültek. 19. A spártaik észrevették, hogy kisebb az ereje, (mintsem) hogy segítse barátait. 20. Démostenés olyan jól beszélt, hogy gyakran meggyőzte az athéniakat, akaratuk ellenére. 21. A flotta gyengébb volt, mintsem hogy kihajóz(hat)ott (volna) a kikötőből. 22. Abban az esetben, ha visszaadod nekem a pénzt, nem foglak vándolni. 23. Sokkal fiatalabb vagyok, (mintsem) hogy megfelelő módon elégtételet tudnék szerezni magamnak. 24. Olyan komoly volt a veszély, hogy a thébaiak haza akartak menni. 25. Remélem, úgy fogsz beszálni, hogy meggyőződ őket. 26. Annyi hadtápot szállítottak a városba, hogy három évig kitartottak. 27. Fülöp olyan kitartóan tartotta ostromzár alatt Olynthost, hogy a polgárok nem tudtak már hadtápot szerezni. 28. Az athéniak annyi pénzt elköltötték Démostenés idejében, hogy nem volt zsoldjuk a katonák számára. 29. Olyannyira letörtek az athéniak, hogy hazahívták Alkibiádést.

III. Fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi mondatokat!

1. Οὗτος Κύρω εἰπεν, εὶ αὐτῷ δοίη ἵππεας χιλίους, ὅτι τοὺς προκατακαίοντας ἵππεας ἡ κατακαίνοι ἀν ἐνεδρεύσας ἡ ζῶντας πολλοὺς αὐτῶν ἀν ἔλοι καὶ κωλύσεις τοῦ καίειν ἐπιόντας, καὶ ποιήσεις ὥστε μήποτε δύνασθαι αὐτοὺς ἰδόντας τὸ Κύρου στράτευμα βασιλεῖ διαγγεῖλαι.

2. Ἐγὼ αὐτὸν προσπολεμῶν ἐποίησα ὥστε δόξαι τούτῳ τοῦ πρὸς ἐμὲ πολέμου παύσασθαι, καὶ δεξιὰν ἔλαβον καὶ ἔδωκα.

3. Ἄλλ' ἡ μὲν ἡμῶν μοῖρ' ὄποιπερ εἴσ' ἵτω·

παιίδων δὲ τῶν μὲν ὀρσένων μή μοι, Κρέων,
προσθῇ μέριμναν· ἄνδρες εἰσίν, ὡστε μὴ
σπάνιν ποτὲ σχεῖν, ἔνθ' ἂν ὥσι, τοῦ βίου.

4. Ἐὰν δὲ βούλη εἰς Θετταλίαν ἵέναι, εἰσὶν ἐμοὶ ἔκει ἔνοι οἵ σε περὶ πολλοῦ πουήσον-
ται καὶ ἀσφάλειάν σοι παρέξονται, ὡστε σε μηδένα λυπεῖν τῶν κατὰ Θετταλίαν.

5. Κραυγὴν πολλὴν ἐποίουν καλοῦντες ἀλλήλους, ὡστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν·
ὡστε οἱ μὲν ἔγγυτατα τῶν πολεμίων καὶ ἔφυγον ἐκ τῶν σκηνωμάτων. δῆλον δὲ τοῦτο τῇ
ὑστεραίᾳ ἐγένετο.

6. Κατατίθησιν αὐτῆς τὰς εἰκοσι μῆνας τῷ Εὐχράτει καὶ τῷ Τιμανορίδᾳ ἐπ' ἐλευθερίᾳ
καὶ ἐφ' ὧ ἐν Κορίνθῳ μὴ ἐργάζεσθαι.

7. Πολλῶν δὲ καὶ δεινῶν ὑπαρχόντων τοὺς μὲν παιδας αὐτῶν ζηλῶ, ὅτι νεώτεροί
εἰσιν ἢ ὡστε εἰδέναι οἶων πατέρων ἐστέρηνται, ἐξ ὃν δ' οὗτοι γεγόνασιν, οἰκτίρω, ὅτι
πρεσβύτεροι ἢ ὡστε ἐπιλαθέσθαι τῆς δυστυχίας τῆς ἑαυτῶν.

8. Φησὶ μὲν γὰρ οὐ πολεμεῖν, ἐγὼ δὲ τοσούτου δέω ταῦτα ποιοῦντ' ἔκεινον ἄγειν ὁ-
μολογεῖν τὴν πρὸς ὑμᾶς εἰρήνην, ὡστε καὶ Μεγάρων ἀπτόμενον καὶ Εὔβοιά τυραννίδα
κατασκευάζοντα καὶ νῦν ἐπὶ Θράκην παριόντα καὶ τὸν Πελοποννήσω σκευωρούμενον καὶ
πάνθ' ὅσα πράττει μετὰ τῆς δυνάμεως ποιοῦντα, λύειν φημὶ τὴν εἰρήνην καὶ πολεμεῖν ὑμῖν,
εἰ μὴ καὶ τοὺς τὰ μηχανήματ' ἐφιστάντας εἰρήνην ἄγειν φήσετε, ἔως ἂν αὐτὰ τοῖς τείχε-
σιν ἥδη προσαγάγωσιν. ἀλλ' οὐ φήσετε· ὁ γὰρ οἵς ἂν ἐγὼ ληφθείην, ταῦτα πράττων καὶ
κατασκευαζόμενος, οὗτος ἐμοὶ πολεμεῖ, καὶ μήπω βάλλῃ μηδὲ τοξεύῃ.

9. Démosthenés feddi / dicséri az athéniakat: a ... olyan fokán (álltok), hogy ... /
annyira ... , hogy (ebből következően) ...

ὅμεις μὲν τοίνυν, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάντες
εἰς τοσοῦτον ἀφῆγθε, προῆγθε
φιλανθρωπίας καὶ εὔσεβείας
εὐηθείας καὶ ῥάθυμίας
ἀναισθησίας
ώστε
καὶ τῶν πρότερον γεγενημένων ἀδικημάτων
τὸ λαμβάνειν δίκην ἐπέσχετε ταύτας τὰς ἡμέρας.

18 Vonatkozó mellékmondatok I.

Kijelentő, felszólító és kívánó értelmű mellékmondatok, az attractio

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Sókratésnek Glaukónhoz intézett tanácsait a valódi tudás fontosságáról!

Φυλάττου, ἔφη, ὃ Γλαύκων, ὅπως μὴ τοῦ εὐδοξεῖν ἐπιθυμῶν εἰς τούναντίον ἔλθῃς. Τὸ οὐχ ὄρας ὡς σφαλερόν ἔστι τό, ἢ μὴ οἴδε τις, ταῦτα ἢ λέγειν ἢ πράττειν ἐνθυμοῦ δὲ τῶν ἄλλων, ὅσους οἰσθα τοιούτους, οἵοι φαίνονται καὶ λέγοντες ἢ μὴ ἵσασι καὶ πράτοντες, πότερά σοι δοκοῦσιν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἐπαίνου μᾶλλον ἢ φόγου τυγχάνειν καὶ πότερον θαυμάζεσθαι μᾶλλον ἢ καταφρονεῖσθαι· ἐνθυμοῦ δὲ καὶ τῶν εἰδότων ὅ τι τε λέγουσι καὶ ὅ τι ποιοῦσι· καὶ, ὡς ἐγὼ νομίζω, εὑρήσεις ἐν πᾶσιν ἔργοις τοὺς μὲν εὐδοκιμοῦντάς τε καὶ θαυμαζομένους ἐκ τῶν μάλιστα ἐπισταμένων ὅντας, τοὺς δὲ κακοδοξοῦντάς τε καὶ καταφρονουμένους ἐκ τῶν ἀμαθεστάτων. εἰ οὖν ἐπιθυμεῖς εὐδοκιμεῖν τε καὶ θαυμάζεσθαι ἐν τῇ πόλει, πειρῶ κατεργάσασθαι ὡς μάλιστα τὸ εἰδέναι ἢ βούλει πράττειν· ἐὰν γὰρ τούτῳ διενέγκας τῶν ἄλλων ἐπιχειρῆς τὰ τῆς πόλεως πράττειν, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι εἰ πάνυ ἥρδιώς τύχοις ὕν ἐπιθυμεῖς.

A vonatkozó mellékmondatok vonatkozó névmásokkal vagy névmási határozószókkal kapcsolódnak a főmondathoz.

A kijelentő, felszólító és kívánó értelmű mellékmondatok önálló főmondatokként viselkednek, ennek megfelelő a módhasználatuk. Az attractio jelensége az, amikor a vonatkozó névmás felveszi a főmondatban álló vonatkozószó esetét is annak neme és száma mellett. Ha mutatónévmás a vonatkozószó, akkor az attractio jelensége során eltűnhet, hangsúlyos esetben megmarad. Az attractio során leggyakrabban a vonatkozószó genitivusa kerül át a vonatkozó névmás accusativusára.

<p>Kαὶ ὁ Κῦρος ἀπέπεμπε τούς γιγνομένους δασμούς βασιλεῖ ἐκ τῶν πόλεων ὕν Τισσαφέρνους ἐτύγχανεν ἔχων. ἐκ τῶν πόλεων ἀς ... ἔχων</p>	<p>Kyros is megküldte a nagykirálynak az adókat, amelyek azokból a városokból folytak be, amelyek történetesen Tissaphernésé voltak.</p>
<p>Οὔτε ἢ δεῖ πράττειν οὔτε ὕν δεῖ ἀπέχεσθαι δύνανται. οὔτε ταῦτα ἢ δεῖ ... οὔτε τουτῶν ὕν</p>	<p>Sem arra nem képesek, hogy azt tegyék, amit kell, sem arra, hogy távol tartsák magukat attól, amitől kell.</p>

Ha a vonatkozószó főnév, akkor az attractio során gyakran elveszíti névelőjét, és a mellékmondat végére kerül:

<p>Οὓς ἔώρα ὁ Κῦρος ἐθέλοντας κινδυνεύειν, τούτους καὶ ἀρχοντας ἐποίει ἡς κατεστρέφετο χώρας.</p>	<p>Kyros akikről látta, hogy önként vállalják a veszélyt, azokat annak a területnek, amit meghódított, akár a parancsnokaivá is kinevezte.</p>
---	--

II. Fordítsa görögre az alábbi mondatokat!

1. Amint észrevette, hogy Kyros elesett, elmenekült a teljes sereggel együtt, amelynek a parancsnoka volt <vezetett>. 2. Hiszen jól tudjátok, hogy a szabadságot választanám cserébe mindenért, amim van, sőt még sokkal többért is. 3. A hadtápot jobb volt arról a piacról beszerezni <venni>, amit a helybeliek tartottak. 4. Minthogy csaknem egész Hellás összesereglett és felsorakozva állt (a csatatéren), kivétel nélkül mindenki azt gondolta <senki nem volt, aki nem>, ha ütközet lesz, a győztesek uralkodni fognak, a veszesek pedig alávetettek lesznek. 5. Volt ott még más hatezer lovas, akiket Artagersés irányított. 6. A falu fölött volt egy domb, amire a király kísérete visszavonult. 7. Tissaphernés amire megesküdött, rögtön meghazudtolta. 8. Ezektől a bajuktól kivétel nélkül mindenki <senki, aki nem> mentes lesz, (ha) megszívleli (azt), amit én tanácsolok. 9. Én legalábbis (abból), amit hallok úgy ítélem meg, hogy senki (mást) nem vett körül több (ember) szeretete. 10. Kyros azt ígéri, hogy annak, amit korábban kaptak, a más-félszeresét fogja mindeneknek adni, közkatonának havonta egy dareikos helyett három féldareikost. 11. (Mivel) ilyen helyzetben vagyunk, tanácsot kérünk tőled, hogy mit kell tenni azokkal kapcsolatban, amikről beszél sz. 12. Legyetek hát méltók a szabadságra, ami a tiétek, és amiért én boldognak tartalak benneteket. 13. Kyrosnak volt ott egy palotája és egy nagy vadasparkja teli vadakkal, amikre lóhátról <ő> szokott vadászni, amikor (csak) magát és a lovait edzeni akarta. 14. De hiszen az, amit te mondasz, véleményem szerint igazán csekély(ség). 15. Az istenekre, adj nekünk tanácsot, ami (csak) szerinted a legjobb és leghelyesebb! 16. Tudom az (utat), amerre mennek. 17. Tissaphernés nagy sereget kért <küldetett érte> a nagykirálytól annak kiegészítésére <ahhoz>, ami korábban volt neki. 18. Azoknak a városoknak, amelyekbe be kellett vonulnia, megüzente, hogy biztosítanak piacot. 19. Miután átkelt a Helléspontoson, ugyanazon kon a népeken át vezetett az útja, amelyeken a perzsa is (vonult) mérhetetlen sereggel. 20. Az utat, amit a barbár egy év alatt tett meg, Agésilaos kevesebb, mint egy hónap alatt leküzdötte.

III. Fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi hely- és időhatározói mellékmondatokat, amelyek általánosságban a vonatkozó mellékmondatok közé is sorolhatók!

- Ταρσοί, τῆς Κιλικίας πόλις μεγάλη καὶ εὐδαιμων, οὗ ἦν τὰ Συεννέσιος βασίλεια τοῦ Κιλίκων βασιλέως.
- Ἐὰν δὲ μὴ τὸ πλῆθος, ἀλλ', ὥσπερ ὅπου ὀλιγαρχίᾳ ἐστίν, ὀλίγοι συνελθόντες γράφωσιν ὅ τι χρὴ ποιεῖν, ταῦτα τί ἔστι;
- Καὶ ἐπει ἐγένοντο ἐπὶ τῆς χορυφῆς τοῦ μαστοῦ ἀφ' οὗ Ξενοφῶν κατέβαινεν, ἐκυλίνδουν πέτρους.
- Ἐνθα δὲ τὸ πῦρ ἐκαίετο, διατηκομένης τῆς χιόνος βόθροι ἐγένοντο μεγάλοι ἔστε ἐπὶ τὸ δάπεδον· οὗ δὴ παρῆν μετρεῖν τὸ βάθος τῆς χιόνος.

5. Ἐδίδαξεν αὐτοὺς ἡ ἀνάγκη κατασκηνῆσαι οὗ πρῶτον εἶδον κώμην καὶ μὴ πορεύεσθαι ἔπι μαχομένους.

6. Ἀλλ' οὐ πολλαὶ ἡμέραι ἀφ' οὗ ἀντιτάξαμενοι τούτοις τοῖς ἐκείνων ἐκγόνοις πολλαπλασίους ὑμῶν αὐτῶν ἐνικᾶτε σὺν τοῖς θεοῖς.

IV. Oldja föl az attractiót, majd fordítsa szabatos magyar nyelvre az alábbi mondatokat!

1. Πέπεισμαι γὰρ ἔξ ὧν παρὸν καὶ ἀκούων σύνοιδα, τὰ πλείω τῶν πραγμάτων ὑμᾶς ἐκπεφευγέναι τῷ μὴ βιούλεσθαι τὰ δέοντα ποιεῖν ἢ τῷ μὴ συνιέναι.

2. Δέδοικ', ὡς ἀνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ ἀπαντα πρὸς ἥδονὴν ζητοῦντες πολλὰ καὶ χαλεπὰ ὧν οὐκ ἐβούλόμεθ' ὕστερον εἰς ἀνάγκην ἔλθωμεν ποιεῖν.

3. Ἐπειδὴ δὲ Κῦρος ἐκάλει, λαβὼν ὑμᾶς ἐπορευόμην, ἵνα εἴ τι δέοιτο ὠφελοίην αὐτὸν ἀνθ' ὧν εὖ ἐπαθον ὑπ' ἐκείνου.

4. Οὐ μὴν οὐδὲ ἐκεῖνό γ' ὑμᾶς ἀγνοεῖν δεῖ, ὡς ἀνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι φήφισμ' οὐδὲνὸς ἀξιόν ἔστιν, ἀν μὴ προσγένηται τὸ ποιεῖν ἐθέλειν τά γε δόξαντα προθύμως. εἰ γὰρ αὐτάρκη τὰ φηφίσματ' ἦν ἢ ὑμᾶς ἀναγκάζειν ἢ προσήκει πράττειν ἢ περὶ ὧν γραφείη διαπράξασθαι, οὕτ' ἀν ὑμεῖς πολλὰ φηφιζόμενοι μικρά, μᾶλλον δ' οὐδὲν ἐπράττετε τούτων, οὕτε Φίλιππος τοσοῦτον ὑβρίκει χρόνον· πάλαι γὰρ ἀν εἰνεκά γε φηφισμάτων ἐδεδώκει δίκην.

5. Πόθ' ἢ δεῖ πράξετ', εἰ μὴ νῦν;

19 Vonatkozó mellékmundatok II.

Okhatározó, célhatározó, következményes és feltételes értelmű mellékmundatok

I. Fordítsa szabatos magyar nyelvre Xenophón Kyros neveltetése című művének alábbi részletét! Kyros a hű Pantheiát igyekszik megvígaszalni, aki a csatában elesett Abradatas holtteste mellett térdel.

Ἐπειτα δ', ἔφη, οὐθὶ ὅτι οὐδὲ τὰ ἄλλα ἀτυμος ἔσται, ἀλλὰ καὶ τὸ μνῆμα πολλοὶ χώσουσιν ἀξίως ἡμῶν καὶ ἐπισφαγήσεται αὐτῷ ὅσα εἰκός ἀνδρὶ ἀγαθῷ. καὶ σὺ δ', ἔφη, οὐκ ἔρημος ἔσῃ, ἀλλ' ἐγώ σε καὶ σωφροσύνης ἔνεκα καὶ πάσης ἀρετῆς καὶ τάλλα τιμήσω καὶ συστήσω ὅστις ἀποκομεῖ σε ὅποι ἀν αὐτὴ ἐθέλης· μόνον, ἔφη, δήλωσον πρὸς πρὸς ὅντινα χρήζεις κομισθήναι. καὶ ἡ Πάνθεια εἶπεν· Ἀλλὰ θάρρει, ἔφη, ὁ Κῦρε, οὐ μή σε χρύψω πρὸς ὅντινα βούλομαι ἀφικέσθαι. ὃ μὲν δὴ ταῦτ' εἰπὼν ἀπήγει, κατοικήσω τὴν τε γυναικα ὅιου ἀνδρὸς στέροιτο καὶ τὸν ἄνδρα ὅιαν γυναικα καταλιπὼν οὐκέτ' ὄφοιτο. ή δὲ γυνὴ ... σφάττει ἑαυτὴν καὶ ἐπιθεῖσα ἐπὶ τὰ στέρνα τοῦ ἀνδρὸς τὴν ἑαυτῆς κεφαλὴν ἀπέθηνσκεν.

Azok a vonatkozó mellékmundatok, amelyek okhatározó, illetve következményes értelemmel rendelkeznek, semmiben sem különböznek a kijelentő értelmű vonatkozó mellékmundatoktól. Tagadásuk is οὐ - val történik. Felismerésük a szövegkörnyezet, az írói szándék pontos megértésétől függ.

Ἐοικεν, ἔφη, ὁ Ιέρων, μέγα τι εἰναι τὴν τιμήν, ἡς ὀρεγόμενοι οἱ ἄνθρωποι πάντα μὲν πόνον ὑποδύονται, πάντα δὲ κίνδυνον ὑπομένουσι.

Alighanem, Hierón, mondta, a halatalom valami nagy dolog, mert az emberek, ha erre törekednek, minden megpróbáltatást vállalnak, és minden veszéllyel szembenéznek.

A célhatározó értelmű vonatkozó mellékmundatokban is indicativus áll, de jobbára futurumban (cf.: célhatározói mellékmundatok). Tagadása μή -vel történik.

Συμβουλεύω ἡγεμόνα αἵτειν Κύρον ὅστις διὰ τῆς χώρας ἀπάξει.

Azt javaslom, kérjünk vezető Kyrostól, hogy átvezessen a területen.

A feltételes értelmű vonatkozói mellékmundatokban a feltételes periódus különböző casusai vannak jelen. Leggyakrabban casus iterativussal találkozunk, mind az általános érvényű jelen, mind pedig a múlt idő tekintetében. A casusok felismerése a ὅς, ὅστις = εἴ τις megfeleltetésen múlik. Tagadása μή -vel történik.

Οὐδενὶ φασι πολέμιοι ἥκειν, ὅστις μή πολέμου ἔρῃ.

Azt mondják, ha valaki nem szereti a háborút, arra nem jön ellenség.

Ὑμῖν ἔξεστιν πορεύεσθαι ὅπῃ ἀν ἔλησθε καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν.

Lehetőségeket van oda menni, aholá éppen kívántok, szárazföldön is és tengeren is.

II. Fordítsa az alábbi mondatokat görögre!

1. Ezek mind törvények, (mert) ezeket a nép összegyülekezve megvitatta <kivizsgálva> és írásba foglalta, meghatározva azt, amit szabad tenni és azt, amit nem. 2. Agésilaos, ha valahol <ahol csak> úgy gondolta, hogy hazájának fog valamilyen szolgálatot tenni, nem adta fel a küszködést, nem hátrált meg a veszélyek elől, nem kímélte a pénzt, nem hivatkozott sem a test(i fáradtság)ra, sem az öregségre. 3. Benneteket foglak tehát választani, és veletek szenvedem el, amit csak el kell (szenvedni). 4. Véleményem szerint minden ember úgy tartja, hogy akitől az ember ajándékot kap, iránta jószándékkal kell lenni(e). 5. Szemei tágra nyíltak <voltak>, ruhája pedig (olyan volt), amiből leginkább villanhat ki <átsejlik> érett szépsége. 6. Ha valaki történetesen nem tudott úszni, megfulladt. 7. Ha az ember valamit nem tud, hogyan lehetne abban bőlc? 8. Bármerre járunk, elfoglaljuk a vidéket. 9. Azt mondogatta, hogy a daimonion előre jelzi neki azt is, amit kell, és azt is, amit nem kell tenni. 10. Kényszeríteni fog, hogy azt tegyük, ami csak tetszik neki. 11. Bármit tegyél is, azzal a lehető legnagyobb igyekezettel kell törődni. 12. Közületek is mondja meg mindenki, ha van valami hasznos (tanácsa). 13. Bármilyenek is a zablákok, legyenek hajlékonyak. A ló ugyanis a merevet, ahogyan éppen megragadja, teljes egészében a pofájához szorítja <bírja>, ahogy a bot (esetében) is, bárhonnán ragadja meg az ember, az egészet emeli fel. 14. Ha tanácsot adnál nekem, hogy milyen tevékenységgel gyarapíthatnám a házamat, nem hiszem, hogy ezek, akiket te úrnőknek nevezel, megakadályoznának ebben. Rajta hát, bátran adj tanácsot, ha van valami jó (javaslatod). 15. Ha valakiról látta, hogy igazságos úton-módon ügyes gazda, megszervezi a területet, amit irányít, és jövedelmet termel, általában senkitől nem vonta (ezt) meg, sőt örökösen gyarapította (birtokait). 16. Kyros sokat ér, ha valakinek a barátja, de a legsúlyosabb ellenség, ha valakivel szemben áll, (olyan) gyalogsága, lovas-sága és haditengerészete van, amit mindenkor egyformán látunk és ismerünk. 17. Kyros tartományában <megalósult az>, ha nem követett el jogszertést, félelem nélkül utazhatott hellén és barbár egyaránt (oda), ahová csak akart, magával víve azt, ami éppen kedvére való volt. 18. Hát nem tartanál el akár egy embert is, ha ez a valaki akarná is és képes is lenne arra, hogy távol tartsa tőled azokat, akik megpróbálnak igazságta-lanságot elkövetni ellened? 19. Ha valaki tehát közületek szakértő gazda, vagy belevaló népvezér, vagy hozzáértő hadiúr akar lenni, vagy hasonló akar lenni Akhilleushoz, vagy Aiashoz, vagy Nestorhoz, vagy Odysseushoz, az az én kedvem keresse. Mert én mindenzt tudom. 20. Azokat a bölcselőket, akik ugyanígy pénzért árulják a bölcsességet az erre igényt tartóknak, éppen úgy hímringsóknak hívják, az azonban, aki fölisméri vala-kiről, hogy tehetséges, és megtanítva arra, ami jó csak van benne <bír> a barátjává teszi, erről úgy tartjuk, hogy azt teszi, ami egy derék polgárhoz illik.

III. Egészítse ki az alábbi mondatokat a megfelelő vonatkozó névmásokkal és névmási határozószókkal!

1. Ἔγὼ σὺν ὑμῖν ἔφομαι καὶ ... ἀν δέη πείσομαι. νομίζω γὰρ ὑμᾶς ἐμοὶ εἶναι καὶ πατρίδα καὶ φίλους καὶ συμμάχους, καὶ σὺν ὑμῖν μὲν ἀν οἴμαι εἶναι τίμιος ... ἀν ὁ, ὑμῶν δὲ ἔρημος ὁν οὐκ ἀν ἵκανός οἴμαι εἶναι οὕτ' ἀν φίλον ὡφελῆσαι οὕτ' ἀν ἐχθρὸν ἀλέξασθαι. ὡς ἐμοῦ οὖν ιόντος ... ἀν καὶ ὑμεῖς οὕτω τὴν γνώμην ἔχετε.

2. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἄνευ ἡγεμόνος ἐπορεύοντο· μαχόμενοι δ' οἱ πολέμιοι καὶ ... εἰη στενὸν χωρίον προκαταλαμβάνοντες ἐκώλυον τὰς παρόδους.

3. Τὸ δὲ ... ἀν ἔρῃ τις τούτῳ ἥδεσθαι ἀνιωμένῳ καὶ φιλοῦντα μισεῖσθαι καὶ ἀπτε-

σθαι ἀχθομένου, πῶς οὐχὶ τοῦτο ἥδη δυσχερὲς τὸ πάθημα καὶ οἰκτρόν;

4. Μέμνημαι γάρ, ἔφη, ἀκούσας ποτέ σου ὅτι εἰκότως ἀν καὶ παρὰ θεῶν πρακτικώτερος εἴη ὡσπερ καὶ παρ' ἀνθρώπων ... μὴ ὄπότε ἐν ἀπόροις εἴη, τότε κολακεύοι, ἀλλ' ὅτε τὰ ἄριστα πράττοι, τότε μάλιστα τῶν θεῶν μεμνῆτο.

5. Ὡς δὲ συνελόντι εἰπεῖν, ... εὗπους μὲν εἴη, πρᾶος δέ, ἀρκούντως δὲ ποδώκης, ἐθέλοι δὲ καὶ δύναιτο πόνους ὑποφέρειν, πείθοιτο δὲ μάλιστα, οὕτος ἀν εἰκότως ἀλυπότατός τ' εἴη καὶ σωτηριώτατος τῷ ἀναβάτῃ ἐν τοῖς πολεμικοῖς.

6. Πλοϊα δ' ὑμῖν πάρεστιν, ὡστε ... ἀν βούλησθε ἔξαιφνης ἀν ἐπιπέσοιτε.

7. Εἰπέ μοι, πότερά σοι δοκοῦσιν οἱ σοφοί, ... ἐπίστανται, ταῦτα σοφοὶ εἶναι, ή εἰσί τινες ... μὴ ἐπίστανται σοφοί;

8. ... μὲν γὰρ ὁ ἵππος ἀναγκαζόμενος ποιεῖ, ὡσπερ καὶ Σίμων λέγει, οὕτ' ἐπίσταται οὔτε καλά ἔστιν οὐδὲν μᾶλλον ή εἴ τις ὁρχηστὴν μαστιγῶν καὶ κεντρίζων ῥυθμίζοι.

9. Πάντα ... ἀν τὸ κρατοῦν τῆς πόλεως βουλευσάμενον, ... χρὴ ποιεῖν, γράφη, νόμος καλεῖται. Κἀν τύραννος οὖν κρατῶν τῆς πόλεως γράψῃ τοῖς πολίταις ... χρὴ ποιεῖν, καὶ ταῦτα νόμος ἔστι· Καὶ ... τύραννος ἀρχῶν, γράφει, καὶ ταῦτα νόμος καλεῖται.

10. Καὶ γὰρ δὴ οἱ μὲν ἄλλοι τεχνῖται ὀποκρύπτονται πως τὰ ἐπικαιριώτατα ... ἔκαστος ἔχει τέχνης, τῶν δὲ γεωργῶν ὁ κάλλιστα μὲν φυτεύων μάλιστ' ἀν ἥδοιτο, εἴ τις αὐτὸν θεῷτο, ὁ κάλλιστα δὲ σπείρων ὡσαύτως· ... δὲ ἔροιο τῶν καλῶς πεποιημένων, οὐδὲν ... ἀν σε ὀποκρύψαιτο ὅπως ἐποίησεν. οὕτω καὶ τὰ ἥθη, ὡς Σώκρατες, ἔφη, γενναιοτάτους τοὺς αὐτῇ συνόντας ἡ γεωργία ἔσικε παρέχεσθαι.

20 Függő beszéd (oratio obliqua)

Egyenes beszéd függő helyzetbe kerülése után a főmondatok sajátosságuknak megfelelően a kijelentő, fölszólító, illetve kérdő alanyi és tárgyi mellékmundatok igemódjait vagy szerkezetét mutatják (cf.: kijelentő és kérdő alanyi és tárgyi mellékmundatok). Megjegyzendő, hogy a fölszólítást, parancsot, vagy óhajt tartalmazó kívánó mondatok állítmánya minden infinitivusba kerül. Egyenes beszéd függő helyzetbe kerülése után a mellékmundatok megtarthatják igemódjukat, de a függő beszédet ‘keretező’ mondat praeteritura után e mellékmundatok indicativusai és a coniunctivusai az őv elhagyásával optativus obliquusba is kerülhetnek (kivéve a praeteritumi alakok, így az irreális alakok is). Az egyenes beszéd személy, idő- és helyviszonyai a megváltozott szövegkörnyezethez igazodnak.

<p>Amikor pedig stratégos volt Anytos azt mondta, hogy nem kell, hogy ezt tegyék azzal érvelt, hogy még nincsenek abban a helyzetben, hogy bosszút álljanak egyes ellenségeiken, hanem most nyugton kell maradniuk, ha pedig egyszer hazatérnek, akkor majd bosszút fognak állni a törvénytiprókon.</p>	<p>Στρατηγῶν δὲ ”Ανυτος οὐκ ἔφη χρῆναι ποιεῖν αὐτοὺς ταῦτα, λέγων ὅτι οὕπω οὕτω διακέοιντο, ώστε τιμωρεῖσθαι τινας τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ νῦν μὲν δεῖν αὐτοὺς ἡσυχίαν ἔχειν. εὶ δέ ποτε οἰκαδε κατέλθοιεν, τότε καὶ τιμωρήσοιντο τούς ἀδικοῦντας.</p>
---	---

I. Tegye az alábbi idézeteket függő beszédbe!

1. Θηραμένης εἴπεν·

οὐδέν μοι μέλει τοῦ ὑμετέρου θορύβου, ἐπειδὴ πολλοὺς μὲν Ἀθηναίων οἶδα τοὺς τὰ ὅμοια πράττοντας ἐμοὶ, δοκοῦντα δὲ Λυσάνδρῳ καὶ Λακεδαιμονίοις λέγω.

μετ' ἔκεινον δὲ Λύσανδρος ἀναστὰς ἄλλα τε πολλὰ εἴπε καὶ·

παρασπόνδους ὑμᾶς ἔχω,

(εἴπε) καὶ·

οὐ περὶ πολιτείας ὑπὸν ἔσται ἀλλὰ περὶ σωτηρίας, εἰ μὴ ποιήσεθ' ἢ Θηραμένης κελεύει.

2. Κίμωνος εἰπόντος·

φοβοῦμαι μὴ δικαιολογούμενος περιγένηται ἥμῶν ὁ Φίλιππος,

Δημοσθένης ἐπηγγέλετο·

πηγὰς δὴ λόγων ἔχω ἀφθόνους,

καὶ ἔφη·

περὶ τῶν δικαίων τῶν ὑπὲρ Ἀμφιπόλεως καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ πολέμου τοιαῦτα ἔρω ὕστε ἀπορράψω τὸ Φιλίππου στόμα ὀλοσχοίνῳ ἀβρόχῳ, καὶ πείσω Ἀθηναίους μὲν καταδέξασθαι Λεωσθένην, Φίλιππον δ' Ἀθηναίοις Ἀμφίπολιν ἀποδοῦναι.

3. Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ Κριτόβουλος ὁ Λαμψακηνὸς εἶπε παρελθών· ἔπειμφε μὲν ἐμὲ Κερσοβλέπτης, ἀξιοῦ δὲ ἀποδοῦναι τοὺς ὄρκους τοῖς Φιλίππου πρέσβεσι, καὶ συναναγραφῆναι Κερσοβλέπτην ἐν τοῖς ὑμετέροις συμμάχοις. ἀναστὰς ἐκ τῶν προέδρων Δημοσθένης ἔφη·

τὸ δικήιον μάρτυρας οὐκ ἐπιψηφιῶ, οὐδὲ λύσω τὴν πρὸς Φίλιππον εἰρήνην, οὐδὲ γιγνώσκω τῶν συμμάχων τοὺς ὡσπερ συνεφαπτομένους τοῖς σπένδουσι τῶν Ἱερῶν· ἀπεδόθη γὰρ περὶ τούτων ἐτέρων ἐκκλησίαν.

4. Ἀνίσταται τελευταῖος Δημοσθένης, καὶ τερατευσάμενος, ὡσπερ εἴωθε, τῷ σχήματι καὶ τρίφας τὴν κεφαλήν, ὅρῶν ἐπισημαινόμενον τὸν δῆμον καὶ δεδεγμένον τοὺς παρ' ἐμοῦ (Αἰσχίνης) λόγους, ἔφη·

ἀμφοτέρων θαυμάζω, καὶ τῶν ὀκουόντων καὶ τῶν πρεσβευσάντων, ὅταν παρέντες τὸν χρόνον, οἱ μὲν τὸν τοῦ βουλεύσασθαι, οἱ δὲ τὸν τοῦ συμβουλεύειν, ἀποδιατρίβωσι τὴν ὑπερόριον λαλιὰν ἀγαπῶντες ἐν τοῖς οἰκείοις πράγμασιν· οὐδὲν γὰρ ἔστι βράχον ἢ πρεσβείαν ἀπαγγεῖλαι.

5. Ἐτόλμησε δὲ Δημοσθένης εἰπεῖν·

σὺ (Αἰσχίνης) τοῖς σεαυτοῦ λόγοις περιπλέτεις.

Φησὶ γάρ·

αὐτὸς εἴπεις ὦ Αἰσχίνη, ὅτ' ἔκρινες Τίμαρχον·

πάντες κατ' αὐτοῦ (Τίμαρχος) τὴν τῆς πορνείας φήμην παρειλήφασι, ὁδ' Ἡσίοδος ποιητὴς ἀγαθὸς ὃν λέγει·

φῆμη δ' οὕτις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥντινα λαοὶ

πολλοὶ φημίξωσι· θεός νυ τίς ἔστι καὶ αὐτή,

ἡ δ' αὐτὴ ταύτη ἥκει νῦν θεός σου κατηγοροῦσα· πάντες γάρ λέγουσι·

χρήματα ἔχει Αἰσχίνης παρὰ Φιλίππου.

II. Tegye az áruló Orontas és Kyros Xenophón által leírt beszélgetését egyenes besédbe! A szereplők természetesen tegeződnek. A gondolatjelek között olvasható beszúrás a szövegösszefüggés megértését segíti, az átalakítás során eltűnik.

Ο Κῦρος ἡρώτα Ὁρόντα, εἰ εἴη ὁ τι ἐκεῖνον ἡδίκησε. ἀπεκρίνατο ὅτι οὗ πάλιν δὲ ὁ Κῦρος ἡρώτα, οὐκοῦν ὑστερον, ὃς αὐτὸς ἐκεῖνος ὄμοιογει, οὐδὲν ὑπ' αὐτοῦ ἀδικούμενος ἀποστὰς εἰς Μυσοὺς κακῶς ἐποίει τὴν χώραν αὐτοῦ ὃ τι ἐδύνατο. ἔφη Ὁρόντας. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Κῦρος, ὅπότ' αὖ ἔγνω τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν, ἐλθὼν ἐπὶ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος βωμὸν μεταμέλειν τε αὐτῷ ἔφη καὶ πείσας αὐτὸν πιστὰ πάλιν ἐδώκε αὐτῷ καὶ ἔλαβε παρ' αὐτοῦ. καὶ ταῦθ' ὡμολόγει Ὁρόντας. Τί οὖν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀδικηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ τότε τὸ τρίτον ἐπιβούλευντον αὐτῷ φανερός γέγονε. εἰπόντος δὲ τοῦ Ὁρόντα ὅτι οὐδὲν ἀδικηθεὶς, ἡρώτησεν ὁ Κῦρος αὐτόν εἰ οὖν ὄμοιογοι περὶ αὐτὸν ἀδικος γεγενῆσθαι. Ἡ γὰρ ἀνάγκην εἶναι ἔφη Ὁρόντας. ἐκ τούτου πάλιν ἡρώτησεν ὁ Κῦρος, ἔτι οὖν ἀν γένοιτο τῷ ὀδελφῷ αὐτοῦ πολέμιος, αὐτῷ δὲ φίλος καὶ πιστός. ὃ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδὲν εἰ γενοίτο αὐτῷ γ' ἂν ποτε ἔτι δόξαι. πρὸς ταῦτα Κῦρος εἶπε τοῖς παρούσιν, ὅτι ὃ μὲν ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα δὲ λέγει· αὐτῶν δὲ πρῶτον – ἐκέλευε – Κλέαρχον ἀποφήνασθαι γνώμην ὃ τι ἐκείνῳ δοκεῖ.

III. A makedón Alexandros, Amyntas fia, a nagykirály fővezérének, Mardoniosnak követeként érkezett Athénba. Feladata az lett volna, hogy rávegye az athéniakat, kösse nek szövetséget a perzsákkal. Hérodotos ión nyelvjárásból írt beszámolója a következő egymásba fonódó egyenes beszédeket, idézeteket tartalmazza:

1. Alexandros beszél az athéniakhoz
2. Mardonios beszél Alexandroshoz
3. Xerxés (levele) beszél Mardonioshoz
4. Mardonios beszél Alexandroshoz
5. Mardonios (Alexandros közvetítését kikapcsolva) beszél az athéniakhoz
6. Alexandros beszél az athéniakhoz
- 6a. Hérodotos közbeékelte megjegyzése
6. Alexandros beszél az athéniakhoz.

Tegye az ión szöveg vonatkozó részeit attikai függő beszédbe az összes lehetséges változat megjelölésével! Gondolatjelek között vannak a szövegösszefüggés könnyebb megértése végett az eredeti szövege szűrt kiegészítések.

1. Ὡς δὲ ἀπίκετο Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθεὶς ὑπὸ Μαρδονίου, ἔλεγε τάδε·

"Ανδρες Ἀθηναῖοι, Μαρδόνιος τάδε λέγει·

2. Ἐμοὶ ἀγγελίη ἦκει παρὰ βασιλέος λέγουσα ὥδε·

3. Ἀθηναίοισι τὰς ὄμαρτάδας τὰς ἐς ἐμὲ ἔξ ἔκεινων γενομένας πάσας μετίημι. Νῦν τε ὥδε, Μαρδόνιε, – προλέγω –, ποίεε· τοῦτο μὲν τὴν γῆν σφι ἀπόδοις, τοῦτο δὲ ἀλλην πρὸς ταύτη ἐλέσθων αὐτοί, ἦντινα ἀν ἐθέλωσι, ἔόντες αὐτόνομοι· ἵρα τε πάντα σφι, ἦν δὴ βιούλωνται γε ἐμοὶ ὅμοιογέειν, ἀνόρθωσον, ὅσα ἐγὼ ἐνέπρησα.

4. – Τούτοισι δὲ πρὸς ἔπεισι προσέθηκε Μαρδόνιος· – Τούτων δὲ ἀπιγμένων ἀναγκαίως ἔχει μοι ποιέειν ταῦτα,

5. ἦν μὴ τὸ ὑμέτερον ἀντίον γένηται. Λέγω δὲ ὑμῖν τάδε. Νῦν τί μαίνεσθε πόλεμον βασιλέϊ ἀειρόμενον· Οὔτε γάρ ἀν ὑπερβάλοισθε οὔτε οἷοί τέ ἔστε ἀντέχειν τὸν πάντα χρόνον. Εἴδετε μὲν γάρ τῆς Ξέρξεω στρατηλασίης τὸ πλῆθος καὶ τὰ ἔργα, πυνθάνεσθε δὲ καὶ τὴν νῦν παρ' ἐμοὶ ἐουσαν δύναμιν, ὡστε καὶ ἦν ἡμέας ὑπερβάλησθε καὶ νικήσητε, τοῦ περ ὑμῖν οὐδεμία ἐλπίς εἰ περ εὖ φρονέετε, ἀλλη παρέσται πολλαπλησίη. Μὴ ὧν βιούλεσθε παρισούμενοι βασιλέϊ στέρεσθαι μὲν τῆς χώρης, θέειν δὲ αἱεὶ περὶ ὑμέων αὐτῶν, ἀλλὰ καταλύσασθε· παρέχει δὲ ὑμῖν κάλλιστα καταλύσασθαι, βασιλέος ταύτη ὄρμηνου.

– καὶ ἐκέλευε –

"Εστε ἐλεύθεροι, ἡμῖν ὅμαιχμίην συνθέμενοι ἔνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης.

6. – μετὰ δὲ ταῦτα Ἀλέξανδρος προσέθηκε –

Μαρδόνιος μὲν ταῦτα, ὡς Ἀθηναῖοι, ἐνετείλατό μοι εἰπεῖν πρὸς ὑμέας. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν εὐνοίης τῆς πρὸς ὑμέας ἔξι ἐμέο ἐούσης οὐδὲν λέξω οὐ γὰρ ἀν νῦν πρῶτον ἐκμάθοιτε, προσχρητίζω δὲ ὑμέων πείθεσθαι Μαρδονίω. Ἐνορέω γὰρ ὑμῖν οὐκ οἶοιστε ἐσομένοισι τὸν πάντα χρόνον πολεμέειν Ξέρξη εἰ γὰρ ἐνώρων τοῦτο ἐν ὑμῖν, οὐκ ἀν κοτε ἐς ὑμέας ἥλθον ἔχων λόγους τούσδε· καὶ γὰρ δύναμις ὑπὲρ ἄνθρωπον ή βασιλέος ἐστί καὶ χεὶρ ὑπερμήκης. Ἡν δὲν μὴ αὐτίκα ὁμολογήσητε,

6. μεγάλα προτεινόντων ἐπ' οἷσι ὁμολογέειν ἐθέλουσι,
6. δειμαίνω ὑπὲρ ὑμέων ἐν τρίβῳ τε μάλιστα οἰκημένων τῶν συμμάχων πάντων αἰεί τε φθειρομένων μούνων, ἔξαιρετόν τι μεταίχμιον τὴν γῆν ἐκτημένων.

– καὶ ἐκέλευε – Ἄλλὰ πείθεσθε· πολλοῦ γὰρ ὑμῖν ἄξια ταῦτα, εἰ βασιλεύς γε ὁ μέγας μούνοισι ὑμῖν Ἑλλήνων τὰς ὁμαρτάδας ἀπιεὶς ἐθέλει φίλος γενέσθαι.

Ἀλέξανδρος μὲν ταῦτα ἔλεξε.

Kiegészítendő mondatok

1. Οἱ μὲν σοφοὶ εῦ πράττουσι, ... κακοὶ οὖ.
A : οἱ   B : οὖ   C : οἱ δὲ   D : οὖ γάρ
2. Ἡ πενία ... τέχνας ἐγείρει.
A : ἡ   B : τῆς   C : τὰς   D : ἀς
3. Πώμη ... γνώμης νίκην οὐ φέρει.
A : μετὰ   B : ἄνευ   C : σὺν   D : ἵνα
4. Οἱ ἐνθάδε οὐ πείθονται ...
A : ἐμέ   B : σοῦ   C : ὑμεῖς   D : ἡμῖν
5. Νεκρὸς ... δάκνει.
A : μὴ   B : οὐ   C : νεκρὸν   D : πολλάκις
6. Οἱ Μιλήσιοι διαφέρουσι ...
A : οἱ σοφοί   B : πως   C : τὴν σοφίαν   D : φιλοσοφῶ
7. .... ἔχομεν οὕτε ὅπλα οὕτε ἵππους.
A : Οὐ γάρ   B : Οὐκ   C : Μὴ   D : Μήτε
8. Τὰς Μοίρας οὐκ ... ἐκφεύγειν.
A : ἔστιν   B : ἔστιν   C : εἰσὶν   D : εἴσιν
9. Οἱ ὑπὲρ τῆς πατρίδος τεθνηκότες ἄξιοι εἰσι ...
A : τῆς τιμῆς   B : τῇ πόλει   C : φιλόπολις   D : φιλοπολίτας
10. Ὁ στρατηγός, ... πειθόμεθα, τολμηρὸς ἐστίν.
A : δὲ   B : ὑμεῖς   C : τῷ   D : ω̄
11. .... παῖδες οἱ γέροντες.
A : Ἀπαξ   B : Τρίτοι   C : Διτὶς   D : Ἐξ
12. Πλούσιοι ἔγενοντο ... φεύδεσθαι.
A : τὸ   B : οὐ   C : τῷ   D : οἱ
13. Τὰς μελίτας ... τὴν φιλεργίαν θαυμάζομεν.
A : ἐπὶ   B : ἔνεκα   C : διὰ   D : χάριν
14. .... βέλη ἔβλήθη ὑπὸ τῶν βαρβάρων.
A : Πολλὰ   B : Πόλεις   C : Μεγάλη   D : Ἡ δὲ
15. Τοῦτον τὸν πολίτην ... ἥροῦντο.
A : στρατηγῷ   B : στρατηγὸν   C : ἄρχοντι   D : ταχέως
16. Τοῖς παισὶ σωφροσύνη ...
A : προσήκειν   B : πρέπει   C : προσήκετε   D : πρέπομεν
17. Οἱ Ἀθηναῖοι ... ἡδίκησαν.
A : ὑμῖν   B : τὸν Σωκράτην   C : πολλῶν   D : σε
18. Δῶρα θεοὺς ...
A : πείθει   B : πείθουσιν   C : ἐπείθοντο   D : πείθεσθε
19. .... πιστεύετε τῇ τύχῃ.
A : Μηδεὶς   B : Μὴ   C : Οὐδένα   D : Οὐδενὸς
20. .... οἵη ὡφελήσειν τοὺς δικαίους ἐν τῷ πολέμῳ;
A : Οἱ θεοὶ   B : Τοὺς θεοὺς   C : Τῶν θεῶν   D : Τοῖς θεοῖς

21. Αἱ ἥδοναι πολλάκις ... πηγαὶ λυπῶν.
 A : εἰσὶ B : εἴσι C : ἥσαν D : ἔστι
22. Τοῦτον τὸν κήρυκα νίκην ... ἐλπίζομεν.
 A : ἀγγέλλει B : ἀγγέλλειν C : ἀγγελεῖν D : ἀγγέλλουσαν
23. ... ὑγιείας ἄβιος βίος.
 A : Μέχρι B : Χωρὶς C : Ἐξω D : Μεταξὺ
24. Εἰκότως τὴν εἰρήνην ... προκρίνομεν.
 A : τὰς μάχας B : ταῖς μάχαις C : τοῦ πολέμου D : τῷ πολέμῳ
25. Ἀπέθανον ἐν τῇ μάχῃ ὁ γδοήκοντα ...
 A : ἵππεα B : στρατιώτης C : ὅπλιται D : πολέμια
26. Τὸ ... λέγειν χαλεπόν ἔστιν.
 A : καλὸς B : εὖ C : κάλλος D : καλεῖν
27. Τὴν φιλίαν μὴ λῦε, ... φύλαττε.
 A : καὶπερ B : ὅτε C : ἀλλὰ D : ὅπλα
28. ... πειρατὴς ἀπάγει τὸν ἵππον.
 A : Ἡ B : Τῆς C : Ὁ D : Τίς
29. Ταῦτα ... ἔφυγον.
 A : ἄκων B : ἀκούοντος C : ὁρώσης D : ἀκούσαντες
30. Τὰ δῶρά ... ἐν τῇ οἰκίᾳ.
 A : ἔστι B : ἔστιν C : ἔστιν D : εἰσιν
31. Ἡ μὲν δειλία ... φέρει, ἡ δὲ ἀνδρεία νίκην.
 A : ἥροχθην B : ἥττον C : ἥτταν D : ἥσαν
32. Οἱ ... ἐπιθέμενοι ἔάλωσαν.
 A : ἡμᾶς B : σοῦ C : ὑμῖν D : ἔαυτὸν
33. Τὰ ἀνδράποδα οὐκ ἀναμένει ... τῇ ἀγορᾷ.
 A : ἀπὸ B : ἐν C : ἀνὰ D : διὰ
34. Οἱ πελασταὶ ἀπέθανον ...
 A : τοῖς βέλεσιν B : βαλῶν C : βελτίων D : τοῦ βέλους
35. Μετὰ δὲ τοῦτο φίλος ἦν ...
 A : αὐτή B : αὐτῷ C : τοῦτον D : ἐκεῖνο
36. Τῶν ... Ἀρτεμισία γνώμῃ καὶ σοφίᾳ διαφέρει.
 A : βασιλέων B : βασιλειῶν C : βασίλεια D : βασίλισσα
37. Χείρ .... νίπτει, δάκτυλοι δὲ δακτύλους.
 A : χρεία B : χερσὶν C : χειρα D : χειρες
38. Ἐλέφαντα ... μύιας ποιεῖς.
 A : ἐκ B : πλήν C : ἔξ D : τὰς
39. Ὁ λύκος ταῖς ... ἐπιβουλεύει.
 A : αἰγὶς B : αἰγὶ C : ἀξίαις D : αἰξὶν
40. ... ἄδικοι ἐγένοντο, ὥστε πολίτας ἀπέκτειναν ἀκρίτους.
 A : Ὄπως B : Οὕτως C : Οἴ δὲ D : Ὄσπερ

41. Ἔλληνες ... παιδες, γέρων δὲ Ἔλλην οὐκ ἔστιν.
 A : οὕποτε   B : εἴθε   C : ἀεὶ   D : οὔτοι
42. Ἐν πολέμῳ ... ἔνεστι δις ἀμαρτεῖν.
 A : οὐκ   B : οὐχ   C : οὐδὲν   D : οὐδενὶ
43. Οἱ οἰκοι μείναντες ... τοὺς μισθοφόρους τοὺς ἀπὸ τῶν νήσων ἀφικομένους.
 A : ἵησι   B : ἴσασι   C : οἴδεν   D : εἴδον
44. ... χελιδῶν ἔαρ οὐ ποιεῖ.
 A : Εἰς   B : Μία   C : Εἰς   D : Τῶν
45. Τοῦ μὲν διδασκάλου ἔστι διδάσκειν, τῶν δὲ παιδῶν ...
 A : φοιτῶν   B : μαντεύεσθαι   C : παιδεύειν   D : μανθάνειν
46. ... οἱ ὅπλιται ἀφίκοντο, ἔμενον ἐν τῷ στρατοπέδῳ.
 A : Ποι   B : Ἐπει   C : Ὁπως   D : Ἐὰν
47. ... ἀνθρώπων οὐκ ἀποθνήσκει.
 A : Μηδεὶς   B : Τῶν   C : Ἀπάντων   D : Οὐδεὶς
48. Ἡ μὲν πόλις ... , οἱ δὲ πολῖται ἔφευγον.
 A : διέφθειρεν   B : διέφθειραν   C : διεφθείρετο   D : διέφθορα
49. ... συχναὶ γλαῦκες ἥσαν.
 A : Ἀθήναζε   B : Εἰς Ἀθήνας   C : Ἐν Ἀθήναις   D : Ἀθήνηθεν
50. Οἱ Μῆδοι ἐπέθεντο ἡμῖν ...
 A : πορεύειν   B : πορεύσασιν   C : πορευομένοις   D : πορεύεσθαι
51. Ὁ Νικίας ... ἐδίωκεν αὐτοὺς.
 A : αὔριον   B : ἐχθὲς   C : ἀργύριον   D : πότε
52. Ἐξ ὄνυχων ... λέοντα ἔνεστι μαθεῖν.
 A : τὰ   B : τὸν   C : τῶν   D : ἐν
53. Ἄλλοι ... τρόπους ἐπαινοῦσιν.
 A : οὓς   B : πούς   C : ἄλλους   D : οὓς
54. Μή τρέφε ... ἐλπίδα.
 A : ἐκεῖνον   B : κενὴν   C : ἐκεῖ   D : ω
55. Οἱ σύμμαχοι οὐ ... τῷ στρατηγῷ ἀπέθανον.
 A : πεισθησόμενοι   B : πέπεικεν   C : πέποιθα   D : πεισθέντες
56. Οὔτε συμπόσιον χωρὶς ὄμιλίας ... πλοῦτος χωρὶς ἀρετῆς ἥδονὴν ἔχει.
 A : οὐδὲ   B : οὔτοι   C : οὔτε   D : οὐχὶ
57. Ἐν τῷ ἐν ... ἱερῷ καλὰ ἀναθήματα ἦν.
 A : Δελφὶς   B : Δελφοῖς   C : Πυθοῖ   D : Πυθωνόθεν
58. Οὐδὲν ἐφίλει μᾶλλον ... κλέος.
 A : τοῦ   B : ἥ   C : ἥ τὸ   D : —
59. Φυλάττεσθε ... κόλακας.
 A : ὑμᾶς   B : τῆς   C : τοὺς   D : τὰς
60. ... ὅπλιται ἐκ Πλαταιῶν ἀφορμηθέντες ἐπορεύθησαν ἐπὶ τοὺς Πέρσας.
 A : Ἀπαξ   B : Τέτταρα   C : Διακόσιαι   D : Χίλιοι

61. Παις μὲν ... ἡδέως συνδιατρίβει, νεανίας δὲ νεανίᾳ.
 A : παιᾶ B : παισὶ C : πᾶσι D : παιδὶ
62. Περὶ τοῦ ... ἔλεγεν.
 A : νυκτὸς B : παιδεύειν C : πόλεως D : νεώς
63. Τούτων οὕτως ... ἐσπείσαντο.
 A : ἔχων B : ἔχοντες C : ἔχόντων D : ἐν ταῖς σπονδαῖς
64. Τὸν ποιητὴν ... εἰκάζομεν.
 A : Ὁμηρον B : τῇ μελίτῃ C : τῶν τεττίγων D : ἀηδῶν
65. Τῇ δωδεκάτῃ ἡμέρᾳ τὸ στράτευμα ... τῇ πόλει ἐστρατοπεδεύσατο.
 A : πρὸς B : ἀμφὶ C : πρὸ D : ἀντὶ
66. Πολλὰ ἔχει ... καλά.
 A : κώνειον B : λοιψὸς C : σιωπὴ D : ταραχὴ
67. Τὴν σοφίαν ... προκρίνω.
 A : δόξαν B : τὴν δόξαν C : τῆς δόξης D : δόξη
68. Δοκεῖς, ἔφη, ... Νικία, εὖ λέγειν.
 A : φῶ B : ὁ C : ὁ D : ὁ
69. Τοῦ ταξιάρχου φυγόντος οἱ ὀπλῖται ἔκυτοὺς ... παρέδοσαν.
 A : βασιλέας B : τοῦ βασιλέως C : τῷ βασιλεῖ D : βασιλεῖς
70. Ὁ ὑπνος ... ὅμοιός ἐστιν.
 A : καὶ ὁ θάνατος B : θάνατον C : τοῦ θανάτου D : τῷ θανάτῳ
71. Ὁ στρατὸς νυκτὸς ἀφορμηθεὶς πρὸς τὴν πόλιν ἀφίκετο πρὸ τῆς ...
 A : ἔως B : ἔω C : ἔω D : ἔω
72. ... δὲ Μούσας εἶναι νομίζουσιν.
 A : Τρία B : Ἐννέα C : Ἐννεάς D : Τρις
73. Ἡ μάχη ἐπαύθη ...
 A : θέρος B : χειμῶνι C : πρὸς τὸ ἔαρ D : εὐδία
74. Μίλια οὖν ἡμέραν οἱ Θηβαῖοι ... ἐστρατοπέδευσαν.
 A : αὐτὸς B : αὐτὸν C : αὐτοῦ D : αὐτῷ
75. Οἱ ... τὸν βασιλέα ἀπέθανον ὑπὸ τῶν συνωμοτῶν.
 A : ἀνὰ B : διὰ C : μετὰ D : ἀμφὶ
76. Καὶ τοῦτο δῆλόν ἐστιν, ... οὐδέν με ὡφελήσει ὅδε ὁ βωμός.
 A : ὁ B : τοῦτο C : δτι D : ὥστε
77. Τῇ ὀγδόῃ καὶ δεκάτῃ ἡμέρᾳ ... τὰς Σάρδεις ἀφίκοντο.
 A : πρὸς B : διὰ C : ὡς D : πρὸ
78. Ὁ νόμος ... λέγεται.
 A : τύραννος B : τύραννον C : τυράννου D : τυράννῳ
79. Οἱ Μιλήσιοι ὑπὸ τῶν Περσῶν ... ἀπέθανον.
 A : ἐλόντες B : ἀλόντες C : ἀλωσόμενοι D : αἱρήσοντες
80. ... τὸν ποιητὴν ἐπαινῶ, ὑμεῖς δὲ τὸν ἡγήτορα.
 A : Ἐγὼ B : Σὺ C : Οὗτος μὲν D : Ἐκείνη μὲν

81. Ἐννέα ἔτη οἱ Ἀχαιοὶ ... τῆς Τροίας ἐστρατοπέδευνον.
 A : ἐν   B : πρὸ   C : ἀνὰ   D : μετὰ
82. Τὴν ἀλήθειαν ... τῶν ἀρετῶν εἶναι λέγουσιν.
 A : πηγὴ   B : χρήνη   C : ρίζαν   D : μάρτυς
83. Ἡ βασίλεια ἄρξασα τετταράκοντα ... ἀπέθανεν.
 A : ἔτι   B : ἔτη   C : ἥθη   D : ἔθων
84. Πλοῦς ... οὐκ ἔστιν ὅμοιος.
 A : πλῷ   B : ναυσίν   C : πλοίω   D : δλκάσι
85. Ἐπήνεσεν τοὺς ... φυγόντας ἐν τῇ μάχῃ.
 A : —   B : οὐ   C : μὴ   D : αὐτοὺς
86. Τὸ κελεύειν ... ἔστι ρᾶσιν τοῦ πείθεσθαι.
 A : πολύς   B : πολλῶν   C : πολλῷ   D : πολλοῦ
87. Νοῦς ... καὶ νοῦς ἀκούει.
 A : ὁρᾶ   B : ὄρα   C : ὁρᾶν   D : ὄρῶν
88. Ὁ νεανίας φίλιός τε καὶ χαρίεις ἦν, ὡσθ' ὑπὸ πάντων ....
 A : φιλεῖν   B : φιλεῖσθαι   C : φιλοῦσιν   D : φιλοῦ
89. ... ὁ πρεσβευτὴς ἀφίκετο, ἀπέθανε.
 A : Ὁπόταν   B : Ἐπεὶ   C : Πρὶν ἂν   D : Ὅταν
90. ... , γυναιξὶ κόσμον ἡ σιγὴ φέρει.
 A : Γυναικα   B : Γύναι   C : Γυναικας   D : Γυναικί
91. Ὁ στρατὸς ... ὑπὸ τοῦ Δημοσθένους.
 A : σέσωκεν   B : σώσοντος   C : ἐσώθη   D : σωθήσῃ
92. Ὁ Πεισίστρατος τύραννον τῶν Ἀθηναίων τρίς ... κατέστησε.
 A : —   B : τυραννίδα   C : ἐαυτὸν   D : ἢ ἐνάκις
93. Οἱ πολῖται ... ἔβαλλον τὸν ῥήτορα.
 A : μῆλα   B : καρπῶν   C : λίθοις   D : δόρατι
94. Οὐκ ἥλθομεν ὡς τῷ βασιλεῖ ...
 A : θαփοῦσαι   B : καταλιπεῖν   C : πολεμήσοντες   D : ἀγγελθέντι
95. Οὐ ... , ἀλλ' ἐμὲ διώκει.
 A : σύ   B : σά   C : σέ   D : σή
96. Αἱ νῆες ἔπλευσαν ... ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου.
 A : Ἀθήνηθεν   B : Ἀθήνας   C : Ἀθήναξε   D : Ἀθήναις
97. Ὁ τοξότης ... μάχεται.
 A : δόρατι   B : τῷ τόξῳ   C : τῷ δορὶ   D : χειρὶ
98. Οὔτε παρὰ νεκροῦ ὄμιλίαν, ... παρὰ φιλαργύρου χάριν δεῖ ζητεῖν.
 A : αὖτε   B : ἀλλὰ   C : οὔτε   D : εἴτε
99. Οἱ ἄγγελοι οἱ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἐλθόντες ... ταῦτα τοῖς Λακεδαιμονίοις.
 A : ἥγγειλαν   B : καὶ λέγοντες   C : γεγραμμένα   D : ἔρειν
100. Ὁ λύκος τὴν ... , οὐ τὴν γνώμην ἀλλάττει.
 A : θριξίν   B : τρίχα   C : τριχί   D : τριχός

101. Οὔτε ξένοις νόμιμόν ἐστιν ἐν τῇ Σπαρτῇ ... οὔτε τοῖς Σπαρτιάταις ἐν τῇ ξένῃ.
 A : ιέναι   B : διατρίβειν   C : ἔξεστιν   D : μάχεσθαι
102. ... δύναται ὁ βασιλεὺς· ὥστε ζητεῖτε πεῖσαι αὐτὸν ὑμᾶς ὠφελεῖν.
 A : Μέγα   B : Πολλὰς   C : Δύναμιν   D : Τοσοῦτος
103. Στράτευμα ἐπέμφθη ἀπὸ Πλαταιῶν ... τοὺς Ἀθηναίους Μαραθῶνι ὅντας.
 A : πρὸς   B : ἐπὶ   C : ἀνὰ   D : διὰ
104. ... ἐστιν ἡ ἐν Θερμοπύλαις μάχη.
 A : Δόξα   B : Ἐνδοξός   C : Εὐδοκία   D : Λαμπροτάτη
105. ... λέοντες, ἐν μάχῃ δ' ἀλώπεκες.
 A : Οἴκοι   B : Οἴκους   C : Οἴκων   D : Οἴκοι
106. Ἡμεῖς ... δύναμιν εἶχομεν τῶν Λακεδαιμονίων.
 A : κρείττον   B : πολλήν   C : μείζω   D : κράτιστον
107. Οἱ μὲν ἀνθρωποι θνητοί εἰσιν, ... θεοὶ ἀθάνατοι.
 A : ἀλλὰ οἱ   B : καὶ οἱ   C : οἱ δὲ   D : εἰσιν
108. Ἄφρων ἐστὶν οὗτος, ὃς ἔαυτῷ δοκεῖ πάντα ...
 A : δύνασθαι   B : δύνασαι   C : δεδύνηται   D : δυνάμεων
109. Τὰ χρήματα ... ἐπέμφθη ἀπὸ τῶν νήσων.
 A : Ὄλυμπίασιν   B : Θήβηθεν   C : Ἀθήναζε   D : Μεγαροῖ
110. Τοῦ ... ἐστὶ μανθάνειν.
 A : μαθητὴς   B : νεανίου   C : γυναικὸς   D : παρθένου
111. Νυκτὸς καθεύδοντες ...
 A : ἔπλευσαν   B : ἐμάχοντο   C : ἔψυγον   D : ἀπέθανον
112. Καὶ ἐν τῇ θαλάττῃ παντοῖα ζῶά ...
 A : ζῶσιν   B : βίοι   C : ἐστιν   D : βιοῦσιν
113. Τὰ χρήματα ἀνθρώποις εὑρίσκει ...
 A : κέρδους   B : πάθους   C : φίλους   D : μίσους
114. Οὐ ... εἰμὶ ἀνόητος οὐδὲ ἐθέλω τὸν πόλεμον ἀντὶ τῆς εἰρήνης.
 A : μὲν   B : οὖν   C : γάρ   D : μόνον
115. Οἱ νησιῶται ... χρήματα ἢ ναῦς ἐπεμφαν.
 A : πλείω   B : πολλὴ   C : πλείους   D : πλήρη
116. Ὁ Λυσίας τὸν δοῦλον ἐκέλευσε ... τὴν θύραν.
 A : κροῦσαι   B : φαγεῖν   C : ἀγγεῖλαι   D : πέπραξαι
117. Πολλὰ δῶρα ... ναυσὶ παρὰ τῶν ἐν ταῖς νήσοις.
 A : ἔρχονται   B : διαφέρει   C : ἐφέρετο   D : ἐκφέροντο
118. Ὁ ἀνεξέταστος βίος οὐ βιωτὸς ...
 A : ἀνθρωπὸς   B : ἀνθρωπὸν   C : ἀνθρώπου   D : ἀνθρώπῳ
119. Πείθεσθε, ὡς ... , τῷ νόμῳ.
 A : παῖ   B : γύναι   C : πολῖται   D : βασιλεῦ
120. Οἱ ἄφρονες τὰ παρόντα ... τὰ ἀπόντα διώκουσιν.
 A : ἀφέντες   B : φαιδρότητα   C : εῖς   D : λαμβάνουσι, ὅπως

121. Πρέσβεις ... ὑπὸ τῶν Θηβαίων ὡς τὸν βασιλέα.
 A : πέπεμπται   B : πεμφόμενος   C : πεμφαμένους   D : ἐπέμφθησαν
122. Τὸν χειμῶνα ἡ ναῦς ἔμενε ἐν τῷ λιμένι, καὶ ... ἐξέπλευσεν.
 A : μηδεὶς   B : οὐδέ   C : ἄμ' ἦρι   D : ἐπὶ τὴν ἥω
123. ... τῆς νίκης τὸ ἐγκώμιον ἀδεις.
 A : Ἀπὸ   B : Πρὸ   C : Πρὸς   D : Κατὰ
124. Οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων ... πρὸ τοῦ θανάτου.
 A : ὅλβος   B : ὅλβιος   C : μακαρίζει   D : μάκαρος
125. Τὰ δένδρα ... τοῖς φύλλοις καὶ τοῖς καρποῖς.
 A : συμφέρουσι   B : διαφέρουσι   C : διαφέρει   D : συμφορὰ
126. Ἐκατὸν στάδια ... πᾶσαν τὴν νύκτα πρὸς τῷ ποταμῷ ἔμενον.
 A : πορεύομαι   B : πορευθέντες   C : ἐπόρευσαν   D : πορευσομένην
127. Δεῖ γαμεῖν ἐκ ... ὁμοίων.
 A : τοὺς   B : τῶν   C : τὰς   D : ταῖς
128. ... σωφροσύνη πρέπει.
 A : Τὸν νέον   B : Τοῦ νεανίσκου   C : Τῷ νεανίᾳ   D : Ὕπερ παῖ
129. Φαῦλος ... καλοῦ πράγματος ὅχλος.
 A : κριτής   B : δικαστὴν   C : κριτοῦ   D : δικαίω
130. Καὶ ὁ ληστὴς ‘ὦ γύναι’ ... ‘ὄνομά σοι τί ἔστιν?’
 A : φασὶ   B : ἔφη   C : φάτω   D : φαίεν
131. Τοῖς μὲν οὖν τῶν Αἰγυπτίων ἱεροὶ εἰσιν οἱ χροκόδιλοι, ... δ' οὔ.
 A : τοῖς   B : οἵς   C : οἱ   D : καίτοι
132. Οἱ φύλακες τοὺς ... ἐφύλαξαν.
 A : ὀδοὺς   B : ἵππεις   C : Πέρσας   D : ποὺς
133. Οὐ μετανοεῖν, ... προνοεῖν χρὴ τὸν σοφόν.
 A : καὶ   B : ἀλλὰ   C : οὐδὲ   D : ἢ
134. Ἀπέχει ... ἡ Ἡλις πολλοὺς σταδίους.
 A : τὰς Ἀθήνας   B : τοῦ Ἀργους   C : Πυθοῖ   D : Θήβας
135. ... ναύτης τῇ θαλάττῃ χαίρει.
 A : Τῇ   B : Τῆς   C : Ὅ   D : Ὕ
136. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ὁ στρατηγὸς ἐκκλησίαν ...
 A : ἔδρασαν   B : πράξοντος   C : ἐποίησε   D : δρᾶν
137. Ὁ μὲν στρατηγὸς ἦν ἐν τῇ σκηνῇ· ὁ δὲ στρατιώτης ... ἔφερεν.
 A : νοῦς   B : ὄρος   C : οἶνον   D : χερσίν
138. Ἔπεμφαν ἵππεας ... τὴν ἥπταν.
 A : ἀγγέλλειν   B : ἀγγελλούσας   C : ἀγγελοῦντας   D : ἀγγελουμένας
139. Χαίρετε, ὡς στρατιῶται· ... ἱερὰ καλά ἔστιν.
 A : ἡ δὲ   B : τὰ γὰρ   C : καίτοι   D : τά τε
140. Αἱ Μοῦσαι τοῖς ποιηταῖς ... εἰσιν.
 A : εὗνοι   B : εὕνοιαί   C : νενόημαι   D : εὕνοι

141. Δεινὴ ἦν τοῖς βαρβάροις ... φάλαγγος προσβολή.
 A : τοῖς   B : τὰ τοῦ   C : ἡ τῆς   D : ἥ τῆς
142. Οὕτως ἀφρονές ἔστε, ... ἐλπίζετε τὸν Φίλιππον φίλιον γενήσεσθαι.
 A : ὕσπερ   B : οὕτω   C : ὥστε   D : οἷος
143. Ὁ βασιλεὺς ἐβούλετο καταδουλοῦν τοὺς Ἐλληνας τοὺς τοῖς Μήδοις ...
 A : μάχεσθαι   B : μαχεσάμενους   C : μαχεσόμενος   D : ἐμάχοντο
144. Τὸν μὲν ἀδελφόν μου ἐπήνεσσας, ...
 A : καὶ μή με   B : οὔτε μοί   C : ἐμὲ δ' οὐ   D : ὃ διδάσκαλοι
145. Ὁ διδάσκαλος ... ἐδίδασκεν.
 A : με   B : ἡμᾶς   C : ἡμῖν   D : ὑμῶν
146. Νικίας ἔφη τὴν θυγατέρα χιτῶνα ...
 A : χρήζει   B : κτήσεσθαι   C : χρῆσθαι   D : πριαμένη
147. Οἱ τῶν Ἐλλήνων ὑποκριταὶ κοθόρους ... ἐβάδιζον.
 A : ὑποδήματα   B : ὑποδήσοντες   C : ὑποδησάμενοι   D : ὑποδεδεμένοις
148. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐθαύμαζον Δημοσθένη ... τὴν τῶν λόγων δεινότητα.
 A : ἐπὶ   B : διὰ   C : ἐνεκα   D : —
149. Ποῦ ἔστιν ... λιμήν;
 A : ὁ   B : ἡ   C : τὸ   D : τὴν
150. Τοὺς νοσοῦντας δεῖ ταῖς τῶν ιατρῶν συμβουλίαις πείθεσθαι, ἵνα ... ἀπαλλαγῶσιν.
 A : τὰς νήσους   B : τῶν νόσων   C : τῷ ιατρῷ   D : μὴ τὸν βίον
151. Λέγει ... μῶρός εἰμι.
 A : ἐμὲ   B : μοι, ὁ   C : ὡς   D : τις, ὅτι μὴ
152. Οἱ Θρᾷκες τὸν ... ἐκ κερῶν ἔπινον.
 A : ὕδωρ   B : γάλα   C : οἶνον   D : γλεῦκος
153. Ὅπερον τοὺς δούλους ...
 A : ἐλευθερώσειν   B : ἐλευθέριοι εῖναι   C : ἐλευθερίαν   D : ἐλευθεροῦν
154. Πείθεσθαι σε χρὴ ... δοῦλον ὄντα.
 A : ὅτι   B : ὅτε   C : ὅτε   D : ὥστε
155. Οἱ σοφοὶ νομίζουσι τὴν φυχὴν ... εῖναι.
 A : ἀθάνατον   B : βροτὸν   C : θυητὴν   D : θάνατον
156. Χειμῶνος ὄντος αἱ μὲν ἡμέραι βραχεῖαι, αἱ δὲ ... μακραί εἰσιν.
 A : σκιαί   B : σελῆναι   C : νύκτες   D : ὥραι
157. Ὡς φύσις τὰ δάκρυα ἡμῖν ἔδωκε ... ἐν ταῖς ἀτυχίαις.
 A : παραμυθίαν   B : τοῖς   C : καὶ δώσεται   D : κεκλαυμένοις
158. Τὰ τῶν ἀγρίων ὄντων κρέα ... ἔστι τοῖς τῶν ἐλάφων κρέασιν.
 A : ὄμοιώς   B : ὄμοιά   C : ὄμόνοιά   D : ὄμοιόν
159. Οὐκ ἥθελον αὐτῷ δουναι ... ξίφος.
 A : τὸ ἐμὸν   B : ὁ σὸς   C : οὐδένα   D : ὁξὺς
160. Οἱ Πέρσαι προσεκύνουν τὸν Δαρεῖον ... βασιλέα.
 A : τὰ   B : οὕτω   C : ὡς   D : καίπερ

161. ... ὅντες μὴ ἐπιλανθάνεσθε τῶν ἀτυχῶν.
 A : Εὔτυχεῖς   B : Εὔτυχοῦς   C : Δυστυχεῖς   D : Δυστυχοῦντες
162. Οἱ Πέρσαι ἐλόντες τὰς Ἀθήνας ἐνόμιζον ... πάντα τὸν πόλεμον.
 A : τελευτῆσαι   B : τέλος   C : τελευτὴν   D : τελευτῶν
163. Φίλιππος Ἐλληνίδας πόλεις τὰς μὲν ... ἐποίησε, τὰς δὲ κατέσκαψεν.
 A : ἐμφρούρους   B : εὐδαίμονες   C : μέγας   D : θρασεῖς
164. ... Ἀρκαδίας ὅρη ὑψηλά ἔστιν.
 A : Ἡ   B : Τὰ τῆς   C : Τὰς   D : Ἡ τὰς
165. Φίλιππος ἔφη βασιλεὺς ...
 A : εἶναι   B : γῆ   C : σεαυτὸν ἔσεσθαι   D : εἴμι
166. Αἱ Θερμοπύλαι ... ὑπ' Ἐφιάλτου πολλοῖς χρήμασι πεισθέντος.
 A : προδότου   B : προδιδώται   C : προυδόθησαν   D : προδόμεναι
167. ... Σωκράτει συνδιατρίβοντες ἐγκρατεῖς καὶ σώφρονες ἐγίγνοντο.
 A : Οἵ γάρ   B : Οἱ οὖν   C : Οἱ   D : Οἱ
168. Τέλος δὲ ἥσθοντο ... ἀληθῆ ὅντα.
 A : τὸ κλέος   B : τὰ ἀγγελθέντα   C : ὅτι ὁ κῆρυξ   D : πρεσβευτῇ
169. Ὁ στρατηγὸς ... τὴν βασίλισσαν καλὴν εἶναι.
 A : ὀνόμαζε   B : ἐνόμιζε   C : ἡγήσαντο   D : διαλέξει
170. Ἀρχύτας Πυθαγόρειος ὃν ... ἀπείχετο.
 A : κύαμος   B : κύαμον   C : κυάμου   D : κυάμω
171. ... μισθὸν ὑπέσχου αὐτοῖς;
 A : Ποιοῦν   B : Ποίον   C : Ποιῶν   D : Ποίαν
172. Ὅταν ὁ δάκτυλος ... , πᾶν τὸ σῶμα αἰσθάνεται καὶ συναλγεῖ.
 A : πληγαὶ   B : πληγῆ   C : πλήρτει   D : ἐπληξεί
173. Ἀπέκτειναν τοὺς πολίτας ... γυναιξίν.
 A : μετὰ   B : καὶ   C : τε καὶ   D : αὐταῖς ταῖς
174. Ἄμα τῷ ἔαρι τὰ δένδρα φύλλα ...
 A : φέρουσι   B : φύει   C : ἔστιν   D : αὐξάνουσι
175. Ὁ στρατηγὸς αὐτὸς τῷ αὐτῷ ξίφει αὐτὸὺς ...
 A : ἐσφάγη   B : ἐσφάχθη   C : ἐσφαξεν   D : ἐφαγεν
176. Ἀπεκρίναντο, ὅτι στρατὸν ...
 A : πεμφούσῃ   B : μὴ πεμπούσαις   C : οὐ πέμφουσιν   D : πέμφασιν
177. Οἱ σοφοῖς ἀνδράσι συνδιατρίβοντες ... μανθάνουσιν.
 A : σοφία   B : σοφὰ   C : μηδὲν   D : τοῖς
178. Ἔάν τις φανερὸς ... κλέπτων, τούτοις θάνατός ἔστιν ἡ ζημία.
 A : γέγονε   B : γένηται   C : γεγένηται   D : ἐγένετο
179. Ὁ ἰχθὺς μάλα ἐλαφρός ἔστιν· χαλεπὸν ... ἔστιν ἰχθὺν θηρεύειν.
 A : γάρ   B : οὖν   C : δ' οὐκ   D : ὅμως
180. Ἀναξαγόραν τὸν Κλαζομένιον φασιν ... γελῶντα ὄφθηναι οὐδὲ μειδιῶντα.
 A : μὴ   B : πολὺν   C : οὐποτε   D : τὸν

181. Νομίζω τούτους τοὺς ... ἀξίους τῆς αὐτῆς ζημίας.
 A : προδοὺς B : προδιδοὺς C : προδότας D : προδοσίας
182. Χαλεπὸν τὸ ποιεῖν, ... κελεῦσαι ῥάδιον.
 A : ἀλλὰ B : τὸ δὲ C : τοῦ D : καὶ
183. Εἴπον, ... Νικίας φεύγει.
 A : ὅπως B : ὁ C : ὅτι D : ἵνα
184. Μὴ ... τῇ γαστρὶ.
 A : δοῦλε B : δούλευε C : δουλεύσει D : δουλοῦμεν
185. Οὕτε πλούτου οὕτε χάλλους ὅφελος, ὅταν τις μὴ φρένας ...
 A : ἔχει B : σχήσει C : ἔχῃ D : σχήσοι
186. Ὁ Ελεγον, ὅτι ὁ βασιλεὺς ταῦτα οὐ ...
 A : ποίει B : ποιῇ C : ποιήσει D : ποιήσασι
187. Οἱ Ἀθηναῖοι ... ἐνίκησαν ἐν τῷ αὐτῷ πολέμῳ.
 A : μήποτε B : ποτε C : τρὶς D : πως
188. Ἐκ ... ἐσορᾶν γίγνεται ἀνθρώποις ἐρῶν.
 A : — B : τὸ C : τὴν D : τοῦ
189. Οἱ μὲν ἐν τῇ πόλει ἔμενον, ... ἐξῆσαν ἐπὶ τὸν πολεμίους.
 A : ὅπως B : καὶ C : ὥστε D : οἱ δὲ
190. Κῦρος, ὁ Περσῶν βασιλεὺς, ... ταῖς ἀρεταῖς ἐθαυμάζετο.
 A : εἰ B : ἐπὶ C : δια D : ἔνεκα
191. Ὡς τῶν ἐναντίων δειλίᾳ τὴν νίκην ἄπονον ... παρέσχετο.
 A : ὑμῶν B : ἡμῖν C : ἔαυτῷ D : σφᾶς
192. Νικίας .... τοὺς ἀγγέλους, τί βούλοιντο· οἱ δὲ ὅλεγον, ὅτι περὶ σπονδῶν ἥκοιεν.
 A : ἀνηρωτησε B : ἐρωτᾷ C : ἀπεκρίνατο D : πεύσεται
193. Ὁ Ακουε, ὁ ... , τῶν εὐχομένων.
 A : Δία B : Διός C : Διού D : Ζεῦ
194. ... διαβαίνοντες εὑρὸν ποταμόν.
 A : Εἴληφεν B : Ἐλήφθησαν C : Ἐλήφθην D : Ἀπολώλεκεν
195. Ὁ Ομηρος ὁ Αγαμέμνονα ποιμένα ... προσαγορεύει.
 A : Ὁ Ελλην B : λαῶν C : κακὸν D : προβάτων
196. Οἱ κατάσκοποι ἀγγέλλουσιν, ὅτι οἱ πολέμιοι ὑπερβαίνουσι ...
 A : τείχους B : τοῖς κινδύνοις C : τὰ ὅρη D : τῶν ὅρκων
197. Ὁ παγγέλετε τῷ βασιλεῖ, ὅτι πρῶτον ... δεῖ.
 A : πόλεμος B : ὅδατι C : μάχης D : μισθὼν
198. Ὡς ἥδυ ἔστι τὸ ἔαρ ... χειμῶνα.
 A : καὶ B : ἄνευ C : μετὰ τὸν D : πλὴν
199. Οἱ Πέρσαι ἐκ τῶν Σάρδεων ... ἐπέθεντο τῇ Ἑλλάδι μεγάλω στρατῷ.
 A : ἔλοντες B : ἀλοντες C : ἄραντες D : πορεύοντες
200. Ὅπο τῶν Μήδων ... ἔμενεν ἐν Σάρδεσι εἰκοσιν ἔτη.
 A : ἑάλων B : ἥλων C : ἀλοὺς D : ἀλῶν

201. Θαλῆν οἱ τότε ἔθαύμασαν ... τῷ ἡλίου ἔκλειψιν προειπεῖν.
 A : διὰ   B : ἀμφὶ   C : ἐπεὶ   D : ἐπὶ
202. Θάνατον εἰσορῶ, δις Ὅληστιν εἰς Ὅλιδου δόμον μέλλει ...
 A : κατάγει   B : κατάξειν   C : καταγαγών   D : κατῆχε
203. Ὁ στρατηγὸς ὑπέσχετο χρήματα πρὸς τὰς Ὅληνας ...
 A : συνενήνοχα   B : εἰσφέροιεν   C : προσοίσειν   D : ἔξενεγκεῖν
204. Ὅδινεν ὅρος, εἴτα ... ἔτεκεν.
 A : νῦν   B : μῦν   C : σῦν   D : μὴν
205. Ὅλιπερ τὸ χρῶμα τὸν ὄφθαλμόν, ... ἢ φωνὴ τὸ οὖς εὐφραίνει.
 A : ὥστε   B : οὕτως   C : ὅτε   D : ἔως
206. Ἐν ἑκάστῳ ... τρεῖς ἥσαν ἀνδρες.
 A : σκάφει   B : ξίφει   C : ὀλκάδι   D : νηὶ
207. Οἱ κατάσκοποι ἀπήγγειλαν τοὺς πολεμίους ...
 A : πεφευγέναι   B : φεύγοντες   C : φυγόντας   D : φεύξοιντο
208. ... ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον.
 A : Ὡμεῖς   B : Ὡμᾶς   C : Ὡμῶν   D : Ὡμῖν
209. Οἱ Σκύθαι οὐ λούνται ...
 A : χεῖρας   B : πούς   C : βδατι   D : ὁδούς
210. Οἱ ναῦται τῆς νεῶς ἐν κινδύνοις ... τοῖς Διοσκούροις εὔχονται.
 A : ὄντας   B : εἴεν   C : οὔσης   D : ὕσιν
211. Ἀγγέλλεται ... οἱ πολέμιοι πεφεύγασιν.
 A : τῷ βασιλεῖ   B : ὑπὸ κήρυκος   C : ὅτι   D : ταχέως
212. Τοὺς Σηρας ἴστορούσιν ... τὰ τριακόσια ἔτη ζῆν.
 A : εἰς   B : ὅτι   C : μέχρι   D : ἐγγύς
213. Εἴδομεν τοὺς ἐναντίους εὐθὺς ... ἐπιθησομένους.
 A : τὰ ὅρη   B : τοὺς ὅρους   C : ὑμῶν   D : ἡμῖν
214. ... Λεωνίδας, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ μετ' αὐτοῦ ἐν Θερμοπύλαις ἀπέθανον.
 A : Ὁ   B : Ὁ αὐτὸς   C : Οὐ μόνον   D : Καὶ ὁ
215. Αἱ ... τοῖς κέρασι παίσουσιν.
 A : κύνες   B : λέοντες   C : γαλαῖ   D : αἶγες
216. Μή ἄκων, ἀλλ' ... τὰ δίκαια πρᾶττε.
 A : ἔχων   B : οὕποτε   C : ἐκῶν   D : παρόντα
217. ... τῶν βουλευτῶν ἔδοξε τοὺς τῶν πρέσβεων λόγους μὴ δέξασθαι.
 A : Τί   B : Τοῖς πλείοσι   C : Ἐντοι   D : Τινὲς
218. ... ἔχεις καλὸν σῶμα καὶ φυχὴν κακήν, καλὴν ἔχεις ναῦν καὶ κυβερνήτην κακόν.
 A : Ὁπόταν   B : Ἐὰν   C : Κἀν   D : Εἰ
219. ... θεοὶ φιλοῦσιν, ἀποθνήσκει νέος.
 A : Οἱ μὲν   B : Οὐκ οἱ   C : Ὄν οἱ   D : Ἡν οὖν οἱ
220. Ὁ κύων τοὺς λύκους ... ἀπερύκει.
 A : τῇ οἷῃ   B : τὰς οἵς   C : τῶν οἵῶν   D : οἵσιν

221. Εἰπέ μοι, ... οἱ ἐναντίοι ἐπιθήσονται ἡμῖν ἢ οὗ.
 A : πόσοι   B : ποῖοι   C : πότερον   D : πόθεν
222. Τῶν τριήρων ... κατέδυσαν αὐτοῖς ἀνδράσιν.
 A : ἔνα   B : μίαν   C : τρία   D : οἱ Φοίνικες
223. Οἱ πολέμιοι τὴν ἄμπελον ... περὶ τὸ ιερὸν ἔκοφαν.
 A : ἥ   B : τὸν   C : τὴν   D : τὰ
224. ... ὅντος πᾶσι τοῖς ἐν ἡλικίᾳ οὖσι πρέπει στρατεύεσθαι.
 A : Μάχης   B : Ἐν τῷ πολέμῳ   C : Λοιποῦ   D : Πολέμου
225. Οἱ αἰχμάλωτοι ἀπετυήθησαν ...
 A : τὰς κεφαλάς   B : ποσίν   C : οὓς   D : τῇ χειρὶ
226. Οἴκτιρε, ὁ Ζεῦ, τοὺς ἐν δεινοῖς ...
 A : ἔαυτοῖς   B : ἡμᾶς   C : ὄντας   D : εὐχόμεθα
227. Ὁ Πέρσης ... μένει ἐν τῇ Εύρωπῃ ἐπιθυμεῖ.
 A : τῷ   B : τε   C : —   D : πολλῷ
228. Ὁ στρατηγὸς ἤγαγεν στρατὸν ἀπὸ τῶν πόλεων, ... ἔπεισεν.
 A : οἵς   B : ὅν   C : ταύτην   D : δ
229. Κροῖσος, ὁ τῶν Λυδῶν βασιλεύς, ... δυνατὸς ἦν καὶ πλούσιος.
 A : μάλα   B : μέγαν   C : δές   D : ὁ
230. Ποὶ ἦει ἐκεῖνος, ... διελέγουν;
 A : πρὸς οὓς   B : σὺν οἷς   C : ὡς   D : μεθ' ἧς
231. Ὁ ἀγαθὸς πολίτης ... προθύμως πείθεται.
 A : ὑμῶν   B : τοῖς νόμοις   C : τοῦ βασιλέως   D : ἐμὲ
232. Οὐκ ἀπεκρύπτετο, ... εἶχε γνώμην.
 A : τί   B : ᾧ   C : ἦν   D : ὀπόταν
233. Οὐ γίγνεται ἄνευ πολλοῦ πόνου ἔργον ...
 A : μέγα   B : μέγαν   C : πολύν   D : μέλαν
234. Χαλεπὸν ἦν εὑρεῖν, ... εἶεν οἱ Μῆδοι.
 A : πότε   B : ὅ τι   C : πόσοι   D : ποῖ
235. Πρεσβευτὴς ἤλθε δέκατος ...
 A : αὐτός   B : αὐτός   C : αὐτοί   D : αὐτοί
236. Δεινὸν οἱ πολλοί, ὅταν κακούργους ... προστάτας.
 A : ἔχοι   B : ἔχουσιν   C : ἔχωσι   D : ἔσχον
237. Ἀρα οἰσθα, ... τοῦτο εἴπεν;
 A : τις   B : ὅστις   C : ἐὰν   D : αἱ
238. Οἱ ὄνυχες ἐν τοῖς ... ἄκροις εἰσίν.
 A : δακτυλίοις   B : χερσίν   C : ποσίν   D : δακτύλοις
239. Ἐδίδασκον ... τὴν τῶν Ἑλλήνων γλῶτταν.
 A : παιδί   B : τοὺς παιδαῖς   C : τῶν παιδῶν   D : παισίν
240. Κῦρος Ἀστυάγην, τὸν τῶν Μῆδων ... ἔπαυσε τῆς ἀρχῆς.
 A : βασιλέων   B : βασιλέα   C : βασιλεὺς   D : βασιλεῖ

241. Οι πολέμιοι τοὺς πρέσβεις συλληφθέντας ...
 A : ἀποθνήσκουσιν   B : τεθνεώς   C : ἀπέκτειναν   D : ἀπέθανον
242. Βεβαίαν τὴν πίστιν ἔχω ἐκ τοῦ πολέμου τὴν εἰρήνην καλὴν καὶ μενετὴν ...
 A : ἔσται   B : εἴναι   C : ἔσεσθαι   D : ἔστω
243. Ταῦτα ... ὁ βασιλεὺς ἥγαγε ταχέως τὸν στρατὸν ἐπὶ τῶν Θηβῶν.
 A : ἥκουσας   B : ἄκων   C : ἀκούσας   D : ἀκούοντα
244. Οἱ ἀδολέσχαι ... συνεχῶς λαλεῖν τὸ ἡδὺ τῆς ὄμιλίας ἀποβάλλουσιν.
 A : τὸ   B : τοῦ   C : τῷ   D : —
245. Ἐὰν τοὺς κύνας φυλάττεσθαι ... , ἅρτον αὐτοῖς δίδου.
 A : βουλὴν   B : βούλῃ   C : βουλῇ   D : βούλει
246. Ὁ ναύαρχος ἀπέπεσεν ... τὴν θάλατταν καὶ ἀπέθανεν.
 A : εἰς   B : κατὰ   C : ἀπὸ   D : ἀνὰ
247. ... ἀποθανόντος τοῦ στρατηγοῦ οἱ στρατιῶται ἔφευγον.
 A : Τοῦ   B : Οἱ δὲ   C : Καίπερ   D : —
248. Δυνάμενος ... ὁ κατάκριτος ἐν τῇ πόλει ἔμενεν.
 A : φεύγειν   B : ἀποφυγεῖν   C : καὶ ἔκόντος   D : μάλα
249. Τῶν ἵππεων ἐς φυγὴν ... τὸ στράτευμα ἀνεχώρησε.
 A : ἔτρεψε αὐτὰς καὶ   B : τραπομένων   C : τρέπων   D : ἔτραπόμεθα καὶ
250. Οἱ θεοὶ μόνοι ... προορῶσιν.
 A : τὸ μέλον   B : τὰ ἐπιόντα   C : ἡμᾶς   D : τοῦ μέλλοντος
251. Ὁ γέρων ... γνώμῃ διαφέρει.
 A : νεανίαν   B : τοῦ νέου   C : νεανίας   D : τοῖς νεανίαις
252. Ὁ δὲ Κῦρος ... αὐτοῖς τὸν αὐτὸν μισθόν.
 A : ἐδίδουν   B : ἔδοσαν   C : ἔδωκε   D : ἐδόθη
253. Οἱ ποιηταὶ περὶ τῶν ἐν ... πολλὰ παράδοξα γεγράφασιν.
 A : Ἀιδης   B : Ἀιδην   C : Ἀιδου   D : Ἀιδη
254. Τοῖς ... διμόνοια πρέπει.
 A : γείτοσιν   B : πρόδοσιν   C : μάθησιν   D : ὑπόθεσιν
255. Μὴ συμβούλευε τῷ δήμῳ, ... βλαβερά ἔστι τῇ πατρίδι.
 A : τὰ   B : ἡ   C : ἡ γὰρ   D : ἡ
256. Οὐδεὶς ἔδόκει εἰδέναι, ... εἶμεν.
 A : οὐδὲ   B : τίς   C : ὅτε   D : ὅπου
257. Περὶ ... ποιοῦ δόξαν καλὴν ἡ πλοῦτον μέγαν τοῖς παισὶ καταλιπεῖν.
 A : πολλοῦ   B : πλείονος   C : πλείστου   D : οὐδενὸς
258. Οὐ ράδιόν ἔστιν εἰδέναι, ... ἄμεινόν ἔστι μάχεσθαι ἡ ἀποφεύγειν.
 A : πότερος   B : πότερον   C : ὅπότερος   D : πρότερον
259. Ῥαδίως συγγιγνώσκομεν τοῖς ... ἀμαρτάνουσιν.
 A : εὶ μὴ   B : ἄκουσιν   C : ἀκούουσιν   D : ἔκοῦσι
260. ... οὖν, ὥσπερ ἀξιος ἦν, κακὸς κακῶς ἀπέθανεν.
 A : Οὕτως   B : Καὶ   C : Αὕτη   D : Οὕτοι

261. Θαυμάζω τί ούκέτι εῦνοι εἰσιν ...
 A : ἡμᾶς   B : αὐτῶν   C : αῖς   D : ἡμῖν
262. Ὅποτεύνω τὸν στρατηγὸν τέτταρα ἀσπιδια ἔχθες ...
 A : κέκτησαι   B : κτήσεσθαι   C : κτήσασθαι   D : κτηθῆναι
263. Οὐ φησι τὸν ... εὔθὺς ἀφίξεσθαι.
 A : στράτευμα   B : στρατιάν   C : στρατὸν   D : στρατόπεδον
264. Πῶς ἥδει ἡμᾶς μενοῦντας ... εἴμεν;
 A : που   B : ποī   C : πόθεν   D : ὅπου
265. Ὁ τοὺς θεοὺς ἐπιορκήσας ... οὐ λήσει.
 A : πολίταις   B : τοῦ πολίτου   C : τοὺς θεοὺς   D : τῇ θεῷ
266. Οὕτως ἔκεινοι λέγουσιν, ... τῆς ἀρετῆς οὐ μέλει.
 A : αῖς   B : δς   C : οῖς   D : ὁ
267. Μᾶλλον ἡμῖν ... πιστεύωμεν ἢ τοῖς συμμάχοις.
 A : ταύταις   B : αὐτὸὺς   C : αὐτοῖς   D : τίσιν
268. Τί ἀν εἴη ἀφρονέστερον ... τὰ φανερὰ διώκειν τάφανῃ;
 A : τοῦ   B : ἡ ἀφέντα   C : ὥσπερ καὶ   D : ἡ ἀφιέναι
269. Ἐνόμιζον μὲν αὐτὸν ἀποθνήσκειν ... δὲ ἀνέστη.
 A : ἔξαίφνης   B : νυν   C : τεθνεὼς   D : ἡγοῦμαι
270. Οὕτω τὰ τῶν Ἀθηναίων πράγματα ...
 A : διέφθειρον   B : ἐφάνθην   C : ἐπύθετο   D : ἐφθάρη
271. Τούτους δὲ ὁ στρατηγὸς ἵδων ἥρετο, τίνες πότ' εἰσι καὶ ... πορεύονται.
 A : ὅποι   B : ποτε   C : οὐδαμοῦ   D : πανταχοῦ
272. Τῶν κρειττόνων ἔστι καὶ τὰ ἔαυτῶν σώζειν καὶ τὰ τῶν ... λαμβάνειν.
 A : ἥσσων   B : ἡττόνων   C : νικησάντων   D : παλαιτέρων
273. Ἡρετο, ... ἀπεδεξάμεθα τὰ χρήματα, ἀ ἔπειμψε.
 A : ἡμεῖς δ'   B : εἰ   C : τί   D : ἐὰν
274. Μὴ ... ἀλλήλοις, ἀλλὰ ὅμονους ὑμᾶς αὐτὸὺς παρέχετε.
 A : μάχεσθαι   B : διελέγεσθε   C : ἐρίζετε   D : ὅμιλεῖτε
275. Οὐδεμία ὅρνις ἄδει, ὅταν ... ἡ ῥιγῷ.
 A : πενθήσῃ   B : πεινῇ   C : κραυγῇ   D : ἐπόθη
276. Φείδεσθε τῶν παιδῶν καὶ τῶν γυναικῶν· οὗτοι γὰρ ... εἰσι τοῦ πολέμου.
 A : ἀναίτιοί   B : μέτοχοι   C : αἴτιοι   D : αἰχμάλωτοι
277. Ὁ δὲ ἀφωρήθη οὐκ εἰδὼς, ... πορεύεται.
 A : πόσοι   B : ὅποι   C : ἀλλοτε   D : πάντοσε
278. Ἡ νῆσος κατεστράφη, ... ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ἀπέστη.
 A : ὅτι   B : εἰ   C : ὅπόταν   D : ὅπως
279. Οἱ μῶροι μάλιστα ... αὐτὸὺς στέργουσιν.
 A : αὐτὸὺς   B : ἄλλους   C : σφᾶς   D : ἔαυτοῦ
280. Μὴ ... μένωμεν, ἀλλ' εὔθὺς ἀπίωμεν.
 A : αὐτόθεν   B : νυν   C : οἴκαδε   D : αὐτοῦ

281. Φανερόν ἔστιν, ὅτι ὁ πειρατὴς ἐξέβη ἐκ τῆς ... καὶ οὐκ εἰσέβη πάλιν.

- A : ὀλχάς   B : τόλμης   C : σκάφους   D : νεώς

282. Δημοσθένης ἐπωνυμίαν ... Μαργίτην ἐτίθετο.

- A : Αἰσχίνην   B : αὐτῆς   C : Ἀλεξανδρῷ   D : ὄνομα

283. Οἱ Ἀθηναῖοι πολλάκις ἀπέδειξαν στρατηγοὺς τοὺς ... ἀπείρους ὅντας.

- A : πολέμους   B : στράτευμα   C : τῶν πολεμικῶν   D : ταῖς ναυσὶν

284. ... μέν σε χρὴ ὄρεγεσθαι, ἐκείνων δ' ἀπέχεσθαι.

- A : Ἐκεῖνα   B : Τοῦτο   C : ᾧ   D : Τούτων

285. Ὄλιγοι μὲν ἀπὸ πολλῶν ... , οἵ δὲ πλεῖστοι ἀπέθανον.

- A : πέφευγεν   B : ἐσώθησαν   C : φυγοῦσαν   D : ἐσφάγην

286. Ἀγαθὸν τοῦτο ἔστιν, ... τοῖς θεοῖς ἀρέσκει.

- A : ὃ ἄνδρες,   B : ὃ δὲ   C : ταῖς τε γυναιξὶ καὶ   D : ὃ

287. Αἰσχύλος ἔγραψεν ... τὰ ἐβδομήκοντα δράματα.

- A : ἀμφὶ   B : θάττον   C : καὶ καταλιπεῖν   D : κρύφα

288. ... τὰς ὑμετέρας οἰκίας ἥλθον.

- A : Εἰς   B : Ἔξ   C : Εἰς   D : Ἐξ

289. Οὐκ ἥδη, ... εἴη ὁ κίνδυνος.

- A : ὄπόσος   B : εἴθε   C : τι   D : ἔτι

290. Ἡλθον ... βασιλέως πρέσβεις πολλὰ καὶ λαμπρὰ δῶρα φέροντες.

- A : ὡς   B : σὺν   C : παρὰ   D : οἱ ἀμφὶ

291. Οἱ κριταὶ κατέγνωσαν ... θάνατον.

- A : συκοφάντας   B : τῶν προδοτῶν   C : ναυάρχοις   D : τὸν κλέπτην

292. ... οὐκ ἀγαθῶν φείδεται, ἀλλὰ κακῶν.

- A : Πόλεμον   B : Διὸς   C : Ἄρης   D : Ἐριδος

293. Τὸ πῦρ ... ἐπελάβετο, ἐπειὶ ὁ ἄνεμος ἔπνει μέγας.

- A : οἰκίαις   B : τὴν χώραν   C : πάσας τὰς πόλεις   D : ὅλης τῆς πόλεως

294. Οἱ Σπαρτιᾶται ... τοὺς παιδίας φευδομένους.

- A : κολάσοιεν   B : ἐκόλαζον   C : ἐκολάσθησαν   D : κολάσασαν

295. Ὁ σοφὸς οὐδὲν ... ποιεῖ.

- A : ἀκούων   B : ἀκων   C : ἔχον   D : ἐκῶν

296. Κρείττον ἔνα φίλον ἔχειν πολλοῦ ἀξιον ὅντα ἢ πολλοὺς ... ἀξιούς.

- A : πλείονος   B : πλείστου   C : οὐδενὸς   D : πολλοῦ

297. Ἐπειτα οἱ πρέσβεις ἥγγειλαν τῷ βασιλεῖ, ... ἥκουσιν.

- A : ἐπει   B : διὰ τί   C : ταῦτα   D : ποτε

298. Οἱ δὲ ἀπεκρίναντο πρὸς τὴν Κολχίδα ... ζητοῦντες τὸν χρύσουν πόκον.

- A : ιέναι   B : ἥσαν   C : ιέμεν   D : ιέναι

299. Ὁ ... πατήρ, Ἡρόδοτον λέγω, Ἀλικαρνασσεὺς γένος ἦν.

- A : τῆς συγγραφῆς   B : τῷ ἴστορειν   C : τὰς ἴστορίας   D : συγγραφέας

300. Καλὸν τὸ ἀποθνήσκειν, ... ὕβριν τὸ ζῆν φέρει.

- A : οἱ   B : οἱ δὲ   C : οἰς   D : ποι

301. Ἐμοῦ μὲν ... παῖδες γίγνονται, σοῦ δὲ δύο.
 A : πολλοὶ B : ἄριστοι C : οὐδένα D : τέτταρα
302. Χρήματα ἔλαβον παρὰ τῶν πλουσιωτάτων, ... Ἀσταν οἰκούντων λέγω.
 A : τοὺς B : τῶν C : οἱ τὴν D : ἔγωγε τούτους τὴν
303. Τὰ ἔργα, οἵς ἂν ἀκοντες ἐπιχειρήσωμεν, ... καλῶς προχωρεῖν φιλεῖ.
 A : μήποτε B : οὐ C : οὗτοι D : μηδὲν
304. Χειμῶνος δὲ μεγάλου ἐπιγενομένου οὐκ ἐδύναντο ὅρᾶν, ... ἵοιεν.
 A : τοὺς πολεμίους B : ὅποι C : οἱ δὲ D : βοηθήσοντες
305. Ὄνομα ... ἦν Νικίας.
 A : ταῦτα B : ταύτη C : αὐτῷ D : ἐκεῖνον
306. Ὁρα ... ἐν τῷ κατόπτρῳ.
 A : σαυτὸν B : ἑαυτὴν C : σεαυτῆς D : σὲ
307. Ἐρώτησον αὐτὸν, πότερον ἐλπίζει τὸν μισθὸν ... ή οὖ.
 A : ἐνεγκεῖν B : πείσειν C : λήφεσθαι D : βῆναι
308. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ οἱ ... ἐξέπλευσαν.
 A : ἥρωες B : πλοῖα C : νῆες D : παρθένοι
309. Παραιτοῦμαι ὑμᾶς μὴ ... κατακρίνειν.
 A : τέκνα B : τοῖς κριταῖς C : τῶν ἀναιτίων D : ἐμὲ
310. Τῆς τῶν ναυτῶν σωτηρίας τοῖς Διοσκούροις ...
 A : μέλει B : μέλλει C : δεῖ D : προσήκειν
311. Ἐάν τις τὸ θεῖον ὑγίειαν μόνον καὶ πλοῦτον ... , θυητὰ ἀγαθὰ αἴτει.
 A : αἰτίᾳ B : αἰτήσει C : αἰτήσῃ D : αἴτει
312. Διογένης ἐρωτηθεὶς ποῖον οἶνον ἡδέως πίνει, ἔφη τὸν ...
 A : γλυκύ B : ἀλλότριον C : πυρός D : ήδύ
313. Ἐπειρώμεθα πείθειν ... ἐν τέλει φείδεσθαι τῶν αἰχμαλώτων.
 A : — B : τῷ C : τῇ D : τοὺς
314. Τήμερόν ... χρὴ ἀποθηκεῖν.
 A : ὑμᾶς B : ὑμῖν, ὃ ἀνδρες C : ἐμοὶ D : σε
315. Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ οἱ ὄπλιται ὁδὸν ἐνενήκοντα ... ἐπορεύθησαν.
 A : σταδίων B : στάδια C : σταδίους D : στάδιον
316. ... παντὶ λίθῳ σκόρπιος καθεύδει.
 A : Ἀνὰ B : Ἐν C : Ὅπο D : Πρὸ
317. Ὁ ... ἀρχων ἀληθῶς βασιλικὸς ἀνήρ ἐστιν.
 A : ὑμετέρων B : ὑμᾶς C : αὐτοῦ D : ἑαυτῶν
318. Ἀρ' ἔχρήσω τοῖς χρήμασι, ... ἐδέξω;
 A : τὰ B : ἀς C : οὓς D : οἵς
319. Ἀποδότω τὸ ἀργύριον, ... ἔκλεψε.
 A : ὁ B : τὸ C : τὰ D : ὅ
320. Ἡ Τροία ὑπὸ τῶν Ἀχαιών ...
 A : διέφθαρκεν B : ἐπορθήθη C : διαφθείραιτο D : πορθούσῃ

321. Ὡρὶς οὐκ ἀκηρόατε, διὰ τί οἱ δικασταὶ ... κατέγνωσαν;
 A : οἱ κακοὶ   B : τοὺς προδότας   C : ὁ βουλή,   D : αὐτῶν
322. Ο σοφὸς ἐν ... περιφέρει τὴν οὐσίαν.
 A : ἔαυτοῦ   B : σφίσιν αὐτοῖς   C : σαυτῷ   D : αὐτῷ
323. Οἱ πρέσβεις παρητοῦντο τοὺς Ἀθηναίους ... χώρας αὐτῶν φείδεσθαι.
 A : τῶν   B : τοὺς   C : τῆς   D : τὰς
324. Οἱ Μῆδοι τὴν πρὸς ... ὅρος φέρουσαν ὅδὸν ἤεσσαν.
 A : τὸ   B : ὁ   C : τὰ τοῦ   D : τὴν τοῦ
325. Οὐδέν με ... ἀφεῖναι αὐτὴν.
 A : πεύσεται   B : πείσει   C : πείσεται   D : πεσεῖται
326. Γλυκὺς ... πόλεμος.
 A : ἀπείρω   B : μάχη καὶ   C : ἐστι   D : πικρῶς ὁ
327. Μὴ ἀπόλειπέ μὲ, ὁ βέλτιστε, ἀλλὰ ... παρ' ἔμοι.
 A : μένε   B : μενεῖ   C : μένει   D : μείναι
328. ... εἴπε τις κακὸν εἶναι τὸ ζῆν, ὁ Διογένης, οὐ τὸ ζῆν, ἔφη, ἀλλὰ τὸ κακῶς ζῆν.
 A : Τινὶ   B : Ὄταν   C : Ο αὐτὸς   D : Ὄτε
329. Οἰκτίρετε ... , ὁ θεοί.
 A : με   B : ἡμᾶς   C : αὐτῶν   D : ταύτῃ
330. Εἴθε μὴ γενοίμεθά ποτε ... τῶν πάλαι.
 A : χείρους   B : κακοὶ   C : ἄριστοι   D : χεῖρες
331. Οἱ ἀνθρώποι ἐν τῇ νεότητι καὶ ἐν τῷ γήρᾳ οὐχ ... εἰσιν.
 A : ὅμοιον   B : οἱ ἀνδρες   C : αὐτοί   D : ὁμονοοῦσι
332. Αἱ τρίχες ἔρρεον, ὅς ... ἔφυσε τὸ φάρμακον.
 A : ἐὰν   B : πότε   C : πρὶν   D : ἐπειδὸν
333. Ὁ τυραννὸς ... μήτηρ ἔφυ.
 A : φιλίας   B : τιμῆς   C : ἀδικίας   D : συνουσίας
334. Πρῶτον μὲν ... φρόντιζε, ἔπειτα δὲ τῶν ἄλλων.
 A : σαυτὸν   B : σεαυτοῦ   C : ἔαυτῶν   D : αὐτῷ
335. Ἄει εὖ ... οἱ Διὸς κύβοι.
 A : βάλλεται   B : βαλεῖν   C : πίπτουσιν   D : ἔπεσεν
336. Τίς κίνδυνος τοῖς ἀνθρώποις μείζων ἢ χειμῶνος ὥρα ... τὴν θάλατταν.
 A : πλὴν   B : πλεῖν   C : πλέον   D : πλεύσεσθαι
337. Οὐκ ... σε τούτοις τοῖς χρήμασι χρῆσθαι.
 A : ἔω   B : ἔῶ   C : ἄξω   D : ἔξω
338. Τῆς μητρός με ἀεὶ ... εἶναι πρέπει.
 A : μνήμονα   B : ἐπιλησόμενος   C : ἐπιλαθομένης   D : ἀμελῆ
339. Φωκίων ὁ Ἀθηναῖος ... οὗτε γελῶν οὕτε δακρύων ἔωραται.
 A : μήποτε   B : οὐδενὶ   C : μηδένα   D : οὐδένα
340. Ὦικτιρέ ... τῆς μωρίας.
 A : σε   B : μοι   C : μου   D : πως

341. Νικίας ἔώρα τοὺς Θηβαίους μέλλειν προσβαλεῖν ναυσί τε ὅμα καὶ ...
 A : τριήρους   B : ἵππεις   C : πεζῷ   D : τῶν ἵππων

342. ... κακῶς λέγε τοὺς ἄρχοντας.
 A : Εὖ καὶ   B : Οὕποτε   C : Μὴ   D : Ἐγωγε

343. Ἐριφός τις ἐπὶ στέγης ἐστηκὼς ... ἐλοιδορήσατο.
 A : τὸν λύκον   B : λύκου   C : λύκῳ παριόντι   D : λύκους ἀπόντας

344. Ἄρο' οὐχ ἡμᾶς αἰτιάσονται ...
 A : προδοσίας ἔνεκεν   B : τῆς μωρίας   C : ἀδικεῖσθαι   D : τῇ κλοπῇ

345. Ἐλεύθερος οὕτις ἐστὶ πλὴν ...
 A : Ζεῦ   B : Δία   C : Διός   D : Διι

346. Τίς Σωκράτη ... ἐγράψατο;
 A : ἀνδρες δικασταὶ,   B : ἀπιστον   C : ἀσεβείας   D : ἀσεβῆς

347. Ὅπερ σχέτεται μὴ ἀφεσθαι ...
 A : αὐτήν   B : τῷ λόγῳ   C : τοῦ ἀργυρίου   D : χρήμασιν

348. Δῆλον, ὅτι πορεύεσθαι ἡμᾶς δεῖ, ... ἔξιμεν τὰ ἐπιτήδεια.
 A : ὅπου   B : ἵνα   C : ὅπως μὴ   D : ποῖ

349. Ἡδετο τοῖς δώροις, ... αὐτῷ ἔδωκα.
 A : οἵς   B : ταῦτα   C : δ   D : τὰ

350. Πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις προσήκει ... βοηθεῖν.
 A : τοῖς δυστυχέσι   B : τοὺς εὔτυχεῖς   C : εὐτυχοῦντες   D : ἀτυχῶν

351. Οὐ δεῖ σε εἰπεῖν, ... πόνους ἔχεις.
 A : τοὺς   B : ἔκει   C : ἐπεὶ   D : πόσους

352. Τοὺς μὲν φίλους ἥθελον εὖ ποιεῖν, ... ἐπειρῶντο κακὰ δρᾶν.
 A : ἔχθρῷ δ'   B : τοὺς δ' ἔχθροὺς   C : τοῖς οὖν ἔχθροῖς   D : ἔχθρῶν

353. Ἀπελλῆς μὲν δεινὸς ἦν τὴν ζωγραφίαν, Πραξιτέλης δὲ ...
 A : τὸ ἄγαλμα   B : τὴν ἀνδριαντοποίιαν   C : τῷ λέγειν   D : λογογράφον

354. ... ῥᾶσιν ἐστι πάντων τῶν ἄλλων ζώων ἄρχειν ἢ ἀνθρώπων.
 A : Ἀνθρώπων   B : Ἀνθρώπῳ   C : Παισὶν   D : Ἀνθρώπου

355. Εἰπέ μοι, ὁπόσοι ... ἔπονται.
 A : πόλεμοι   B : ὑμᾶς   C : ἡμῖν   D : ἐμοῦ ἀπόντος

356. Πέπεισθε τῆς αὐτῆς ζημίας ἀξίους εἶναι τοὺς συγχρόφαντας ...
 A : ἢ κλεπτῶν   B : πλὴν κλοπῆς   C : τοῖς κλέφασιν   D : οἱ κλῶπες

357. Χάριν ἔχω σοι ...
 A : βοηθῶν   B : τῆς βοηθείας   C : βοηθέντι   D : βεβοηθηκότα

358. Ἡ γεωργία τῆς ἐμπορίας πολλῷ μεῖον ... φέρει.
 A : κέρδος   B : κέρδους   C : ἐμπόριον   D : χρήματα

359. Ὁμηρος τὸν τῶν ἀνθρώπων βίον τοῖς τῶν δένδρων φύλλοις ...
 A : ὄμοιοι   B : ὄμοιων   C : ὄμοιοῦν   D : ὄμοιοῖ

360. Ταχὺ μὲν ὁ ἀνεμος, ... δὲ ὁ κεραυνός, τάχιστον δὲ ὁ νοῦς.
 A : τάττων   B : θάττον   C : τάττον   D : ταχέως

361. ... τὰ πάντα κρίνεται.
 A : Ὁ χρόνος   B : Ὁ καιρὸς   C : Κρόνος   D : Χρόνω
362. Μή ποίει, ἂ ... , ἐὰν ποιήσωσιν, ἐπιτιμώης ἄν.
 A : ἄλλοι   B : ἄλλας   C : ἄλλων   D : ἄλλοις
363. Συμφέρει ... πείθεσθαι τῷ ρήτορι.
 A : ἡμῖν   B : οὐδὲν   C : τὰ   D : ὑμῶν
364. Σιγάτε, ἵνα μὴ ... ὑμῶν ἐνθάδε πλεόντων.
 A : αἰσθάνει   B : αἰσθάνωνται   C : αἰσθάνοισθε   D : ἥσθανόμεθα
365. Ἐκρυψαν ... τὸν χρυσόν.
 A : αὔτη   B : αὐτοὺς   C : σφίσιν   D : ἐμοὶ
366. Ὡς ἦδον τὴν θάλατταν ἀπὸ τῆς ... ὁρᾶν.
 A : ἄστεως   B : χρήνης   C : γῆς   D : ναῦς
367. Οἱ πολλοὶ φθονεῖν εἰώθασι τοῖς ... ἢ ἄλλῳ τινὶ διαφέρουσιν.
 A : συνέσει   B : σοφοὺς   C : γνώμην   D : ποδὸς
368. Οὐκ ἔστι ... κτῆμα τιμιώτερον.
 A : τιμῇ   B : σοφίας   C : πολλῷ   D : ὑγίεια καὶ
369. Οἱ Ἑλληνες τέτταρας ναῦς ἔλαβον ... ἀνδράσιν.
 A : αὐτοῖς   B : ἔτι δὲ καὶ   C : σὺν   D : ἔχοντας
370. Κλέπτης καὶν εἰδῆ, ὅτι τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἀπαχθήσεται, ... κλέπτει.
 A : καὶ δὴ καὶ   B : ὅπως   C : ὅμως   D : ἔως
371. Ποι ... , ποι καταφύγω;
 A : θρέψω   B : τράψω   C : τρέπω   D : τράπωμαι
372. Ὁ δὲ δι' ἀπορρήτων φιλίαν συνέθετο βασιλεῖ, ... τοὺς Ἑλληνας προδοίη.
 A : καὶ   B : ὥστε   C : πρὶν   D : ἵνα
373. Οἱ κύνες ἀπαξ δὴ καυθέντες λέγονται φοβεῖσθαι ...
 A : λύκον   B : τὴν λέαιναν   C : τοὺς κλέπτας   D : τὸ πῦρ
374. Μή ἔχε σιγήν, ... τι ἔχεις λέγειν.
 A : εἴ   B : εἴθε   C : εἰ   D : ἐὰν
375. ... ἐν ἴματιον θέρους τε καὶ χειμῶνος ἐξήρκει.
 A : Ὁ Διογένης   B : Διογένη   C : Τοῦ Διογένους   D : Διογένει
376. Οὕτω ράθυμος ἦν ὁ στρατηγὸς, ... πολλάκις καιρὸν παριέναι.
 A : ὥσπερ   B : δυνάμενος   C : ὥστε   D : ἵνα μὴ
377. Ὁ ἀνθρωπος μόνος πάντων τῶν ζώων λόγου ... ἔστιν.
 A : ὅμοιός   B : μέτοχός   C : ἀπειρός   D : εὐλαβῆς
378. ... ἀεὶ τὰ αἰσχρὰ φεύγοις.
 A : Ἐδν   B : Εἰ   C : Οὕκουν   D : Εἴθε
379. Τοῖς σοφοῖς ὄμιλῶν καὶ αὐτὸς ... σοφός.
 A : ἀποβήσῃ   B : ἔστων   C : γενέσθαι   D : οὖσῃ
380. Φυλάττου, ... τοὺς δικαστὰς κακὰ ἐρεῖς.
 A : ἵνα   B : ὅπως μὴ   C : μὴ οὐ   D : ὅπότε

381. Οὐδεὶς ἔτι ... μάχεται.

- A : τοὺς πολεμίους   B : ἡμᾶς   C : ὑμῖν   D : χρὴ

382. Ἐνταῦθα μενοῦμεν ... ἡμέρας.

- A : μία   B : ἀμφὶ   C : εἰς τέτταρα   D : τρεῖς

383. Πότερόν σοι ἀρέσκει τοῦτο ἢ ...

- A : οὐδέ;   B : ἄλλον;   C : ἐκεῖνο;   D : μήπως;

384. ... δέχοιτο τὰ δῶρα, ἀπῆλθεν οἴκοθεν.

- A : Ὅτε   B : Ὄπως μὴ   C : Ὡστε   D : Ἔστε

385. Ἐγγυτέρω ἐσμὲν τῶν ἐναντίων ... ἐνθάδε αὐλίζεσθαι.

- A : ἢ ὥστε   B : ἢ   C : ὥστε   D : τοῦ

386. Αἰσχύνου τοὺς γονέας, ... κακῶς, ἀλλὰ καλῶς πράττης.

- A : ὅπως   B : ὥστε   C : ὅτι οὐ   D : ἵνα μὴ

387. Δέδοικα μὴ οὐδεὶς ... βοηθήσῃ.

- A : σοι   B : μήποτε   C : ἡμῖν   D : μηδενὶ

388. ... οὐδὲ οἱ θεοὶ μάχονται.

- A : Σὺν τύχῃ   B : Ἀνάγκη   C : Σὺν ἀνάγκῃ   D : Μοῖρα

389. Οἱ μὲν τῶν τῆς πόλεως ἀγαθῶν ἀπειροί εἰσιν, οἱ δὲ ... ἐν ἀγροῖς βίου.

- A : τοῖς   B : τὸν   C : τῶν τοῖς   D : τῶν τοῦ

390. Βραδέως μὲν βουλευώμεθα, ταχέως δὲ ...

- A : πράττωμεν   B : δρώντων   C : ποιοῦμεν   D : ποιοῖμεν

391. Πολλοὶ πρὸς Δελφοὺς ἥσαν ... τῷ θεῷ.

- A : διαλέγεσθαι   B : χρὴ   C : χρησόμενοι   D : μαντευσάμενοι

392. Ἐλπίζω σε οὕτω λέξειν ... πεῖσαι αὐτοὺς.

- A : ἵνα   B : ὅτι   C : ὥστε   D : εἰθε

393. Ὁ δύο λαγῶς διώκων ... καταλαμβάνει.

- A : μηδὲν   B : οὐδέτερον   C : πότερον   D : τίς

394. Διὰ τάχους ἀπιθεὶς ... μηδείς σε ὁρᾶ.

- A : ἐπειδὴ   B : ὅτι   C : πρὶν   D : ἵνα

395. Τέτταρας δακτύλους θανάτου οἱ ... ἀπέχουσιν.

- A : πλέοντες   B : πλείονες   C : πλεύσονται   D : πόλεις

396. Ἐφάρα σοι δῆλόν ἐστιν, ... οὐκ ἐστιν ἀγαθόν, ὅ τι οὐ θεὸς παρέχει;

- A : ὅτι   B : οὐδὲν   C : καὶ   D : ὅπως

397. Θεμιστοκλῆς ἐν νυκτὶ ἐπιστολὴν ... οἰκέτου Ξέρξη ἔπεμψεν.

- A : δι'   B : μετ'   C : σὺν   D : ὑπ'

398. Ἐὰν ἐτοῖμος ..., ὅμοιός ἐνταῦθα πορευσόμεθα.

- A : ἦς   B : ἐσμέν   C : ἐστε   D : ἥσθα

399. Οἱ Ἀθηναῖοι ... ἀμαθίαν ὠνείδιζον.

- A : μωρίας   B : τοῖς Βοιωτοῖς   C : τῶν ἴδιωτῶν   D : αὐτὰς

400. Ὁ βασιλεύς, ... τὸν χρυσὸν ἔχων πάντα, ἐπικούρους ἐμισθώσατο.

- A : ὅτι   B : ἐπεὶ   C : ἄτε   D : ὅτε

401. Ἀγνοίᾳ μόνον ... τις ἐπιθυμοίη ἀν.
 A : πολεμίων B : πόλεμον C : μάχαις D : πολέμου
402. Ἐάν τις ... θάπτειν τὸν Πολυνείκη, ἀποθανεῖται.
 A : τολμήσῃ B : τόλμα C : τολμᾶ D : τόλμη
403. Κλέαρχος ἐπολέμει τοῖς Θραξὶ, ... Κῦρος τῆς στρατιᾶς αὐτοῦ ἐδεῖτο.
 A : μέχρι οὗ B : μεταξὺ C : νῦν δὲ D : ὅπόταν
404. Ἐὰν οἱ γέροντες λέγωσιν, οἱ νέοι ...
 A : σιγῶντων B : σιωπῶν C : οὐ λέγουσιν D : μὴ σιωπᾶτε
405. ... ἐφύλαττον τὰς πύλας, ἡ πόλις ἀν ἥρεθη.
 A : Οὔτως B : Οἱ μὲν C : Εἰ μὴ D : Μάτην
406. Οἱ ... ταῖς μὲν εὐπραγίαις τῶν ἄλλων ἀχθονται, ταῖς δὲ δυστυχίαις χαίρουσιν.
 A : φρόνιμοι B : φθονεροί C : ἔμφρονες D : ἀτυχοῦντες
407. Ὁπόταν οἱ Λακεδαιμόνιοι ... , προηγοῦνται αὐληταὶ ἐμβατήρια αὐλοῦντες.
 A : ἐκστρατεύωνται B : ἐπολέμουν C : στρατηγοῦνται D : ἐστράτευσαν
408. Ταῦτα φέρειν ἀνάγκη ... ὅντα δύσφορα.
 A : τε καὶ B : καὶ δὴ καὶ C : καίπερ D : πρὶν ἀν
409. Εἰ ... , ἔλεγον ἀν ὑμῖν.
 A : ἥδη B : ἥδη C : ἴσμεν D : γνοῦσαν
410. ... τοὺς θεοὺς ἐξαπατᾶν· μάτην γὰρ ἀν πειρῶ.
 A : Πειρῶ B : Μὴ πειρῶ C : Πείρα D : Πείρας
411. Ὁ στρατηγὸς τοὺς Πέρσας εἰρξεν ... κατασκόπους ὅντας.
 A : ὅτι B : ὡς C : ἐπειδὴ D : ὥστε
412. Εἰ μὴ Ἀλέξανδρος ... , Διογένης ἀν εἶναι ἥβουλόμην.
 A : ἔγωγε B : εἴμι C : ἦν D : φαίην
413. Λέγε μοι, ὅ τι βούλει· ἔπειτα περὶ τούτων ...
 A : βουλεύομεν B : βουλευσόμεθα C : βουλώμεθα D : βούλοιτο
414. Δόξω γυναῖκα καίπερ οὐκ ἔχων ...
 A : παλλακήν B : ἑταίρας C : ἀγεται D : ἔχειν
415. Πολέμου ὅντος οἱ παλαιοὶ ἐκ τῆς ... τὰς γυναῖκας αἰχμαλώτους ἀπῆγον.
 A : νόσου B : νίκας C : πολεμίας D : ἄστεως
416. Ἀπολύσομέν σε, ἐὰν τοὺς σοὺς ἑταίρους ...
 A : αἰτίας B : αἰτιάσῃ C : ἀτιμίας D : αἰτιῶ
417. Ὁ ἀνδρεῖος ἀνὴρ ὁδύναις οὐ κλῆται, οὐδὲ ἀθυμεῖ ...
 A : ἀπειλῶν B : ἀμφὶ ἀπειλαῖς C : ἀπειλαῖς D : πρὸς ἀπειλῆς
418. Ἐκών γε ... ἀν ἐξαπατώην.
 A : οὐδένα B : σε μήποτε C : πολλῶν D : πᾶσιν
419. Οὐχ ... ἔχοντες πλανῶνται ἀνὰ τὰ ὅρη.
 A : ἐρμηνεῖς B : κρέασιν C : ἡγεμόνας D : ξίφους
420. Νυκτὸς ἐξελθοῦσα ... τὸν νεκρὸν.
 A : ἔσπετο B : θρέψεται C : ἡγάσθη D : ἔθαψε

421. Φίλους μὴ πολλοὺς ... , ἀλλ' ἀγαθούς.

A : κέκτησο   B : ἀπέκτεινεν   C : βούλομαι   D : χαῖρε

422. Εἰ θεοὶ ... , ἐστὶ καὶ ἔργα θεῶν.

A : εἰσὶν   B : εἰσιν   C : οὐκ ἐστιν   D : ἥσαν

423. ... μὴ γαμῶν οὐκ ἔχει κακά.

A : Ἐὰν   B : Ἡ   C : Ὁ   D : Ὅς

424. Ὡς τῶν Μήδων ἀρχὴ ... τῶν Περσῶν κατελύθη.

A : τῶν Λυδῶν καὶ   B : ὑπὸ   C : ὡς   D : πάλαι

425. Ὁ δὲ ... ὑπέσχετο τῷ Διὶ θύσειν.

A : πρεσβύτις   B : κλωπὸς   C : ποιμὴν   D : ἄρματος

426. Ὄταν ἀφεσθαι ἔργου τινὸς ... , λογίζεσθε, ὅποιόν ἐστιν τὸ ἔργον.

A : ἔδοξε   B : μέλλητε   C : ἀρχεσθε   D : παύοιτο

427. Λίαν φιλῶν ... οὐχ ἔξεις φίλον.

A : αὐτῶν   B : ἔαυτούς   C : σεαυτὸν   D : ἀς

428. Πάντες οἱ ποταμοὶ ... γίγνονται προϊόντι πρὸς τὰς πηγάς.

A : ἐκβῆναι   B : εὔπορον   C : διαβατοὶ   D : πλατεῖς

429. Ἀνευ ὁμονοίας πόλις ... ἀν εὗ πολιτευθείη.

A : οὐκ   B : μηδὲν   C : ἡμετέρα   D : πως

430. Σωκράτης τιμῆς ἄξιος εἶναι τῇ πόλει μᾶλλον ἢ ... ἐδόκει;

A : ὑμῖν, ὃ δικασταί,   B : καταγνῶναι   C : ἀσεβῆ   D : θανάτου

431. Ἀνέβη ἐπὶ τὰ ὅρη τῶν πολεμίων οὐ ...

A : κολάζων   B : εἰδώς   C : κωλυόντων   D : τρώσων

432. Ἀξω ὑμᾶς ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ... ἀνδρεῖοι ὄντες ῥᾳδίως τρέψεσθε.

A : οἱ δὲ   B : οἱ   C : οὓς   D : οἵς

433. Βελτίων ἐστίν, ... κακὰ δρᾶν τινα.

A : ὕσπερ   B : καθάπερ   C : ἢ ὕστε   D : καίπερ

434. Ταύτην τὴν χώραν ἐπέτρεψε ... τοῖς στρατιώταις ὡς πολεμίαν οῦσαν.

A : ιέναι σὺν   B : κίνδυνον γενέσθαι   C : διαρπάσαι   D : ἔψεσθαι

435. Μὴ γνοίης ποτέ, ... ταῦτά μοι ἔλεξεν.

A : τις   B : ἢ   C : ὅστις   D : ἢ

436. Ἐαυτὸν οὐ τρέφων κύνας ...

A : τρέπει   B : τρέφει   C : θρέψεις   D : τραποῦ

437. Καταφύγωμεν πρὸς τὰ ὅρη, ... ἡμᾶς λάβωσιν οἱ πολέμιοι.

A : ὅπως   B : ἵνα μὴ   C : ὅτι οὐχ   D : ὥστε

438. ... ἐστιν ὀλίγοις καλῶς χρῆσθαι ἢ πολλοῖς κακῶς.

A : Βελτίων   B : Κακὸν   C : Ἀγαθὸν   D : Κρείττον

439. Ἐν κακοῖς ὧν εὔχου θεῷ ... σε ἀπαλλάξαι.

A : τῶν φίλων   B : πολεμίων   C : τῶν κακῶν   D : δυστυχήματος

440. Λεαίνης ... οὐ δεῖ ἴχνη ζητεῖν.

A : ἀπόντος   B : παρούσης   C : ὁρῶντα   D : καὶ ἀλώπηξ

441. Οὐδεὶς ... καλὰ ἔδει.
 A : ἀνθρώπου B : χελιδῶν C : πεινῶν D : μελωδία
442. Εἰ ... , εἴδον ἀν αὐτούς.
 A : ἐλθόν B : ἔρχεται C : ἥλθεν D : δραμούμεθα
443. Χαλεπόν ἔστι πρὸς γαστέρα λέγειν ὅτα οὐκ ...
 A : ἔχοντα B : ἔχουσαν C : σχήσων D : ἔξοντα
444. Ἐν Τήνῳ τῇ νήσῳ κρήνη ἦν, ἡς τὸ ὔδωρ ... οὐκ ἐμίγνυτο.
 A : μέλι B : πυρὸς C : οἴνω D : γάλα
445. Εὖ βεβουλευμένος ... πρὸς τὸ ἔργον.
 A : τραποῦ B : παύεσθε C : ἀρχώμεθα D : πορεύομεν
446. Ὁ δηγθεὶς ὑπὸ ὅφεως καὶ σχοινίον ...
 A : φοβεῖ B : ἔφυγον C : φυλάττει D : φοβεῖται
447. Ὁ δὲ κυνηγὸς ἔξηιε εἰς τὴν ὕλην τὸν λέοντα ...
 A : ἐγερεῖν B : κυνηγετῶν C : ζητήσων D : ἐφόμενος
448. Ἀνδρείως μάχεσθε, ... οἱ πολέμιοι νικηθῶσιν.
 A : ὅπως μὴ B : ἵνα C : ἐὰν D : ἐπεὶ τάχιστα
449. Εἰ μὴ τὸ στράτευμα ... , ἡ πόλις ἀν ἑάλω.
 A : ἔρχονται B : βοηθῆσον C : ἀφίκετο D : πορθοῦ
450. Οἱ Ὀλύνθιοι ... Φιλίππου κατεστράφησαν.
 A : μετὰ B : καὶ οἱ περὶ C : ὑπὸ D : πρὸ
451. Ἀγροικός εἰμι τὴν σκάφην ... λέγων.
 A : σκάφην B : τὴν σκάφην C : τῆς σκάφης D : σκάφη
452. Σὺν θεῷ ἄφαι ... , καὶ ὁ ἀν βούλῃ πεπρᾶχθαι, ταχέως πεπράξεται.
 A : ἄρνα B : κυστίν C : τοῦ ἔργου D : τῇ οἷι
453. Ἡδείας ἡμέρας ἐωράκαμεν ... στυγνάς.
 A : πλείονας τῆς B : ὑμεῖς, ἐγὼ δὲ C : πλείους ἢ D : Ζεῦ πάτερ,
454. Ἐφοβούμην, ... ἔρχοιντο ἡμῖν ἐπιθησόμενοι.
 A : ὅτι B : ἵνα C : μὴ D : ὡς
455. Καπνὸν ... εἰς τὸ πῦρ ἐνέπεσες.
 A : φυγόντες B : φεύγομεν ὅπως C : μὲν ἐγώ, σὺ δὲ D : φεύγων
456. ... μᾶλλον θεῷ ἢ ἀνθρώποις.
 A : Πείθωμεν B : Πεύσομαι C : Πεσοῦμεθα D : Πείσομαι
457. Τὸν ιατρὸν μετεπέμψαντο, ... αὐτὸν θεραπεύσει.
 A : μὴ B : ὅστις C : ὥστε D : ὅτι
458. Ὁσῳ μείζῳ ἀγαθά τις ἔπαθε, ... ἀδικώτερος ἀν εἴη χάριν μὴ ἀποδούς.
 A : τοῦτο B : τοσούτῳ C : ὡς D : ὅταν
459. Ἄτε πυκνοῦ ὅντος τοῦ ἄλσους οὐκ εἴδον οἱ ἐντὸς ... ἐκτός.
 A : οὐδὲ τοῦ B : οἱ δὲ C : τοὺς D : οἵς
460. Ψευδῶς με ἡπιάσαντο, ... τὰ ἐμὰ χρήματα κτήσαιντο.
 A : ἡνίκα B : ἔνεκα C : ἵνα D : μὴ

461. Οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων ... πονηρός ἐστιν.

A : μὴ   B : φύσει   C : φαίη   D : ὁ

462. Τοῦτο μάλιστα τὴν πόλιν ὠφέλησα, ὅτι τοὺς Θηβαίους ... διηγλαχα.

A : αὐτὰς   B : ἀντὶ ἡμῶν   C : ὑμῖν   D : καὶ ὑμεῖς

463. Τοῖς μὲν χαίρουσι σύγχαιρε, τοῖς δὲ κλάουσι ...

A : ἐπιμελῆς ἵσθι   B : ἀμέλει   C : σύγκλαε   D : φρόντιζε

464. Κλοπή ἐστιν, ... πάνυ μικρόν τι ἔκλαπη.

A : εἰ καὶ   B : πρὶν ἂν   C : ἂν   D : ἐδὲν

465. Κάλεσον τὸν στρατηγὸν εἰς τὴν βουλὴν, ... αὐτῷ συμβουλευώμεθα.

A : ὅτι   B : ὅστις   C : ἵνα   D : ὥστε

466. Ταῦτα ... Νικίου στρατηγοῦντος.

A : ἐγένοντο   B : γενέσθαι   C : πράξαντος   D : ἐπράχθη

467. ... πέπραχας, ἐπαίνου ἄξιά ἐστιν.

A : ᾧ H   B : Ἐπειδὴ   C : Κἄν   D : ᾧ A

468. ... ἔκόντες βλάψωμεν.

A : Μηδεμίᾳ   B : Μηδείᾳ   C : Μηδένα   D : Μὴ δ' ἔξα μ'

469. Πάντα ταῦτα πράττει, ... φαίνηται σοφὸς ὕν.

A : ὅπως μὴ   B : μὴ   C : ὅτι   D : ἵνα

470. Ὡς ἥδū λεύσσειν τὸ φῶς τοῖς τε ... πράττουσι καὶ τοῖς δυστυχοῦσιν.

A : κακῶς   B : καλῶς   C : ὅμως   D : χαλεπώτατα

471. Τῶν Λακεδαιμονίων τὴν Ἀττικὴν δημούντων ὁ δῆμος ἔχαλέπαινε ...

A : Περικλέα   B : Περικλέους   C : Περικλεῖ   D : Περίκλεις

472. Ἡ οἰκία ἔπτὰ ... ἐστιν.

A : ὀβολός   B : δραχμήν   C : μνῶν   D : ταλάντῳ

473. Διακόσιοι κατελείφθησαν, οἵτινες τοὺς θανόντας ...

A : στησόμενοι   B : θάφουσι   C : κομίσαι   D : κλαυσάμενοι

474. Πάντα τὰ ἡμέτερα εἰς ... κεκομίκαμεν.

A : τὸν πλοῦν   B : ναυσὶν   C : τὰς ναῦς   D : τὸ σκάφιον

475. Ἐρυῆς, ... καὶ Μαίας, ἔτι ἐν σπαργάνοις ὕν τὰς Ἀπόλλωνος βοῦς ἔκλεψεν.

A : Ἄρει   B : Ἀπόλλω   C : ὁ Διὸς   D : τῆς Λητοῦς

476. ... χαίρω τὴν νόσον ἐκπεφευγώς.

A : Ὁτι   B : Ὡς   C : Ὁπως   D : Ἰνα

477. Ἀποπλεῖ ... καίπερ μέσου χειμῶνος ὄντος.

A : οἴκαδε   B : διὰ χιόνος   C : κατὰ θέρους ἀκμὴν   D : ἐφ' ἄρματος

478. Μὴ μέτρει ... μήτε τῇ πλούτου ἀφθονίᾳ μήτε τῇ τιμῇ λαμπρότητι.

A : τὴν εὐδαίμονίαν   B : εὐδαιμόνων   C : τοῦ ὅλου   D : εὐδαίμοσιν

479. Σπαρτιάτην τινὰ πέμφον, ... τοῦ στρατοῦ στρατηγήσει.

A : ὅστις   B : τίς   C : διότι   D : ὅτι

480. Κατασκόπους πανταχόσε πέμπωμεν ὡς ... , ὅ τι ἐγένετο.

A : πυνθανόμενοι   B : πευσομένους   C : πεισομένους   D : πεσούμενοι

481. Ὄρεστης ἐμίανε τὰς χείρας τῷ ... αἴματι.
 A : τοῦ πατρὸς   B : τοῦ πάππου   C : τῆς μητρὸς   D : τῆς ἀδελφῆς
482. Ὅταν τὰ ἄλλων ἀνθρώπων κακὰ γνῶς, τὰ σαυτοῦ ἥττον ...
 A : δυσφορεῖ   B : δυσφορήσεις   C : ἐδυσφόρεις   D : δυσφορεῖτε
483. Ἡγγέλθη, ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐπίοι ἡμῖν ... δισχιλίους ἵππεας ἔχων.
 A : εἰς   B : ἀνὰ   C : μετὰ   D : σὺν
484. Οὐκ αἰσχύνῃ εἰς τοιαῦτα ... τοὺς λόγους;
 A : ἄγων   B : λέγειν   C : ἔνεκα   D : ὀφομένων
485. Οἱ Ἀργεῖοι ἐφοβοῦντο, μὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοῖς ...
 A : ἐνέπεσον   B : ἐπιθεῖντο   C : ἐπιβαλοῦσιν   D : ὀρμῶσιν
486. Ἀπέθανε ... ἐπιβουλεύσας τοῖς ἀρχουσιν.
 A : εὶ   B : ὡς   C : ὅτε   D : ἐπει
487. Ἀπέφυγε, ... οἱ Πέρσαι μὴ ἔλοιεν αὐτόν.
 A : ἵνα μὴ   B : ὅτι   C : ὅμως   D : ὅπως
488. Φίλον, ὅπερ μέγιστον ἀγαθόν ἐστιν, οἱ πολλοὶ, ὅπως ... , οὐ φοροτίζουσιν.
 A : χρήσονται   B : κτήσονται   C : κέκτησαι   D : χρήσασθαι
489. Οὐ καταισχυνῶ ... , οὐδὲ ἐγκαταλείψω τὸν παραστάτην.
 A : τὰ ὅπλα   B : κατὰ πολεμίων   C : τῶν ἱερέων   D : τοῖς ἱεροῖς
490. Ἀποφεύγωμεν, ἵνα οἱ βάρβαροι μὴ ... ἡμᾶς.
 A : ἔλωσιν   B : τεύξοιντο   C : ἐλάβοντο   D : ἐπιθῶνται
491. Ὅδινεν ὅρος, Ζεὺς δὲ ἐφοβεῖτο, ... ἔτεκε μῦν.
 A : καὶ   B : τὸ δὲ   C : μὴ   D : μὴ οὐ
492. Ἐχαίρομεν πάντες ... ὑμᾶς ἀσφαλῶς ἀφικομένους.
 A : ὅτι   B : ὡς   C : ἐπει   D : ἀκούσαντες
493. Διὰ τί διατελεῖς ταῦτα ἡμᾶς ...
 A : λέγειν   B : εἰπεῖν   C : ἐρωτῶν   D : πυθομένους
494. Φυλάττου, ... βουλόμενος σαυτὸν εὐτυχῆ τιθέναι ἄλλους ἀτυχεῖς τιθῆς.
 A : ὡς   B : ὅπως   C : μὴ   D : ὅτι
495. Εἰς τὰ ὅρη ἀφίκοντο τοὺς Πέρσας ... καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἐν χωρίῳ ἰσχυρῷ.
 A : διατελοῦντας   B : λανθάνοντας   C : τυγχάνοντες   D : φθάσαντες
496. Μὴ φθόνει τοῖς πλέον ... κεκτημένοις.
 A : χρήματα   B : σαυτοῦ   C : ἑαυτῷ   D : αὐτοῖς
497. Ἀρίων τῶν ναυτῶν ἐπιβουλευόντων ... εἰς τὴν θάλατταν ἤλατο.
 A : αὐτὸς   B : αὐτὸν   C : αὐτοῦ   D : αὐτῷ
498. Κριτίας ἐπιθυμήσας τῆς σωφροσύνης, ἦν Σωκράτης εἶχεν, ὠρέξατο ... αὐτοῦ.
 A : διαλέγεσθαι   B : τὸν θάνατον   C : τῆς ὄμιλίας   D : ἐσπέσθαι
499. ... ἐσθίουσι καὶ πίνουσιν, ἐὰν καὶ μὴ πεινῶσι καὶ διψῶσιν.
 A : Ἐγκρατεῖς   B : Ἀκρατεῖς   C : Ἐπιθυμεῖς   D : Ἀγνοεῖς
500. Ἐπαύσαντο πολεμοῦντες ... ἀμφοτέρων τῶν στρατηγῶν ἀποθανόντων.
 A : ὅταν   B : ὅπότε   C : ὅτε   D : ἐπειδὴ

501. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ ... ὁ πόλεμος ἐτελεύτησεν.
 A : ἔπει   B : ἔτει   C : ἔθει   D : ἔπει
502. Ἐπέπεσε χιῶν ἀπλετος, ... ἀπέκρυψε καὶ τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους.
 A : ἀλλὰ   B : ὥστε   C : εἰθε   D : ὁ δὲ
503. Ἐφθασαν τὸν χειμῶνα ἀνασπάσαντες τὰς ...
 A : ἀμάξιας   B : ὀλκάς   C : ναῦς   D : ἡγεμόνας
504. Φοβοῦμαι, ... ὁ ξένος μοι ὀργισθῇ.
 A : ὅτι   B : ως   C : ἵνα   D : μὴ
505. Εὰν μὴ φυλάξῃς τὰ μικρά, ... τὰ μείζονα.
 A : ἀποβάλλεις   B : ἀποβαλεῖς   C : ἀποβάληται   D : ἀποβάλοιτο
506. Ἐπίσπου τῇ βασιλέως βουλῇ καὶ συνθοῦ αὐτῷ· εἰ δὲ μὴ ... , ἐπιθησόμεθά σοι.
 A : συντίθης   B : συντιθῆς   C : συντιθείης   D : συνθήσῃ
507. Εἴπον χάριν ἔχειν ἡμῖν, ... ἐποιήσαμεν.
 A : ὅσων   B : ταῦτα   C : ἡμεῖς   D : τοῦτο
508. Ιέρων ἵππους ἔχων εἰς Ὄλυμπίαν ἤλθεν ὡς ... τῶν ἀγώνων.
 A : μεταλαβεῖν   B : μεταλαβὼν   C : μεταλαβούσαι   D : μεταληφόμενος
509. Ὁ μέλλεις ..., μὴ πρόλεγε· ἀτυχήσας γάρ καταγελασθήσει.
 A : δρᾶν   B : ποιεῖν   C : πράξειν   D : ποιεῖσθαι
510. Ὁταν τις ..., ζημιοῦνται.
 A : κλέπτης   B : κλώφ   C : κλέπτη   D : κλέπτου
511. Οἱ μηδὲν ἀδικοῦντες οὐδενὸς ... νόμου.
 A : χρὴ   B : δεῖ   C : χρῆται   D : δέονται
512. Τὸν τριήραρχον ἐν αἰτίᾳ εἶχον ὡς ... σώσαντα τοὺς ναύτας.
 A : τὰ   B : οὐ   C : τοὺς   D : —
513. Ὁ πλοῦτος αὐτὸς ... ἀν εὐδαίμονα ποιοίη.
 A : οὐδένα   B : μηδένα   C : οὐδενὶ   D : μηδενὶ
514. ... ἥδη λέγων, μὴ μείζων ὁ λόγος ἐκταθῆ.
 A : Ἀρχομαι   B : Παύου   C : Διατέλει   D : Παύετε
515. ... μὲν κατεγέλασε, σὲ δὲ ἐπήνεσεν.
 A : Ἐμὲ   B : Ἐμοῦ   C : Ἐμοὶ   D : Μοὶ
516. Ὁρέστης ἀπολυθεὶς ἐν τῷ Ἀρείῳ πάγῳ ἐκαθάρθη ... ἐν Δελφοῖς.
 A : φονέως   B : φονέα   C : τοῦ φόνου   D : τῷ φόνῳ
517. Ἐθυον πρότερον οἱ Πελασγοὶ τοῖς θεοῖς, ὄνομα δὲ ἐποιοῦντο ... αὐτῶν.
 A : οὐδεμία   B : μηδένα   C : οὐδενὸς   D : οὐδενὶ
518. Ἀφορμητέον ἦν εὐθύνς, ὥστε εἰς καιρὸν ...
 A : ἀφικεσθαι   B : ἐλθόν   C : ἐρχόμενοι   D : ἤκωμεν
519. Ὁ βασιλεὺς ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ... γυμνάσαι βούλοιτο ἔαυτὸν καὶ τοὺς ἵππους.
 A : ἔπει   B : ἔως   C : ὅποτε   D : πρὶν
520. ... ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσεσθε, ἐμοὶ μέλει.
 A : Ἰνα μὴ   B : Μὴ   C : Πῶς   D : Ὁπως

521. ... τὰ πάθη κουφίζεται.

- A : Θρῆνος   B : Γέλως   C : Τοῖς δακρύοις   D : Δάκρυα

522. Νομίζω τοῦτο ἄδικον μὲν οὐκ εἶναι, λέγω δὲ ὅτι οὐ συμφέρει ...

- A : αὐτός   B : ὑμᾶς   C : σοῦ   D : ἡμῖν

523. Δεῖ εἰσέρχεσθαι εἰς τὴν πόλιν, ... κλεισθῆναι τὰς πύλας.

- A : ἐπεὶ   B : ὅταν   C : πρὶν   D : ὅπότε

524. Παύου κλάουσα, ὡς μῆτερ, ἐὰν γάρ μὴ παύῃ, καὶ ἐγὼ ...

- A : κλείω   B : κλαύσομαι   C : κλαύσαι   D : ἐκλαύσω

525. Εἰς τοσοῦτο ... ἥλθον, ὡστε ἔπεισεν ὑμᾶς ἐλαύνειν αὐτόν.

- A : τόλμας   B : ἀναιδὲς   C : πρᾶγμα   D : ὕβρεως

526. Οἱ ἀνόητοι ... δεδίαισιν οἰόμενοι αὐτὸν τῶν μεγίστων κακῶν εἶναι.

- A : τὸν θάνατον   B : τοῦ θανάτου   C : ἀπὸ θανάτου   D : ἐκ θανάτου

527. Τὸ ἐμὸν σῶμα, ἐὰν τελευτήσω, μὴ ... μήτε ἐν χρυσῷ μήτε ἐν ἀργύρῳ.

- A : τιθέντες   B : ἔθετε   C : θείτε   D : θῆτε

528. Καὶ ταῦτα διαδίδου, ... σὺ βούλει, καὶ τῶν ἄλλων, ὁπόσα ἔθέλεις.

- A : ὅτω   B : ὅσω   C : οἱ δὲ   D : οὓς

529. Αἱ νῆες ἔλαθον τοὺς ἐναντίους ἐκ τοῦ ... ἐξελθοῦσαι.

- A : πόλεως   B : λιμένος   C : νήσου   D : ἡπείρου

530. Ἐὰν περὶ τὴν νῆσον ... , λιμένα εὑρήσετε.

- A : πλεύσεσθε   B : ἔπλεετε   C : πλεύσητε   D : ἐπλεύσατε

531. Μακάριός ἐστιν ... οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει.

- A : καὶ   B : ὅστις   C : ὥτινι   D : ὅτω

532. Οἱ περὶ Λεωνίδαν πάντες ἀπέθανον ... παρὸν ἐκφεύγειν.

- A : ἀτε   B : ὡς   C : οὐ μόνον   D : καίπερ

533. Ἀγησίλαος, εἰ ... συνθεῖτο, ἀεὶ ἐνέμενε τῇ ὁμολογίᾳ.

- A : οἱ   B : σὺν αὐτῇ   C : τίνων   D : τινι

534. Τοξότης ἀγαθὸς ἱεῖς ... ῥαδίως ἀμαρτάνοι τοῦ σκοποῦ.

- A : μηδὲν ἀν   B : οὐχ   C : οὐκ ἀν   D : ἀν

535. Ἄρ' οὐ μεταμέλει ὑμῖν, ... πεποίηκατε;

- A : οἵς   B : ὡν   C : ὁ   D : ἦ

536. Οἱ Μεσσήνιοι ἔκ παλαιοῦ ... τοῖς Λακεδαιμονίοις ἥσαν.

- A : ὑπὸ   B : σὺν   C : χρόνου   D : καιροῦ

537. Ὁ μῶρος γελᾷ, καὶ ὅταν τι μὴ γέλοιον ...

- A : ἦ   B : ἦ   C : ἐγένετο   D : γενέσθαι

538. Ὡς κακῶς ἔχει ἄπας ... , ἐὰν κακῶς μηδεὶς ἔχῃ.

- A : ιατρός   B : ἀδόλεσχος   C : ἐπὶ τῇ νόσῳ   D : νόσος

539. Ὅπερ σχοντο μισθὸν ... τὸν σῖτον σφίσι πορίσαντι.

- A : διδόναι   B : δόσθαι   C : δώσειν   D : δόντες

540. Ὁ βασιλεὺς ἐφοβεῖτο, ... ὁ στρατηγὸς ἐσυντῷ ἐπιβουλεύοι.

- A : ὅτι   B : μὴ οὐ   C : μὴ οὐχ   D : μὴ

541. Εἰ παρὰ τὸν νόμον ἔπραξαν, δίκην ἀν ...
 A : ἔδωκεν B : διδόνται C : δοῦσαν D : ἔδοσαν
542. Πίθηκος ὁ πίθηκος, καὶ χρυσᾶ ... σάνδαλα.
 A : ἔχῃ B : ἔχον C : ἔσχον D : σχήσεται
543. Συνεφείπετο τοῖς πελτασταῖς καὶ τὸ Ἀρχαδικὸν ὄπλιτικόν, ... ἥρχε Κλεάνωρ.
 A : ὃν B : οὓς C : τοῦ D : ὃν
544. Ἐὰν περὶ πολλοῦ ποιῆσθε τὴν ἐλευθερίαν οὐδέποτε ἐπὶ τυράννῳ ...
 A : ἔστε B : ἔστε C : ἔσεσθε D : γένησθε
545. Εἰπέ μοι, τίς σοι ἔδωκεν, δὲ δῶρον περὶ πλείστου ...
 A : ποιεῖς B : ποιεῖ C : ποιῆς D : ποιεῖται
546. Ἐὰν τῶν δούλων τις νοσήσῃ σοι, ίατρὸν ἐπικαλῇ, ἵνα μὴ ...
 A : ἀποθάνῃ B : τελευτῇ C : τελεύτα D : ἀποθανεῖ
547. Ὁ Διογένης ἴδων ... ἀφυῇ παρὰ τὸν σκόπον ἐκάθισεν εἰπὼν, ἵνα μὴ πληγῶ.
 A : δορυφόρον B : σφενδονήτης C : τοξότην D : πελταστὴν
548. Ὁ ἀρπαγῆς ἦ ... δίκην ὄφλῳ θανάτῳ ζημιούσθω.
 A : κλωπὸς B : κλέπτης C : κλοπῆς D : κλέπτου
549. Ὁ δὲ ἀνήρ, δὲν συνέλαβον, ... ποδαπὸς εἶη, Πέρσης ἔφη εἶναι.
 A : ἑρωτάμενος B : ἑρωτηθέντος C : ἑρωτηθείσιν D : ἑρωτήσαις
550. Ὅστις τοὺς θεοὺς τιμᾶν βούλεται, ... τοὺς πέλας εὖ ποιεῖν δεῖ.
 A : τοῦτον B : σεαυτὸν C : οἵς D : ἀλλήλους
551. Μῶρος ἀν ... , εἰ τὰ εὑρημένα ἔζητεις εύρειν.
 A : εἰ B : ἡσθα C : ἡς D : εἰ
552. ... ἄλλο ἀρέσκει.
 A : Ἄλλος B : Ἄλλην C : Ἄλλου D : Ἄλλῳ
553. Ὁ ... ἐρῶν καὶ τῶν παρόντων ἀποστείται.
 A : πλείων B : πλεόνων C : πλοῖον D : πλέως
554. ... λέγεις φίλου παρόντος, οὕτω καὶ ἀπόντος αὐτοῦ φρόνει.
 A : Ὄστε B : Σὺ μὲν C : Ὄσπερ D : Σὺ οὖν
555. Ὁ Νεῖλος ἐπτὰ ... εἰς τὴν θάλατταν ἔξιησιν.
 A : στόμασιν B : ἐκβολῶν C : εἰσβολὰς D : ποταμῷ
556. Οὐκ ἀεικὲς ... πάσχειν ὑπὸ ἔχθρῶν.
 A : εὖ B : κακῶς C : γλυκέα D : κακοῖς
557. ... θάνατος κατεγνώσθη, ὅτι τὴν πατρίδα προδοὺς ἐφαίνετο.
 A : Ὁ ναύαρχος B : Τὸν Νικίαν C : Παυσανίου D : Ἐφιάλτη
558. ... ὕφελεν τὸ θυγάτριον τῇ μητρὶ ὅμοιον εἶναι.
 A : Εἰ B : Εἴθε C : Εἴτε D : Εἴτα
559. Οἱ φιλάργυροι οὐ χρῶνται τοῖς χρήμασιν, ... κέκτηνται.
 A : δν B : ἀς C : ὃν D : οἵς
560. Εἰς τοσοῦτο τῆς αἰσχύνης ἡ τοῦ Περικλέους πόλις ...
 A : πεπτώς B : πέπωκεν C : πέπομφε D : πέπτωκεν

561. Κλέανδρος ἐτυράννευσε ... ἐπτὰ ἔτη.
 A : Γέλας   B : Ἀθήνας   C : Θήβαις   D : Μέγαρα
562. ... τοῦτο πράξης, ἀμαρτήσεις.
 A : Εἰ   B : Ἡν   C : Ἐδν   D : Διότι
563. Ἀποκτενοῦμεν τοὺς πειράτας, ... ἀν αὐτὸὺς λάβωμεν.
 A : εἰ   B : ἡμεῖς   C : ὅπου   D : πρὶν
564. Μεῖζόν ἐστι τὸ κακὸν ... φέρειν.
 A : τὸ   B : ἡμῖν   C : χαλεπῶς   D : ἢ ὥστε
565. Καὶ τὸ πάλαι νόμος ἦν ἵσων φήφων κειμένων τὸν ... ἀεὶ ἀποφεύγειν.
 A : φεύγοντα   B : ἀποφυγόντα   C : διώκοντα   D : ἀκριτον
566. Ὁ θεὸς πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις πόνους ἐπέταξεν ἄλλοις ...
 A : ἄλλὰ   B : ἄλλα   C : ἄλλων   D : ἄλλους
567. Ὁ τύραννος ἐτελεύτησεν ὑπὸ τῶν ... οἰκειοτάτων.
 A : αὐτὸν   B : σεαυτοῦ   C : ἑαυτοῦ   D : σαυτῷ
568. Φυλάττου, μὴ ἀτιμίᾳ ...
 A : ἀποφύγης   B : πείσῃ   C : περιπέσῃς   D : πεύσῃ
569. Ὁ χρυσὸς κρείττων μυρίων λόγων ...
 A : θνητός   B : ἀθανάτους   C : ἀνθρώπων   D : βροτοῖς
570. Τὸν οἶνον ... κεράννυ.
 A : ὕδωρ   B : σὺν μέλιτι   C : οἶνου   D : ὕδατι
571. Ὅσον οὐκ ἀπέκτεινε αὐτόν, πρὶν ἴδεῖν, ... εἴη.
 A : τις   B : πηλίκον   C : ὅστις   D : ὄπόσον
572. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἥλθον Κίμονος ... πλήθει οὐκ ὀλίγῳ.
 A : ὁ Μιλτιάδου   B : σὺν τῷ   C : ὁ Ἀθηναῖος   D : στρατηγοῦντος
573. Ἐμὲ κακῶς ἀκούσαντα ... μεγάλῃ ἔδακε λύπη.
 A : ὑπὸ σοῦ   B : ἡ   C : ταῦτα   D : πάντα
574. Λαβὼν ἀπόδοις καὶ ... πάλιν.
 A : λείψει   B : λήξει   C : λήψει   D : λήσει
575. Πολλάκις χαλεπόν ἐστι ... φίλον καὶ κόλακα.
 A : διακρινῶν   B : διακρίναι   C : διακρίναι   D : διάκριναι
576. Μόνοι οἱ θεοὶ ἵσασιν, ... τελευτήσομεν.
 A : ὅτε   B : πότε   C : μήποτε   D : ὅπόταν
577. Τὸ φιλοπόλεις εἶναι ἔσωσε τοὺς Ἑλληνας ... ὑπὸ τῶν Περσῶν ἡττᾶσθαι.
 A : οἱ   B : τοὺς   C : τοῦ   D : τὸ
578. Δύο ὅτα ἔχομεν, στόμα δὲ ἔν, ... πλείω μὲν ἀκούωμεν, ἥττω δὲ λέγωμεν.
 A : ὃστε   B : ἵνα   C : ὥσπερ   D : ὅτι
579. Μὴ δῆτα πείθεστε ... Αἰσχίνην λέγουσιν, ὅτι Φίλιππος φίλοις ἐστίν.
 A : τὴν   B : τὸν   C : τὰ οἱ περὶ   D : τοῖς ὄμφ'
580. Καὶ ποτε ... πάγου δεινοτάτου Σωκράτης ἐξῆλθεν ἴμάτιον ἔχων.
 A : μετὰ   B : ὄντως   C : ἀντὶ   D : ὄντος

581. Διατελοῦμεν ... , ἔως ἂν τὴν πόλιν λάβωμεν.

A : ναυμαχεῖν B : μαχόμενοι C : πεζομαχεῖν D : πολεμήσονται

582. ... ἀποκρίνεσθαι, φρόντιζε.

A : Πρὶν B : Ὡπότε C : Ὄταν D : Πρὶν ἂν

583. Μετέδωκά σοι πάντων, ... εἰχον.

A : ἐὰν B : ὅποτε C : ἐγὼ D : ὅν

584. Ἐν Δελφοῖς ἦν γεγραμμένον πρὸς τῷ Ἱερῷ ... 'Γνῶθι σαυτόν'.

A : τὸ B : σύμβολος C : μαντεία D : χρησμὸς

585. ... τις ἔμαξε μᾶζαν, ταύτην καὶ ἐσθιέτω.

A : Ἡν B : Ἡν C : Ἐάν D : Ἡν

586. Οὐδὲν, ... ἡλπίζομεν, ἀποβέβηκεν.

A : ὅν B : δν C : τὰ D : ταῦτα

587. Οἱ δὲ μέντοι τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ... τινὶ καταληφθέντες διεφθάρησαν.

A : ἕδρα B : ἐνέδρα C : συνεδρεία D : καθέδρα

588. Μηδεὶς ἀρχέτω, πρὶν ἂν ... ἀρχεσθαι.

A : ἔμαθε B : μάθη C : μαθεῖν D : μεμάθηκε

589. Ἀεὶ ... πέρυσι βελτίω.

A : οἱ B : τὸ C : τὰ D : τῷ

590. Μέμνησθε τοῦ ὄρκου, ... ὁμωμόκατε.

A : ὁ B : οῦ C : ὁ D : ἄττα

591. Ξένος ... ἀκολούθει τοῖς ἐπιχωρίοις νόμοις.

A : τις B : ὃν C : ὄντος D : ὅς

592. Μεταδίδου τοῖς ἄλλοις, ... ἔχεις.

A : εἴτα B : ὃν C : οἵς D : ἔπειτα

593. Εἰθ' ὁφελεν ὁ Μιλτιάδης τῇδε τῇ ἡμέρᾳ ... στρατηγός.

A : ἡμέτερος B : ἡμῖν C : ὃν D : παρεῖναι

594. Ἡρα σύνοισθα ... οὐδένα ἀδικήσαντι;

A : ὅτι B : περὶ τοῦ C : σεαυτῷ D : αὐτῶν

595. Ἐμμένομεν, ... ὡμολογήσαμεν.

A : ὃν B : τούτοις C : οἵς D : περὶ τῶν

596. Τὸ χρυσόμαλλον ... ἐκρέματο ἐκ δρυὸς ἐν τῷ Ἀρεως ἄλσει.

A : Πυθοῖδε B : Ἀθήνηθεν C : ἐν Κόλχοις D : Θήβαζε

597. Οὐδὲν ἔτι ἐμποδὼν ἦν, ... πᾶσαν τὴν στρατίαν ἀπολέσθαι.

A : ὅτι B : ὡς C : μὴ οὐ D : ἵνα

598. Ἡδη ἴσχυρότερον ἦν τὸ τείχισμα, ... ῥᾷδίως ἀλῶναι.

A : πρὶν B : ἦ C : ἦ ὡστε D : τοῦ μὴ

599. Φαγέτω με λέων καὶ ... ἀλώπηξ.

A : οὐ B : μὴ C : σε D : οὐκ

600. Διονυσίου ... ὑπὲρ τῆς Δαμοκλέους κεφαλῆς ἔιφος ἐκ τριχὸς ἐκρεμάσθη.

A : στρατηγοῦντος B : τυραννοῦντος C : κελεύσαντος D : τυράννου

601. Οὐδεὶς οὐκέτι οἶός ... ἦν κωλῦσαι αὐτοὺς καταστρέφεσθαι τὴν πόλιν.
 A : γε   B : τε   C : που   D : πως
602. Μιλιτιάδης ... πάντων τὴν στρατηγίαν ἐπετράπη.
 A : μετὰ   B : ὑπὸ   C : κατὰ   D : ὑπὲρ
603. Ὡς τάχιστα ἐπορεύοντο, ὥστε οὐδεὶς ... ὑπὸ τῶν Θρακῶν.
 A : κατέκτεινα   B : ἀπέθανον   C : ἐλήφθη   D : ὤφθην
604. Ο φιλάργυρος οὐκ ἀπολαύει τῶν ἀγαθῶν, ... ἔχει.
 A : ὅν   B : ἀς   C : οὓς   D : ὅ
605. ... νόμοι πλεῖστοί εἰσιν, ἐνταῦθα καὶ ἀδικίαι πλεῖσται εἶναι φιλοῦσιν.
 A : Εἰ καὶ   B : Ὅπου   C : Οὐκοῦν   D : Καὶ ἐὰν
606. ... φύχη ἡ γῆ ἔρρωγε καὶ οἱ ποταμοὶ πεπήγασιν.
 A : Ὡς   B : Οὖσα   C : Διὰ τὰ   D : Τὰ
607. Πεζῇ βαδίζων μὴ φοβοῦ ...
 A : κλύδων   B : τὰ κύματα   C : τῆς ναυαγίας   D : θαλάττη
608. Πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων ἀπεκαίοντο ῥῖνάς τε καὶ ...
 A : γόνασιν   B : ὕδατα   C : ποδός   D : δακτύλων
609. Ἀπεκρίνατο πεισθῆναι ἀν τῷ βασιλεῖ, εἰ ... ὑπήκοοι αὐτοῦ.
 A : γενήσονται   B : ἥσαν   C : ὕσιν   D : γένοιντο
610. Οἱ ... παρὰ φύσιν ἐπιθυμοῦντες καὶ ἀ ἔχουσι δυστυχοῦσι.
 A : ἀ   B : τὰ   C : τὴν   D : τῶν
611. Εἰ τότε ἐπόνεις, ὅτε με ώνειδιζες, οὐκ ἀν νῦν τροφῆς ...
 A : ἐπιθυμεῖς   B : μελήσοις σοι   C : ἐπεδέου   D : τεύξῃ
612. ... ἐδείπνουν, ὁ σὸς φίλος ἀφίκετο.
 A : Ὁπότε   B : Ἐχθὲς   C : Ἐν φῷ   D : Τήμερον
613. Οὐ δεῖ φλυάρων ἀνδρῶν ... ἀκούειν.
 A : διαλεγόντων   B : μηδένα   C : κατηγορίας   D : γνώμη
614. Νεανίσκος τις ἀκούσας ... ἀδόντων ἥσθη ἐπὶ τῇ εὔφωνίᾳ.
 A : χελιδῶν   B : τεττίγων   C : παρθένων   D : ἀηδῶν
615. ... προφυλάττοιμι ὑμᾶς, οὐδὲ' ἀν νέμεσθαι δύναισθε φοβούμενοι μὴ ἀπόλησθε.
 A : Ἐάν   B : Ὁπότε   C : Ὅπως   D : Εἰ μὴ
616. Τότε μάλιστα τοὺς πρώτους δεσπότας ποθοῦσιν οἱ οἰκέται, ὅταν ἐτέρων πεῖραν ...
 A : ἔλαβον   B : λάβωσι   C : λάβοιεν   D : λαμβάνοιντο
617. Λάκαινά τις πρὸς τὸν υἱὸν λέγοντα μικρὸν ἔχειν τὸ ξίφος εἶπε, καὶ βῆμα ...
 A : πρόσθεν   B : ἔχθες   C : πρόσθες   D : προσήκει
618. Οἱ παλαιοὶ τοῖς ἀποθανοῦσιν ... εἰς τὸ στόμα κατετίθεσαν.
 A : τάλαντον   B : μνῶν   C : δραχμὴν   D : ὅβολὸν
619. Εὖ ἴστε, ὅτι οὐκ ἀν ἐτόλμησα εἰπεῖν, εἰ μὴ ἔγνων τοὺς ἐμοὺς λόγους ... τῷ κοινῷ.
 A : συνοίσειν   B : προβαίνειν   C : χρήσεται   D : δυσπαθεῖν
620. Παῦσαι με δάκνων ἢ καταφιλῶν, ... πότερον ἔχθρὸς ἢ φίλος μου καθέστηκας.
 A : ἵνα γνῶ   B : ἵνα βῶ   C : ἵνα ἴω   D : ἵνα ἴστω

621. Ἐλλ' οὗτε ὅτε ἥλθες, ἔγνων, οὕτε ἐὰν ἀπέλθης, ...
 A : γνώσομαι   B : ἔγνων   C : γνῶ   D : γνοίην

622. Δραχμῆς μὲν ηὔλει, ... δὲ παύεται.
 A : μίαν   B : δἰς   C : τεττάρων   D : τρισὶ

623. Ὅμιν ράξον πιστεύουσιν ἐκεῖνοι ἦ ...
 A : ἥμεῖς   B : ἡμᾶς   C : ἐμαυτῷ   D : σφῶν

624. ... τοῖς θεοῖς καὶ μὴ θρήνει.
 A : εὐχῇ   B : εὔχου   C : εὑξεται   D : ηὔξατο

625. Ἀνδρες στρατιῶται, μηδὲν ἀθυμήσητε ... τῶν γεγενημένων.
 A : ἥνεγκεν   B : ἥνικα   C : ἔνεκα   D : ἥνεγκα

626. Ἀνδρες, ἀναμιμήσκεσθε, ὅσας δὴ μάχας ... ὁμόσει ἴόντες νενικήκατε.
 A : σὺν τοῖς θεοῖς   B : τοῖς θεοῖς   C : τοὺς πολεμίους   D : τὸν πόλεμον

627. ... ὁ Δαρεῖος ἐτελεύτησε, ἐβασίλευσεν ὁ Ξέρξης.
 A : Ὄταν   B : Πρὶν ἀν   C : Ἐπεὶ   D : Ἐπειδὸν

628. Εἰ μὲν φίλος ... , τί δάκνεις; Εἰ δὲ ἐχθρὸς, τί σαίνεις οὐράν;
 A : εἰ   B : ἀν ἦς   C : ἥσθα   D : οὐκ ἀν ἦς

629. Εἰ δὲ τοῦτο πάντες ἐποιοῦμεν, ἀπαντες ... ἀπωλόμεθα.
 A : —   B : οὐκ   C : ἀν   D : μὴ

630. Ἰσθι ὡς ὅπουπερ ἀν ... φυλάξομαί σε.
 A : ἦς   B : ἦς   C : ἵθι   D : ἦς

631. Ἐβοηθήσαμεν ἀν ὑμῖν, εἰ μὴ ... , τίνες ἔστε καὶ τίσι πολεμεῖτε.
 A : οἴσθα   B : ἥδειμεν   C : εἰδείη   D : εἰδέναι

632. Ὁ πόλεμος ... ἡμᾶς ἀπεστέρηκεν.
 A : πάντα   B : πάντας   C : ἀπάντων   D : ἀπασιν

633. Τίνος χιτῶν ... ἐκλάπη;
 A : αὐτὸς   B : ἐκεῖνος   C : ὑπὸ σου   D : σὸν

634. Κάλλιστον τε καὶ ... καὶ ἥδιστον ἀπὸ γεωργίας τὸν βίον ποιεῖσθαι.
 A : χειρίστον   B : ἐλάχιστον   C : ἄριστον   D : πικρότατον

635. Μαινόμεθα πάντες, ... ὀργιζώμεθα.
 A : πρὶν   B : ὡς   C : ὀπόταν   D : ἐπεὶ

636. Ξενοφῶντος δὲ κατηγόρησάν τινες ... παίεσθαι ὑπ' αὐτοῦ.
 A : φάσκοντες   B : λέγοιεν, ὅτι   C : τῷ   D : ἵνα

637. Ἐργων ... χεῖρα ἐλευθέρων ἔχε.
 A : κακὸς   B : κακὰ   C : ἀγαθῶν   D : πονηρῶν

638. Ὁ βασιλεὺς ἥλθεν εἰς Περσέπολιν, ... ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐτέθαπτο.
 A : πρόσθεν   B : ἐνθα   C : μὴ   D : ἔως ἀν

639. Ἀποροῦμεν ... φύγωμεν.
 A : καὶ   B : ἢ   C : πῶς   D : ἐὰν

640. Ἐὰν δύνῃ ... , μὴ πλεύσης.
 A : ὀδεῦσαι   B : πλεῖν   C : πλεῦσαι   D : βαδίζων

641. Αύλειτωσαν Θηβαίων παιδες, οὐ γάρ ... διαλέγεσθαι.

- A : ἵσασι   B : ἴασι   C : δύναται   D : δυνηθῆναι

642. ... δύναται τὸ μέλλον ἐκφυγεῖν.

- A : Οὐδεὶς   B : Μηδεὶς   C : Πᾶς ἄνθρωπος   D : Ὁς

643. Ὁ γάρ πρεσβευτὴς τέτταροις ἡμέραις πρότερον .... ἀφίκετο.

- A : καὶ ὕστερον   B : τοῦ στρατοῦ   C : ὡς βασιλεὺς   D : ἐσφάγη καὶ

644. Αὔριον τὸ ἀργύριόν σοι ...

- A : δίδου   B : ἔδιδομεν   C : δώσω   D : ἔδωκε

645. Δικτύψ τί ποιήσεις, ... κυνηγῆς;

- A : ἐπεὶ   B : ἐπειδὴ   C : ὅταν   D : εἰ τις

646. Πάντες ἄνθρωποι ... εἰδέναι ὀρέγονται φύσει.

- A : ὅτῳ   B : τι   C : τοῦ   D : τῷ

647. ... τῶν πονηρῶν φίλον ποιοῦ.

- A : Μηδὲν   B : Οὐδὲν   C : Μηδένα   D : Οὐδένα

648. Τότε μάλιστα καὶ οἷκοι καὶ πόλεις ἐργμοῦνται, ... οἱ προεστῶτες χαλεπαίνωσι.

- A : εἰ   B : ἐπεὶ   C : ὅταν   D : ὥστε

649. Ἀρχοντός ἐστι τῶν ἀρχομένων ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως ὡς βέλτιστοι ...

- A : ἥσαν   B : ἥσαν   C : εἴεν   D : ἔσονται

650. Ὅδωρ πίνων ... ἀν τέκοις σοφόν.

- A : οὐδὲν   B : οὐδεμίαν   C : μηδένα   D : μήποτε

651. ... τοιαύτας πόλεις κτίζης, οὐ πολλοὺς τοὺς ἐνοικοῦντας εὑρήσεις.

- A : Ὄτι   B : Ὡς   C : Ἐὰν   D : Ἐπειδὴ

652. Τῷ δῆμῳ τῷ Ἀθηναίων ... καὶ ἀμυνῶ, ἐὰν τις ἀδικῇ τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων.

- A : βοηθέω   B : βοηθῶ   C : βοηθήσω   D : βοηθησόμην

653. Μήποτε τὸν πλοῦτον περὶ πλείονος ... τῆς ἀρετῆς.

- A : ποιεῖ   B : ποίει   C : ποιοῖ   D : ποιοῖτο ἀν

654. Πηλίκος ἀν ἦν ὑμίν θόρυβος, εἰ ἐγὼ τοῦτο ... ;

- A : ποιῶ   B : ἐποίουν   C : ποιοίην   D : ποιῶμαι

655. Λύκος ἀκολουθῶν ... προβάτων οὐδὲν ἤδικει.

- A : —   B : αὐτὸν τῶν   C : ποιμένος   D : ποίμνη

656. Ἐν κοίλῃ δρυὶ ... κατειργάζοντο μέλιτται.

- A : μέλι   B : μέλιτος   C : μέλιτι   D : κηροῦ

657. ... μὴ οἱ πολέμιοι ἐπιθεῖντο.

- A : Φόβος οὖν ἐστί   B : Φοβούμεθα   C : Ἐφοβοῦντο   D : Δέδοικα

658. Φαινε λύχνε καὶ ...

- A : σιγῆς   B : σιγᾶ   C : σίγα   D : σιγῆ

659. Οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς συμμάχους ἐδεδίεσαν, ... ἀποσταῖεν.

- A : ὅτι   B : ἵνα   C : μὴ   D : ὡς

660. Ἀλλὰ ... ἐμὲ λάθητε ἐπιορκοῦντες, θεοὺς μέντοι οὐ λήσετε.

- A : εἰ   B : κἄν   C : ἄτε   D : ἥνικα

661. Οὐχ ὡς ἥτησας, ... γενήσεται σοι.

A : ὡς   B : ὅτι   C : οὕτως   D : οὐ μὴ

662. Τίνας δικαιότερον βλάφω ... ἀδικήσαντας;

A : ἦ   B : τῶν ἥμας   C : τῆς   D : ἦ τοὺς ἐμὲ

663. Κέλευσον καὶ ... ἀν βούλῃ, εὐθὺς πεπράξεται.

A : ταῦτα   B : ὃν   C : ὅτου   D : ἄττα

664. Ὁποίοις μὲν λόγοις Κλέαρχος Κύρον ἔπεισεν, ... γέγραπται.

A : ἥδη   B : ἄλλη   C : χθὲς   D : ταχέως

665. Ἐν ταῖς εὐχαῖς οὐδεὶς ... τῶν ἔχθρῶν τι ἔξαιτεῖσθαι κακόν.

A : πρὸς   B : ἐπὶ   C : κατὰ   D : ὑπὸ

666. Πόρρω ... ὁ θεὸς ἐγγύθεν βλέπει.

A : ἔστως   B : ἥσθα   C : ἦ   D : ἔστωτος

667. Ἐμοί, ὁ ἄνδρες, θυμόμενώς ιέναι ἐπὶ βασιλέα οὐκ ... τὰ ιερά.

A : εἰσὶ καλὰ   B : ἐγίγνετο   C : εύτυχῶς   D : καλῶς

668. Οὐκ ἀν ἐβασίλευον, εἰ μὴ βελτίων ὑμῶν ...

A : ἦν   B : ὃ   C : εἴην   D : ἔσομαι

669. ... σώζηται τὸ σκάφος, χρὴ καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην προθύμους εῖναι.

A : Ἔως ἀν   B : Μέχρι   C : Ἔως   D : Ἡνίκα

670. Μετὰ ταῦτα ... εἰς τὴν αὐλὴν περιῆμεν.

A : ἀνέστημεν   B : ἐστήσαμεν   C : ἀναστάντες   D : ἔστως

671. ... εἶχες βελτίους φρένας.

A : Ἐὰν   B : Εἴτε   C : Εἴθε   D : Ἐάντε

672. Ὁ στρατηγὸς ἐδεδίει, ... οἱ ἵππεις τοὺς πολεμίους οὐχ ὑπομείνωσιν.

A : ὡς   B : ὅτι   C : ἵνα   D : μὴ

673. Οἱ πολέμιοι τὸ φρούριον παρέδοσαν, ... τὰ σιτία ἐπελελοίπει.

A : ἐπειδὸν   B : ὅτι   C : ὅταν   D : εἰ

674. Διανοεῖται τὴν γέφυραν λῦσαι ... διαβῆτε.

A : ὅμῶς   B : ὥστε   C : ὡς μὴ   D : ὅ τι

675. Λέων εἰ ... τρίχα, ὅνος δὲ τὸν βίον.

A : τὸ   B : τὰ   C : τὸν   D : τὴν

676. Ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ εὐδαίμων ἐστίν, ἔάντε πλούσιος, ἔάντε πένης ...

A : ἐστίν   B : ἦν   C : ἦ   D : ἔσῃ

677. Εἴθε ... τότε συνεγενόμην.

A : μετ' αὐτὴν   B : μετ' αὐτῆς   C : σοι   D : σου

678. Τοσούτου δέω ὑμᾶς ἐπαινεῖν, ... πάνυ μέμφομαι.

A : ὥστε   B : ὑμᾶς δὲ   C : οὕτως   D : ὅπως μὴ

679. Οἱ Ἀθηναῖοι πράττουσιν, ὅπως μὴ ὁ Φίλιππος ... κρατήσει.

A : τὴν πόλιν   B : λιμὴν   C : τῶν ἄκρων   D : τῷ λιμένι

680. Δεινόν ἐστιν ἐλεύθερον ὅντα ... ἀρχεσθαι.

A : δοῦλον   B : δούλους   C : ὑπὸ δούλου   D : ἀντὶ δούλων

681. Εἰ τάληθῇ ἔλεγεν, ἐπιστεύομεν ...
 A : αὐτῆς   B : αὐτῷ   C : ἀν   D : αὐτίκα
682. Μὴ ἀπέλθετε πρὶν ... μου ἀκούσητε.
 A : —   B : ἄν   C : ἦν   D : ἐάν
683. Ἐπειδήπερ Ἀλέξανδρος βούλεται θεὸς εῖναι, ... θεός.
 A : ἵσθι   B : ἵθι   C : ἔστω   D : ἔσθω
684. Διὰ τί ὅμοιοι ὄντες ἡμῖν ἐν πᾶσιν οὐχ ὁμοφρονεῖτε ... ἀδελφοί;
 A : ὡ   B : ἡμᾶς   C : ὡς   D : ἡμῖν ὡς
685. Ἐὰν ταῦτα ... , χαλεπῶς οἴσετε.
 A : ὕσιν   B : εἰεν   C : γένηται   D : γίγνοιτο
686. Ταῦτα ἐποίουν, ... σκότος ἐγένετο.
 A : ἔως ἀν   B : πρὶν ἀν   C : μέχρι   D : ἐν ἥ
687. Πόλεμον οἱ λύκοι ... συνῆψαν.
 A : ἄρνα   B : καὶ ἰχθὺν   C : τῶν συῶν   D : τοῖς προβάτοις
688. Γραμματικοῦ θυγάτηρ ἔτεκεν φιλότητι μιγεῖσα παιδίον ἀρσενικόν, θηλυκόν, ...
 A : πότερον   B : ἔτερον   C : δόπτερον   D : οὐδέτερον
689. Εὖ ἵσθι, ὅτι κάγω ὅν σε ἐφοβήθην, εἰ μὴ ... ὅνον ὄντα σε.
 A : ἵσμεν   B : ἥδη   C : ἥδειν   D : εἰδείη
690. Τὸν δὲ χρόνον δὲν ἐτριηράρχουν, ή ναῦς ἀριστά μοι ... παντὸς τοῦ στρατοπέδου.
 A : πλεῖ   B : ἔπλει   C : πλεύσεται   D : ἔπλευσε
691. Ἡν δὲ, ὅτε ἐτελεύτα, ἀμφὶ τὰ ... ἔτη.
 A : πεντεκαιδεκακίς   B : πεντήκοντα   C : τέτταρες   D : ἀνὰ δέκα
692. Τὰ Ἀναξαγόρου βιβλία ... τούτων τῶν λόγων.
 A : γέμει   B : πλέως   C : ὅμοια   D : πλήθουσι
693. Ἄρα μὴ κακόν τι λέγων ... λέληθα.
 A : σὺ   B : ἐμαυτὸν   C : σαυτοῦ   D : ἑαυτῇ
694. Οἱ αἰχμάλωτοι ἐδέθησαν ... μὴ φεύγειν ἔνεκα.
 A : ὑπὸ τοῖς Πέρσαις   B : διὰ τὸ   C : τοῦ   D : ὅπως
695. Ἐπελθὼν καὶ ὁ στρατιώτης ἐκάθισεν πλησίον ...
 A : τὸν στρατηγόν   B : βραδέως   C : τοῦ πανδοχέως   D : κακίων
696. Ἀλλά, ... βιούλει, μένε ἐπὶ τῷ στρατεύματι, ἐγὼ δ' ἐθέλω πορεύεσθαι.
 A : ἐάν   B : σὺ μὲν   C : εἰ   D : δόπότε
697. Οἱ κάστωρ ζῷόν ἔστι ... ἐν λίμναις τὰ πολλὰ διαιτώμενον.
 A : ἄπους   B : δίπουν   C : τρίπους   D : τετράπουν
698. Ποταμῷ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐμβῆναι ... τῷ αὐτῷ καθ' Ἡράκλειτον.
 A : ἄπαξ   B : δις   C : ἐν   D : διπλοῦς
699. Ἀγαθὸν ιατρὸν νομίζω οὐκ ἔτινας εἶσαι τὸν νοσοῦντα ἐμπίπλασθαι, ... ἐπιθυμεῖ.
 A : δόπότε   B : οὐδ' ἐάν   C : ὕν   D : εἰ καὶ τούτοις
700. Οὐκ ἔστιν οὐδεὶς τῶν θητῶν, ὅστις οἴδεν, εἰ τὴν αὔριον ἡμέραν ἔτι ...
 A : βίοι   B : βιοῖ   C : βιώσεται   D : ζῆ

701. Σόλων τοῖς αἰσχρῶς ... ἀπεῖπε μὴ δημηγορεῖν.

A : ἀνδράσιν   B : βιοῦσιν   C : ῥήτορσιν   D : ταφεῖσιν

702. Ὁ ξένος ταῦτ' εἰπὼν ...

A : ἀνεστήσατο   B : ἀνέστησε   C : ἀνέστη   D : ἀναστήσει

703. Εἰ ἀληθὲς τοῦτ' ἔστιν, οὐδὲν δεῖ ... μαρτύρων

A : λόγον   B : σοῦ   C : σοι   D : τὸν λόγον τῶν

704. Δύνασαι μοι λέγειν ... διδακτὸν ἢ ἀρετὴν ἢ οὖ;

A : διότι   B : ὡγαθέ   C : εἰ   D : ἐστί

705. Οἱ στρατιῶται αἰτιῶνται αὐτὸν ...

A : ἐγκρατείας   B : δειλίας   C : προδότης   D : κλοπῆ

706. Μὴ ἀπέλθητε ... ἀκούσητε.

A : ως   B : ἔως   C : πρὶν ἀν   D : ὅ τι

707. Εἰ ἀνάγκη μάχεσθαι, τοῦτο δεῖ παρασκευάσασθαι, ... κράτιστα μαχούμεθα.

A : ἵνα μὴ   B : μὴ   C : ὅπως ως   D : ὅτι

708. Οἱ ὄπλιται ... ἐδέησαν φυγεῖν.

A : ἀνδρείως   B : πολὺ   C : ταχέως   D : ὀλίγου

709. Ταῦτα μάλιστα τοῖς ... ἐναντιοῦται, ἢ τοῖς χρηστοῖς ἔστιν εὐεργετήματα.

A : ἀγαθοῖς   B : πονηροῖς   C : ἀρίστοις   D : βελτίστοις

710. Νόμος τῶν Ἀθηναίων ἦν τὸν τοὺς γονέας τύφαντα ἢ μὴ τρέφοντα ... εἶναι.

A : ἄκριτον   B : ἀτιμον   C : ἐπιεικῆ   D : ὅσιον

711. ... δὲ ἔκει ἡμέρας τινὰς ὁ κλέπτης προσδοκῶν κλέψαι τι.

A : Πίνει   B : Διέμενεν   C : Κατέλυσε   D : Γεγήρακε

712. Ἡ ἀρετὴ αὐτῷ σοι πρῶτον ἐργαστέα ἔστιν, εἰ ἄλλω τινὶ ... αὐτῆς μέλλεις.

A : μετέχειν   B : μεταδώσειν   C : λάβεσθαι   D : συνθήσεσθαι

713. Ἐγὼ δὲ ὑμῶν δέομαι ... καταγνῶναι δωροδοκίαν ἔμοιν.

A : ώστε   B : μὴ   C : ὅτι   D : ἵνα

714. Ἰωμεν ἀπολουσόμενοι ... ἀπὸ τῆς μάχης ἴδρωτα.

A : ἡ   B : τὴν   C : τὸν   D : τὰ

715. Ὁ μέντοι Ξενοφῶν ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται ... περὶ τῆς πορείας.

A : Σωκράτη   B : Σωκράτους   C : Σωκράτει   D : Σώκρατες

716. Ἀκουσον, ώς ἀν μάθης, ὅτι οὐκ ἀν δικαίως ... ἀπιστοίης.

A : ἐμοὶ   B : αὐτοῦ   C : αὐτῆς   D : ἡμᾶς

717. Τί γάρ ἀλιεύειν μὴ μαθῶν ... ἐπεχείρουν;

A : ταύτῃ   B : τούτῳ   C : τούτου   D : ταύτης

718. Ἐὰν τὸν βασιλέα ἔληγς, ... ἀντ' ἔκείνου.

A : ἄρχεις   B : ἄρχεσθαι   C : ἄρξεις   D : ἄρχόμεθα

719. Οἴδατε, ... χάριν βραδύνω;

A : ὅτι   B : πότε   C : τίνος   D : πόθεν

720. Ἀλλὰ πέρυσι ... μου ἐλοιδόρησας.

A : —   B : ἀδελφοῦ   C : τὸν πατέρα   D : τῇ μητρί

721. ... φευδῆ λέγε.
 A : Οὕποτε   B : Οὔδενί   C : Μηδενὸς   D : Μὴ
722. Ἐπὶ τούτῳ ὁ πρεσβευτὴς ἀνέστη καὶ ... ὥδε.
 A : εἴπα   B : ἔλεξεν   C : ἐρρήθην   D : φασὶν
723. Σωκράτης τοιοῦτος ἦν, οἷος ... ἀλλῷ πείθεσθαι ἢ λόγῳ.
 A : τε   B : οὐκ   C : τῷ   D : μηδενὶ
724. Λέοντα ... ταῦρος εἰσῆλθεν εἰς σπήλαιον.
 A : πέφευγα   B : φεύγων   C : φεύγοντα   D : φυγόντος
725. Ἀλλ' εἰ θέρους ηὔλεις, χειμῶνος ...
 A : ὅρχου   B : ὅρχήσει   C : ὅρκου   D : ὅρχήσῃ
726. Εἰκότως ταῦτα ἤγει σὰ εἶναι, ... ἂν ἀρξῆς καὶ ἔξῃ σοι αὐτοῖς χρῆσθαι, ὃ τι ἂν βούλη.
 A : πρὶν   B : ἔως   C : οὐκ   D : ὥν
727. Ἀλλ' ἔγωγε ... , εἰ μὴ ἑώρων πολλῶν εἰσιόντων ἵχνη, ἔξιόντος δὲ οὐδενός.
 A : εἰσῆλθον   B : εἰσῆλθον ἀν   C : εἰσέλθοιεν   D : εἰσέλθωσι
728. Μελήσει ἡμῖν, ὅπως ... σοι.
 A : ἐπιλησμέθα   B : μὴ ἀδικῶμεν   C : ὀργίζωμεν   D : ἀρέσομέν
729. Πρέπει ἀεὶ ποιεῖν, ... ἀν παραινέσωσιν οἱ σοφοί.
 A : τοῦτο   B : ταῦτα   C : ὅ τι   D : ὡς
730. Λέγεται Ἀλκιβιάδης, ... εἴκοσιν ἑτῶν εἶναι, Περικλεῖ διαλεχθῆναι περὶ νόμων.
 A : πρὶν   B : πρὶν ἀν   C : ἔως ἀν   D : ὅτε
731. Κῦρος δὲ ... εἰσήλασεν εἰς τὴν πόλιν, μετεπέμπετο τὸν Συέννεσιν πρὸς ἔαυτόν.
- A : πότε   B : ἐπει   C : ὅταν   D : ὥστε
732. Οὐδὲν ... διαλλάττομεν, πλὴν τῇ γνώμῃ.
 A : αὐτοῖς   B : ὑμᾶς   C : ὑμῶν   D : ἀλλήλοις
733. Ἐὰν ἔλθῃ ὁ λύκος δεῦρο, ... αὐτόν.
 A : φονεῖ   B : φονεύεις   C : φονῆ   D : φονεύσομεν
734. ... ἔλθοι, τοῦτο ἡρώτα.
 A : "Οστις   B : "Οτι μὴ   C : "Οτε μὴ   D : "Οτε
735. Οἱ στρατιῶται οὐκ ἔφασαν ... πορεύσεσθαι.
 A : —   B : ὅτι   C : ἔαυτοὺς   D : ἴέναι
736. Ὡ οὐ φίλε, ποι ὀὴ καὶ ...
 A : ποῦ   B : τίς   C : πόθεν   D : ὅστις
737. Ἐπειθον αὐτοὺς ... ποιεῖσθαι μάχην πρὶν οἱ σύμμαχοι παραγένοιντο.
 A : ὡς   B : μὴ   C : τί   D : τό
738. Εἴθε εὑρομέν σε, ὡ φίλε, ... λυπούμενον.
 A : τὸν   B : ὅν   C : σὸν   D : μὴ
739. Ἐμοὶ μὲν ἀπόδοις τὴν ἀσπίδα, ... δὲ πρίω καπηλεῖον, ἐν ᾧ καταζήσεις.
 A : σὺ   B : ἔγωγε   C : σαυτῷ   D : τὸ
740. Ἐγὼ μὲν πρὸς ὄλιγον χρόνον ζῶ καὶ κἀν ... κόψῃ με, τήκομαι· σὺ δὲ ἀνθεῖς ἀεί.
 A : τίς   B : μηδείς   C : σὺ   D : οὐ

741. Ὁμοιογοῦμεν ... ἀδικοὶ περὶ ὑμᾶς γεγενῆσθαι.
 A : ὅτι αὐτὸς   B : ὅπότε   C : ὅπόταν   D : —
742. Χαλεπὸν καὶ δύσκολον ἐπιτάττεις ... πρᾶγμα.
 A : τὸ   B : τὰ   C : ἐμοὶ   D : ταῦτα
743. Ἐρασθέντα φασὶ νεανίαν παρθένου διαλεχθῆναι ... τῆς κόρης ὑπὲρ τοῦ γάμου.
 A : βούλεται   B : —   C : βουλόμενον   D : τῷ πατρὶ
744. Οὐ ... παύσονται, πρὶν ἂν τὴν πόλιν ἔλωσιν.
 A : ὕστερον   B : πέρυσι   C : πρότερον   D : μὴ
745. Ἔδοξεν αὐτοῖς προιέναι ... τῷ βασιλεῖ συμμείξειαν.
 A : καὶ   B : ἔως   C : παρὰ   D : σὺν
746. Τίσ ... , ὡς βέλτιστε, διαιρεῖν οὕτως ἐδίδαξεν;
 A : ἀνθρώπων   B : τε καὶ πότε   C : σε   D : καὶ πόσου
747. Μὰ Δία, οὐκ εἶδον ... ἀμείνω ράφωδόν.
 A : ποτε   B : καὶ   C : αὐτῷ   D : ἐμαυτοῦ
748. Τίνι ἂν μᾶλλον μέλοι ἢ τοῖς γονεῦσιν, ὅπως οἱ παῖδες εὖ ...
 A : ποῖοι   B : ποιοῖ   C : ἔχουσιν   D : πράξουσιν
749. Τί ... μάτην αἰτιᾷ;
 A : ἥμιν   B : ὑμῶν   C : με   D : σε
750. Ὁ βασιλεὺς ἦν ... κάλλιστος, φυγὴν δὲ φιλανθρωπότατος.
 A : ἀνδρὸς   B : ὡς   C : εἰδός μὲν   D : μάλιστα
751. Οὐχ οὕτως εὐήθης πέφυκα, ... σοὶ πιστεύειν.
 A : ὕστε   B : ὅπως   C : πρότερον   D : εἰ
752. Ἐκλαίειν οὖν ἔαυτὸν καὶ ... κατεμέμφετο.
 A : λέοντα   B : τὸν λύκον   C : τῆς δειλίας   D : προβατίοις
753. Κύρος δίδωσιν αὐτῷ μυρίους ...
 A : δραχμάς   B : μνᾶς   C : τάλαντα   D : δαρεικούς
754. ... ὁ πατήρ ἐστιν, τοιοῦτος καὶ ὁ νιός.
 A : Οὗτος   B : Ποιος   C : Οἴος   D : Τοῖος
755. Ὁ δῆμος τριάκοντα ἄνδρας εἶλετο, οἵ τοὺς πατρίους νόμους ...
 A : συγγράφουσιν   B : συγγράφουσιν   C : θείην   D : τιθέντες
756. Ὁρᾶς ὅσον ἴσχύος ὁ κώνωφ ἔχει, ... καὶ ἐλέφαντα φοβεῖν.
 A : ὡς   B : ὅτι   C : ὅπως   D : πρὶν
757. ... αἱ τῶν πονηρῶν τέχναι οὐ λανθάνουσι.
 A : Σώφρων   B : Τοὺς φρονίμους   C : Ἐμφρόνων   D : Σώφρονες
758. Εἰ ... ὁ λοχαγὸς, μάχεσθαι ἥμιν ἂν παρεκελεύετο.
 A : αὐτός ἐστιν   B : παρείναι   C : παραινεῖ   D : παρῆν
759. Ἐπεμέλετο, ὅπως μήτε ἄσιτοι μήτε ἄποτοι ποτε ...
 A : ίοι   B : εἰην   C : ἔσοιντο   D : ἐσόμενοι
760. Χειμῶνος ἐπιγεγονότος οἱ μύρμηκες, ... ἐπόνουν, ἐτρέφοντο.
 A : ὅτε   B : οἵτινες   C : οἵς   D : πρὶν

761. Οι περὶ Λύσανδρον τριάκοντα ... ἀπέπλεον.
 A : τὴν οἰκίαν   B : τὸν οἶκον   C : οἰκαδε   D : οἴκοι
762. Τί ... σπαράττεις μηδὲν ἡδικηκότα;
 A : μηδένα   B : ἡμᾶς   C : με   D : αὐτὴν
763. Ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀνέβη Νικίας πρὶν ... αἰσθέσθαι τῶν πολεμίων.
 A : τις   B : ἀν   C : τὸ   D : τινα
764. Εἰ μὴ ἥρεσκόν σοι οἱ νόμοι, ... σοι ἀπιέναι ἐκ τῆς πόλεως.
 A : ἔδεον   B : πρέπειν   C : ἐξῆν   D : ὑπάρχειν
765. ... παρὰ Σπαρτιάτη εὑρεθῇ χρυσὸς ἢ ἄργυρος, θανάτῳ ζημιοῦται.
 A : Ὄτε   B : Ἐάν   C : Πρὶν   D : Πρὶν ἂν
766. Γυμνοὶ ἥλθομεν οἱ πάντες, γυμνοὶ ... ἀπελευσόμεθα.
 A : γὰρ   B : τε   C : οὖν   D : δὲ
767. Οἱ γαστρίμαργοι τὰ τυχόντα ἔσθίουσι καὶ πίνουσιν, ... ὑπερπλησθῶσιν.
 A : ἔὰν   B : ἐπειδὴ   C : ἔως ἀν   D : ὅπως μὴ
768. Ἀνῆλθε τις εἰς ... τοξικῆς ἔμπειρος κυνηγῆσαι.
 A : κυνηγὸς   B : τοξότης   C : ὅρος   D : κυνηγέτης
769. Μηδεὶς μηδένα ὅλβιον κρινέτω, πρὶν ἀν αὐτὸν εῦ τελευτήσαντα ...
 A : ἴδῃ   B : ὁρᾶν   C : ἔδειν   D : εἰδέναι
770. Ἀ δρῷ τις καὶ ...
 A : πείθειν   B : πείσει   C : πείσεται   D : πάθοιεν
771. Ὅς ἄγριος ... παρά τι δένδρον τοὺς ὁδόντας ἤκοντα.
 A : ἔστω   B : ἔστων   C : ἔστως   D : ἔστη
772. Οἱ Θηβαῖοι φίλον, εὐεργέτην, σωτήρα ... βασιλέα ἤγοῦντο.
 A : καὶ   B : σύμμαχον   C : τὸν   D : τε καὶ
773. Ἀρξομαι δέ ... ἀπὸ τῶν μικροτάτων παραδειγμάτων.
 A : λέγειν   B : ἔγωγε   C : σοι   D : λέγων
774. Φαίδων παρεγένετο ... ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ, ἢ τὸ φύρμαχον ἔπιεν.
 A : Σωκράτη   B : Σωκράτους   C : Σωκράτει   D : Σωκρατες
775. Φαλακρός τις ... τρίχας τῇ ἑαυτοῦ περιθείεις κεφαλῇ ἵππευεν.
 A : ξένας   B : ἑαυτοῦ   C : ἀλλοτρίους   D : τὰς ἑαυτοῦ
776. ... ἔλαβε, πᾶσι μετέδωκε.
 A : Ὡς   B : Ὄν   C : Ὅστις   D : Ταῦτα
777. Τί ἀν ἐποίησας, εἰ τὴν γλῶτταν ... , ὅπου τμηθείσης τοσαῦτα λαλεῖς;
 A : λήσεις   B : εύρισκοις   C : εἰχεις   D : ἔχης
778. ... ἀν οἱ νόμοι μὴ ἰσχύωσιν, ἐνταῦθα πάντα λέλυται καὶ συγκέχυται.
 A : Ὄτε   B : Ὄπου   C : Ἐπει   D : Ἐκεῖ
779. Ἐάν αὐτὸν ἀτιμάσῃς, ὡς γύναι, οὐ προσελεύσεται ...
 A : σά   B : σε   C : σου   D : σοι
780. Ἀξιοί ἐστε τῆς ἐλευθερίας, ... κέκτησθε.
 A : δ   B : τὴν   C : ἥς   D : ὑμεῖς

781. Ἐξεστι ... ἀγαθοῖς γενέσθαι.

A : πρὶν B : ἐξ αὐτῶν C : ὑμῖν D : οἵς

782. Ὁ ἡγεμὼν ἦτει δὲ μάλιστα τοὺς ... καὶ ἔλαβε πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν.

A : ὁδοὺς B : μέρους C : δακτυλίους D : ναῦς

783. Ἐχομεν τοσούτους στρατιώτας, ... οἱ πολέμιοι.

A : πόσους B : ὅσους C : ἥ D : ὕσπερ

784. Ὁ δὲ θεασάμενος ἐπυνθάνετο ... , τίς ἔστι καὶ πόθεν ἤλθεν.

A : μου B : αὐτοῦ C : σου D : αὐτὸν

785. Νέω δὲ σιγᾶν μᾶλλον ἥ ... πρέπει.

A : τρέχειν B : νοσεῖν C : λαλεῖν D : πονεῖν

786. Ὁ δεσπότης με ... ἐπρίατο.

A : νέα B : αὔριον C : νεωστὶ D : μήποτε

787. Τοῖς θεοῖς δίκης ...

A : μέλει B : φέρει C : πρέπει D : μένει

788. Καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ... πῦρ καθημένους.

A : ἀνὰ B : ὑπὸ C : διὰ D : ἀμφὶ

789. Χαλεπὸν δ' ἔρω σοι καὶ ... πάθημα, ὡΣιμωνίδη, τῶν τυράννων.

A : ἀλλὰ B : ἄλλον C : ἄλλο D : ἄλλα

790. Εἰ μὴ κακὸς ἥσθα ἀνήρ, οὐκ ὅν νεκρῶν θήκας ...

A : ἐκβάλλης B : ἐκβαλεῖς C : ἐκλίποις D : ἐκίνεις

791. ... μοι γένοιτο, ἂν βιούλομαι, ἀλλὰ ἂ συμφέρει.

A : Οὐ B : Οὕποτέ C : Μή D : Μηδέν

792. Ἐγώ σοι τά τε χωρία ἀποδώσω καὶ τἄλλα ... ὑπεσχόμην.

A : αἵς B : ἄλλω C : ἂ D : ταῦτα

793. Ὁ μῦθος δηλοῖ, ὅτι ἂ μέλλει συμβῆναι τινι, ... γενναίως ἐγκαρτερείτω.

A : τούτοις B : τούτων C : οἵς D : ὕν

794. Οἶος ὁ ... , τοιοῦτος ὁ λόγος.

A : τροχός B : τόπος C : τρόπος D : τόκος

795. Παῖς τις θηρεύων ἀκρίδας περιέτυχε ...

A : σαῦρον B : χροκοδίλου C : σκορπίω D : χρυσόν

796. Τοῦτο κερδαίνουσι οἱ φευδόμενοι, τὸ μηδὲ ὅταν ἀληθεύωσι ...

A : πιστεύεσθαι B : πιστεύονται C : πιστεύοντο D : πιστεύωνται

797. Καὶ ἐπειδὴ ἔδοξεν αὐτοῖς, ἥμελλον ἀπτεσθαι ...

A : τοῦτο B : ἐκεῖνο C : τοῦ ἔργου D : τῷ ἔργῳ

798. Ἀλλὰ διδωμί σοι, ἔφη ὁ Χειρίσοφος, ὅπότερον ... ἐλέσθαι

A : βιούλη B : βιούλεσθαι C : βιούλει D : βιούλης

799. Νικίας ... ἔστιν, ὡς ἔπος εἰπεῖν.

A : μήποτε B : οὕποτε C : οὐκέτι D : μηκέτι

800. Ποιμὴν ἐλάσας τὰ πρόβατα εἰς τινα δρυμῶνα ἐθεάσατο δρῦν παμμεγέθη μεστὴν ...

A : μήλων B : βαλάνων C : φοίνικων D : ἀηδῶν

801. Ἀπορῶ δ' ὁπόθεν χρὴ πρῶτον ... διὰ τὴν ἀνωμαλίαν τῆς κατηγορίας.

- A : ἄρχειν   B : ἀρχθήσομαι   C : ἀρξασθαι   D : ἀρχθῆναι

802. Τοῦτ' αὐτὸν διδασχ', ὅπως ἀν ἔκμαθω.

- διδασχ' =   A : διδάσκω   B : ἐδίδασκε   C : διδάξειν   D : διδασκε

803. Ἐδοξέ μοι γῆμαι καὶ γυναικα ... εἰς τὴν οἰκίαν.

- A : ἡγαγόμην   B : ἡγαγον   C : ἥχα   D : ἥγε

804. Προσέρχεται μοί τις πρεσβύτις ἄνθρωπος ὑπὸ γυναικὸς ... ἦν ἐκεῖνος ἐμοίχευεν.

- A : ὑποπεμφθεῖσα   B : ὑποπεμφθείσ   C : ὑποπεμφθέντος   D : ὑποπεμφθείσῃ

805. ... μὲν οὐκ ἀπορίαν μοι ἔσεσθαι δοκῶ.

- A : μάρτυρες   B : μάρτυρας   C : μαρτύρων   D : μάρτυσι

806. ... ἔστι μοι διπλοῦν.

- A : οἶκος   B : οἰκία   C : οἶκον   D : οἰκίδιον

807. Ἰστοροῦσι δ' αὐτὸν καὶ γυναικῶν ... μετὰ τοῦ στρατοπέδου περιάγεσθαι.

- A : πόλεων   B : πλῆθος   C : πλέιων   D : πολλῶν

808. Ἐὰν οὖν λάβῃς αὐτὸν καὶ βασανίσῃς, ἀπαντα ...

- A : λέγει   B : πέπυσαι   C : πυνθανόμεθα   D : πεύση

809. Οἰεται γάρ νμᾶς εἰς τοσοῦτον εὐνθίειας ἥδη προβεβηκέναι, ὥστε καὶ ταῦτα ...

- A : ἀναπεισθήσθαι   B : ἀναπείθη   C : ἀναπείσειν   D : ἀνεπίθοντο

810. Ὁμολόγει ... ταῦτα ποιήσειν.

- A : ἔαυτόν   B : σεαυτόν   C : σαυτόν   D : —

811. Ἰσοχράτης ὁ ῥήτωρ ... ἄρχοντα ἔλεγεν εἶναι τὸν ἄρχειν ἔαυτοῦ μὴ δυνάμενον.

- A : κράτιστον   B : βέλτιστος   C : κάκιστον   D : μέγιστος

812. Ἔγὼ ... εἰς δουλείαν ὑπὸ Νικίου Πιττάλακον ἀφειλόμην εἰς ἐλευθερίαν.

- A : ἄγων   B : ἀγόμενον   C : ἥγμαι   D : ἡγαγον

813. Βούλομαι δ' ὑμᾶς καὶ ... ὑπομνήσαι, ἐν οἷς ἔβουλεύεσθε.

- A : περὶ τοῦ καιροῦ   B : ὑπὸ τῶν καιρῶν   C : ἐν τοῖς καιροῖς   D : τοὺς καιρούς

814. Μετὰ ταῦτα, ὡς ἀνδρες Ἀθηναῖοι, ἥκον οἱ Φιλίπποι ...

- A : ἀγγέλλοι   B : πρεσβύτιδες   C : κηρύττεις   D : πρέσβεις

815. Ὄτι δ' ἀληθῆ λέγω, ἐξ αὐτοῦ τοῦ δόγματος ἀκούσαντες ...

- A : μαθόντες   B : μαθήσεσθε   C : μάνθανε   D : μανθανέτω

816. Καὶ κυβερνήτης ἀγαθὸς ... ναυαγεῖ καὶ ἀνὴρ σπουδαῖος ἀτυχεῖ.

- A : ἀεί   B : ὁπότερον   C : ἐνίστε   D : ὁπόταν

817. Ἄνθ' ὅν τύραννος ... σίτου καὶ ἄλλα πολλὰ δῶρα ἔπεμψεν ἐκ Σικελίας.

- A : πολλοῦ   B : πλοῦν   C : πλείων   D : πλοϊον

818. Δημοσθένης ἦν ... ἐπιτήδειος καὶ φίλος.

- A : μοι   B : μου   C : ἐμέ   D : ἐμοῦ

819. Περὶ τούτων δὲ λέγων πόθεν ἀρξαμαι; Τί δὲ πρῶτον ... ;

- A : εἴπω   B : εἰπών   C : εἴπον   D : εἴποιμι

820. Οὐδὲν ... ἔστι χρησιμώτερον.

- A : σιωπᾶς   B : σιγῆ   C : σιωπῆ   D : σιωπῆς

821. Χαλεπὸν ἄρχεσθαι ... χείρονος

A : ὅντος B : ὑπό C : ἔστι D : μηδείς

822. Ζάλευκος ὁ τῶν Λοκρῶν νομοθέτης τοὺς νόμους ἔφησε . . . ὁμοίους εἶναι.

A : λέοντας B : τοῖς ἀραχνίοις C : νομοθετῶν D : τοὺς πολίτας

823. . . , ὡς φίλε Ζεῦ, κατὰ τῆς ἀρούρας τῆς Ἀθηναίων καὶ τῶν πεδίων.

A : υἱέ, υἱέ B : ὕει, ὕει C : ὕσον, ὕσον D : ὕεις, ὕεις

824. Περὶ δὲ τῆς . . . καὶ τῆς τιμῆς ὁ κίνδυνός ἔστι.

A : ἀτιμᾶς B : ἀτιμίας C : ἀτιμοτέρας D : ἀτιμητος

825. Κρατεῖτε γὰρ καὶ τούτων, ὃν οὐδὲν ἐγώ τυγχάνω . . .

A : κρατῶν B : κράτος C : κράτους D : κρατῶ

826. Μετὰ τοῦτον κατελύθη τὸ ἔθος . . . νομοθετήσαντος Κλεισθένους.

A : ἄρξαι B : ἥρχον C : ἄρξάμενον D : ἄρχων

827. . . οὐ δεῖ εὔχεσθαι ἢ οὕτως ἀπλῶς καὶ ἐλευθέρως.

A : ἢ B : ἥτοι C : ἥδε D : ἥδη

828. Ὄτι δ' ὁ κατήγορος κατηγορεῖ . . ., σαφῶς οἶδα.

A : ἐμέ B : σε C : μου D : σοι

829. Πάντες γὰρ ἄρα . . . ἐπιθυμοῦσιν.

A : τῶν ἀγαθῶν B : τοῖς ἀγαθοῖς C : ἀγαθόν D : ὠγαθέ

830. Ὄμως δὲ καὶ . . . , ἔφη, ἐκ τίνος ἐπλήγης.

A : λέξον B : λέγετε C : φάτε D : ἐρεῖ

831. Σύνοιδα γὰρ . . . σαφῶς οὐδὲν τοιοῦτον πεποιηκώς.

A : ἐγὼ B : ἐμαυτῷ C : τούτου D : σφᾶς

832. Ἀδικεῖτε, ὡς ἀνδρες Ἀθηναῖοι, πολέμου ἀρχοντες καὶ . . . λύοντες.

A : σπονδὴν B : σπονδᾶς C : σπονδῆς D : σπονδαῖς

833. . . τις ὡς χρήμασι τὴν πίστιν ἐποιούμεθα.

A : φήσει B : ἔστι C : φύσει D : λέγεται

834. Οὕτοι Ἀθηναῖοι δίκην . . . καλοῦσιν, ἀλλὰ γραφήν.

A : οὗτοι B : ἦν C : αὐτὴν D : ἦν

835. Ἐνταῦθα . . . ἀλλήλων βασιλεύς τε καὶ οἱ Ἑλληνες ὡς τριάκοντα στάδια.

A : διέχων B : ἀπέχεται C : διέσχον D : ἀπεχόντων

836. Ἐπὶ τοῦτον δὲ τὸν λόγον εἴμι πρῶτον, ὡς ἀδύνατός . . . τοῦτο πράττειν.

A : εἴμι B : εἴμι C : εἰ D : ἔστι

837. Ἀπαντα γὰρ πλήρη . . .

A : φύλακα B : φυλακή C : φυλακῶν D : φυλάκτης

838. Ὁ δὲ στρατηγὸς τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος κατέλιπε . . . τὸ στρατόπεδον.

A : φυλάκτειν B : φυλάξαντος C : φύλακα D : πεφύλαχα

839. Ἐν ὅπλοις πάντες πάντα ὄρῶσι καὶ πάντες ὑπὸ . . . ὄρῶνται.

A : πᾶσιν B : παισὶν C : πάντων D : πασῶν

840. Συνήλθομεν, εἴπομεν, ἡκούσαμεν, χρήματα ... αὐτῶν ἔλαβον, ἔλαθον λαβών, ἔκρυψα.
- A : σὺν B : ἀνὰ C : παρὰ D : ἐν
841. Ἐὰν ἀδίκως ... με, πολλοῖς γενήσεται φανερόν.
- A : ἀποκτείνετέ B : ἀποκτείνητέ C : ἀποκτενεῖτέ D : ἀποκτείνοιτέ
842. Οὐκ ἀπατήσαντά με δεῖ διαφυγεῖν ...
- A : διὰ τὴν αἰτίαν B : τὴν αἰτίαν C : ἐκ τῆς αἰτίας D : περὶ τῆς αἰτίας
843. Εἴρηται τὰ παρ' ... καὶ παύσομαι.
- A : ἐμὲ B : ὑμῖν C : ἐμοῦ D : ἑαυτοῦ
844. Τίς γὰρ ἂν ... δουλείαν ἀντὶ βασιλείας;
- A : ἔλοιτο B : αἱρήσει C : ἥρε D : ἥρεθη
845. Ἀνεπαύοντο δὲ οἱ στρατιῶται ὅπου ἐτύγχανον ἔκαστος, ... δυνάμενοι καθεύδειν ὑπὸ λύπης.
- A : μὴ B : οὐ C : μὴ οὐ D : οὐ μὴ
846. Τί οὖν ... τὰ γράμματα;
- A : ἀναγιγνώσκονται B : φασὶ C : λέγει D : ἀναλέγουσι
847. Εἴποι τις ἂν, ὅτι ... ἐρασθεὶς ἐπεχείρησα τούτοις.
- A : χρήματι B : χρήματα C : χρημάτων D : χρήμασιν
848. Ὁ δὲ Ἀριθμοὶ ... διακονῶν χρυσίον ἦγαγεν εἰς Πελοπόννησον.
- A : τῷ δεσπότῃ B : τοῦ βασιλέως C : ἑαυτοῦ D : τὴν πόλιν
849. Οὔκοιν ἐνόμιζον ἐκεῖνοι τῆς πάντων τῶν Ἑλλήνων σωτηρίας ... ἐπιμελητέον εἶναι.
- A : αὗτοῖς B : οἴ C : σφῶν D : σαυτοῦ
850. Χρήματα μὲν μέτρια κέχτημαι, ... δὲ οὐδὲν δέομαι.
- A : πολλὰ B : πολλῶν C : πλοῦτον D : πλούτοις
851. Τί τούτων μέλει ... ;
- A : ἡ πόλις B : τὴν πόλιν C : τῆς πόλεως D : τῇ πόλει
852. Προδότη ... ἀνδρὶ πῶς ἀν γένοιτο τιμῆ;
- A : τὸ ἐλληνικὸν B : τὴν πατρίδα C : τῆς Ἑλλάδος D : τῇ πόλει
853. Καὶ τοῦτ' ἐκ ... λόγου ράδιον δεῖξαι.
- A : βραχίονος B : βραχέος C : βράχεος D : βραχέως
854. Ἐν δὴ τοῖς ἄλλαις Καλλιφρόνη ὄνομα παρθένος μεγάλη ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἤκε ...
- A : λύειν B : λούων C : λουσομένη D : ἔλουσα
855. Τοῦτον λύειν φημὶ τὴν εἰρήνην καὶ πολεμεῖν ...
- A : ἡμᾶς B : σφῶν C : ὑμῖν D : πρὸς ἐμοῦ
856. Πῶς ... ἀν ἀβίωτος ἦν ὁ βίος μοι πράξαντι ταῦτα;
- A : οὐ B : οὐκ C : μὴ D : μηδαμῆ
857. Ὁ δὲ στέφει ... δόναξιν.
- A : ἑαυτὸν B : ἑαυτὸν C : ἑαυτοῦ D : ἑαυτῷ

858. Ὡς δὲ ... λέγω, μάρτυρα πιστὸν παρέξομαι τὸν παροιχόμενον βίον.
 A : ἀλητεία B : ἀληθῆ C : τὸ ἀληθές D : ἀλήθεια
859. Δόξῃ πιστεύσας τολμᾶς ἄνδρα περὶ ... διώκειν.
 A : φόνου B : σφαγῆς C : θανάτου D : τελευτῆς
860. Οὐ μὴν ἔδρασεν ... τῶν ἐν τοῖς Ἑλλησιν αἰσχύνην φερόντων.
 A : μηδὲν B : αὐτὸς C : — D : οὐδὲν
861. Οἱ μὲν γὰρ τοὺς φίλους παρόντας μόνον τιμῶσιν, οἱ δὲ καὶ ... ἀπόντας ἀγαπῶσι.
 A : μαχρῷ B : μαχρὰν C : μαχρᾶς D : μαχροὺς
862. Ἀπέσταλκά ... τόνδε τὸν λόγον δῶρον.
 A : μου B : μοι C : σου D : σοι
863. Τίς δ' ἀν ἀπέίχετο ... τῶν κακῶς πεπονθότων;
 A : σε B : μου C : ὑμῶν D : ἡμῖν
864. Τοῦτο δ' ἔστιν οὐχ ... οὐτωσί τις ἀν φήσειν ἀτιμίαν.
 A : ἦν B : ἦν C : ἀττα D : ἀ
865. Τέτταροιν ὕστερον ἡμέραις πομπῇ μὲν ἦν ..., ἐπόμπευον δὲ αἱ νεωστὶ γεγαμημέναι.
 A : Δία B : Ἄρει C : Ἀφροδίτης D : Ἡρα
866. Περιελόμενος τὸν δακτύλιον ἔροιψεν ἀδήλως παρὰ ... πόδας.
 A : τῆς B : τοὺς C : τὰς D : —
867. Πάντα οὖν ... ἥβουλήθη κατεπράξατο.
 A : ὑπ' αὐτοῦ B : ὁ C : ἥτις D : ὅσα
868. Γράφει δὲ ὑμῖν ... χρὴ τρόπον πολιτεύεσθαι.
 A : ὁ B : ὁν C : τὸν D : τὸ
869. Δεινόν ἔστιν ὅταν τις ἔκ τῶν ἴδιων ...
 A : κινδυνεύει B : κινδυνεύσει C : κινδυνεύσῃ D : κινδυνεύσοι
870. Ἐστι δὲ ... ἱερὸς ὁ ἀετός.
 A : Ζεῦ B : τῇ Ἡρᾳ C : Ἀπόλλω D : τοῦ Διὸς
871. Τὶ ποτέ ... ἡδίκησα;
 A : ὑμῖν B : σε C : σφὶ D : ὑπ' ἐμοῦ
872. Ἐχει δὲ καὶ τὴν προμαντείαν ...
 A : τὸν θεὸν B : τοῦ θεοῦ C : τῷ θεῷ D : τοῖς θεοῖς
873. Ὁ λυπηθεὶς ἔκ τινος τύχης καὶ ... φεύγειν θέλει ἔνθα ἢ λύπη συνέβη.
 A : ἐκ τοῦ τόπου B : ἀπὸ τοῦ τόπου C : τὸν τόπον D : εἰς τὸν τόπον
874. Σὺ μὲν γὰρ ... ἐπιθυμεῖς, ἔγὼ δὲ παιδεύειν ἀλλους ἐπιχειρῶ.
 A : παιδείαν B : τὴν παιδείαν C : παιδείας D : τὰς παιδείας
875. Κολοιὸς τοῦτο θεασάμενος διὰ ζῆλον ... μιμήσασθαι ἥθελε.
 A : τοῦτον B : τούτου C : τούτῳ D : —
876. Πρέπει ... ὥσπερ τῆς οὐσίας οὕτω καὶ τῆς φιλίας τῆς πατρικῆς κληρονομεῖν.
 A : οἱ παιδεῖς B : τοὺς παιδας C : τῶν παιδῶν D : τοῖς παισίν
877. Ἐλεγε δὲ ταῦτα περσίζων ... ἐρμηνέως.
 A : ὡς B : σὺν C : διὰ D : ἐκ

878. Ὁρᾶς τὸν Σκάμανδρον ... τὴν παρθενίαν ἔδωκα;
 A : ὥ B : οἴ C : τούτῳ D : ἔκεινῷ
879. Καὶ ... ὅσα πράττει μετὰ τῆς δυνάμεως ποεῖ.
 A : πᾶσα B : παντί C : πάντα D : πᾶσιν
880. Εὗρεν ἔκει ἀγρίας αἴγας καὶ τράγους πλείονας ... εἶχεν αὐτὸς καὶ μείζους.
 A : ἀς B : οὓς C : ὄν D : οἵς
881. Φράσον τούτοις τὸν τρόπον, τὸν τόπον, τὸν χρόνον, πότε, ... , πῶς εἰδεῖς.
 A : οὕ B : που C : ποῦ D : ὅπου
882. Βίος δὲ οὐ βιωτὸς ... ἐστερημένω.
 A : βασιλεῖ B : βραδέως C : πίστεως D : γέροντι
883. ... δὲ Πυλῶν (= Θερμοπυλῶν) καὶ τῶν ἐπὶ τοὺς Ἔλληνας παρόδων ἐστίν.
 A : Ἐχει B : Διασκοπεῖ C : Μάχεται D : Κύριος
884. Τὰ κακὰ συνεχῇ ... ὡς πλησίον ὄντα ἐπέρχεται.
 A : ἀνθρώπους B : ἀνθρώπων C : τοῖς ἀνθρώποις D : ἐν τοῖς ἀνθρώποις
885. Καὶ δὴ κατηγόρει ... ὡς ὁχληρὸς εἴη τοῖς πολίταις.
 A : αὐτὸν B : αὐτοῦ C : αὐτῷ D : αὐτῆς
886. Ἐὰν τι ... , ἀνάγγειλόν μοι καὶ πάντα σοι παρέξω.
 A : χρήζεις B : χρήσεις C : χρήζης D : χρήσοις
887. Οὐδαμῶς ἡμᾶς πρέπει ἀμελεῖν ...
 A : οἰκείους B : ὑπὸ τῶν οἰκείων C : τῶν οἰκείων D : οἰκείοις
888. Εἰ μὲν οὖν εἴμι σοφός, ... ἥμαρτον· εἰ δ' ἥμαρτον, ... σοφός εἴμι.
 A : οὐχ οὐ B : μὴ μὴ C : οὐδὲ οὔτε D : μηδὲ μήτε
889. Ἀγαθὰ πάντα ... τῶν κακῶν ἐδιώχθη ὡς ἀσθενῆ ὄντα.
 A : περὶ B : ἀντὶ C : ὑπὸ D : ἐπὶ
890. Οὔτος ἐμοὶ πολεμεῖ, κἄν μήπω ... μηδὲ τοξεύῃ.
 A : βάλοις B : ἔβαλες C : βάλλῃ D : βαλοῦ
891. Ἐπυνθάνετο αὐτῶν ... ἔχοιεν· αἱ δὲ ὑποτυχοῦσαι καλῶς ἔφασαν.
 A : ποῦ B : πόθεν C : πῶς D : τίνες
892. Οἱ φρόνιμοι, ὅταν τῆς ἐνίων μοχθηρίας ... , οὐκέτι αὐτῶν ταῖς ὑποχρίσεσιν ἐξαπατῶνται.
 A : πειρῶν B : πειραθῶσιν C : πειρώσης D : πειρώντων
893. Ὅμεις δὲ ... πιστεύετε τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν ὀφθαλμοῖς ἢ τοῖς τούτου λόγοις.
 A : μάλα B : μᾶλλον C : μᾶλλον ἢ οὐ D : μάλιστα
894. Οἱ ... οἰκονόμοι ἀναλίσκουσιν οὐκ εἰς ἢ δεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς ἢ βλάβην φέρει αὐτῷ καὶ τῷ οἰκῷ.
 A : βέλτιστοι B : ἀγαθοὶ C : κακοὶ D : μέγιστοι
895. Ἀλεκτρυόνες συμπεσόντες ... ἐμάχοντο.
 A : ἄλληλα B : ἄλλήλοις C : ἄλλήλους D : ἄλλήλαις
896. Οἱ πονηροὶ ... οὐ λανθάνουσιν, κἄν τὰ μάλιστα χρηστότητα ὑποχρίνωνται.
 A : πᾶσιν B : τοὺς φρονίμους C : τῶν φρονίμων D : οὐδένι
897. Ὁ δὲ στρατηγὸς τὸν ἰατρὸν καλέσας ... βοηθεῖν.

- A : αἰτήσων   B : αἰτηθήσει   C : αἰτησαι   D : ήτει
898. Ἐὰν σὺ ... , ἔγὼ οὐκ ἀποθνήσκω.
 A : παρέλθης   B : ήξεις   C : παρείης   D : ἀπήη
899. ... χαλεπὰ τῶν πραγμάτων ὁ χρόνος διαλύει.
 A : Τῶν   B : Ἡ   C : Τὰ   D : Τινα
900. Ἐκ πολλῆς ... ἀνάγκη καὶ χειμῶνα γενέσθαι.
 A : εὐλογίας   B : εὐωδίας   C : εὐδίας   D : εὐδοξίας
901. Ἡ δὲ φθονήσασα ... διὰ τὸ περισσὸν τῆς τροφῆς ἔλεγεν, ὡς ἀπειρα κολάζη.
 A : αὐτῷ   B : ἐπ' αὐτῷ   C : ἐπ' αὐτὸν   D : αὐτὸν
902. Ἀλλ' ἔγωγε ηὔχαριστησα ἀν σοι, εἰ τοῖς λόγοις ὅμοια τὰ ἔργα ...
 A : εἶχε   B : εἶχες   C : ἔχεις   D : σχήσῃ
903. Ὁστις καθ' ἑτέρου δόλια μηχανᾶται, ἔαυτοῦ γίγνεται ... ἀρχηγός.
 A : κακός   B : τῷ κακῷ   C : τῶν κακῶν   D : ὁ κακός
904. Πολλάκις δὲ μὴ τέχνη παρέσχε, ... τύχη ἐδωρήσατο.
 A : ταῦτα   B : τοῦτο   C : τοῦτον   D : αὕτη
905. Ἀλλ' ἔγωγε εὐθέστατος ἀν εἶην, εἰ τὸ παρὸν κέρδος ἀφεὶς ἀδηλον ἐλπίδα ...
 A : διώκω   B : ἐδίωκον   C : διώκοιμι   D : διώκων
906. Μανία γάρ ἐστιν ἐπιχειρεῖν ...
 A : ἔργοις ἀδυνάτοις   B : ἐπ' ἀδυνάτοις   C : ἀδύνατα   D : ἀν' ἀδύνατα
907. Πότερον τοὺς σοφοὺς ἄνδρας νομίζεις ἀνοήτους ... φρονίμους;
 A : καὶ   B : ἀλλὰ   C : ἢ   D : τε καὶ
908. Ἐν τινι οἰκίᾳ πολλοὶ μῆνες ...
 A : ἵασι   B : ἥσαν   C : ἥσαν   D : ἵσασι
909. Τὸ μὲν σῶμα ... ἐγύμναζεν, τῇ δὲ φυχῇ τοὺς κινδύνους ὑπέμενεν.
 A : πόνων   B : μετὰ πόνων   C : σὺν τοῖς πόνοις   D : τοῖς πόνοις
910. Ὁ δὲ ἡτηθεὶς εἰς τόπον κατάσκιον ἀπιών ...
 A : κέκρυφα   B : ἐκρύφθην   C : ἐκρύβη   D : κρυφθήσῃ
911. Ὁ δὲ νικηθεὶς ... ὑποδὺς ἀπεκρύπτετο.
 A : εἰς κλίνην   B : ἐκ κλίνης   C : κλίνη   D : ὑπέρ κλίνης
912. Καὶ παρευθὺς ἀετὸς καταπτὰς ἤρπασεν ...
 A : αὐτῶν   B : αὐτόν   C : αὐτῆς   D : αὐτῷ
913. Τῶν δὲ περὶ τὸν τόπον οἰκούντων τις ἐθεάσατο αὐτὸν τοῦτο ...
 A : πέπραξαι   B : ποιοῦντα   C : πράξεσθαι   D : ποίησον
914. Ἐὰν μὴ οὕτως ὁ ποταμὸς ταράσσηται, ἐμὲ ... λιμώττοντα ἀποθανεῖν.
 A : χρὴ   B : δεῖ   C : δεήσει   D : χρήσεται
915. Ἀντικατηγορῆσαι δέ σου πολλὰ καὶ μεγάλα πράτοντος ... οὐ βούλομαι.
 A : δυνάμενος   B : δυναμένου   C : οἱ δυνατοὶ   D : δύναμαι
916. Περὶ ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς ἔστι μοι λόγος, ὃν εἰπὼν παύσομαι ...
 A : ἀπολογίαν   B : τῆς ἀπολογίας   C : ἀπολογούμενον   D : ἀπολογούμενα

917. Ὁ γε προδότης τὸ μὲν πλῆθος διαφθείρει, τὸ δὲ ... ἀτιμάζει.

- A : θεὸν   B : θεοὺς   C : θεῖον   D : θεῶν

918. Ποτὲ ἀλώπεκες ἐπὶ τὸν Μαιάνδρον ποταμὸν ... πιεῖν ἔξ αὐτοῦ θέλουσαι.

- A : συνηθροίσθησαν   B : ἐπερχόμεναι   C : παρῆλθεν   D : ἀπήγεσαν

919. Ὁ δὲ ἡβουλήθη ... περιγενέσθαι καὶ οὐκ ἡδύνατο.

- A : σαυτοῦ   B : ἑαυτῆς   C : αὐτῶν   D : σφῶν αὐτῶν

920. Στρατοπεδεύομένων δ' αὐτῶν γίγνεται τῆς νυκτὸς χιῶν ...

- A : μέγας   B : πολλή   C : βαθύ   D : μέγα

921. Ἡδέως μὲν ἔχε πρὸς ἄπαντας, χρῶ δὲ ...

- A : μικροτάτους   B : μέγιστων   C : τῶν ἀγαθῶν   D : τοῖς βελτίστοις

922. Οὐκ ... γὰρ ἄνευ πολλῆς δυσχερείας ἰδεῖν ἔξ ὧν συνέστηκε τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος.

- A : ἐστι   B : ἐστίν   C : ἐστι   D : εἴη

923. Ζώων καὶ φυτῶν αἰτία φύσις, καὶ ... φύσιν γίγνεται πάντα τὰ τοιαῦτα.

- A : παρὰ   B : κατὰ   C : εἰς   D : ἐπὶ

924. Δῆλον ὅτι καὶ ἐσμὲν ἔνεκα ... φρονήσαι τι καὶ μαθεῖν.

- A : —   B : τὸ   C : τοῦ   D : τῷ

925. Τοὺς νοῦν ἔχοντας καὶ δυναμένους ὁρᾶν πλέον τι ... περὶ πολλοῦ ποιοῦ.

- A : —   B : ἄλλο   C : τάλλα   D : τῶν ἄλλων

926. Οὐδὲν ἡ φύσις ποιεῖ ...

- A : κατὰ φύσιν   B : περίεργον   C : οὕποτε   D : οὕπως

927. Οὐδὲν γάρ, ... φαμέν, μάτην ἡ φύσις ποιεῖ.

- A : ὅτι   B : ὅτε   C : ώς   D : ὅπόταν

928. Τῶν ζώων τὰ μὲν ἔχει πόδας, τὰ δὲ ...

- A : δίποδα   B : ἄποδα   C : ἀποδίᾳ   D : ἄπους

929. Οἵμαι δὴ πάντας εἰδέναι, ὅτι μάλιστα συκοφαντεῖν ἐπιχειροῦσιν οἱ ... μὲν δεινοὶ, ἔχοντες δὲ μηδὲν.

- A : λόγοι   B : λέγουσι   C : λέγειν   D : εὐλόγως

930. Βέλτιον δ' ἔμφυχον τοῦ ἀφύχου διὰ τὴν ψυχήν, καὶ τὸ εἶναι τοῦ ... εἶναι.

- A : οὐ   B : μὴ   C : οὕποτε   D : οὐκέτι

931. Ἐν δ' Ἀραβίᾳ σαῦραι ... πηχυαίων γίγνονται.

- A : μείζους   B : μεγάλαι   C : μέγιστοι   D : μείζω

932. Περὶ τὴν γένεσιν τὴν τῶν μελιτῶν οὐ ... τρόπον πάντες ὑπολαμβάνουσιν.

- A : τὸν αὐτὸν   B : αὐτὸν τὸν   C : ταῦτο   D : τὸν τοῦτον

933. Τίκτει δ' ὁ δελφῖς ἐν τῷ θέρει ἐν ... δ' ὥρᾳ οὐδεμιᾷ.

- A : ἀλλοδαπῇ   B : ἄλλῃ   C : ἀλλαχῇ   D : ἀλλοτρίᾳ

934. Καὶ ἔστιν ὁ δελφῖς φιλότεκνος καὶ ξῆ ... πολλά.

- A : ἐνιαυτῶν   B : ξῆ   C : ἔτη   D : χρόνον

935. Διηγήσομαι ... ώς ἀν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων.

- A : ὑμᾶς   B : ώς ὑμᾶς   C : ὑμῶν   D : ὑμῖν

936. Λόγον δὲ μόνον ἀνθρωπος ἔχει ...

- A : τῶν ὄρνιθων   B : τῶν ἀμφιβίων   C : τῶν ζῷων   D : τῶν φυτῶν
937. Εἰς τοῦτ' αὐτῶν τὰ πράγματα προήγαγεν, ... πολὺν χρόνον δεσπόται τῶν Ἑλλήνων κατέστησαν.
 A : ἐπειδὸν   B : ὥστε   C : ἵνα   D : ὅπως μὴ
938. Ὁ δὲ χαμαιλέων στρέφει τὸν ὄφθαλμὸν κύκλῳ καὶ ... ἐπὶ πάντας τοὺς τόπους μεταβάλλει.
 A : τὴν ὅψιν   B : τῷ ὄφαν   C : τῶν ὄφθαλμῶν   D : τοῖς ὄψισι
939. Περικλῆς δὲ ... ἐγένετο μαθητὴς, Ἀναξαγόρου τε τοῦ Κλαζομενίου καὶ Δάμωνος.
 A : δυοῖν   B : τριῶν   C : τρισὶν   D : ἄμφω
940. Οὐχ αἱ δυνάμεις αἱ τῶν λόγων ... τοὺς ἀνθρώπους ποιοῦσιν.
 A : κακῶν   B : κακοπράγμων   C : κακοπράγμονας   D : κακοποιῶν
941. Ὁ δὲ συνεβούλευσε ... ἡμῶν ἔκλιπεῖν τὴν πόλιν.
 A : τῶν πατέρων   B : σὺν τοῖς πατράσι   C : τοῖς πρόγονοις   D : μεθ'
942. ... ὁ Ζεὺς οὐχ ὅπως τὸν σῖτον αὐξήσῃ, ἀλλ᾽ ἐξ ἀνάγκης.
 A : Ὅσθην   B : Ὅει   C : Ὅντος   D : Ὅσον
943. Ἀναξαγόρας οὖν φησὶ διὰ ... ἔχειν φρονιμώτατον εἶναι τῶν ζῷων ἀνθρωπον.
 A : ἡ χεῖρ   B : χείρα   C : τὸ χειράς   D : χερσίν
944. Θεμιστοκλέα τῶν μεγίστων ... ἡξίωσαν.
 A : δῶρα   B : δωρεὰν   C : δώρημασι   D : δωρεῶν
945. Ἀλλὰ τὸ ὅδωρ φυχρόν, ἔφη, ἐστὶν ... λούσασθαι.
 A : μὴ   B : πρὶν   C : ὥστε   D : ἀρα
946. Καὶ τὸ ... ἐτελεύτα.
 A : ἔαρος   B : θέρος   C : χειμῶν   D : ἐνιαυτὸν
947. Ἐπὶ τὸ γνῶναι τε καὶ θεωρῆσαι πᾶς ἀνθρωπος ... τοῦ θεοῦ συνέστηκεν.
 A : περὶ   B : ὑπὲρ   C : ὑπὸ   D : μετὰ
948. Καὶ αὐτοῖς τῇ ὑστεραίᾳ ἤλθε κῆρυξ ἀναιρεσιν ... τῶν νεκρῶν.
 A : αἰτῶν   B : αἰτήσων   C : ποιῶν   D : ἀναιρησόντων
949. Τοὺς δὲ ... ἐπιθυμοῦντας οὐκ ἐπράττετο χρήματα.
 A : χρήματα   B : ἔαυτοῦ   C : ὑμῖν   D : ἐπὶ τιμῆς
950. Τέλος γὰρ γενέσεως καὶ κινήσεως ... τοῦτ' ἐστίν.
 A : πᾶν   B : παντὸς   C : πάσης   D : πάντα
951. Ἐκ δὲ Θεσσαλίας Ὅρέστης ὁ Ἐγερχατίδου φεύγων ... Ἀθηναίους ἔαυτὸν κατάγειν.
 A : πρὸς   B : ἔπεισεν   C : ἐπέισεισιν   D : ἔπεσεν
952. Τά τε ἱερὰ ἐν οἷς ἐσκήνηντο νεκρῶν πλέονταί τοι ... ἐναποθνησόντων.
 A : αὐτὴ   B : αὐτὰ   C : αὐτοῦ   D : αὐτῶν
953. Νόμοι τε πάντες συνεταράχθησαν ... ἐχρῶντο πρότερον περὶ τὰς ταφάς.
 A : οἵ   B : οἵς   C : ἀς   D : αἵς
954. Καὶ διὰ τοῦτο τῶν ἐλάφων οἱ μὲν ἄρρενες ἔχουσι ..., αἱ δὲ θήλειαι οὐκ ἔχουσιν.
 A : κρέα   B : κέρατα   C : οὓς   D : ὕτα
955. Οἱ δὲ ἐν τῇ κεφαλῇ λέγοντες τὴν ἀρχὴν τῶν φλεβῶν οὐκ ὄρθως ...
 A : εἰπόν   B : λέγοντες   C : ὑπέλαβον   D : εἴρηται

956. Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ Συρακόσιοι δύο ... ἔστησαν.
 A : τρόπους   B : τροπαῖα   C : τροφεῖα   D : τροφέων
957. Ἀπέθανον οὐκ ὀλίγοι αὐτῶν, ὅπλα μέντοι ἔτι ... ἢ κατὰ τοὺς νεκροὺς ἐλήφθη.
 A : πλείω   B : πολλὰ   C : πλείους   D : πολλοὶ
958. Ἐπιμελής τε τῶν φίλων εἴ καὶ οὐδενὶ οὔτω ... ὡς φίλοις ἀγαθοῖς.
 A : χαῖρε   B : χαίροντι   C : χαρήσεται   D : χαίρεις
959. Ο δὲ κόκκυξ τίκτει μὲν, ἀλλ' οὐ ποιησάμενος ...
 A : νεοτιάν   B : νεοτούς   C : νεόττια   D : φά
960. Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλῷ ὕστερον ... Ἀθηναίων ἐπὶ τὰς ναῦς ἐπιβάντες παρέπλευσαν ἐς
 Σικυῶνα.
 A : τῶν   B : τις τῶν   C : ἀγγέλλοι   D : χίλιοι
961. Νεοτούς δὲ κόκκυγος λέγουσιν ... οὐδεὶς ἐώρακεν.
 A : ὡς   B : ὅπως   C : ἵνα   D : ἐπει
962. Ο δὲ κόκκυξ, ... εἰρηται ἐν ἑτέροις, οὐ ποιεῖ νεοτιάν, ἀλλ' ἐν ἀλλοτρίαις τίκτει νεοτιάις.
 A : βιβλίοις   B : λόγοις   C : ὥσπερ   D : πᾶς
963. Ἀπλῶς τὴν ἔαυτοῦ γνώμην ἀπεφαίνετο Σωκράτης πρὸς τοὺς ὅμιλοῦντας ...
 A : ταύτην   B : ἔαυτήν   C : αὐτοῦ   D : αὐτῷ
964. Καὶ ταύτην τὴν ἡμέραν καὶ τὴν ... νύκτα ἐν φυλακῇ εἶχον αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι.
 A : ἐπιόντα   B : ἐπείνη   C : ἐπειδὸν   D : ἐπιοῦσαν
965. Α ποιεῖν αἰσχρόν, ταῦτα νόμιζε ... λέγειν εἶναι καλόν.
 A : οὔτε   B : μηδὲ   C : μάλιστα   D : οὐδενὶ
966. Οὐ ... τὰς χειράς ἔστιν ὁ ἄνθρωπος φρονιμώτατος.
 A : διὰ   B : μετὰ   C : παρὰ   D : πρὸς
967. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι κήρυκα ... τοὺς νεκροὺς διεκομίσαντο.
 A : πέμψοντες   B : πέμψαντες   C : πέμψαντα   D : πέμψοντα
968. Βουλευτικὸν δὲ μόνον ἄνθρωπός ἔστι τῶν ...
 A : ζωῶν   B : ζώων   C : ζῶν   D : ζητῶν
969. Μίαν μὲν ναῦν λαμπάνουσιν αὐτοῖς ... , τὰς δ' ἄλλας οὐκ ἐδυνήθησαν.
 A : σὺν ἐρέταις   B : σὺν ἀνδράσιν   C : μετ' ἀνδρῶν   D : ἀνδράσιν
970. Καὶ ἐνταῦθα ἥδη ἐν ... ταραχῇ καὶ ἀπορίᾳ ἐγίγνοντο οἱ Ἀθηναῖοι.
 A : πολλῇ   B : μεγάλῃ   C : μακρᾷ   D : κακῇ
971. Οἵτινες τὰ μὲν χρηστὰ σαφῶς ἐπαγγέλλονται, ἔργα δὲ φαῦλα ...
 A : ποιῶσιν   B : δρῶσιν   C : πράττωσι   D : πλάττωνται
972. Ὑπὸ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Λακεδαιμόνιοι Ἡράκλειαν τὴν ἐν Τραχινίᾳ ... καθίσταντο.
 A : πόλιν   B : οἰκίαν   C : ἀποικίαν   D : ἀκρόπολιν
973. Ὑπὸ δὲ τῶν Θηβαίων καὶ αὐτοὶ ...
 A : διαφθείρωσιν   B : φθαρήσοιτο   C : διεφθάρκασιν   D : ἐφθείροντο
974. Οὗτοι ἔλεγον, ὅτι Κῦρος μὲν τέθηκεν, Ἀριαῖος δὲ πεφευγὼς ἐν τῷ σταθμῷ ... μετὰ τῶν
 ἄλλων βαρβάρων.
 A : φαίεν   B : ἴη   C : εἴη   D : εἴσι

975. Καταστάντες δὲ ἐτείχισαν τὴν πόλιν, ἢ νῦν Ἡράκλεια καλεῖται ... Θερμοπυλῶν σταδίους τεσσαράκοντα.
 A : ἐπέχοντα   B : ἀπέχουσα   C : ἐνέχων   D : περισχήσων
976. Τῶν φευδολόγων ἀνθρώπων ... ἔστι τὰ πράγματα.
 A : ἔλεγος   B : ἔλεγχός   C : ἐλάττων   D : ἔλαφος
977. ... τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθησκον ἐν τῇ μάχῃ, Κτησίας λέγει· παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἦν.
 A : Ὁποῦ   B : Πότε   C : Ὁπόσοι   D : Πῶς
978. Καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ... πῦρ καθημένους.
 A : ὑπὸ   B : μετὰ   C : ἀμφὶ   D : ἐπὶ
979. Καὶ τὰ φοβερὰ τῶν πραγμάτων ἡ συνήθεια ...
 A : καταπραύνει   B : χρήσεται   C : ἐπυθέτο   D : χαίρει
980. Καὶ ταῦτα πάντα γέγονε διὰ τὴν ἡμετέραν ἀνοιαν, ἀλλ' οὐ διὰ τὴν ... δύναμιν.
 A : ἐκείνου   B : μέγαν   C : ἔαυτὴν   D : ἥμῶν αὐτῶν
981. Καὶ πόσον ἐγώ σου καλλίων ὑπάρχω, ἦτις οὐ ..., τὴν δὲ φυχὴν πεποίκιλμαι.
 A : τὸ σῶμα   B : τὰ σώματα   C : τοῦ σώματος   D : τῷ σώματι
982. Πρῶτον μὲν οὖν ... Δελφοῖς τὸν θεὸν ἐπήροντο.
 A : τοῖς   B : ταῖς   C : ἐν   D : ἐν τὸν
983. Οἱ δ' οὐ μόνον αὐτοὶ εὐεξίας ἀμελοῦσιν, ἀλλὰ καὶ ... καταγελῶσι.
 A : ἀμελούντων   B : εὐεξίαν   C : τῶν ἐπιμελομένων   D : ἔαυτοὺς
984. Ὁμοιογά μέντοι κἀγώ ... ταῦτα.
 A : ὑμῖν   B : σοι   C : μεθ' ἥμῶν   D : σύν σοι
985. Οἱ δὲ καὶ ἀγάλλονται ἐπὶ τῷ καταφρονεῖν ...
 A : τῶν ἀρχόντων   B : κατὰ τῶν ἀρχόντων   C : ὅρχουσιν   D : ἐπὶ τοῖς ἀρχουσιν
986. Οἱ δ' ἐξέπεμφαν τοὺς οἰκήτορας αὐτῶν τε καὶ τῶν περιοίκων καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ... ἐκέλευον ἐπεσθαι.
 A : τὸν βουλόμενον   B : οἱ βουλόμενοι   C : —   D : τῶν βουλομένων
987. Τοῦ σωματικοῦ ... ὀμείνων ἔστιν ὁ τῆς διανοίας κόσμος.
 A : κᾶλλου   B : καλοῦ   C : κάλλος   D : κάλλους
988. Οἱ φευδολόγοι τότε μάλιστα καταλαζονεύονται, ὅταν τοὺς ἐλέγχοντας ...
 A : οὐκ ἔχουσι   B : οὐχ ἔξοιεν   C : μὴ ἔχωσι   D : ἔχεσθων
989. Ὡ φίλε, δεῦρο συνδέπονησόν ...
 A : ἥμιν   B : μοι   C : σὺν μοι   D : ἐμοῦ
990. Οἱ δὲ φυγάδες ἥδεως ἐπειθοντο ... γὰρ αὐτῷ· καὶ λαβόντες τὰ ὅπλα παρῆσαν εἰς Σάρδεις.
 A : ἐπειθον   B : ἐπίστευον   C : πέποιθεν   D : πέπυσαι
991. Εὔκαιρως ἐφεύσω· οὐδεὶς γὰρ τῶν ἐνταῦθα ... ἀπελέγξαι σε δύναται.
 A : ταφεῖς   B : θαφόντων   C : νεκρὸς   D : ταφέντων
992. Ὁ δὲ θεασάμενος αὐτὴν ... , εἰ καλὸν εἴη τὸ ὕδωρ.
 A : λέγει   B : εἰπέ   C : ἐψυνθάνετο   D : ἐπερώτα
993. Τὸν δ' οὖν Εὐφράτην οἰδαμεν, ὅτι ἀδύνατον ... κωλυόντων πολεμίων.
 A : διέβην   B : διαβῆναι   C : διαβαίην   D : διαβεβηκώς

994. Σὺ καὶ ... μεγίστης εἰ καὶ παρὰ τῷ βασιλεῖ τὸ σὸν ὄνομα μέγιστόν ἐστι.
 A : πόλεως   B : ἀστεως   C : πολίτης   D : πολιτείαν
995. Πολλάκις ἐκ τῶν μικρῶν ... γνωρίζεται.
 A : μικρὸς   B : μέγαν   C : τὰ μεγάλα   D : ἀνθρωποι
996. Ἀνὴρ πένης νοσῶν ηὔξατο τοῖς θεοῖς ἔκατόμβην τελέσαι, εἰ ... αὐτόν.
 A : σώζῃ   B : περισώσῃ   C : περισώσειαν   D : περισώζουσαν
997. Ταῦτα ... ὁ Τισσαφέροντος ἔδιοξε τῷ Κλεάρχῳ ἀληθῆ λέγειν.
 A : μὲν ἔλεγε   B : δ' εἴπεν   C : λέγοντι   D : εἰπὼν
998. Εἰ μή ... τοῦτο συνέφερεν, οὐκ ἂν ἡμῖν αὐτὸν συνεβούλευσας.
 A : σφῶν   B : σοι   C : ὑμῖν αὐτοῖς   D : ἔκατον
999. Ἄλλὰ δὴ ... οὔτε λανθάνειν οὔτε βιάσασθαι δυνατόν.
 A : τοῦ θεοῦ   B : θεοῖς   C : θεοὺς   D : τοῖς θεοῖς
1000. ... τις ἀποκτείνας ὑπὸ τῶν αὐτοῦ συγγενῶν ἐδιώκετο.
 A : Ἀνθρωπος   B : Ἀνθρωπός   C : Ἀνθρωπόν   D : Ἀνθρώπους
1001. Ἀνὴρ πένης νοσῶν τοῖς θεοῖς ηὔχετο ἔκατόμβην ποιῆσαι, ἐὰν ...
 A : σώζης   B : ἔξαναστῃ   C : ἀνέστη   D : περισώζοιντο
1002. Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς. Ὁ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στράτευμα ...
 A : εἴπεν τοιαῦτα   B : ἔλεξεν ὡδε   C : συνέλεξεν   D : τοιαῦτα λέγων διετέλει
1003. Ἐξ ὥργῆς πολλάκις τυγχάνει βλάβην γίνεσθαι ... τοῖς δυσοργήτοις.
 A : μέγα   B : μεγάλην   C : μέγαν   D : μεγάλης
1004. Ἐπιτήδειος μέν ... τυγχάνεις ὡν, ἦκω δ' εἰς τὴν οἰκίαν.
 A : οἱ   B : μοι   C : σου   D : ἡμῶν
1005. Ὁ δὲ προσελθὼν παρεκάλει αὐτὸν, ὅπως σύνοικος αὐτῷ ...
 A : ἐγένετο   B : γένηται   C : γεγένηται   D : γίγνοιο
1006. Πρᾶξον εἶναι χρὴ καὶ ... ἀμέτρως θυμοῦσθαι.
 A : οὐδένος   B : οὐκ   C : μὴ   D : μὴ οὐκ
1007. Ἀνδρες στρατιῶται, μὴ θαυμάζετε, ... χαλεπῶς φέρω τοῖς παροῦσι πράγμασιν.
 A : ἵνα   B : ὅτι   C : ἥτις   D : ὅπως
1008. Ἀνθρωπός τις ἡτοίμαζε δεῖπνον ... τινα τῶν φίλων αὐτῷ καὶ οἰκείων.
 A : ἐστιασόμενα   B : ἐστιάσων   C : εἰστίων   D : ἐστίας
1009. Ἀδικῶ ... , χρημάτων δ' ἔνεκα ἀπόλλυμαι.
 A : μηδένα   B : οὐδενί   C : οὐδέν   D : μηδενός
1010. Τοιαῦτα ὁ Περικλῆς λέγων ἐπειρᾶτο τοὺς Ἀθηναίους τῆς ἐς αὐτὸν ὥργῆς ...
 A : παραλύειν   B : περιλούει   C : λούεσθαι   D : κατέλυεν
1011. Ὁ δ' ὑπέσχετο ταῦτα ...
 A : πράττωσιν   B : πράξαντα   C : ποιήσειν   D : ποιεῖσθαι
1012. Εἰπάτω οὖν τίς ὑπὸ ἐμοῦ κακῶς ... ἢ πέπονθεν.
 A : ἔσπετο   B : ἀπήγαγεν   C : ἀκήκοεν   D : ἀντέσχηται
1013. Τίς ἐμοῦ δεηθεὶς οὐκ ἔτυχεν ... ἐγὼ τε δυνατὸς ἦν κάκεινος ἐπήγγειλε.
 A : τούτων   B : ὅν   C : ὃν   D : ὡς

1014. Ἐκ τῆς πολλῆς πάσεως μεθυσθεὶς ὑπέρ κόρον, οὐδὲ τὴν ὁδὸν αὐτὴν, ... ἐξῆλθον, οἶδα.
 A : τίνες B : ὅτε C : ὅθεν D : οἵ
1015. Τοιαῦτα δὲ ἀκούσασα ἢ πόλις ἀμφοτέρων Ἀγησίλαον ... βασιλέα.
 A : εἶλεν B : αἰρήσων C : εἴλοντο D : ἡρέθην
1016. Ὁ τοῖς ἵσις δικαίως χρώμενος οὐκ ἀπορήσει ...
 A : τοὺς φίλους B : τὰ χρήματα C : τῆς νίκης D : τοῖς θεοῖς
1017. Οἱ δὲ ἡγεμόνες, οὓς ἔχομεν, οὗ φασιν εἶναι ... ὁδόν.
 A : ἄλλον B : ἄλλην C : ἄλλο D : ἄλλως
1018. Τί οὖν; Ποίω τρόπῳ ... ; Ἐπὶ ποίαν ἔλθω μηχανήν;
 A : χρῶμεν B : χρήσομεν C : χρήσωμαι D : χρησάσθω
1019. Ὁ δὲ στρατηγὸς ἐπηρώτα τί τοῦτο ...
 A : ἥσαν B : εἴη C : εἰεν D : ἦει
1020. Κίμωνος ἀποθανόντος καὶ ... γενομένου ἀπεχώρησαν ἀπὸ Κιτίου.
 A : λιμοῦ B : λίνου C : λιμένος D : λειμῶνος
1021. Καὶ δὴ φύχους γενομένου ὁ στρατιώτης τὰς χεῖρας ... ἐπέπνει.
 A : ἐπὶ γλῶτταν B : τῷ σώματι C : τῷ στόματι D : ἀπὸ γλώσσης
1022. Οὐκ οἶδα ... γένωμαι ἐν τοῖς παροῦσιν.
 A : ὅτι B : ὅτε C : ἵνα D : τίς
1023. Ἀστρολόγος ἔξιδων ἐκάστοτε ἐσπέρας ἔθοις ... τοὺς ἀστέρας ἐπισκοπήσαι.
 A : ἔστω B : ἥει C : εἴχε D : ὄντας
1024. Ἐμὲ γὰρ εὶ κατάσχης, οὐδὲν ἔξ ἐμοῦ τὸ παράπαν ...
 A : κέρδος B : κερδαίνεις C : κερδίον D : κερδανεῖς
1025. Καὶ ὁ στρατηγὸς νυκτὸς ἀναλαβὼν ... ἐπήει πρὸς τὸ τεῖχος.
 A : τὴν στρατιὰν B : στρατεύματος C : στρατηγίας D : τῷ στρατῷ
1026. ... τὰ τῶν πολέμων, καὶ ἔξ ὀλίγου τὰ πολλὰ καὶ δι' ὄργῆς αἱ ἐπιχειρήσεις γίγνονται.
 A : Δηλονότι B : Δῆλόν ἔστι C : Ἄδηλα γὰρ D : Ἄδηλον οὖν εἰ
1027. Ἐκκαλέσας με ... , ἐπειδὴ τάχιστα ἐξῆλθον, εὐθὺς με τύπτειν ἐπεχείρησεν.
 A : ἔνθα καὶ ἔνθα B : εἰσω C : ἔνδοθεν D : ἔξωθεν
1028. Καὶ ἐμοῦ μὲν ἀμαρτάνει, Νικίου δὲ ... λίθῳ συντρίβει τὸ μέτωπον.
 A : βάλλοντος B : βελῶν C : βαλῶν D : βαλόντι
1029. Τὰς ἡμετέρας παρασκευὰς ... ὁ πόλεμος.
 A : ἀνήλωσας B : ἀνάλωσεν C : ἀναλωθήσῃ D : ἀνάλωται
1030. Δίκαια λέγετε, ὡς ἄνδρες Πλαταιῆς, ἦν ποιῆτε ὁμοῖα ...
 A : λέγοντα B : τὰ λεγόμενα C : τῶν λόγων D : τοῖς λόγοις
1031. Καὶ τάδε ... ἀρκέσει.
 A : πρὸς ὑμῶν B : με C : ἡμῖν D : σοῦ
1032. Ὅμεις δὲ πόλιν καὶ οἰκίας ἡμῖν ... τοῖς Ἀθηναίοις.
 A : ἐκδιδοῖεν B : δόσθων C : παράδοτε D : ἀποδῶμεν
1033. Περὶ μὲν οὖν τούτων οὐκ οἶδ' ὅ τι δεῖ ... λέγειν.
 A : πολλῶν B : πλευσάτω C : πλέως D : πλείω

1034. ... οὗτως ἐν αἰτίᾳ ἔχοντες τὸν Νικίαν ἀνεχώρουν.
 A : Αἱ στρατεῖαι   B : Τοῦ στρατεύματος   C : Αἱ στρατιαι   D : Τὸ στρατόπεδον
1035. Τὴν ἐλπίδα τῶν ... συνέτριψεν ἡ συμφορὰ τῶν ἀποθανόντων.
 A : ζῷων   B : ζῶν   C : ζῶντων   D : ζήσων
1036. Ὡς εἴ Δωριακὸς πόλεμος καὶ λοιμὸς ... αὐτῷ.
 A : μετ'   B : ἀν'   C : ἄμ'   D : δι'
1037. Ταῦτα δὲ πράξας καὶ οἷκοι ἀντίγραφα καταλιπῶν ὥχετο ... μετὰ Νικίου.
 A : στρατευόμενος   B : στρατεύσοντος   C : στρατευόμενος   D : στρατεύοντες
1038. Καὶ ἐκείνοι τε ἄξιοι ... καὶ ἔτι μᾶλλον οἱ πατέρες ἡμῶν.
 A : τιμήμασι   B : τιμὴν   C : ἐπαίνου   D : δειλοὶ
1039. Πῶς οὖν οὐχ ... προσήκει ὑμῖν τούτου καταφηφίζεσθαι.
 A : ἄπασι   B : μηδένα   C : παντὸς   D : οὕτος
1040. Μηδένα φίλον ποιοῦ πρὶν ἀν ἐξετάσης, πῶς κέχροηται τοῖς ... φίλοις.
 A : ὕστερον   B : πρότερον   C : ὕστέροις   D : ἔπειτα
1041. Λέξει δὲ καὶ ... ὑμᾶς πειράσεται, ὡς Νικίαν ἀπέκτεινε.
 A : ἡπάτων   B : ἐξαπατῆσαι   C : ἐξαπατηθήσεσθε   D : ἀπάτην
1042. Ἐγώ σοι ἔξ ἀρχῆς ... πειράσομαι διηγήσασθαι.
 A : παντὸς   B : πάντα   C : ἀπάσας   D : ἀπάσης
1043. Μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσης· κοινὴ γὰρ ἡ τύχη καὶ ... ἀόρατον.
 A : τὸν ἑσόμενον   B : τὰ ὕστερα   C : ἐπιόντα   D : τὸ μέλλον
1044. Περὶ δὲ ... εἰρημένων καὶ μάρτυρας ὑμῖν παρέξομαι.
 A : τὰς   B : τοὺς   C : τῶν   D : τοῖς
1045. Σὺ δὲ, ὦ Νικόμαχε, ... τάναντία πεποίηκας.
 A : ἐμὴ   B : τούτων   C : τὰ   D : τὸ
1046. Ἀποθανόντος δὲ ἐκείνου Νικίας ... ἔκρυπτε τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός.
 A : τὴν θυγατέρα   B : γυναιξὶν   C : μητρὸς   D : τῇ γυναικὶ
1047. Πρῶτον μὲν οὖν σκεπτέον, ... τῶν βασιλεύοντων ἔργον ἔστιν.
 A : τὸ   B : τις   C : τί   D : αὐτῶν
1048. Νόμιζε ... εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον.
 A : οὐκ   B : οὐδεμίαν   C : μηδὲν   D : μήποτε
1049. Ὁ δὲ στρατηγὸς οὔτε φίλος ὅν, οὔτε συγγενῆς, οὔτε φυλέτης ἔπλει ἐπὶ ... νεώς.
 A : τοῦ σοῦ   B : τοὺς ἐμοὺς   C : τῆς ἐμῆς   D : τῆς ἐμοῦ
1050. Τὸ γὰρ ὁμοῖον ... φύσει συγγενές ἔστιν.
 A : τῇ ὁμοίᾳ   B : τῷ ὁμοίῳ   C : ὁμοίου   D : ὁμοια
1051. Ἐμοῦ ... γενομένης σὺ ... ἀν ἥσθα.
 A : — μὴ   B : οὐ —   C : μὴ οὐκ   D : οὐ μὴ
1052. Πυνθάνομαι δὲ αὐτὸν λέγειν ὡς ἀσεβῶ ... τὰς θυσίας.
 A : καταλυούσας   B : καταλύων   C : καταλύσω   D : καταλυσαμένας
1053. Καὶ οὐ νῦν πρῶτον ὡφθησαν ἀδικοῦντες, ἀλλὰ καὶ πρότερον ἥδη ... ἐκρίθησαν.
 A : ἐκ δώρου   B : χρήμασι   C : δώρων   D : περὶ χρήματι

1054. Νῦν μέντοι, ὥσπερ ὡρμήσαμεν, ἵωμεν καὶ ... τοῦ ἀνδρός.

A : ἀκούομεν   B : ἀκούοντες   C : ἀκούσωμεν   D : ἀκούσοιμεν

1055. Δέομαι οὖν ... παραμεῖναι ἡμῖν.

A : σὺ   B : σε   C : σου   D : σοι

1056. Πᾶς ἄνθρωπος φιλόξωος ἐν τῷ βίῳ καν ...

A : εὐτυχῆς   B : τύχη   C : δυστυχῆ   D : εὐτύχηται

1057. Τὰ μὲν ποίει, τὰ δὲ ... ποίει.

A : οὐ   B : μὴ   C : οὐχὶ   D : μηδεὶς

1058. Πῶς δ' ἂν τις εὐσεβέστερος γένοιτο ...

A : η̄ μοι   B : η̄ ἐμοῦ   C : ἐμοῦ   D : ἐμοί

1059. Ὁθεν δὲ ἀπελίπομεν ἐπανέλθωμεν, ... σοι ἡδομένῳ ἔστιν.

A : εἰ   B : εἴ   C : εἴ̄   D : ἔδαν

1060. ... δὲ φῶς ἐγένετο, ηγενεν ἔκαστος ὁ στρατηγὸς τὸν αὐτοῦ λόχον ἐπὶ κώμην.

A : Ἐπει   B : Ἐδαν   C : Ὁπως μὴ   D : Ὡστε

1061. Ἐπὶ δὲ Εὐκλείδου ... κωμῳδοῖς χορηγῶν Κηφισοδώρῳ ἐνίκων.

A : ἀρχοντος   B : ἀρχομένου   C : ἀρχουσι   D : ἀρχομένοις

1062. Ἡν δέ ... ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὃς οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης ὅν συνηκολούθει.

A : τίς   B : ὅστις   C : τις   D : ὅς

1063. Ταῦτα ἔρεσε ... , καὶ πάντες ἐπήνεσαν.

A : ἡμῶν   B : τοῖς παροῦσι   C : πάντων   D : μοι

1064. Τῷ γὰρ πλήθει τῶν Πλαταιῶν οὐ βουλομένῳ η̄ ... ἀφίστασθαι.

A : Ἀθήναζε   B : τῶν Ἀθηναίων   C : ἀπ' Αθηνῶν   D : τοὺς Ἀθηναίους

1065. Ὁ δὲ ἔξελθων εἶπεν ἡμῖν μὴ πρότερον παριέναι ... ἀν αὐτὸς κελεύσῃ.

A : ἐν ὦ   B : ἡνίκα   C : ἔως   D : ἐπὰν

1066. Τεκμήριον δὲ ... ὑμῖν μέγιστον ἔρω.

A : αὐτοῖς   B : τούτου   C : ἀλλήλοις   D : ἑαυτοῦ

1067. Ἐὰν μὴ πρόχειρος ... η̄ πεῖρα, πᾶς λόγος ἀργὸς ὑπάρχει.

A : η̄   B : η̄   C : η̄   D : η̄

1068. Πολλάκις τὸ πείθειν ... βιάζεσθαι ἀνυστικώτερόν ἔστι.

A : —   B : τὸ   C : τοῦ   D : τῷ

1069. Ἐλεγε πρῶτος Τισσαφέρνης δι' ... τοιάδε.

A : φονέας   B : ἐρμηνέως   C : φονέα   D : ἐρμηνευτῆ

1070. Ἐλλ' ἵνα μὴ ἀδόξως ἀποθάνω, αὕλησον, ὅπως ...
 A : ὁρχέομαι   B : ὁρχήσομαι   C : ὁρχήσωμαι   D : ὁρχησάμην
1071. Οὐ ... δ' οὖν χρόνον ἐπισχὼν ἦκεν καὶ ἐκέλευεν ἡμᾶς εἰσιέναι.
 A : πολὺν   B : πλέον   C : πολὺ   D : πλεῖον
1072. Θεμιστοκλῆς ἤκω παρὰ σέ, ὃς κακὰ πλεῖστα ... εἴργασμαι τὸν ὑμέτερον οἶκον.
 A : ως Ἑλλην ὕν   B : Ἑλλήνων   C : ὥσπερ Ἑλληνίδος   D : Ἑλληνος
1073. Ὁ οὖν Κέβης ὑπολαβών· Νὴ τὸν Δία, ἔφη, ὡς Σώκρατες, εῦ γ' ἐποίησας ... με.
 A : ἀναμνήσων   B : ἀνέμνησας   C : ἀναμνησάσας   D : ἀναμνήσας
1074. Οὐ γιγνώσκει, ... βούλονται.
 A : ὅστις   B : ὅ τι   C : ως   D : τι
1075. Τοὺς ἀγαθόν ... πεπονθότας ἀντευεργετεῖν χρή.
 A : τοὺς   B : τὰς   C : τι   D : τινα
1076. Καὶ ἥκομεν καὶ ἡμῖν ἔξελθων ὁ θυρωρὸς ... εἰώθει ὑπακούειν εἰπεν ἐπιμένειν.
 A : δ   B : δν   C : ὥσπερ   D : —
1077. Καὶ οὐχ οἶον τε εἰπεῖν ως οὐχ ἴκανὰ ἦν ἢ προσῆλθε ...
 A : τὴν πόλιν   B : πρὸς πόλει   C : τῇ πόλει   D : πρὸς πόλεως
1078. Οὐδεὶς ... ἐπιλανθάνεται, ἐφ' ὅσον βλέπει μνημόσυνον, δι' οὐ ἐλυπήθη.
 A : ἔχθροὺς   B : μίσους   C : περὶ τοὺς ἔχθροὺς   D : κέρδος
1079. Δίκαια πάσχω ... οἰκτείρας.
 A : τὸν πονηρὸν   B : τοῦ πονηροῦ   C : πονηρῷ   D : πονηρῶν
1080. Τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο πρός τοὺς παρόντας, ἵνα ... μηδὲ τούτων ἀπόντων ὀλιγωρεῖν.
 A : δόξης   B : δοκῆς   C : δόξη   D : δόξει
1081. Διέφθειραν δὲ Πλαταιῶν μὲν αὐτῶν οὐκ ... διακοσίων, Ἀθηναίων δὲ πέντε καὶ εἴκοσιν.
 A : ἐλάσσους   B : πολλοὶ   C : ὀλίγονς   D : πλείονες
1082. Τῇ γὰρ προτεραίᾳ ἡμέρᾳ ἐπιθύμεθα, ὅτι τὸ πλοῖον ἐκ Δήλου ...
 A : ἀφίξεται   B : ἀφιγμένον εἴη   C : ἀφίκη   D : ἀφίγμην
1083. Νῦν δ' οὔτως ἡ πόλις διάκειται, ... οὐκέτι ὕν οὔτοι κλέπτουσιν ὀργίζεσθε, ἀλλ' ὕν αὐτοὶ λαμβάνετε χάριν ἵστε.
 A : ὅτι   B : ἵνα   C : ὡστε   D : ὅπως
1084. Πολὺ γὰρ οἱ ὄνοι ... ἔτρεχον θᾶττον.
 A : μᾶλλον   B : ἄγριοι   C : τῶν ἵππων   D : ως τάχιστα
1085. Καὶ θεασάμενος Διὸς ἄγαλμα ἐπύθετο ... .
 A : ποῖος ἦν   B : πόσου ἐστίν   C : πόση εἴη   D : πῶς ἔχοιεν
1086. Καὶ ὅμα ταῦτ' εἰπῶν ... ως ἀπιών.
 A : ἀνίστην   B : ἀνιστάμην   C : ἀνίστησιν   D : ἀνισταίην

1087. Μετὰ δὲ ταῦτα ἔπλευσεν ως τὸν Κιτιῶν βασιλέα καὶ ... ληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ἐδέθη.
 A : προδίδοντς   B : προδίδοντο   C : προδότου   D : προδός

1088. Προσέβαλόν τε εὐθὺς καὶ εἰς χεῖρας ἤεσαν ...
 A : ταχοὺς   B : κατὰ τάχος   C : κατὰ ταχέως   D : τεῖχος

1089. Οὐκ ... ἡμῖν πίστις ἡ φιλία, ἥσως ἀν ἐγώ τὴν πέτραν ὄρω, σὺ δὲ τὸν τύμβον τοῦ τέκνου.
 A : ἔσῃ   B : ἥει   C : ἔσται   D : ἔστω

1090. Καὶ ταύτη τῇ ἡμέρᾳ ἀφικνεῖται Βίων καὶ Νικίας ... δώσοντες τῷ στρατεύματι.
 A : μισθῶν   B : χρήματα   C : κέρμασι   D : κέρδους

1091. Ἀπέχει δ' ἡ Πλάταια ... σταδίους ἐβδομήκοντα.
 A : Λακεδαιμονίων   B : τῶν Θηβῶν   C : τοῖς Θηβαίοις   D : Ἀθήνησιν

1092. Εἰσιόντες κατελαμβάνομεν τὸν μὲν Σωκράτη ἅρτι λελυμένον, τὴν δὲ Ξανθίππην ... τὸ παιδίον αὐτοῦ.
 A : φέροντα   B : ἔχουσαν   C : ἐτεκόμην   D : ἐτέχθην

1093. Ἐὰν δ' ἐμὲ πένητα ποιήσητε, καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ...
 A : ἡδικεῖτε   B : ἀδικησούμην   C : ἡδικήσατε   D : ἀδικήσητε

1094. Πολλάκις ἐθαύμασα ... τῶν λεγόντων ὑπὲρ αὐτοῦ.
 A : ως   B : εἰ   C : τῆς τολμῆς   D : ὅτι

1095. Καλόν ἐστι μὴ συγκοινωνεῖν ἀνδράσι κακοῖς, μή πως ... σὺν αὐτοῖς ἐμπέσῃς.
 A : κινδύνευμα   B : κινδύνοις   C : διὰ κινδύνους   D : κινδυνεύοντες

1096. Δεινότερόν ἐστι λύπη, ὅταν τις ὑπὸ τῶν συγγενῶν ... , ἢ παρὰ τῶν ἀλλοτρίων.
 A : πάσχῃ   B : πείσῃ   C : πέπονθε   D : πέσῃ

1097. Καὶ ἐκείνην ἀπῆγόν τινες τῶν τοῦ Κρίτωνος βιωσαν τε καὶ ...
 A : ἔκοφαν   B : κόφουσαν   C : κοπτομένην   D : κόφασαν

1098. Ἐλαφος ... φεύγουσα ὑπ' ἀμπέλῳ ἐκρύβη.
 A : κύων   B : κυνηγοὺς   C : κυσὶν   D : παρὰ κυνηγοῦ

1099. Οἱ ἀδικοῦντες ... ὑπὸ θεοῦ κολάζονται.
 A : εὐεργέταις   B : τῶν εὐεργετῶν   C : τοὺς εὐεργέτας   D : εὐεργέτουν

1100. Καὶ ἐξ ὧν μὲν ἡ πόλις εὐδαιμῶν ἔσται, οὐ συμβάλλονται, πάντα δὲ ποιοῦσιν, ... ὑμεῖς τοῖς εὖ πεποιηκόσιν ὀργισθήσεσθε.
 A : ἵνα   B : ὅτι   C : ὅπως   D : ἐπὸν

1101. Τὸν δὲ Νικίαν ὕστερον οἱ Ἀθηναῖοι ἀποστέλλουσι ... εἰς Ἱερεσον καὶ πρέσβεις ὅμα.
 A : νεὸν   B : τοῦ πλοίου   C : τριήρει   D : ναῦς

1102. ὩΣ Σώκρατες, ὕστατον δή σε προσεροῦσι νῦν οἱ ἐπιτήδειοι καὶ σὺ ...
 A : τούτους   B : τούτοις   C : ὑμᾶς αὐτοὺς   D : οὓς

1103. Οὐκ ἀφήσομέν σε, ὡΣ Σώκρατες· ἐάν γὰρ σὺ ἐξέλθης, οὐχ ὁμοίως ἡμῖν ... οἱ διάλογοι.
 A : εἴσιν   B : εἰσιν   C : ἔσονται   D : ὕσιν

1104. Ὁ δὲ στρατηγὸς καταφεύγει εἰς τὸ ἔαυτοῦ στράτευμα, καὶ ... παραγγέλλει εἰς τὰ ὅπλα.
 A : εὗτε   B : εὔγε   C : εὐθὺς   D : εἴθε
1105. Ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος λέγει, ὅτι ἄξει αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς χωρίον, ... ὅφονται θάλατταν.
 A : ἴνα   B : ὅποιον   C : ὅθεν   D : τότε
1106. Καὶ ὕστερον κατέστην ... παιδικῷ χορῷ καὶ ἀνήλωσα πλέον ἡ πεντεκαίδεκα μνᾶς.
 A : χορηγίαν   B : χορηγὸς   C : χορῆγιον   D : χοροὺς
1107. Βάτραχοι λυπούμενοι ἐπὶ τῇ ἔαυτῶν ἀναρχίᾳ πρέσβεις ἔπεμψαν ἵκετεύοντες τὸν Δία, ὅπως αὐτοῖς βασιλέα ...
 A : διδοίην   B : αἱρήσῃ   C : παράσχῃ   D : πέμψειν
1108. Καὶ γιγνομένων λόγων Εὐφαμίδας ὁ Κορίνθιος οὐκ ἔφη τοὺς λόγους ... ὁμολογεῖν.
 A : ἔργου   B : ἔργω   C : τῶν ἔργων   D : τοῖς ἔργοις
1109. Καὶ ὁ πατὴρ πέλεκυν λαβὼν ἔμελλε τὸν ὄφιν ...
 A : φωνῆσαι   B : διαφθείρει   C : φονεύσειν   D : ἀποτεθνηκότα
1110. ... τις αὐτὴν οἰκαδε.
 A : Ἀγαπάτω   B : Εἰσαγαγοῦ   C : Ἀγάγοιεν   D : Ἀπαγέτω
1111. Ἡκουσα δέ ... αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων διαλεγομένου.
 A : πόθεν   B : πότε   C : ὅπόθεν   D : ποτε
1112. Ὑπὲρ ... μοι προσήκει λέγειν, ὡς ἀν οἴον τε διὰ βραχυτάτων ἔρῶ.
 A : δ' αὐτῶν   B : οὖν τούτων   C : ὥν   D : γὰρ ἐμαυτοῦ
1113. Γεωργός τις σκάπτων ... περιέτυχε.
 A : χρυσίω   B : χρήματα   C : ἀργύριον   D : κερματίων
1114. Καὶ ὑμεῖς ἐὰν ὁμοφρονῆτε, ἀχείρωτοι τοῖς ἐχθροῖς ...
 A : ἦτε   B : ἔσεσθαι   C : ἔσεσθε   D : ἔστε
1115. Τότε γὰρ αὐτὴ καθ' αὐτὴν ἡ φυχὴ ἔσται ... τοῦ σώματος, πρότερον δ' οὕ.
 A : χάριν   B : ἐντὸς   C : χωρὶς   D : χώρας
1116. Γυνὴ πρεσβύτις ... νοσοῦσα ἱατρὸν ἐπὶ μισθῷ παρεκάλεσεν.
 A : μετ' ὄφθαλμοὺς   B : τοὺς ὄφθαλμοὺς   C : μετ' ὄφεως   D : σὺν ὅμματι
1117. Πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι ... χρόνον διαλεχθέντες ὀλλήλοις ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.
 A : πολλῷ   B : πολὺν   C : ὕστερον   D : τὸ μεῖον
1118. Νενίκηκα δὲ ... ἀμιλλώμενος ἐπὶ Σουνίῳ.
 A : τριήρει   B : τριήρους   C : τριηραρχίαν   D : τριήρων
1119. Ἔγὼ μὲν ἥδη τοῦ βίου ὑπέξειμι, ὑμεῖς δ' ἀπέρ τὴν ἀμπέλῳ ... κέχρυπται, ζητήσαντες εὑρήσετε πάντα.
 A : ἔγὼ   B : ἐμὲ   C : μοῦ   D : μοι
1120. Οἱ δὲ Ἐλληνες, ... τὰ πλοῖα ἰκανὰ ἐδόκει παρεῖναι, ἀναβάντες ἐπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύματι καλῷ.
 A : ποῖ   B : ἐπειδὴ   C : οἵς   D : εἰ
1121. Βάτραχοι λυπούμενοι ἐπὶ τῇ ἔαυτῶν ἀναρχίᾳ πρέσβεις ἔπεμψαν ἐπὶ τὸν Δία δεόμενοι βασιλέα αὐτοῖς ...
 A : παρασχεῖν   B : αἱρήσεται   C : δοῦσαι   D : πέμψοι

1122. Τί τοῦτον ἀπολλύμενον ἔσωζον, δὸν ... καὶ ἐρρωμένον ἀναιρεῖν;
 A : ἥδη   B : ἔδει   C : δεήσει   D : δέομαι
1123. Καὶ πρῶτον μὲν ... τοὺς Θρᾷκας ἐπολέμησα καὶ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐτιμωρούμην ... ὑμῶν.
 A : πρὸς   μεθ'   B : ἐπὶ   σὺν   C : ὑπὲρ   περὶ   D : πρὸ   παρὰ
1124. Οὐ γὰρ ἀν ἔχομι ὅ τι ... μεῖζον αὐτοῖς εὐξαίμην κακόν.
 A : μᾶλλον   B : μέλλον   C : τούτου   D : τούτοις
1125. Οἱ δὲ πρέσβεις πυθόμενοι αὐτόθι βασιλέα Ἀρταξέρξην τὸν Ξέρξου νεωστὶ ... ἐπ' οἴκου ἀνεχώρησαν.
 A : ἀποθηῆσειν   B : τεθνηκότα   C : καταλύειν τὸν βίον   D : τελευτήσοντα
1126. Κῦρος τὸν παράδεισον ἐξέκοφεν καὶ ... κατέκαυσεν.
 A : τὰ βασίλεια   B : βασίλισσα   C : βασιλείαν   D : τῶν βασιλέων
1127. Καὶ ἡμᾶς δεῖ ... τῶν πονηρῶν συνουσίας φεύγειν.
 A : τὸ   B : τῆς   C : τὰς   D : τοῦ
1128. Ἀρχίδαμος ὁ βασιλεὺς τῶν Λακεδαιμονίων, ὅσπερ ἦγεῖτο τῆς ... ταύτης, συνεκάλεσε τοὺς στρατηγοὺς.
 A : ἄνοδος   B : ἄφοδος   C : εἰσφορᾶς   D : ἐξόδου
1129. Ταῦτα δὲ ἔχων ἔφη πρὸς τοῖς ἐν Πύλῳ στρατιώταις ἐντὸς ἡμερῶν εἶκοσιν ἢ ... Λακεδαιμονίους ζῶντας ἢ αὐτοῦ ἀποκτενεῖν.
 A : ἄγειν   B : ἀξεῖν   C : ἀγάγω   D : ἀξεῖ
1130. Ὅμεις ... αἵτιοι τῆς τοιαύτης ἕαυταῖς καθεστήκατε συμφορᾶς.
 A : αὐτοὶ   B : αὐταὶ   C : αὐτῆς   D : αὐτὰς
1131. Μετὰ δὲ τοῦτο Ἀλκιβιάδης Τισσαφέρνην παρεσκεύαζε καὶ ὀνέπειθεν, ... φίλοις ἔσται τοῖς Ἀθηναίοις.
 A : ὅτι   B : ὅπως   C : ἵνα   D : ὥστε
1132. ... δὲ τούτου ἐν Κορίνθῳ Νικίας μετ' ἔμου συνέπλει.
 A : Θάφοντος   B : Ἀποθανόντος   C : Ἀποκτείνας   D : Τεθνηκώς
1133. Νόμος ἐστὶν ἐπιχώριος Πέρσαις τὸν ἐς ὀφθαλμοὺς ἐλθόντα βασιλέως μὴ πρότερον λόγου μεταλλαγήνειν ... προσκυνῆσαι αὐτὸν.
 A : ὁπόταν   B : ὕστερον   C : πρὶν ἢ   D : μήτε
1134. Ἔγωγε μάλα φοβοῦμαι ἀεί, ... μεῖζον ἢ ὥστε φέρειν δύνασθαι κακὸν τῇ πόλει συμβῆ.
 A : μὴ οὐ   B : μὴ   C : μή τι   D : μὴ τὸν
1135. Περιεμένομεν οὖν ἐκάστοτε, ... ἀνοιχθείη τὸ δεσμωτήριον, διατρίβοντες μετ' ἀλλήλων.
 A : ἥνικα   B : ἵνα   C : ἔως   D : πρὶν
1136. Περὶ τούτων τοσαῦτά ... εἰρήσθω.
 A : ἐγὼ   B : ἔγωγε   C : ἔμοι   D : μοι

Megoldások

Az alábbi mondatok, igealakok és kötőszók a feladatoknak csupán egy lehetséges megoldását jelentik. Olykor tüntettünk csak fel [ ] zárójelben egy-egy további jó megoldási lehetőséget.

1 Kijelentő alanyi és tárgyi mellékmondatok

II. 1. Ὅτι φοιτῶν εἶη πρὸς τὴν γυναῖκα. 2. Εἴπον ὅτι οὐτος ὁ φοιτῶν εἶη πρὸς τὴν γυναῖκα. 3. Διῆλθε λόγος ὅτι διώκει αὐτοὺς Κῦρος τριήρεσι. 4. Ἄλλ' εὗ γε μέντοι ἐπιστάσθων ὅτι οὐ ἀποδεδράκασιν. 5. Ἐκεῖνος ὑμῶν οὕποτος ἔληγεν ὡς τοὺς θεοὺς οἰοίτο οὐδὲν ἥττον δσίοις ἔργοις ἢ ἀγνοῖς Ἱεροῖς ἤδεσθαι. 6. Ἐλεγε ώς τὸ εὐωχεῖσθαι ἐν τῇ Ἀθηναίων γλώττῃ ἐσθίειν καλοῖτο. 7. Ἐγὼ δ' εἴπον ὅτι οὐκ ἔγω σε ἀποκτενῶ, ἄλλ' ὁ τῆς πόλεως νόμος. 8. Ἐλεγεν ὅτι ἡ ὀδός ἔσοιτο πρὸς βασιλέα μέγαν εἰς Βαβυλῶνα· καὶ κελεύει αὐτοὺς λέγειν ταῦτα τοῖς στρατιώταις καὶ ἀναπείθειν ἔπεσθαι. 9. Ἐλεγον ὅτι ἔγω πάντα εἴην πεπυσμένος τὰ γιγνόμενα ἐν τῇ οἰκίᾳ. 10. Φράζει ὅτι ἔνδον ἔστι. 11. Ἡπιστάμην ὅτι οὔτε θεοὺς οὔτ' ἀνθρώπους νομίζει. 12. Ἐνθυμηθῆναι χρὴ ὅτι οὐδεὶς ἔστιν ἀνθρώπων φύσει οὔτε ὀλιγαρχικὸς οὔτε δημοκρατικός. 13. Οὐκ ἔφη χρῆναι ποιεῖν αὐτοὺς ταῦτα. 14. Τῷ Ἐρατοσθένει ἔξῆν εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἀπήντησεν, ἔπειτα ὅτι οὐκ εἰδεν. 15. Ὅτι ἀδικεῖσθαι νομίζει οὐφ' ἡμῶν οἰδα. 16. Οὐκ ἔφη εἶναι. 17. Ἰσως ἂν ἔχοι εἰπεῖν ὅτι ἔδεδοίκει, καὶ ὑμῶν τοῦτο ἐνίοις ἴκανὸν ἔσται. 18. Μεμνήσθαι χρὴ ὅτι οὐ νομοθετήσοντες περὶ αὐτῶν ἥκετε, ἀλλὰ κατὰ τοὺς κειμένους νόμους φηφιούμενοι. 19. Ὅμας οἷμαι εἰδέναι ὅτι στρατηγὸς ἦν. 20. Εἴπεν ὅτι δεῖ δυοῖν θάτερον, ἢ ἐκείνους ἐν Ὁλύνθῳ μὴ οἰκεῖν ἢ αὐτὸν ἐν Μακεδονίᾳ. 21. Περὶ οὖν τῆς ἡγεμονίας, ὡς δικαίως ἂν εἴη τῆς πόλεως, ρᾶδιον ἐκ τῶν εἰρημένων καταμαθεῖν. 22. Δῆλον ὅτι ταῦτ' ἔστιν ὀληθῆ.

III. 1. ἀπαγγεῖλαι, δέοι, ἔσοιτο. 2. πειρᾶσθαι, σωθήσομαι, ἀφεθήσεσθαι, ἀποθανεῖσθαι. 3. εἶναι, τυγχάνουσιν. 4. συνέβαλεν, ἀποφαίνειν, παρεσκευάσατο, ὥπλισέν, μάχεσθαι. 5. ἀποδεείχθαι. 6. ἔξειναι.

2 Kérdő alanyi és tárgyi mellékmondatok, függő kérdések

II. 1. Σεύθης ἡρώτησε περὶ Ξενοφῶντος τίς ἀνὴρ εἴη. 2. Ἐν κινδύνῳ γιγνώσκεται ὁ ποιός ἔστιν ὁ φίλος. 3. Εἰκός τοίνυν, ω̄ ἀνδρες δικασταί, ἐνθυμεῖσθαι καὶ ὀπόσοι ὑμῶν ἐνόμιζον Κλεοφῶντα κακὸν πολίτην εἶναι. 4. Ἡρετο ὁ τι εἴη τὸ σύνθημα. 5. Σωκράτης ἡρώτησε τοὺς Ἀθηναίους ποιος ἵππος ἢ ποιὸν ζεῦγος οὕτω χρήσιμον ὥσπερ ὁ χρηστὸς φίλος, ποιὸν δὲ ἀνδράποδον οὕτως εὔνουν καὶ παραμόνιμον, ἢ ποιὸν ἀλλο κτῆμα οὕτω πάγχρηστον. 6. Οὐ δύναμαι λέγειν πότε [ὅποτε] ἀπέθανεν. 7. Πρῶτον μὲν ζητητέον, δστις ἄρχει γαστρός τε καὶ φιλοποσίας καὶ λαγνείας καὶ ὑπνου καὶ ἀργίας. 8. Ἡροντο τίνι παραδῶσι [παραδοῖεν] τὴν πόλιν. 9. Ἡν δ' ἐρωτᾷ ὅπου εἰμί, λέγε τὰληθῆ ὅτι ἐπὶ τοῖς ὄροις. ἢν δ' ἐρωτᾷ εἰ καὶ αὐτὸς ἔρχομαι, λέγε κάνταυθα τὰληθῆ ὅτι οὐκ οἰσθα. ἐ-ὰν δ' ὀπόσοι ἐσμὲν πυνθάνηται, συμπέμπειν τιὰ κέλευε καὶ μαθεῖν. 10. Ἡρώτησα ὅπου μάχοιντο [μάχονται]. 11. Εἰπέ μοι ως εὑρύς ἔστιν ὁ ποταμός. 12. Πολλὰ πλανᾶ-ται ὁ λαγῶς ἀπορούμενος ὅπου κατακλινῇ. 13. Καὶ τοῦτο σκεψάμεθα, πότερον ἥδιον ζῶσιν οἱ ἄρχοντες ἢ οἱ ὀρχόμενοι. 14. Ἐπειρώμεθα εὑρεῖν ὅπου οἱ πολέμοι ἔστρατοπε-

δεύσαντο. 15. Λεγέτω τί ἔσται τοῖς στρατιώταις. 16. Ἐξετάσωμεν τὰ ἔργα ἐκατέρου αὐτῶν, ἵνα εἰδῶμεν πότερον τὰ αὐτά ἔστιν ἢ διαφέρει τι. 17. Ἀλλος δὲ λέγει· σὺ δὲ ἡμῖν εἰπὲ τί λέγεις. 18. Ἐπυνθάνετο τις πότερον Θεμιστοκλῆς διὰ συνουσίαν τινὸς τῶν σοφῶν ἢ φύσει τοσοῦτον διήνεγκε τῶν πολιτῶν. 19. Οὐκ οἶδα ποι φύφω. 20. Οὐ σαφῶς οἶδα πότερον τὸ στράτευμα ἀφωρμήθη ἢ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἔμενεν. 21. Ἐμάθομεν ὅπως οἱ Λακεδαιμονίων παιδεῖς παιδεύοιντο. 22. Οὐκ ἥσμεν πότερον οὗτοι φίλοι εἰεν ἢ ἔχθροι. 23. Εἰπέ μοι τί ἀποκρίνωμαι. 24. Ἡρόμην δόποσους ἔχοι [ἔχει] τοξότας. 25. Πειρώμεθα εὑρεῖν εἰ μὴ ποταμός τίς ἔστιν ἐνθάδε. 26. Ἐρωτῶσιν ὅποι βαδίζοιμεν. 27. Εἰπέ μοι ὅπως [πῶς] ταῦτα ἔμαθες. 28. Ἐρωτῶ αὐτὸν ὅποι τε τὸν πλοῦν ποιεῖται καὶ ἐπὶ τίνα. 29. Ἐμάθομεν διὰ τί οἱ Λακεδαιμόνιοι οὕτως ἴσχυροι ἥσαν. 30. Ταῦτα εἰπὼν ἐπήρετο τὸν Μηδοσάδην εἰ ἀληθῆ ταῦτα εἴη. 31. Πρῶτον ἡρώτα πότερον λῶν εἰη αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν. 32. Ἀγησίλαος πολλάκις ἀδηλος ἐγίγνετο ὅπου τε εἴη καὶ ὅποι ἵοι καὶ ὃ τι ποιήσοι.

3 Időhatározói mellékmondatok I.

II. 1. Μεῖνον ἔως ὁ ἥλιος ἀνατέλλει. 2. Ἐπειδὴ ὁ Δαρεῖος ἀπέθανεν, Ἀρταξέρξης βασιλεὺς κατέστη. 3. Ὄτε ἐν τῇ Περσικῇ διῆγον, πολλὰ καὶ δεινὰ ἔμαθον. 4. Ἡνίκα δὲ δεῖλη ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτὸς ὥσπερ νεφέλη λευκῆ. 5. Ἐπειδὴ ἔδοξε καὶρὸς εἶναι, ἥρξε τῆς ἐφόδου. 6. Οὐκ ἐτόλμησαν πόλεμον ἡμῖν ἐπιφέρειν ἔως τοὺς στρατηγοὺς ἡμῶν συνειλήφεσαν. 7. Ἐπει αἱ πόλεις καθηρέθησαν, τί ἐγένετο; 8. Φίλος ἡμῶν ἐκλήθη ἔως Ὁλυμπον εἰλεν. 9. Ἐμάχοντο ἀπό τε τῶν νεῶν καὶ τῆς γῆς μέχρι οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέπλευσαν. 10. Τοῦτο ἐπράττον ἔως σκότος ἐγένετο. 11. Ἔως ἔτι ἔλεγεν οἱ ἄγγελοι ἀφίκοντο. 12. Ὄτε δε ἀπέθησκεν ἦν ἐτῶν ὡς τριάκοντα. 13. Ἐπει τάχιστα ταῦτα διέθεντο ἀπῆλθον. 14. Ὡς δὲ πλησίον ἔστη τῆς Ἀττικῆς ὁ πολέμιος, ἔγραφα τὴν εἰρήνην. 15. Ω ἀνδρες Ἀθηναῖοι, ἔως ἐσμὲν σῶοι, πόλιν μεγίστην ἔχοντες, τί ποιῶμεν; 16. Ἐπει συνελέγη τὸ στράτευμα, ὣχετο πλεύσας. 17. Οἱ τριάκοντα ἡρέθησαν ἐπει τάχιστα τὰ μακρὰ τείχη καὶ τὰ περὶ τὸν Πειραιᾶ καθηρέθη. 18. Τοὺς γὰρ ἔνους, εἴς οὖ ὃ τε Σίνις καὶ ὁ Σκείρων καὶ ὁ Προκρούστης ἀπέθανον, οὐδεὶς ἔτι ἀδικεῖ. 19. Ἐν δσῳ δὲ ταῦτ' ἐπράττετο, Ἐπαμεινώνδας ἐξήιει, Βοιωτοὺς ἔχων πάντας. 20. Ἐπει δὲ ὧδοντο ἀφανεῖς εἶναι ἀπιόντες, τότε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον.

III. 1. κατέλυσε. 2. ἐδεήθη. 3. ἐγένοντο, εἶδον. 4. ἐνικᾶτε. 5. εἶχον, ἐδόκει, ἐξῆλθον. 6. παρεκλήθησαν, ἔμενον. 7. ἡνάγκασαν. 8. ἐτελεύτα. 9. ἥκουσεν, συνεσκότασε. 10. διέβη. 11. ἀνείλοντο, ἀνεχώρησαν. 12. ἐστι.

IV. 1. Ἡνίκα. 2. ἔως, ἐπει. 3. ἔως, ἐπειδὴ. 4. ἔως, ἐπει. 5. ἐξ οὗ. 6. ἀφ' οὗ. 7. ἐν ψ.

4 Időhatározói mellékmondatok II.

II. 1. Ἔως ὃν ζῶ, ἐλπίζω. 2. Οἱ θεοὶ ὅταν βούλωνται ἰκανοί εἰσι καὶ τοὺς μεγάλους μικροὺς ποιεῖν καὶ τοὺς μικροὺς μεγάλους. 3. Περὶ τοὺς πόδας τῶν ἵππων καὶ τῶν ὑποζυγίων σακκία περιειλεῖν χρή, ὅταν διὰ τῆς χιόνος ἄγωσιν. 4. Ὁπόταν γαλήνη ἢ

έμβιβω. 5. Λέγεται ὅτι, ὅταν βορρᾶς πνέη, καλοί πλοι εἰσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα. 6. Ὁταν χειμῶν ἥ καὶ θάλαττα μεγάλη ἐπιφέρηται, χαλεπάνει ὁ κυβερνήτης. 7. Ὁπόσοι τὸν μὲν θάνατον ἔγνώκασι πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ ὀναγκαῖον ἀνθρώποις, ἔως ἂν ζῶσιν εὐδαιμονέστερον διάγονται. 8. Ὁ νόμος κελεύει ἄτυμος ἔστω, μέχρι ἣν ἐκτείσῃ τὸ ἀργύριον 9. Ὁπότε δέοι γέφυραν διαβαίνειν ἥ ἄλλην τινὰ διάβασιν, ἔσπευδεν ἔκαστος βουλόμενος φθάσαι. 10. Καὶ μὴν εὶ μέχρι τούτου περιμενοῦμεν, ἔως ἂν ἡμῖν ὄμολογήσῃ πολεμεῖν, πάντων ἐσμὲν εὐηθέστατοι. 11. Εἴλκον τὰς νευρᾶς ὅπότε τοξεύοιεν πρὸς τὸ κάτω τοῦ τόξου τῷ ἀριστερῷ ποδὶ προσβαίνοντες. 12. Καὶ ἐπὶ τῷ λιμένι, ὅπότε μὴ χειμῶν κωλύοι, ἐφώρμει. 13. Ὁ Κρίτων, ὅπότε συγκομίζοι ἥ σῖτον ἥ ἔλαιον ἥ οἶνον ἥ ἔρια ἥ τι ἄλλο τῶν ἐν ἀγρῷ γιγνομένων χρησίμων πρὸς τὸν βίον, ἀφελῶν ἔδωκε· καὶ ὅπότε θύοι, ἐκάλει, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα ἐπεμελεῖτο. 14. Οἱ ὑποκριταὶ οὐ χαλεπῶς φέρουσι ὅταν ἐν ταῖς τραγῳδίαις ἀλλήλους τὰ ἔσχατα λέγωσιν. 15. Ὁταν φίλος τινὶ βούλη γενέσθαι, εἰπὲ πρὸς αὐτὸν ὅτι ἄγασαι αὐτοῦ καὶ ἐπιθυμεῖς φίλος αὐτοῦ εἶναι. 16. Ὁταν πρεσβύτερος γένη, δῆλον ὅτι δαπάνης μὲν δεήσῃ. 17. Ὁταν νομεὺς ἀγαθὸν κύνα ἔχῃ καὶ οἱ ἄλλοι νομεῖς βούλονται πλησίον αὐτοῦ τὰς ἀγέλας ἴσταναι. 18. Ὁ τύραννος ὅταν ὑποπτεύσῃ καὶ τινὰς ἀποκτείνῃ, οἶδεν ὅτι οὐκ αὔξει ὅλην τὴν πόλιν, ἐπίστατο τε ὅτι μειόνων ἀρξει. 19. Ὡσπερ οἱ ἀθληταὶ οὐχ ὅταν ἰδιωτῶν γένωνται κρείττονες, τοῦτ' αὐτοὺς εὐφραίνει, ἀλλ' ὅταν τῶν ἀνταγωνιστῶν ἥττους, τοῦτ' αὐτοὺς ἀνιψι, οὕτω καὶ ὁ τύραννος οὐχ ὅταν τῶν ἰδιωτῶν πλείω φαίνηται ἔχων, τότ' εὐφραίνεται, ἀλλ' ὅταν ἐτέρων τυράννων ἐλάττω ἔχῃ, τούτῳ λυπεῖται. 20. Ὁταν ὁργίζηται ἵππος ἥ ἐν ἵππασίᾳ θυμῶται, εὑρύνει μᾶλλον τοὺς μυκτῆρας.

III. 1. σώζηται, 2. ξυνιώσιν, ἐφιστᾶσιν. 3. δοκῇ, πορευώμεθα, προελαυνέτω. 4. ἔξομεν, ὁμονόησομεν, προίωνται, κινδυνεύῃ, λοιδορῶνται, προσκρούωσιν. 5. ἥκωσι, καταστήσῃ. 6. γένοιτο. 7. ὑπέρσχη. 8. ἐλαύνοιεν, εἴη, ἥγεν, εἴη, ἀνέμενεν, ἐμφάγοιέν. 9. ἀσθενήσειε, ίάσαιτο. 10. γίγνηται, ἀπόλωνται, σωθῶσιν.

IV. 1. ἔως, ὅταν, ὅταν, ὅταν. 2. ἔως. 3. ὅπότε, ὅπότε. 4. ὅπότε, μέχρι τοῦ, μέχρι τοῦ, μέχρι.

5 Időhatározói mellékmondatok III.

II. 1. Πρὶν ἀποκρίνεσθαι φρόντιζε. 2. Δεῖται αὐτοῦ μὴ καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας πρὶν ἂν αὐτῷ συμβουλεύσηται. 3. Οἱ πολέμιοι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον ἔξέφρηναν πρὶν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἔαυτῶν παρασκευάσασθαι. 4. Ἐπειρώντο φθάσαι πρὶν τοὺς πολεμίους καταλαβεῖν τὰ ἀκρα. 5. Μὴ μεταπέμψῃ τὸν ιατρὸν πρὶν ἂν νοσήσῃς. 6. Οὐ πρόσθεν ἔξενεγκεῖν ἐτόλμησαν πρὸς ἡμᾶς πόλεμον πρὶν τοὺς στρατηγοὺς ἡμῶν συνέλαβον. 7. Αἱ κύνες ὀρώμεναι τὸν λαγῶ τρέμουσι καὶ οὐκ ἐπέρχονται πρὶν ἂν ἴδωσιν ὑποκινοῦντα. 8. Ἐπειθον αὐτοὺς μὴ ποιεῖσθαι μάχην, πρὶν οἱ Θηβαῖοι παραγένοιντο. 9. Ἀναγωρεῖν αὐτοὺς ἐκέλευε, πρὶν τοὺς ὀπλίτας ὅμοι γίγνεσθαι. 10. Ὅσον οὐκ ἀπέκτεινα αὐτὸν πρὶν ἴδειν ὅστις εἴη. 11. Ἐβούλοντο καταπατῆσαι τῇ ἵππῳ τοὺς Ἑλληνας, πρὶν εἰς τὰ δύσιππα ἀφικέσθαι. 12. Οὐ δεῖ ὑμᾶς τούτων καταγῆναι πρὶν ἂν ἀκούσητε ὅτι ἔχουσι λέγειν. 13. Ἀλκιβιάδης, πρὶν εἴκοσιν ἐτῶν εἶναι, Περικλεῖ ἐπιτρόπῳ ἐπειθετο. 14. Οὐκ ἀπέρχομαι πρὶν (ἄν) παντάπασιν ἥ ἀγορὰ λυθῇ. 15. Εἰς χειρας ἥλθον πρὶν ἑτοίμου εἶναι. 16. Ἡραν πρὶν ἀριστοποιήσασθαι. 17. Φθάνουσιν ἀπολέσαντες αὐτοὺς πρὶν τοὺς ἄλλους προσβοηθῆσαι. 18. Φημὶ δὴ δεῖν μηδέν' αἰτιᾶσθαι πρὶν

Δάν τῶν πραγμάτων κρατήσητε. 19. Πρὸ τῶν πραγμάτων προορᾶτ' οὐδέν, πρὶν δὰν ἡ γεγενημένον ἡ γιγνόμενόν τι πύθησθε. 20. Οὐκ ἔστι τῶν ἔξω τῆς πόλεως ἔχθρῶν κρατῆσαι, πρὶν δὰν τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ πόλει κολάσητ' ἔχθρούς.

III. 1. ἔκπυστος, γενέσθαι. 2. δὰν πρῶτον, ἀποκρίνωμαι. 3. συλλεγῆναι, καταλαβεῖν. 4. ἡ γυνὴ, ἔπεισε, ἔλαβε. 5. τέλος τι, ἔχειν. 6. δὰν τῶν πραγμάτων κρατήσητε. 7. τινας αἰσθέσθαι. 8. δὰν ὁ ἥλιος διαλύσῃ, προϊούσα ἡ ἡμέρα. 9. συμμειξαί.

IV. ἐπεὶ, ἐπορεύετο, ἔως, ἀπέτρεχε, ἔκεινον δύνασθαι αὐτὰ καταλαβεῖν, ἐπειρᾶτο.

6 Feltételes mellékmundatok I.

II. 1. Εἰ δὲ ὑμεῖς τάττετε ἐμὲ ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἡλικίαν. 2. Εἰ μὴ ἡρεσόν σοι οἱ νόμοι, ἔξην σοι ἀπιέναι ἐκ τῆς πόλεως. 3. Εἰ μὲν ἀνάγκη ἔστι μάχεσθαι, τοῦτο δεῖ παρασκευάσασθαι. 4. Εἰ πάντες ἀνθρώποι θνητοί εἰσι, καὶ ὑμεῖς ἀποθανεῖσθε. 5. Τῇ στρατιᾳ οὐκ ἔστι τὰ ἐπιτήδεια, εἰ μὴ ληφόμεθα τὸ χωρίον. 6. Εἰ μὴ καθέξεις γλωτταν, ἔσται σοι κακά. 7. Εἰ μὴ τι κωλύει, ἐθέλω αὐτοῖς διαλεχθῆναι. 8. Εἰ μηδὲν κακὸν ἐπεποιήκεις, τί ἐφοβου; 9. Ἡν δὲ τοῖς μὲν ὄφθαλμοῖς ἐπικούρημα τῆς χιόνος εἴ τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν ὄφθαλμῶν ἐπορεύετο. 10. Εἰ τοῦτο λέγεις ἀγνοεῖς. 11. Εἰ δέ τις ὑμῶν ἀθυμεῖ ὅτι ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσὶν ἵππεις, τοῖς δὲ πολεμίοις πολλοὶ πάρεισιν, ἐνθυμήθητε ὅτι οἱ μύριοι ἵππεις οὐδὲν ἄλλο ἢ μύριοι εἰσὶν ἀνθρώποι. 12. Ἀλλά, εἰ βούλει, μένε ἐπὶ τῷ στρατεύματι, ἐγὼ δὲ ἐθέλω πορεύεσθαι· εἰ δὲ χρήζεις, πορεύουν ἐπὶ τὸ δρός, ἐγὼ δὲ μενῶ αὐτοῦ. 13. Εἰ Φίλιππος νῦν κρατεῖ τῶν Θερμοπυλῶν οἵσις τε ἔστιν εἰς τὴν Ἀττικὴν πορεύεσθαι οὐδένος κωλύοντος. 14. Ὁμοιογῶ σοι, εἰ βούλει. 15. Οὐ περὶ πολιτείας ὑμῖν ἔσται ἄλλα περὶ σωτηρίας, εἰ μὴ ποιήσεθ' ἢ Θηραμένης κελεύει. 16. Εἴ τω δοκεῖ μεγάλη ἡ ζημία εἶναι καὶ λίαν ἴσχυρὸς ὁ νόμος, μεμνησθαι χρὴ ὅτι οὐ δέστητε τοὺς ἀδικοῦντας ἐλέγησοντες. 17. Εἴ τις βούλεται, ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ μαρτυρησάτω. 18. Εἰ δέ τινες κακόνοι ἐγένοντο εἰς τὸ διμέτερον πράγματα ἢ γνώμην μὴ ἐπιτηδείαν εἴπον, οὐχ οἱ ἀπόντες τούτων αἴτιοι εἰσιν, ἐπεὶ καὶ τοὺς παρόντας ὑμεῖς ἀπελύσατε. 19. Εἴ τις τῶν ἐνθάδε μη τὰ ἄριστα λέγων πείθει ὑμᾶς, οὐχ ὑμεῖς ἔστε αἴτιοι, ἀλλ' ὁ ἐξαπατῶν ὑμᾶς. 20. Εἰ δὲ μηδὲν ἀδικοῦσιν, οὐ δεῖ αὐτοὺς ἀκρίτους ἀπολωλέναι.

7 Feltételes mellékmundatok II.

II. 1. Ἐὰν ἔστι μίαν μάχην νικηθῶμεν, παντελῶς ἀπολούμεθα. 2. Ἄνδρες, ἔάν μοι πεισθῆτε, τῶν ἄλλων πλέον προτιμήσεσθε στρατιωτῶν ὑπὸ Κύρου. 3. Ἐὰν δὲ ἀληθεύσῃς, δῶσω σοι δέκα τάλαντα. 4. Ἐὰν πάντα ἀκούσητε, κρίνατε. 5. Ἀπας λόγος μάταιος ἔστι, ἔὰν ἀπῇ τὰ πράγματα. 6. Οὐ ἔγωγ' ἔστι πρεσβύτερος ἔσομαι, ἔὰν τήμερον προδῶ ἐμαυτὸν τοῖς πολεμίοις. 7. Νόμιμον Λακεδαιμονίοις ἔστιν, ἔὰν ληφθῶσι κλέπτοντες, μαστιγοῦσθαι. 8. Εὔτριχες αἱ κυνές, ἔὰν ἔχωσι λεπτὴν καὶ πυκνὴν καὶ μαλακὴν τὴν τρίχα. 9. Ἐὰν ἀγνῆ ἡ συχίαν καὶ ἀπαντα προησθε, ἐπ' ὑμᾶς τελευτῶν ἐκείνος ἤξει. 10. Ἐὰν ἐῶμεν, ἔσται. 11. Καὶ ἔάν τις ἐλέγῃ με ὅτι φεύδομαι, χρήσασθέ μοι ὅ τι βούλεσθε. 12. Ἐὰν μὴ σὺ εὖθυς ἔλθῃς, οὐ καταμενῶ. 13. Ἐάν με νυνὶ διαφθείρητε, οὐκ ἔστιν ὑμῖν ἔστι λοιπὸς τοῦ γένους τοῦ ἡμετέρου οὐδείς, ἀλλ' οἰχεται πᾶν πρόρριζον. 14. Ἐὰν μὴ ἐλθω-

σιν, ἔχωμεν αὐτοὶ τὰ δῶρα. 15. Ἐάν σοι γράψω, ἀφορμήθητι εὐθύς. 16. Εὗ οἴδ' ὅτι ἂν που ἴδης τεκτονικόν, τοῦτον πειρᾶ κτᾶσθαι. 17. Ἐφηφίσαντο καὶ ὥμοσαν, ἔτι τις τυραννίδι ἐπιτιθῆται ἢ τὴν πόλιν προδιδῷ ἢ τὸν δῆμον καταλύῃ, τὸν αἰσθανόμενον καθαρὸν εἶναι ἀποκτείναντα. 18. Τοῦτο ἔτι σκοπῆτε, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εὑρήσετε ὅτι πάντων ἀρισταῖ ἔχει. 19. Τῶν ἱππέων διακοσίων ὄντων, ἔτιν τριάκοντα δραχμὰς ἔκαστος λαμβάνη τοῦ μηνός, δώδεκα τάλαντα. 20. Ἐὰν δ' εἰς ἐν δῆπου τούτων τῶν ἐπὶ ταῖς ὁδοῖς ἐργαστηρίων ἵατρὸς εἰσοικίσηται, ἵατρεῖον καλεῖται· ἔτιν δ' ὁ μὲν ἔξοικίσηται, εἰς δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο ἐργαστηρίου χαλκεὺς εἰσοικίσηται, χαλκεῖον ἐκλήθη, ἔτιν δὲ κναφεύς, κναφεῖον, ἔτιν δὲ τέκτων, τεκτονεῖον· ἔτιν δὲ πορνοβοσκὸς καὶ πόρναι, ἀπὸ τῆς ἐργασίας εὐθύς ἐκλήθη πορνεῖον.

III.1. λείπωσι, ἢ, ὀσφραίνωνται, καταρρηγνύωνται, ἔχωσι. 2. ἢ. 3. γίγνηται, ὑβρίζωσι, ἀσεβήσωσι. 4. κελεύητε, 5. φηφίσηται. 6. ποιῶσι, παραδιδῶσι. 7. ἄρξωμαι. 8. ἀποκτείνητε. 9. ἀπολύσητε, ἀποκτείνητε. 10. ἀδικῇ, πράττῃ. 11. εἴπῃ, ἀκούσῃ. 12. φηφίσησθε, λέγω. 13. μεταλάβῃ, ἀτιμωθῇ. 14. θῇ. 15. ἐθέλητε, λάβητε.

8 Feltételes mellékmondatok III.

II. 1. Εἰ γὰρ καὶ τοῦτο οἰόν τε ὃν φανείη, πολλὴ ἂν καὶ ἀπὸ τούτων πρόσοδος γίγνοιτο. 2. Εἰ τι ἔμοι κακὸν βουλεύοις, ἀμα ἂν μοι δοκοίης καὶ σαυτῷ κακόνους εἶναι. 3. Εἰ νομίζοιμι θεοὺς ἀνθρώπων τι φροντίζειν, οὐκ ἂν ἀμελοίην αὐτῶν. 4. Εἰ δεοίμεθα φίλου ἀγαθοῦ, πῶς ἂν ἐπιχειροίμεν σκοπεῖν; 5. Εἰ συ λέγοις, ἀκούοιμι ἂν. 6. Ἀντὶ πολλῶν ἂν, ὡς ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρημάτων ὑμᾶς ἐλέσθαι νομίζω, εἰ φανερὸν γένοιτο τὸ μέλλον. 7. Εἰ μάθοι ὅπου τὸ ἀργύριον κρύπτεται, κλέφειεν ἂν αὐτό. 8. Ἀδικώτατος ἂν εἴης εἰ μοι μέμφοιο. 9. Εἰ τις αἱρεσίν μοι δοίη, τὴν τῆς ἡμετέρας πόλεως τύχην ἂν ἐλοίμην. 10. Εἰ δὲ πάνυ σπουδάζοι φαγεῖν, εἴποιμ' ἂν ὅτι παρὰ ταῖς γυναιξὶν ἐστιν. 11. Ἔγὼ μὲν ἂν, ἔφη ὁ Κῦρος, εἰ συ εἴη, ὡς τάχιστα ὅπλα ποιίμην πᾶσι Πέρσαις. 12. Οὐκοῦν ἀσφαλῶς ἂν νέμοιτε, εἰ τὰ ἄκρα ἔχοιτε σύμμαχα; 13. Ἡδέως ἂν λάβοιμι, εἰ διδοίη. 14. Εἰ νῦν ἀπέλθοιτε, δαίμονος ἂν φαίνων τὴν ἐπιβουλὴν εἶναι. 15. Εἰ δ' ἴδοιμ' ὀλωλότας τούτους, δοκοῖμ' ἂν τὴν δουλοσύνην πεφευγέναι. 16. Πόλλ' ἂν λέγειν ἔχοιμι πρὸς τὰ τοῦδ' ἔπη, εἰ μοι παρείκοι. 17. Εἰ τοῦτο γένοιτο, νομίζεις ἂν διαφθαρῆναι αὐτόν; 18. Εἰ θέλοιμι ἀρχεῖν, πάντες ἂν ἔμοι πειθοιντο καὶ μέγιστος ἂν εἴην ἀνθρώπων. 19. Εἰ ταῦτα λέγοιμι, Ἄγησίλαον τ' ἂν μοι δοκῶ ἄφρονα ἀποφαίνειν καὶ ἐμαυτὸν μωρόν. 20. Καθ' ἔκαστον εἰ δεήσειε λέγειν, οὐκ ἂν ἔξαρκέσειεν ὁ παρὼν χρόνος.

III. 1. βούλοιο, εἴης, λυποίη, ἀναστρέφοιο, ὑπηρετοῦμεν, ἔχοιμεν. 2. εἴη, διακοπείη. 3. πολιτευθείη, οἰκηθείη. 4. εἴη, χρῶτο. 5. καταλάβοιμεν, γένοιτο, εἴη. 6. δέοι, τάπτοιμεν. 7. ἐπιτρέποι, δύναιτο, βούλοιτο. 8. ἔλοιντο, δέοι. 9. γένοιτο.

9 Feltételes mellékmondatok IV.

II. 1. Εἰ μὴ ἦμεν ἀνθρωποι, οὐκ ἂν εἴχομεν τὴν φυχὴν ἀθάνατον. 2. Εἰ γοῦν περιεμένατε ὀλίγον χρόνον, ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου ἂν ὑμῖν τοῦτο ἐγένετο. 3. Οἱ πολέμιοι ἔφυγον ἂν, εἰ οἱ σύμμαχοι ἐν καιρῷ ἥλθον. 4. Εἰ μὴ ὁ στρατηγὸς ἀφίκετο ἡ πόλις ἂν ἔάλω.

5. Εἰ οἱ πολλοὶ οἵοι τ’ ἡσαν ἀγαθὰ τὰ μέγιστα ἐργάζεσθαι, καὶ καλῶς ἂν εἴχεν. 6. Οὐκ ἂν προέλεγεν, εἰ μὴ ἐπίστευεν ἀληθεύειν. 7. Εἰ ἐποίει τι φαῦλον, εἰκότως ἂν ἐδόκει πονηρὸς εἶναι 8. Εἰ αὐτὸς παρῆν ταῦτα οὐκ ἂν ἐγένετο. 9. Οὐκ ἂν καλῶς εἴχεν, εἰ οἱ θεοὶ ταῖς μεγάλαις θυσίαις μᾶλλον ἢ ταῖς μικραῖς ἔχαιρον. 10. Εἰ οὕτως ἐπραξαν νῦν οὐκ ἂν ἡσαν ἀσφαλεῖς. 11. Εἰ σὺ παρῆσθα, οὐδεὶς ἂν ἐτόλμησε λέγειν. 12. Εἰ μὴ Βρασίδας ἐν Θράκῃ παρῆν ἐνίκησαν ἂν οἱ Ἀθηναῖοι. 13. Εἰ Δημοσθένης ἔλεγεν ἤκουουν ἄν. 14. Εἰ οἱ ἄγγελοι ἀφίκοντο πάντα εὗ ἂν εἴχεν. 15. Ἄπιστα λέγεις, ἔφη ὁ Σιμωνίδης. εἰ γὰρ οὕτως ταῦτ’ εἴχε, πῶς ἂν πολλοὶ ἐπεθύμουν τυραννεῖν. 16. Εἰ τῇ πόλει ἐπεβούλευσας προδότης ἂν ἦσθα. 17. Εἰ ἑσίγησας, σοφὸς ἂν ἔμεινας. 18. Εἰ προείδοντο, οὐκ ἂν ἀπώλοντο. 19. Εἰ ἥδη, ἔλεγον ἂν ὑμῖν. 20. Εἰ μὲν τοίνυν ἦν ὁ ἀγῶν οὐτοσὶ ἐν πόλει ἐκκλήτῳ, ὑμᾶς ἂν ἔγωγες ἡξίωσα μάρτυράς μοι γενέσθαι, τοὺς ἄριστα εἰδότας ὅτι ἀληθῆ λέγω. 21. Εἰ μὴ ἑζήτησα οὐκ ἂν εὔρον ποτε αὐτό. 22. Εἰ ἐκείνος ὁ Ἀναγυράσιον ἔζη, ἔβουλόμην ἂν πολλῶν ἔνεκα. 23. Εἰ μὴ δρόμῳ μόλις ἔξεφύγομεν εἰς Δελφούς, ἐκινδυνεύσαμεν ἂν ἀπολέσθαι.

III. 1. ἐδεόμην. 2. προσετέθησαν, ἐνειργάσθη. 3. ἡγήσω, ἐπερρώσθη. 4. ἡθέλησεν, ἐπεχείρησε. 5. διέμεινε, διεπέπρακτο, ὕκνησα. 6. ἐσιγήθη, ἐτόλμων, ἐπέτρεψας, ἐνέπλησας. 7. ἔξεγένετο, εἴασαν. 8. ἐσωφρονεῖτε, ὠνομάζετο, ἔξειργετε. 9. ἡθελήσατε.

10 Feltételes mellékmondatok V.

II. 1. Κῦρος πολλάκις ὄπότε μεταστρατοπεδεύοιτο, εἰ αἰσθοιτο καταλελειμμένα παιδάρια μικρὰ ἐπεμέλετο καὶ τούτων. 2. Ἀγησίλαος οὐκ ἦσχύνετο, εἰ μέλλοι τὴν πόλιν ὀφελήσειν, πρεσβευτῆς ἐκπορευόμενος ἀντὶ στρατηγοῦ. 3. Εἰ δὲ δή ποτε Κῦρος πορεύοιτο καὶ πλεῖστοι μέλλοιεν ὅφεσθαι, προσκαλῶν τοὺς φίλους ἐσπουδαιολογεῖτο, ὡς δηλοίη δύσ τιμῆ. 4. Οἱ διδάσκαλοι ἐὰν τοὺς μαθητὰς σπουδαίως μανθάνοντας ὁρῶσιν, ἐπαινοῦσιν. 5. Ἡ στρατιὰ εἴ τινι παραλειπομένῳ ἐντυγχάνοι, ἔκαιε πάντα ὅσα καύσιμα ἔωρα. 6. Ἀγησίλαος εἴ τοὺς νέους σπουδαίως γυμναζόμενους ἴδοι, ἐπήνεσεν ἄν. 7. Ἡν [ἐάν] τὴν ἐπιστολὴν σου ἀναγιγνώσκω, οἱ ὄφθαλμοί μου δακρύων πίμπλανται. 8. Ἐπικούρημα τῶν ποδῶν ἦν, εἴ τις κινοῖτο καὶ μηδέποτε ἡσυχίαν ἔχοι καὶ εἰς τὴν νύκτα ὑπολύοιτο. 9. Καὶ μὴν εἴ ποτε μοχθῆσαι στρατιᾷ συμβαίη, Ἀγησίλαος ἐκὼν ἐπόνει παρὰ τοὺς ἄλλους, νομίζων πάντα τὰ τοιαῦτα παραμυθίαν εἶναι τοῖς στρατιώταις. 10. Ἀγησίλαος εἰ μὲν τοὺς στρατιώτας ἀνδρείως μαχομένους ἴδοι, ἐπήνεσεν ἂν τὴν ἀνδρείαν αὐτῶν, εἰ δ’ ἀδικήσειάν τι, ἐμέμφετο αὐτούς. 11. Ἐνταῦθα Κύρῳ βασίλεια ἦν καὶ παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἀ ἐκείνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ὄπότε γυμνάσαι βούλοιτο ἔαυτόν τε καὶ τοὺς ἵππους. 12. Εἰ δέ τις αὐτῷ περὶ του ἀντιλέγοι μηδὲν ἔχων σαφὲς λέγειν, ἐπὶ τὴν ὑπόθεσιν ἐπανῆγεν ἂν πάντα τὸν λόγον. 13. Καὶ ἐπὶ τὰ δεῖπνα ἔχων αὐτὴν πονταχοῖ ἐπορεύετο ὅπου πίνοι, ἔκώμαζέ τ’ ἀεὶ μετ’ αὐτοῦ, συνηῆν τ’ ἐμφανῶς ὄπότε βουληθείη πανταχοῦ. 14. Εἰ δέ τις καὶ ἀντείποι, εὐθὺς ἐκ τρόπου τινὸς ἐπιτηδείου ἐτεθνήκει. 15. Ἐπὶ τούτῳ ἐγίγνετο, ὄπότε βούλοιτο εὐπορῆσας ἥμιν ἀποδοῦναι. 16. Δίκας ἐλάμψανε καὶ ἐδίδου, ὄπότε κακόν τι ἐργάσαιτο. 17. Ὁπότε δημευθείη τινὸς ἡ οὐσία, ἔξην προσελθεῖν τῷ φάσκοντι δανειστῇ γεγονέναι τούτου τοῦ ἀνδρός. 18. Πάντας ἐποίησε καὶ Ἐλληνας καὶ βαρβάρους θαρροῦντας συντίθεσθαι ἔαυτῷ, εἴ τι βούλοιτο.

III. 1. δοκοίη, ἔπαισεν. 2. πράττοιτο, νομίζοι, φοβοῖτο. 3. ἀποστεροίη, ἔξηπατήκοι. 4. ἐπίσταιτο. 5. ἀπεδίδοτο, εύρισκοι. 6. ὑπηρετήσειεν, εἴασε, ὁρώη, ἀφείλετο, προσεδί-

δου. 7. καταμένοι, λάβοι. 8. ἔξελαύνοι, περιηγεν. 9. ποιοῖτο, ἄγοι, ἐποίει, ἐδίδου, ἥν. 10. ἐθελήσειεν, ἐφυλάττετο.

11 Megengedő mellékmondatok

II. 1. Πρῶτον μὲν οὖν οὐκ ἀθυμητέον τοῖς παροῦσι πράγμασιν, οὐδ' εἰ πάνυ φαύλως ἔχειν δοκεῖ. 2. Εὖ οἶδ' ὅτι καὶ νῦν θᾶττον ἂν ἔγω καὶ σιωπῶν πείσαιμι τὸν παῖδα τόνδε καὶ τὴν παιδικὴν φιλησάι με ἡ σύ, ὡς Σώκρατες, εἰ καὶ πάνυ πολλὰ καὶ σοφὰ λέγοις. 3. Τοὺς υἱοὺς οἵ πατέρες, καὶν ὡσι σώφρονες, ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων εἴργουσιν. 4. Οἱ ἐνέδραις ἐμπίπτοντες ἐκπλήττονται, καὶ ἐὰν πολὺ πλείους ὡσι. 5. Οἱ δὲ "Ἐλληνες, εἰ τις καὶ ἀθυμότερος ἥν πρὸς τὴν ἀνάβασιν, ἀκούοντες τὴν Κύρου ἀρετὴν ἥδιον καὶ προθυμότερον συνεπορεύοντο. 6. Εἰ καὶ ἔλθοιεν, πῶς ἀν δύναντο μένειν μὴ ἔχοντες τὰ ἐπιτήδεια; 7. Ἐγώ, εἰ καὶ οἴει με ἀδικοῦντά τι, οὕτε ἔπαιιον οὐδένα οὕτε ἔβαλλον. 8. Καὶ μὲν δὴ οὐδ' ἐὰν ἀντιβολῶσιν ὑμᾶς καὶ ἴκετεύωσι, δικαιώσ ἀν αὐτοὺς ἐλεήσαιτε. 9. Ἄλλὰ τοῦτο μέν, ἔφη ὁ Κύρος, εὗ ΐσθι ὅτι, οὐδ' εἰ πάντες ἔλθοιεν Πέρσαι, πλήθει γε οὐχ ὑπερβαλούμεθ' ἀν τοὺς πολεμίους. 10. Φέρε δή, τί ἀν εἰ καὶ ἀδελφοὶ ὄντες ἐτύχετε αὐτοῦ ἥ καὶ υεῖς· ἀποφηφίσαισθε; 11. Οὐδ' εἰ καὶ γέγονεν οἶδα. 12. Τοσοῦτον πλῆθος ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δύναται ἀγαγεῖν, ὃσον οὐδ' εἰ παρέχοι ὑμῖν δύναισθε ἀν ἀποκτεῖναι. 13. Ἀνάγκη οὖν, εἰ καὶ μὴ δεινὸς πρὸς ταῦτα πέφυκα, βοηθεῖν τῷ πατρὶ καὶ ἐμαυτῷ οὔτως ὅπισις ἀν δύνωμαι. 14. Εἰ καὶ μηδὲν αὐτῷ ἄλλο ἥμαρτητο, διὰ μόνα ταῦτα δίκαιοιν εἴη ἀποδοκιμασθῆναι. 15. Ἀλλοι, καὶν νόμωι τις καταγνωσθῇ, οὐκ ἀποκτιννούσουσιν ἐν ἔορτῃ. 16. Ἰππου πολεμιστηρίου οὐδὲν ἀν ὅφελος εἴη, οὐδ' εἰ τὰλλα πάντα ἀγαθὰ ἔχοι, κακόπους δ' εἴη. 17. Οὐδ' εἰ γενοίμην φίλος, ὡς Κῦρος, σοὶ γ' ἀν ποτε ἔτι δόξαιμι. 18. Λιμῷ ὑμεῖς οὐδ' εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἴητε μάχεσθαι ἀν δύναισθε. 19. Εἰ καὶ ὁ βοῦς ἀνθρώπου γνώμην εἴχε, οὐκ ἐδύνατ' ἀν πράττειν ἢ βούλεται. 20. Καν ἀπορηθῆ τις, ίκανὴν προῖκα ὁ νόμος συμβάλλεται.

III. 1. μελετᾷς. 2. ἐπήνει. 3. βούλοιτο. 4. ἔξηπάτα. 5. καταλύη, λέγη, ἐπιφηφίζη. 6. ἥ. 7. ὡσι. 8. τυγχάνη. 9. ὡσι. 10. βούλωμαι.

12 Hasonlító mellékmondatok

II. 1. Τά γε μὴν ἀργύρεια εἰ κατασκευασθείη ὡς δεῖ, πάμπολλα ἀν νομίζω χρήματα ἔξ αὐτῶν καὶ ἄνευ τῶν ἄλλων προσόδων προσιέναι. 2. Παραπλήσιον ποιοῦσιν ὄσπερ ἀν εἰ τις Φειδίαν τὸν τὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἔδιος ἐργασάμενον τολμώῃ καλεῖν κοροπλάθον. 3. Παραπλήσιον οἱ τοιοῦτοι πάσχουσιν, ὄσπερ ἀν εἰ τις ἵππον κτήσαιτο καλὸν κακῶς ἵππεύειν ἐπιστάμενος. 4. Βέλτιόν ἔστι τεταγμένους πορεύεσθαι οὔτως ὡς ἀν ἄριστα μάχοιντο, εἰ δέοι. 5. Παραπλήσιον ποιοῦσιν ὄσπερ ἀν εἰ τις Ζεῦξιν καὶ Παρράσιον τὴν αὐτὴν ἔχειν φαίν τέχνην τοῖς τὰ πινάκια γράφουσιν. 6. Τῶν δὲ Χαλδαιῶν οἱ παρόντες, ὡς ἐπλησίαζον οἱ Ἀρμένιοι, ἀλαλάξαντες ἔθεον, ὄσπερ εἰώθεσαν, εἰς αὐτοὺς· οἱ δὲ Ἀρμένιοι, ὄσπερ εἰώθεσαν, οὐκ ἐδέχοντο. 7. Παραπλήσιον ποιοῦσιν ὄσπερ ἀν εἰ τις προσποιοῖτο κράτιστος εἰναι τῶν ἀθλητῶν ἐνταῦθα καταβαίνων οὖ μηδεῖς ἀν ἄλλος ἀξιώσειεν. 8. Πῶς οὖν ἀν ἔνοχος εἴη τῇ γραφῇ· ὃς ἀντὶ μὲν τοῦ μὴ νομίζειν θεούς, ὡς ἐν τῇ γραφῇ ἐγέγραπτο,

φανερὸς ἦν θεραπεύων τοὺς θεοὺς μάλιστα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. 9. Ζῆς γοῦν οὕτως ὡς οὐδός ἀν εἰς δούλος ὑπὸ δεσπότη διαιτώμενος μείνειε. 10. Ὁμως πειράσομαι ὑμᾶς ἐξ ἀρχῆς ὡς ἀν δύνωμαι δι' ἐλαχίστων διδάξαι. 11. Ὁ Λεωχράτης εἶχεν τὴν τοῦ Ἀρχιάδου οὐδίαν καὶ ἐκληρονόμει πολλὰ ἔτη ὡς ἀν ἔκεινου υἱὸς ποιητός. 12. Ὁ τι δ' ἀν ἔξαίφνης σημήνη, θυμοειδῆ ἵππον ὕσπερ ἀνθρωπὸν ταράττει τὰ ἔξαπίναια καὶ ὄράματα καὶ ἀκούσματα καὶ παθήματα. 13. Ποιήσομαι τὴν ἀπολογίαν ὡς ἀν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων. 14. Ἀφίκετο μέλαιν ἴματιον ἡμφιεσμένη, ὡς εἰκὸς ἦν ἐπὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς τοιαύτῃ συμφορᾷ κεχρημένῳ. 15. Τῇ εὔνοίᾳ οὕτως ἔχω πρὸς ὑμᾶς ὡς ὑμᾶς ἀν εὐξαίμην πρὸς ἐμέ. 16. Παραπλήσιον ποιοῦσιν ὕσπερ ἀν εἴ τις ἱεροσυλίας ἔτερον διώκων αὐτὸς τὰ τῶν θεῶν ἐν τοῖν χεροῖν ἔχων φανείη. 17. Παραπλήσιον ποιοῦσιν ὕσπερ ἀν εἰ Λακεδαιμόνιοι τοὺς τὰ περὶ τὸν πόλεμον ἀσκοῦντας ζημιοῦν ἐπιχειροῖεν. 18. Παραπλήσιον ποιοῦσιν ὕσπερ ἀν εἰ Θετταλοὶ παρὰ τῶν ἱππεύειν μελετώντων δίκην λαμβάνειν ἀξιοῖεν. 19. Παραπλήσιον ποιοῦσιν ὕσπερ ἀν εἰ τῷ Φρυνώνδας πανουργίαν ὀνειδίσειεν. 20. Παραπλήσιον ποιοῦσιν ὕσπερ ἀν εἰ Φιλουργὸς ὁ τὸ Γοργόνειον ὑφελόμενος τοὺς ἄλλους ἱεροσύλους ἔφασκεν εἶναι.

13 Okhatározói mellékmundatok

II. Ἐπειδὴ δὲ Λύσανδρος οὐκ ἀντανήγαγε διὰ τὸ πολλαῖς ναυσὶν ἐλαττοῦσθαι, ἀπέπλευσεν εἰς Σάμον. 2. Κατέστησαν τὸν Κλέωνα στρατηγὸν ὅτι οἱ πρὶν καταστάντες οὐκ ἐδύναντο τὴν νῆσον ἐλεῖν. 3. Ἐπειδὴ ἥδη μέσον ἡμέρας ἦν ἐξέπλευσαν ἔξω τοῦ λιμένος 4. Ἡιτιάσαντο τὸν Μιλτιάδην ὅτι δῶρα λάβοι [ἔλαβεν]. 5. Οἱ σύμμαχοι ἀπέστησαν διότι οὐκ ἥθελον φέρειν τὸν φόρον. 6. Καὶ περὶ τοῦ σώματος καὶ περὶ τῶν χρημάτων καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων κινδυνεύω, ὅτι τοῖς τῆς πόλεως νόμοις ἐπειθόμην. 7. Τὰ ὅπλα ἔρριφαν ὅτι οὐκέτι ἐδύναντο τοῖς πολεμίοις ἀνθίστασθαι. 8. Ἐπειδή, ἐφη, ὡς Σώκρατες, ἀγνοεῖς, τάδε σοι εὐμάθεστερα ὄντα προαγορεύομεν, τοῖς νέοις ὅλως μὴ διαλέγεσθαι. 9. Καὶ ὑμεῖς ἀδικεῖτε, ὅτι ὑμῶν ἔστι πολίτης. 10. Οἱ Ἑλληνες, ἐπειδὴ πλοῖα ἰκανὰ ἐδόκει παρεῖναι, ἀναβάντες ἐπλεον ἡμέραν καὶ νύκτα πνεύματι καλῶ. 11. Τὸ ἐπὶ ἐμὲ πιστεύω αὐτὸν ὅργισθήναι ὅτι οὐ στρατηγὸς καθίσταται. 12. Ὁργίσθησαν τῷ Θεμιστοκλεῖ ὅτι αὐτὸὺς πείσειε τὴν πόλιν ἀπολιπεῖν. 13. Ἐπειδὴ οὖν ταῦτα οὕτως ἔχει ... 14. Ἡ νῆσος κατεστράφη ὅτι ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων ἀπέστη. 15. Ἡιτιώντο τὸν στρατηγὸν ὅτι οὐ κελεύοι τιμωρεῖσθαι τὰ φῦλα τὰ ἀποστάντα. 16. Μικρολόγος ἐστὶν ὁ ἀχθόμενος, εἰ ἄλλοι μᾶλλον εὐτυχοῦσιν ἢ αὐτός. 17. Οἱ Μιλήσιοι ἀπέστησαν ὅτι ὑπὸ τῶν Περσῶν ἐπιέζοντο. 18. Οἱ Μιλήσιοι ἀπέστησαν ὅτι ὑπὸ τῶν Περσῶν πλέζοντο [πιέζονται]. 19. Ἄλλων τε πολλῶν ἔνεκα ἀξιον αὐτοῦ καταψήφισασθαι, καὶ ὅτι ταῖς ὑμετέραις ὀρεταῖς χρῆται παραδείγμασι περὶ τῆς ἔαυτοῦ πονηρίας. 20. Στρατηγὸς κατέστη ὅτι ἐν τῷ πρὶν πολέμῳ ἔσωσε τὸ στράτευμα. 21. Οἱ Μιλήσιοι ἀνέστησαν διότι ἥδεσαν τοὺς Μήδους οὐχ αὐτῶν φεισομένους. 22. Λοιμός τις ἐγένετο ἐν τῷ τῶν Ἑλλήνων στρατῷ διότι οἱ θεοὶ διὰ ὄργης εἴχον αὐτούς. 23. Ἐπεὶ πολὺν χρόνον οὐκ ἀπεκρίνοντο, ἐπεῖχον. 24. Ὁμηρος ἐπήνεσεν Ἀγαμέμνονα ὅτι ἀγαθὸς εἴη βασιλεύς.

14 Célhatározói mellékmundatok

II. 1. "Ινα μὴ περιβόητος εἴην, ήσυχίαν ἥγον. 2. Δεῖ πάντι τρόπῳ χρῆσθαι ίνα Βρασίδαν ἔξαπατήσῃς. 3. Ὁπως μὴ ἀποθάνη ἡντεβόλει καὶ ικέτευεν. 4. Κάλεσον Βρασίδαν εἰς τὴν βουλὴν ίνα αὐτῷ συμβουλευώμεθα! 5. Ἐλπίζω τὸν Δημοσθένη παρέσεσθαι ίνα ὑπὲρ ἐμοῦ λέγη. 6. Ἔσπευσα ίνα παρείην. 7. Οἱ νικήσαντες ἐπανηλθον ὡς τρόπαιον στησόμενοι. 8. Ἡιτιασάμεθα αὐτὸν ίνα μὴ αὐτῷ ἔξειή ἐκ τῆς πόλεως ἀπιέναι. 9. Τριακόσιοι κατελείφθησαν οἵτινες τοὺς θανόντας θάψουσι. 10. Δέομαι οὖν ὑμῶν, ὃ ἀνδρες, ίνα μὴ ἔξαπατηθῆτε, τῇ μαρτυρίᾳ τὸν νοῦν προσέχειν. 11. Ἐκεῖνον εἰσήγαγεν ίνα μετέχοι τῆς κοινωνίας. 12. Ἐξήγαγε τοὺς στρατιώτας, ὡς μαχούμενος. 13. Ταυτὶ δὲ λέγω ίνα γνωρίσητε αὐτὸν ὅστις ἔστιν. 14. Πέμφον δούλους ὡς ταῦτα αὐτῷ ἀγγελοῦντας. 15. Τὸν ίατρὸν μετεπέμφαντο ὅστις αὐτὸν θεραπεύσει. 16. Θεμιστοκλῆς πρέσβεις ἐπεμψει οἵτινες τοὺς Λακεδαιμονίους ἔξαπατήσουσι. 17. Συλλαμβάνει Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν. 18. Κατασκόπους πανταχόσε πέμπομεν ὡς πευσομένους ὅτι γίγνεται. 19. Προσκαλῶν τοὺς φίλους ἐσπουδαιολογεῖτο, ὡς δηλοί οὓς τιμᾶ. 20. Τὰς ναῦς κατέκαυσαν ίνα μὴ δὲ Κῦρος τὸν ποταμὸν διαβαίη. 21. Σπαρτιάτην τινὰ πέμφον ὅστις τοῦ στρατοῦ στρατηγίσει. 22. Ὁ στρατηγὸς ἀγγέλους ἔξεπεμψεν εὑρήσοντας ὅπου οἱ πολέμιοι ἐστρατοπεδεύσαντο. 23. Δεῖ ήμας ταχέως προχωρεῖν ίνα μηδεὶς ήμας ἴδῃ. 24. Ἡκομεν εἰρήνην ποιησόμενοι. 25. Ἀφορμησάμεθα ταῖς ναυσὶν ὅπως νέας χώρας εὔρωμεν. 26. Ινα μὴ λύοιεν τὰς σπονδὰς οἱ Ἐλληνες πᾶσαν τὴν ήμέραν ἔμενον ἐν τῷ στρατοπέδῳ 27. Ταῦτα εἴπον οὐχ ήμας ἔξαπατήσοντες ἀλλὰ πείσοντες τοὺς ἐν τέλει. 28. Στρατιώται τινες ἐπέμψθησαν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τούς τε νεκροὺς θάψοντες καὶ τρόπαιον στησόμενοι. 29. Ψευδῶς ήμας ἡτιάσαντο ίνα τὰ ήμέτερα χρήματα κτήσαιντο. 30. Οἱ Λακεδαιμόνιοι καθεῖλον τὰ τῶν Ἀθηνῶν τείχη ίνα οἱ Ἀθηναῖοι μηδέποτε δυνατοὶ εἴεν τοῦ λοιποῦ. 31. Αὕται αἱ νῆσες ἡκουσιν οἰνόν τε καὶ σῖτον Ἀθήναζε κομιοῦσαι. 32. Πολλοὶ πρὸς Δελφοὺς ἤσαν χρησόμενοι τῷ θεῷ. 33. Ὁ σατράπης προσεκάλεσε τὸν Ἀλκιβιάδην ὡς μαθησόμενος ὅτι Ἀθήνησι γίγνεται. 34. Τάφον τε καὶ τείχος ἐποίησαν ὡς φυλάξοντες τὴν πόλιν. 35. Μετεπέμψαμεθα τὸν ίατρὸν ίνα μὴ αὐτοὶ δοκοῦμεν αὐτὸν ἀπεκτονέναι. 36. Ἐκρύφαμεν τὸ ἀργύριον ὡς ἔξαπατήσοντες τὸν κριτήν.

III. 1. ἀποθάνωμεν, ἀποθάνωμεν, ἀποθάνητε, σώσειας, ἀποκτείνης. 2. τιμᾶ, ἐναγίζη, ἀφαιρῆται, τυγχάνη. 3. λάθητε. 4. δουλεύωσιν. 5. φαίνοιτο. 6. πεισόμενος, ποιήσων, πεισόμενος. 7. πολεμήσων.

15 A gondoskodás, törekvés, aggódás, előkészítés (verba studii et curandi) igéi után álló mellékmundatok

II. 1. Χρῆ τοῦτο σκοπεῖν, ὅπως ἡ φιλία ὅτι πλεῖστον χρόνον συμμενεῖ. 2. Σκόπει ὅπως μὴ ίδιωτης ἔσει τούτου τοῦ ἔργου. 3. Οὐκ ἐθέλουσιν ἐπιμελεῖσθαι ὅπως αὐτοῖς ἔσται ἀ βούλονται εἶναι. 4. Ἐγνωκα τὸ λοιπὸν εὐλαβεῖσθαι καὶ φυλάττεσθαι μὴ πλησιάζειν τοῖς τοιούτοις. 5. Ἡμεῖς βουλευόμεθα ὅπως φιλήσομέν τινα μᾶλλον ἢ μαχούμεθα. 6. Δεῖ σκοπεῖν, ὅπως ἀπαλλαγησόμεθα τῆς παρούσης ἔχθρας. 7. Φυλάττεσθαι δεῖν μὴ πρόφασιν δῶμεν βασιλεῖ. 8. Βουλεύεται ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλά, ἢν

δύνηται, βασιλεύσει ἀντ' ἔκείνου. 9. Οἱ ἥρωες μᾶλλον περὶ τῆς δόξης ἡ τοῦ βίου σπουδάζουσι, καὶ πάντα ποιοῦσι ὅπως ἀθάνατον τὴν περὶ αὐτῶν μνήμην καταλείφουσιν. 10. Οὐ δεῖ τὸν ἵππαρχον τοῦτο σπουδάζειν, ὅπως αὐτὸς μόνος λαμπρὸς ἔσται, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ὅπως ὅλον τὸ ἐπόμενον ἀξιοθέατον φανεῖται. 11. Φυλάττεσθε ὅπως μὴ πολέμου ζητοῦντες ἀπαλλαγῆναι δεσπότην εὔρητε. 12. Ὅπως ἀμυνούμεθα οὐδεὶς παρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται. 13. Ὅπως καὶ ὑμεῖς ἐμὲ ἐπαινέσετε ἐμοὶ μελήσει, ἢ μηκέτι με Κύρον νομίζετε. 14. Ὅπως μὴ ἐπ' ἔκείνω γενησόμεθα πάντα ποιητέον. 15. Τότε τοῦτο θρασύ τι ἔδόκει εἶναι καὶ εὐλαβοῦντο αὐτὸν πράττειν. 16. Τὰ ὅπλα περὶ τὸ στόμα τοῦ ἵππου ὅπως μαλακὰ ἔσται ἐπιμελεῖσθαι δεῖ. 17. Ὡρα βουλεύεσθαι ὅπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα. 18. Εἰ ἀνάγκη ἔστι μάχεσθαι, τοῦτο δεῖ παρασκευάσασθαι, ὅπως ὡς κράτιστα μαχούμεθα. 19. Δεῖ φυλάττεσθαι ὅπως μὴ ἀπροσδοκήτως οἱ πολέμιοι ἡμῖν ἐπιθήσονται. 20. Φυλακτέον ἔστιν, ὅπως μηδὲν ὑμῖν συμβήσεται τοιοῦτον, μηδὲ ἡ τοῖς ἄλλοις ἀν ἐπιτιμήσετε, τούτοις αὐτοὶ φανήσεσθε περιπίπτοντες. 21. Δεῖ ἡμᾶς φυλάττεσθαι ὅπως μὴ ὁ ρήτωρ ἡμᾶς αἰτιάσεται. 22. Ἐπεμελοῦντο ὅπως μηδεὶς αὐτὸὺς ἔξαπατήσει. 23. Φυλακτέον ἔστιν ὅπως μηδὲν τοιοῦτον ἔξαμαρτήσεσθε περὶ ὑμᾶς αὐτούς. 24. Ὅπως μὴ τοὺς διδακάλους κακὰ ἔρεις.

III 1. γένοιτο. 2. ἐργάσησθε. 3. μεταχειριοῦνται. 4. ἀδικῇ, ἀσεβῇ. 5. φηφιεῖσθε, ἔσεσθε. 6. οἰκοδομηθήσεται, καθαιρεθήσεται. 7. ὠφελήσει, κερδανεῖ. 8. ἄρχωσιν, δύνωνται. 9. ὑγιάνης, ἔσει. 10. ὁμεν. 11. ἔξει, προσγενήσεται. 12. μενοῦμεν, ἀπιμεν, ἔξομεν. 13. ἀποστήσεται, ἀπόληται, δυνήσεται. 14. καλλιερήσει, ποιήσει, ἐπιδείξει. 15. φανήσεσθε. 16. φανησόμεθα.

16 A félelem és aggódás igéi (verba timendi) után álló mellékmondatok

II. 1. Οὐ τοῦτο δέδοικα, μὴ οὐκ ἔχω ὃ τι δῶ ἐκάστῳ τῶν φίλων, ἀν εὗ γένηται, ἀλλὰ μὴ οὐκ ἔχω ἱκανοὺς οἵς δῶ. 2. Ἀπεστρατοπεδεύοντο οἱ βάρβαροι τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔξηκοντα σταδίων, φοβούμενοι μὴ τῆς νυκτὸς οἱ Ἑλληνες ἐπιθῶνται αὐτοῖς. 3. Ἐφοβούμην μὴ οἱ κριταὶ αὐτοῦ κατακρίνωσι [κατακρίνοιεν]. 4. Δέδοικα μὴ οὐδεὶς ἡμῖν βοηθήσῃ. 5. Ἐδεισαν μὴ λύττα τις ὥσπερ κυσίν ἡμῖν ἐμπεπτώκοι. 6. Ἐπείθοντο αὐτῷ φοβούμενοι μὴ δίκας διδοῖεν [διδῶσι]. 7. Δέδοικα μὴ συστάντες ἀθρόοι που κακόν τι ἐργάσωνται οἱ πολέμιοι. 8. Δέδοικα μὴ τούναντίον οὖ βούλωμαι ποιῶ. 9. Συνέγραφα φοβούμενος μὴ οὐ μεμνημένος ὡ. 10. Ο ἐγὼ δεδιώκας μὴ τις πύθηται ἐπεθύμουν αὐτὸν ἀπολέσαι. 11. Ἐδεδοίκειν αὐτὸν αἰτεῖν τὸ ἀργύριον. 12. Ἐφοβούμην μὴ ταύτα πάλιν πάσχοιμεν. 13. Φοβοῦμαι μὴ τινες ἐπιτιμήσωσιν ἡμῖν ... 14. Φοβοῦμαι μὴ οὐ δυνώμεθα οἴκαδε κατιέναι. 15. Δέδοικα, μὴ ποιητικῆς λαβόμενος φλυαρίας μακλογῶ. 16. Ἐφοβούμεθα νυκτὸς πορεύεσθαι. 17. Φοβοῦνται μὴ ὁ στρατηγὸς τέθνηκε. 18. Τί γάρ ἔστιν ἄλγιον ἢ ζῆν ἀεὶ δεδιότα μὴ τις τῶν παρεστώτων ἀποκτείνῃ, καὶ μηδὲν ἡττον φοβούμενον τοὺς φυλάττοντας ἢ τοὺς ἐπιβουλεύοντας; 19. Ἐφοβούμεθα μὴ βούλωνται ἡμᾶς βλάπτειν. 20. Ἄξιόν ἔστιν δεδιέναι, μὴ καὶ νῦν ἡμεῖς ἔνοχοι γενώμεθα ταύταις ταῖς ἀνοίαις. 21. Δέδοικα μὴ πόρρω λίαν τῆς ὑποθέσεως ἀποπλανηθῶ. 22. Ἐφοβοῦντο μὴ ποτε βασιλεὺς αὐτὸς ποιησάμενος στρατείαν κρατήσειν τῆς χώρας. 23. Δέδοικα μὴ μάτην τὰ τοιαῦτα λέγωμεν. 24. Σφόδρα φοβοῦμαι μὴ τοῦτο ἀληθές ἔστι.

III. 1. γένηται, καταμείνη. 2. δυνηθῶ. 3. ποιήσω. 4. φανῶμεν, ἔλθωμεν, κινδυνεύσωμεν. 5. ἔλθῃ. 6. ἀγνοήσωσί. 7. ἀπαντήσῃ. 8. γένηται. 9. φανῶ, ἀπολειφθῶ. 10. φανῶμεν. 11. δόξω. 12. δόξω.

17 Következményes mellékmondatok

II. 1. Οἱ διδάσκαλοι οὕτω πένητες ἡσαν ὥστε καὶ ἐθέλειν χρήματα δέχεσθαι. 2. Ἐγγυτέρω ἐσμὲν τῶν πολεμίων ἡ ὥστε ἐνθάδε αὐλίζεσθαι. 3. Ὅστις ἀφικενεῖτο τῶν παρὰ βασιλέως πρὸς αὐτὸν πάντας οὕτω διατιθεὶς ἀπεπέμπετο ὥστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους εἶναι ἢ βασιλεῖ. 4. Τοῦτο ποιήσω ἐφ' ὧτε σε μηδένι λέγειν. 5. Κεύλα μεγάλα ἐπερρίπτουν ἀνωθεν, ὥστε χαλεπὸν ἦν καὶ μένειν καὶ ἀπίεναι. 6. Φρονιμώτερος ἦν ἡ ὥστε κακὰ λέγειν τὸν κριτῆν. 7. Ὡσπερ τὸ γένος αὐτῶν τῆς πατρίδος ἐντιμότατον, οὕτω καὶ ἡ πόλις ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐνδοξοτάτῃ ὥστε οὐ δευτέρων πρωτεύουσιν, ἀλλ᾽ ἡγεμόνων ἡγεμονεύουσιν. 8. Ἐξέφυγον ἐκ τῆς οἰκίας ὥστε μὴ καίεσθαι. 9. Πολλοὶ καὶ ἀφίσταντο πρὸς αὐτόν, ὁρεγόμενοι τῆς ἐλευθερίας, ὥστε οὐκέτι Ἑλλήνων μόνον ἀλλὰ καὶ βαρβάρων πολλῶν ἡγεμῶν ἦν ὁ Ἀγησίλαος. 10. Οὐδένα πώποτ' οὔτ' ἀκήκοα οὕτῳ ἔόρακα ὅστις εἰς τοσοῦτον ἐλήλυθεν ὑβρεως ὥστε τοιοῦτόν τι ποιεῖν. 11. Ἀνδρειότεροι ἡσαν ἡ ὥστε φοβεῖσθαι τὸν θάνατον. 12. Εἰς τοσοῦτον αἰσχροκερδίας ἥλθεν, ὥστε καὶ τοὺς διδασκάλους τοὺς μισθούς ἀπεστέρηκεν. 13. Ἐάσω σε χρῆσθαι ταύταις ταῖς βίβλοις ἐφ' ὧτε αὐτάς ταχέως μοι ἀποδοῦναι. 14. Οὕτως ἴσχυρὸς ἦν ὥστε δύνασθαι φέρειν πάντας τοὺς πόνους. 15. Ἐφαίνετο προδότης ὁν, ὥστε ὁ στρατηγὸς ἐκέλευσεν ἀποκτεῖναι αὐτόν. 16. Ὁλίγοι οὕτω τολμηροί εἰσιν ὥστε μὴ φοβεῖσθαι τὸν λύκον. 17. Τοσοῦτον ἐφοβεῖτο ὁ στρατὸς ὥστε ὁ στρατηγὸς οὐκ ἐτόλμησε προσβάλλειν. 18. Ἡν δὲ καὶ ὅπότε αὐτοῖς τοῖς ἀναβᾶσι πολλὰ πράγματα παρεῖχον οἱ βάρβαροι πάλιν καταβαίνουσιν· ἐλαφροὶ γάρ ἡσαν ὥστε καὶ ἐγγύθεν φεύγοντες ἀποφεύγειν. 19. Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἥσθοντο αὐτὸν ἐλάττω ἔχοντα δύναμιν ἡ ὥστε τοὺς φίλους ὠφελεῖν. 20. Οὕτως εὖ ἔλεγεν ὁ Δημοσθένης ὥστε πολλάκις τοὺς Ἀθηναίους ἄκοντας ἔπειθεν. 21. Τὸ ναυτικὸν ἀσθενέστερον ἦν ἡ ὥστε ἐκπλεῖν ἐκ τοῦ λιμένος. 22. Ἐφ' ὧ σε ἀποδιδόναι μοι τὰ χρήματα, οὗ σε αἰτιάσομαι. 23. Νεώτερος ἐγὼ πολλῷ εἴμι ἡ ὥστε δύνασθαι ἐμαυτῷ τιμωρεῖν ἰκανῶς. 24. Οὕτω δεινὸς ἦν ὁ κίνδυνος ὥστε τοὺς Θηβαίους βούλεσθαι οἰκαδε ἀπελθεῖν. 25. Ἐλπίζω σε οὕτω λέξειν ὥστε πεῖσαι αὐτοὺς. 26. Τοσαῦτα τὰ ἐπιτήδεια εἰσεκομίσαντο εἰς τὴν πόλιν ὥστε τρία ἔτη ἀντέχειν. 27. Φίλιππος οὕτω συνεχῶς ἐποιλιόρκει τὴν Ὀλυνθον ὥστε τοὺς πολίτας μηκέτι δύνασθαι λαβεῖν τὰ ἐπιτήδεια. 28. Οἱ Ἀθηναῖοι τοσαῦτα ἀνήλισκον ἐπὶ τοῦ Δημοσθένους ὥστε μηδένα μισθὸν ἔχειν τοῖς στρατιώταις. 29. Τοσοῦτον ἥθυμησαν οἱ Ἀθηναῖοι ὥστε οἰκαδε κατήγαγον τὸν Ἀλκιβιάδην.

18 Vonatkozó mellékmondatok I.

II. 1. Ὡς δὲ ἥσθετο Κῦρον πεπτωκότα, ἔφυγεν ἔχων καὶ τὸ στράτευμα πᾶν οὐ ἡγεῖτο. 2. Εὖ γάρ ἵστε ὅτι τὴν ἐλευθερίαν ἐλοίμην ἀν ἀντὶ ὅν ἔχω πάντων καὶ ἄλλων πολλαπλασιών. 3. Τὰ ἐπιτήδεια ὠνείσθαι χρείττον ἦν ἐκ τῆς ἀγροᾶς ἡς οἱ ἐγχώριοι παρεῖχον. 4. Συνεληλυθίας σχεδὸν ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀντιτεταγμένων, οὐδεὶς ἦν ὅστις οὐκ

ώετο, εί τι μάχη έσοιτο, τοὺς μὲν κρατήσαντας ἀρξειν, τοὺς δὲ κρατηθέντας ὑπηκόους ἔσεσθαι. 5. Ἀλλοι δὲ ἡσαν ἔξακισχλιοι ἵππεις, ὧν Ἀρταγέρσης ἤρχεν. 6. Υπὲρ τῆς κώμης γῆλοφος ἦν, ἐφ' οὐν ἀνεστράφησαν οἱ ἀμφὶ βασιλέα. 7. Οἱ Τισσαφέρνης ἢ ὡμοσεν εὐθὺς ἐφεύσατο. 8. Τούτων τῶν κακῶν οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἀφέζεται ἐρασθεῖς ὧν ἐγὼ παραινῶ. 9. Ἐγὼ μέν γε, ἐξ ὧν ἀκούω, οὐδένα κρίνω ὑπὸ πλειόνων πεφιλῆσθαι. 10. Οἱ Κύρος ὑπισχνεῖται ἡμιόλιον πᾶσι δώσειν οὐν πρότερον ἔφερον, ὅντι διαρεικοῦ τρία ἡμιδαρεικὰ τοῦ μηνὸς τῷ στρατιώτῃ. 11. Ἐν τοιούτοις ὅντες πράγμασι συμβουλευόμεθα σοι τί χρὴ ποιεῖν περὶ ὧν λέγεις. 12. Οπως οὖν ἔσεσθε ἀνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας ἡς κέκτησθε καὶ ἡς ὑμᾶς ἐγὼ εὐδαιμονίζω. 13. Ἐνταῦθα Κύρῳ βασίλεια ἦν καὶ παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἢ ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, ὅπότε γυμνάσαι βούλοιτο ἔσαυτόν τε καὶ τοὺς ἵππους. 14. Ἀλλὰ ταῦτα πάνυ ἔμοιγε μικρὰ δοκεῖ εἶναι ἢ σὺ λέγεις. 15. Πρὸς θεῶν συμβούλευσον ἡμῖν ὃ τι σοι δοκεῖ κάλλιστον καὶ ἀριστον εἶναι. 16. Οἶδα ὅπη οἰχονται. 17. Τισσαφέρνης στράτευμα πολὺ παρὰ βασιλέως πρὸς ὃ πρόσθεν εἶχε μετεπέμπετο. 18. Ταῖς πόλεσιν εἰς ἀς ἀνάγκη ἦν ἀφικνεῖσθαι προείπεν ἀγορὰν παρασκευάζειν. 19. Διαβάς τὸν Ἑλλήσποντον ἐπορεύετο διὰ τῶν αὐτῶν ἔθνῶν ὕνπερ ὁ Πέρσης τῷ παμπληθεὶ στόλῳ. 20. Ἡν ἐνιαυσίαν ὁδὸν ὁ βάρβαρος ἐποιήσατο, ταύτην μείον ἦν μηνὶ κατήνυσεν ὁ Ἀγησίλαος.

19 Vonatkozó mellékmundatok II.

II. 1. Πάντες οὗτοι νόμοι εἰσίν, ὃντας τὸ πλῆθος συνελθόν καὶ δοκιμάσαν ἔγραψε, φράζον ἢ τε δεῖ ποιεῖν καὶ ἢ μή. 2. Ἀγησίλαος, ὅπου ὥστο τὴν πατρίδα τι ὡφελήσειν, οὐ πόνων ὑφίετο, οὐ κινδύνων ἀφίστατο, οὐ χρημάτων ἐφείδετο, οὐ σῶμα, οὐ γῆρας προύφασίζετο. 3. Αἰρήσομαι δὲ οὖν ὑμᾶς καὶ σὸν ὑμῖν ὃ τι ἀν δέη πείσομαι. 4. Οἴμαι πάντας ἀνθρώπους νομίζειν εὔνοιαν δεῖν ἀποδείκνυσθαι τούτῳ παρ' οὐ ἀν δῶρά τις λαμβάνη. 5. Τὰ ὅμματα ἀναπεπταμένα εἶχε, ἐσθῆτα δὲ ἐξ ἡς ἃν μάλιστα ὄρα διαλάμποι. 6. Ἐπνίγετο ὅστις νεῖν μὴ ἐτύγχανεν ἐπιστάμενος. 7. Πῶς ἀν τις, ἢ γε μὴ ἐπίσταται, ταῦτα σοφὸς εἴη; 8. Οπη ἀν πορευώμεθα, κρατοῦμεν τῆς χώρας. 9. Ἐφασκε τὸ δαιμόνιον ἔαυτῷ προσημαίνειν ἢ τε δέοι καὶ ἢ μὴ δέοι ποιεῖν. 10. Ἀναγκάσει ποιεῖν ὃ τι ἀν αὐτῷ δοκῇ. 11. Οἱ τι δὲ ἀν πράττης, τούτου ὡς προθυμότατα ἐπιμελεῖσθαι χρή. 12. Καὶ ὑμῶν ἔκαστος εἰπη ὃ τι ὡφέλιμον ἔχει. 13. Οποῖοι δὲ ἀν ὁσι χαλινοί, πάντες ὑγροὶ ἔστωσαν. τὸν μὲν γὰρ σκληρόν, ὅπη ἀν ὁ ἵππος λάβη, ὅλον ἔχει πρὸς ταῖς γνάθοις, ὕσπερ καὶ ὄβελίσκον, ὅπόθεν ἀν τις λάβη, ὅλον αἴρει. 14. Εἴ μοι συμβουλεύοις ὃ τι ἀν ποιῶν αὔξοιμι τὸν οἰκον, οὐκ ἀν μοι δοκῶ ὑπό γε τούτων ὧν σὺ δεσποινῶν καλεῖς κωλύεσθαι· ἀλλὰ θαρρῶν συμβούλευε ὃ τι ἔχεις ἀγαθόν. 15. Εἰ δέ τινα ὄρωφή δεινὸν ὅντα οἰκονόμον ἐκ τοῦ δικοίου καὶ κατασκευάζοντά τε ἡς ἄρχοι χώρας καὶ προσόδους ποιοῦντα, οὐδένα ἀν πώποτε ἀφείλετο, ἀλλ' ἀει πλείω προσεδίδουν. 16. Οἱ Κύρος πολλοῦ μὲν ἄξιος ὃ ἀν φίλος ἦ, χαλεπώτατος δὲ ἐχθρὸς ὃ ἀν πολέμιος ἦ, ἔχει δὲ δύναμιν καὶ πεζὴν καὶ ἵππην καὶ ναυτικὴν ἦν πάντες ὄμοιώς ὁρῶμέν τε καὶ ἐπιστάμεθα. 17. Ἐν τῇ Κύρου ἀρχῇ ἐγένετο καὶ Ἐλληνι καὶ βαρβάρῳ μηδὲν ἀδικοῦντι ἀδεῶς πορεύεσθαι ὅπη τις ἥθελεν, ἔχοντι ὃ τι προχωροίη. 18. Οὐκ ἀν οὖν θρέψαις καὶ ἄνδρα, ὅστις ἔθέλοι τε καὶ δύναται σοῦ ἀπερύκειν τοὺς ἐπιχειροῦντας ἀδικεῖν σε; 19. Οστις ἀν οὖν ὑμῶν βούληται ἦ οἰκονομικὸς ἷ δημηγορικὸς ἷ στρατηγικὸς γενέσθαι ἷ ὄμοιος Ἀχιλλεῖ ἷ Αἰαντι ἷ Νέστορι ἷ Οδυσσεῖ, ἐμὲ θεραπευέτω. ἐγὼ γὰρ ταῦτα πάντα ἐπίσταμαι. 20. Τὴν σοφίαν ὡσαύτως τοὺς μὲν ἀργυ-

ρίου τῷ βουλομένῳ πωλοῦντας σοφιστὰς ὥσπερ πόρνους ἀποκαλοῦσιν, ὅστις δὲ ὃν γνῶεύφα ὄντα διδάσκων ὃ τι ἀνὴρ ἀγαθὸν φίλον ποιεῖται, τοῦτον νομίζομεν, ἢ τῷ καλῷ κἀγαθῷ πολίτῃ προσήκει, ταῦτα ποιεῖν.

III. 1. ὃ τι, ὅπου, ὅπη. 2. ὅπη. 3. οὖ. 4. ὅστις. 5. ὅστις. 6. ὅπη. 7. ἂ, ἂ. 8. ᾧ. 9. ὁσα, ἂ, ἂ, ὁσα. 10. ἡς, ὃ τι, ὃ τι.

20 Függő beszéd (oratio obliqua)

Az alábbiakban egy-egy lehetséges megoldást adtunk meg.

I. 1. Θηραμένης εἴπεν ὅτι οὐδὲν αὐτῷ μέλει / μέλοι τοῦ θορύβου αὐτῶν, ἐπειδὴ πολλοὺς μὲν Ἀθηναίων οἵδε / εἰδεῖη τὸν τὰ ὄμοια πράττοντας αὐτῷ, δοκοῦντα δὲ Λυσάνδρῳ καὶ Λακεδαιμονίοις λέγει / λέγοι. μετ' ἔκεινον δὲ Λύσανδρος ἀναστὰς ἀλλὰ τε πολλὰ εἴπε καὶ ὅτι παρασπόνδους αὐτοὺς ἔχει / ἔχοι, καὶ ὅτι οὐ περὶ πολιτείας αὐτοῖς ἔσται / ἔσοιτο ἀλλὰ περὶ σωτηρίας, εἰ μὴ ποιήσουσι / ποιήσοιεν ἢ Θηραμένης κελεύει / κελεύοι.

2. Κίμωνος εἰπόντος ὅτι φοβεῖται / φοβοῦτο μὴ δικαιολογούμενος περιγένηται / περιγένοιτο αὐτῶν ὁ Φίλιππος, Δημοσθένης ἐπηγγέλλετο πηγὰς δὴ λόγων ἔχειν ἀφθόνους, καὶ ἔφη περὶ τῶν δικαίων τῶν ὑπὲρ Ἀμφιπόλεως καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ πολέμου τοιαῦτα ἐρεῖν ὡςτε ἀπορράψειν τὸ Φιλίππου στόμα ὀλοσχοίνῳ ἀβρόχῳ, καὶ πείσειν Ἀθηναίους μὲν καταδέξασθαι Λεωσθένην, Φιλίππου δὲ Ἀθηναίοις Ἀμφίπολιν ἀποδοῦναι.

3. Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ Κριτόβουλος ὁ Λαμψακηνὸς εἴπε παρελθών ὅτι ἐπεμφε / πέμψει μὲν αὐτὸν Κερσοβλέπτης, ἀξιοί / ἀξιοίνη δὲ ἀποδοῦναι τὸν δρκούς τοῖς Φιλίππου πρέσβεις, καὶ συναναγραφῆναι Κερσοβλέπτην ἐν τοῖς συμμάχοις αὐτῶν. ἀναστὰς ἐκ τῶν προέδρων Δημοσθένης, οὐκ ἔφη τὸ φήμισμα ἐπιψηφιεῖν, οὐδὲ λύσειν τὴν πρὸς Φίλιππον εἰρήνην, οὐδὲ γιγνώσκειν τῶν συμμάχων τὸν ὥσπερ συνεφαπτομένους τοῖς σπένδουσι τῶν Ἱερῶν· ἀπεδόθη γὰρ περὶ τούτων ἐκκλησίαν.

4. Ἄνιστατοι τελευταῖς Δημοσθένης, καὶ τερατευσάμενος, ὥσπερ εἴωθε, τῷ σχήματι καὶ τρίφας τὴν κεφαλήν, ὁρῶν ἐπισημαινόμενον τὸν δῆμον καὶ δεδεγμένον τὸν παρ' Αἰσχίνου λόγους, ἔφη ἀμφιτέρων θαυμάζειν, καὶ τῶν ἀκουόντων καὶ τῶν πρεσβευσάντων, ὅταν / ὅτε παρέντες τὸν χρόνον, οἱ μὲν τὸν τοῦ βουλεύσασθαι, οἱ δὲ τὸν τοῦ συμβουλεύειν, ἀποδιατρίβωσι / ἀποδιατρίβοιεν τὴν ὑπερόριον λαλιὰν ἀγαπῶντες ἐν τοῖς οἰκείοις πράγμασιν· οὐδὲν γὰρ εἶναι ῥᾶν ἢ πρεσβείαν ἀπαγγεῖλαι.

5. Ἐτόλμησε δὲ Δημοσθένης εἰπεῖν ὡς αὐτὸς τοῖς ἑαυτοῦ λόγοις περιπίπτει / περιπτοι. Φησὶ γάρ αὐτὸν εἰπεῖν, ὅτ' ἔκρινε Τίμαρχον, ὅτι πάντες κατ' αὐτοῦ (Τιμάρχου) τὴν πορνείας φήμην παρειλήφασι / παρειλήφοιεν, ὁδ' Ἡσίοδος ποιητὴς ἀγαθὸς ὃν λέγει / λέγοι.

φῆμη δ' οὕτις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥντινα λαοὶ

πολλοὶ φημίξωσι· θεός νυ τίς ἐστι καὶ αὐτή,

τὴν δὲ αὐτὴν ταύτην ἥκειν τότε θεὸν αὐτοῦ κατηγοροῦσαν· πάντες γὰρ λέγειν ὡς χρήματα ἔχει / ἔχοι Αἰσχίνης παρὰ Φιλίππου.

Az eredetiben olvasható, de a megoldás során elhagyható kötőszók ()-ben vannak.

II. Ὁ Κῦρος ἡρώτα Ὁρόντα· ἔστιν ὃ τι σε ἡδίκησα· ἀπεκρίνατο (ὅτι) οὗ. πάλιν δὲ ὁ Κῦρος ἡρώτα· Οὐκοῦν ὑστερον, ὡς αὐτὸς σὺ ὄμοιογεῖς, οὐδὲν ὑπ' ἐμοῦ ἀδικούμενος ἀποστὰς εἰς Μυσοὺς κακῶς ἐποίεις τὴν ἐμὴν χώραν ὃ τι ἐδύνω· ἔφη Ὁρόντας. Οὐκοῦν, ἔφη ὁ Κῦρος, διότι¹ αὐτὸς ἔγνως τὴν σαυτοῦ δύναμιν, ἐλθὼν ἐπὶ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος βωμὸν μεταμέλειν τέ σοι ἐφθισθα καὶ πείσας ἐμὲ πιστὰ πάλιν ἐδωκάς μοι καὶ ἔλαβες παρ' ἐμοῦ· καὶ ταῦθι ὅμοιόγει ² Ὁρόντας. Τι οὖν, ἔφη ὁ Κῦρος, ἀδικηθεὶς ὑπ' ἐμοῦ νῦν τὸ τρίτον ἐπιβουλεύων μοι φανερὸς γέγονας· εἰπόντος δὲ τοῦ Ὁρόντα· (ὅτι) οὐδὲν ἀδικηθεὶς, ἡρώτησεν ὁ Κῦρος αὐτὸν· Ὅμοιογεῖς οὖν περὶ ἐμὲ ἀδικος γεγενῆσθαι· Ἡ γὰρ ἀνάγκη ἦν, ἔφη Ὁρόντας. ἐκ τούτου πάλιν ἡρώτησεν ὁ Κῦρος· Ἐτι οὖν ἀν γένοιο τῷ ἐμῷ ἀδελφῷ πολέμιος, ἐμοὶ δὲ φίλος καὶ πιστός· ὃ δὲ ἀπεκρίνατο ὅτι οὐδὲν εἰ γενοίμην, ὥς Κῦρε, σοὶ γ' ἀν ποτε ἔτι δόξαιμι. πρὸς ταῦτα Κῦρος εἶπε τοῖς παροῦσιν· Ὁ μὲν ἀνὴρ τοιαῦτα μὲν πεποίηκε, τοιαῦτα δὲ λέγει· ὑμῶν δὲ σὺ πρῶτος, ὥς Κλέαρχε, ἀπόφηναι γνώμην ὃ τι σοι δοκεῖ.

III. A kérdéses szövegrészletek szempontjából a megoldásban szögletes, kirekesztő zárójelbe [ ] kerültek azok a szavak, amelyek az eredeti, egyenes beszédből kihagyandók. Beékelő zárójelben <>, illetve aláhúzva szerepelnek az eredetiből megtartandó, ill. szűrt, lehetséges, de egymással fel nem cserélhető megoldások.

1. Ως δὲ ἀπίκετο Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω ἐς τὰς Ἀθήνας ἀποπεμφθεὶς ὑπὸ Μαρδονίου, ἔλεγε <ὅτι> [τάδε] [Ἄνδρες Ἀθηναῖοι,] <Μαρδόνιος> Μαρδόνιον [τάδε] <λέγει / λέγοι> λέγειν

2. <ὅτι> [Ἐμοί] <ἐαυτῷ> <ἀγγελίη> ἀγγελίην <ῆκει / ἤκοι> ἤκειν παρὰ βασιλέος <λέγουσα> λέγουσαν [ῶδε]

3. <ὅτι> Ἀθηναῖοισι τὰς ἀμαρτάδας τὰς ἐς [ἐμὲ] <ἐαυτὸν> ἐξ ἐκείνων γενομένας πάσας [μετίημι] <μεθίησι / μεθιείη> μεθιέναι. <ἐαυτῷ δὲ προειποῦσα>, προειποῦσαν [Νῦν τε ὕδε, – Μαρδόνιε, – ποίεε] <ποιεῖν> τοῦτο μὲν τὴν γῆν [σφι] <αὐτοῖς> [ἀπόδοσ] <ἀποδούναι>, τοῦτο δὲ ἄλλην πρὸς ταῦτη [ἔλεσθων] <ἔλεσθαι> [αὐτοῖ] <αὐτοὺς / ἐκείνους>, γνωνα <ἄν ἐθέλωσι / [ἄν] ἐθέλοιεν>, [έόντες] <όντας> [αὐτόνομοι] <αὐτονόμους>· ἵρα τε πάντα [σφι] <αὐτοῖς>, [ἥν] <ἐάν / εἰ> δὴ <βούλωνται / βούλοιντο> γε [ἐμοί] <αὐτῷ / Ξέρξῃ> ὄμοιογέειν, [ἀνόρθωσον] <ἀνορθῶσαι>, δσα [ἔγω] <αὐτός> [ἐνέπρησα] <ἐνέπρησε>.

4. – Τούτοισι δὲ πρὸς ἔπεισι προσέθηκε Μαρδόνιος – <ὅτι> Τούτων δὲ ἀπιγμένων ἀναγκαίως <ἔχει / ἔχοι>, ἔχειν [μοι] <ἐαυτῷ> ποιέειν ταῦτα,

5. [ἥν] <ἐάν / εἰ> μὴ τὸ [ὑμέτερον] <αὐτῶν / ἐκείνων> ἀντίον <γένηται / γένοιτο>. [Λέγω] <λέγει / λέγοι> λέγειν δὲ [ὑμῖν] <αὐτοῖς / ἐκείνοις> [τάδε.] [Νῦν] τί [μαίνεσθε] <μαίνονται / μαίνοντο> πόλεμον βασιλεῖ ἀειρόμενοι. Οὔτε γὰρ ἀν [ὑπερβάλοισθε] <ὑπερβάλοιντο> οὔτε <οἵοι τέ> [ἔστε] <εἰσι / εἴεν> οἴούς τε εἴναι ἀντέχειν τὸν πάντα χρόνον. [Εἰδετε] <ἰσασι / εἰδεῖησαν> εἰδέναι μὲν γὰρ τῆς Ξέρξεω στρατηλασίης τὸ πλῆθος καὶ τὰ ἔργα, [πυνθάνεσθε] <πυνθάνονται / πυνθάνοντο> πυνθάνεσθαι δὲ καὶ τὴν [νῦν] <τότε> παρ' [ἐμοί] <ἐαυτῷ> ἐοῦσαν δύναμιν, ὥστε καὶ [ἥν] <ἐάν / εἰ> [ῆμέας] <αὐτοὺς / τοὺς Μαρδόνιου> [ὑπερβάλησθε] <ὑπερβάλωνται / ὑπερβάλοιντο> καὶ [νικήσητε] <νικήσωσι / νικήσαιεν>, τοῦ περ [ὑμῖν] <αὐτοῖς / ἐκείνοις> οὐδεμία ἐλπὶς εἰ περ εῦ [φρονέετε] <φρονοῦσι / φρονοῖεν>, <ἄλλη παρέσται / παρέσοιτο πολλαπλη-

σίη > ἄλλην παρέσεσθαι πολλαπλασίην. Μή ὅν [βούλεσθε] <βούλεσθαι> [παρισούμενοι] <παρισουμένους> βασιλέϊ στέρεσθαι μὲν τῆς χώρης, θέειν δὲ αἰεὶ περὶ [ὑμέων] <έκαυτῶν>, ἀλλὰ [καταλύσασθε] <καταλύσασθαι>· <παρέχει / παρέχοι> παρεῖναι δὲ [ὑμῖν] <αὐτοῖς / ἐκείνοις> κάλλιστα καταλύσασθαι, βασιλέος ταύτη ὁρμημένου. – καὶ ἔκέλευε – [”Εστε] <γενέσθαι> [έλευθεροι] <έλευθέρους>, [ὑμῖν] <έκαυτοῖς / Πέρσαις> ὅμαιχμίην [συνθέμενοι] <συνθέμενους> ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης.

6. – μετὰ δὲ ταῦτα Ἀλέξανδρος προσέθηκε – <ὅτι> <Μαρδόνιος> Μαρδόνιον μὲν ταῦτα, [ῷ Ἀθηναῖοι,] <ἐντείλατό> [μοι] <αὐτῷ> ἐντείλασθαι εἰπεῖν πρὸς [ὑμέας] <αὐτοὺς / ἐκείνους>. [Ἐγὼ] <αὐτὸς> δὲ περὶ μὲν εὐνοίης τῆς πρὸς [ὑμέας] <αὐτοὺς / ἐκείνους> ἐξ [ἔμεο] <έκαυτοῦ> ἐούσης οὐδὲν [λέξω] <λέξει / λέξοι> ἔρειν (οὐ γάρ ἂν νῦν πρῶτον [ἐκμάθοιτε] <ἐκμάθοιντο>), [προσχρηίζω] <προσχρηίζει / προσχρήζοι> προσχρηίζειν δὲ [ὑμέων] <αὐτῶν / ἐκείνων> πείθεσθαι Μαρδονίω. [Ἐνορέω] <ἐνορᾶ / ἐνορῷ> ἐνορᾶν γάρ [ὑμῖν] <αὐτοῖς / ἐκείνοις> οὐκ οἶοισι τε ἐσομένοισι τὸν πάντα χρόνον πολεμέειν Ξέρξη (εἰ γάρ [ἐνώρων] <ἐνώρα> τοῦτο ἐν [ὑμῖν] <αὐτοῖς / ἐκείνοις> οὐκ ἂν κοτε ἐς [ὑμέας] <αὐτοὺς / ἐκείνους> [ῆλθον] <ῆλθε> ἔχων λόγους τούσδε)· καὶ γάρ <δύναμις> δύναμιν ὑπὲρ ἄνθρωπον <ἥτην> βασιλέος <ἐστὶ / εἴη> εῖναι καὶ <χείρ ὑπερμήκης> χείρα ὑπερμήκη. [”Hν] <εὖλον / εἰ> ὅν μὴ αὐτίκα [ὅμολογήσητε] <ὅμολογήσωσι / ὅμολογήσαιεν>,

βα. μεγάλα προτεινόντων ἐπ' οἷσι ὅμολογέειν ἔθέλουσι,

6. [δειμαίνω] <δειμαίνει / δειμαίνοι> δειμαίνειν ὑπὲρ [ὑμέων] <αὐτῶν / ἐκείνων> ἐν τρίβῳ τε μάλιστα οἰκημένων τῶν συμμάχων πάντων, αἰεὶ τε φθειρομένων μούνων, ἐξαιρετόν τι μεταίχμιον τὴν γῆν ἔκτημένων.

– καὶ ἔκέλευε – [Ἀλλὰ πείθεσθε] <πείθεσθαι>· πολλοῦ γάρ [ὑμῖν] <αὐτοῖς / ἐκείνοις> ἄξια ταῦτα, εἰ βασιλεύς γε ὁ μέγας μούνοισι [ὑμῖν] <αὐτοῖς / ἐκείνοις> Ἐλλήνων τὰς ὁμαρτάδας ἀπιεὶς <ἔθελει / ἔθελοι> φίλος γενέσθαι.

Ἀλέξανδρος μὲν ταῦτα ἔλεξε.

1: C	47: D	93: C	139: B	185: C	231: B
2: C	48: C	94: C	140: D	186: C	232: C
3: B	49: C	95: C	141: C	187: C	233: A
4: D	50: C	96: A	142: C	188: D	234: C
5: B	51: B	97: B	143: B	189: D	235: A
6: C	52: B	98: C	144: C	190: B	236: C
7: B	53: C	99: A	145: B	191: B	237: B
8: A	54: B	100: B	146: B	192: A	238: D
9: A	55: D	101: B	147: C	193: D	239: B
10: D	56: C	102: A	148: B	194: B	240: B
11: C	57: B	103: A	149: A	195: B	241: C
12: C	58: C	104: B	150: B	196: C	242: C
13: C	59: C	105: A	151: C	197: C	243: C
14: A	60: D	106: C	152: C	198: C	244: C
15: B	61: D	107: C	153: A	199: C	245: B
16: B	62: B	108: A	154: C	200: C	246: A
17: B	63: C	109: C	155: A	201: D	247: D
18: A	64: B	110: B	156: C	202: B	248: B
19: B	65: A	111: D	157: A	203: C	249: B
20: B	66: C	112: C	158: B	204: B	250: B
21: A	67: C	113: C	159: A	205: B	251: B
22: C	68: B	114: C	160: C	206: A	252: C
23: B	69: C	115: A	161: A	207: A	253: C
24: C	70: D	116: A	162: A	208: D	254: A
25: C	71: B	117: C	163: A	209: C	255: D
26: B	72: B	118: D	164: B	210: C	256: D
27: C	73: B	119: C	165: A	211: C	257: B
28: C	74: C	120: A	166: C	212: A	258: B
29: D	75: D	121: D	167: C	213: D	259: B
30: B	76: C	122: C	168: B	214: C	260: A
31: C	77: A	123: B	169: B	215: D	261: D
32: C	78: A	124: B	170: C	216: C	262: C
33: B	79: B	125: C	171: B	217: B	263: C
34: A	80: A	126: B	172: B	218: D	264: D
35: B	81: B	127: B	173: D	219: C	265: C
36: B	82: C	128: C	174: B	220: C	266: C
37: C	83: B	129: A	175: C	221: C	267: C
38: A	84: A	130: B	176: C	222: B	268: B
39: D	85: B	131: A	177: B	223: C	269: A
40: B	86: C	132: C	178: B	224: D	270: D
41: C	87: A	133: B	179: B	225: A	271: A
42: A	88: B	134: B	180: C	226: C	272: B
43: D	89: B	135: C	181: C	227: C	273: B
44: B	90: B	136: C	182: B	228: B	274: C
45: D	91: C	137: C	183: C	229: A	275: B
46: B	92: C	138: C	184: B	230: C	276: A

277: B	325: B	373: D	421: A	469: D	517: D
278: A	326: A	374: A	422: A	470: B	518: A
279: C	327: A	375: D	423: C	471: C	519: C
280: D	328: D	376: C	424: B	472: C	520: D
281: D	329: B	377: B	425: C	473: B	521: C
282: C	330: A	378: D	426: B	474: C	522: D
283: C	331: C	379: A	427: C	475: C	523: C
284: D	332: C	380: B	428: C	476: B	524: B
285: B	333: C	381: C	429: A	477: A	525: D
286: D	334: B	382: D	430: D	478: A	526: A
287: A	335: C	383: C	431: C	479: A	527: D
288: A	336: B	384: B	432: C	480: B	528: A
289: A	337: B	385: A	433: C	481: C	529: B
290: C	338: A	386: D	434: C	482: B	530: C
291: B	339: B	387: C	435: C	483: A	531: B
292: C	340: A	388: B	436: B	484: A	532: D
293: D	341: C	389: D	437: B	485: B	533: D
294: B	342: C	390: A	438: D	486: B	534: C
295: B	343: C	391: C	439: C	487: D	535: B
296: C	344: B	392: C	440: B	488: B	536: A
297: B	345: C	393: B	441: C	489: A	537: B
298: D	346: C	394: D	442: C	490: A	538: A
299: A	347: C	395: A	443: B	491: B	539: C
300: C	348: A	396: A	444: C	492: D	540: D
301: A	349: A	397: A	445: A	493: C	541: D
302: B	350: A	398: A	446: D	494: C	542: A
303: B	351: D	399: B	447: C	495: D	543: D
304: B	352: B	400: C	448: B	496: B	544: C
305: C	353: B	401: D	449: C	497: D	545: B
306: A	354: B	402: A	450: C	498: C	546: A
307: C	355: C	403: A	451: A	499: B	547: C
308: A	356: C	404: A	452: C	500: C	548: C
309: C	357: B	405: C	453: C	501: B	549: A
310: A	358: A	406: B	454: C	502: B	550: A
311: C	359: D	407: A	455: D	503: C	551: B
312: B	360: B	408: C	456: D	504: D	552: D
313: D	361: D	409: B	457: B	505: B	553: B
314: D	362: D	410: B	458: B	506: D	554: C
315: A	363: A	411: B	459: C	507: A	555: A
316: C	364: B	412: C	460: C	508: D	556: B
317: C	365: B	413: B	461: B	509: C	557: C
318: D	366: C	414: D	462: C	510: C	558: B
319: D	367: A	415: C	463: C	511: D	559: D
320: B	368: B	416: B	464: A	512: B	560: D
321: D	369: A	417: C	465: C	513: A	561: A
322: D	370: C	418: A	466: D	514: B	562: C
323: C	371: D	419: C	467: D	515: B	563: C
324: A	372: D	420: D	468: C	516: C	564: D

565:	A	613:	C	661:	C	709:	B	757:	B	805:	C
566:	D	614:	B	662:	D	710:	B	758:	D	806:	D
567:	C	615:	D	663:	D	711:	B	759:	C	807:	B
568:	C	616:	B	664:	B	712:	B	760:	C	808:	D
569:	D	617:	C	665:	C	713:	B	761:	C	809:	A
570:	D	618:	D	666:	A	714:	C	762:	C	810:	D
571:	C	619:	A	667:	B	715:	C	763:	D	811:	C
572:	D	620:	A	668:	A	716:	A	764:	C	812:	B
573:	A	621:	A	669:	A	717:	B	765:	B	813:	D
574:	C	622:	C	670:	C	718:	C	766:	C	814:	D
575:	B	623:	A	671:	C	719:	C	767:	C	815:	B
576:	B	624:	B	672:	D	720:	C	768:	C	816:	C
577:	C	625:	C	673:	B	721:	D	769:	A	817:	D
578:	B	626:	A	674:	C	722:	B	770:	C	818:	A
579:	D	627:	C	675:	D	723:	D	771:	C	819:	A
580:	D	628:	A	676:	C	724:	B	772:	C	820:	D
581:	B	629:	C	677:	C	725:	A	773:	C	821:	B
582:	A	630:	B	678:	A	726:	D	774:	C	822:	B
583:	D	631:	B	679:	C	727:	B	775:	A	823:	C
584:	A	632:	C	680:	C	728:	D	776:	B	824:	B
585:	A	633:	C	681:	C	729:	C	777:	C	825:	A
586:	A	634:	C	682:	B	730:	A	778:	B	826:	C
587:	B	635:	C	683:	C	731:	B	779:	D	827:	B
588:	B	636:	A	684:	D	732:	C	780:	C	828:	C
589:	C	637:	D	685:	C	733:	D	781:	C	829:	A
590:	B	638:	B	686:	C	734:	A	782:	C	830:	A
591:	B	639:	C	687:	D	735:	A	783:	B	831:	B
592:	B	640:	A	688:	D	736:	C	784:	B	832:	B
593:	D	641:	A	689:	C	737:	B	785:	C	833:	A
594:	C	642:	A	690:	B	738:	D	786:	C	834:	C
595:	C	643:	B	691:	B	739:	C	787:	A	835:	C
596:	C	644:	C	692:	A	740:	B	788:	D	836:	A
597:	C	645:	C	693:	B	741:	D	789:	C	837:	C
598:	C	646:	C	694:	C	742:	C	790:	D	838:	A
599:	B	647:	C	695:	C	743:	D	791:	C	839:	C
600:	C	648:	C	696:	C	744:	C	792:	C	840:	C
601:	B	649:	D	697:	D	745:	B	793:	A	841:	B
602:	B	650:	A	698:	B	746:	C	794:	C	842:	B
603:	C	651:	C	699:	C	747:	D	795:	C	843:	C
604:	A	652:	C	700:	C	748:	D	796:	A	844:	A
605:	B	653:	C	701:	B	749:	C	797:	C	845:	B
606:	C	654:	B	702:	C	750:	C	798:	C	846:	C
607:	B	655:	D	703:	C	751:	A	799:	C	847:	C
608:	B	656:	A	704:	C	752:	C	800:	B	848:	A
609:	B	657:	C	705:	B	753:	D	801:	C	849:	A
610:	D	658:	C	706:	C	754:	C	802:	D	850:	B
611:	C	659:	C	707:	C	755:	B	803:	A	851:	D
612:	C	660:	B	708:	D	756:	A	804:	A	852:	C

853: B	901: A	949: B	997: D	1045: B	1093: D
854: C	902: B	950: C	998: B	1046: A	1094: C
855: C	903: C	951: B	999: C	1047: C	1095: B
856: B	904: A	952: C	1000: C	1048: C	1096: A
857: B	905: C	953: B	1001: B	1049: C	1097: C
858: B	906: A	954: B	1002: C	1050: B	1098: B
859: C	907: C	955: C	1003: B	1051: C	1099: C
860: D	908: B	956: B	1004: B	1052: B	1100: C
861: B	909: D	957: A	1005: B	1053: C	1101: C
862: D	910: C	958: D	1006: C	1054: C	1102: A
863: B	911: C	959: A	1007: B	1055: C	1103: C
864: B	912: B	960: D	1008: B	1056: C	1104: C
865: C	913: B	961: A	1009: C	1057: B	1105: C
866: B	914: C	962: C	1010: A	1058: C	1106: B
867: D	915: A	963: D	1011: C	1059: C	1107: C
868: B	916: B	964: D	1012: C	1060: A	1108: D
869: C	917: C	965: B	1013: C	1061: A	1109: C
870: D	918: A	966: A	1014: C	1062: C	1110: D
871: B	919: C	967: B	1015: C	1063: B	1111: D
872: B	920: B	968: B	1016: C	1064: B	1112: C
873: C	921: D	969: D	1017: B	1065: C	1113: A
874: C	922: C	970: A	1018: C	1066: B	1114: C
875: A	923: B	971: B	1019: B	1067: C	1115: C
876: B	924: C	972: C	1020: A	1068: C	1116: B
877: C	925: D	973: D	1021: C	1069: B	1117: B
878: A	926: B	974: C	1022: D	1070: C	1118: A
879: C	927: C	975: B	1023: C	1071: A	1119: D
880: C	928: B	976: B	1024: D	1072: B	1120: B
881: C	929: C	977: C	1025: A	1073: D	1121: A
882: C	930: B	978: C	1026: C	1074: B	1122: B
883: D	931: A	979: A	1027: C	1075: C	1123: A
884: C	932: A	980: A	1028: C	1076: C	1124: C
885: B	933: B	981: A	1029: B	1077: C	1125: B
886: C	934: C	982: C	1030: D	1078: B	1126: A
887: C	935: D	983: C	1031: C	1079: A	1127: C
888: A	936: C	984: B	1032: C	1080: B	1128: D
889: C	937: B	985: A	1033: D	1081: A	1129: B
890: C	938: A	986: A	1034: D	1082: B	1130: B
891: C	939: A	987: D	1035: C	1083: C	1131: B
892: B	940: C	988: C	1036: C	1084: C	1132: B
893: B	941: C	989: B	1037: C	1085: B	1133: C
894: C	942: B	990: B	1038: C	1086: B	1134: C
895: B	943: C	991: D	1039: A	1087: A	1135: C
896: B	944: D	992: C	1040: B	1088: B	1136: D
897: D	945: C	993: B	1041: B	1089: C	
898: A	946: B	994: A	1042: B	1090: B	
899: C	947: C	995: C	1043: D	1091: B	
900: C	948: B	996: C	1044: C	1092: B	

Tartalomjegyzék

Előszó	8
<i>Olvasmányok</i>	11
1. Γράμματα γιγνώσκει – Ismeri a betűket!	12
2. Ἡ ἀμαξα τὸν βοῦν ἔλκει – A nyúl viszi a puskát	14
3. Ἀρχὴ ἥμισυ τοῦ παντός – A jó kezdet fél siker!	16
4. Ἀποφθέγματα – Velős mondások	18
5. Σφῆς καὶ ὄφις – A darázs és a kígyó	20
6. Ἰχνη μόνα ζητῶ – Csak a nyomokat keresem!	22
7. Κρατεῖ πάντων τῶν θεῶν – minden istennél hatalmasabb	24
8. Ἀνήρ μεσαιπόλιος – Az őszülő férfi	26
9. Ἡ γαλῆ ἐρασθεῖσα νεανίσκου – A szerelmes menyét	28
10. Ἐδίδοσαν πρὸς γάμον – Férfjhez akarták adni	30
11. Ῥοδῶπις – Rhodópis, az antik Hamupipőke	32
12. Ὁ λύκος ὁ χαλκοῦς – A bronzfarkas	34
13. Σπάρτη ἡ δαμασίμβροτος – A polgárait betörő Spárta	36
14. Προβαλέσθαι τὰ ὅπλα – Szuronyt szegezz!	38
15. Θάλαττα θάλαττα – Tenger! Tenger!	40
16. Ὁ πόλεμος βίαιος διδάσκαλος – A háború kegyetlen tanító	42
17. Ὡστε οὐκ εἰσοιτο – Hogy ne tudná	44
18. Ὄλην τὴν νύκτα κωμάζουσιν – Egész éjjel tivornyáznak	46
19. Ὁμοίως ἐνέδρᾳ – Mintha csapda lenne	48
20. Κριτίᾳ τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ – A derék Kritias egészségére!	50
21. Ἡ γραφὴ κατὰ Σωκράτους – A Sókratés elleni vád	52
22. Εἰ ἔβούλετο – Ha akarta	54
23. Κέρδος ὁ θάνατος – Nyeréség a halál	56
24. Ἀδηλον παντὶ πλὴν ἦ τῷ θεῷ – Csak az isten tudja	58
25. Πολέμου ὄντος – Midőn a dórok és az athéniak hadban álltak	60
26. Ἰστορία – A történetírás kezdetei	62
27. Ὁ κάκιστος οἰκονόμος – A pénzügyi anttalentum	64
28. Ἡμῖν δοτέον – Engedtessék meg nekünk	66
29. Μήτε ἄλλου ἀληθεύοντος ἥκουσεν – Sem igaz tanútól nem hallotta	68
30. Ὁ μαρτιχόρας – Az emberevő bengáli tigris	70
31. Ἡ τῆς ἴστορίας χρῆσις – A történetírás haszna	72
32. Ὁ ὀστρακισμός – A cserépszavazás	74
33. Μακρότατος τῶν ἴστορημένων πολέμων – A leghosszabb háború	76
34. Κτῆμα ἐς αἱεὶ ξύγκειται – Örök időkre szóló értéknek írtam	78
35. Οὐδεὶς ὅστις οὐχ ἴστορίαν συγγράφει – Történetírók mindenütt	80
36. Μετὰ δὲ ταῦτα – Ezt követően	82
37. Τὸ διαφηφίζεσθαι – A bírósági szavazás	84
38. Εὔθέως παραχρῆμα ἀποθνήσκει – A végzetes bájital	86
39. Πᾶσον τοὺς ὁδόντας ἀριθμῆσαι – Több ujja van, mint fog a	88
40. Μήτε ἀποκτενεῖν ἄκριτον – Az ártatlanság vélelme	90

41.	‘Ο ἀκριβέστατος ἔλεγχος – Döntő bizonyíték	92
42.	Μή θαυμάσῃς – Ne csodálkozz, Fülöp!	94
43.	“Ορκος – Az ephébosok esküje	96
44.	“Υπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιστέον – Rabok legyünk, vagy szabadok	98
45.	Οὐ τὸν τρόπον, ἀλλὰ τὸν τόπον – Kutyából nem lesz szalonna	100
46.	Δημάδης ὁ Ἀθηναῖος – Ezer athéni sírja tanúskodik mellettem	102
47.	‘Εξαπατῶντες ὑμᾶς – Becsapnak benneteket a politikusok	104
48.	“Ωσπερ ὁ ἥλιος – Athén beragyogja Hellast	106
49.	“Ωσπερ ἡ μέλιττα – Mint a méh	108
50.	‘Ο ἐτερόφθαλμος – A félszemű	109
51.	Σκεδανύμενοι διεφθείροντο – Szétszóródva elpusztultak	110
52.	Προϊόντος τοῦ χρόνου – Telt-múlt az idő	111
53.	‘Ἐπι τοὺς βαρβάρους – A perzsák ellen	112
54.	Τίς ἀγορεύειν βούλεται – Ki akar szólani?	113
55.	Μόνος βαδίζων – Magamban bandukolva	114
56.	Εἰ ἔγημεν ἀστήν – Ha polgárnőt vett volna el	115
57.	Εἰ νῆσον ὄψουν – Ha szigeten laknának	116
58.	“Ωσπερ τὰ πρόβατα ἔθνησκον – Hullottak, mint a legyek	117
59.	Ταῦτα ἀξιον ἀκοῦσαι – Ezt érdemes meghallgatni	118
60.	‘Ο ”Ερως – A szerelem	119
61.	Πρῶτος ἵν τῶν πολιτῶν – Az első polgár	120
62.	Τὸ μέτριον ἀριστον – Keresd az egyensúlyt!	121
63.	Πολυτελές ἀνάλωμα ὁ χρόνος – Az idő drága kincs!	122
64.	“Ωσπερ οὐκ ἔχοντες ὁ πράττωμεν – Mintha nem lenne egyéb dolgunk .	123
65.	Τοῦ πιεῖν ἐπιθυμία – A szomjúság	124
66.	Τὸ τέλος ἱστορίας – A történetírás célja	125
67.	Σὺ στρατήγει – Te vezess minket hadba!	126
68.	‘Ο χαμαιλέων – A kaméleon	127
69.	Μηδὲν ἄγαν – Semmit se túlságosan!	128
70.	Πάντων ἀνδρῶν ἐπιμονώτατος – A legállhatatosabb	129
71.	“Αλλος πρὸς ἄλλο πέφυκε – mindenki másra született	130
72.	“Ομοιον εἶναι τῇ ἄκρᾳ – Légy, mint szikla, rendületlen	131
	<i>Szemelvények Hérodotosból</i>	132
	<i>Az Ílias első éneke</i>	153
	<i>Igeszótár</i>	190
	<i>Nyelvtani összefoglaló</i>	205
1.	Írás	205
2.	Hangtan	207
	Időmérték, hangsúly, elválasztás, szótágolás	207
	Simulószók	208
	Magánhangzók változásai	208
2.1.	Magánhangzóváltakozás (ablaut)	209

2.2.	Mássalhangzók és változásaiak	209
3.	Alaktan	211
3.1.	Névszók	211
3.2.	A névelő	211
3.3.	Első avagy alpha tövű névszók declinatioja	212
3.4.	Második avagy omikron tövű declinatio	212
	Az első-másodikos (alpha és omikron tövű) melléknevek	213
	Összevontak	213
	Attikai ragozás	213
3.5.	Harmadik avagy mássalhangzós tövű declinatio	213
	Folyékonyhangú tövek	215
	Szigma tövek	215
	Az ún. -ι tövek	215
	Az -υ-tövek	215
	Egyéb rendhagyók	216
3.6.	A kettős szám	216
3.7.	A helyhatározó eset illetve végződések	216
3.8.	A melléknevek áttekintése	216
	Háromvégűek	216
	Kétvégűek	217
	Egyvégűek	217
	Szabálytalan melléknevek	217
3.9.	A melléknevek fokozása	217
3.10.	Az adverbiumok	219
	Alapfok	219
	Közép- és felsőfok	219
3.11.	Névmások	219
	A személyes névmások és αὐτός	220
	Az összetett visszaható névmások	220
	A kölcsönös névmás	221
	A birtokos névmások	221
	A mutató névmások	221
	Vonatkozó, kérdő és határozatlan névmások	221
3.12.	Számnevek	222
3.13.	Összefoglaló táblázatok	223
	Alpha és omikron tövűek	223
	Összevont és attikai omikron tövűek	223
	Zárhangú tövűek	223
	Szigma tövűek	224
	Folyékony hangú tövűek	224
	Félhangzó tövűek	224
3.14.	Az igeragozásról általában	225
	Személyragok	226
	Ragozási típusok	227
	Az augmentum	228
	Az igekekötők és a tő	229

3.15.	Az imperfecta actio	232
	Az -ω, -ομαι végű igék ragozása	232
	verba contracta	233
	A -μι végű igék ragozása	234
3.16.	A futurum A. és M.	239
	Futurum contractum	239
	Más futurumok	240
3.17.	Az aoristos A. és M.	240
	A gyenge, alpha-thematikus aoristos	240
	Erős, kötőhangzós aoristos	241
	Erős, kötőhangzó nélküli aoristos	241
	Kappás aoristos	241
3.18.	A perfectum activi	241
	A perfecta reduplicatio	241
3.19.	Perfectum medio-passivi	242
3.20.	Aoristos passivi	242
3.21.	Futurum passivi	243
3.22.	Az igeragozás összefoglaló táblázatai	244
4.	Mondattan	246
4.1.	A névelő, a jelző és az állapothatározó	246
	A jelzői szórend	246
	Az állítmányi szórend	247
	Fordított jelzős szerkezet	247
4.2.	Egyeztetés	248
4.3.	Esettan	248
	A nominativus	248
	Az accusativus	249
	A genitivus	250
4.4.	A dativus	252
4.5.	Az igenemek	254
	Az activum	254
	A medium	254
	A passivum	255
	Hiányzó aktívum	255
4.6.	Az ún. akciók, az idők és a módok főmondatban	256
	Az indicativus	256
	A coniunctivus	257
	Az optativus	257
	Az imperativus	257
	Az igenevek	257
4.7.	Az alárendelt mellékmundati módhasználat	258
	Optativus obliquus	258
4.8.	Polepsis	259
4.9.	Alanyi és tárgyi kijelentő mellékmundatok	259
4.10.	Függő kérdések	260
4.11.	Okhatározói mellékmundatok	260

4.12.	Célhatározói mellékmondatok	260
4.13.	Célzatos mellékmondatok	261
4.14.	Következményes mellékmondatok és szerkezetek	261
4.15.	Feltételes mondatok	262
4.16.	Időhatározói mellékmondatok	264
4.17.	Helyhatározói mellékmondatok	264
4.18.	Hasonlító mellékmondatok	265
4.19.	Vonatkozó mellékmondatok	265
4.20.	A participium	266
4.21.	A participium jelzői és főnévi használata	266
4.22.	A participium használata határozóként	267
	Participium függő esetben álló főnév mellett	270
	Személyes szerkesztés	271
	Feltételes értelmű particula participium mellett	272
	Participium független fordított jelzős szerkezetben	272
	Accusativus absolutus	273
4.23.	Az infinitivus	274
	Főnévi igenév névelővel	275
	Főnévi igenév névelő nélkül	275
	Infinitivusok mellékmondati kötőszóval	278
4.24.	Az adiectiva verba	278
4.25.	Függő beszéd	279
	<i>Igealak-meghatározó analitikus gyakorlat</i>	280
	<i>Mondattani gyakorlatok</i>	289
1.	Kijelentő alanyi és tárgyi mellékmondatok	290
2.	Függő kérdések	294
3.	Időhatározói mellékmondatok I.	298
4.	Időhatározói mellékmondatok II.	303
5.	Időhatározói mellékmondatok III.	307
6.	Feltételes mellékmondatok I.	310
7.	Feltételes mellékmondatok II.	312
8.	Feltételes mellékmondatok III.	315
9.	Feltételes mellékmondatok IV.	318
10.	Feltételes mellékmondatok V.	321
11.	Megengedő mellékmondatok	324
12.	Hasonlító mellékmondatok	327
13.	Okhatározói mellékmondatok	331
14.	Célhatározói mellékmondatok	335
15.	A törekvés, gondoskodás, előkészítés (verba studii et curandi) igéi után álló mellékmondatok	339
16.	A félelem és aggódás igéi (verba timendi) után álló mellékmondatok	342
17.	Következményes mellékmondatok	345
18.	Vonatkozó mellékmondatok I.	348
19.	Vonatkozó mellékmondatok II.	351

20. Függő beszéd (oratio obliqua)	354
<i>Kiegészítendő mondatok</i>	358
<i>Megoldások</i>	417
1. Kijelentő alanyi és tárgyi mellékmundatok	418
2. Kérdő alanyi és tárgyi mellékmundatok, függő kérdések	418
3. Időhatározói mellékmundatok I.	419
4. Időhatározói mellékmundatok II.	419
5. Időhatározói mellékmundatok III.	420
6. Feltételes mellékmundatok I.	421
7. Feltételes mellékmundatok II.	421
8. Feltételes mellékmundatok III.	422
9. Feltételes mellékmundatok IV.	422
10. Feltételes mellékmundatok V.	423
11. Megengedő mellékmundatok	424
12. Hasonlító mellékmundatok	424
13. Okhatározói mellékmundatok	425
14. Célhatározói mellékmundatok	426
15. A gondoskodás, törekvés, aggódás, előkészítés (verba studii et curandi) igéi után álló mellékmundatok	426
16. A félelem és aggódás igéi (verba timendi) után álló mellékmundatok	427
17. Következményes mellékmundatok	428
18. Vonatkozó mellékmundatok I.	428
19. Vonatkozó mellékmundatok II.	429
20. Függő beszéd (oratio obliqua)	430
21. Kulcs a kiegészítendő mondatokhoz	433

